

8/1906

TÖRTÉNELMI TÁR.

KIADJA

A M. TUD. AKADÉMIA TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGÁNAK

HOZZÁJÁRULÁSÁVAL

A MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT.

SZERKESZTI

DR. KOMÁROMY ANDRÁS.

UJ FOLYAM IX.

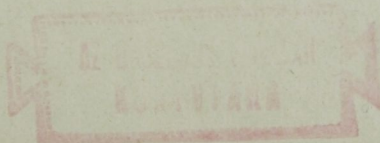

1908-diki ÉVFOLYAM.

BUDAPEST.

A MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT TULAJDONA.

1908.

M. N. MUZEUM
Levél-tári Osztálya
Cs. Sándor Imre
gyűjteménye
1934. év 40. szám.

Budapest, az Athenaeum r.-t. nyomása.

TARTALOM.

	Lap
Adatok a Perényi család történetéhez. Közli: <i>Horváth Sándor</i>	1
Bethlen Farkasné, Ostrosics Borbála ingóságainak leltára. Közli: <i>Dr. Lukinich Imre</i>	12
Pótlások a hamis, hibás keltű és keltezetlen oklevelek jegyzéké- hez. Közli: <i>Dr. Karácsonyi János</i>	24
Koháry Péterné, Balassa Borbála végrendelete 1637. Közli: <i>Dr.</i> <i>Merényi Lajos</i>	50
Levéltári kutatások. Közli: <i>Komáromy András</i>	59
A szatmári szabók czéhszabályzata 1525. évből. Közli: <i>R. R.</i> ...	79
Kassa város jegyzőkönyveiből. Közli: <i>Kerekes György</i>	85
Meszlényi János hagyatéki ügye. Közli: <i>R. Kiss István</i>	118
Oklevelek Magyarország és az alsóausztriai Sanct-Pölten város összeköttetéseihez. 1482—1552. Közli: <i>Dr. Iványi Béla</i> ..	150
A Pannonhalmán őrzött Guary levéltár Árpád- és Anjou-kori kiadatlan oklevelei. Közli: <i>Sörös Pongrácz</i>	161
Magyar levelek a XVI. századból. (Két közl.) Közli: <i>Komáromy</i> <i>András</i>	196, 431
Bethlen Gábor uralkodása történetéhez. Közli: <i>Dr. Lukinich Imre</i>	227
Adalék a győri nemességnek és Győr város földesurának a győri káp- talannak közjogi viszonyához a XVIII. sz. első felében. Közli: <i>Dr. Németh Ambrus</i>	248
Brodarics István levelezése 1508—1538. (I—II. közl.) Közli: <i>Kujáni Gábor</i>	258, 321
Niczki Niczky Lázár végrendelete. Közli: <i>K. A.</i>	346
Gr. Széchenyi István levelezése a gödi arenda ügyében. Közli: <i>Dr. Nyáry Albert báró</i>	365
Kiadatlan oklevelek. (I—II. közl.) Közli: <i>Dr. Wertner Mór</i>	378, 481
Kuucz hadjárat Liptóban 1709. Közli: <i>Dr. Thaly Kálmán</i>	400
Magyar országgyűlési emlékek. Közli: <i>Komáromy András</i>	523
A Pannonhalmán őrzött Guary levéltár Zsigmond-kori kiadatlan oklevelei. Közli: <i>Sörös Pongrácz</i>	551
II. Rákóczi Ferencz fejedelem levelei Máramaros vármegyéhez. Közli: <i>R. R.</i>	574

VEGYES KÖZLÉSEK.

	Lap
Ibafalvay Ferencz szigeti számtartó panasza Horváth Markó szigetvári kapitány ellen. 1556.	294
Horváth Mária b. Perényi Andrásné maradékainak osztálylevele 1747.	297
Szirmai Kalós László végrendelete 1785. Közli: <i>K. A.</i>	302
Varázslat Újbányán 1637-ben. Közli: <i>Relkovič Dávorka</i>	304
Apróságok a Rákóczi szabadságharczból. Közli: <i>Dr. Vass Miklós</i>	307
Conti herczeg Érsekújvár ostrománál. Közli: <i>Karl Lajos</i>	312
Bánffy János nádor levele Ibrahim pasához a pesti révben megölt német kalmárok felől 1531. Közli: <i>Dr. Kárfy Ödön</i>	317
Adalékok a Hóra világ történetéhez. Közli: <i>Sámuel Aladár</i>	460
Forgách Ádám levelei 1642—1645. Közli: <i>Dr. Merénaji Lajos</i> ..	465
Újbánya magistratusa a XIV—XVII. században. Közli: <i>Relkovič Dávorka</i>	595
<i>Név és tárgymutató.</i> Összeállította: <i>Dr. Herzog József</i>	611

ADATOK A PERÉNYI CSALÁD TÖRTÉNETÉHEZ.

Ismeretes az, hogy a Perényiek Albert király halála után azok közé tartoztak, a kik a szabad királyválasztás jogát vallották, és az ország megmentését a magyar és lengyel korona egyesítésében keresték. A családnak egyik kimagasló tagja, Imre fia, a nagyobbik János (maior dictus), a tárnokmester, tagja is volt azon országos küldöttségnek, a mely Ulászlót az ország nevében a magyar királyi trón elfogadására felszólította, és Krakóban, 1440 márcz. 8-án magyar királylyá is választotta.

Késmárkon Perényi Miklós, a város parancsnoka fogadta az újonnan megválasztott királyt, a ki őt a késmárki kapitány-ságban megerősítette és Szepes vármegye főispánjává nevezte ki. Erzsébet özvegy királyné azonban az ország északkeleti részeinek megszállására a cseh Giskra Jánost fogadta zsoldjába, és ezen részek főkapitányává nevezte ki, a ki a vidéket hatalmába is kerítette. Hasztalanul küzdöttek ellene Ulászló hívei a Perényiek és Pálóczyak.¹⁾ Sőt Perényi Péter országbiró fiát, a kisebbik Jánost (minor dictus), Giskra fogságba is ejtette. Ezen fogságából Imre fia, a nagyobbik János, a tárnokmester, váltotta ki 4050 tiszta arany forintért. Ennek fejében a kisebbik János (Péter fia) 1441 decz. 3-án Miklós leleszi prépost és a konvent előtt *Nyaláb várát, Szöllős városát* és tartozékait *Veresmartot, Alsó- és Felső-Csongvát, Alsó- és Felső-Sáradot*, továbbá *Verécze, Királyháza, Tekeháza, Szászfalu, Ardó, Gyula, Achina*,²⁾ *Terebes, Oláhfalu, Gyula, Alsógércze, Felsőgércze, Batarcs, Komlós, Szárazpatak, Tarna, Széphegy, Csarnató* és *Kirva* birtokokat az Imre fia János tárnokmesternek zálogba veti.

Azonban a mikor mindezekbe magát be akarta iktattatni, Péter fia Miklós és a kisebbik János fia János ennek ellene mondott.

¹⁾ Szilágyi S.: A Magyar Nemzet Tört. IV. K. 13. és köv. II. V. ö. Dr. Komáromy András cikkét: A Perényiek a mohácsi vész előtt, a »Nagy Iván« I. évf. 41—52. ll.

²⁾ Ez kétségtelenül *Akli*, az Ugocsavármegyei Fekete-Ardó és Gyula szomszédságában.

Ezért őket 1449 aug. 1-ére perbe idézte. A per ezen napról 1450 jan. 13-ára halasztatván, Imre fia János Garai László nádor előtt személyesen mutatta fel a fentebb érintett, 1441 decz. 3-án kelt zálogosító levelet és az ellentmondás okának megjelölését kérte. Erre Nábrády Antal, Péter fia, Miklós nevében ügyvédvalló levelét felmutatva, az igen zsenge korú *Katalin* (Péter leánya) és úgyszintén a kisebbik János fia *János* gyermek nevében ügyvédvalló levél nélkül felemelkedvén, azt adta elő, hogy a perbe idézettek, Imre fia Jánosnak a Péter fia Jánost megillető negyedrészebe történendő beiktatásának nemcsak, hogy ellene nem mondanak, hanem beleegyeznek. Csak arra kérik Imre fiát Jánost, hogy a békességes helyzet kedvéért Péter fia Jánosnak *Nyaláb várában* és *Királyháza* birtokban birt és elzálogosított részét bocsássa kezükre.

Imre fia János, a testvéri kérésre és a békességes helyzetre való tekintettel kijelenté, hogy az említett részről Péter fia János javára lemond és a többi birtokban őt megillető negyeddal megelégszik, de az azokba leendő beiktatását kéri.

Ennek alapján a nádor, Budán, 1450 márcz. 3-án kelt meghagyó parancsában utasítja a leleszi konventet, hogy saját kiküldöttje és *Benczenczy István, Semsey László, Vajda György, Gagyi Miklós, Olcsváry János, Pelejtey János deák, Csipcsy Silveszter, Jakabházy Péter* és *Thethwes* (így!) *György*, nádori kiküldöttek, valamelyikének jelenlétében osszák el az említett birtokokat négy egyenlő részre és annak negyedébe iktassák be *Imre fia Jánost*. Ennek megtörténtéről ugyanazon évi máj. 1-re rendelte jelentésüket.

A konvent a nádor meghagyásának engedelmeskedve, István áldozár aléneklőt küldé ki ennek végrehajtására. Ez *Benczenczy Istvánnal* egyetemben 1450 ápr. 3-án szállott ki a hely színére, a hol azonban sem a szomszédok, határosok, sem Szöllős város birái és esküdtei, egyrészt részrehajlásból, másrészt félelemből, nem jelentek meg; de Péter fiai: János és Miklós sem küldték el valamely bizalmas emberüket. Úgy, hogy a két kiküldött, mindezek közbenjötte és jelenléte nélkül a következőleg hajtotta végre az osztályt:

Péter, országbíró, fia *Miklós*, a kisebbik János öcscse, *Nyaláb vára, Szöllős város* és összes tartozékainak felerészét kapta. A másik felerészét — *Nyaláb vára* és *Királyháza* birtok kivételével — újra megfelezték és annak egyik felét Imre fia: János (a nagyobbik), a másikat pedig a kisebbik János (Péter fia fia, a kiskorú János nyerte, a következőleg:

I. Imre fia : János
kapott :

II. János fia : János
kapott :

	Lakott jobbágytelket,	Lakatlant,	Lakott jobbágytelket,	Lakatlant
<i>Szőllősön</i> , az alsó soron :	41	2	42	3
» , a felső soron :	53	3	53	3
<i>Tekeházán</i> (az I. a vám negyedével)	8	4	7	1
<i>Szászfalun</i>	24	6	25	6
<i>Ardón</i> (az I. a malmok negyedével)	34	10	32	10
<i>Gyulán</i>	8	1	7	1
<i>Terebesen</i> (az I. a vám és malmok negyedével)	19	1	20	1
<i>Veréczén</i>	19	4	18	4
<i>Veresmarton</i>	7	1	7	1
<i>Felsőgérczén</i> , ...	2	—	2	1
<i>Alsógérczén</i>	2	—	2	—
<i>Batárcson</i>	3	1	2	—
<i>Komlóson</i>	1	—	2	—
<i>Szárazpatakon</i>	1	—	1	1
<i>Tarnán</i>	3	—	4	—
<i>Széphegyen</i>	4	1	2	—
<i>Csarnatón</i>	2	—	3	—
<i>Kirván</i>	5	—	5	—
<i>Felsősárodon</i>	2	2	2	2
<i>Alsósárodon</i>	1	1	2	1
<i>Felsőcsongván</i>	3	—	3	—
<i>Alsócsongván</i>	3	1	2	1
	245	38	243	36
	283 telek.		279 telek.	

Imre fia Jánost azután ezen 283 telekbe be is iktatták és ennek megtörténtéről ugyanazon évi ápr. 16-án állítják ki az itt közölt oklevelet, a mely így szól:

Omnibus Christi fidelibus, presentibus pariter et futuris, presentium notitiam habituris, Stanislaus prepositus et conventus ecclesie Sancte Crucis de Lelez, salutem in omnium Salvatore. Ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod nos litteras magnifici viri domini Ladislai de Gara, regni Hungarie palatini et iudicis Comanorum divisionales et statutorias, nobis directas, reverenter recepimus in hec verba :

Amicis suis reverendis conventui ecclesie Sancte Crucis de Lelez, Ladislaus de Gara, regni Hungarie palatinus et iudex Comanorum, amicitiam paratam cum honore. Noveritis, quod cum ob contradictoriam inhibitionem stationis castri *Nyalab* et opidi *Zewlews* appellatorum, in comitatu de *Wgocha* existentium, et pertinentiarum eorundem, magnificus *Johannes, filius Emerici de Peren*, egregium *Nicolaum, filium comitis Petri*, ac nobilem puellam *Katherinam* vocatam filiam, necnon *Johannem*, filium

egregii *Johannis*, filii ipsius comitis *Petri de dicta Peren*, legitime evocationis modum observando, contra se ad octavas festi beati Jacobi apostoli proxime preteritas, nostram in presentiam traxisset in causam, ipsaque causa ab eodem termino, seriebus litterarum nostrarum prorogatoriarum ad presentes octavas festi epiphaniarum domini dilative devenisset; quibusquidem octavis instantibus prefatus *Johannes, filius Emerici de Peren* personaliter in nostram veniendo presentiam, in declarationem huius, ut dictum castrum *Nyalab* et opidum *Zewlews* vocata, cum eorum pertinentiis, sibi titulo pignoris pertineant, litteras vestras patentes nobis demonstravit, habentes hunc tenorem:

Nos Nicolaus prepositus et conventus ecclesie Sancte Crucis de Lelez, memorie commendamus, quod egregius *Johannes*, filius condam comitis *Petri de Peren*, onus tamen et quodlibet gravamen *Nicolai*, fratris sui uterini, in se assumptum, coram nobis personaliter constitutus est confessus in hunc modum: Quod, quia magnificus *Johannes de eadem Peren*, magister thavernicorum regalium, frater suus condivisionalibus in eliberatione capitis sui quatuor milia et quinquaginta florenos auri *Johanni Gyskra capitaneo, necnon iudici, iuratis et toti communitati Cassoviensi dedisset et exolveret*, ideo ipse castrum suum *Nyalab* vocatum, simulcum opido *Zewlews*, necnon possessionibus *Werecze, Kyralhaza, Thekehaza, Zazfalw, Ardo, Gywla, Achyna, Therebes, Olahfalw* et *Chongwan* vocatis, pertinentiisque earundem quibuslibet, quibus ipse possederet, eidem magnifico *Johanni de Peren*, magistro thavernicorum, pro premissis quatuor milibus et quinquaginta florenis auri puri impignorasset, ymmo nostra impignoravit in presentia, eomodo, quod dum et quandocumque ipse vel dictus Nicolaus frater suus de dictis quatuor milibus et quinquaginta florenis auri dicto *Johanni de Peren*, magistro thavernicorum pure et simpliciter, absque scilicet decima et nona partibus estimationeque quolibet exclusa, congruam impendere posset satisfactionem, mox et incontinenti, prefatus *Johannes de Peren* magister thavernicorum, dictum castrum *Nyalab*, similiter cum suis pertinentiis sibi vel dicto *Nicolao* fratri suo, absque strepitu cuiuslibet iudicii remittere et resignare teneretur. Assumptis nichilominus prefatus *Johannes de Peren* minor, dictum *Johannem de eadem Peren* maiorem, magistrum thavernicorum regalium, in dominyo castri *Nyalab* predicti et pertinentiis eorundem usque tempus redemptionis eorundem, contra quoslibet et specialiter contra prelibatum *Nicolaum* fratrem suum, conservare et indempniter expedire, propriis laboribus suis et expensis, ymmo dictorum onere in se assumpto, impignoravit, ac conservare et expedire assumpsit coram nobis, vigore et testimonio presentium

mediante. Datum die dominico proximo post festum beati Andree apostoli, anno domini millesimo quadringentesimo quadragésimo primo.

Quibus presentatis idem Johannes filius Emerici de Peren rationem premissæ contradictorie inhibitionis assignari postulavit per in causam attractum prenotatum, coram nobis. Quo audito Anthonius de Nabrad, pro annotato Nicolao, filio comitis Petri de Peren, cum procuratoriis litteris vestris, pro predictis autem puella Katherina et Johanne, filio Johannis, filii Petri, puero, ut dixit, in tenera etate constitutis sine litteris procuratoriis, in nostram exurgendo presentiam, respondit talimodo, quid iidem in causam attracti huiusmodi statutioni, que ad portionem dicti Johannis, filii Petri, ut puta quartam partem eorundem castri, opidi et pertinentiarum eorum, non contradicerent, sed eidem consentirent; propter tamen eorum pacificum et tranquiliorem statum, portionem eiusdem Johannis, filii Petri, in prescripto castro *Nyalab* et possessione *Kyralhaza*, subtus idem castrum adiacente habitas, ipsi scilicet in causam attracti et prefatus Johannes filius Petri, sibi per eundem dominum Johannem, filium Emerici fraternaliter remitti postularent. Quibus sic habitis, quia prefatus Johannes, filius Emerici de Peren portionem ipsius Johannis, filii Petri, in prescripto castro *Nyalab* et possessione *Kyralhaza* habitas, sibi per eundem impignoratas, ad petitionem fraternalem et tranquiliorem ac pacificum statum, dictorum in causam attractorum, et prelibati Johannis, filii comitis Petri, eidem Johannis benivole remisisse et resignasse retulit, remisitque et resignavit coram nobis, et super prescriptis opido *Zewlews* ac eorundem opidi et castri *Nyalab*, aliis pertinentiis universis, in portionem preacti Johannis, filii comitis Petri cedendam, ut puta quarta parte ipsius opidi *Zewlews*, ac pertinentiarum eorundem opidi et castri, in portionem ipsius Johannis filii comitis Petri cedendam, ratione premissæ impignorationis contentus extitit benivole coram nobis. Et obhoc *prescripte portiones ipsius Johannis, filii comitis Petri* in dicto opido *Zewlews*, ac pertinentiis ipsius opidi et castri *Nyalab* habite, *quarta ut puta pars eorundem, demptis eodem castro Nyalab et possessione Kyralhaza, annotato Johanni, filio Emerici de Peren statui debebant*. Pro eo vestram amicitiam presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Stephanus de Beczencz vel Ladislaus de Scempse, aut Georgius de Wayda, sive Nicolaus de Gagy, vel Johannes de Olchwar, sin Johannes litteratus de Pelehthe, cew Silvester de Chypch, an Petrus de Jakabhaza, sin Georgius de Thethwes (*igy!*), aliis absentibus homo noster de curia regia per nos ad id specialiter deputatus,

ad facies prescripti opidi *Zewlews*, necnon possessionum *Werecze*, *Thekehaza*, *Zazfalw*, *Ardo*, *Gywla*, *Achyna*, *Therebes*, *Olahfalw*, et *Chongwa* vocatarum, pertinentiarumque eorundem, consequenti terque dicte quarte partis eorundem portionis ut puta dicti Johannis, filii comitis Petri, vicinis et commetaneis earundem convocatis accedendo, eosdem, demptis ut prefertur portionibus in dictis castro *Nyalab* et possessione *Kyralhaza* habitis, in quatuor dividat partes rectas et coequales, et ipsarum quatuor partium unam portionem, ut puta antefati Johannis, filii comitis Petri, cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis, pro dictis quatuor milibus et quinquaginta florenis auri, statuatur et committatur annotato Johanni, filio Emerici de Peren, premissis titulo pignoris possidendam, tenendam et habendam, contradictione prefatorum in causam attractorum, ac aliorum quorumlibet non obstante. Et post hec huiusmodi possessionarie divisionis et statutionis seriem, cum nominibus predictorum ac aliarum possessionum statuendorum, ad predicta castrum et opidum pertinentium, ad octavas festi beati Georgii martiris proxime venturas, legitime perdurando, nobis amabiliter rescribatis. Datum Bwde, quinquagesimo die octavarum festi epiphaniarum domini predictarum, anno eiusdem millesimo quadringentesimo quinquagesimo.

Nos igitur petitioni dicti domini Ladislai de Gara palatini annuentes, ut tenemur, unacum prefato Stephano de Benczencz homine eiusdem domini palatini de curia regia per ipsum dominum palatinum ad id specialiter deputato, unum ex nobis, videlicet fratrem Stephanum presbyterum, succentorem chori ecclesie nostre antedicte, ad premissam divisionem et statutionem faciendam, nostro pro testimonio duxissemus destinandum. Qui tandem exinde ad nos reversi, nobis voce consona retulerunt, quod ipsi primo feria tertia proxima post festum pasce domini proxime preterita, ac aliis diebus subsequenter ad id aptis et sufficientibus ad facies prescripti opidi *Zewlews*, necnon possessionum prenominatarum, pertinentiarumque eorundem, consequenterque dicte quarte partis earundem, portionis ut puta dicti Johannis, filii comitis Petri, vicinis et commetaneis eorundem, legitimis convocationibus factis, accessissent. Quiquidem vicini et commetanei dictorum in causam attractorum, alii favore allecti, alii timore concussi, illac venire recusassent, ymmo neque iudices neque iurati, ceterique cives ipsius opidi *Zewlews* ad videndam et audiendam huiusmodi statutionem et divisionem prenotatam non venissent, nec prescripti Johannes et Nicolaus, filii comitis Petri, aliquem fidelem eorum unacum ipsis palatinali et nostro hominibus, pro videnda ipsa divisione mittere curavissent. Qui quidem palatinalis et noster homines idem opidum *Zewlews*,

ac possessiones prenominates, pertinentiasque eorundem, demptis ut prefertur, portionibus in dictis castro Nyalab et possessione *Kyralhaza* habitis, in quatuor divisissent partes rectas et coequales. Ita videlicet, quod directas medietates prescriptarum universarum possessionum et opidi *Zewlews*, pertinentiarumque eorundem, prefato Nicolao, filio comitis Petri, ubique salvas et intactas reliquissent. Portiones autem prefati egregii Johannis, filii comitis Petri, opido et possessionibus in prenominate, ac pertinentiis eorundem habitas, hoc modo divisissent, quod primo incepissent in platea dicti opidi *Zewlews Thyzawcza* nominata, a plaga meridionali, in linea inferiori, qua scilicet linea iuxta angularitatem domus Johannis Dwl dicti reflectitur ad partem orientalem, et usque ad domum Andree Rewden dicti, Johanni filio dicti Johannis, filii Petri de Peren reliquissent. In quibus continentur quadraginta due sessiones populose et tres deserte, excepta predicta domo ipsius Andree Rewden. Et ab eadem domo ipsius Andree Rewden, eadem inclusa, in eadem linea orientali, usque ad finem essent quadraginta et una sessiones populose, ac due deserte, quas sorte posita, prefato magnifico Johanni, filio Emerici de Peren, magistro thavernicorum regalium, reliquissent et commisissent. Aliam vero plateam euisdem opidi *Zewlews, Rakawcza* nominatam, similiter in duas divisissent partes. Quod incipiendo a plaga septemtrionali, in linea superiori, qua linea penes domum plebani euisdem opidi ad partem occidentalem reflectitur, et usque ad domum relicte Ladislai Fodor, eadem inclusa. In quibus continentur quinquaginta tres sessiones populose et tres deserte, eidem magnifico Johanni filio Emerici de Peren reliquissent et commisissent, premissis pignoris titulo possidendas. Relique vero totidem sessiones populose et tres deserte, in eadem linea occidentali site et habite, usque ad finem ipsius opidi, sorte posita, annotato Johanni, filio Johannis, filii Petri de Peren cessissent et devenissent possidende. Tandem in predicta villa *Thekehaza*, de portione dicti Johannis, filii comitis Petri, octo sessiones iobagionales eo, quod idem Johannes filius Petri, in dicto opido *Zewlews*, cum una sessione iobagionali superhabundasset, in quibusquidem octo sessionibus Nicolaus Warga, relicta Danch, Lucas Bwsa, relicta Sybarcz, Johannes Chwpros, Laurentius similiter Chwpros, Franciscus Thanczos, et Vincentius nunc residentur, *simulcum quarta parte tributi*, in eadem exigi soliti, ac similiter quartis partibus molendinorum, in facie euisdem super Fluvio Thiczie decurrentis, ac portus navigii, vadi, in eodem Fluvio Thiczie existentis, annotato magnifico Johanni, filio Emerici reliquissent et commisissent. Ibidem septem sessiones iobagionales populosas et unam desertam dicto Johanni, filio

Johannis minoris, reliquissent. Item in predicta villa *Zazfalw*, in linea eiusdem superiori, a plaga occidentali protracta, quatuordecim sessiones iobagionales, in quibus Emericus Bachy, Ladislaus Thewch, Laurentius Boryw, Koldwalpry, relicta Andree Heel, Albertus similiter Heel, Nicolaus Glecher, Johannes Thathar, Stephanus Gebecz, Ladislaus Glecher, Nicolaus Hanka, alter Nicolaus Chebel, Andreas Zewke, et Johannes Fabiani nunc residerent, et quatuor deserte, in quarum una Blasius Pyncz, altera Johannes Ruffus, et tertia Stephanus Zaz alias inhabitassent, quarta vero predialis, penes domum Stephani Prencz sita et adiacens. In linea vero inferiori eiusdem, a parte meridionali protensa, decem sessiones iobagionales, in quibus Nicolaus Pythman, Jacobus Warga, Mathias Gwbas, Andreas Gebecz, Chebel Parws, Georgius Kochad, Nicolaus Fado, Benedictus Rohman, Petrus Warga, et Bartha Nagh nunc habitarent; et due deserte, in quarum una Martinus et altera relicta Johannes Wzy alias resedissent, memorato magnifico *Johanni filio Emerici de Peren*, cessissent et devenissent, dicto pignoris titulo possidendas. Ibidem et in eadem possessione, ac in eadem linea eiusdem, quindecim sessiones iobagionales populose et quatuor deserte, in altera vero linea ipsius decem sessiones populose et duo deserte, annotato *Johanni, filio Johannis, filio Petri de Peren* devenissent in portiones. Item in predicta villa *Ardo* de portione predicti *Johannis, filii Petri*, in linea inferiori, a parte orientali, que scilicet linea reflectitur ad plagam meridionalem et ab eadem plaga orientali sew fine eiusdem lineae incipiendo, usque ad domum Thome dicti Gede, in eadem linea existentem, excepta eadem domo, triginta duo sessiones populose et decem deserte, dicto *Johanni, filio Johannis, filii Petri*, sorte posita, devenissent in portiones. Ibidem et in eadem linea, qua extenditur ad plagam meridionalem triginta quatuor sessiones iobagionales, pro eo, quod dictus Johannes, filius Johannis, in dicta possessione *Zazfalw*, cum una sessione iobagionali superhabundasset, et insuper decem desertas sessiones ac molendina, super fluviis Thyza et Bathar, ibidem decurrentibus, quartas scilicet partes eorundem eidem magnifico *Johanni, filio Emerici* reliquissent et commisissent possidenda. Item in predicta villa *Gywla* octo sessiones iobagionales populosas, in quibus relicta Michaelis Wegh, Stephanus Erdew, Johannes Apay, Jacobus Fekethe, Georgius Dabocz, Laurentius Ban, Blasius Kasa, et Matheus Mykola, nunc residerent, et unam desertam, in qua Stephanus Thalass alias inhabitasset, predicto magnifico *Johanni, filio Emerici* commisissent possidendas. Ibidem et in eadem possessione septem sessiones populose et una deserta, in portione dicti *Johannis, filii Johannis* devenissent possidende.

Item in villa *Therebes* predicta, decem et novem sessiones iobagionales, in quibus Benedictus Jacobi, Stephanus Zaka, Petrus Nemeth, Forgach Franciscus magnus, Johannes Kyrthes, Demetrius Bene, Symon Babony, Mathias Chano, Blasius Egidii, Mathias Egidii, Clemens Babony, Matheus Zavo, Dominicus Farkas, Demetrius Kowach, Stephanus Kochy, Symon Kochy, Franciscus Fodor, et Thomas Dyen habitarent, ac unam desertam, necnon quartam partem tributi, ibidem exigi soliti, ac quartas partes molendinorum, super Fluvio Thur decurrente, dicto magnifico *Johanni, filio Emerici*, sorte posita, commisissent possidendas. Ibidem et in eadem possessione viginti sessiones populoze et una deserta, devenissent prefato *Johanni, filio Johannis, filii Petri*, eo, quod idem magnificus Johannes, in dicta possessione Gywla (una) sessionibus (így) superhabundasset. Item in predicta possessione *Werecze*, decem et novem sessiones iobagionales, in quibus Ladislaus Zaythy, Jacobus Chanko, Mathias Chanko, Stephanus Byro, Georgius Wyda, Valentinus Wyda, Benedictus Fekethe, Johannes Jacobi, Urbanus, Georgius Akacz, Benedictus Chanko, Michael Solyom, Matheus Nemes, Benedictus Erdely, Petrus Hetheny, Dyonisius, Gregorius Olah, Emericus Nagh, et Paulus Bako residerent, et quatuor desertas, in quibus Georgius Martini, Emericus Nagh, Johannes Wzay, et Mathias Baan, alias habitassent, memorato magnifico *Johanni, filio Emerici*, reliquissent et commisissent. Ibidem etiam et in eadem possessione decem et octo sessiones iobagionales et quatuor deserte, ad portionem dicti *Johannis, filii Johannis*, devenissent eo, quod idem Johannes, filius Johannis, in possessione *Charnathew*, cum una sessione superhabundasset. Item in possessione *Weresmarth* septem sessiones iobagionales populoze, in quibus Egidius Thalaz, Franciscus Kaza, Benedictus Thalaz, Jacobus similiter Thalaz, Andreas Thoth, relicta Osvaldi et Michael Gere nunc morarentur, et unam desertam, in qua Johannes Farkas habitasset, prefato domino *Johanni, filio Emerici de Peren* commisissent possidere. Ibidem et in eadem possessione totidem septem sessiones populoze et una deserta dicto *Johanni, filio Johannes* cessissent in portiones. Item in possessione *Felsewgercze*, duas sessiones iobagionales, in quibus Blasius et Gywrke nunc residerent, prefato magnifico *Johanni maiori*; ibidem similiter duas sessiones iobagionales, et unam desertam dicto *Johanni, filio Johannis*, reliquissent et commisissent. Item in possessione *Alsowgercze*, consimiliter duas sessiones iobagionales, in quarum una Laurentius Chwla, et altera Hwn, nunc residerent, memorato *Johanni, filio Emerici de Peren*, ibidem similiter duas sessiones iobagionales populosas, dicto

Johanni, filio Johannis commisissent. Item in possessione *Batharch*, tres sessiones iobagionales, in quarum una *Ywan*, altera *Marcus* et tertia *Ladislaus Naan* ad presens morarentur, et unam desertam eo, quod in possessione *Felsewgercze* dicto *Johanni, filio Johannis* una sessio deserta superflue cessisset, sepefato *Johanni, filio Emerici*, ibidem duas sessiones iobagionales dicto *Johanni filio Johannis* commisissent. Item in possessione *Komlos*, unam sessionem iobagionalem, in qua *Nicolaus* resideret, ipso magnifico *Johanni*, duas autem sessiones iobagionales, in eadem possessione dicto *Johanni, filio Johannis* reliquissent eo, quod eidem magnifico *Johanni* in villa *Batharch* una sessio superius cessisset. Item in possessione *Zarrazpathak* unam sessionem iobagionalem, in qua *Thomas* resideret, dicto *Johanni, filio Emerici*, ibidem unam sessionem iobagionalem et alteram desertam, dicto *Johanni, filio Johannis* commisissent. Item in possessione *Tharna*, tres sessiones iobagionales, in quibus *Johannes Kaynyk, Makzem*, et *Gregorius* morarentur, prefato *Johanni, filio Emerici*, ibidem quatuor sessiones iobagionales populosas ipsi *Johanni, filio Johannis* reliquissent. Item in possessione *Zephegh*, tres sessiones iobagionales populosas, in quarum una *Stephanus*, altera *Jacobus* et tertia *Johannes* morarentur de presenti, et unam desertam pro superhabundantia unius sessionis deserte, dicto *Johanni, filio Johannis*, in possessione *Zarrazpathak* cesse, annotato *Johanni, filio Emerici*, ibidem et in eadem possessione duas sessiones populosas, ipsi *Johanni, filio Johannis*, reliquissent eo, quod ipse *Johannes, filius Emerici*, in dicta possessione *Tharna*, una sessione superhabundasset; item in possessione *Charnathew*, duas sessiones iobagionales populosas, in quarum una *Lucas*, et altera *Dyonisius* morarentur, dicto *Johanni, filio Emerici*, ibidem tres sessiones iobagionales sepe dicto *Johanni, filio Johannis* reliquissent. Item in possessione *Krywa*, quinque sessiones iobagionales, in quibus *Danch, Michael Kazas, Johannes Hayas, Symon* et *Ladislaus Keves* residerent, dicto magnifico *Johanni, filio Emerici*, ibidem similiter quinque sessiones iobagionales populosas, dicto *Johanni, filio Johannis* commisissent. Item in possessione *Felsewsarod*, duas sessiones iobagionales, in quibus *Franciscus* et *Demetrius* morarentur ac duos desertas, in quibus *Sandrinus* et *Demetrius* alias habitassent, ipsi *Johanni, filio Emerici*, ibidem et in eadem possessione totidem duas sessiones populosas et totidem desertas eidem *Johanni, filio Johannis*, commisissent. Item in possessione *Alsosarod*, unam sessionem iobagionalem, in qua nunc quidam *Philipus* habitaret, et unam desertam, in qua *Olyzy* alias moram fecisset, *Johanni, filio Emerici*, ibidem duas sessiones populosas, et unam desertam,

ipsi *Johanni*, filio *Johannis* reliquissent. Item in possessione *Felsewchongwa*, tres sessiones iobagionales, in quibus Georgius, Andreas et Thomas morarentur, ipsi *Johanni*, filio *Emerici*, ibidem totidem tres sessiones populosas eidem *Johanni*, filio *Johannis*, commississent. Postremo vero et ultimo in possessione *Alsochongwa*, tres sessiones iobagionales, in quarum una *Damyanus*, altera *Ladislaus* et tertia *Jacobus* nunc inhabitarentur, et unam desertam, quam relicta *Janne* inhabitasset, sepedicto *Johanni*, filio *Emerici*, ibidem et in eadem possessione duas sessiones populosas et unam desertam, ipsi *Johanni*, filio *Johannis* reliquissent; duas ipsarum pro eo, quod ipsi *Johanni*, in possessione *Alsosarod*, una sessio superhabundasset. Quosquidem omnes et singulas sessiones, tam populosas, quam desertas, in predicto opido *Zewlews*, et possessionibus in prenominatis habitas, annotato magnifico *Johanni*, filio *Emerici*, modo premissis in divisione deventas, cum cunctis earundem utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, pro premissis quatuor milibus et quinquaginta florenis auri puri, premissis titulo pignoris, eidem statuissent et commississent possidendas, tenendas et habendas, contradictione prefatorum in causam attractorum et aliorum quorumlibet non obstante. In quorum premissorum memoriam, fidem et testimonium, presentes litteras nostras privilegiales, sigilli nostri appensione munimine roboratas, duximus concedendas. Datum feria quinta proxima post festum beatorum *Thyburci* et *Valeriani* martirum, anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo prenotato.

Az oklevél eredetije a br. Perényi család levéltárában, »A. 1200—1599. fasc. XIII. frustum 6. anno 1450.« jelzet alatt.

Az oklevélben szereplő Perényiek leszármazását a következő nemzedékrend tünteti fel:

Imre comes,	Péter comes, országbíró,
János (maior dictus) tárnokmester.	János (minor dictus), Miklós, Katalin. 1450-ben János 1450-ben gyermek 1450-ben fiatal leány.

Közli. HORVÁTH SÁNDOR.

BETHLEN FARKASNÉ OSTROSICS BORBÁLA INGÓSÁGAINAK LEJTÁRA.

Anno 1679, die 24 Julii Cibinii.

Az asszony köntösös ládájában számszerint ezek vadnak :

Egy meggyszín szkofiommal varrott prémű bársony szoknya, hat rend prémmel s ahoz való egy vállal.

Előruhája meggyszín atlacz szkofiummal varrott, csipkék rajta öt renddel, hasonlóformán a kerületi is megvarrva, elegyes gyenge arany csipke a szélin.

Egy királyszín bársony szoknya vállával együtt, tizenhárom renddel az ezüst csipke rajta.

Egy sárga vont arany szoknya, nagyobb s apróbb régi prémmel tizenhárom renddel megprémezve, vállával együtt. Előköttője egy régi varrott régi csipkével csipkézett tafota. Ezek az édes anyámról maradtak.

Egy királyszín virágos terczenolla szoknya, egy rend széles arany s ezüst kötés az alján galonnal együtt vállával, melyet jegyben vittek volt az asszony után. Ettől maradtott egy darab materia is.

Egy darab veres bársony.

Egy fejeér kanavacz menyasszony szoknya.

Egy sokféle újszínű aranyas materia szoknya vállastól, egy rend aranykötés és egy rend galon rajta, az vállán sok renddel az arany csipke.

Egy kék aranyvirágú szoknya, az alja ezüst, elegyes egy rend aranycsipke és galon rajta vállával együtt, az is csipkés. Ezeket az asszony maga csináltatta.

Egy merő nuszt háttal béllett fekete virágos palást, bársony, hat renddel az arany csipke az alján és egy rend galon is.

Egy fekete virágos bársony nyári palást, nyolcz rend ezüst csipke, egy rend galon rajta, fekete bojtos bársonnyal béllett.

Egy nyári fekete virágos bársony palást, nyolcz rend aranycsipke és egy rend galon rajta. Ezek az édes anyámról maradtak.

Egy nyári virágos fekete bársony palást, melyet az úr vitt volt az asszony után, öt rend ezüst csipke rajta s egy rend galon,

galon, az elein fekete sodrott bojtos bársony, belől közönséges bojtos bársonnyal béllett.

Egy kis meggyszín bársony mente, hiusz mállal bélelve, gyöngyös gombok rajta, fejer széles ezüst kötéssel körül megczifrázva ; gombja tizenhárom.

Egy karmasin szín tafota árnyéktartó.

Egy hamuszín sinór ó, szkofium gombozások rajta.

Más ládában : Egy veres bársony szoknya, hat rend arany csipke rajta, vállastól, mely veres kanavác, sok rend arany csipke rajta.

Egy fekete virágos bársony szoknya vállastól, mindenik régi prémmel prémezett, a szoknyán hat renddel a prém.

Egy veres aranyvirágú tercizenolla szoknya, egy rend fejer csipke rajta és egy rend galon vállával együtt. Ezek az anyámról maradtak.

Egy hajszín virágos bársony szoknya, az alján egy rend elegyes szövés, csipkével együtt, vállastól.

Egy hamuszín habos kanavác szoknya előkötőtől, félig mind előruhástól apró sárga galonnal meg galonozva, vállán is galon igen sűrőn.

Egy testszín habos kanavác szoknya vállastól, előruhástól, aljában egy rend fekete selyem csipke szöve.

Egy kis hajszín bársony mentécske (ezeket az úr csináltatta) hiusz mállal bélelve, fejer csipke rajta.

Egy virágos portárol hozott új vont arany materia.

Két szőnyeg varással varrott, szőnyegnek való varrás.

Egy atlac, bársony szőnyeg, rojt körüle.

Egy kis bársony vánkös héj, aranyas virágú materia.

Egy paplanra való szkofiomos varrás karmasin szín atlaczra varrva.

Egy ágyra való zöld tafota superlat kápájával, karikájával együtt, kerületi is varrott, ugyan gazdagabban van megvarrva és islogozva.

Egy ágyra való karmasin szín superlat kerületivel, kápájával együtt, kerületin keskeny fejer csipke, a kápáján széles fejer csipke ; az első az asszony anyjáié volt, az utolsót maga csináltatta az asszony.

Egy veres kamuka derekalj héj.

Egy kis veres habos kanavác ezüst galonú vállacska.

Egy gyermeknek való kicsin naracsszín vállacska.

Egy rongyos varrott fekete bársony kis ruha, szkofium virágokkal varrott.

Más kis suba, fekete apró virágú bársony, négy rend apró prém rajta.

Egy kis új forma háromszín csipkés pegymettel béllett mentécske, nyaka körül nyuszt fark.

Egy kis barackvirág szín angliai mentécske, róka mállal béllett, vitézkötéses, elegyes zsinór rajta.

Egy szoknyának való tengerszín virágos bársony, tizenkét sing benne.

Egy kék bársony, nesttel béllett melyre való, ezüst aranyas csipke rajta.

Egy tafota pánczél alá való gyermek ingecske.

Egy karmasin szín kanavácز melyre való, ezüst galon rajta, róka mállal béllett.

Egy karmasin szín selyem hálló ő(v), magyar aranyból csinált gombok rajta.

Egy veres meggyszín bársony pantofli.

Fejér ruhák száma :

Egy tiszta aranynyal írás után fejéressel varrott ágyra való ; két vánkoshéját és egy lepedőjét az asszony maga varratta, mely még nincsen gyolcsra csinálva. Két kicsin vánkoshaj meg nagyon csinálva. Osztrosithné asszonyom varratta.

Egy atlacz varrással, színes selyemmel és aranynyal varrott ágyra való vánkoshéja négy nagyon, melynek ketteit s egy lepedőjét maga varratta az asszony.

Atlacz varrással, folyó hímmel varrott ágyra való, színes selyemmel és aranynyal varrva ; ennek is két vánkoshéja nagyon, melyet az asszony varratott egy lepedővel együtt.

Atlacz varrással öreg virágokra varrott ágyra való, melynek egyik lepedője, két vánkoshéja nincs gyolcsra csinálva, színes selyemmel és aranynyal varrott ; ezt is az asszony varratta.

Kisdéd virágokkal, atlacz varrással varrott ágyra való, színes selyemmel és aranynyal varrva, melynek két vánkoshéja nagyon, az egyik lepedőjét és két vánkoshéját az asszony varratta, mely még nincs gyolcsra csinálva.

Atlacz varrással aranynyal varrott ágyra való, melynek négy vánkoshéja nagyon, ennek ketteit, egy lepedőjét az asszony varratta, mely is csinálatlan. Osztrosithné asszonyom adományi.

Két lepedőre való him, tiszta aranynyal írás után varrva ; három vánkoshéja azon lepedőnek, az is tiszta aranynyal varrva ; a vánkoshéja az Osztrosith címér reá nagyon varrva.

Szkofiummal, színes selyemmel csinnyával varrott ágyra való, három vánkoshéja, kettei isloggal, az egyike szkofiummal, színes selyemmel nagyon varrva.

Ugyan szkofiummal, színes selyemmel varrott ágyra való, írás után van varrva, három vánkoshéja, az is írás után magyar aranynyal varrva.

Patyolat lepedő, fényes síkkal(?) és magyar aranynyal írás után varrva, két vánkos héja is hasonló síkkal és aranynyal varrva.

Spanyol hímmel és aranynyal varrott ágyra való, két vánkos héja írás után selyemmel s aranynyal.

Öt aranyas vánkos héjak.

Két aranynyal, spanyol hímmel varrott lepedőben való hím.

Egy fejéres ágyra való írás után varrva, két lepedővel, két vánkos héjjal; az egyik lepedőjét és két vánkos heját az asszony varratta, melyek még csinálatlanok.

Fejéressel írás után varrott ágyra való, két lepedővel, vánkos hajjal együtt; ez is csinálatlan; ennek egyik lepedőjét és két vánkos haját az asszony varratta.

Fejéreses írás után varrott ágyra való, két lepedővel és két vánkos hajjal; ennek is egyik lepedőjét és két vánkos haját az asszony varratta.

Fejéreses írás után, folyó hímmel varrott ágyra való, melynek csak két lepedője vagyon, nincs vánkos haja; ennek is egyikét az asszony varratta.

Két fejéressel varrott lepedő.

Fejéressel varrott ágyra való, melynek egyik lepedőjét és két vánkos haját az asszony varratta, csinálatlanok. Ezeket Osztrosithné asszonyom adta.

Írás után színes selyemmel varrott két lepedő, melynek nincsen vánkos haja. Osztrosithné asszonyom varratta.

Tőztes varrással és selyemmel varrott ágyra való, melynek csak egy vánkos haja vagyon, hasonló varrással.

Írás után tőztes varrással, selyemmel varrott ágyra való, két lepedője, vánkos héja egy.

Két lepedő; egyik selyemmel, spanyol hímmel varrott, másik írás után tőztes varrással varrott.

Írás után selyemmel varrott két kicsid vánkos haj.

Egy fejéreses lepedő. Ezek a szegény anyámtól maradtak.

Hat paraszt gyolcslepedő. Ezeket Osztrosithné asszonyom adta volt velem.

Abroszok:

Szkofiummal virágokra színes selyemmel varrott, asztalra való alsó abrosz, arany kötés benne.

Ugyan alsó abrosz, merő aranynyal és színes selyemmel varrva.

Asztal körül való, színes selyemmel és magyar aranynyal varrva.

Egy alsó abrosz tiszta selyemmel, tőztes varrással varrott. Tábla a közepiben.

Spanyol hímmel varrott alsó abrosz körül varrva, a közepin is egy renddel varrás.

Fejéressel varrott alsó abrosz, még nincs megcsinálva. Ezek a szegény anyámé voltak.

Kendők:

Két aranynyal, fejéressel varrott gyolcs kendő.

Egy szkofiummal írás után színes selyemmel varrott gyolcs kendő.

Kilencz színes selymekkel varrott kendők: egyik írás után színes selyemmel varrva, hata spanyol hímmel, kettei fejéressel varrva.

Tiszta fejéressel varrott kendő, kilencz, gyolcsból valók; heten csipke van. Ezeket Osztrosithné asszonyom adta; kettein nincsen csipke, maga gyolcsából csináltatta az asszony.

Három szkofium aranynyal varrott férfi ingek, egyiket Osztrosithné asszonyom adta uramnak, ketteit násznagyságért adták.

Hat szkofium aranynyal varrott keszkenők, lakodalmokban adták uramnak ő kglmének.

Hímek, melyeket magam varrattam:

Kendőben való hím aranynyal és színes selyemmel varrott.

Két bokor fejéressel varrott kendőben való hím, az egyik kék selyemmel, a másik feketével varrott.

Írás után varrott kendőben való két bokor hím, színes selyemmel.

Spanyol hímmel varrott és selyemmel kendőben való hím egy bokor.

Ágyra való hímek:

Egy ágyra való fekete selyemmel és fejéressel varrott két vánkos hajak, fekete selyemmel vadnak megvarrva.

Veres selyemmel varrott ágyra való hímek, lepedőben és vánkos héjban való.

Tiszta fejéressen varrott lepedőben és vánkos héjban való hímek, egy bokor, lepedőben és vánkos héjban valók.

Egy darabocska fejéreses hím, csillag formára megvarrva.

Egy alsó abroszhoz való fejéres selyemből kötött recze tábla, szőrselyemmel és czérnával kötött 23 tábla.

Asztal kerületiben való szőr selyemmel és czérnával töltött recze öt darabocska.

Abroszok száma:

Egyes asztalra való gyolcs abroszok, tizenhárom, szegény anyámé volt.

Asztal keszkenők készen 30.

Végben való asztal keszkenő négy véggel vagyon, a négy végben száz asztal keszkenő, magam fontattam.

Ismét ötven asztal keszkenő végestől, két darabban.

Végabroszok asztalra valók, két vég, vékony gyolcs abrosz, mely a szegény anyámtól maradt.

Kilencz vég gyolcs abrosz, melyet magam szőttetem, négy vége egyforma, három vége másforma, kettő ismét másforma, mindenikben vagyon huszon öt öt sing.

Egy nagy öreg asztal abrosz, mely egynehány asztalokra elég; két darabocská abrosz, ezeket a magam gyolcsomból csináltam.

Egy fekete selyemmel varrott ágyra való, vánkos haja kettő, lepedője is kettő, fejéressel varrott.

Veres selyemmel fejéressen varrott ágyra való, ennek két lepedője, két vánkos héja.

Tiszta fehér czérnával fejéressel varrott ágyra való, két lepedője, két vánkos héja., ezek vékony len gyolcsok.

Írás után kék selyemmel fejéressen varrott ágyra való, két lepedője, két vánkos haja.

Egy reczetáblás alsó abrosz.

Egy fejéressel varrott ágyra való két lepedővel, két vánkos hajjal.

Fejéressel varrott ágyra való, két lepedővel s két vánkos hajjal.

Fejéressel varrott ágyra való, két lepedővel s két vánkos hajjal.

Kék fejtővel varrott ágyra való, spanyol hímmel varrva, két lepedője, két vánkos héja.

Fejéressel krátával varrott ágyra való, két lepedője. Ezek kender gyolcsok, az asszony csináltatta.

Egy veres fejtővel spanyol hímmel varrott ágyra való, két lepedője, két vánkos haja, vászon.

Ugyan kék fejtővel spanyol hímmel varrott ágyra való, két lepedővel, két vánkos héjjal, vászon.

Ugyan fejéressel varrott ágyra való, két lepedője s két vánkos héja.

Fejéressel varrott két vászon lepedő.

Egy írás után varrott vászon lepedő.

Két gyapot kötéses vászon lepedő, ezek mángorolatlan vászonból valók.

Nyolcz nyomtatott vánkos haj.

Két fejtővel varrott vánkos haj; egyike csinálatlan.

Két vászon gyapot kötéses lepedő.

Öt gyolcs kendő fejéressel varrva.

Két vászon kendő.

Egy végben két gyolcs kendő, veres fejtővel s kékkal szóttek, onnan felyül hozta volt az asszony.

Pohárszékre való vászon abrosz 20.

Két vég pohárszékre való abrosz, egyik egyik végben
50—50 sing.

Harmadik vég abrosz, leányok számára való.

Két vég sima kender vászon.

Szöszvászon lepedő kettő.

Harmadfél vég len gyolcs.

Két fejtővel varrott vánkös haj csinálatlan.

Egy vég kender gyolcs.

Egy patyolat aranyas sujtásos végű kendő.

28 czérna tábla, alsó abroszba való.

Külön lapon :

Egy tükör, melyet uram vett volt Kolosváratt negyven
forinton.

Előruhák singek, a melyek itt Szebenben maradnak.

Tizennégy patyolat előruha, némelyik reczés, némelyik
kötéses, mindeniknek csipke a kerületin.

Csinálatlan patyolat előruha három.

Öt patyolat ing.

Két igen szép fátyol előruha, a melyet az asszony maga
varratott.

Két fátyol ing, egyike virágos fátyol, másika paraszt.

Három kis ing, magyar aranynyal varrva ; egyik fekete
selyemmel jártatott, másik karmasin szín selyemmel, a harmadik
tisza aranynyal van varrva. Kettei fejez tafota, a harmadik
tetczin.

Egy meggyszín ezüstös materia kis ing.

Meggyszín selyemmel aranynyal varrott viseltes gyolcs
kis ing.

Egy kratával varrott gyolcs kis ing, csinálatlan.

Szegény anyám háló ingei négy.

Egy feredő bomiz (?)

Szegény anyám patyolat ingei három.

A kis bőrös láda fenekén holmi dirib-darab gyolcsok,
patyolatok.

Egy kerek asztalra való varrott asztal abrosz.

Két paraszt fátyolkötő, az egyik körül csipke vagyon.

Egy kék selyemmel, aranynyal kötött kis ing ; ugyanennek
a dereka kék selyemmel kötött.

Egy jaspis kalán, késivel együtt, ezüstben foglalva ; villája
is meg vagyon, de a jaspis a közepiből odavagyon.

Az asszony aranyműves ládjában vadnak :

Egy fekete és fejez zománczos gyémántos pántlika rózsá,
melyben vagyon százhuszonegy gyémánt, i. e. 121.

Két bokor gyémántos vitézkötés, hozzávaló négy darabokkal együtt, fehér és fekete zománczokkal, melyekben vagyon egynéhány száz gyémánt, figyelője egy-egy orientalis gyöngy.

Egy gyémántos függő, fekete és fehér zománczos régi munka, melyben vagyon tizenkilencz gyémánt.

Egy gyöngyös pántlika rózsa, fehér és fekete zománczos, melyben vagyon hetvenegy öreg szem gyöngy, a hetvenkettődik figyelőben, nagy öreg.

Egy rubintos pántlika, melyben vagyon harminczkét rubint tarka zománczczal befoglalva és tizenkét öreg szem gyöngy fekete zománczos restellra felcsinálva.

Egy smagardus pántlika rosa, melyben van harminczkét smaragd, azokon kívül, a melyek le nem hullottak róla, tarka zománczczal megzománczozva.

Egy kis régi aranyfüggő, melyben vagyon nyolcz rubint, hárma nagyobb, két küssebb szem gyöngy.

Két rubintos virág, egyforma, melyben vagyon tizenhat hat (így!) rubint, fehér, kék, zöld zománczokkal.

Egy fehér és fekete zománczczal megczifrázott reszkető tő, melyben vagyon harminczhárom gyémánt, közepiben pézsmatartó.

Egy bokor gyémántos fülbevaló, fehér és fekete zománczczal, melynek egyikében hatvan, másikában ötvenkilencz gyémánt vagyon.

Egy bokor fekete zománczos fülbevaló, huszonhat gyémánt benne, fehér és fekete zománczczal foglalva, közte-közte két-két szem gyöngy.

Egy gyémántos nyakban vető, melyben öreg gyémánt hét vagyon, apró négy, rubint négy, gyöngy is négy.

Egy rubintos zománczos köves láncz, mely tizenöt öreg boglárból áll, apróbb is tizenöt; az öreginek négyiben egy-egy öreg rubint, tiziben egy egy rubint, négy-négy szem öreg gyöngy.

Egy rubintos zománczos torokszorító, melyben huszonöt rubint, kettei kiesett.

Egy rubintos reszketőtő, melyben huszonkilencz rubint fehér és fekete zománczczal megtarkázva.

Egy bokor rubintos fülbevaló, melynek egyikének egyik figyelője elveszett, a többiben negyvenöt rubint; a másik egész, melyben van ötvenhat rubint.

Egy rend öreg szem orientalis gyöngy, melyben vagyon ötven öreg szem.

Egy gyöngyös nyakban való fekete és fehér zománczban befoglalva, melyben vagyon harminczhárom öreg szem orientalis gyöngy.

Fekete és fejér zománczos nyakban való, melyben vagyon huszonöt szem gyöngy.

Hasonló formájú nyakban vető, mindenik boglárban két-két szem gyöngy, mely teszen hatvannyolcz szemet.

Ugyanolyan forma párta is egy, melyben vagyon huszon-négy boglár, mindeniknek a közepiben két-két szem gyöngy, mely teszen negyvennyolczat, közte-közte mind abban, mind a többiben, a kik ehhez hasonlók, egy-egy kis zománczos foglalás.

Egy bokor gyöngyös fülbevaló, a melynek egyikében huszonnyolcz szem gyöngy, másokban harmincz, fekete és fejér zománczokban befoglalva.

Egy kis gyöngyös fülben való, tarka zománczban befoglalva, melyben vagyon egy-egy rubint, három szem gyöngy.

Egy orientális gyöngyláncz, melyben vagyon gyöngyszem kilencszáz kilencz.

Egy bokor orientalis gyöngyből fűzött arany perez, kék és fejér zománczcal, az arany foglalások megékesítve benne; mindenikben öt-öt arany foglalás.

Egy bokor arany perez, rostélyos zománczos vége mindeniknek.

Egy kis zománczos arany kereszt; pézsmatartó benne.

Egy pézsmaláncz aranyban foglalva, közte aranyban foglalt gyöngyös foglalások.

Egy korda ő(v) forma arany láncz, a mely nyom negyvennyolcz aranyat.

Egy paraszt lánczforma aranyláncz, mely nyom száz aranyat i. e. aur. 100.

Egy foglalásos gyöngy láncz, melyben vagyon fejér kővel megczifrázott aranyfoglalás tizenkettő, fejér kő mindenikben tizennyolcz nyolcz, gyöngyszem pedig a lánczban ezernégyszáz-negyvenhárom i. e. 1443.

Egy aranyláncz hét rendből álló, melyet egymástól elszagathatni; nyom hatvan aranyat, i. e. aur. 60.

Egy öreg gyöngy ő(v), korbács formán fűzve, egy renddel éri által embernek derekát, vastagon megfűzve.

Egy aranyláncz két darabban, fodorgatva csinálva, nyolcz foglalás közte, ötinek a közepin gyöngy drótban fűzve; vagyon az ötön negyvennégy szem gyöngy.

Egy gyémántos bogláros párta, mindenik boglárban öt-öt gyémánt, boglár van tizenöt; a párta egészben orientalis gyöngygyel van megfűzve.

Más gyémántos bogláros gyöngyös párta, mindenik boglárban egy-egy gyémánt, a tetejében egy-egy szem gyöngy, boglár lenne tizenhárom.

Harmadik gyöngyös párta, melyben vagyon tíz boglár, fekete és fehér zománczczal megczifrázva, ötiben egy-egy rubint, ötiben pedig egy-egy gyémánt.

Gyűrők száma :

Egy öreg arany gyűrő, melynek a közepiben egy öreg égetett saphir, körülötte huszonnégy apró gyémánt.

Aranygyűrő, melyben vagyon egy öreg hegyes gyémánt.

Aranygyűrő szűv formára, tarka zománczczal czifrázva, melynek kerületiben vagyon tizenkét gyémánt, a közepiben egy öreg verfelyes gyémánt.

Gyűrő, melyben vagyon nyolcz szép gyémánt zománczczal.

Zománczos gyűrő, melyben van öt szép öreg gyémánt.

Zománczos gyűrő, melyben vagyon hat gyémánt.

Zománczos gyűrő, melyben vagyon egy öreg hegyes gyémánt.

Merő zománczos gyűrő, melyben vagyon négy gyémánt.

Gyűrő, melyben vagyon tizenkilencz gyémánt, kettei kiesett, köröskörül gyémántos.

Egy fekete zománczos gyűrő, melyben vagyon egy tábla gyémánt.

Egy kis zománczos arany gyűrő, ebben vagyon hét gyémánt.

Egy kis zománczos gyűrő, melyben vagyon hét gyémánt, egyike kiesett.

Egy kis zománczos gyűrő, melyben vagyon egy kis gyémánt.

Zománczos saphiros gyűrő, melyben vagyon egy égetett saphir.

Egy keresztforma rubintos gyűrő, melyben vagyon öt rubint.

Egy zománczos gyűrő, melyben vagyon egy zöld smaragd.

Egy cseh gyémántos gyűrő, melyben vagyon három cseh gyémánt.

Két pártára való rubintos boglárkák, az apróbb nyolcz, mindenikben egy-egy rubint; másik rendbéli is nyolcz, kik nagyobbacska, azokban is egy-egy rubint.

Harmadik pártára való esses i. e. s. s. (így!) rubintos boglárók, kilencz, mindenikben egy-egy rubint, két-két szem gyöngy.

Egy gyöngygyel merőn fűzött főkötő, melyben vagyon tizenhat boglár, mindenik zománczos, egy-egy rubint mindenikben.

Egy testszín selyemből kötött gyöngyös főkötő.

Egy fekete bársony gyöngygyel fűzött fülre való.

Egy öreg arany boglár, pántlikára varrva, melyben vagyon négy öreg szem gyöngy és egy öreg rubint.

Két rend apró orientalis gyöngy nyakra való.

Egy iskatulyában százharminczhat öreg szem gyöngy jóféle, és apró fehér kása gyöngy tizenhat renddel.

Egy öreg darabos gyöngyláncz, tizennyolcz rend, hosszú, négyszáz tallér érő portán is.

Más kis gyöngyláncz, melyet a portáról hozott uram Druskának a leányomnak.

Tizenhat rend nyakravaló.

Egy kis ezüst iskatulyában egy kis zománcczos gyémántos aranygalamb, melyben vagyon öt gyémánt.

Ezen iskatulyában vagyon huszonkét orientalis gyöngyszem aranyban csinálva.

A smaragdus rózsáról leesett két darabocskában vagyon öt smaragd.

Egy bokor arany fülbevaló karika, egy-egy rubint benne.

Egy rubintos boglár füllengőjével együtt, a boglárban öt rubint, a fityegőjében egy rubint.

A reszkető tőnek arany tője három.

Ugyan a reszkető tőhöz való egy kis gyémántos sotu.

Egy öreg szem klaris nyakra való, melyben vagyon harminczöt öreg szem klaris.

Más klaris nyakra való, melyben vagyon tizenöt szem klaris, közte-közte apró klaris fűzve.

Egy öreg klaris ő(v), negyvenkilencz rend.

Egy öreg klaris ő(v), tíz arany foglalás közte.

Gyermek kezére való klaris, két darabocska.

Apró arany boglárkák zománcczosok, huszonegy. Nagyobacsok hat, nr. 6.

Nyolcz rubint is marad munka nélkül.

Arany cső ötven.

Aranyszem harminczöt.

Egy smaragd násfa, melyben vagyon huszonkét smaragd és nyolcz orientalis gyöngyszem.

Egy pántlika rósa forma, smaragdus, melyben vagyon harmincz.

Egy arany zománcczos óra, kristályban foglalva.

Egy pántlika párta, melyen huszonegy arany boglárocska vagyon.

Egy szkofiumos heveder ő(v).

Egy erszényben, zöld bársonyban négyszáz arany, azok közt egy nagy harminczas arany, többi tizesek és pogány aranyak; van egynehány egyes is, ötös és négyes is.

Négy aranypohár Osztrosith uram czimere rajtok.

Egy néhány forint ó pénz egy kis zacskóban.

Az bársony erszényben vagyon egy kis irhában arany

Ezek feleségem aranyművesládájában vadnak.

Külön lapon :

Három bokor selyem strimfili, kettei aranyas, egyike tiszta selyem.

Három virágos fátyol előkötő, kettein csipke vagyon, meg is vagyon csinálva

Két vég krata.

Egy vég bécsi csipke.

Oda fel való főkötő fátyol, melyben aranyos csipke vagyon.

Egy fátyolra aranynyal, selyemmel és krataval varrott főkötő.

Egy fekete fátyol főkötő, ezüst csipke rajta.

Egy fekete fátyol főkötő, arany csipke rajta.

Egy bokor fehér csipke taszli.

Egy konytyra való kratas aranynyal fehér ezernával varrott főkötő.

Egy darabocska sima fekete fátyol.

Két darabocska virágos fátyol.

Egy főre való hosszú fátyol, aranyos csipke rajta.

Egy boriték fátyol, melyen csipke vagyon.

Egy kötőnek való fátyol, két sing.

Egy főre való aranyos csipke.

Négy főre való fekete csipke.

Két nyakra való fekete gallér csipke.

Egy ezüstös nyakra való gallér csipke.

Dirib-darab fekete csipkék.

Három fehér csipke gallér.

Két nyakra való aranyos csipke gallér.

Egy ezüstittel varrott főkötő.

Négy rendbeli aranyos fűzők.

Egy pézsma magból fűzött párta.

Egy bokor testszín rojt.

Három szkofiummal szőtt főkötő.

Egy fehér csipke gallér, melyen fekete csipke is vagyon.

Tizenhét papiros szkofium, némelyike ezüst, némelyike arany.

Egy fiokban sokféle pántlikák.

Egy boriték fátyol.

Egy bokor síkkal varrott kis ing.

Egy varrott csésze, selyemmel varrott.

Egy ezüstös veres bársonyos könyvecske.

Három strucztó!l, egyik fehér, másik veres, harmadik testszín.

Egy bokor régi veres bársony keztyű, ezüst csipke rajta.

Három asztalra való kalamáris ládácska, egyik kláris szín, másik halhéjas, harmadik veres bőrrel borított.

Egy varró ládácska, csonttal rakva, veres bársony rajta.
Ezeken kül egy kis hebenum faládácska, fekete.

Paplanok :

Szederjes atlaczra szkofiummal varrott paplan, melynek a kerületi publican szín török kamuka.

Fejér vont arany paplan, publican szín török kamuka körüle.

Fejér török kaftánból csinált paplan, zöld tafota a kerületi.
Tarkás paplan, zöld tafota körüle.

Török tarkás kaftánból csinált paplan, saha (?) s atlacz a kerületi.

Tarkás török kaftánból csinált, lángszín tafota kerületin.

Egy nagy öreg zöld bársony paplan, meggy szín török materia a kerületin.

Alatta, külön :

Öt kékes derekalj.

Egy fehér haju derekalj.

Nyolcz peh (!gy !) vánkös, kilenczedik egy kicsind vánkös.

Kívül : Anno 1679. die 25 Julii. Szebenben levő egyetmásom lajstroma.

(Eredetije a gr. Bethlenek keresdi levéltárában)

Közli : DR. LUKINICH IMRE.

PÓTLÁSOK

A HAMIS, HIBÁSKELTŰ ÉS KELTEZETLEN OKLEVELEK JEGYZÉKÉHEZ.

»A hamis, hibáskeltű és keltezetlen oklevelek jegyzéke« cz. 1902-ben nyomtatott könyvecskémben világosan megmondtam, hogy abban nincsenek meg az összes hamisítványok és hibáskeltű vagy keltezetlen oklevelek, mert ezt egy embertől várni képtelenség. Óhajtottam is, hogy azon jegyzék hasonló munkára ösztönözze történettudósainkat, mert csak úgy juthatunk el az összes hibák kiküszöböléséhez.

Ez óhajomásom nem vezett egészen kárba. Fraknói Vilmos, Erdélyi László, Horváth Sándor és más tudósaink kutatásai

újra helyreigazítottak egy csomó tévedést. Munka közben magam is folyton figyelemmel voltam a szemem elé került hibákra.

Igy keletkezett e pótlék! Bár nem nagy, mégis érdemesnek tartom azt a közrebocsátásra, annál is inkább, mert újra tapasztaltam, mennyire megtéveszti egy-egy hamisítvány, vagy hibás keltezés sokszor legszemesebb történetbúvárunkat is.

I. Hamis oklevelek jegyzéke.

Sorszám	Hol van közé téve	A hamisítvány keltezése <i>a)</i>	Kinek nevére van hamisítva <i>b)</i>
1	F. I. 293—95.	1009	Szent Henrik német császár.
2	W. VI. 61—71. F. VII/5. 77—78.	1092—1093	Szent László.

Sorszám	Rövid tartalma <i>c)</i>	Megokolás vagy az arra való utalás <i>d)</i>
1	Nortwald, másként Rinchnach föld ajándékozása a rinchnachi monostornak.	A XI. század végén, vagy a XII. elején készült. Mon. Germ. Dipl., III. 663.
2	A tihanyi apátság jogainak és javainak összeírása.	Említem e hamisítványt a mű 50. sz. alatt. Hozzá adandó még, hogy 1389—99 között készült. Erdélyi: A tihanyi apátság kritikus oklevelei, 97.

Sorszám	Hol van közzé téve	A hamisítvány keletkezése	Kinek nevére van hamisítva
3	F. VII. 138—39.	1105	Kálmán király.
4	F. II. 46—50.	1109	Kálmán király.
5	F. II. 86. F. VII./5. 108.	1137	II. Béla király.
6	Knauz, I. 97—99. F. II. 110.	1138	II. Béla király.
7	A máramarosi Gedyn és Zuna helységekről szóló 1213-ra tett hamisítvány (művem 71. sz.) megjelent a Magyar Történelmi Társaságban is, II. k. 104.		
8	W. I. 170.	1220	A győri káptalan.
9	W. II. 99.	1239	A szalavári konvent.
10	Starine, XIII. 256.	1240	IV. Béla.
11	Blagay O. L. V—VI.	1243	István tengermelléki bán.

Rövid tartalma	Megokolás vagy az arra való utalás
A Kálmán király nevére hamisított és Lapsanovich Mártonnak szóló levél (l. művem 55. sz. a.) nem a XVIII., hanem a XVII. században készült. L. Történelmi Tár, 1879. 412. l.	
A veszprémvölgyi apácza-monostor jogainak bővítése. Csak a határjelek későbbi bővítések benne.	Gyomlay: Szent-István veszprémvölgyi donatiójának görög szövegéről. Az irásból és bővítésekből ítélve 1220 táján készült. Ezt különösen a rövidítéseknek & jele mutatja.
7 jószállító hajó, a siófoki és pozsonyi vámok és szabad ispánság ajándékozása a pannonhalmi monostornak.	A pannonhalmi főapátság története, I. 90—97. 793—94.
Sállya (Deáki) határjárása.	Írása XIII. századbéli. XIII. századbéli formulákat használ. II. Béla 1137-iki levele nyomán készült. A pannonhalmi főapátság története, I.
Fejéregyház átengedése a pannonhalmi monostornak és határjárása.	A pannonhalmi főapátság története, I. 795.
Tiltakozás Gönyő elfoglalása ellen.	Pannonhalmi főapátság története, I. 235. 799. 800. Az itt említett Farus csak 1252-ben lett apáttá.
Veteriniche és Regiane falvak és Ljuba vár elajándékozása.	Karácsonyi: Magyar Nemzetsek, III. 221.
Békekötés Szény (Zeng) városa és a Babonik nemzetség között.	A XIV. század második felében élő Korbavay Károly grófot tanuként idézi. V. ö. Rad, CXXXIV. 191. 205. Smičiklas, IV. 182.

Sorszám	Hol van közzé téve	A hamisítvány keletkezése	Kinek nevére van hamisítva
12	F. IV./1. 392—93.	1245	IV. Béla.
13	F. IV./2. 347—49 W. VII. 395—97. Starine XXVI. 232.	1255 (1205)	István, tót bán.
14	F. IV./2. 489.	1259	IV. Béla király.
15	F. IV./3. 9—11.	1260— 1263	IV. Béla király.
16	F. IV./3. 336.	1266	IV. Béla.
17	F. IV./3. 336.	1266	IV. Béla.
18	F. X./3. 262—64.	1272	IV. László.
19	W. IX. 17—18.	1273 V,27	IV. László.
20	W. IX. 85—86.	1274	Pécz Dénes nádor.

Rövid tartalma	Megokolás vagy az arra való utalás
Rettegnek és még 13 erdélyi falunak elajándékozása.	Az évszámtól és uralkodói évszámtól eltekintve, a királyt »Bulgaria rex«-nek is írja. V. ö. Karácsi: Az első Lónyayak, 17—19.
A riucsai (rovistyei) nemes várjobbágyok földeinek elkülönítése a többi földektől.	Smičiklas: Cod. Dipl. Croat., IV. 615—16.
Ternye (Sárosmegye) elajándékozása.	IV. Béla címei közé odateszi a »Bulgariae rex«-et is. Az itt említett »poena spiritualis« IV. Béla okleveleiben ismeretlen.
Német-Lipcse szabadalmi.	Az uralkodói évszám hibás. Liptómezei ispánjáról beszél, pedig 1260—63-ban ilyen még nem volt. A király »Bulgariae rex«-nek is mondja.
Jordán föld elajándékozása.	Történelmi Tár, 1904. 84.
Sklovmaréh ajándékozása.	Történelmi Tár, 1904. 84.
Pyr, hontmezei földnek adományozásáról szóló, IV. Béla adománylevelének átírása.	A Nemzeti Múzeumban (Dancsolt.?) levő eredetiben az áll, hogy a levelet IV. László 1272-ben, »anno regni tertio« állította ki.
Palugya egy részének ajándékozása.	IV. Lászlót az ő »tenera etas«-áról beszélteti, pedig IV. László 1273-ban még ugyan kiskorú. Mihály ispánt, volt zólyomi ispánnak nevezi, pedig akkor még hivatalában volt. A mácsói bánok sorozatával sem egyezik.
A tihanyi apátság jogait és javait tartalmazó 1092(1093)-iki kiváltságlevél átírása.	1390 tájékán készült. Erdélyi: A tihanyi apátság kritikus oklevelei, 85—86.

Sorszám	Hol van közzé téve	A hamisítvány keletkezése	Kinek nevére van hamisítva
21	F. V./2. 71.	1280	Lodomér érsek.
22	W. V. 60.	1292	III. András.
23	F. VII./4. 242.	1298	Demeter soproni keresztés és Kozma soproni plebános.
24	Székely O. I. 29—31.	1301	László (Venczel) király.
25	F. VIII./2. 324—28.	1322	I. Károly.
26	F. VIII./3. 213.	1327	I. Károly.
27	Széchenyi: A jáki apátság története.	1331	I. Károly.
28	Füssy: A zalavári apátság története.	1341	A veszprémi káptalan.
29	A. IV. 511. F. XI. 472. Urk. II. 31.	1345	I. Lajos király.

Rövid tartalma	Megokolás vagy az arra való utalás
Engedély a levkóczi templom építésére.	Turul, 1905. 3. V. ö. F. VI./2. 328.
Táp és Szentmiklós ajándékozása a pannonhalmi monostornak.	Pannonhalmi főapátság tört., I. 211.
Az állítólagos Alay nembeliek osztozása.	A Nemzeti Múzeumban (Jan-kovich-gyűjt.) levő állítólagos eredeti szemmel láthatólag XVI. századbeli írás. E koholmány a F. VII./3. 120. között helyes levél nyomán készült.
Az oláhfalvak szabalmainak megállapítása.	Legalább is XVIII. századbeli latin nyelven van írva. Azon gyűjteményben található, a melyből a 192 sz. hamisítvány való.
Ibrány adományozása.	A tisztviselők sora a valódival nem egyezik. (Ha ugyan Fejér közlése jó!)
Rendelet a tihanyi apátság jószágainak visszaadására.	1390 táján készült. Erdélyi: A tihanyi apátság kritikus oklevelei, 105—06.
A jáki apátság felmentése a világi kegyurak hatalma alól.	A XVII. század nyelvezetével van írva; csupán e hamis iratból ismeretes.
Bizonyítvány a zalavári túzról.	»Datum Vesprimii.« Az apát nem Miklós, hanem János volt 1341-ben.
Kelneký Mihály leányainak fiúsítása, illetőleg örökösödése Vingard és egyéb birtokokban.	Ez és a következő három oklevél a XIV. század végén a Kelneký család leányági leszármazóinak érdekében készült, de később élő személyeket is 1345-ben élőknek tüntetnek fel, pl. Balázsfalvi András fia, István, a ki csak 1366 táján hivataloskodott, s 1346-ban még nagyapja, Herbert működött hivatalos kiküldöttként. V. ö. Erdélyi Múzeum, 1904. 455—56.

Sorszám	Hol van közzé téve	A hamisítvány keletkezése	Kinek nevére van hamisítva
30	Urk. II. 32—33. F. XI. 472.	1345	A csanádi káptalan.
31	Urk. II. 36. F. XI. 473.	1346	István vajda.
32	Urk. II. 37. F. XI. 473.	1346	Az erdélyi káptalan.
33	Blagay-oklevéltár.	1352	I. Lajos.
34	F. IX/2. 717—23.	1358	A fejevári keresztesek.
35	F. IX/2. 664. 676.	1358	I. Lajos király.
36	Urk. 6. II. 335. F. XI. 149.	1369 nov. 13.	Nincs kitéve, de az erdélyi káptalan alábbi válaszából kitűnik, hogy Péter vajda akarna lenni.

Rövid tartalma	Megokolás vagy az arra való utalás
A fentebb fiusító levél átírása.	L. 29 sorszám alatt.
A fiusított lányok birtokba vezetésének elrendelése.	L. 29 sorszám alatt.
A fiusított lányok beiktatása.	Az utóbbi ellenkezik Kelneký Mihály 1345 febr. 8-iki intézkedésével is. Urk. II. 24. Turul, III. 22.
A Vodicsára vonatkozó 1218-diki hamisítvány átírása.	V. ö. Schiller: Az örökös főrendiség eredete, 223—24. Az uralkodói évszám is hibás, 1907. 77.
A tihanyi apátság birtokainak határjárása és elszámálása.	Erdélyi: A tihanyi apátság kritikus oklevelei, 70—76. 1386. táján készült.
Rendelet a tihanyi apátság birtokainak határjárására.	Erdélyi: A tihanyi apátság kritikus oklevelei, 70—76. 1386. táján készült.
Disznójói (Disznódi) János állítólag elégett leveleinek kutatása.	Az oklevélkibocsátó alvajda még 1369 első felében meghalt, illetőleg a Jaluminczánál (Oláhországban) vívott csatánál elesett. V. ö. H. H. fontes, III. 187. Turul, II. 153.

Sorszám	Hol van közzé téve	A hamisítvány keletkezése	Kinek nevére van hamisítva
37	F. IX/7. 252—53.	1366 jún. 10.	A beszterczei esküdtek.
38	Urk. 6. II. 335. F. XI. 475.	1369 nov. 18.	Az erdélyi káptalan.
39	Széchenyi: A jáki apátság története 71.	1388	Mária királyné.
40	F. X./1. 555.	1389	László vajda.
41	F. X./2. 203—05. F. X./3. 167.	1394	Dabissa István bosnyák király.

Rövid tartalma	Megokolás vagy az arra való utalás
<p>A petresi oláhok és hussal-seizi németek perének eligazítása.</p>	<p>A XIV. századbeli latinságnak nyoma sincs benne. Ellenben olyan a XVI. század után divatos »rege Ludovico prenunc inter felicissimos Lares nostros commorante« szóvirágokkal éktelenkedik. Kis-Demeter-Valtersdorf-ot olyan lakatlan pusztának tünteti fel, ahová újonnan jött németek letelepedhetnek, holott Kis - Demeter - Valtersdorf már 1332—36-ban róm. kath. plebánia, tehát népes falu volt. Mon. Vaticana Hung. S. J. T. I. 118.). Az oláhok oly kései jövevények Petresen, hogy 1733-ban még csak 19-en voltak ott. (Bunea: Episcopul Joan Innocentiu Klein 311 l.). Ma is csak 120-an vannak. Az Urk. 6. szerkesztői sem vették föl az erdélyi németeket érdeklő oklevelek közé.</p>
<p>Tudósítás, hogy Disznódi János levelei a tolmácsi klostromban elégték.</p>	<p>Az 1369 első felében már meghalt Péter vajdához van intézve. A fogalmazás hiányos. Ez is az 1345-iki Kelneky-leányok érdekében készült hamisítványokhoz tartozik.</p>
<p>A jáki apátság kiváltságának megerősítése.</p>	<p>A kibocsátó anyja beleegyezésére hivatkozik, pedig azt 1387-ben megölték.</p>
<p>Bakacs Tamás ügyvédökét vall.</p>	<p>Századok, 1875. 555.</p>
<p>Vojnik és Godalia mezők adományozása Marnavics Gojkó számára.</p>	<p>Margalits: Horváth történelmi repertorium, 106—109. A hamisító mintául valami szláv eredeti levélnek latin fordítását használta fel.</p>

II. A hibáskeltő oklevelek jegyzéke.

Sorszám	Hol van közzé téve	Hibás keltezés	Valódi keltezés	Az oklevél kibocsátója
1	F. II. 168.	1163	1363	Althaviz Vilmos ¹⁾ lovag.
2	F. VII./5. 127.	1186	1187	III. Orbán pápa.
3	F. II. 382.	1200	1261	Henrik nádor.
4	W. I. 127. Knauz 201.	1212	1216	III. Incze pápa.
5	F. III./1. 128.	1212	1217	Szent Erzsébet, helyesen II. András.
6	W. I. 2. 64.	1229	1230 márcz. 15.	IX. Gergely pápa.
7	F. VI/2. 324—25. F. VIII./1. 81.	1231	1331	Miklós pannonhalmi apát.
8	Tkalčić: Mon. Epp. 73.	1233	1232 júl. 22.	IX. Gergely pápa.
9	W. XI. 269.	1234	1235 márcz. 20.	IX. Gergely pápa.
10	F. IV./1. 143—145.	1238	1239	Miklós alországbiró.
11	F. IV./2. 361. (2. sz.)	1255	1355	A turóczi konvent.

¹⁾ Az első kiadásban »János« név volt.

II. A hibáskeltű oklevelek jegyzéke.

Rövid tartalma	Megokolás vagy az arra való utalás
Haszonbér felvételéről szóló nyugtatóvány.	A levél nyelvezete és belső tartalma mutatja, hogy csak a XIV. században kelhetett. ¹⁾ V. ö. Magyar Sion III. 637. F. IX./2. 582. F. IX./5. 68.
A jánoslovagok esztergomi házának megerősítése.	V. ö. Knauz, I. k. 132—34.
Peregyezség a baráti udvarnokok és a győri egyház között.	V. ö. H. okl. 40. ²⁾ F. VII./1. 319—20.
A sályai (deáki) tized perének eldöntésére adott megbízás.	A pannonhalmi apátság tört. I. 639.
A garamszentbenedeki monostor birtokainak megerősítése.	Hét éves korában Szent Erzsébet nem állított ki oklevelet, nem is volt Magyarországon. Az egész félreértés.
Perbeli kifogás megvizsgálása.	A pannonhalmi apátság tört., I. 699.
1224-iki levél átirata.	A keltezésből egy C (százaz szám kimaradt). Említi Miklós győri püspököt is. A kibocsátó és e püspök 1331-ben voltak együtt hivatalban. Fejér hibásan 1301-re teszi.
Egyezés a zágrábi püspök és a pannonhalmi apátság közt.	Pannonhalmi apátság tört., I. 713.
Csák Demeter ünnepies ki- közösítése.	Pannonhalmi apátság tört., I. 741.
Szántóbirtok odaitélése a garamszentbenedeki apátság ré- szére.	Knauz, I. 332—33.
Őzpaták határjárása.	Történelmi Tár, 1904. 357. V. ö. F. IX./2. 567.

1—2) Ez megvan az első kiadásban is.

Sorszám	Hol van közzé téve	Hibás keltezés	Valódi keltezés	Az oklevél kibocsátója
12	F. IV./3. 81—84.	1262	1187	III. Orbán pápa.
13	Schmauk. Suppl. 225—27.	1278	1268	Türje Fülöp esztergomi érsek.
14	F. VII./2. 73—75.	1279	1273	IV. László király.
15	F. V./3. 667. W. X. 70—71.	1280	1284	Aba Amade és társai.
16	Dipl. Eml. az Anjouk. I. 92—100.	1292	1322	Mária királyné paizs-tartója.
17	M. Dipl. Eml. az Anj. korból I. 93.	1292	1322	Miklós aradi prépost.
18	M. Dipl. Eml. Anj. I. 98. ¹⁾	1296	1276	I. és nem II. Károly szicíliai király.
19	F. VI./1. 216.	1292	1450	V. Miklós.
20	F. VI./1. 350—353. Török Magy. primásai. 41—42.	1295	1389	Bonifác pápa.
21	F. VIII./1. 83—85.	1301	1311	Pozsonymegye tisztikara.

¹⁾ E műben az indictio graeca elhanyagolása miatt tömérdek a hiba.

Rövid tartalma	Megokolás vagy az arra való utalás
Az esztergomi jánoslovagok házának megerősítése.	V. ö. Knauz, I. 132—34.
A 24 szepesi város plebánosainak társulata és a szepesi prépost között folyt per elintézése.	Türje Fülöp meghalt 1272-ben.
Sági Ádám és Úz megnevesítése.	Benedek alkancellár még aradi prépostként fordul elő benne. Ez pedig csak 1273 végéig volt aradi prépost. V. ö. Knauz, II. 38. ¹⁾ V. ö. Pesty: Várispánságok: 160—61.
Az Aba nemzetség Somosy ágának osztálya.	V. ö. Turul, 1904. 86.
Nyugtatvány 10 unczia pénzről.	Fraknoi: Mária, V. István leánya, 46.
Nyugtatvány egy (1) unczia pénzről.	Fraknoi: Mária, V. István leánya, 46.
Felszólítás a péterváradai apát átszállítására a tengeren.	V. ö. U. 53—54. Hibásan II. Károlynak tulajdonítja s az indicitiót is hibásan oldja meg.
Az óbudai apácák jogainak védelmére való felszólítás.	E kolostort Nagy Lajos anyja 1334-ben alapította. Fejér hibásan IV. Miklós pápának tulajdonítja.
Az esztergomi egyház jogai és kiváltságai.	Hibásan VIII. Bonifácznak tulajdonították. Ámde e bulla Jánosnak írja az esztergomi érseket s nem VIII., hanem IX. Bonifác idejében ült János nevű az esztergomi érseki széken.
Csaló vevők büntetése.	V. ö. A. I. 120., 220., 315. és VIII./1. 149. Eszerint a kibocsátó tisztikar tagjai nem 1301-ben, hanem 1311-ben viselték hivatalaikat.

¹⁾ Eddig ez az első kiadásban is feltalálható.

Sorszám	Hol van közzé téve	Hibás keltezés	Valódi keltezés	Az oklevél kibocsátója
22	F. VIII./2. 81.	1301	1331	Miklós pannonhalmi apát.
23	F. VIII./1. 310—12.	1308	1309 jún. 4.	Kőszeghy Henrik bán.
24	F. VIII./1. 250.	1308	1528	Szenci Bondos Benedek.
25	F. VIII./6. 19.	1310	1312	Károly király.
26	F. VIII./2. 192.	1318	1358	Győri káptalan.
27	F. VIII./2. 261.	1320	1329	Egri káptalan.
28	F. VIII./2. 336—37.	1322	1323	I. Károly.
29	Schmauk: 56—8.	1322 jún. 6.	1323 jún. 6.	I. Károly.
30	F. VIII./2. 574—575.	1324	1424	Vice dominus Máté.
31	H. O. V. 99.	1324	1334	Budai káptalan.
32	F. VIII./5. 225. 138. sz. kivonat.	1334	1234	II. András király.

Rövid tartalma	Megokolás vagy az arra való utalás
1224-iki levél átírata.	A keltből egy C (százas szám) kimaradt. Említi Miklós győri püspököt is. A kibocsátó és e püspök 1331-ben voltak együtt hivatalban. Fejér hibásan 1301-re teszi.
Meghódolás I. Károlynak harmadik koronázása alkalmával.	V. ö. Mon. Vat. S. I. A. II. 303. 1308. június 4-én Gentilis még nem is volt hazánkban, pedig e levél az ő jelenlétét említi. V. ö. U. o. 56—57.
Szentandrásúri majorság ajándékozása a pozsonyi prépostnak.	Sankfalvi Miklóst (1502—1516.) említi mint volt prépostot. V. ö. Rupp., I. 64.
A Kállayak (Semjéniek) javainak visszaadása.	V. ö. F. VIII./1. ez az eseményekkel is jobban összevág.
A szávai egyházi nemesek jogai.	Pannonhalmi főapátság tört., II. 204.
A Bazsa-nem osztálya.	V. ö. A., II. 452—54.
II. Gyécse 1158-iki levelének átírása a (a pécsváradi alapító levél).	V. ö. Mon. Vaticana. S. I., T. IV. 580.
A szemenyei erdő ajándékozása a szepesi egyháznak.	A főurak sorában említett Drugeth Fülöp csak 1322 szeptemberében lett nádorrá, a benne előforduló János szepesi prépost csak 1323 februárban nyerte prépostságát.
Niederl János beiktatása a pozsonyi javadalomba.	V. ö. Kollányi: Esztergomi kanonokok, 73.
Hitbér és leánynegyed kifizetése.	A kanonok névsora mutatja a helyes évet. V. ö. A. III. 451. 572—73. A. III. 40.
A Pyliske patak mellett eső hahóti monostor alapítása.	Egész terjedelmében közli Zal., I. 9—10. F. III./2. 408. s e helyeken az oklevél évszáma 1234.

Sorszám	Hol van közzé téve	Hibás keltezés	Valódi keltezés	Az oklevél kibocsátója
33	A. IV. 6—7.	1340	1350 szept. 21.	A garamszentbenedeki konvent.
34	F. IX./1. 90—92.	1343	1353	I. Lajos.
35	F. IX./I. 360.	1346	1342	I. Lajos.
36	F. IX./1. 353— 55	1346	1366	Péter erdélyi alvajda.
37	F. IX./7. 93.	1349	1359	I. Lajos király.
38	F. IX./2. 96—98.	1351	1357	Széchy Miklós országbíró.
39	F. IX./2. 364.	1355	1356	I. Lajos.
40	F. IX./7. 211.	1363	1263	Majs, Béla herceg tárnokmestere.
41	F. IX./3. 361.	1363	1368	Telegdy Tamás esztergomi érsek.
42	F. IX./3. 354.	1363	1368	I. Lajos.

Rövid tartalma	Megokolás vagy az arra való utalás
Csanaki (Győr m.) föld bérbeadása.	V. ö. Pann. főap. tört. II. 404. (De ő meg a napi keltet rosszul oldja föl.)
Seniptei Aba unokájának eltiltása a nagyapai jószágok visszakövetelésétől.	Kont Miklós már erdélyi vajdaként fordul elő benne, pedig csak 1352-ben lett azzá.
Vas Miklós felmentése az erdélyi vajda ítélete alól.	Sirokay Miklóshoz van intézve, pedig ez 1344 végén elvesztette a vajdai hivatalt. V. ö. A. IV. 492. A levél tartalma is mutatja, hogy mindjárt Nagy Lajos uralkodása kezdetén írták.
Sombory Péter leányainak birtokba való helyezése.	Átírja I. Lajos királynak július 15-én Alvinczen kelt levelét, már pedig I. Lajos csak 1366-ban tartózkodott július 15-én Alvinczen. Urk. II. 268. 274. A kibocsátó is 1366-ban volt alvajda.
Torda város szabadalmainak megerősítése.	A főpapok és főurak névsora csak 1359-re illik.
Határjárás Poroszló és Eger-Lövő között.	Széchy Miklós 1355—59 években volt országbíró 1351-ben Széchenyi Tamás volt.
A bácsi egyház jogainak megerősítése.	Az uralkodói évszám mutatja a helyes évet. 1355 július 4-én I. Lajos még 13-ik évben uralkodott.
Juta és Bárd somogymegyei falvak odaitélése Korpád fiainak.	Béla herczeg 1261—69 években bírta Somogy megyét. V. ö. F. VII./5. 583—84.
A veszprémvölgyi monostor kiváltságlevelének megerősítése.	A zalavári apátság tört., 459. V. ö. F. IX./4. A kibocsátó csak 1367-ben lett érsekké.
A veszprémvölgyi monostorhoz tartozó plebániák mentessége.	V. ö. 259. c. sz. t. és F. IX./4. 125—27.

Sorszám	Hol van közzé téve	Hibás keltezés	Valódi keltezés	Az oklevél kibocsátója
43	Kuk. Jura Croatiae.	1365	1360	I. Lajos.
44	F. IX./3. 369.	1366	1367	Széchenyi Kónya bán.
45	F. IX./5. 35.	1375	1374 május 1.	I. Lajos király.
46	F. IX./5. 529. F. IX./7. 444.	1381	1341	Nagymartoni Pál országbíró.
47	Anj. Dipl. Eml. 423.	1381	1365	V. Orbán.
48	F. X./1. 141.	1384	1385 júl. 28.	Erzsébet és Mária királynék és eskütársaik.
49	F. X./1. 210—11.	1385	1384	Erzsébet királyné.
50	F. X./3. 21.	1385 júl. 6.	1389 júl. 6.	Zsigmond király.
51	F. X./3. 62.	1387 okt. 20.	1385 okt. 20.	Trau város tanácsa.

Rövid tartalma	Megokolás vagy az arra való utalás
Tovordia fainak és Grubity Tvardkónak elutasítása.	I. Lajos csak 1350 végén tartózkodott Zágrábban. A kiadó a kalendák számát az évszámhoz csatolta. Az uralkodói évszám is nyilván mutatja az 1360-ik évet.
A tized kiszolgáltatásának megparancsolása.	Beke: Arad kápt. lta. 48.
Új ítélet elrendelése a kassai kórház ügyében.	Május 1-én Váradon kelt. Már pedig május 1-én 1374-ben és nem 1375-ben volt a király Váradon.
Határnap kitűzése a Fadára és Halászra vonatkozó levelek felmutatására.	Nagymartoni Pál csak 1348-ig volt országbíró. Az L. tehát fölösleges.
I. Lajos vigasztalása az anyja haláláról elterjedt álhír alkalmával.	A közlő hibásan VI. Orbánnak tulajdonítja, de ez sohasem lakott Avignonban.
Igéret, hogy Hedvig királynának házasságát Vilmos osztrák herczeggel végrehajtatják.	V. ö. X./8. 170. Magyar Történelmi Tár, IX. 38.
KállayUbul felszólítása, hogy Laczkffy István lázadó szövetségéhez ne csatlakozzék.	V. ö. F. X./1. 144. Csak 1384-ben tartózkodott Erzsébet királyné Temesvárott.
Parancsolat Körmöczbánya városához, hogy július 25-re 1000 forintot adjon kölcsön.	Zsigmond már magyar királynak nevezi magát, pedig csak 1387 márczius 31-én koronázták meg. Az indítandó délvidéki háborúra kéri a pénzt, ez pedig 1389-ben történt. A keletnek helye (Lipcse) is 1389-re mutat. V. ö. X./1. 529.
A Zsigmond és Mária menyeközjét hirül hozó tisztviselők megjutalmazása.	Az utasítás Zsigmondot még csak »marchio«-nak írja. tehát 1387 márczius 31-én kelt. 1386 október hónapban Mária fogságban volt, tehát csak 1385 október 20-án történhetett ez utasítás annál is inkább, mert tetteleg 1385 októberében kelték egybe Zsigmond és Mária.

Sorszám	Hol van közzé téve	Hibás keltezés	Valódi keltezés	Az oklevél kibocsátója
52	F. X./1. 501 – 503.	1389	1388	Zsigmond király.
53	F. X./8. 301.	1390	1396	Zsigmond király.
54	F. X./1. 675–678.	1391	1392 nov. 11.	Zsigmond király.
55	F. X./1. 676–678.	1391 nov. 10.	1392 nov. 10.	Zsigmond király.
56	F. X./2. 178.	1394 júl. 11.	1393 júl. 11.	Zsigmond király.
57	Pray: Diss. d. s. lad. 31. Katona, XI. 384. F. X./2. 340.	1395. jún. 10	1396 jún. 1.	Stibor vajda és pozsonyi ispán.
58	F. X./2. 310–311.	1395	1389	Zsigmond király.

III. A keltezetlen oklevelek jegyzéke.

Sorszám	Hol van közzé téve	Eddigi hozzátétőleges keltezés	Pontos vagy jobban megközelítő keltezés	Az oklevél kibocsátója
1	W. XI. 156.	1219 körül	1300 körül	A csurgai keresztetek.

Rövid tartalma	Megokolás vagy az arra való utalás
Nyergesújfalú és még 5 falu ajándékozása Kanizsai János érseknek.	Az uralkodói évszám és a tisztviselők, névsora, különösen a tót bánok sorozata mutatja a helyes évet.
Garay horvát és tót bánnak megerősítése az arbei comes hivatalában.	Garay csak 1396-ban lett tót bánná, már pedig e levélben nem csupán horvát, hanem egyszersmind tót bánnak is írják.
Frangepán János tótországi bán teljes bányaszabadságot kap és azokat az urburo alól felmenti.	A zászlós urak névsora mutatja a helyes évet. Bebek Imre például 1391-ben még nem volt erdélyi vajda.
Bányajog adományozása Frangepán János bánnak.	A különben hiányos főpapi és főúri névsor csak az 1392-ik év november 10-re illik.
Wokmér bosnyák főúr meghódolása és megerősítése régi jogában.	V. ö. Klaič: Bosznia története 210. Margalits: Horvát történelmi repertorium, 181.
Egy falu ajándékozása Názlosi Jakussnak.	1395 szeptember 14-én még Széchényi Frank volt a vajda, tehát 1395 júniusban Stibor nem nevezhetett magát annak. (Urk. III. 157—58.)
1000 forint adó kivétele Körömczbányára.	Az eredetiben 1389 áll. Századok, 1875. 165.

III. A keltezetlen oklevelek jegyzéke.

Rövid tartalma	Megokolás vagy az arra való utalás
Bizonyítvány, hogy Babocsai Julad és fia Heresznyét nem váltották ki.	A szerződő felek a XIII. század vége felé éltek. L. M. Nemzetségek, II. 123., III. 100.

Sorszám	Hol van közzé téve	Eddigi hozzávetőleges keltezés	Pontos vagy jobban megközelítő keltezés	Az oklevél kibocsátója
2	W. II. 1—26.	1234— 1270	1237	IV. Béla király.
3	F. IV./3. 560.	1235— 1270	1319	Krassó megye tisztkara.
4	W. VII. 278— 279.	1248 körül	1236 körül	Nyolcz fogott biró.
5	W. III. 2—3.	1261 körül	1238 jún. 11.	IV. Béla király.
6	W. XII. 490. F. VIII./7. 372.	1290 körül	1279 május 14.	Csák II. Máté nádor.
7	W. V. 271.	1290— 1301	1262— 1263	Az esztergomi káptalan.
8	F. VIII./1. 393 Temesm. oklevelek 8.	1310 okt. 21.	1321	Mikes, a királyné udvarbírája.
9	F. IX./I. 10— 12.	1344	1361	I. Lajos király.
10	Temesm. okl.	1366— 1374	1374 május 8.	I. Lajos király.

Rövid tartalma	Megokolás vagy az arra való utalás
A pannonhalmi apátság javainak összeírása.	Pannonhalmi apátság tört., I. 787. V. ö. Kollányi: Esztergomi kano-nokok 11, 13. Eszerint 1240 után Vincze és Pósa a nyitrai főespere-sek. Századok, 1903. 934.
Omori Gál tiltakozása 16 kepe széna elhordása ellen.	Az oklevélben említett Simon főispán 1319-ben viselte hivatalát.
Szóllós föld felosztása.	Pannonhalmi apátság története, I. 749.
Bogát somogy megyei hely-ség átadása a pannonhalmi apát-ságnak a fejérvári egyháznak elengedett tizedért.	Bogát 1239-ben már a pannon-halmi apátságé. 1239 előtt, 1238 június 7-én tartózkodott IV. Béla Zólyomban. (Theiner, I. 171.)
Perhalasztás Hahót, Atyusz és Keledfia Keled közt folyt perben.	A kibocsátó egyszersmind so-mogyi főispánnak nevezi magát, már pedig ő 1278 augusztus 1-től 1279 augusztus 28-ig volt nádor s egyszersmind somogyi főispán.
Tarján (Komárom m.) bir-tokáról egyezkedés Moha fiai és Igmánd nemzetség közt.	Csak 1262-ben és 1263-ban volt az itt előforduló L(aurentius) or-szágbíró és zalai ispán. G(regorius) nevű is csak ekkor bírta az eszter-gomi prépostságot. V. ö. Sopr. I. 26. W. VIII. 55. F. IV./3. 176—77.
Drugeth Fülöpnél való köz-benjárás és Baranka birtok ügye	A kibocsátó 1321 október 8-án bírta itt említett méltóságát 1322 október 21-én Drugeth Fülöp már nádor s e helyütt csak »mgr«-nek nevezik.
A kassaiak árúmegállító joga.	V. ö. F. IX/3. 241—43. Itt az eredeti évszám is közölve van.
A bolgár császár követén ejtett sérelem megtorlása.	Május 8-án Debreczenben kelt és Himfy Benedeket volt bánnak nevezi. Himfy Benedek 1369-ben még valóságos bán, 1369 után csak 1374-ben töltötte I. Lajos május 8-át Debreczenben. V. ö. F. IX./4. 575. Urk., II. 427. Krassó megye tört., III. 125.

DR. KARÁCSONYI JÁNOS.

KOHÁRY PÉTERNÉ BALASSA BORBÁLA VÉGRENDELETE.

1637.

Atyának Fiúnak és a Szentlélek ur Istennek nevében.
Amen.

Nyilván lévén nálam halandó állapotom, minthogy az kevés, kin az én Istenem jóvoltából engemet ez világon sáfárrá tölt, sem atyámtól, sem anyámtól, sem szegény első uramtól *Joó Jánostól* nem maradott, hanem azt nagy sok fáradságom után gondviseléssel Istennek áldásából találtam és kerestem : én is azért azokról, úgy mint saját magam keresményemről, országnak törvénye szerint egészséges testtel és elmével lévén, élő nyelven, szabad jó akaratomból, ilyen utolsó dispositiót teszek.

Először azért ajánlom az én lölkömet az én teremptő és megváltó Istenemnek szent kezeibe. Ne nézze sok vétkeimet, hanem Szent Fiának a mi Urunk Jézus Christusnak szent vére hullásaért és érdemiért legyen irgalmas kegyelmes énnekem, megbocsátván mindennemű vétkeimet, vegye magához lölkömet az ő szent országában, a hol láthassam és dicsérhessem ő Föltségét. Amen.

Azután az én testemet ajánlom a földnek, a honnét eredetet vett volt, és kérem azon az én jóakaró mostoha atyámat uramat, *Listius Istvánt*,¹⁾ és öcsém uramat *Listius Jánost*, azon szerint *Lippaj Gáspár* és *Ekker Lukács* fiam uramékat, hogy ha az Isten engemet előbb kiszólit ő kegyelmeknél ez árnyék világból, temetessenek el tisztességesen a *köpcsényi* szentegyházban, mellyet ujonnan épített *Listius István* uram. Melly szentegyháznak akkorbéli predikátorjának hagyok ötven magyar forintot. Magam testének ön koporsója csináltatására, és egy márvány kőből kifaragott epitaphiumra, egyéb temetésemhez való szükséges eszközökre, marad annyi, hogy tisztességesen véghez vihetik testemnek eltakarítását, mellyre kérem ő kegyelmeket az Istenért is, legyen tisztességesen temetésem.

Ezeknek utána a minemő testamentomot avagy dispositiót ez előtt ezer hatszáz harmincz harmadik esztendőben *in*

¹⁾ A végrendelkező édes anyja, *Balassa Istvánné* született devecseri *Choron Anna*, özvegyeségre jutván újra férjhez ment Liszti (*Listius*) János és Oláh *Lucretia* fiához *Listius Istvánhoz*.

festo Sancti Stephani Prothomartiris az esztergami káptalanban töttem volt, az mellyet azon káptalan pöcséti alatt ki is vöttem, mostan ez utolsó testamentaria dispositiómmal cassálom és annihilálom. Ez okáért ujabban magam szabad jó akaratomból ép elmémmel egészséges levén testemben is, a magam keresményemről és javaimról ilyen dispositiót és testamentomot teszek, a mint alább következik rend szerint.

Mivelhogy az megholt *Joó Mihál* fiam élteben, és *Joó Miklós* is, én tőlem mind atyai és anyai jószágokat, ezüst és minden ingó marhájokat *Joó Mariannával* együtt kivették én tőlem erős parancsolattal, kihez képest országunk törvénye szerint, és ez mostani palatinus urunk önagysága előtt lett gyermekimmal való végezés szerint is, föntartottam magamnak azt, hogy a melly gyermekem mint keresi kedvemet a szerint disponálhassak szabadon közöttök én magam keresményemből való javaimból, mellyekkel Isten megáldott és holtomig áldandó leszen; és noha *Joó Miklós* az anyai böcsöletnek és engedelmes-ségnek, ugy amint, mind isteni és mind pedig ez világi törvénye szerint tartozott volna, meg nem felelt, és kedvemet nem kereste, hanem inkább sok busulásokra és keserüségre indított nagy gyakorta: mindazonáltal én azt az ő hála adatlanságát nem tekintvén, hagytam neki *Joó Miklósnak* és maradékinak a ládám-ból kész pénzt tizenhatezer magyar forintot, kit ha éltemig valakinek jószágra avagy interessére kiadnék is, úgy azon jószágot kire a tizenhat ezer forintot adnám vagy interessére kiadnék is, *de facto* holtom után apprehendálhassa. Ismegint palatinus uramnál, gróff galanthai *Ezterházij Miklós* uramnál a minemő tizenhétézer rénes forintom, mindenik rénes forintot kilenczven pénzben számlálván, vagyon, azon *Joó Miklósnak* és gyermekeinek hagyom, az *Buziannál* levő ötezer forint adóssággal együtt. Annak kivüle *Joó Miklósnak* hagyom gróff *Erdődy István* uramnál *Ottentalon* levő nyolczezer magyar forintomot, mellyre esztendőként négyszáz akó bor jár ő nagyságától. Mindeneket ilyen okkal, hogy se élteben, se egyébkor soha se feleségének, se más idegeneknek ebből semmit se hagyhasson, se adhasson, se más semmi úttal gyermekitől avagy véreitől el ne idegenithesse, se ne dilapidálhassa, hanem míg él, uraknak jószágra, avagy egyéb olly városoknak interessére, kiadja és az maga pénzén föllyül ha mi hasznót gyűjt, szabad legyen akár feleségének akár gyermekinek adja, avagy legálja, és mig *Joó Miklós* él, gyermeke is semmi részt az én keresményemből tőle ki ne vehessen. Hanem *Joó Miklósnak* holta után gyermekeire, és azoknak onokáira az igaz lineán valókra szálljon; azt is penig az gyermeki az tutorok akaratjok és engedelmei nélkül ugy apprehendál-

hassák, ha érett elmejűek és idejűek lesznek, különben semmi-képen ne. Azok is penig az férfiak semmi úttal feleségöknek, se az asszonyok uroknak gyermekeik praeiudiciuma ellen ne köthessék, hanem gyermekeikre szálljon. Sőt az több gyermekim vigyázzanak Joó Miklósrá, hogy ez én tőlem neki hagyatott legatumot el ne vesztegesse, se ne abalienálja az én igaz lineámon való unokáktól. Ha peniglen az én hagyásom ellen vesztegetné, az több gyermekeim tutor uraim segítségével vegyék ki kezéből, és hasznoson megtartván gyermekeinek, mikor üdősök lesznek, és gondját tudják viselni magok jószágoknak és marhájaknak, adják ugy gyermekei kezekhez. De azok is soha uraiknek, se feleségeiknek se ne köthessék, se adhassák, hanem gyermekeire szálljanak mindenek, és ha magva szakadna, a több gyermekeimre, és azoknak maradékira.

A bécsi Landházban is vagyon hetvenezer forintom, abbul is hattam Joó Miklósnak huszezer forintot illy okkal, hogy soha ki ne vehesse a summát, hanem szokott interessét percipiálja és éljen vele, azon conditiókkal, mint a több neki legált summát fellebb specificáltuk, szálljon a gyermekire. Ezt is hasonlóképen, se maga, se gyermeki, még annak unokái s feleségeknek avagy uroknak vagy idegeneknek, se a summát, se az interessét ne köthessék, se adhassák, hanem az is igaz lineámon való vérre szálljon örökre. Ezen kívül ruháim közől is adjanak neki egy subát és egy szoknyát.

Noha Joó Marianna is soha életében, de kiválképen házasságának nagyobb ideitül fogva, engemet nem böcsölt, sőt unos untalan sok bosszú beszédekkel illetett, arczczal reám támadván, velem pörlött, és sok keserves könnyeimet hulajttata szemeimből velem : mindazon által mégis illyen engedetlen és hálaadat lanságát nem tekintvén, anyai indulatom és jó akaratom mégis arra vitt, hogy keves javaimból érdeme szerint mindenestől ki ne rekeszszem őtet. Minek okáért Joó Mariannának hattam a ládámból kész pénzt, négy ezer forintot, és ha történnék hogy még éltemben valakinek jószágra vagy interessére adnám azt a pénzt, holtom után az a jószág is, és mindenképen interessestül resignáltassék Joó Marianna kezéhez, de illy okkal, hogy semmit a capitalis summában el ne költhessen, se urának ne köthessen ; hanem míg él éljen vele, és jószágra vagy interessére uraknak vagy valamelly városnak adja, és annak interesseiből, a mi hasznot percipiálhat, vagy urának avagy gyermekeinek akarja, szabadon legálhassa. Ha peniglen előbb holta történnék Joó Mariannának Ekker uramnál, és gyermeke nem maradna tőle : ezen Joó Mariannának legált négyezer forintom maradjon Zaj Sigmondtól levő fiára Zaj Péterre. Holott peniglen Ekker uramtól,

avagy más illendő böcsöletes fő nemzettel *Joó Mariannának* gyermekei maradnának, negyedfél ezer forint egyaránt azokra szálljon, az ötszáz peniglen *Zaj Péterre*, illy okkal penig, hogy ők a capitalis summát el ne költhessék, se feleségek uroknak, se urak feleségeknek soha ne köthessék az vérnek praeiudiciomja ellen. Mivel *Zaj Péter* nem érdemel hogy többet hagyjak nekie, mert az atyja életében engemet sok bosszúsággal, pörrel patvarral illetett. De még *Joó Marianna* él, akarmelly urától böcsöletes nemzettel származandó vagy levő gyermekei az én legatumomból egy pénzt se vehessenek el, hanem szabadon élhessen azzal; holott penig meghalna és gyermekei nem maradnának, vagy ha maradnának is, az én jóvaimat tékozlonáják, *Joó Miklós* és *Roszina* gyermekei tőlök el vehessék. Sőt valamit *Joó Mariannának* hagyok, ha *Ekker* uramtól gyermeke marad, épen mind arra szálljon, az ötszáz forinton kívül. Holott történnék, hogy *Joó Marianna* előbb meghalna *Ekker* uramnál, ha egy szál gyermeke sem maradna is *Ekker* uramtól való, mindazonáltal mind az Landházibeli huszezer forintot, és mind az negyedfél ezeret is holtaiig *Ekker Lukács* uram birhassa, holta után penig *Joó Miklós* és *Rosinára* avagy maradékira egyaránt szálljon. Ha *Ekker* uramtól ugyan nem lenne gyermeke böcsöletes nemzetségéhez hozzá illendő férjétől ha lennének gyermeki: *Ekker* uramnak és *Joó Mariannának* holtok után szálljon az huszezer forintja *Joó Miklós* és *Rosinára*, és azoknak maradékira; a négy ezer forintja *Zaj Péterre*, föllül megírt conditiók szerint. Holott peniglen *Joó Marianna* *Ekker* uramtól özvegyő maradna Istennek tettségéből, és jámbor urát, és mind engemet holtom után koporsóban is meggyalázna, és nemzetségéhez nem illendő alá való emberhez vagy szolgáljához menne férhöz: valamit neki hattam, azonnal el veszesse, és ha *Ekker* uramtól gyermeki maradnának, adassék tutor uraim által, és ha *Ekker* uramtól gyermeki nem maradnának *Joó Miklós* és *Rosina* gyermekire avagy azoknak maradékira unokáimra egyaránt közenségesen oszoljon, a kik mind engemet holtom után, és nemzetségeket és magokat is megböcsülik, és jó hírben, böcsületessen viselik önnen magokat.

A bécsi országházában levő föllebb megnevezett summából is hattam *Joó Mariannának* husz ezer forintot, olly okkal, hogy soha onnét a Capitalis summát ki ne vehesse, hanem szokott interessét percipiálja és éljen az hasznával és azon okokkal, mint a több pénz felől disponálék föllyebb, szálljon az gyermekire. Ezt is hasonlóképen se maga *Joó Marianna*, se gyermekei, még annak unokái is, feleségeknek sem uroknak avagy valami idegeneknek, se az Capitalis summát ne adhassák, se köthessék, se ki ne vehessék soha; hanem az is, az igaz lineán való vérré

szálljon örökre. Azon kívül *ruháim* közöl is adjanak Joó Mariannának egy *subát* és egy *szoknyát*.

Joó Rosina leányom Lippay Gáspárné, mivelhogy szeme előtt viselvén az Istennek parancsolatját eleitől fogvást engemet megböcsölt, szófogadó és engedelmes leányom volt, mindenkor kedvemet kereste, semmiben soha meg nem keserített; hasonlóképen az ura is Lippay Gáspár fiam uram sokféleképpen való szolgálatját és fáradságát tőlem nem szánván böcsülettel illetett és kedveskedett: hattam neki Joó Rosinának és maradékinak elsőben az *jánosházi*, *somlai* és *eörsi* részjóságomat, melly noha örökem, mindaz által nekem azon részjóságomon ilyen szabad dispositióm vagyon, hogy azt, az szegény Istenben elnyugodott asszonyom anyám Chorom Anna asszony éltében zálogba vetette volt Battianj Farkasnak és Eördeogh Györgynek, a kit anyámnak holta után magam saját keresményemből váltottam ki, kire nézve én azon jóságomat gyermekim közzé osztályra sem bocsátottam és ők sem vehetnek belőle részt. Melly őstül maradott jóságomon vagyon négy ezer hatszáz magyar forintom; illy okkal hagyom penig nekie, hogy ha a több gyermekim vele akarnának osztozódni, azon eörsi rész jóságomból ne részeltessenek, se külömben hozzá ne juthassanak, hanem le tevén az megirt négyezer hatszáz forintomat Joó Rosinának és maradékinak, úgy oszthassák föl közönséggel magok közt.

Ezen kívül azon *somlai* és *jánosházi* jóságban birom az *Lisztiusok* részét zálogban, akire adtam elsőben *Lisztius István* uramnak, mostoha atyámnak, mikor a fiát *Olaszországban* taníttatta, azon fia részére, két ezer német Rénes forintot, német pénzü: ismeg a mikor szegény néhai *Kohári Péter* uramhoz mentem, akkor is adtam azon jóságára kétszáz tallért, és ezer magyar forintot apró pénzü, mint hogy akkor *Lisztius István* uramnak *Köpcsenhez* tartozó egyik faluját el akarták foglalni *Lisztius Anna Rosina* asszony az urával néhai *Gróff Turzó Stanislóval* együtt valami adósságért. Ezt is azon Joó Rosina leányomnak hagyom azon jussul, a mint én nálam vagyon és birom a jóságot. Ismét *Csákj Lászlónak* azon Dunántúl való jóságra adott tizenegyezer magyar forintomat, innét a Dunán *Esztergom* vármegyében levő *Nagy Bény* és *Báthorkeszij* jóságomat, hozzá tartozandó falukkal és minden pertinentiáival együtt, mellyeket szegény *Kohári Péter* uram halála után magam saját keresményemből az *Gróff Pálffy* urak és *Keglevityi Ferencz* uram hirekkel és akaratjokból szegény néhai *Kohári Péter* uram gyermekitől kilenczefél ezer magyar forinton válték hozzám. És ugyanazon *Gróff Erdődi Pálffy István* generális uramnál ő nagyságánál *Limpachra* inscribált nyolczadfél ezer forintomat. Ismegint az ládából

tíz ezer magyar forintot hagyok azon *Joó Rosinának* és gyermekinek, illen okon, hogy valamig él urának, se ennek se ha más lenne is, ne köthesse se adhassa, se pedig gyermekei holta napig semmi uton el ne vehessék tőle, ha meghal maradjon gyermekeire; hanem azt takargassa és a mi hasznót abból gyűthet, szabad legyen vele ha urának avagy gyermekinek hagyja. Holott pedig *Joó Rosina* leányomnak előbb történnék halála *Lippai Gáspár* uramnál, a föllül megírt *nagybényi* jószágomon praecise levő pénzem maradjon *Lippaij* uramra.

Holott pedig Istennek decretumából *Joó Rosina* Lippai Gáspár uramtól özvegyő maradna, és koporsómban avval kezdene gyalázni hogy szolgáljával veretné az urát avagy alá való emberhöz, nem nemzetségéhez se magához illendő férhez menne: tehát valamit neki hattam, az ő első urától való gyermeki még életében tőle *Joó Rosinától* mindeneket elvehessenek, és ha deficiálnának *Lippai* uramtól való gyermekei, a több gyermekimre szálljon azonnal, kik engemet holtom után koporsómban is az ő jó magokviseletével tisztességes nemzetségekhöz illendőképén megböcsülnek. Holott pedig leányomnak *Joó Rosinának* előbb történnék *Lippai* uramnál halála, *Lippai Gáspár* uram, úgy mint naturalis tutora gyermekinek, mind jószágoknak, pénzeknek és magoknak, míg érett elméűek és üdőűek nem lesznek, viselje gondjokat, de úgy, hogy semmit az éntőlem reájok maradtott jóból el ne költessen, hanem jószágra, avagy másféle egyéb haszonra fordítsa. És arra a minémő proventust és hasznót percipiál, magát és gyermekit tartsa belőle kik *Joó Rosinától* maradnak. De ez testamentumban megspecificált pénzt se jószágot unokáimtól és a vérnek igaz lineájából származandó maradéktól egy punctban se abalienálhassa, se ne kevesebbíthesse; hanem országunk törvénye szerint, az revisional szerint mikor *Joó Rosina* gyermekei időssek lesznek, mind jószágot, és pénzt unokaim kezökbe ereszsze és azok is ha deficiálnának, az több gyermekeim kezökbe tartozzék ő kegyelme bocsátani, holott pediglen ő kegyelme nem akarná, alól megnevezett tutor uraim, kezéből kivévén, resignálják unokáim kezökben. Unokáim is pediglen feleségeknék, avagy leányuk uroknak semmi uton ne köthessék; hanem uraikról, avagy feleségekről, igaz vérem lineájából származandó gyermekekre és maradékira szálljon, a föllül megírt okok szerint.

A bécsi országházából is hagyok ezen *Joó Rosinának* leányomnak huszezer forintot a capitális summa pénzemből, ily okkal ő neki is, hogy onnét se ő maga, se maradéki a derék summa pénzt ki ne vehessék és senkinek se maga se örökösi ne költessék, hanem az interesseivel éljenek és táplálják magokat, és hogy

mind hárman, és maradékaik is egyaránt éljenek mind a bécsi országházánál levő pénzzel, és mind egyéb specificált summákkal az mint mind *Joó Miklós* rendiben és mind egyéb helyeken is megérék. És egyik a másik gyermekimre vigyázzon közülök : melyik miképen él ez neki hagyott legatummal, és ha nem jól kezdene élni, az föllül megirt okok és módok szerint priválják mind azoktól kit legáltam ez testamentumomban neki. Ezen leányomnak *Joó Rosinának* hagyom a többi közöl hűségeért, a két subán és két szoknyán kívül, melyeket föllyöl *Joó Miklósnak* és *Mariannának* hagyék, mind fejér és egyéb ruháimat ; valamennyi fog találkozni, mindenestől *Joó Rosináé* legyenek.

Azon *bécsi* országházánál levő summából mivelhogy még fellyül az gyermekeimnek legált pénztül tíz ezer forint marad el : azt a tíz ezer forintot hagyom a *pozsonyi* lutheranus ecclesiára, oskolájára, predicátorára, és ispitáljára, ilyen okkal azt is, hogy a capitális derék summát soha onnét ki ne vehessék, hanem az interessét percipiálják, és avval az ecclesia és a szentegyház szükségét és ahoz tartozó szegényeket segéljenek és tápláljanak vele, Isten szerint, igazán intézvé a dolgot közöttök.

Mindezeknek utánna hogy ha *Joó Miklósnak* magva szakadna, tehát a neki hagyatott minden keresményem szálljon *Rosina* leányomra és maradékira, hasonlóképpen *Joó Mariannának* és *Rosinnának*, kitül Isten oltalmazza, ha magvok szakadna, mindenek szálljanak *Joó Miklóstra* és maradékira. Hogyha pedig Istennek decretomja szerint *Joó Miklósnak* tellyességgel magvok szakadna és *Joó Rosina* leányomnak, s ha *Joó Mariannának* *Zay Sigmond*tul való fia *Zay Péter* élne is, semminemő keresményem reá ne szálljon, mert az ő atyja *Zay Sigmond* engemet sokszor nagy keserőséggel és búval látott és bántott ; hanem ha *Ekker* uramtul lenne gyermeke *Joó Mariannának*, tehát arra szálljon. Hogyha pedig *Ekker* uramtul nem lenne gyermeke, tehát *Listius János* öcsém uramra szálljon mindennemő keresményem és maradékira, a hetvenezer *bécsi landházban* való pénzemen kívül ; hanem azt a hetvenezer *bécsi landházban* való pénzemet hagyom *Fölső Németországban Augustában* és *Pozsonyi Lutheranus Ecclesiákra*, és egyéb helyekben lévő Lutheranus Ecclesiákra és Ispitályokra is, a mint azon Ecclesiák fogják egymás között rendelni, illy ok alatt, hogy onnét soha ki ne vehessék, hanem az interesséjével éljenek. Az után hogy ha *Listius János* öcsém uramnak is ha magva szakadna, mindennemő keresményem ő kegyelméről is szálljon azon felyül megnevezett Ecclesiákra.

Jámbor szolgálóimnak, kik akkoron lesznek, szegődségek szerint való fizetéseket megadják, és mindenikének fizetéseken

fölyül tiz tiz magyar forintot adjanak. Nevezet szerint pedig *Csáky Imrének* hagyok száz ezüst tallért, *Eölvédy Pálnak* is azon szerint száz tallért hagyok, megadják. A szolgáló leányimnak is mindenikének tiz tiz forintot adjanak, és posztót is, a mi lehet, adjanak nekik.

A szegényekről sem akarván elfelejtkezni, hanem őket is Istentől énnekem adatott javaimból részeltetvén: annak okáért hagyom *Lippay Caspar* és *Ekker Lukács* fiamuraiméknak, és gyermekeimnek, hogy oszszanak temetésemkor közikben ötven forintot.

Végezetre kérem azon és intem is az én gyermekimet, hogy szemek előtt viselvén legelsőben az Istent, és annak utánna üdvességeket: holtom után is énnekem azt a böcsületet megadják hogy Istenfélők, egyesek, józanok, tiszta éltűek és egymás szeretők legyenek, és ezen utolsó dispositiómot és testamentum tételemet szentül, igazán, és minden pörpatvar, visszavonyás nélkül, megállják, föl ne bontsák semminemő részében, akármi praetensiónak színe alatt; se egyik a másakra ne irigykedjék, hanem ki ki mind közölök a neki hagyatott legátummal megelégedjék, hogy így az Istennek áldását maga fejére szállíthassa, és itt ez világi emberek előtt is böcsületök, jó hírek nevök legyen érette; mellyet ha meg nem cselekeszik valamelyik, az énnekem átkomban legyen, hogy a mit hagytam is néki, az Ur Isten meg ne áldja, se hidgye véle, sőt ha dispositiómat és utolsó testamentum tételemet és rendelésemet valaki meg nem állaná, hanem azt néminemő heában heltelen való praetensiói után indulván, violálná, *in toto vel in parte*, pört patvart indítana az én gyermekeim ellen az én legátumomért: tehát *eo facto* elveszesse azt is, a mit nekik hagytam és a több gyermekimé kik szentül megállják és megböcsülik engedelmességökkel az én dispositiómat legyenek azonnal mindenek, kit hogyha az megálló fél gyermekim apprehendálhassanak ez dispositiómnak szigora szerint, ne obstáljon semmi *juridicum remedium*.

Az én temetésemben pedig kívánom hogy mind végig ott legyenek az én gyermekim. Valami javaim pedig énnekem ez dispositiómon és fölyebb specificált legatumim kívül holtom után és temetésem után maradnának, azokkal a fölyebb megirt gyermekim egyaránt osztozkodjanak, olyan ok alatt hagyván azt is szintén, mint fölyebb ez dispositiómban inserálok a több nekik hagyatott summáról.

Mind ezeknek jó gondja viselésére és executiójára, fölyül megnevezett gyermekimnek, és azoktul származandó unokáimnak is hagyom tutorul az tekintetes és nagyságos *Groff Galantai Eszterház Miklós* uramot ő nagyságát, Magyarországi palatinust, avagy hogyha ő nagyságának holtá történnék, ő nagysága után

leendő Magyarország successor palatinusit, ismeg Magyarország cancelláriussát *Zombori Lippay György* uramat, veszprémi püspököt, azon szerint az tekintetes és nagyságos *Groff Erdődi Pálffy István* uramat, Magyarország részének és az Dunán innét való Ő Felsege végheleinek fő generális kapitányát, *Groff Erdődi Pálffy Pál* és *János* uraimékat ő nagyságokat, az nagyságos *Galanthai Eszterház Dániel* és *Pál* uraimékat, *Czobor Imre* urama- és *Illyésházy Caspar* uramat is, azonkívül ismét a *Posony* vármegyének viceispányit, kik successive következnek az vármegyében, kérvén az Istenért ő nagyságokat és ő kegyelmeket, hogy valamiben kívántatik és szükséges lesz, az én gyermekimnek és maradékjoknak minden jó akarattal és oltalommal succurrálnak és legyenek nekik, és vigyázzanak mindenikére és még maradékikra is, hogy tisztességes életben élvén, az én nehez és igaz keresményemet el ne tékozzolják, se ne dilapidálják, hanem a mellyiket közölök látnák hogy nem jól élne az én keresményemmel avagy Joó nemzetségét és engemet is koporsómban gonosz maga viselésével meggyalázná, ezen testamentumomban föllyül megirt dispositióm szerint, a mellyik jól viseli magát gyermekim közül és a testamentumomhoz inviolato tartozik, annak adják és föllyül ellimitált okok szerint remediálják és intézzék dolgokat.

Testamentariusoknak pedig avagy a testamentumom executorinak hagyom a föllyül megirt *Lippay György* cancellarius uramot, *Lippay Gáspár* és *Konkolij Pál* uramékat, kérvén hasonlóképpen ő kegyelmeket, hogy legyenek ez testamentumomnak és dispositiómnak igaz és istenes executori, és a kinek mit legáltam satisfactori.

Mindezek után immár ajánlom az én teremptő és megváltó szentelő Istenemnek szent akaratjára magamat, és kérem alázatossan ő Fölségét, vezérelje míg élek irgalmasságából üdvösségre szent fia érdeméért utamat.

Ezt pedig az én utolsó testamentaria dispositiómat mind kívül és belül magam pecsétével bepecsételvén és nevemet más ember kezivel (minthogy magam írnya nem tudok) alája iratván, hattam és vallottam az nemes Esztergami Cápitolomban *Nagy-szombatban*, mely *Posony* vármegyében vagyon, úgy hogy míg Isten ez világon éltet engemet, akaratom és hirem nélkül se föl ne nyithassák, se ki ne vehessék, se másnak ki ne adhassák, hanem holtom után az én gyermekeimnek és haeresimnek tartozzék az nemes Cápitolon ki adni, avagy életemben magamnak, ha mikor személyem szerint kívánnám.

Actum in praesidio *Érsek Ujvár*, die vigesima septima mensis Januarii, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Trigesimo Septimo.

Néhai tekintetes és nagyságos Koháry Péter Uramnak meghagyott özvegye: Gyarmathi Balassa Borbála.

(Testamentaria dispositiónak páriája szegény anyámnak Balassa Borbála asszonynak 1637. Fasc. A. No. 7. Repositorio 4-to, a kismartoni herczegi főlevéltárban.)

DR. MERÉNYI LAJOS.

LEVÉLTÁRI KUTATÁSOK.

I.

1572 deczember 21. Báthory Erzsébet (Nádasdy Ferencz mátkája) arany-ezüst míveinek, készpénzének és egyéb ingóságainak összeírása.

Regestum et conscriptio bonorum ac rerum mobilium magnificae puellae Elizabethae Báthory sponsae magnifici domini Francisci de Nadasd etc per magnificum dominum Stephanum de Bathor fratrem carnalem ejusdem domine Elizabethae Bathory ad meas tanquam fideles et communes manus praesentibus egregiis dominis Andrea Zászy praesentiae sacr. Caes. Reg. majestatis in Iudiciis locumtenente et Gabriele Zenthgyeorgy datarum :

In pecuniis paratis triginta et unum mill. fl. hung. idest fl. 31.000.

Pelvis argentea deaurata una, cum fusorio argenteo deaurato uno.....	1
Patinae argenteae magnae sex	6
Orbes argentei sex deaurati et sex simplices in toto duodecim	12
Coclearia argentea viginti quatuor, quorum manubria tantum sunt deaurata	24
Furcae argenteae simplices duodecim.....	12
Cyphi argentei deaurati cooperacula hab. cum floribus septem	7
Cyphi duo ex nucibus mirificis facti argento obductis deaurati cooperacula hab. cum floribus	2
Lagenae argenteae duae, ambae deauratae	2
Candelabra arg. duo geminos ramos hab.	2
Gallus argenteus deauratus unus.....	1
Item <i>aulea Mathiae regis</i> aurata et gemmata una	1
Tapeta alba parva ac ad unam mensam coperiendam sufficientia tria	3
Tapeta rubra similiter ad unam mensam contegendam totidem	3
Tapeta rubra magna parietibus applicari solita sex.	6
Tapetum rubrum duas mensas detegens unum	1
Auleae novae sex.....	6
Item monilia aurea, vulgo <i>nyakbavető</i> lapidibus praeciosis ornata duo	2

Torques aurei subtiliores quatuor	4
Torques aurei pro virginibus pedisequis quinque	5

Res Maternae.

Egy aranyfüggő, kiben egy saphil es egy rubint.....	1
Más arany függő, kiben negy krisolitus és egy amatistes ..	1
Két <i>kézelő</i> türkisek és rubintok vadnak benne, tiszta arany	2
Egy arany korda	1
Hat ezüst övek, szolgáló leányoknak valók, lánczosok és hellyel-hellyel aranyosak	6
Két öreg saphil gyűrő egyik tábla másik metzes	2
Harmadik arany gyűrő abban is saphil kisebb	1
Három smaragd arany gyűrő	3
Egy rubint arany gyűrő	1
Más arany gyűrő, kiben egy rubint és egy <i>diamant</i> vagyon	1
Egy aranyö gyűrő kiben egy apró gyemant.....	1
Egy nagy öreg násfa, kin egy orozlán kép vagyon két gyöngy- ház benne	1
Második öreg násfa, kinek az közepibe egy aszonember kép és egy kis gyemant.....	1
Item az <i>Drágffy Bertalan képe</i> aranyba foglalt	
Egy kicsin násfa kiben két rubint és két kis smaragd és három gyöngyszem	1
Egy ezüst olvasó, pésma az allyába	1
Egy aranyos iél <i>imeg</i> öreg gyöngy szemekkel	1
Hat aranyos és gyöngyös fektő rósákval, szolgáló leányok- nak valók	6
Egy gyöngyös fektő, leányhajából csinált arany boglárokval	1
Öt hitván ó fektők ezüst és arany fonálból csinált.....	5
Három selyemből kötött imeg ujak, egy vörös selyemből aranyos, másik tiszta fekete selyemből, harmadik fejr..	3
Item egy fekete bártony <i>hölgysuba</i> aranyos boglárokval..	1
Egy vont arany <i>subafel</i> vont ezüst peremzet	1
Egy veres aranyos bársony aszony állatnak való szoknya .	1
Egy veres bársony szoknya vont arany <i>peremözet</i>	1
Virágos vont arany szoknya derekal nekül	2
Egy szederjes bársony <i>hatzoka</i> aszonyállatnak való prém nekül	1
Egy virágos vont arany szoknya.....	1
Egy vont arany hatzoka, régi módra.....	1
Egy vont ezüst szoknya arany kötéssel <i>prémzet</i>	1

Actum in arce *Chichova* vigesima prima die decembris

Anno domini millesimo quingentesimo septuagesimo secundo.

(Sopron vmegye ltára. Törvénykezési iratok 8. cs. 188. sz.)

II.

Sopron vármegye végzése a malmokról és a Rábaköz
védelmezéséről.

*Anno 1579. die 27 novembris Czirákon az vármegyének
gyűlése lévén végezés.*

Az molnokról ilyen végezés lett közönséges akaratból, hogy valahol *öss molnok* vannak azok mindenütt megmaradgyanak de így hogy hütös molnárok, mesterek meglássák és ha melyet fel vettek volna azokat leszállittyák, hogy káros ne legyen. Ezen kívül valahol új *molnok* vannak mindenütt el vonyattasának. Ha hol pedig az *öss helen* való molnok elpusztultak volna attyafiak hozzá lévén közönséges akaratból megcsinálják és egy akaratból csak egyet tarcsanak. Vannak pedig ez féle molnok *Mihályban*, vagyon *Sebesen*, *Balyban* vagyon még az urnak ő nagyságának *Nádasdy Ferencznek* egy molna *Beledbe* és jóllehet nem új helyen mongyák de miért, hogy káros mostan avval ajánlja ő nsga magá, hogy szállétsák alá úgy mint annak szokása le szállétni, ha még is úgy találta, hogy az Rábaköznek káros az el vonyásba nem tart ellent. Vannak egyéb molnok is, úgy mint *Viczay György* uramnak, annak is egyik ki... elvonást... volna, *Török István* uramnak... tassa az fundamentumát, de... úgy hogy az ujkészület ellene ne legyen az Rábaköznek. Vagyon *Kisfaludon* is malom, melyet alább kell szállétani mint annak szokása. Az mell molnoknak szállétás kellene s' nem mivelnék... legyen reá menni és el hánni.

Ezek az választ atták: Az ur ő nsga *Nádasdy Ferencz* képébe *Senney Ferencz* uram *Ostffy Jacap* uram is ott legyen (?) ha ő kgylme nem lehetne valami más fő embere, avval embere lévén (?) úgy mint 40. *Török István* uramnak azonképen tisztartója vagy utánna való fő embere avval *husz* embere legyen. Kezöbeli ember legyen vele egyetemben husz ember; *Chászár Miklósné* asszonyinak egy fő embere legyen, *tizenöt* ember vele, sopronyi uraimnak egy embere legyen vele *tizenöt* ember. Az Rábaközi *veláll* ¹⁾ tartók személyek szerént ott legyenek. Az Rába innenső felől való nemes uraim minden faluból egy egy embert bocsássának. Az Rábaközi szolga birák és vice gerens az vice

¹⁾ L. *Magyar Nyelvtörténeti Szótár* III. k. 1002. l.: *Valál* (velál, valáll) alatt. Az értelemből kitetszőleg itt nyilván birtokot (possessio) jelent. A birtokos nemeseket a kiknek jobbágyaik voltak Sopron vármegyében »valáltartó uraimnak« hívták megkülönböztetésül az egyház-helyes nemesektől, a kiknek csak zsellérjeik voltak.

ispánnal ott legyenek. Az rábaközi veláltartó nemes uraim öt kaputól egy embert bocsássanak. Ha pedig ezt . . . mast vagy azután (egy tenyérnyi hely elmállott olvashatatlan), erejével reá mehessenek és el vonhassák.

Ugyan ezen dologért itt Czirákon az vármegyének gyűlése lévén, az protocollomba be írják, az notarius jelen lévén és azoknak a kik reá mennek az vármegye pöcséti alatt levelet aggyon. Ez választott személyek pedig ha valamelyike jelen nem lenne minden személy tizenkét forinton maraggyon. Az gyűlés pedig len az jövendő Vizkereszt nap után való Vasárnap s' addig ha valakinek valami egyenetlensége volna egymás között meg egyenesegyének, ha pedig az gyűlésnek előtte valaki le nem akarná szállítani ugyan akkor leszállítassa.

Az Rábavágásáról úgy végeztek, hogy ha Isten időt ad hozzá, fagy leszen, hát reá menyenek ilyen móddal, hogy uram ő nsga Nádasdy Ferencz az innenső felől ígért embert 200, Chászárné Miklósné (igy !) aszonyom hatvant, soproni uraim 40, győri püspök uram 16, az veláltartó nemes uraim két kaputól egyet, az egyházhelyi nemes uraim sellérekkel egyetembe tiz személytől egyet. Ezek az uj hidrul fogva Papossig vágják. Az urak az jobbágyok között ő magok bocsássanak embert. Az *veláltartó* nemes uraim . . . vagy György Ajkay Gergellyel. Az egyházhelyi nemes uraim emberivel Finta András leszen.

Mind tul s' mind innét az Rábán ezeknek gondviselője leszen Sennyei Ferencz uram, Ostffy Jacab urammal egyetembe, valaki el maradna minden személtül négy négy forintot vegyenek birságot. Két örességet kell csinálni egyiket Wágnál, másikat Paposnál.

Rábaközből gondviselők Sennyei uram és Ostffy uram mellé Csáky János uramat, Demeter Deák, Sarudy László, Laky Mihál, Dóry Ambrus, Edwy Balás és Thamás, Pásztoriból Bornemissza Miháll, Pápáról pallér egy, Keszöböl egy.

Az vigyázó heleken mindenütt lesznek negyven gyalogok ezeknek fizetésére végezték ő kgylmek minden kaputól egy egy forintot két terminusba. Ez mellé rábaközi *velálltartó* uraim. kiknek ott majorságuk vagy on, ha szinte ő magok más vármegyébe laknak is négy frtot fizessenek. Egyházhelyi nemes uraim fizessenek den. 50. Házok megett ki sellérek vannak de. 25.

1579.

. . . volt gyűlésünk, az töbi között . . . az Rábaköz oltalmáról előszer az bevágásrul tettünk ilyen végezést, hogy az innenső fél segítségével az kivel magokat ajánlották, vágják be az uj hidtul fogva Paposig. Arra pedig ilyen végezést rendelték volt,

hogy Nádasdi uram agyon 200 embert, Lanséri asszonyom ¹⁾ 60 embert, soproniak 40 embert, Bolf kapunak (?) ötödit, az egyházhelyi nemes uraim azonképen ötödit, győri püspök uram 20 embert, ezek vágják, hozzájuk lászson főképen Sennyey uram, az mellett az vice ispán, Papóczytól fogván Keszőig vágják a rábaköziek mind szegén, mind urak mind nemesek egyaránt de fel osszák az egyházhelyi nemes uraim is mind fejenként rajta legyenek, régi szokás szerint és csináljanak *két révet* egyiket *Wágnál* másikat *Papochnál* és mindenik helen valami erőseget. Ennek penig megőrzésére rendelt volt az előbbeni husz gyaloghoz ismég huszat, hogy legyenek negyvenen, ezekhez egy gondviselőt ki szolgál-tasson velek, a vágást kerülyék és őrizzék.

Ezeknek fizetésekre rendelt volt pinzt az innenső fél... minden kaputól egy flr. két terminusban, az egyházhelyes uraim ötven pinzt, az *velál tartó* uraim személyenként 2 flr. rábaköziek két ennit, kinek nincsen lakása Rába közbe, hanem csak majorja stb. stb. (ugy mint az előbbi végzésben). Az urak penig a hidakra port és kolyóbist aggyanak, ez volt az végezés...

Az Rába innenső félről az *velál tartó* nemes uraim fizessenek flr. 2 (mint előbb). Az drabontok vajdája lészen.....
Wiczay György uram az molnokról való végezésnek párját kéri.
 (Sopronvármegye 1579. évi jegyzőkönyvéből.)

III.

Én Osthffy Jacob Sopron vármegyei vice ispán, mikor Czirákon gyűlés lenne panaszkodának az uj *molnok* felől, hogy nagy kárt tennének, kiváltképen *Wiczay György* uram, hogy az minémü *molnot* csináltatott volna *Szelestey Ferencz* uram *Ladonj Miklós* számára *Mihályba*, mel malom nagy kárt tenne az ő viczai molnának, mivel hogy igen fel vették volna és *holt vizet ontana* az ő molnának, ki miatt nem foroghatna, más oka, hogy nagy kárt tenne mikor áradása lenne az viznek... sok viz jőne ki. Ugyan akkor lón panasz, hogy sok uj malom volna, kiket mast csináltak, kik mostan sok vizet adnak ki az Rábaközbe, mind az belső Rábán, mind az külső Rábán. Mely panaszokat mikor meghallották volna, egy akarat szerint az vármegye róla végezett és engemet elbocsátának azoknak meglátására, én mellém rendelé-nek egy nehán fő uraimat, kiknek az nevek megvagyon irván az protocollomban, terminust hagyának neki *Pünkesd* nap után való *Vasárnapot* (felibe írva: »ez után való *Hétfőn lött a dolog*«). Az terminus el jöven reá megyünk mind azokkal az kiket be választottak volna, csakhogy *Niczky Boldizsár* uram nem volt

¹⁾ Oláh Császár Miklósné.

ott és *Czyrakj Mátyás* uram, voltak molnár mestereket (így!) is, kik az Rábán tartanak molnot, köztük *Chásár Gergel* molnár.

Először mentünk *Beledbe*, ott megláttuk az molnokat, elsőben az Török István és Chornai praepost molnát, ki akkor nem foroghat vala, jóllehet az viz is nagy vala, de ugyan megesmerték, hogy igen el *szilledet* (így!) malom.

Annak utánna mentünk az uj malomnak kit hinak, azzal ilyen válasz tón Senyey uram, hogy nem uj malom hel, hanem régi malom hel, melynek levelit az sárvári tárházban hogy vagyon, mindazáltal látván, hogy igen felvették azt mondá, hogy alább viteti, hogy kárt nem téssen, ha pedig semmiképen nem oltalmazhatnája kártul, kész el vonyatni, hogy sem mint kárt tenne.

Onnan mentünk az *Viczay György* uram molnához, azt is megláttuk és megnéztük, jóllehet az mint megíráom előbb . . . de megismertük, hogy *holt viz* vagyon alatta, ki ártalmas neki.

Továbbá mentünk az mihályi molnokhoz, legelsőben az Ládony Miklós molnához, azt is meg mérték, ugy találták, hogy sokal felebb vagyon az viczai malomnál, azt megesmerték, hogy uj malom hel, azt mint az Rábának árja vala, mihelt valamenyire ki is megyen vala.

Ugyan ottan mentünk az Cháky János molnához, azt is megláttok és megmirtek ugyan azon módon találtuk mint az másikat, megesmerték hogy káros, mert ha valami hitván *ganyajjal* meg nem töltetik volna, ki ment volna az viz. Az két malom dolgában ilyen végezést tettünk: *Miért hogy* régtül fogva csak egy molnok volt az mihályi uraimnak mastan is ne legyen töb, hanem meg alkuggyanak és egy molnok legyen, az munkával egyik az másikat ne . . . és egy molnot tarcsanak ennek utánna, ha pedig nem akarják, hát az ős helen vagy egyebüt állicsanak egyaránt . . . el vonyassanak«

Onnand mentünk a kisleludi malomhoz, azt is megláttuk és megmérték, hogy felebb vagyon hogy nem mint kellene, meg-hattuk annak is, hogy lehet . . . malom, miért hogy régtül fogva volt, de alább szállitsa.

Mikor ezeknek utánna akartunk volna menni az külső Rábára . . . Senyey uramnak valami levelei, ki miatt velünk el nem jöhetete oda, hanem hagyta helette Viczay György uramat oda és elmentünk először az páli malomhoz, megesmertük, hogy uj malom hel és ártalmas ugy itéltük, hogy el vonyattassék.

Onnand mentünk az vághi uraim molnához azt is megláttuk és ugy itéltük, hogy az is uj malom és ártalmas és el vonyattassék.

Ugyan ottan megláttuk az Vatai molnát is, megesmertük hogy uj malom, de mindazáltal ugy hattuk, hogy méltó az hogy mint annak előtte, hogy mindanyian egy molnok volt, mind-

nyájan mostan is Vatajt meg elégiécsék az többi az munkáról és költségről és az malom köz legyen, ha pedig ezt nem akarnáják, hát az ő malom helt építsék (?) egy akarat szerint, és mindenik el vonyattassék az mostani új helen csinált molnok.

Mentünk az után az Vági György molnához, azt elég szegényül találtuk, ő azt mondá, hogy az sebesi malom árt neki.

Végezetre oda mentünk *Sebesre*, ott is megláttuk az molnot, az régi malom volt, megessmerték hogy felebb vitték, meghattuk, hogy alább vigyék.

Annak utána mikor az meghagyott terminus el múlt volna, Czirákon gyűlést hirdetek volna, bementünk és az vármegyének referáltuk ilyen módon, esmég az vármegye hagyja más terminust neki, hogy addig mindenik el járjon dolgában úgy mint megkeztük volt, hanem hát reá menyenek és el vonyák az mi vigezésünk szerint, embereket is rendeltek reá számszerint innéd az Rábán Nádasdy uram 100 embert aggyon, Lanzsiri asszonyom 50 embert agyon, Sopron vármegye 25 embert, győri püspök uram 20 embert.

Ennek pedig megerősítésére úgy hattuk volt, hogy mihelen legelőször törvénzék léssen pöcsét alatt aggyanak az vármegye levelét azoknak az kik ott lesznek, megírván benne egyetembe az vice ispánnak kívül reá mehessenek, ez volt az végzés.

(A vármegye legrégebb 1578-tól 1590-ig terjedő jegyzőkönyvéből.)

IV.

1643. Januar 14. Esterházy Miklós nádor és főispán rendelete Sopron vármegyéhez.

Ez alább megnevezendő punctomokat szükségesnek itéllyük, hogy az nemes vármegye jó consideratióban vegye és bizonyos statumokat is csináljon felőlle, ezt kívánván ez mostani hazánk állapottya' mind annak az darab földnek s' kivál képen *Rábaköznek* az ő felsége és az vármegyének is jó rend tartása.

Először is azért igen kezdett nevedni a gonoszság az emberek között és noha minden egyéb féle véték is eláradott köztök de az tolvajlást, lopást és az szegénységnek dulását szintén oly bátran követik mint az mindennapi eledelt. Statuálni kell azért felőlök, hogy efféle nyilvánvaló gonosz tevőket, kiváltképen az kgték efféle tolvajlót, praédát kapnak megfogattassa vice ispán uram és kemény büntetésben vegye peragalván mindenütt igen stricte az inquisitiókat is és ha kit hamis hitben találának, hogy tudná mások gonoszságát és meg nem mondaná megesküdvén is,

infamisnak declaráltassék és exemplomot is méltó hogy csináljon azokról.

2-do. Mivel hogy az közönséges békességgel sem gondolnak némelyek, hanem öszve adván magokat az török ellen is kijárnak csatázni, a mikor törököt megkaphatnak az szegény holdultságot vesztegetik, adgyon oly uj tilalmat azért *statuta Comitatus* kgtek ki, hogy ha kik olyanok találkoznának és reájok bizonyodván megfogattassanak és mind Nádor ispánnak és főispánnak is mi kezünkhöz hozattassanak.

Tertio. Bizonyosnak értjük, hogy az külső Rábán *Bodonhelyen* felül egész Kesző váráig nagy sok *kelőket* csinálnak némely csavargó és engedetlen emberek, a kinek az előtt is nagy tilalma volt és veszedelmére is lehetne kiválképen a Rábaköznek, ez aránt is azért szükséges, hogy az nemes vármegye statuállyon valamit, felásván azokat az mostani járóhelyeket, rendeljen vigyázásokat reá s' kik ez után olyan tilalmas helöken imitt amott által járnának, adassék szabadság minden nemesnek, parasztnak efféléknek megfogására, ha . . . kaphatták őket, mert egyébaránt is nem szoktak effélék jó járatban lenni a kik efféle szokatlan utat keresnek magoknak, hozzák mi kezünkben őket, mi másoknak is példajokra animadversióba fogunk efféléket venni.

Quarto. Érttyük azt is, hogy mind *Móriczhydán* s' mind *Bodonhelyen* is igen lassu vigyázás vagyon és a mint az előtt csak ugy sem tartják most meg az *hajdukat* rajtok, maga most félelme sebb az üdő és nagyobb is az szükség. Láttassa meg azért azt is kgtek és az kik az hidakat tartják s' vámokat szedik moneállya maga mi nevünkkel is ő kegyelmeket, hogy vegyenek nagyobb gondot és vigyázást fel az hidakra s' az hol efféle *kelők* volnának az hidakon felül és alább, gyakorta megjárják és jól meglássáuk azokat is, az kik ki s' be jönnek *Rábaközben* azokon az hidakon.

Quinto. Mivel enyi *kelők* keztek lenni az Rábavizén, az hol félelme sebb volna talám jó volna valami *góréről* is gondoskodni az nemes vármegyének, kikről jó informatiót vévén *tetzéséről* tudósicson kegyelmeket minket is, meg járatván és láttatván az helyeket, az hol vélné, hogy szükségesek volnának, azután reá kell arra is kezünket tennünk s' az mint az szükségét fogjuk látni őrzésre való embereket is kell rendelnünk.

Sexto. Nyilván vagyon az is, hogy gyakorta kezdett az török Rábaközt fenyegetőzni az hitvár csatázások miatt s' a kik gyakran nem innét Rábaközből mennek ki is, ha mi latorságot cselekesznek erre adgyák az utat. Méltó azért, hogy tegyen ez aránt is valami bizonyos végezést és rendelést kgtek, hogy az szükségnek idején concurrálhasson s' rendeljen *vajdákat* tizedeseket s' hadgya meg az közönségnek is, hogy fegyvere legyen és ha mi

bizonost értenek oda concurrálhassanak az hová az szükség kívánja, lám vagyon valami mozsár *Csornán* is s' jelét adhatnák. Ebből pedig senki se ur szolgálja se más ki ne vonya magát. Ezeknek pedig előljárójok vice ispán uram legyen, avagy pedig ha ő kegyelme nem érkeznek az kit az nemes vármegye rendel.

Septimo. Az osztorok ¹⁾ dolgából is sok költséget tett már mind az Rábaköz s' mind az egész vármegye és töb vármegyék is melyeket gyakorta nem csak az víz bánt és szakaszt meg, hanem találkoznak némelyek a kik ugyan akarva bontják el s' szekerekkel járván által rajta és barmokkal is tapostatván.

Tegyen új tilalmat azért ebben is kgtek, ugyan birságos tilalmat, arra az birságra oly gondviselésnek kellene lenni, *hogy ne kelne csak az torokra*, hanem valami rész ámbár lenne a bemandóé és az executoré is . . de az töbet fordítanak az közönséges jóra, ki igen szükséges is.

Octavo. Nagy sok panaszokat értünk az malmok felől is, hogy azok miatt az Rába vize más fele való szakasztásokat tévén sok károkat tenne. Szükséges azért, hogy az malmok meglátására is kikülgyön kegyelmetek, menyen maga vice ispán uram és *Daras mester* uram is, többeket is válasszon kgtek, s' lássák meg ő kegyelmek minden mivoltokat az malmoknak, ha az feje fel vételétől vagyon e avagy az gátoktól, jól considerálván és megtekintvén az vízi mestereket és *külső molnárokat*, azt is, hogy ha azok a malmok nem volnának nem szakasztana úgy ki az víz s' nem tenne e annyi károkat, melyet végben vivén kgtek, edgyütt az szolgabirákkal is informállyon valóságosan bennünket felőlle.

Nono. Nagy confusiót értünk az nemes vármegyében ez aránt is, hogy az vármegyében lévő molnároknak s' kiváltképpen ott Rába tájon, semmi bizonyos rendek és czéhek nincsen, ki miatt az közönséges jó is gyakorta megfogyatkozik, mert nem lévén czéhmesterek és előttök járójok, ha mikor mi közönséges szükség találkozik semmi rendes és hasznos munkára nem vehetni őket, melyet mi az előtt is eszünkbe vevén, meg akartuk ezt az fogyatkozást orvosolni és magoknak az molnároknak is gyakor instantiájokra Nádor ispánságunknak tiszte szerént *Czé levelet* is attunk volt. De úgy értjük, hogy némelyek opponálván magokat mind az mi autoritásunknak mind az jó rendtartásnak is vizsát vonzának és magok akarnak némelyek czé mester lönni az magok molnároknak. Szükséges azért, hogy kegyelmetek vármegyéstül vegye elől azt az mi molnároknak adott czé levelünket s' olvassassa el maga előtt, be hivatván az molnárokban is valahányokat s' lássa nominállja meg az levélnek mi voltát s' ha mi oly dolog

¹⁾ Osztor (alább *osztoru*) a folyó parti védtöltések, *gátak* neve.

találtnék benne a ki az nemességnek szabatságával ellenkeznék avagy az közönséges jó rend tartással, örömet megértjük és veszszük az kgtek informatióját, készek leszünk az aránt való igazitást is tennünk, hol penig esmmei oly nem találkoznék azon megnevezett czé levélben a ki valami változást érdemlene, ne csak helyben hagyja azt, a mi molnároknak adott czé leveleinket, de publicálja is *sub poena vivi homagii*, hogy minden molnárok ahoz alkalmaztassák magokat s' ha ki nem cselekedné közülök és ahoz nem alkalmaztatná magát, ugyan a mostani congregatióból adgyon exmissionalis levelet kgtek vice ispán uramnak, hogy irremissibiliter meg vegye rajtok és azt is fordiccsák vagy az *górék épületire vagy azokban való hajdutartásra*, avagy más valami közönséges szükségre.

Decimo. Értünk illyen dolgokat is, hogy némelyek találkoznak ollyak az szolgabirák közül és az perceptorok közül is, hogy fel szedvén az pénzt is az szegénségtől, a melyet a Nemes vármegye fel vet, oda nem adgyák idejében az hova kívántatik, ottan ottan csak magoktól minden exmissionális nélkül gyakorlatossággal dupplomot is vesznek az szegénségtől s' azt mind magok szükségekre fordétyák. Tekéncsen bele azért ebben is kgtek és inquirálja az dolgot s' vegyen számot is az perceptoroktól s' ha kiket mi fogyatkozásban talál, *minthogy csaknem annyi az közönséges jót defraudálni mint az oltárról valamit ellopni*, ne csak restitutiójával büntesse kegyelmetek, hanem tisztinek megfosztásával is, az hol penig comperiáltatnék, hogy dupplomot exigáltak volna, adgyák meg azt is és ugy tegye ahhoz az summához, a kihez tartozik a duplom vagy fordiccsa közönséges jóra.

Undecimo. Az ujjári épületre is az minémü fel vetést tött volt kgtek, ki ugy jut eszünkben, hogy ezer forint volt, csaknem fele restal, mi ugy hisszük, hogy ki is szedték az perceptorok de magoknál tartják, kénszerétse azért azokat is kgtek, hogy a mit ki szettek szolgáltassák oda az hova rendeltetett, ha ki nem szedték volna szedgyék ki, mert semmire szükségesebb helyre contributiót ennél nem adhatnak.

Duodecimo. Hol mi egyéb alkalmatlanságokat is az kik az vármegyében interrentiálnak, szeretettel kérjük s' intjük is kegyelmeteket vegye jó rendben, mert mi egyéb sok rendbeli distractióink között nem mindenkor érkezünk arra, hogy kgtek köziben mehessünk, az mit magától is megcselekedhetik a mint hogy evel az mostani idővel az Rába körül is munkálkothatik kgtek, ne mulassa azért azt is el. És ezen kívül is, ha kinek mi bántása vagyon kgteknek vagy közönségesen vagy magánosoknak, közöllye velünk, segíteni kíványuk kegyelmeteket.

Statuta Comitatus ad praemissa puncta per missiles rescripta.

Excellentissime ac illustrissime domine Comes, domine nobis gratiosissime.

Perpetuorum servitiorum nostrorum commendamus. Az Nagyságod 14. Januarii *Fraknóban* költ levelét Cziráki uram által szóval tölt parancsolattya s' edgyütt ő kegyelme által küldött punctumokat is vettük, melyeket meg olvastatván mind az ujkéri s' mind az Rábaközben a németi gyűlésünkben a mit a nemes vármegyének s' kiváltképen Rábaköznek csendes megmaradására fel találhattunk a Nsgod intimatióját szemünk előtt viselvén, jó szívvvel megcselekedtük.

Az elsőre az hol Nsgod a vétkeknek eláradásáért az inquisitiót peragalni parancsollya, ez iránt ragaszkodván az Ország-
nak végezéséhez, vice ispán uramnak incumbál, hogy angariánként azt el ne mulassa s' az kik találtatnak az inquisitióból büntetésbe is vegye ő kegyelme azon articulusok szerént.

Második, hogy csatázni járván az holdultságot vesztegetik, végezte azért a vármegye, hogy Rábaközbe valamely találtatik akárminémü renden és condition legyen, comperiáltatván vármegyéstül reá mennek s' megfogják, ha urak szolgálai közül találkozik urának agyák, ha szabad személy Nsgod keziben küldik.

Harmadik, hogy az külső Rábán, Bodonhely és Kesző között a csavargók és lopók kelőket csináltak volna. Erről úgy végezett a vármegye, hogy minden *eke barmos* ember, a két ökrös penig öszve fogván, három szál jó vastag karófát vigyen a Rába mellé akkorra, a mikorra az viznek apállya és az üdőnek alkalmatossága engedi sub poena fl. 9. (mely is közjóra fordittatik) és az *chekeli* (így!) helyeken a vizet hosszára karókkal az viz közepén megverik, hogy semmi csavargó vagy lopó marhástul által ne járhasson.

Negyedik. Hogy Bodonhelyen és Móriczhidán mostani félelmes időben az előbbeni szokott vigyázás meg nem tartatnék gróf Nádasdi uram képében Tholnai János barátunk reá felelt, hogy panasz nélkül az Bodonhely kapu őrzése megtartatik, az *apácza asszonyok* képében penig ott levő Kutkos Andras *gondossok* reá felelt, tiz fizetett legénnek continua intertentiójára sub poena fl. 10. toties quoties, hogy magán megvegyék s' köz jóra fordítsák.

Ötödször. Hogy az Rábán lévő ujonnan csinált félelmes *kelőknek* elvesztéseért is valami *górék* csináltatnának arrul el vagyron végezve s' már a faluk is limitálva vadnak s' az elrendeltett négy szükséges helyeken négy góré épittetik és az török hirekben az rábaközi gyalogság limitatio szerént securitásért azon górekhez concurral.

Hatodszor. Hogy mivel az csatázások miatt az Rábaköz fenyegettetik inkább az töröktől, erre nézve vajdák és tizedesek rendeltetvén az kösségnek is lenne fegyvere. Erről így concludáltunk, hogy az szükség idején *Tevely István* és az szogabirákhöz hallgatnak s' *minden eke barmos ember* tartozik mindanyiszor jó puskás kézzel az mustrára elő állani sub poena fl. 3, mely is köz jóra fordittatik.

Hetedszer. Mivel az osztoru őrzések eleitől fogva megváltak s' a kik vagy szekérrel vagy marhájokkal rajta találtattak fl 12. volt a büntetése, mely most is az szerént hagyatik birák uraimnak büntetés alatt. Annak penig vigyázására két őrző rendeltetett eleitől fogva, kiknek esztendőnként való fizetések fl 26, melyre a Rábaköz viritim contribual per d. 4, percipialván Ilkes Péter vicegerens, mely esztendő által extendáltathatik circ. fl. 40. superfluitássa sokféle köz jóban való fárattságokért az szogabiráké.

Nyolczadszor, hogy a molnárok miatt az viznek kiszakasztása sok károkat hozván azok ugyan megnevezett Commissariusok által megláttatván káros voltokról Nsgod informáltatnék. Eddég az viznek szüntelen áradása miatt meg nem láttathatott s' látását igen szükségesnek is itéljük Nsgod jó intimatiója szerént. Ez alatt penig tudakozván az hütös vizmesterek ugy referállják, hogy *Viczai Adám* uram ujonnan csináltatván *molnát* anyira felvetette a malom fejét, hogy az árvizekkel is egyaránt forog, ahhoz képest *Chiráki uram* és *Török Ferenczné* asszonyom molnait is ol fejekkel ahoz szabták anyira, hogy az *osztorok* gyengék lévén az viznek feles volta erejét meg nem tarthatván, ottan ottan kiszakasztnak.

Kilenczedszer. Mivel már az előtt az ujkéri gyűlésben a molnánk czé levele a következőképen helybe hagyatott, ezt is praetentis includálva küldöttük Nsgodnak. Mi az mit hazánk s' magunk megmaradására cselekedhetünk azt jó serénsséggel meg cselekeszünk. Tarsa Isten Nsgodat kedves egységben. Datum Némethi 12. martii 1643.

1643. die 19 Januarii in generali congregatione dominorum magnatum et nobilium Comitatus Soproniensis.

Jóllehet palatinus urunk ő nsga az Répcze és Cháva vizeken lévő molnár mestereknek bizonyos czé levelet adott vala, de mivel publicáltatván az vármegyén lévő generalis gyűlésben némely molnár gazdák contradictióban vették volt némely azon czé levélben irott articulusokat, ujabban azért a megírt vármegye gyűlésén el olvastatván az urak követi és több molnár gazdák az ide alá megint rend szerént assentiálnak azon czé levélnek.

1. A hol az iratik ; melynek fele vice ispán és bíró uraméké, harmada az káros és panaszló féle, a negyed része pedig az czé mesteré az esküttekkel egyetemben, ez helyett : *melynek egyik része az káros molnár gazdáé, másik az executor vice ispán és bíróé, harmadik pedig az cé mesteré esküttivel.*

Ugyanott : pro vendég fejet is : *káros vendég fejet is.*

4. Articulusból ezt kell ki hadni : *Az mely molnár peniglen a más molnár örlőjét el hitetné annak azon poenaja és büntetése legyen.*

7. Articulusból ezt kell ki hadni : *Négy font pénzt vehessen raja, mely négy font pénznek fele a földes uré és fele a czémesteré és dversa pársé legyen.* E helyett : *juxta causae meritum et quatum* annak is executióját alkalmaztatván az törvényhez.

9. Articulusból el kell hadni : és az ohak (?) magáé legyen. E helyett : *fele az czé mesteré fele az molnár gazdáké.*

2. Ezhelyett : maga számára, ezt kell : és azon territoriumba lévő szentegyházra adgya felét s' felét maga számára.

5. Viszontag az mely molnár additur : és cselédgye,

A czéhbéli articulusokhoz adatott conditiókban.

3. Hogy minden rendbéli molnár : adde : és minden molnár mester legyen.

10 ; utólszor. Hogy noha az kaboldi uraság az országhoz incorporátott s' még is azon uraságban lévő molnár mesterek az országzokása ellen *tizenhatodán* örlenek, hogy mindenütt az országban ; Répcze és Cháva vizen az aequalitás meg tartassék de caetero ; egyik molnár is *tizenhatodán* ne merészljen örleni, hanem az országban bevett régi szokás szerint *tizeden*. Az mely molnár külön cselekeszik in poena vivi homagii convincáltatik, melyet tartoz vice ispán uram szolgabíró és egy esküttel az olyan molnároknak ; aivaiból indilate et irremissibiliter executióban venni.

(Sopron Megye 1643. évi közgyűlési jegyzőkönyvéből.)

V.

1717. január 27. ¹ukihallgatás a komáromi protestánsokról.

Nos infrascr: Judices recognoscimus per praesentes, quod nos anno mo^ocurrenti infra specificata die vero vigesima septima mensis Janu^o in regia ac privilegiata Rév Comaromiensi Comitatu Comaromi^o existente habita ad instantiam vene-

rabilis cleri Romano Catholici (etc etc) virtute benignae suae majestatis sacrat. mandati praeattacto Incl. Comitatus perceptoriae sonantis et directi exmissionisque dicti Comitatus cum instructione punctisque non nullis interrogatoriis sub authentico ejusdem sigillo nobis extradatis in negotio religionis infradeclarato praesente ex parte Venerabilis Cleri ad id deputato testimonio admodum reverendo nempe domino *Georgio Vanek* ecclesiae gutensis rom. cath. plebano qualemnam peregerimus inquisitionem ex sequentibus patebit :

De eo utrum ?

Primo. Tudgya e az tanu, hogy az helységben melyik esztendőben ment légyen be *lutheranus* avagy *kalvinista* praedikator vagy is iskola mester és mi mellett, földes urának akarattýából e vagy az kösségnek tetczéséből vagy peniglen csak maga authoritásából és azonnal el kezdette e ott az helységben maga exercitiumját az praedikator vagy is mester ?

2-do. Vallya meg hiti után az fatens, ha az helységből az megirt praedikator avagy mester oda menetele után nem küldetett é ki, ha kiküldetett mikor, mely üdőben és mely esztendőben és miért és kitül és ha vissza jött mikor és ki authoritásából ?

3-io. Vallya meg az fatens az megirt *lutheranus* és *kalvinista* praedikatorok az helységekben az hol voltanak római catholica hiten lévő személyeket kötötenek e össze az házasságra és azok mindketten catholicusok voltak e vagy csak egyike és másika más vallásu és az anya szentegyháznak bevett szokása szerént az össze adás előtt háromszor az praedikálló székéből három innep nap kihirdették e az házasulandó személyeket akár az magok vallásán akár római catholica hiten lévőket vagy peniglen illetén hirdetés nélkül csak öszve adták légyen őket ?

Quarto : Vallya meg hiti után az tanu azt is, tudgya e, látta e, vagy hallotta e, hogy öszve kötelezett házasságú személyeket, kiknek valamelyike catholica hiten lött volna egymástól el választotta volna és azután új házasságra felszabaditván másokkal az házasságra hitezették volna, hányat és minémü helybelieket, nevezet szerént kiket ?

Quinto. Vallya meg hiti után azt is az fatens, hogy ha az szokott ülő ünnepek napokat kihirdették e és azon ünnepek napokat meg üllötték e az praedikatorok vagy iskola mesterek és az meg üllésre magok alatt valókat intették e ? vagy peniglen azokat magok megszegették, mely által az magok alattvalóinak is okot adtak ünnepek megszegésére avagy tudgya e az fatens, hogy midőn az ilyen szent ünnepek megszegéséről az Catholicus plebanosoktól intettek vagy tartóztatnak volna az praedikatorok vagy

azok hallgatói ellent állottak volna illetlen szóval avagy cselekedetekkel?

6-to. Vallya meg hiti után az tanu azt is, ha az római catholica hiten lévők az magok hitibül avagy az házasság alkalmatosságával vagy jobb szolgálatnak ígéretivel vagy egyéb móddal nem téretették e ki az kalvinista vagy lutheranus praedikátorok vagy azoknak hallgatói?

7-mo. Vallya meg hiti után azt is, pópista személyeknek magzatit, kiknek csak edgyike is pópista lött volna keresztelte e? praedikátor vagy iskola mester avagy nem tiltották e a római Catholica hiten levők az ő magzattyoknak Catholicus plebanusokhoz való vitelétül az keresztelésnek okáért, nem különben az házasulandó személyeket is?

8-vo. Vallya meg az tanu, hogy ha az kalvinista vagy lutheranus valláson levők kénszerítették e catholicusokat az magok praedikátorinak kifizetésére?

9-no. Tudgya e az tanu, hogy az kalvinista és lutheranus valláson levők az catholicus plebanosoknak és mestereknek járandó vetéseket, buza és pénzbeli fizetéseket az kalvinista és lutheranus valláson lévő praedicatornak avagy mesternek adták volna? Nemkülönben az temetéstül és kereszteléstül járandó fizetéseket?

Decimo. Vallya meg az tanu, hogy ha az kalvinista és lutheranus praedikátorok avagy mesterek az articularis helyekből egyéb helyekre nemes vagy nemtelen házakban melyek nem articularisok, nem mentek e magok vallását hirdetni, temetni vagy keresztöltni?

11-mo. Komárom királyi várossában az kalvinista iskola mester ki engedelméből és hatalmából kezdett tanétani és melyik esztendőben?

12-o. Minemü conditiok alatt engedtetett meg az tanétás Komáromban az kalvinista iskola mesternek és kitül? nem de nem tisztelendő *pater Páhi* akkorbéli komáromi plebanus uramtul e?

13-tio. Vallya meg azt is a fatens, tudgya e nyilván, hogy az kalvinista iskola mesterek azon conditiókat melyek alatt az tanétás megengedtetni mondatik ekkoráig az tanétásban meg tartották e szentül és igazán és most is az mostani megtarttya e? és azon kívül nem jár e el az tanétásban?

14-to. Azon conditiokat ha meg nem tartották az kalvinista uesterek vagy az mostani is meg nem tarttya Komáromban az tanításban, kicsoda annak az oka? nevezet szerint mongya meg az fatens.

15-to. Vallya meg azt is igazán, tudgya e, látta e, hallotta e titulalt plebanus uramtul ki adatott hatalom, conditiók vagy

is irás (melyek mellett Komáromban az kalvinista iskola mester tanítani mondatik) most ki kezinel legyen?

16-to. Tudgya e, látta e az fatens, hogy Komáromban kalvinista uraimék *halottyaikat énekszóval temették e?* és iskola mesterek az temetésben és éneklésben velek szokott e lenni?

17-mo. Kicsodák szoktanak Komáromban Vasárnapokon, sátoros vagy egyéb közönséges ünnep napokra magok vagy másoknak házaiknál lutheranus és kalvinista uraimék közül könyörgéseket, praedikációkat tenni vallásokon lévő felebarátinak?

Primus testis. Generosus dominus *Andreas Kazai senior*, calvinista, I. Comitatus Comaromiensis Tabulae judicariae assessor, ann. cir. 60. ad eandem fidem, qua erga praetitulatum Comitatus adstrictus esset et obligatus, fatetur:

Ad primum. Tudgya az fatens és érte az ő idejében, hogy Komárom városában az lutheranus és kalvinista praedikátorok és iskola mesterek az ezer hatszáz nyolczvan edgyedik esztendőben jöttek be. Az mint az fatens értette vigore articuli Diaetae Soproniensis esett bejövetelek, és azonnal el kezdték exercitium-jokat az praedikátorok és iskola mesterek.

Ad 2-dm. Tudgya azt is az tanu, hogy az megirt praedikátorok és iskola mesterek in anno 1683 kiküldtettenek Komáromból akkorbéli comaromi *Hofchirchir* nevü generalis által, de mi okokra nézve az nem constal az fatensnek és azután oly formán vissza sem jöttek.

Aranyosra penig és Ekelre melyik esztendőben és ki akarratyából ment légyen be az praedikátor és iskola mester azt nem tudgya, hanem arra emlékezik, hogy meg irt generalis idejében aranyosi praedikátor fogva be hozattatott, azt is hallotta magátul az fatens *Czabafi Menyhártul*, hogy ő egy ideig mint Catholicus licentiatus lett volna Aranyoson.

Ad 3-ium nihil certi. Ad 4-um nihil. Ad 5-um nihil certi. Ad 6-um nihil certi. Ad 7-um nihil certi. Ad 8-um nihil certi. Ad nonum nihil certi. Ad 10-mum nihil certi.

Ad 11-mum. Nem tudgya bizonyosan Komárom városában az mostani Calvinista iskola mi módon kezdődött el.

Ad 12-mum. Hallotta az fatens egytül is mástul is, hogy az kalvinista iskola mesternek az gyermekek tanéttása tisztelendő pater *Páhi* akkorbéli komáromi plebanus uramtul engedtetett volna meg itt Komáromban, de minémü conditiók alatt bizonyosan nem tudgya.

Ad 13. nihil certi. Ad 14 nihil. Ad 15. nihil. *Ad 16.* Tudgya az tanu és vallja, hogy Komáromban kalvinista uraimék halottyaikat énekszóval temették és temetik is, de iskola mesterek nekiek nem szokott énekelni akkoron velek. Ad 17. nihil certi.

Secundus testis. Generosus dominus *Stephanus Gyárfás* Catholicus, Incliti Comitatus Comaromiensis Tabulae iudiciariae assessor, annorum circiter 75. Ad eandem fidem, qua Inclito Comitatu adstrictus foret et obligatus.

Ad primum fatetur et ad 2-dum. Mivel az fatens akkor-tájban Nittrán is *lakdogált*, bizonyosan esztendeit nem tudgya denominálni az ő kegyelme idejében mikor jöttek légyen be Komáromban az kalvinista és lutheranus praedicatorok és iskola mesterek, hanem azt tudgya nyilván, hogy Aranyosra az ő idejében *Mérei* nevü catholicus plebanus ment volt.

A 3-tól 15-ig föltett kérdésekre semmit sem vallott, a 16-ik kérdésre mint az előbbi tanu, a 17-re semmi bizonyosat.

Tertius testis. Circumspectus *Joannes Gyalai* calvinista, regiae ac priv. civitatis Rév-Comarom inhabitator, annorum circiter 64, juramento praeve deposito fassus est:

Ad primum et secundum. Ezen fatens Komáromban született e világra és tudgya, hogy gyermekkorában Komáromban lutheranus és kalvinista praedikatorok voltak, és exercitiumjokat folytatták, azt is tudja és érte, hogy azon praedikatorok Komáromból kiűzettenek és templomokat fegyveres kézzel német vitézek által az Catholica részre el is foglalták, de az mellyik generalisnak idejében esett légyen Komáromban az nem constál az fatensnek és akkortájban az aranyosi kalvinista praedikator is Komárom várában fogságra hozattatott, *ekli praedikatorot peniglen Száki János nevüt ugyan Komáromban megégették*, mi okra való nézve: bizonyosan nem constal az fatensnek.

Ad 3-um. Vallya az fatens, hogy az ő idejében Komáromban lévő lutheranus és kalvinista praedikatorok az szent házasságra catholica személyeket is köteleztenek öszve Komáromban, szintén ugy mint kalvinista személyeket egy hirdetés alatt. Ad 4-um nihil. Ad 5-tum vallya az fatens, hogy mind az előbbenyi komáromi lutheranus és kalvinista praedikatorok, mind az mostaniak az hol vannak az hova az fatens szokott járni az szent ünnep napokat ki szokták jelenteni és azon napokon az dolgozást tiltani.

(A 6—10. kérdésekre a tanu semmit sem vallott.)

Ad 11-mum 12. 13. 14. 15. et 16-tum vallya az fatens, hogy régtül fogva tanét már Komáromban az kalvinista mester gyermekeket, de bizonyosan ki engedelméből, az nem constal neki, se azt sem tudgya minémü conditiók alatt engedtetett légyen meg azon tanétás. De azt tudgya, hogy mikoron halottyuk esik kálvinista uraiméknak Komáromban énekszóval szokták eltemetni. Ad 7 mum nihil certi.

4-tus testis perillustris ac generosus dominus *Adamus Lábardí* praefati J. Comitatus Comaromiensis Tabulae judicariae assessor annorum circiter 52, ad eandem fidem, qua J. Comitatus adstrictus esset ad primum fatetur, et ad 2-um. Tudgya az fatens, hogy még Tököli járása idejének jóval előtte az kalvinista és lutheranus valláson levőknek itt Komárom városában szabad exercitiumok volt és Kompan deákokat is tartottanak ugyan de azon időben lévő comáromi főcommendans *Gróffchircher* (így!) uram ő excellentiája mind az kalvinista mind lutheranus praedicatorokat és Compan deákokat várbeli muskatérosok által az városból amovealta. Annak utánna pedig aztis emléti az fatens, hogy valamely esztendőkkel annak utánna meginten bejöttek az kalvinista praedikatorok és az magok vallását *Bényi István* nevű embernek háza mellett lévő *fél hajban* exerceálták. Ezen második rendbeli exercitiumjoktól peniglen mi módon amandáltattanak azt nem tudgya az fatens, mivel azon időben *Német-Ujhelyben* Austriában járt iskolában, mind azon által ezen materia-ban nemzetes *Bokor László* uram lehet jó bizonság. A mi penig az Aranyoson volt plebanus uraimékat illeti, nyilván és jól tudgya az fatens, hogy mostanában méltóságos püspök és szekszárdi apátur *Mérey Mihály* uram ő nsga volt plebanus Aranyoson. Item arra is emlékezik, hogy tisztelendő egy pater jesovita uram is administrálta az mondott helyben az plebaniát és ugy rémlik előtte, hogy ezen pater jesovita plebanus uramnak neve volt *pater Jelenfi*.

(A 3—9. kérdésre a tanú semmit sem tud vallani.)

Ad 10-mum. Tudgya az fatens, hogy az nemes ország törvényében comprehendált és megengedett helységekén kívül elég faluiban ezen tekéntetes nemes Komárom vármegyének vannak kalvinista és lutheranus praedikatorok és olyan templomokban exerceállják magok vallását, mely templomok pópista templomok, bizonyitván aztot az templomoknak sanctuariumi.

Ad 16-um. Jól tudgya az fatens, hogy néha énekszóval temették az kalvinisták magok halottyait, melyért megintetvén Komárom városában lévő pater jesoviták uraiméktul, néha penig az ő kegyelmek instantiájára Komáromi várbeli Commendans uraiméktul, hogy énekölni ne merészöllyenek, abba is köllött hadni, nem csak egy ideig de esztendőkknek forgásáig is az éneklést, néha penig megint elkezdettek. *Ad 17-um nihil certi.*

5-tus testis. Generosus dominus *Paulus Zamboldt* romano catholicus primarius Iudex regiae ac privilegiatae civitatis Rév-Comaromiensis annorum circiter 63. Ad eandem fidem, qua eidem Civitati adstrictus esset ad 1-um 2-dum fatetur: Azt

tudgya az fatens, hogy Komáromban voltak lutheranus és kalvinista praedikátorok, de ki engedelméből jöttek be az Tököli háboruja előtt, nem tudgya. Hallotta azt is az fatens egytül is másdul is, hogy az Tököli háborujában elpusztulván az város ők is elszélettek és *többül* nem bocsáttattak vissza Comáromi akkori commendans uraimék által. Ad reliqua puncta nihil certi. Ad 11-um et reliqua de utri puncta úgy jut eszébe az fatensnek, mintha magától akkori tisztelendő Komáromi plebanus *pater Páhi* uramtul ő kegyelmétől hallotta volna, hogy komáromi némely kalvinista uraimék instáltak volna ő kegyelme előtt, hogy apró gyermekeket írásra, olvasásra engedné tanítani Komáromban kalvinista mester által és mintha ő kegyelme engedelméből kezdett volna osztán tanítani megirt kalvinista mester. Hogy peniglen kalvinista uraimék mostanában halottyaikat ének szóval szokták temetni, — való, mert hallotta maga is az fatens az éneklést ednehánszor.

Ad 17-mum. Mielta az fatens bíróságot visel ednihány izben tisztelendő *pater jesovita* uraimék panaszolkodtanak azon, hogy itt Komáromban imitt-amott némely lutheranus és kalvinista uraimék vasárnapokon és egyéb ünnepnapokon házaiknál gyülekezetet, könyörgést, praedicatiót tartottanak és tartanak, a kik között neveztetett *Vak Lázár* és az másik *vak mester*, az mint az fatens vak Lázárt citáltatta is maga elliben és az nemes tanács eleiben, imponálván neki, hogy az praedikációnak békét hadgyon, vagy peniglen az városból kitakarodgyék, mely tilalom után, hogy affélét követett volna el vagy edgyik vagy másik nem jött panasz az fatens eleiben. De reliquo nihil certi.

6-tus testis generosus dominus *Ladislaus Bokor* Incliti Comitatus Comaromiensis Tabulae judicariae assessor, annorum circiter 68. Ad eandem fidem, qua Incl. Comitatus adstrictus esset ad primum et 2 dum De eo utri puncta fatetur : Tudgya az fatens, hogy Tököli háboruja előtt voltak Komárom városában lutheranus és kalvinista praedikátorok, lévén templomok is az *vár alatt* és vallásokat exerceáltak volt, iskola mesterek is volt, azt is tudgya az fatens, hogy a midőn grassálni kezdett Tököli háboruja és az kuruczságtól fenegettetett az város, némelyek az városbeli kalvinista és lutheranus uraimék közül azért, hogy praedicatorikat és az várost megtarthatnák az veszedelemtől, bemenvén akkori general *Hoffchircher* komáromi fő commendans uramhoz ő excellentiájához, kérvén szabadságot, hogy *Tökölivel pactálhattanak volna*, az mint is elbocsáttattak ugyan oly conditióval mindazonáltal, hogy vigyék azt végben Tökölinél, hogy se egykor se máskor az kuruczok közül egy se merészölljön be jönni az városban. Mindazonáltal azt végben nem vihethén, hogy meg-

érkeztenek az követek azokat titulált Commendans uram 'ő excellentája meg arestálta, mely arestálás után megirt Commendans uram 'ő exciája az fatenset mint akkorbéli *Komáromi istrása mestert* maga eleiben hivatván általa megüzente és keményen megparancsoltatta az városon lévő lutheranus és kálvinista praedikatoroknak, hogy az városbul egy huszonnégy óra alatt vagyis harmad nap alatt (az mint emlékezik rá az fatens) kitakarodgyanak és el menyenek, mert máskülönbén rosszul járnak, az mint is ezen parancsolat után az megirt praedikatorok és iskola-mesterek kimentenek Komárom városából, mind azonáltal azon praedikatorok és mesterek annak előtte vagy utánna miképpen s' hogy ki parancsolattjából vagy engedelmeből jöttek legyen be az városban, azt bizonyosan nem tudhattya. Quo ad reliqua puncta nihil certi. Ad 11-mum vero reliqua De eo utri puncta vallja az fatens, hogy tisztelendő pater *Páhi* akkorbéli comáromi plebanus uramnál 'ő kegyelménél lévén az fatens egy alkalmaztossággal, szintén akkor comáromi kálvinista uraimék közül circiter ketten voltanak (kikről már megfeledkezett) azon instaltanak titulált plebanus uram előtt, az mint az fatens emlékezik, engedné meg 'ő kegyelme, hogy Komáromban csak bár apró férfi gyermekeket és leánkákat az olvasásra és imádságra tanéttathatnának, fölyebb való tanítást nem kívánnának, de titulált plebanus uram 'ő kegyelme mire resolválta legyen önnön magát nem constál az fatensnek bizonyosan. Hogy peniglen komáromi kálvinista uraimék halottyaikat énekszóval temették és temetik (noha ugyan az iránt eleget tiltattanak) még is gyakran ugy temetik és temettetik. Ad 17-mum nihil certi.

Super quorum praemissorum testium fassionibus ceu attestationibus praesentes hasce literas nostras testimoniales, inquisitionales praetitulo venerabili. Clero etc. etc. jurium futura et cautela sub sigillis et subscriptionibus nostris propriis extradandas esse duximus et concedendas. Comaromii die 27 mensis Januarii Anno domini 1717.

(L. s.) Georgius Skaricza Inclyti Comitatus Comaromiensis Iudex nobilium et exmissus inquirens, qui et correctionem feci aliquibus in locis mpr.

(L. s.) Michael Nedeczky praelibati Incliti Cottus Jurassor in examine tantum modo Ladislai Bokor advocatus inquirens. mpr.

(L. s.) Ladislaus Bokor Incl. Comitatus Comaromiensis jurassor et deputatus inquirens ultimatum vero fatens mpr.

(Komárom vármegye levéltárában 1717/413. jelzet alatt őrzött egykorú másolatról.)

Közli: DR. KOMÁROMI ANDRÁS.

A SZATMÁRI SZABÓMESTEREK CZÉHSZABÁLYZATA 1525 ÉVBŐL.

Mi Horváth Szabó Péter zattmári főbiró, tizenkét eskütt polgárok és az egész zattmári tanács, adgyuk értésére mindeneknek az kiknek illik mostaniaknak és jövődöbelieknek, hogy jövőnek mi előnkben városunkbeli becsületes atyánkfiái Tibor Szabó István és Szabó Máthé, ugy mint városunkbeli tiszteletes szabó mesterségnek fő czéh mesteri az töb szabó mestereknek képében és nevekbén, egyenlő akaratból és értelemből esedezvén, hogy az mely *privilegiumot* az mi városunknak régi elei, tudni illik az mi boldog emlékezető eleink attanak volt ő nekik czéhül, azzal éltenek ez ideig és ennek utánna is élni akarnak, de immár Istennek kegyelmességéből számok megszapordván, némi némü bizonyos és minden naponként igen szükséges dolgokat akarnak hozzája adni avagy tenni az mi engedelmünk által. Látván azért ebbeli szükségeket, mi is méltó kívánságukat megengettük, az régi privilegiumok és *oh levelek is* minden részeiben és *czitkleiben* helyben hagyattatván és maradván, így következők :

Mi *Simon Kovács* zattmári fő biró, tizenkét esküt polgárok és az egész tanács. Adgyuk emlékezetül ez levelünknek rendiben mindeneknek az kiknek illik, mostaniaknak és következőknek, ez mi jelen való levelünk megértőinek, hogy jövőnek mi előnkbe becsületes férfiak Szabó Bertalan és Szali Albert szabómesterségnek avagy czéhnek két fő czéhmesteri és Boros Demeter, Szabó Albert, Szabó Thamás, Szabó Mihály, Szabó Bálint, Szabó György és az egész szabó mestereknek társasága, hozván elő egy némi némü régi privilegiumot, mi előttünk való zattmári biráktól nekik adatott, *hártyára írottat*, minden fogyatkozás, elnyirés vagy eltörlés nélkül valót, hanem vétek és fogyatkozás nélkül valót, *de az téntának hitvánsága* és az tartásnak gondviseletlensége miatt elkopván és elis szakadozván volt. Minek okáért uj és tiszta betükre és uj hártyára az ő privilegiumjokat engednünk ujonnan leirni, megujétani és ismét ujonnan nékik kiadni alázatosan könyörgének mi nekünk, kiknek méltó könyörgésekre jó akarattal meghajolván, szeretettel megengedtük ezen mestereknek, *hogy az ő régi és oh privilegiumok ígéről ígére leírattassék és uj írásnak formájában vétettessék*. Ez illetén privilegiumoknak rendi azért im ez :

Az miképen egyéb szabó mesterek minden szabad és királi városokban lévők, de kiválképen avagy csak *Székesfejérvárban* is szoktanak szép rendtartással élni, ezenképen ezeknek is az mostani jó rendtartás szerént szabadossan megengettetik az.

Elsőben. Annak okáért megengettük, hogy minden Vizkereszt napján esztendőnként egyenlő akarattól két fő czéh-mestereket válasszanak magok közül, az kik az több közönséges szabó mestereket jó renddel igazgatván, teljes hatalmok legyen törvényt szolgáltatniok egy gyráig minden vissza vonók ellen. Valaki *pedig* az czéh-mesterséget föl nem akarná venni, az választás után egy gyra ezüsttel büntetessék meg.

2-do. Az czéh-mesterek minden esztendőnként az választáskor az város birájának hatvan pénz érő ajándékot az régi szokás szerint adni tartozzanak.

3-o. Mivel az szabó mesterek közül némelyek polgári tisztre is választatnak, mely polgári székek is Csötörtök nap az napja, mint szintén az czéhesekké, ki miatt az polgár szabó mesterek az ő czéhbeli gyűlésekben jelen nem lehetnek az czéhnek injuriájával, ez okokon engettük, hogy *szerda nap* legyen gyűlések és törvény napjok.

4. Az magok rendi és mestersége szerént az uj mester az ki mesterséget akar váltani, az mesterek az ő rendek szerént azt megpróbálván, czéhekbe bevegység és be is esküssék. Ez okon az uj mester 14 forinttal váleson mesterséget, tizenötöd nap alatt tegye le azt és az város birájának 50 pénz érő ajándékkal az uj mester tartozik ; az két fő czéh-mestereknek egy-egy bokor szemes keztyüt tartozik adni.

5. Valaki az törvény tételben az két fő czéh mester ellen szidalmas avagy feddődő szavakat szóllana, az ily személy három gyrával büntetessék meg, ha fegyvert fogna avagy vonna, *félkeze válságával*, ha pedig sebet ejtene avagy vért ontana *fővételre íteltessék*, mely cselekedeteknek büntetésének harmad része a város birájáé és polgároké legyen, az két része pedig legyen az egész szabó mesterségé.

VI. Valamely mester egyik czéh mester hivatallyára elő nem menne, 24 pénzzel büntetessék meg, ha pedig mind az két czéh mesterek hivatallyára is elő nem menne 48 pénzzel büntetessék meg.

VII. Minden esztendőbeli Vizkereszt napján 10 pénzt, ismét Urnapján is 10 pénzt minden mester személy szerént az czéh ládában fel vinni tartozzék, az ki fel nem vinné két 48 pénzzel büntetessék meg.

VIII. Ha valamely mester ember avagy felesége megbetegednék, tehát az mesterek *szerrel* (ha az beteg kíványa)

minden éczaka őrizni és mellette vigyázni tartozzanak, 24 pénz büntetés alatt, hogy ha pedig megtalálna halni, tehát minden mester ember az temető helre el kíséreni és temetni 24 pénz büntetés alatt tartozzék és ott egy egy pénzt beajánlani. Ha pedig gyermeke avagy egyéb cselédgye halna meg, tehát egy egy flyérral tartozik az megint büntetés alatt.

IX. Valamely mester ember az két fő czéh mester parancsolattyára az halottat nem akarná vinni az temető helyre, tehát az czéh mesterek az megnevezett 24 pénz birsággal megbüntessék.

X. Valamely mester legény urát avagy gazdáját el akarná hadni és máshová menni igyekeznék, tehát 15 öd nap előtt, az három sátoros innep napok előtt előtt *penig* egy hold nappal az gazdáját el ne hagyhassa, hanem tartozzék az Urnak hirt adni és hirrre tenni, hogy ő miatta az gazdája, feles mivet fogadván, kárt ne valljon; ez ellen az ki járna, egész esztendeig senki az mesterek közül legénynek meg ne fogadhassa, mestersege vesztesége alatt. Hogy pedig az szabó legény *kolentárkodni* ki megyen az falukra, avagy nemessek udvariban, az mestersegnek köziben különben be ne állhasson, hanem legelőször egy frtot letenni tartozzék, annak utánna rakja fel az mesterségét az ő rendi szerént.

XI. Valamely mester ember az posztót ruhának megszabná avagy ollóját bele mecczené, az szegődségnek utánna azon ruhát ha más mester emberhez *vinnéjek* csináltatni, tehát a' más mester ember hozzája ne fogadgya *mestersége vesztesége* alatt.

XII. Az magok rendi és mestersége szerént ugymint szabás és varrásban való vétkeket az mesterek közt igaz törvény és ennek elégtétele szerént szabadon eligazithassák, ugy mint, ha valamely mester ember ruhacsinálni való posztóban elmecczett és elvenne, az az mesterek által meglátatván lopásnak találtatnék, tehát az az mester ember az mesterség közül ki vettessék és az kárt tartozzék megfizetni.

XIII. Az szabómesterek az ő rendek szerént, sőt az városbeli adófizető emberek is városnak kívül az más helyekben készítettett kész mivet városunk kívül szabadon megvehetik és városunkban behozhattyak és letehetik. de ugy, hogy szabad sokadalmon kívül egyik félnek is se házoknál se városunk piaczn az *másunnand* hozott mivet árulni és eladni szabad ne legyen, hanem városunk határáról kivívén, külső városokban és vásárookban szabadon árullyák és eladhassák. Ha pedig ez okokon kívül valaki az mesteremberek közül és az város lakosi közül az más helyekben készítettett mivet házoknál avagy az piaczn árulnák, tehát az olyan mivet az mesterek elvehessék és elhordhassák és

egymás közt feloszthassák, melynek harmad része az város birájáé, két része pedig a mesterségé legyen. Hogy pedig városunkon kívül való *idegen emberek kolontár avagy másutt készített mivet* hozna az városra eladni szabad sokadalmon kívül, az olyan mivet az mesterek el hordhassák és egymásközt feloszthassák, kinek harmadrésze az város birájáé, két része pedig az mesterséget illeti.

XIV. Ha valaki az város lakosi közül maga házánál alattomban *kolontár és idegen szabóval* miveltetni találatnék, az ilyen mivet is biró hírével az mesterség elhordhassa, viszont ha katona avagy drabant házánál kolontár avagy idegen szabó az mesterek ellen mivelni találatnék, annak is biróhírével az mivéhez az szabó mesterek hozzá nyulhassanak és el hordhassák mint az városi ember hazátul és az felül megirt mód szerént ezeket is feloszthassák, melyeknek harmad része legyen az város birájáé, két része pedig az mesterségé.

XV. Senki az szabó mesterség közül egy esztendőnek fölötte az mesterség hire nélkül *házastárs nélkül ne éllyen*, hanem ha erejében megfogyatkoznék.

XVI. Valamely mester ember biró előtt való törvényben egy gira érő marháig megfelelné, az mesterek meg anyi büntetéssel büntessék meg.

XVII. Valamely mester ember az czéh mesterek mondására avagy tiltására az közönséges *czéh lakadalomban* nem hallgatna negyven nyolcz pénzzel büntettessék.

XVIII. Valamely mester ember az czéhen kívül való emberrel társalkodván kereskedésnek okáért szürből avagy posztóból mivelve és kereskednék, tehát mesterségétől fosztassék meg.

Item az mivet az mikor akarják az czéh mesterek az mesterek közt meglátogathassák és az kinél vétkes mivet találnak 24 pénzzel büntessék meg érette. És ha *kolontár* mivet találnak az miv között, azt el vehessék és közöttök feloszthassák, melynek harmadrésze az város birájáé két része az mesterségé legyen.

Ismét az más helyekben lakó szabóknak és másoknak is az piaczon, háznál is ne legyen szabad *hétfüi* vásárban tizenkét óráig daróczot nyereségre venni sem singgel sem türettel, az kit rajta érnek az daróczot elvehessék és közöttök feloszthassák, melynek harmadrésze legyen az város birájáé és két része pedig legyen az szabó mesterségé.

XIX. Az mester ember leányát akármely mesternek *fél mesterséggel* szabad elvenni, de ugy hogy a mivel tartozik az mesterségnek megadgya, tudniillik az félmesterségnek váltságát.

XX. Ha valamely mester ember fia tudna az mesterséghez és az mivet mivelni inas esztendejét kitöltvén egészen és az ő

attyától el akarván válni mindenik fél fél mesterséggel szabadon élhessen, míg valami gonoszsággal el nem veszi.

XXI. Ha valamely mester ember fia más szabó mester leányát magának feleségül el venne ez csak *köszönyő pohárral* tartozik az az flr. 2, két bokor szemes keztyüvel és az város birájának ötven pénz érő ajándékkal.

XXII. Az mester ember özvegye esztendeig mivelheti az mivet, esztendő mulván az mesterek közzé be esküttessék.

XXIII. Ha valamely mester ember maga házánál *soros avagy parázna* személyt avagy egyéb gyalázatos hirü nevü embert tartana egy girával büntessék meg, annak utánna megintetvén rólla, ha még is ott tartaná, két girával, harmadszor pedig mesterségétől fosztassék meg.

XXIV. Ha valamely mester ember felesége paráznaságban tanáltatnék és az férje el nem akara tőle válni az mesterség közül ki vettessék, az ki pedig el válnék az ő előbbeni tisztességében és böcsületiben meg maradgyon. Ha pedig férfi mester találtatnék ilyen vétekben hasonló képpen büntettessék.

Ismét ha valamely özvegy asszony oly *férhez* megyen, ki az mesterséget tudgya, az csak fél mesterséget válcsón, ha pedig az szabó mesterségen kívül más rendbeli emberhez megyen mesterségétől elmarad.

XXV. Az *nyirő* emberek is az mesterséget hasonló erősséggel tarcsák mint az szabó mesterek.

XXVI. Akár honnan hozzanak az városra eladó szüröket az czéhmestereknek hirrre adván akarmely mester is megvehesse és ha az szükség kíványa eressze közre, jusson más szegénnek is benne, ki ha közre nem bocsátaná az vakmerőségért először egy forinttal büntessék, másodsor *félmesterséggel*, harmadszor, ha ugyanazt cselekedné az szürit horgyák el és osszák föl, az melynek egy része az város birájáé, az két része az mesterségé legyen.

Ismét, ha valamely szür szabónak elegendő szüri volna, és hozzája szolgálja nem volna és jó alkuvás szerént azt másnak adná vég számra fel mivelni és az szokás szerént ki készitené, tehát minden *vég szürtől* tiz pénzt, ha pedig *meg posztózza* tizenkét pénzt fizetni tartozzék tőle.

XXVII. Minden némü birságok az forintos birságon kívül és *alól* az két fő czéh mestereket illeti, azok szabadok vele, vagy megveszik vagy elengedik.

XXVIII. Senki az vásári mivesek közül legénynek fizetést *tiz forintnak felette* ne merészeljen adni esztendeig. Ismét szabad legyen öt nadrágának lenni az ura mive között. Az váltó mives legénynek légyen esztendeig fizetések nyolez forint, egy hétre 12 pénz, de az kik kezekkel jól tudgyák az mivet.

Az szür szabó legényeknek imilyen rendtartások legyen, az mely más jó rendeletett városokban is fentáll: hogy hétre 20 pénz fizetések legyen, esztendőre nyolcz forint, ruházattára pedig egy szür, egy *morvai nadrág*, egy süveg, egy bokor uj saru, egy fejellés, egy *czipelles*, két vászon ing avagy egy gyolcsból való, két vászon lábra való. Ez illetén legénynek szabad legyen az itt való *csapóktól* saját pénzivel egy esztendeig maga szükségére négy vég szürt venni és el készíteni s eladni az gazdája koszttyán, mely legény, ha annál több szürt venne, tehát az gazdája tartozik az czéhmestereknek be mondani és azt semmiképen meg nem engedik az városbeli *csapóktól*, az kívül valóktól jóllehet töbet is vehet, ily okkal, hogy az gazdáján kívül másnak el ne adhassa, hanem ha az gazdájának nem kell ugy másnak is szabadossan eladhattya.

XXIX. Mikor az inas tanuló esztendejét, ugy mint három egész esztendejét eltölté, *akár vásári müves akár pedig szürmives* legyen és az mesterek közzül akármeliknél is meg akarna esztendőre maradni, tehát fizetése legyen négy forint, ruházattya pedig az szerént legyen mint egyéb mester legénynek.

Item három esztendő volt és vásári mives inasnak ruházattya im ez legyen, két esztendőre egy viselő szür, két vászon ing, két vászon lábra való, elegendő *lábabeli*, harmadik esztendőjére pedig egy *kis minczes* dolmány, egy aba nadrág, egy süveg.

Item vehessen esztendőnként maga pénzén két vég *abát* azt föl csinálhassa és elis adhassa, ugy mint három esztendő alatt hat vég *abát*.

Ismét az szürmives inasnak ruházattya im ez legyen: két dolmány szür, egy öreg szür, egy süveg, két ing, két lábra való vászonból való, elegendő *lábabeli* és az három esztendő alatt minden esztendőben maga számára két *vég szürt* vehessen, föl mivelhesse és el is adhassa, ugy hogy három esztendőben hat vég szürt vehessen maga számára saját pénzén és el is adhassa, ugy hogy három esztendőben hat vég szürt vehessen maga számára. (igy!)

XXX. Az szabó mesterek az ő rendek szerént pénzért inast tanácsanak ugy mint pro flr. 16., az mely inast három esztendeig tanácsanak, ez féle *pénzes inas* az város közenséges dolgára az ura helyet szabados legyen, ha megyen is, ha nem is.

XXXI. Mivel gyakorta az inasok idő előtt hadgyák el gazdájokat, hogy azért az inas dolga is bizonyosab és erősebb legyen, az szegődségkor mind az *béres és pénzes inas* tartozzék az *szegettető* mestereknek egy tál étket és két pint bort adni.

Item három egész inas esztendejeket jámborul letöltvén mind az béres és pénzes inas. az fölszabadittáskor mind az két

rendbeli inasok tartozzanak adni egy forintot, mely egy forintot az két föl szabadított mesterekkel és gazdájával kölcsenek el. Ha pedig czéhpecségi alatt való levelet kíván az fölszabadittandó inas tartozék adni az két fő czéh mestereknek az pecsétléstől negyven nyolcz pénzt.

XXXII. Végezetre engettük ezt is, hogy ha az egyenlő értelemből az mesterség közönségesen ezekhez az okokhoz illendőt föl találna erős és állandó legyen. Mindazonáltal valamely felé töb egyenlő vox hajol, azok rendeletek erősb legyen, az város birájának és az tanácsnak hurré tévén. De ugy azért, hogy az mi városunknak régi jó rendtartása, erőssége és tervénye meg ne sértettessék. Ezek így lévén mi is annak okáért az ő méltó könyörgéseket meg hallgatván és az mi szivünk is az ő könyörgésekhez hajolván, méltóztattuk őket meghallgatni és az ő szabad leveleket engettük megirattatni és városunk pecsétivel örök emlékezetől megerősíteni.

Költ *Zathmárt* Stanisló püspök és martir napján az az die 8 mensis may az ezer ötszáz huszonöt esztendőben.

Mostan is azért ez privilegiumi levélnek ilyen megújításának állandó örökségére és bizonyására ezen privilegiumokat és mesterségeknek *oh* leveleket ujonnan erőssittyük ezen városunk pecsétivel megerősítvén. Költ *Zathmárt* szent Egyed napján az az die I. mensis Septembris. Anno Incarnationis Christi Millesimo sexcentesimo quadragesimo.

(III. Ferdinánd királynak 1640. október 8-án kelt megerősítő átiratából. Lib. Reg. IX. k. 319—326. I.)

Közli: R. R.

KASSA VÁROS JEGYZŐKÖNYVEIBŐL.

I. Bethlen Gáborra vonatkozó följegyzések.

1620. máj. 31. A bíró indítványozza és elfogadják, hogy mivel ő felsége holnap a gyűlésre elmegyén, szépen elbúcsúzzanak tőle, minden jó szerencsét és Isten áldását kívánják neki s kérjék, hogy róluk, szegény híveiről ne feledkezzék el, hanem kegyelmességét ezután is mutassa hozzájuk.

1620. máj. 31. Bíró: Kegyelmetek lássa, ha az instructio meglegyen-e az követeknek, avagy mit írjunk az instructioba és a költség meglegyen.

Deliberatum. Adjunk 200 flor. és ha szükség többet kívánna, Zmeskal uramtól avagy valakitől mástól kérjenek kölcsön flor. 100.

1620. jún. 15. Bíró : Az ország elvégezte, hogy a mi városunk is adjon 75 drabantot. Deliberatum. Meg kell toldani a meglévő 65 gyalogot, megérjük vele, mert hiszen mi hozzánk jönnek a több város gyalogi is.

1620. jún. 27. Bíró uram előterjeszti : A kamara a taxát ő felsége nevével igen injungálja, hogy halasztás nélkül megadjuk ; a mint eszembe vettem, ebben egyéb nem lehet.

Deliberatum : A borurak vessenek számot a kamarásokkal, mennyi bor ment a követekre és azt töltsük ezer frtra.

Item az árenda pénz felől, mit hogy annakelőtte a papoknak adtunk, de most azok nem lévén, kinek adjuk, a kamarának-e, lássa kegyelmetek.

Deliberatum : Adjuk meg a kamarának mert »igyőd« (!) talán ők kezdenek dezsmálni.

1620. aug. 5. A bíró előadja, hogy ő felsége kívánja, hogy mindjára az téglaszint az mívesekkel egyetemben ő felsége számára engedjük és hogy egyébféle munkásokat, ácsokat és kőműveseket az ő felsége dolgára cogálljunk.

Deliberatum : Informálni kell ő felségét az dolog felől, hogy nem mi rajtunk mult legyen, hogy eddig is haladott a dolog. És adni kell ő felségének ez mostani tégla után is még egy kemenczével.

1620. szept. 15. A megszerződött szekeresek jöttek be, hogy az álgyuk alá fogják a lovakat és mindjára készülnek, az mely fáradságokért óra adnak minden lóra 5 frt. De úgy hogy gazdák is legyenek velek.

1620. szept. 22. Bíró : Im a szekerek az álgyukkal megindulnak és könyörögnek, hogy mivel az egy hópénzt, a melyet először adónk nekik, elköltötték volna szerszámra és egyéb szükségesekre, azért hogy ne kellessék az útról visszaküldeni, a költségére adna még egy hópénzt nekik. Deliberatum : Adják meg nekik, ne kellessék valamely atyánkfíát kiküldenünk utánok.

1620. okt. 8. Joannes Breatius supl., hogy házának adóját a nemes tanács mostanság ne kívánja, hanem ha visszajön ő fségétől s adjanak két lovat kocsival Eperjesig és megtekintvén a szolgálatját, mikor mester volt akkorbeli ideig való adót relaxálná az N. T. Del. (nincs).

Georgius Trüffel supl. hogy a mely kertet ő felsége asszonyunk elvétette tőle, az helyében asszonyunk ő fsége mást adott, azt adatná kezéhez. Delib. : Mi senkinek nem adhatjuk, hanem keressen más módot benne.

1620. okt. 10. Magdeburger Joachim helyettes bíró : Széchy György bejön a generálisságra, mint fogadják ? Nagy böcsülettel a 4 fertály legyen fenn és lovasok is menjenek eleibe. Ajándék

legyen 1 hordó bor, 25 cub. zab, 2 ökör hátulja, 2 borju. A harangot 3-szor vonják meg és intsék meg a harangozót, hogy minden órán ott legyen, de nem kell büntetni, aki le nem veti a süveget, hanem az praedikátorok intsék meg.

1620. nov. 2. Joannes Palaticz supl. hogy fiácskáját az öreg templomba temesse. Minthogy kívántatik gyakran szolgálatja, megengedik.

Szécsy György kívánja, hogy a város körül minden építést a bástyákét is — megtegyük haladék nélkül. E mellett minden embernek meghagyuk, hogy ha szükséges Istenen kívül oltalmazza a várost, lisztet és élest öröltessünk, kiki fegyvert szerezzen, maga jól gondot viseljen és a széplaki erdőre küldjünk fát vágni az épületre.

1620. Nov. 25. Ő felsége asszonyival még ma hazaérkezik, azért így fogadják: mind a négy fertály fen legyen, lovasok is menjenek eleibe és Almássy István uram és Koncsik Bálint uram köszöntsék ő felségét. E mellett ajándékot adjunk: 2 hordó bort, 25 cub. zabot, 2 fél tagot, 4 juhot.

1620. Dec. 1. Ő felsége a maga kezével erős levelet írt a kamárosoknak, mely levélben mind minket, mind pedig az egész országot igen rút és igen haragos szókkal ő felsége exagerálja, hogy mindent csak feledékenységre vesznek; sőt a levélben ugyan protestal ő felsége mind Isten mind pedig ez világ előtt, hogy ő oka ne legyen az mi veszedelmünknek; mert úgymond ő könnyen megbékélhet Ferdinánd császárral, de úgymond jaj léssen tinektek egész országul, mert bizonynal soha többé luteranisták, calvinisták ezt az országot nem lakják, hogyha mostan fel nem serkentek és egyenlőképen conjunctis viribus fel nem ültök. Azért én ne legyek oka veszedelmeteknek. Én nem félek, úgymond, Erdélyben, ott is fejedelem vagyok én. Ám lássátok azután. Én azért hagyom, parancsolom, hogy az félelmet felfele tévén az nemességnek úgymint az vármegyéknek azt intimáljátok, hogy mindjárást felüljenek személyek szerint és az dicátorok az dicát mind nemeseken mind paraszton kiszedjék haladék nélkül, mert Istenre esküszöm, egynehányat akasztatok fel benne etc. (Oldalírás Ex paria literarum perlegit Dnus Judex.)

Delib. Ezt méltó és ugyan kívántatik, hogy az nemes községnek az ő felsége levelét elolvassuk és volta szerint az dolgot intimáljuk és mindenekről unanimitati voto concludaljunk, ez dolog felől holnapi napon.

1620. Decz. 2. Deliberatum: Az ki mivel adós, minden halasztás nélkül adja meg és az ki adni nem akar, fentartsák. és mind addig fogva legyen, míg megfizeti. És így megadjuk a

6000 frtot. De úgy, hogy először a városokkal egyet értünk és bizonyos követeinket küldjük Szebeniben.

A bíró előterjeszti: Mivel hogy ennyi sok költségek vadnak mindenfele, azért az bort kegyelmetek lássa mint árultatja ezután, mert igen kevés haszna vagy az tiz pénzes bornak. — Egy hétig legyen tiz pénzen azután osztán az nemes tanács lássa és üttesse 12 d. De ez idő alatt vegyenek még 200 hordóig és azt külön rakják ez mostani még vött boroktul.

1620. decz. 7. Bíró: Tegnap napon volt nálam Palaticz uram s jelenté, hogy ő felsége jó hírt írt volna asszonyunknak és az többi közt jelenté, hogy az ő felsége Asszonyunk kívánsága volna, hogy a széplaki erdőből fát hordatnánk ő felsége számára, ez mellett elégséges anyagot is hordassonk, hogy az ő felsége palotáját felül megtölthessék vele. Én magamtól semmit sem akartam cselekedni hogy kegyelmetek lássa.

Delib. Noha nem tartoznánk vele, de hogy mégis ne látassunk ellenkezni az ő felsége kívánságának, adjunk egynehány szekér fát és anyagot is, ő osztán viselje gondját.

U. a. Asszonyunk ő felsége üzente, hogy az német rabok majd megfagynak, azért házat szerezzen kegyelmetek nekiek.

Del. Találják meg ő felségét és és persvadálják, hogy ő felsége minket azzal ne bántson, mert az rabnak nem ház kelljen, hanem tömlőc, kitül Isten oltalmazzon, tüzet vesztenek városunkban, ki venné el tőlünk. Azért ő felsége lássa.

1621. febr. 26. Varannay bíró: Tegnap két lengyel jött ide, az kik Ferdinánd császár gratia mandatumát hozták in paribus gr. Altan pecségi alatt Varsovárul az városnak, melynek continentiája az, hogy minden gratiát és kegyelmet ad és ígér Ferdinánd császár azoknak, kik hűséget ismét hozzá akarnak mutatni. Item egy missilis levelet is küldött gróf Altan a városnak úgy mint credentionalis levelet, melyben rútul szidogatván és gyalásván ő felségét király urunkat, melyben inti az várost, hogy hűségét mutassa ismét a császárhoz, mert most nagyon ideje.

Del. Mindjára ő felségének in specie ki kell küldeni az levelet, addig legyenek tisztességes arestomban; azután ő felségétől értvén, akkor teljes válaszok lészen; de az városban legyenek és széljel ne járjanak. Az lengyeleknek neve az levélben Stanislaus Chechonic, Urbanus Witkowsky.

U. a. Bíró: Im egy schott (skót) jött ide, az kinek se lova se levele se pedig egyéb bizonyosága nincsen és marhával vagy itt, azért ki tudja micsoda járatbeli ember, marháját én elvéstem.

Del. Purgálja magát és adják meg marháját.

1621. márcz. 6. Ő felsége válasza : jó tetszésünk szerint adunk választ, vagy nem, nekiek ; de ugyan elbocsássuk.

Del. Elbocsátották, de nem írtak semmit, hanem csak üzenetek és az lengyeleket megfenyítették, hogy ilyen dologban ne találtassanak többé, mert rosszul járnak.

Item ő felsége asszonyunk üzene Rédey Pál uramtól, hogy Csákyné ő Nga supplikált volna asszonyunk ő felségénél, hogy engedje meg azt, hogy egy papista papot hozatni akarna és itt holnap prédikálna az ő módja szerint. Azért mondta Rédey uram kegyelmetekre halasztott ő felsége, ha megengedje-e vagy nem.

Del. Nem engedik ; hanem viseljen más gondot Csákyné asszonyom.

Item ő felsége kér egynehány számú téglát pénzért valami konyhácskának csinálására.

Del. Adjanak.

1621. ápr. 13. A bíró : Tegnap hivatott asszonyunk ő felsége az udvarba és ott lévén Bocskay Miklós ő nga Palaticz és a consiliariusok és kijöven Gáspár János ő felsége szájával jelenté, mivelhogy a sok hiába való híreink megbizonyosodtak Szécsy György felől. Azért minthogy az szomszédságban vagyon az tűz és noha ő felsége asszonyunk nem kételkedik, monda, az Nagyságod és ti kegyelmetek hűségében, mindazáltal kívánja azt asszonyunk ő Felsége hogy pro firmiori assecuratione ki ki reversalisképen asszonyunknak esküdjenek meg minthogy pedig asszonyunknak és király urunknak minden aranya, pénze itt vagyon és az mi nagyobb, élete is asszonyunknak, azért ha megesküszik ő felségére, kegyelmetek tehát mind életét, mind pénzét, aranyát nem szánja kegyelmetekkel elkölteni ; de ha nem, ő elmegyen. Azért kegyelmetek lássa, jól gondolván mint jártak az ellenségnek hitet adván az szomszéd országokban lévő városok kiket, hogy hitre bebocsátottak noha papisták voltak és processioval az ellenség eleiben jöven. Az ellenség kivevén az keresztet az papok kezéből mind az fejekhez verték és végtére mind gyermekeket mind magokat levágták.

Egyhangulag határozták : Méltó, hogy megesküdjünk asszonyunknak, de ily conditióval, hogy ő felsége is esküdjék meg nekünk és mindennemű tisztviselők is hittel kötelezzék magukat.

1621. ápr. 15. Mivel hogy urunk ő felsége immár ihon majd hazajön és több uj emberek is jönnek ő felségével, azért mostan az bornak fölütése felől kegyelmetek lássa, hogy mostan legyen, mert ha ő fsége idejön, hát mindjára azt mondják, hogy csak ő hozzájok képest verték fellebb az bornak az árát.

Legyen 16 d.

Mustrát is kívánja ő felsége asszonyunk, hogy meg legyen, ezt is ktek lássa.

Delib. Méltó hogy ilyen hadas időben mi is tudjuk meg mint hogy vagyunk, azért valaki jó szerszámmal jelen nem leszen és maga szerszáma nem leszen, az ki kezénél leszen, tehát 10 frtal büntetessék.

1621. máj. 3. Bíró : Ő fsége útban van és csütörtökön érkezik.

Adunk ő fségének 100 cub. zabot, 4 hordó bort, 4 vágó ökröt, 6 borjut, 12 bárányt, halat, a menyit lehet. E mellett egy gályát (ötvösmű) aki száz s egy néhány frtot ér. Láng és Almássy és Alvinczy uram fogadják s ez beszéljen s ő felsége gyaloginak adjanak 2 hordó sört, egy kassai hordó bort, András Gerébnek 1 hordó bort, 6 cub. zabot, Cancellariusnak 1 hordó bort, 12 cub. zabot. Prini Ferencnek 32 ice bort, 3 cubul zabot.

1621. máj. 19. Ő felsége leküldött mandatumára Lang Jánost és Tancos Pált küldik az eperjesi gyűlésre.

1621. máj. 21. Tancos Pál előadja : Tegnap a több városokkal ő felségéhez föl akartunk menni, de audientiánk semmiképen nem lehetett. Kérdé Krausz János uram a városokat, vagyon-e kegyelmeteknek plenipotentiája? Felelénk : nincs. Mondá Krausz uram : bizony dolog, hogy ő felsége mellett kegyelmeteknek erejek felett is kellene segítséggel lenni, mert mostan kívánatnák leginkább. Erre mondánk : mi az vármegyéktől is akar-nánk érteni. Felele : Más a vármegye, más kegyelmetek, ha ő felsége felül, az vármegye tartozik személye szerint felülni. De kegyelmetek nem úgy. Azért ő felsége azt kívánja, hogy kegyelmetek bizonyos számú gyalogot szerezzen az melyet alávisznek, kik Szécsy lator vitézinek discursioját megtartóztatná.

Del. Az régi szokás szerint ígérünk városul 200 gyalogot, de ha feljebb kíván ő felsége, arra mindjárt ne menjünk, hanem itt alant discuraljunk fölötte.

1621. máj. 27. A csizmazia céh suplikál, hogy a gerberek nem csinálnak elegendő bőrt, ezért elég rút szidalmat szenvedünk a katonáktul, engedjék meg, hogy az idegenek hozhassanak elegendő bőrt.

Egy ideig megengedik.

1621. máj. 28. Bíró : Immár a kékek a korcsmának békét hagynak és nem árultatnak sört. Hanem a németek(?) miatt vagyon nagy bűnk, mert magok akarnak sört és bort árultatni s azt mondják, készek inkább elmenni, hogy sem ők ne áruljanak. A bíró ajánlja, hogy próbálják meg egy ideig. Del. Minthogy ezzel szabadságunk inkább öregbül, tetszik mindnyájunknak, hogy mindaddig míg a németek itt lesznek áruljanak két korcsmán bort, sört.

1621. jún. 23. Bíró: ő fsége parancsolja, hogy a tábor után élést vitessünk.

Del. Méltó, hogy küldjünk, lám ő fsége arra ígérte magát, hogy pénz nélkül semmit el nem vesznek senkitől.

A borokat hordóstul kérik. Del. Ha 60 frtot adnak érette, adjanak 80 hordóval el.

A lovak felől, akik oda vagynak az álgyukkal, 18, a város gyaloginak visszahozása felől ő fségét meg kell találnunk és kit küldjünk ő felségéhez?

Del. Koncsik Bálint és Melda György uramat.

Két lovas legényt fognak tartani, kiket ő fsége után küldvén, biztos híreket hozzanak, mert bizony mostan legszükségesebb a vigyázás.

1621. aug. 3. Ő fsége felvilágosítást kér Veres Mihály felől, ki gratiát kért tőle, hogy semmi vétke nem volna. Megadják, de kezeségen ki nem bocsátják. (Erőszaktétellel vádolják.)

1621. aug. 25. Bíró: A szegény gyaloginknak pénzt kellene küldeni és a harmincad felől is (mivel hogy nem kicsiny szabadságunkban áll a bor harmincad) ő felségéhez Vas Mihály vice notariust küldik, mert olyan kell, aki tudjon is szólni. Menjen Isten »áldomasával.«

1621. szept. 22-ikén jött meg jó válaszával.

1621. okt. 21. a generalis kívánja, hogy a börtön utcában való toronyban is lenne strázsa. Legyen ott a mienk is és az ő felségéé is.

1621. nov. 11. A generális uram ő nga, mivel egy nyilván való latrot István nevűt holnap akarnak megégetni kér egy öl fát megégetésére.

Del. Noha nem volt szokás soha, de ilyen latornak, hogy executiojára adjunk, adunk is egy öl vizi fát.

1621. dec. 17. Im asszonyunk ő fsége be jön, azért akár hogy szóljunk, de minekünk ő fsége kegyelmes asszonyunk, azért ktek lássa, mint excipialjuk s mit adjunk ajándékon.

Del. egy hordó bort, egy vágó ökröt, 2 borjut, 10 cub. zabot. Excipialják Gombkötő Pál és Poludnik uram és lovasok is legyenek, az 4 fertály is fenn legyen.

1621. dec. 29. Urunk ő fsége Palaticz által küldött egy credentionalist, mely credentionális mellett Palaticz János és Gáspár János az ő fsége kévánságát in scriptis lévén elolvassuk, melyek meritumja ez summatim, hogy az szent békesség immár nagyobb részére megvayon. De azok közül Ferdinánd császár ilyen ajánlást tett ő felségének, hogyha Kassa városát neki engedi ő fsége, tehát Tokajt maga pénzén kiváltja, Zakmárt és Keresztúrt, Zemplén vármegyét ide engedi ezekkel együtt

Ujvármegyét Borsodot, Sárosvármegyét három szabad várossal együtt és esztendőnként 3000 finom gira ezüstöt adat. 3000 mázsa rezet is ez mellett 100.000 frt készpénzt. De ha Kassa városat nem engedi Ferdinándnak tehát csak a tiszantúli vármegyéket adja Ujvármegyével. Azért ő fsége kegyelmetektől azt kívánja, hogy ha azt akarja ktek, a város nála maradjon és ktek életét idegen nemzettől megőrizze s oltalmazza, tehát Kereszturat 40.000 f. váltsa ki ő fségének. Item rakattassunk 100 öl szénát és konyhájára ő fségének elegendő fát hordassunk ezután mindenkor.

Del. Mi arra elégtelenek vagyunk, ő fsége lássa. Nincs mit tennünk, mi csak ragaszkodunk ő fsége kegyelmességéhez.

1622. jan. 17. Ő felsége hazérkezik: az egész város fenn legyen és lovasok is menjenek eléje. Ajándéku adjanak egy aranyas kupát, 4 vágó ökröt, 4 hordó bort, 10 borjut, 50 cub. zabot, halat is, a menyit lehet.

A jegerdorfi herczegnek 1 hordó bort, egy ökröt, 2 borjut, 2 cub. zabot, $\frac{1}{4}$ tehénhúst.

Item az német uraknak vagy 2—2 szekér fát is szállásukra.

Az több uraknak az szokás szerint.

Item az tanácsbeli uraim házai eximáltassanak.

1622. márcz. 5. Alvinczy jelenti, ő fsége felettébb csodálkozik, hogy ktek oly keményen emlékezteti ígéretere, hogy a város szabadságát megtartja, holott Istenével bizonyítja, hogy oltalmazta, a rossz pénz, verés, szidalom szekerek tudta nélkül volt.

1622. márcz. 10. Bíró: Bartha Györgyöt tegnap Posa Ferenc házánál ő fsége ifjai megfosztották és lábát által verték hegyes törrel, sőt 86 aranyat is vettek volna. stb.

1622. márcz. 19. A béke megtörtént a város Bethlentől megkérdezvén mit tegyenek Ferdinándnak comissariusi Osztrosith István és Hermany N. előkben adván, a hitet tétették.

1622. ápr. 4. Gáspár János urunk ő fsége hopmestere jött a tanács elé s urunk nevében salutalta a tanácsot s jelenté, hogy ő fsége megindul, de a nagy árviz miatt az jószágokból nem hozhatnak lovakat, szekereket, 25 szekér elébe való lovat kér ő fsége. Bíró uram szépen megköszönte ő fsége köszöntését s delibrálta, hogy noha bizony nehezen esik, mert szokásuk és szabadságuk ellen vagyon, adnak, a mennyit lehet.

1622. okt. 6. Bíró: Ő fsége mandatumában serio parancsolja, hogy mindenféle polturákat az egy fejesen kívül a soproni gyűlésnek végzése szerint vétessünk el személyválogatás nélkül sub poena confiscationis bonorum, melyet áruba bocsát valaki és el nem veszi: mert egyáltalán el nem szenved, hogy ehhez nem accomodáljuk magunkat.

Delib. Noha bizony e nélkül is elég kára vagyon városunknak a sok rossz poltura pénz miatt, mindazáltal az ő fsége akarójának és az ország végzésének ellene nem cselekszünk; azért Isten áldomásával megkiálthatják, hogy elvegyék mindenfélét.

1622. nov. 16. Bíró: Elhatároztuk a dolgot, de tegnap Menyhárt Deák nevű mészáros az kolbászt 2 polturán adta az edictum ellen és még a polturát sem vette el: azért én hátra vittem ide, az ki legnagyobb, meghagytam, hogy a székét mindjára zárják be és magához vegye a város szolgálja a kulcsot, ez alatt a felesége ment és felnyitotta hír nélkül ellenem és kiárulta az húst. Azért ktek lássa, mit cselekedjünk azért a hatalomért, mert noha tudom, hogy szegény legyen; de itt nem a szegénységet kell nézni, hanem az engedetlenséget.

Del. Vigyék a börtönházba innen és ha kezességen ki kéri, megbüntessék mind a kettő.

1622. nov. 28. Bíró: Im az bor igen kel az sok polturának kevés böcsi lévén, azért kegyelmetek lássa, mert im azzal olcsóságot nem szerzünk, ha itt mind 4 polturán árultatjuk is, holott másutt mind feljebb árulják. Item az pénzt elvétettesük mind egyaránt avagy nem?

Del. Minthogy igen fogy az bor és drága is, árulják mostan egy ideig 5 polturán. Az pénz addig legyen hallgatásban és jónál egyebet ne vegyenek el.

Az vizi fát immár felrakták és az régi szokás szerint meg kell méretni, mint kell ölit adni.

Del. Minthogy ezt az községnek szokták osztani ámbátor mostan legyen 100 d. minthogy igen drága minden.

1622. decz. 17. Bíró: Eperjes írja, hogy ők a polturát vármegyéül megkiáltották és publikálták 4 d. az soproni gyűlésnek végezése szerint s kérdik, mi hogy vagyunk s mi utasításunk van ő fségétől, a mi kegyelmes urunktól. Item, hogy az Corona tartáshoz való pénzt augeáljuk az mint ez minap elvégezték volt az öt városnak követi, ezt igen kevésnek alitják.

Del. Mi a pénz dolgában mindent cselekedtünk, most a vármegye és kapitány uram híre nélkül semmit sem tehetünk, megvárjuk a vármegye végzését.

A corona tartásához való contributiót illetőleg pedig a mint az 5 város elvégezte, egyáltalában annak inherealunk.

1623. jan. 5. Eperjes, Lócse, Bártfa Szeben követeivel tanácskoznak harmincad mentességi jogukról itt Kassán. Határozat: Bélaváryt keresik föl s ha egyebet nem obtineálhatnak, míg uruk ő fsége megjön, állítsanak kezéseket, kik borokat hoznak vagy visznek a város concivisei közül, legalább ennyit vigyenek keresztül, míg a negotium componáltatik az országban.

Küldetnek Bélaváryhoz Tancos Pál és Wermisch Gergely uraimék.

1623. jan. 9. Bíró: Ő fsége levelében serio demandálja, hogy élésre szorgalmasan gondott viseljünk, hogy fogyatkozás ne legyen városunkban az élés mia. Del. Kell végezni az élés felől, sőt ha ő fsége közelebb lesz, küldünk eléje valamely atyánkfiát s jó idején ő fsége előtt megmentenünk

1623. jan. 14. Öreg uraimék öröltessenek 400. cub. búzát jövőendő szükségre. (1623. febr. 3. A búzaurak 200 cub. zabot menjenek Nagymihály felé venni.)

Továbbá mivel ő fsége is majdan elérkezik, a mészárosok penig elégtelenek, hogy elegendő húst árultassanak, vegyenek bizonyos számu barmot a város számára, hogyha kell, legyen mihez nyulni, sőt pénzzel is megsegítik a mészárosokat, csak hogy fogyatkozás ne legyen városunkban. Megengedik a mészárosoknak, hogy egy polturán árulhatják a húst. A mulatát leszállítják 200 frtra. A bor is drága és nem elég s félő, hogy szabadságunkban is kár lesz, mert ha ő fsége bejön, majd azt kezdi mondani, hogy vagyon énnekem borom, árulják azt. Kiküldik tehát a borurakat egynehányszor, hogy vegyenek, de nem lehetett. A bíró uram elröltesse tehát Koncsik Bálint uramat, hogy jó pénzül fizessen az adóságban. Kijelenti, hogy örömet fizetne ily pénzben, de nincs, fölhívják tehát a városházára megbeszélni vele.

A bort árulják 8 polturán.

1623. jan. 16. Eleget irtunk a harmincadosnak és Hoffmann uramnak, Eperjesre, hogy ne vegyék atyánkfiain a harmincadot. Menjen tehát fel Warannai András uram Eperjesre s adja elő Kun Pál dolgát, sőt más atyánkfiáját is előhozván, végezzen Hoffmann uramnál minden jót.

1623. jan. 17. Im a sok rossz pénzt úgy hozzák a borért mint a vizet, senki jó pénzt nem hozván, nagy kárunk lesz belőle. Del. Árulják: 10 polturán hogy keljen, más keljen 6 ó polturán, hogy így jó pénz is jöjjön a városhoz; de úgy hogy az ó polturákos bor jobb legyen és ebéd előtt 2 óráig legyen nyitva a pince. A mészárosok kérelmére contribuálnak nekik 400 frtot, idest 100 egész tallért. A sörtésmarhahúst 6, a kolbászt 2, a szalonnát 2 polturán adják, a hájat 4 ért mert, megbüntetik őket. A borjuhús fontját 2-ön.

A drabantok suplicatiójára, hogy fizetésök mellé egy csöbör búzát adjanak, nekik — — — (?)

1623. jan. 27. Thurzo Szaniszló nádor az eperjesiekhez e levelet küldötte: A mit határoztak a harmincad felől, közöljék vele és a corona örzésére való díját küldjék el Beck Lipót adminisztrátornak Pozsonyba.

Följegyzik, hogy a palatinus az ő gyűlésüket e tárgyban conventiculumnak nevezi.

A coronához való contributiót keveslik, a mint Zebenben megállapították. 800 frtnál feljebb ne emeljék, ha lehet, 500 legyen és nem a limitatio szerint legyen, hanem a 4 város adjon 175 frtot, Zeben 100 f.

Almássy István uram megjöve a gyűlésről, hol 4 denárban állapították meg a polturát. Del. Korlát urammal beszélgetvén, ha ki kell kiáltanunk, kiáltassuk ki úgy mint az nemes vármegye végezte el.

1623. jan. 30. Bíró: Im egy német tegnapelőtt a mészárszékbe menvén Michel Augusztot igen megszidogatta és a kardjához is nyult. Michel Auguszt hozzám jöven a börtönházba vittem és ott ült. Tegnap Korláth uram nagy haraggal üzent, hogy miért fogattam meg, mert én nekem nem volna hatalmam külső embereken és ez az német az opuliai prefektus szolgálja, azért nem kellett volna cselekedni. Én nem találtam, kitűl üzenjek, küldöttem a hadnagyot ő kegyelméhez. De ő kegyelme őtet is igen meg riogatta. Hogy ez ezután ne legyen, azért kegyelmetek lássa mit cselekedjünk, mert törvényt is kért kapitány uram ezen dolog felől.

Deliberatum: Meg kell találni kapitány uramat és meg kell mondani, minémű korrespondentiát tartottunk mindenkor az itt való generalis kapitányokkal. Hogy valakit in flagranti megkaphatnak, vagyon ereje az kassai birónak, hogy megfogatassa, sőt kérni is kell, hogy ő kegyelme is az szerint cselekedjék.

1623. febr. 3. Ő felsége közeledik, hogy fogadjuk? Del. Elhalad.

De még az nap előveszik, mert a bíró jelenti, hogy igen közeledik s az idő mind multon mulik, azért, hogy akkor kétféle ne kellessék kapnunk.

Del. Az egész város négy fertálya fenn legyen gyalog és lovas menél jobb szerrel lehet.

Ajándékon legyen egy öreg szép pohár, 4 vágó ökör, 4 hordó bor, 8 borju, 25 cub. zab.

Az jegendorfi Hercegnek adjunk ő fségének 1 ökröt, egy hordó bort, 2 borjut és 6 cub. zabot.

Az gubernatornak, Bethlen István uramnak egy hordó bort, 1 ökröt, 2 borjut, 6 cub. zabot.

Az uraknak bíró uram limitatioja szerint és 8 ice bort.

A nemes tanács és vice notarius házai eximáltassanak.

1623. febr. 12. Ő fségét zeneszóval és ágyulövésekkel fogadták.

1623. febr. 17. Bíró : Ő fsége a mai napon egy ajtón állóval felhíva, hogy vágy harmadmagammal az udvarba felmenjek. Ott az urak, Károly Mihály, Alagi Menyhért, és a többi kezdenek szörnyen panaszolkodni, jelentvén hogy minden drága, semminek nincs rendi, hanem minden ember az ő akaratja szerint ad mindent. És, hogy mi a bornak csak most ütöttük fel az árát, mikor értettük urunk bejövetelet. Az kin ő felsége is igen csodálkoznék és el sem akarná szenvedni, hanem ha oly drágán árultatjuk a bort ugymint 45 d. maga korcsmát kezdet és olcsóbban árultatja, sőt azt is kívánták urunk nevével, hogy minden élés árát limitálnók, mert minden felettébb való áron vagyon, holott nem cselekedjük, ő fsége úgymond gondot akar viselni felőle. Még ma kívánnak feleletet. — Erre mi a mint lehetett és tudtunk eléggé replicáltunk, számlálván bőségesen elő ennek az szükségnek melyiket mi hasonlót (így!) nem értünk, minden okait. De ők még ma kívánták a határozatot, mert úgymond : Isten ellen való dolog, hogy 90 d. árulják pintit a bornak. Kegyelmetek lássa tehát, mert bizony szabadságunk legfőbbik ágát akarják ő nagyságok itt ez aránt megsérteni, mert ők azzal semmit nem gondolnak, akárhol vegyük mi a bort és ő nekik adjunk jó bort és olcsón adjuk bármi drágán vegyük.

Del. Noha bizony városunknak nem kicsiny kárára lesz, ha alább szállitjuk 45 d, de mindazáltal hogy torkokat betölthessük az reánk kiáltóknak, árultassuk 36 d. — Az élést pedig a statusok nélkül el nem limitálhatjuk, mégis a város hűtéért az kisebb kenyereket 15 d., a nagyobbakat feljebb árultassuk.

A mézárások a szalonna árának elrendelését kérik. Legyen 15 d.

1623. febr. 18. Bíró : a bor ára napról napra fölmegeyen az uj polturát pedig igen hordják a város házához, nagy kár, mert oda alá az fehér polturát (?) — — —

Del. Két helyen árulják : együtt 8 ó polturán, másutt 14 uj polturán és bort is szerezzenek.

1623. márcz. 14. Bíró : Ő fsége udvari szolgájával mindjárást 4-ed magammal hivatott az udvarba. Varannai András uramat az előszobában találván mondá, hogy ő tudja, miért hivatja kteket : kamaragrófságot akaratom ellenére reám adá. S a cancellarius uram, Kovacsóczy István csakugyan azt mondá, hogy mivel az elmúlt időkben a rossz moneták miatt sok conventiák voltak az emberek közt a monetariusokhoz jó gondviselőt akar és sokat gondolkodván, Varannai András uramat kívánja s kegyelmetek minden mástól mentse fel őt. Felelék : Urunk ő fsége hozzánk való kegyelmességét alázatos hűséges szolgálatunkkal megigyekeziünk szolgálni, de az mint lehessen (holott

erős hittel köteles Varannai András uram városunkhoz) bizony nem tudom s magamtul nem válaszolhatok. Erre ő Nga mondá: Noha köteles hittel kegyelmetekhez, de ő fsége mind akinek absoluta gubernatiója vagyon, ez akarátja, azt ktek higgye el, hogy akar adjon választ, akár nem, de az immár megvagyon. Azért immár ilyen dolog rajtunk nem történt a mi időnkben, ktek lássa.

Del. Mivelhogy tegnapi napon is hivattak ide fel s nem obediált (Varannai), sőt nem is excusalta magát se pedig nem is búcsúzott senkitől, ezután maradjon otthon, ne is hívassa bíró uram, mert constál hogy ő maga intriacálta a tisztben magát. Az ki legnagyobb hiti ellen bíróját és Tanácsot sőt az egész respublicát hátra hagyja, az ellen bosszuságot cselekszik, az kitől sok jót vett és mely helyben megáldatott, az is nyilván lévén, hogy ő haragitotta a mi kemes urunkat a respublicára. Azért méltó, hogy ad sempiternam memoriam az ő maga meggondolatlan rankorbul való cselekedeteiért nemcsak otthon maradjon, hanem jövődöbeli emlékezetre be is irattassék.

1623. márcz. 29. Limitatio, melyet 20 frt büntetés alatt mindenki megtartson.

Marhahus 3 d. borju 4½ borjufej lábával együtt 13½ d. belek (pacal) 4 d. palmenes et renes 9 d. háj 12 d. faggyu 10 d. szalonna 12 d. uj szalona 4½ d. Egy kolbász 4½ d. Májas és véres 4½ d.

1623. 30. Ő fsége haladéknélkül kéri a 8000 frt taxát.

1623. ápr. 10. Ő fsége a taxát leengedte 6000 frtra. De sehol jó pénzünk nincs, hanem mind rossz pénz van kezünknel és minden nap szörnyen sürgetik a taxát, bizony elromlunk ha mostan épen megveszik rajtunk. — Del. Kérni fogják.

1623. máj 11. Thuri Pál suplikál, hogy mikoron az ő felsége dolgában Krakóba és onnét Váradra ment, a mit költött volna, az úton adja meg a tanács.

Del. Kérje Bélaváry uramtól.

Az mesteremberek suplicálnak, hogy a mit ő fsége számára munkálkodtanak, a nemes tanács intercedálna mellették Bélaváry uramnál, hogy fizessenek meg nekik.

Del. Méltó meglenni.

1623. jún. 14. Ő fsége serio parancsolja, hogy haladék nélkül egy személyt rendeljek Gáspár Róth uram mostohafiához, mely vele együtt menne Bécsben vásárlani, az mely dolog sok ezer frt.

Engednünk kell ő fsége kívánságának és választottuk Grendel Györgyöt.

1623. júni 3. Bíró: A münzmesterek az erdőket szabadon vágják a mint kimutatták nekik és nem tudjuk, mit kelljen tőlük az erdőkért várni, mit kérjünk tőlük érte.

Del. Mi 3000 frtot kérjünk, de lássák, mennyit adnak; lássák még egyszer az erdőt.

1623. jún. 25. Az ispitálybeli tisztviselők supplicálnak azon, hogy a ládájokban lévő rossz pénzzel mit csináljanak, mert nincs mit költeniök.

Del. Adják be a münzházba mit tehetünk róla, hogyha vesztenek rajta, mert csak egy denárban veszik be.

1623. aug. 12. Bíró: A szabó céhmesterek panaszkodnak, hogy sok hempler szabo van városunkban kik házokban szélyyel igen munkálkodnak ő nekik nagy károokra és privilegiumok ellen. Kértek tőlem drabantot, aki velök a míveket elvegye, hol mit találnak. Értvén, hogy azelőtt is szokás volt, adtam melléjök s el is vették néhánytól. Akik Korlát István kapitány uramra futottak panaszolkodván a szabókra. Kapitány uram aztán hozzám küldte a porkolábot, Segney uramat és Krausz-Joachimot, kérdék, hogy az én akaratommal történt-e. Én erre szépen előszámláltam a régi szokást és szabadságot, mondtam, hogy igen. Mondák ők: Ő kegyelme igen nehéz néven veszi hogy kegyelmét előbb meg nem találtam felőle s az ő felsége fizetésén való szabóktól is elvétettem az művet, ezért törvény nélkül nem akarja elszenvedni ő kegyelme. Én erre mondok: Tisztetem, uraim, az ki törvényt kíván s igazságot kíván, azért akinek a mi concivis atyánkfiai vétettek elegendő törvényt szolgáltatunk, ezért reám ne nehezteljen, mert ő kegyelme méltósága ellen semmit sem vétettem. Mert ha volna az ő háta megett valami szabó, azt nem bántják sem az ő felsége fizetésén valókat, akiknek a szabóságra van fizetések, hanem azokat, akik ahol akarják, mindjárt mivelnek és dolgokhoz látnak. Kegyelmetek lássa tehát, hogy oltalmazzuk az céhet a szabóságban avagy nem.

Deliberatum: Jól cselekedte kegyelmed, ezután is ne engedjük.

1623. aug. 28. Rutkay Ferenc Király Gáspártól 1800 frt ára bort vett s jó ó pénzzel fizette. A bor urak a város számára elfoglalták. Most brigai és keresztes pénzzel akarják kifizetni; de ő csak oly pénzt akar elfogadni, a melyet adott.

1623. aug. 28. Ő fsége jön, hogyan fogadjuk? Szép honorariumot, szép poharat vegyünk számára.

Kérjük, hogy derekas hadát városunkhoz ne hozza.

1623. szept. 14. Ő fsége gyűlésre hívja meg a várost. Almássy Koncsik és a viconotárius legyen jelen.

1623. szept. 18. A fsége 16 szekeret kér a munitio alá. Kérje Almássy, Láng és Segedy István uram, hogy csak 6 vagy 4 szekeret adjanak. — Le is engedte 6-ra.

1623. szept. 19. Ma ment el urunk ő fsége Szendrő felé a békességnek effectualására, kire Isten segítse, Amen.

A szekereseknek adjanak egy hópénzt.

1623. szept. 20. Ő fsége tegnap serio megparancsolta, hogy a mely csauz vagyon itt, melyet török császár lengyel királyhoz küldött, egy embert rendeljünk hozzá, aki vele bemenjen. — Hopporsorom Mihály menjen vele.

Ő fségének egy mandatumat praesentáltuk az münzmes-ternek az Ruber háza felől, melyben igen serio parancsolja, hogy de facto rezignáljuk kezekhez. Odaadjuk, de fizessenek tőle.

1623. szept. 28. A polturákat minden ember elvegye, különben, a mit áruba bocsát, confiskálják.

A minemű rossz pénz, oly poltura fen vagyon, a fizető uraim adják be.

1623. szept. 29. Ő fsége Korlát urammal üzente, hogy 300 lovast akar beszállítani városunkba.

1623. okt. 31. Ő fsége a nov. 19-iki gyűlésre Nagyszombatba hívja a várost.

1623. nov. 2. A hostati szekeresek hópénzt kérnek a táborba mivel minden igen szűk ott. — Követ urainktól küldünk.

1623. nov. 13-ikán a követek költségére és a szekeresek számára 600 frtot adnak.

1624. jan. 31. Ő fsége jön, kevés a bor, szerezni kell. Icéje legyen 18. Sört 3 d.

1624. febr. 19. Ő fsége parancsolja, hogy Forrón egy Putnoki ő fsége szolgáját megölték, fogassuk meg azokat, törvényt látassunk.

1624. febr. 22. Kovácsok és kerékgyártók suplikálnak, hogy ő felségét a nemes tanács találná meg, hogy őket ennyi sok képen ne háborgatnák, kit öléssel, kit veréssel fenyegetnek köztök és többé nem akarnak oda mivelni, hogyha nem fizetnek meg.

1624. febr. 22. Kanitz nevű városból futott szegény német három ember suplikál az istenért is, hogy az nyomoruságokat megtekintvén valami kicsi segítséggel lennének nekik, kik hazájokból az hívség mia, melyet urunknak prestaltak kiüzettetnének.

Del. Noha elég szükségünk vagyon nekünk is, mindazonáltal adnak 20 frtot.

1624. febr. 26. Gubernátor urunk ő nga jön be, lovasok menjenek elébe, egy hordó bort, egy vágó ökröt, 4 borjut, 10 cub. zabot adnak ajándékba. Szécsy Györgynek 3 cub. zabot, 16 itce bort. Excipiálják ő Ngát Zegedy István és Koncsik Bálint.

1624. márcz. 21. Az egész városban levő céheseket felhivat- tam serio, hogy elegendő élest készítsenek mindmagok mind a céh számára.

1624. ápr. 15. Izdenczy István borait szekeréről Tokajban lerakatták és harmincadlás nélkül el nem akarják bocsátani. Ez szabadságunk ellen vagyon és immár kétszer cselekedték.

Delib. Először találjuk meg Bélaváry uramat és tőle megértvén, azután ő felségét is meg kellett találni.

1624. ápr. 17. Bélaváry uram tegnap kért, hogy vagy 4 személyt küldenék hozzá. Elküldtem Koncsik Bálintot, Paludnik Györgyöt, Szócs Mihályt és a vicensótariust. Ott előadta, hogy ő fségének egyáltalában akarhatja, hogy valaki oda alá pénzen bort vesz, akárki legyen, megvegyék a harmincadot rajta ő fsége számára. Sőt a mely donatiót adta ő fsége a városoknak, azt sem úgy adta, a hogy mi élnék vele, hanem csak a saját termésű borokra. S a ki legnagyobb, azt is mondta, hogy azon időtől, mióta Bélaváry a tisztben van, aki mennyi pénzes bort eladott, fizesse meg érte a harmincadot. Ezért tartották meg oda lenn Izdenci borait. — Del. Ő fségét kell megtalálnunk és panasznunk Bélaváry ellen, suplicationkat beadván.

1624. ápr. 25. Bíró: tegnap ő fségéhez felmentünk a harmincad felől, eléggé disputáltunk az fő fő emberekkel, akik látván igazságunkat, helyben is hagyták. De ő fsége ugyanazt mondta és mondja, hogy akárki legyen, ugyan megveszi a harmincadot rajtok valaki pénzes bort veszen el és a donatiót is úgy érti, hogy csak a maga szőlőjében termett boroktól ne fizessen.

1624. ápr. 25. Ő fsége elrendelte, hogy házát 40 nap alatt mindenki építse fel, különben olyannak adják, aki épít. Del. Ugyan mindenkor meghagytuk az építést, de senkit nem erőltethetünk.

Ő fsége üzenettel kegyelmesen parancsolja, hogy minden réteken itt a viz mellett tiltassék meg a legeltetést, mert különben barmát elveszik, behajtják és felvágatják és magok felosztoznak vele. Ez is szabadságunk ellen van, hát hova legyen a mi barmunk?

Del. E felől is meg kell ő fségét találnunk, elégedjék meg ő fsége azokkal a rétekekkel, a melyeket azelőtt is ő fsége számára kaszáltak.

A harmincad felől is kérjük, hogy szabadságunkat ne háborgassa, hanem tartsa meg.

1624. máj. 6. A deszkacsináló suplikál fizetése felemeléséért Del. Egy deszkától adnak $1\frac{1}{2}$ d.

Az ő fsége számára való deszkáknak dezsmáját meg vegyük-e vagy nem? Del. Az pénzt megvegyék de a deszkát ne bántásák.

1624. jún. 13. A kovács céh suplikál, hogy mivel a vas ára megdrágadott, a patkolást engedjük feljebb ütni. Del. 10 d. egy patkótól.

1625. márcz. 6. A bodnár céh kádaknak és hordóknak néhány szálfát kér s ezek árának felemelését kéri, mert minden drága most. A kavecséniak is igen kériek s vesztegetik az erdőt, hogy e miatt abroncsot nem kaphatnak.

Del. Megadják; de az árt nem emelhetik, a kavecsaniak a fát ne vesztegessék, mert különben a kecske tartástól megszünjenek.

1625. márcz. 13. Ujra kértek, hogy a N. T. limitálja a mostani időhöz képest.

Del. Kassai öreg fahordóért adjanak fl. 1 egy felet d. 60 egy kádat fl. 2.

1625. ápr. 10. A harangozó is fizetése felemelését kéri, mert nagy drágaság vagyon.

1624. máj. 3. Bíró: A mikor ő fsége el akarna indulni, felmenvén negyed magammal ő fsége sok szókkal megáldván bennünket, igen serio parancsolja, hogy immár a fősvénységnek békét hagyván, építsük a várost, úgymond. Ime az egyiket én magam megépítetem a magunk költségén, a vármegyével építetek egyet, De kegyelmetek is építsen egyet ne csúfoljanak meg bennünket, azért ennek egyáltalában meg kell lenni.

Del. Méltó, hogy építsünk, de drága idő vagyon; de azért kezdjünk hozzá, felgyűjtjük s megtaxaljuk a polgárokat és magunkat is és minden segítséggel leszünk, kiki egy hétig bizonyos számú embereket tartson a munkán. A jobbágyok is segítséggel legyenek.

1624. máj. 3. A gyűlés jún. 6. napján leszen, minket pedig nem hittanak, kegyelmetek lássa, mit cselekedjünk, mivelhogy a császár levele nekünk is szól.

Del. Netalán ez ingnoranter lött, azért méltó elküldenünk, menjenek Almásy István és Wass Mihály viconotarius.

1625. febr. 4. A bíró a communitáshoz:

Generalis uram hivata s felmentem Koncsik urammal s ő Nga és Bornemissza nagy panaszolkodással kezde kérdezni, hogy értettük-e a nagy szükségét s mi az oka? Feleltem a legjobban, végtére ugyancsak jöve ki belőle, hogy erős esküvéssel mondá ő nga, hogy szabadságunk ellen semmit sem akarna cselekedni, de kénytelen lenne vele, mert majd éhhez is meghalnak itt benn. Hogy ő kezd elegendő húst vágatni, azért lássa kegyelmetek, mert urunknak is megírom. Bizony elhittem, hogy gondja leszen a hús vágására, de ktek bánja meg és sok számtalan szó volt, hogy minekünk jött hús; de titkon vágnak, eleget mentém magamat. Előhozá a limitatiót is, hogy mely istentelenül adnak mindent s ha másképp nem lesz, megbánjuk. Ezért gyűjtöttük fel kegyelmeteket.

Del. valami 5—4 szekeret vegyen el a N. T. a mészáros uraimtól is, hajtasson a város elegendő barmot, rendelvén 4 ifjú mestert mellé és küldjenek haladék nélkül öt pénzes garas pénzzel, mert ki tudja, mi következnek ebből, mivel hogy elégteleneknek mondják magokat mészáros uraimék a vágásra. — Az áros uraim penig gyűljenek össze és lelkek ismereti szerint limitálják a marhákat mint s hogy mint adhassák.

Áros uraim e napokban együtt lévén végezték, hogy ők semmi képen nem limitálhatják a marhát, sőt az előbbi limitatiót nem tarthatják, holott árad az marhának ára, hol apad. Most is némely marhát olcsóbban adják, hogy sem mint a limitatióban vagyon. Hanem azt végezték, hogy minden ember jó lelkiismereti szerint adja marháját. Ha valakire panasz leszen, Bíró uram büntesse meg azt ki istentelenül adja marháját. Mely végezést ő kegyelmek a a becsületes tanács a nemes községgel együtt helyben hagyták és Bornemissza uramnak meg kell izenni.

1625. márcz. 4. Szepsi János uram urunk ő fsége Fezerlehere (?) mivel hazájából ki kellett bujdosnia, itt lévén urunk ő fsége tetszéséből lakása, csendes lakást nem talál, adják neki bizonyos évekre lakásra az elhanyagolt Orlai-házát, megépíti s vagy adják meg költségét, az atyafiak, vagy a ház legyen az övé. Del. Mivel ő fsége megparancsolta, hogy az ily puszta házakat megépítsük s ha nem akarja gazdája, kibecsültsük és másnak adjuk. Tekintve régi és jövőendő szolgálatját, építse meg s 12 évig lakjék benne s aztán úgy legyen mint fentebb van, de előbb megnézik, menyt ér mai állapotjában.

1625. márcz. 24. ő fsége a harmincad felől felvilágosítást kér. Kértük, Belaváry uramat is, hogy legyen segítséggel ő feliségénél. Igérte.

1625. ápr. 9. Belaváry uram megígérte, hogy bemenvén urunkhoz azon lesz, hogy a harmincadot a borok felől városunk megnyerhesse; adnak ezért neki ajándékba egy aranyas ezüst poharat, mely 70 fr. 58 d. ért.

Dominus Stephanus Peregdi előterjeszti, hogy Zalveni uram Besztercebányáról egy Doctort, Jakobus Akermant ajánlja hogy minden segítséggel lennénk neki. Azért kegyelmeteknek én commendálhatom, mivel tegnap meg is próbáltam ex medicina arte a mint eszembe vettem ugyan tudós ifju ember. Egy ideig a mig ő fsége doktora Scultety megérkezik, egy hónapi fizetést rendeljünk neki f. 12 és ha látjuk, hogy jó lészen, megtartjuk.

1625. ápr. 10. Debreceny Mihály kéri, hogy a Bornemissza János uram házát töressék le, mert embert kezd megölni.

1625. jún. 8. Zócs Miklós uram ő fségétől megjött, cancellarius uram leveléből megérti kegyelmetek. Ő fsége nagy sok panaszolkodása után felét engedte meg a harmincadnak; de úgy, hogy ha contentusok leszünk ő fségéhez az indultumhoz, küldjünk be.

1625. jún. 17. Ő fségének egy suplicatióval irtunk a münzház felől és mai nap elküldtük.

1625. aug. 11. Ő fsége írja, hogy egy Görög Péter nevű legénynek maradt valami pénze, azért mivel az törökké lőtt elszökvén Magyarországból, annak a pénzt vegyék el hit szerint és hűtessenek meg mindeneket. Del. Halasit esküdtessék meg és az ott való házanépet is, akinél vagyon, meg kell osztán lenni, ha megmutatják, mi megesküdtetjük, de az egész várost hogy megesküssék, nem lehet.

1625. aug. 12. Bélaváry üzent Gombkötő Jánosra a téгла végett, hogy senkinek ne adjon immár benne, hanem egész kemencéstől ő fsége számára foglaltassék, sőt a kemence száját is elpecsételje, hogy senki oda ne férjen, mert egyáltaljában nem engedik senkinek, bizony erővel is elveszi, úgymond. Ktek lássa, mert engemet igen búsitanak érette.

Del. Igen szokatlan dolog, hogy szinte erővel vegyék le tőlünk, holott a szegénység immár pénzt is adta ki rá szükséges épületre, mert télre ki kemencét, ki kemence lábat csináltat, azért nem adhatunk többet ha harmadrészevel nem contentus, tehát a felénél többet ne adjunk, ha hatalmasul elveszi, akkor osztán lássuk.

1625. aug. 21. Bornemissza János uram tegnapi napon hivata és jelente, hogy ő fsége a regalist melyet császár urunk küldött mostan parancsolja, hogy kinek-kinek megadjuk, azért kteknek is megadom így, hogy ő fsége kívánja ezt ktektől, hogy micsoda instrukciókkal bocsátandó leszen követeit, ő fségének értésére adjuk. Az követek pedig olyanok legyenek, kik az ő fsége méltóságát előttök viselvén meg merjék mondani, a mit meg kell mondani.

1625. aug. 25. A penzverőház prefektusi: Hogyha Kasser Mihály ott leszen a münzházban mi nekünk nagy kárunkra leszen. Azért ktek kiköltöztesse a feleségét és szolgálait. Del. Menjenek ki.

1625. nov. 25. Bíró: Bélaváry szinte elusztatotta fák behozása felől jelentvén és számtalan szóval persvadaalván, hogy ő fségének kedveskedjünk és mostani szükségében megmutassuk jóakaratumkat, hiszen úgy mond megfizetünk a szegénységnek nem ingyen kérjük.

Del. Mivel hogy ugyan látjuk, hogy reánk támaszkodtak, azért engedjük meg, hozzák be pénzért.

Bornemissza János uram üzent, hogy a bástyákat meg-egyenesítsük, mivel hogy az tüzes (?)

1625. decz. 16. Capitány uram vasárnap felhivatván, másod-magammal úgymint Wenczel urammal mentem fel, hát ott vadnak Melit Péter uram ő nga és Melit György az consiliariusok is. Melit Péter proponálá hogy ő fsége parancsolja általunk, hogy minden utcák tisztán legyenek. Minden utcák szegletin vasserpenyők, lámpások legyenek, minden utcán 10—10 lajtorja, vashorog, kétszáz gyalog tűz ellen. A rotháznál feles lajtorja, horog, lámpások. A toromba is tűz a lámpásokba, 2 csorgó csatorna. A piacot fővényel meghordatni. Bőr vedrek fecskendőhöz. A kezes (?) szerszámoknak megnézésére. A bástyákat egyenesíteni fejedelmi módon. Az utcákon a pagimentumot rectificálni. A kapukat és utakat megjobbitani. Az alsó kapunál hadnagyok számára házat tartani.

Del. Lehetetlen mi tőlünk ezeknek elvégzése, hanem magunk oltalmáért, az mi lehet megcselekszünk.

1625. decz. 23. Bíró : ő fsége a tanácsot és községet per literas invitálja a lakodalomra. Del. Isten, ha azt adja érnünk, akkor meglássuk.

1626. febr. 9. Alvinczy uram ő fsége nevével intimálta, hogy minden gazda szállójának nevét gazdástól s ha bántása lészen, jelentse ő fségének és esküvéssel mondotta ő fsége, hogy nagy büntetéssel megbünteti, mert meg vagyon hagyva, hogy minden pénzen éljen.

Del. Méltó meghagynunk az embereknek. (Más tintával utána írva : Nem igaz volt.)

Ő fsége mindjára bejön : A régi szokás szerint lovasok menjenek eleibe, a 4 fertály fen legyen. Odakin a mezőn Almássy István és Koncsik fogadja. A kapu között Alvinczy uram. A nemes tanács az öreg uraimmal ő fsége szekere mellett felmenjen mind az udvarig, ott fenn Bíró uram szalutálja. Ajándékon adjanak : 4 ökröt, 4 borjut, 4 hordó bort, és 50 cub. zabot.

1626. febr. 17. A falusi drabantink bejöttek, vadnak 132-en, hová tegyük? Del. Egy része legyen a tanácsháznál, másik rész Bíró uramnál, Róth ház alatt is, a vártán is.

1626. febr. 21. Bíró a senatusnak és a communitásnak : Bornemissza és Bélaváry uram hivattak és Wass Mihálylyal fölmentünk s előadák, hogy kteket egynehányszor intsük, hogy az ő fsége háza megett való sárt kihordassa és az utcákat kitisztassa, de ugyan úgy mond, semmi nem tölt benne sem a bástyákat meg nem padlották, sem a kapukat meg nem jobbitották,

ktek lássa, mert bizony semmi jó nem lesz ebből, ő fsége most is igen nehezten. Mi erre elegendőképen megfeleltünk, hogy lám, mindent cselekedtünk, valamire elégséges tőlünk. Végére osztán monda Bornemissza uram. Az ordinantiát kiadta ő fsége, de a 3. punct után az vagyon a kassai városon a summát megvenni. Azért édes Bíró uram, ktek viselje annak is gondját, mert bizony e napokban ő fsége hivatja kteket egyátaljában és a Kasserrel való számvetést is fogja urgeálni, hogy tudjon mit felelni, jó idején gondolkozzék felőle. Fürmender és más községbeli uraimmal tanácskoztunk felőle s felhivattuk és ujonnan a számadáshoz kezdettünk, annyira, hogy igaz számvetés szerint a mivel mi tartozunk úgymint 8000 és egy néhány száz frttal, azt meg akartuk adni. De ő 12000 frtot kért rajtunk, végére kérésére a számadást aláadtuk, hogy gondolkodik róla és választ ad, de tegnapi napon egy írást küldé és nemhogy szava szerint valami jónkra igyekeznek, de az írásból fenyegetőzik, ha a 12000 frtot meg nem adjuk, tehát az egész summát, 24.000 frtot ő fségének akarja adni.

Del. hivassuk fel és intsük meg, hogy lássa, kivel tött fel, azután meglátjuk, mit kell cselekedni. Felhivatván s kérdvén miért cselekszi ezt, mondá, hogy egyátaljában attul a 12.000 frtul nem recedal. Erre ő kmék ujonnan végezték, hogy inquiráljanak ellene.

1626. febr. 27. Im tegnap ismét szörnyűség az mint erőltetnek, hogy pénzt adjunk, azért ktek lássa, mert meg esküdt, azt mondja Kovács István, ő fsége, hogy olyant cselekszik, akit maga is megbán.

Del. Kérjük kölcsön és a mit adhatunk, meg is adjuk.

U. a. Im asszonyunk ő fsége is bejön, mint excipialjuk? Wenzel Schwertnel, Wass Mihály uram excipialja és Wass Mihály uram szóljon németül (?) A város fertályi fenn legyenek, lovasok menjenek ő fsége eleiben.

1626. márcz. 16. Ő fsége a taxát kivetette és sürgeti. Kassernek pedig ellene nyilatkozott.

1626. márcz. 19. Kerékgyártó céh supl. hogy a mit míveltenek ő fsége számára Bélaváryval, fizettetnék meg. Del. Méltó kívánság.

1626. márcz. 20. Kasser Mihály ennyi sokszor való reánk kiáltásáért mindjára mégegyszer terminust kérvén, számot vessünk fele. Quod factum est és maradtunk neki adósa 9500 f.

1626. márcz. 22. Ő fsége parancsolatja szerint a vármegyék és városok bejönnek és a műszerszámokat és műveseknek állapotjokat és a pénz dolgát is eligazítják. Odarendelik Almássy, Koncsik és Wass uramat.

1626. ápr. 8. Bíró : A limitatio végett szörnyen búsítanak az emberek és ki tudja, mi jöhet ki belőle. Bélaváry is üzent, hogy a szerint adjunk mindent, mert kénytelen megírni a fejedelemnek. Mi rajtunk azért igen fog az átok, hamarább hogy sem mint másan.

Del. Inspectorokat rendeljünk, kik hitek szerint eljárván mind boltokat mind piacokat, ha valakit a limitatio ellen valamiben esnek, megjelentsék bíró uramnak és confiskálják el minden marhájokat személyválogatás nélkül. Ezek legyenek pedig Hansz Markfelner, Colosvári Szabó Márton. Mattes Neumann, Debreceni Mihaly deák.

1626. ápr. 8. Leopoldus Reinprecht mivel az pagamentumot úgy mint a hitvány garaspénzt eltukmálta az erős tilalom és edictum ellen, holott bíró uramnak hirrre nem tévén ; studio hiti ellen cselekedett tudván, hogy nagy tilalomban vagyon, vitessék hátra a börtönházba. Ha kezesek lesznek érette, 300 ezüst talérig bocsássa ki bíró uram, melyet jövődőben deponáljon.

1626. ápr. 16. Paulus Kun, Gyöngyössi János, Hopporsorom Mihály suplikál, hogy az ő fsége kamaráját meg égszer találja meg a borok végett, mert hol elbocsátják, hol nem, azért ktek viselje gondunkat.

Del. Minthogy az ő fsége tanácsa együtt vagyon, az úr ő nagysága is itthon vagyon, találjuk meg, menjenek el Almássy István, Wass Mihály.

1626. ápr. 16. A tárnok szék semmi szin alatt el nem akar haladódni és egyátaljában a városok consentialtanak is, azért mi sem maradhatunk el, mert városunk szabadságában áll. Azért válassza el kegytek követ uraimat és léptessen ki. Del. lépjenek ki Rozman Márton, Vencel, Demek András uram, Wass Mihály, Szócs Miklós. Ez meglévén választottuk ez útra Rozman Márton és Zócs Miklós uramékat.

1626. ápr. 16. Bélaváry egyátaljában el nem akarja bocsátani az magok majorsága borait, hanem ily conditióval, hogy jövődő certificálásra elbocsátja. Del. Rakják le inkább és semmi szin alatt per hac vice el ne adják.

1626. ápr. 28. Bélaváry uram szörnyőség a mint untat, hogy a tizedfél ezerfrtot megadjuk, mert akik a herceget, aki urunktól jön, úgy mint schwarczburg Herceget el kell kísérni és a lovasoknak meg kell fizetni, mert ő fsége demandálja leveleiben, hogy a mivel tartozunk, fizessük meg.

Del. Bizony jobb hogy apránként fizessünk, hogy sem mint egyszer szoritsanak reá, azért hivassa bíró uram magához Caspart és hagyja meg, hogy tegyék szerét.

Bíró: A herceg megérkezik, hogy fogadjuk? A lovasok menjenek eleibe és két fertály is legyen fen, honorariumot is adjunk neki mind a hercegnek s mind a fejedelem asszony néjének egy-egy hordó bort, 6 cub. zabot, egy-egy fertály húst, egy-egy borjut. presentálja másodmagával Wass Mihály uram.

1626. ápr. 28. Palatinus urunk Hoffmann György uram által fólszólítja a várost, hogy az 1622-iki soproni gyűlésen felajánlott pénzt a korona őrzésére, most is adnánk. Del. Irjunk az eperjesieknek is felőle, lássák, de mi semmit se adjunk, mivel az országgyűlésen csinált artikulusokban sincsen s a nélkül is a porták után mi is presentáljuk.

1626. máj. 7. Leopoldus Renypreen (így!) suplikál hogy a mint a minap a nemes tanács az pagamentum mia melyet Scheffernek adott volt, 4000 ezüst tallért vetettek reá; de immár meg hozták, azért engedné meg az kezseg (?) is szállassa alá.

D. Nem elég az, hogy meghozták, mert ugyan az edictum ellen cselekedett, azért adja meg a másfélszáz tallért.

1626. júl. 9. A pénzverőházban lévő gondviselők jelentik, miképen a lőcsei harmincados egynéhány mázsa ólomot arestalt meg kit a pénzverő ház szükségére Lengyelországból hozattanak. A becsületes tanács találjon módot annak megszabadításában.

Del. Demek András és Monar Péter menjenek Hoffmann uramhoz és ott instáljanak mind a megarestált ólom felől mind meg a harmincad felől, hogy concivis atyánkfain, kik ez ideig bort vittének Lengyelországba meg ne vegyék a harmincadot.

1626. aug. 27. A kovács céh suplicál, hogy az ő műveket, melyeket a fejedelem számára műveltenek, találna módot a nemes tanács contentálásokban.

Del. Bélaváry uram búzát ígért, azért vegyék fel, mivel akkor az rosz pénzhez képest igen drágán is műveltek.

1626. szept. 10. Gasper Rot suplikál, hogy Colmitius János helyébe a münzház gondviselésére rendelnének melléje.

György Friedenberger uram vegye fel a fáradságot Isten áldomásával.

1626. szept. 10. Három polgár kéri, hogy hagyák meg házokat, a mint a régi mód szerint volt, kamora szék nélkül úgy a mint most vagyon.

Deliberatum: Mivel nem tisztították ki a határozat szerint, most először 10 frtot fizessenek s ha ezután be nem csinálják azt a rút helyet, toties, quoties 10 frt. maradnak. És ugyan mostis injungálják csinálják meg.

1626. okt. 1. A kassai kovácsok suplikálnak hogy Bellaváry uram(at) találnák meg művek felől.

Megtaláljuk.

U. a. Schwartz Ferber und Satler suplikál az ő fizetésekről, melyet ő fsége számára miveltek találnánk módot.

Megtaláljuk Bélaváryt.

1626. nov. 9. Bíró: Ő fségének 3 mandátuma érkezett, ezért kellett kteket összegyűjtenem.

1. Tatay György borai bebocsátásaért intercedal (okt. 1. del. nem bocsátják tartsa a maga obligatorijához magát).

2. Hogy a vargákkal 200 cipellőst csináltassunk és a tábor után küldjük.

3. A münzház felől mint és miben hagyjuk ő fsége informáltatni akarja magát bizonyos követink által.

Del. Mivel kevesen vagyunk az elsőt halasszuk. A vargák járjanak el a dologban. A münzház felől gondolkozunk és e héten választunk követeket.

1626. nov. 12. Tataynak ő fsége és Bornemissza uram közbenjárására nagy könyörgésre megengedik.

1626. nov. 19. Bíró: Ő fsége tanácsi tegnap felhivatának kívánák, hogy ezentul ő fsége perceptorának parancsolna, hogy minket solicitáljanak pénznek adása felől, azért minket igen kértenek sőt intettenek, hogy ő fsége kívánsága szerint a következőket is válasszuk ő fségéhez a münzház felől. Felhivják a községet és választják: Wass Mihályt és Gáspár Rothot. Össze is hívják s a bíró előadja.

1626. nov. 21. Ő fségét többször kértük, hogy a münzház súlyos arendáját kegyelmesen relaxálná és abban elengedne, de mivel ő fsége épen kéri az arenda hátra maradt részét és követeket is kíván. Ktek lássa és elfogadja-e követinket.

1626. decz. 17. Bíró: Generalis uram felhivatott s ő fsége tanácsi előtt intette, hogy mivel a fejedelem asszony a napokban ide jön az itt való mészárosokat intenénk, hogy elegendő és jó húst vágnának.

Elrendelik.

A felséges asszonyunkat fogadni kell s ajándékot adjanak: 2 vágó ökröt 2 hordó bort 25 cub. zabot, 4 borjut.

Gubernator uramnak: $\frac{1}{2}$ ökör 1 hordó bort, 12 cub. zabot 2 borjut.

1626. decz. 18. Igy beirva: Casser Mihály: A lakat leverés Bíró uram és a nemes tanács akaratja ellen. Item bíró uram hivataljára nem compareálás, sőt szemben bíró uramnak mondotta, hogy nosza fog meg, ihon vagyok. Több egyéb hiába való dolgairól.

1627. febr. 4. Kasser M. suplikál hogy az olvasztó házat pénzeért engedné a n. tanács ideig bírni.

Del. mostan még elhalad, mivel nincsenek jelen a münzmesterek.

1627. febr. 4. A tábori szekeresek suplikálnak hogy refundálnak fizetéseknek hátra maradt részét, mivel közel egy hónapja, hogy haza érkeztek.

Meglátják.

1627. máj. 4. Bíró : Az emberek a pénzben való válogatást ismételten elkezdették, ha az 5 pénzes garast nem fogadják el, minket kezdenek kárhozatni.

Mivelhogy az alföldiek kezdik a válogatást, ő fsége comisszáriusit kell felőle meg találnunk és jó idején megjelentenünk, hogy mi okai nem leszünk, ha ő kegyelmek idején proviedal.

Küldenek 2 követet.

1627. máj. 4. A harmincad felől is kell ő fsége komiszáriusit megtalálnunk, mert mert Eperjest concivis atyánk fiait mostan is elkezdtek háborgatni.

Felküldik Wass Mihály és Pál uramékat.

1627. máj 10. Széchy Györgyné ő Nga leánya lakodalmára hívja a tanácsot.

Egy ezüst pohárt is visznek.

1627. máj. 10. A mészárosok vegyék el az 5 pénzes garast elegendő húst vágjanak, mert megbüntetik.

A hentesek kétszer vágjanak egy héten csütörtökön és szombaton.

1627. máj. 20. Császár urunk ő fsége comiszáriusi bejönnek ünnepek után.

Bornemissza János uramat megtaláljuk felőle, ha menjünk-e eleikbe vagy se.

Felelé : hogy néhány lovassal excipiáljuk oda ki és élésből gondolkodjunk.

A püspök ő ngának Biber uramnak adjanak 1 hordó bort, 12 cub. zabot, 1 fertály húst, egy borjut és 4 bárányt. Osztrozit uramnak szintannyit. Hoffman György uramnak szintannyit. A secretarius uramnak egy átalag bort, 6 cub. zabot, egy borjut, 3 bárányt.

1627. máj. 27. Hogy közbenjárjanak ez ügyben adnak ajándékul Biber János püspöknek 50 tallért, Osztrosith uramnak 50 tallért, Hoffmann uramnak arany poharat.

1628. ápr. 5. Generalis ő nagysága és vice kapitány uram viszont ujonnan üzenének, hogy immár a praesidiumot vegyék be, ő felsége is serio parancsolja, ezért elosztatja a szállást.

Mivel a nemes község híre nélkül mi ilyen nagy dolgot nem cselekedtünk, sőt el is végezte a község hogy nem acceptálja, kérni kell ő nagyságát, hogy azzal ne bántson, s a községet újra felgyűjtjük.

1628. ápr. 6. Veres Andrást szörnyű csalárdsággal megcsalta Kasser Mihály együtt kereskedvén vele. Ő felségétől levelet eszközölt ki, hogy elégtételt kapjon Kasser javaiból. A város mindkettőtől 2—2 embert kíván kiküldeni, hogy számot vessenek.

1628. ápr. 8. Biró : Emlékezzetek kegyelmeitek rea minemű ügyefogyott emberek legyünk mi, akiket jóakaróinknak tartunk is, azokban megfogyatkozunk, nyilván lehet kteknel mennyi jóakarattal van irántunk Bornemissza János uram, kiváltkép azok tudják kik együtt forgolódnak velem, kegyelmed is Fürmender uram, sőt most is amiben tudna örömet intermittál, mint egy édes atyánk. Egy házat régen instál pénzeért, ne vegyük kedvét.

Adjuk Zebeni Pál háza részét, a mely a városé, igérvén magunkat jövődöbeli szolgálatra, méltó hogy ilyen fő embernek velünk való kedveskedéséért szolgáljunk.

Nagy örömmel vette ő kgyelme, igérvén jövődöbeli szolgálatját.

1628. máj. 25. A Ruber-házat Bornemissza ő uram kegyelmének odaengedjük, mivel a nélkül is sok adó vagyon rajta és ennyi időktől fogva is senki sem épülettel sem egyéb szolgálattal nem volt attul a háztul, azért ha ő fsége kegyelmesen intercedal, odaadjuk, ha ő kegyelme és maradéki minden onust supportáljon a várossal, az is úgy adattatik hogy mi az evictiót magunkra nem vesszük, hanem in tantum in quantum mi hozzánk illik ő kmét megoltalmazzuk.

1628. Az asszonyunk ő fsége hopmestere Gerhardus Romilian de Chalthin és Anna Chatarina de Eckarsin suplikal azon, mivel itt leszen menyegzőjük és itt egymás közt, mielőtt megindulnának, valami fassiót tesznek és pactum dotaliciumot fogadnak és adnak egymásnak, melyről, hogy bizonyosságot tegyünk pecsét alatt.

Meglehet.

1628. aug. 2. Értvén a fejedelem ő fsége jövetelét, Lőcsére egy pohérért expediáltunk.

1629. febr. 15. Mivel Bélaváry uram nem observálván városunk régi szép szokását a tilalom dolgában és most pretendálván bizonyos adóságot Poroszlai István javáru való contentálásába delibralt effelől a nemes tanács, hogy Biró uram procedáljon rend szerint a tilalmak folyása szerint és mivel az onust nem deponálta sőt későn járt, sibi imputet.

1629. márcz. 8. Wagner Zoch kéri, hogy Belaváry uram ő felsége munkájáért az 50 frt tartozást adja meg s a hempleknek ne hagyjanak munkálkodni.

Meglátják ezután.

1629. jún. 28. A mészáros céhnek nagy kára, hogy az ő felsége számára való mészáros sok barmot vág, Bélaváry uram adja nekik e széket.

Méltót kívánnak közbenjárni mellettök.

1629. szept. 25. Ő fsége parancsolja levelében, hogy bizonyos követeket küldjünk Váraddá.

Holnapra hívjuk össze a községet ezért.

1629. nov. 8. Szabó mester kéri, hogy a fejedelem itt létében vettek el tőle 2 vég posztót, a fejedelem számára. Utána néznek.

(Bethlenről szóló több jkönyvi részlet Kerekes: Almássy István kassai kereskedő c. mű 132—40. lapjain közölve.

Van szó a jkönyvben még később is többször Bethlenről. Két följegyzést itt közlünk:

1630. jan. 31. Borbely Jánosné kéri, hogy a fejedelem ő fsége által tőle elvétellett házon csináltatna kéményt, mivel semmit sem adtak érte.

Lássák az építő urak.

1631. máj. 26. Bethlen Gábor 200 frt.-ot hagyott testamentumában a scholabeli deákoknak, ha kiadjuk nekik, nem jó. Alvinczy ítélete is az, hogy inkább egy szőlőt vegyünk a skolához, ha meg is toldjuk valamivel.

A münzházra, melyet Bethlentől kibérelt a város, a pénz körüli bajokra, drágaságra vonatkozó följegyzéseket 1623. november 2-ikától 1626. máj. 7-ikéig összefüggésben együtt adjuk:

1623. nov. 2. Maklári András és Gáspár, Major Sebestyén, Szalay Ambrus fehér polturát kaptak a várostól, de el nem költ-hették, adjanak más pénzt érte s ezt vigyék vissza.

Del. Lehetetlen dolgot kívánnak.

1623. nov. 2. A münzmesterek újra erdőt kérnek. Megalkusznak velök.

A tavalyi borurak pénzét a münzházba be adják a többi restantiákkal együtt.

1623. decz. 4. Ő fsége pénzverői mutatják ő fsége parancsát, hogy a münzmestereknek házok szükségére bor sör és egyéb élés bevitelét engedjük meg. Megengedik; de csakis házok szükségére.

1624. jan. 31. A pénzverőknek kértökre, mert félnek a hadaktól, megengedik 50 hordó bor behozatalát, de ha eladni akarják, a városnak adja. (Oldaljegyzés: 128 hoztak be az 50 kivül).

1624. márcz. 6. Bíró: A németek felől halljuk, hogy immáron écaka mindenkor fen vannak és tanácskoznak, ebből mi következhessék, csak Isten tudja.

1624. ápr. 25. Ka ona Mihályné Szőcs Anna vallja: A münzházi németek Asztalgyártó Andrással hozzánk jöttek és magokkal hoztak hegedüst és sípost és vigadtanak. Azonban a lengyelek Csizmadia Pálnál mulatván, küldtek egy inast a hegedűsért és síposér, hogy azok mennének. Minthogy a németek nekik megfizettek, nem bocsátották. Azonban nagy haraggal és szitokkal kijöven a lengyel hadnagy, mindjárást reájok ment, hogy elviszi a sípost és hegedüst. Amazok nem engedték meg. Az egy veresbeli német az kospergyát is kivonta, de nem bántott senkit. Erre a magyar hadnagy is kijött, szidván az mást: mért nem hoztad el. Osztán erre mindjárt a lengyel kapitány kiáltani kezdte s puskát, szablyát vett elő s lett nagy csetepaté.

Asztalgyártó Andrásné: Fábián Márton tegnapelőtt bejött hozzánk, egy münzházi német ült az asztalnál, semmit sem szolt s egy kannát úgy ütött a fejéhez, hogy ellapult a kanna.

1624. máj 22. Kapitány uram üzente tegnap, hogy a polturát 4 pénzre kiáltatnók ki. Del. Végére kell menni, hogyha ő fsége akarátja, megkiáltassuk.

1625. jan. 30. Hansz Haszenleiter kéri hogy a fürdőházat rábizzák. Del. Nála hagyják, de a házbért adja meg és az embe-
reket ne sacoltassa.

Másokat is (korcsolyás, temetős stb.) intenek, hogy ne sacoljanak.

A bort is drágábban akarják a városnak adni.

Az árpa ára is feljebb ment 3 frtra, a sörurak kéri, hogy 5 denárra emeljék. Adják 4 denáron, vegyenek most árpát, a falukon is sört vegyenek s árulják. A csaplárra nagy a panasz, hogy rosszul adja a sört. Vigyázzanak reá, s ha megkaptatnak renoveálják azt.

1625. febr. 20. Bolha Simon mint ez évi vámos, kéri fizetését s a víz mellett lévő rétet kéri, melyet az előbbi vámos használt. Adnak 10 ftrot, mint az előbbieknak, a rétnak végire mennek.

(1625. ápr. 17. Megismétli kérését. Del. Nem tudja, mit kér. városnak is szüksége vagyon reá.)

1625. ápr. 15. A patikákat a nemes község artikulusa szerint revideálni kell és taxalni. E mellett, mivelhogy a pénz miatt sok villongás vagyon, azt is serio meg kell hagyni, hogy elvegyék a kassai, munkácsi és nagybányai öt pénzes garast minden marhája vesztése alatt. Az polturat pedig senki el ne vegye, erre pedig választottak becsületes uraimékat Koncsik Bálint,

Wenzel Schwertel, Andreás Demek, Wass Mihály, Michel August és Trucz Mihály uramat.

1625. máj. 2. Kocsis Andrásné de Beszermény előadja : Orgonás Jakab, Tóth Jakab, Tóth Ambrus 10 szalonnát vettek tőlem s egy házba hívtak fizetés végett. Adtak 6 tallért, és 10 frt polturát, a többit 5 pénzesúl fizették meg. De mikoron az öt pénzest olvasták volna, azon kértek, hogy emberségekre hagyjam, Isten őket úgy segítse igazán megolvassák, a mint hogy 5 frtot külön olvasván, én is igazán találtam, a többit 5 frtonként csak össze vonogattam bizván emberségekhez és töltöttem az előkötőmbé, azonban immár hogy megyek, csak a csörgésen veszem észre, hogy bizony nem igaz pénz lehet, mert csak zörög és nem peng úgy mint az egyébféle pénz és mindjárt elijedtem úgy töttem a zsákba és az embereket nézdelni mentem, aztán bíró uramnak jelentettem, hogy nekem hamis pénzzel fizettek ilyen s ilyen emberek ; azért a tőlem vett szalonnákat letiltom. Én istenkedvén, hogy ezt a rossz pénzt kiszedjék, Thuri Pál boltjába mentem s másokkal választattam ki. Orgonás Jakab ott volt s kért : ne mondd meg bíró uramnak, hogy polturát adtam, hanem, hogy jó pénzt adtam, társaim felől nem felelek.

Vádlottak : jó pénzt adtunk ; azért méltatlan kereskedel, jó asszony.

Felelé : ti adtátok a hamis pénzt, olyan pénzt soha életemben nem láttam.

Tarczali Zócs János, Thuri János inasa 20 éves vallja : Az szegény asszony istenkedni kezde és kére, kedves öcsém, válaszszátok ki ez pénz közül az uj hamis pénzt, mert valami emberek megcsaltak.

Del. A szalonnát és pénzt kölcsönösen vissza adják, a vádlottakat a börtönházba vigyék.

1625. jún. 8. A münzmaister Kasser azt fogadja, hogy álljunk hozzá a münzházhoz, köti magát, hogy 25.000 f. kész először zálogul letenni a városnak és az igazságát fölvaltja úgy, hogy annál bizvasban élhessen szabadságunkkal. És így arra felel, hogy jámborul igazán egyet vagy kettőt hozzá adjungálván úgy viseli gondját, hogy városunknak jövedelme, hire s neve öregbül belőle.

Del. A münzház felől ő fségével traktáljunk, de mostan először per postam értsük meg ő fsége akarattját. Azután Isten áldomásával fogjunk hozzá jó módjával és conditiókkal. De úgy hogy először Kasser Mihály a 25.000 frtot jó pénzü letegye.

1625. jún. 26. A münzház megárendálását elhatározták, ő felsége is kegyelmesen nekik ígérte. Az árenda felől és a harmincad dolgában Koncsik Bálintot, Gáspár Rothot és Wass

Mihályt küldik ő fségéhez s kéri őket, ne nehezteljék mivel publica privatis anteferenda bonis, menjenek isten áldomásával, adjon isten szerencsés utat ő kegyelmeknek és hozza jó egészségben vissza közinkbe nagy haszonnal. Kire isten adjon erőt.

1625. jún. 27. Michel Kasser Bartphensis a polgárjogot kéri. Jótállója Warannai András. Egy év alatt mutassa be nemzetség levelét s tegyen le előre 32 márcia tiszta ezüstöt. Letett belőle 100 frtot, vagyis 50 tallért.

1625. júl. 2-től júl. 29-ig voltak oda a követek. Ekkor referáltak : Ő fsége conferálta, hogy 5 lottos pénzt veressen a város és az arenda summája leszen 56.000 frt. Ő kmék fáradságát megköszönik.

Kolmitius Jánost és Gáspár Rothot választja a tanács Job Rolhoz, hogy a münzház elkezdéséhez bizonyos számú ezüstöt szerezzenek és a réz felől is contrahaljanak vele.

1625. aug. 11. Bíró : Generalis uram Kun György uramat egynehány hadnaggyal küldé hozzánk nagy panaszolkodván, hogy csak azért kelletik bejönni a városba, mivel a pénzt senki el nem akarja venni annyira, hogy mind éhhel halókká lesznek az emberek, semmit a piacon nem találván, sőt az ő felsége vitézi is mind elbúcsúznak mivel a pénzen nem vehetnek semmit s ennek ktek az okai, mert senkit nem büntetnek meg, sőt idegen pénzt enged folyni a városban, semmit nem tartván az ő fsége kegyelmes ediktumától. Ezért ő nga maga akar ökröt vágni és egyéb elegendő élest szerezni.

Del. az öt pénzes garas elvétessék mindenektől egyenlőképen mind-addig, míg uj pénzünk lehet, mivel hogy egyéb pénz nem forog is köztünk, aki el nem veszi, bíró uram büntesse meg.

Mivel immár a terminus előjött, a münzház gondja viselésére el kellene választani a gondviselőket. Legyenek Koncsik Bálint, Colmitius János, Gáspár Roth és Kún Pál és szolgálhassanak hasznosan városunknak. Amen.

1625. aug. 28. Del. Elegendő bort menjenek alá venni. A münzházhoz adjunk lisztet, mert a napi szükség miatt nem örölhetnek s a piacon semmit sem találhatnak. A vásárbirót intsük meg s ha egyéb nem lehet, remoneáljuk, mert városunknak nagy fogyatkozására lesz, semmi gondot nem viselvén. Urunkhoz is méltó küldeni a pagamentumért. Kasser Mihály és Kun Pál uram menjen az ezüst megszerzéséért. Immár hozzá nyultunk, azért gondját viselni tartozunk.

1625. aug. 30. A vásárbíróságra a mai napon Laky Im ét állították be.

1625. szept. 1. A pénz prefektusok Varannay uramtól hallották : Kasser Mihály Lengyelországba akar el menni, de míg ő fsége pénzét mellyel tartozik, ugymint 26140 frt. kegyelmetek abban bizonyos legyen. (így!) Ha ennyivel adós, bizony csak azt, aki kezünkben leszen is az ő adóságáért elveszik és így nagy kárunk következhetik. Del. Hivassuk fel Warannay uramat és Kassert és ha azt a 26140 frtot megadhatja urunknak, úgy legyen mi társunk, holott nem, másképen kell a dologhoz fognunk.

Megjelenvén mindketten, kérdé Kassert bíró uram, hogy venné-e eszében, hogy elégséges-e annak megfizetésében és a miket fogadott, megállja-e, mert így kárt kezdünk vallani, hogy ha csak ebben megyünk el.

Erre Kasser Mihály mondá : az az ember ő, hogy a mit az előtt fogadott, meg is adja csak Lengyelországba mehessen és hogy kétségesek ne legyünk benne, elegendőképen assecural felőle elegendő záloggal, hogy mind Warannai uram mind a város contentus leszen.

Del. Lássuk meg mint assecurál, ha elegendő leszen, elmenjen maga és szerezzon ezüstöt, azután hiszen meglássuk, mint kellessék tovább vele cselekednünk.

1625. szept. 30. Kasser Mihály a mit fogadott, nem tartja meg, sőt hovatovább nagyobb kárba hoz bennünket, ezért a régi münzmestereket hívták vissza, kik el is jöttek s bizonyos conditiók mellett készek mellénk állani. Ezüstjük s egyéb hozzávaló eszközök is van elegendő, azért Kassert ki kell költöztetni a házból. Del. Végezzenek a legjobban a mesterekkel, Kassert remo-veálják.

1625. okt. 2. Tatay György, Veres István, Melda Gergely, Zegedy Gergely, Kalmár Tamás, Zabó Zsigmond, Kis István, Sardy György, Hoffmann Györgyné asszonyom suplikálnak egyenlőképen a borok bebocsátásáért. Del. Tatay uramét bebocsátjuk, a többit hivassa bíró uram is intse meg, hogy a münzházhoz adjanak segítségül valami pénzt, avagy a purgerreitet váltsák fel, mert azonkívül nem bocsátják fel.

1625. okt. 17. Generalis uram üzené, hogy Kasserrel számot vetnek, mivel hogy ő fségének tartozik s ezt meg kellene fizetni s ő neki ugymond a münzházból bizonyos summának kellene megfizetődni. Mi üzentünk ő ngának és kerestettük hogy készek vagyunk, hogy minél hamarabb meg legyen, de ő rajta mult el, azért hívjuk most Varannay uramat és Kassert s itt fenn vessünk számot. Felhivatták őket, csakhogy Kasser nem akart egyezni, hogy ha ez idő alatt az angariára cessalo arendának részét ő fsége megkérné, tehát attul ő immunis akar lenni, az ki nem lehet, mert a nyereség, veszteség együtt szokot járni.

Dominus Petrus Molnár (?) Kassernek fizessen meg olyan pénzü, a mineműt kölcsönkért tőle, mikor a barmot vette.

Ő fsége jön eleibe kell küldeni, mert talán a münzház is előjön.

1625. okt. 27. Szerdán jön, ajándékon adnak egy öreg pohárt, 4 vágó ökröt, 4 hordó bort, 50 cub. zabot, 6 agnos, 4 vitulos; kis grófnak 1 fertály húst, 20 ice bort, 6 cub. zabot, 1 juhot; Geréb Andrásnak 1 fertály húst, 1 hordó bort, 5 cub. zabot; Kornis Sigmondnak 1 fertály húst, 20 ice bort, 4 cub. zabot; Haller György kapitánynak 1 fertály húst, 20 ice bort, 4 cub. zabot; Czuty uramnak 1 fertály húst, 20 ice bort, 6 cub. zabot; Kápi Andrásnak 20 ice bort, 3 cub. zabot; Listius uramnak 20 ice bort, 4 cub. zabot; Kassai Istvánnak 20 ice bort, 2 cub. zabot; Ormánházy 10 ice bort, 3 cub. zabot; Kelemessy 8 ice bort, 2 cub. zabot; Rédey 8 ice bort, 2 cub. zabot.

1625. okt. 29. Ő fsége nagy pompával bejött.

1625. november 6. Ő fségének a münzház felől a punctumokat beadtuk. Ő fsége cancellar uram által Belaváry jelenlétében így resolválta magát, hogy a Kassertól való elválásunkkal nem gondol semmit, szabadok vagyunk vele, kit fogadunk közzénk. A quartalera nézendő árendának részét megkívánja ő fsége.

A münzház felől úgy, hogy nem léssen több münzház a bányainál és kassainál.

A moneta felől hogyha az 5 frtot egynehány garas superalna accidentaliter, hogy ő fsége annak consentiálván, vétkül nekünk ne tulajdonítsa. Erre így hogyha accidentaliter esik, nem tulajdonitini véteknek, de hogy annualjon annak, az lehetetlen.

Aprópénznek verése felől, hogy szintén úgy engedi, ahogy Körmöczbányán verik.

A collectanea felől és hulladék felől, megengedte ő fsége, hogy kiszedhessük és ususunkra convertalhassuk.

Ezek az minemű resolútiók noha nem szintén kedvesek, de tűrhetőek volnának, csak az arendát ne kívánná az angariara. Immár azért ktek lássa, mert bizony eleget költöttünk immár is haszontalan és ha meg is költünk, az angaria telten telik bizonyára nagy megböcsülhetetlen kárba hoztuk magunkat.

Fülöp (pénzverő) tanácsát kérdezvén, sok argumentummal tanácsolja, hogyha az első angaria arendáját nem engedik el, adják vissza a pénzverőházat.

Könyörögni kell ő fségének, hogy engedné meg ez heába elmúlt quartályra nézendő fizetést. Holott pedig nem, alázatosan inkább ő fségének kezéhez bocsássuk a münzházat. Quod etiam deinde factum est.

1625. nov. 7. A cancellarius hivatá a birót, Literati Balintot és Wass Mihályt és sürgeté, hogy fizessék meg az arendát.

1625. nov. 8. Ő fsége épen evett, az asztalt letakarították. A bíró kérte a leszállítást, mert sok okból nem bírják lefizetni. Sok disputa után a 14.000 frtból 6000-et elenged. Ő fsége igen haragos volt, a bíró alig tudta lecsillapítani. Megállapodtak a következőkben :

1. A bérlet Márton napján kezdődjék. 2. Csak Kassán és Nagybányán fognak pénzt verni. 3. A kisebb alaku magyar pénzt oly ligában (ötvozetben) verjék, mint Körmöczbányán.

Ő fsége decretum alakjában is kiadta nekik ezt. A tanács tudomásul vette, ő fsége cancellariusának megszavaznak 300 imperialis tallért, melynek felét a pénzverőben lévő collegáink adják. Nov. 10. Én Vass Mihály át is adtam.

1625. decz. 9. Kapitány uram hivatott és Zócs Miklóssal mindjárt felmentem. Ott volt Alvinczy, Bellaváry, Illés deák stb. Igen csodálkoznak — mondák — hogy minden igen drága a jó pénzen is. Kivánák, hogy tartsunk limitatiót, hogyha már jó pénzen adják, de adják olcsón. Másutt 4 d. a hús, itt 6 d. és minden e széles világon a polturán is szintén oly drága mint az 5 pénzese. Erre a mint tudtam előlszámlálni, eleget mentegtem magunkat és tanácsot kértem ő kegyelmektől, hogy mi örömet limitálunk, csak mondják, ha szabadosan mondhatjuk-e, hogy senki az 5 pénzest el ne vegye, melyre sok discursus után, csak azt találák, hogy nem merészlik ő kgmék, hanem alattomban meglehetne, hogy megintenek a mesterembereket, hogy olcsóbban adnának mindent.

Del. Mi tőlünk semmit magunktól kezdeni nem jó, hanem mégis ő kmeket kérni kell, irjanak ő fségének és persuadálják, hogy veszen el a rossz pénz.

1625. decz. 16. Régi szép szokás, hogy Szt Márton napján mindenkor taxaljuk az ó és uj bort.

Az ó bort adják 7, ötpénzesen míg ő felségétől resolutió jön. Jövendőben az uj bort jó pénzen d. 16.

1625. decz. 23. Bíró : Tegnap Generalis uram hívására fenn voltunk ő felsége tanácsi köziben. Ő nga mondá : minden rendektől számtalan sok a panasz, okul vetik a pénzt. E sok panaszt és sopánkodást s közbenjárásunkat ő fsége kegyelmesen eszébe vevé, immár totaliter abrogáltatja vigore praesentium az öt pénzes garast. A mint e mandatumból meglátja ktek. Azért kteknek szabadsága legyen, mikor publicaltatja az 5 lattos pénzt és parancsolja meg, hogy minden rendbeli emberek isten szerint adják marhájokat. Azért ktek lássa, publikáltassuk-e és az polturát pénzt abrogáltassák-e.

Del. Mivelhogy az üdnap előttünk, bizony semmit nem használ, ha mostan kiáltatnék meg, hanem az uj esztendőre ha-

lasszuk. De akik administrálnak, adják ki a münzházból a jó pénzt azoknak.

1625. decz. 23. Colmitius uram: Mivel a münzházba igen kívántatik a vigyázás, méltó volna, hogy a n. tanács a böcsületes község közül valakit rendelne oda, aki éjjel-nappal ott vigyázna. mert féltő, hogy valami kár ne következne a vigyázatlanság mia. Noha egy deákunk vagyon immár, de a mellé ugyan kívántatnék még egy.

Del. György Freidenbergert választottuk arra, Isten áldomásával viselje gondját és forgolójék ott. Fizetést is rendeljenek neki. A mit szivesen elfogadott.

1626. jan. 3. Bélaváry uram üzent a nótarius uramtól, hogy ő fsége serio demandálja, hogy a 8000 f, melyet az első angariából engedvén 6000 frtot, azt a 8000 frtot adnók meg. Akkoron mi csak elmulattuk, de tegnapi napon Belaváry és Bornemissza uram viszont üzent rám, hogy egyáltalában legyen meg a 8000 frt. mert bizony falunk kezdi megbánni. Azért ktek lássa, mert azt is üzente, hogy a gyalogokat előnkbe küldik.

Del. Mivel hogy ő fsége nekünk semmit sem ír, más az, hogy mi mostan mintegy interregnum vagyunk, azért hatalmunkban nincsen, hogy mi adhassunk, azért semmit sem adunk, ha penig azzal fenyeget, hogy falunkat foglalja, keményen üzenjen bíró uram és protestáljon, hogy a mi esik rajta, ő lássa.

1626. jan. 23. Kiáltották ki, hogy ezután az 5 lattos pénz kelljen.

1626. máj. 7. Patikarius Jakabné patikájában 4 arkus papiroost adtak el Zegedi Gergelynének egy oh dutkán, azért ezzel büntetik, hogy hordják fel marháját 100 frtig, a mit találnak ott. De odamenvén az inspectorok, be sem bocsátották a laboratoriumba, nem is akarták, hogy marhát hozzanak fel, azért bezáratták a boltot.

N. B. Patikarius Jakabné suplicatiójára megengedték, hogy felnyissa a patikát, de adjon 50 ft.

Közli: KERÉKES GYÖRGY.

MESZLÉNYI JÁNOS HAGYATÉKI ÜGYE.

Adalékok árva- és gyámügyi közigazgatásunk történetéhez.

Ismeretes jogtörténetünkből az a tény, hogy a régi államszervezet nem ismert más közügyet, mint a hadügyet és igazságszolgáltatást, mert csak az ország megvédelmezését és a jogrend biztosítását tartotta feladatának, a melybe a szellemi és anyagi

jólét előmozdítása csak nagyon kis részében és közvetve vonható be.

A mai közigazgatási ügyek közül talán a legfejlettebb volt az árvaügy, ez is azért, mert a gyámoltalan árvák erőszakoskodásnak, visszaéléseknek jobban ki lévén téve, biztosításuk az igazságszolgáltatás keretébe is tartozott. Werbőczy Hármaskönyvében 22 czímben foglalkozik az árva- és azzal kapcsolatos gyámügygyel (I. Rész, 56. és 112—132.); a mohácsi vész után pedig, midőn Habsburgházbeli királyaink a népben akarva támaszt keresni, a nemesi kiváltságokkal szemben a közjólétet hangoztatták és a közigazgatási ügyekre nagyobb gondot fordítottak, mint legfőbb gyámok, ők és helytartóik az árvaügyet is fejleszteni igyekeztek, a minek következtében a törvények is egyre sűrűbben intézkedtek arról. Figyelemre méltó e téren az 1545. évi XIII., 1563 : LI., 1609 : XX., 1655 : XXIV. és 1659 : XXXII. törvénycikkelyek. De mindezen, gyakran alkalmosult palliativ intézkedések még a Hármaskönyvvel együtt sem voltak elégségesek. A kurucz-kor lezajlása után, a mikor a nemzet sok csalódásából azt a következtetést vonta le, hogy sorsát a béke művei által kell biztosítani, történelmünkben eladdig nem tapasztalható komolysággal és rendszerességgel kezdett a belső reformokhoz. Így mindjárt a nagyon fontos és sok tekintetben alapvető 1715. évi országgyűlés közigazgatási ügyekről is nagy jóakarattal és bölcs belátással intézkedvén (40., 42., 43., 45., 56., 57., 68., 72. t.-cz.) a 68. törvénycikkelyben az árva- és gyámügyet 15. §-ba foglalva igen világosan kodifikálta.

Mivel e törvénycikkely alkalmazását akarom bemutatni, de azért is, mivel ez a legújabb korig érvényben volt és a modern intézkedésekre is hatott, egy pár szóval tartalmáról megemlékezem.

A törvény bevezető sorai szerint a két legutóbb alkotott törvény (1655. és 1659.) felvilágosítását, körülírását és módosítását tűzte ki feladatául.

Az árvaügyek felügyelője minden vármegyében az alispán. Az árvák rokonai akár az apa, akár az anya elhalálózását haladéktalanul bejelenteni kötelesek azon vármegyék alispánjainál, a melyekben az elhunytnak birtokai voltak. Az alispán nem várva be a közgyűlés intézkedését, egy szolgabíróval, esküdttel (akadályoztatása esetén, vagy ha jelentéktelenebb birtokról van szó, személyes kiszállás helyett a szolgabíró és esküdtet bízhatja meg) s a közelebbi atyai és anyai rokonokkal a hely színére kiszáll s az árvák ingó és ingatlan javairól, adósságokról és követelésekről pontos jegyzéket tartozik készíteni, melyet a legközelebbi közgyűlés elé terjeszt. Ezután gyámokat neveznek ki, a kik a lel-

tározás alapján veszik át és kezelik az árva-javakat. A törvény ezután a gyámok kötelességeiről, az árva-javak kezeléséről a árvák teljes korra jutásáig, hűtlen kezelés esetén a számonkérés módjáról stb. intézkedik, épségben hagyva mindazonáltal a király és nádor gyámi jogait. (14. és 15. §.).

A legközelebbi nagyobb jelentőségű 1723. évi országgyűlés pedig a hanyag szülők és gyámok feletti felügyelettel a *helytartótanácsot* bízta meg (CV. t.-cz.), a mire azért tartom szükségesnek felhívni a figyelmet, hogy az alább közlendő ügyben a helytartótanács szerepe érthető legyen.

A Meszlényi János hagyatéki ügye nemcsak azért érdemel figyelmet, mert ez az ismertetett törvény classicus végrehajtását mutatja,¹⁾ hanem magának Meszlényi Jánosnak személye miatt is.

A mint több iratból kitűnik, régi nemes, de elszegényedett családból származott. 1694-ben feleségül vette Komáromy István özvegyét, Festetich Máriát. 1700-ban Győr vármegye alispánjának candidáltak, de a régi alispánnal szemben szótöbbséget nem nyerhetett.²⁾ 1701-ben Fejér vármegye alispánjává választották, a mely tisztet lemondásáig, 1727-ig viselte.³⁾ Azért azonban 1703-ban, a mikor Győr vármegye alispánja, Fiáth János más elfoglaltságára hivatkozva (az erdélyi cancellaria secretariususa és referendariususa volt), tisztéről lemondott, őt első helyen jelölték alispánná; de a vármegye azért, mivel az alispánválasztás a meghívó tárgysorozatába nem vétetett fel, »részint pedig a veszélyes időkre való tekintettel, a melyek a tisztviselők változtatását nem tűrik«, Fiáth Jánost tiszte továbbviselésére kérte fel. 1706-ban ismét alispánjelölt volt; de akkor az alispánválasztás körül a jelölésekben elkövetett visszaélések miatt egyideig alispánt sem választottak.

1710-ben azonban annyi jelölés után »pluritate votorum in vicecomitem electus est«. Ugyanebben az évben még választása előtt (választása 1710. okt. 20., követsége január 13.) a vármegye Heiszterhez és Schlickhez őt küldötte követül.

1716-ban Fiáth János kibuktatta őt a győri alispáni szék-ből; de azért a vármegye bizalmát nem veszítette el, mert 1717-ben a vármegye követe volt. Későbbi években is az országgyűlésben többször képviselte úgy Győr, mint Fehér vármegyét. Érdemeiért királyi tanácsossá neveztetett ki.

1727. jun. 16-án megválasztották újra Győr vármegye alispánjává és mivel Fehér vármegyének is alispánja lévén, a

¹⁾ Eltekintve attól, hogy az alispán a leltározásra bevárta a közgyűlés utasítását.

²⁾ Közgyűlési jegyzőkönyv.

³⁾ *Károly János*: Fejér vármegye története I. k. 309—311. l.

vármegyétől többször kénytelen volt távol lenni, helyettesévé Bezerédy Józsefet választották meg. Nemsokára azonban lemondott a fehérvármegyei alispánságról, de a győrit haláláig, 1736-ig viselte.¹⁾

35 évig volt hol Fehér, hol Győr vármegyében, sőt egyszerre mindkettőben is alispán és ezenkívül az ő korában tartott országgyűléseken mindkét vármegyének követe.

E nagy elfoglaltsága mellett nagy gondot fordított szép birtokai (Nagy-Baráti, Fölpécz, Szemere, Etel és Makkpuszta, a győri és székesfehérvári határban nagyobb földek, házak, ezeken kívül a szép Velence, Almás, Menyő, Hard, Györkény, Kis-Dény) gondozására, a melyeket részint házasságai, részint királyi adomány, részint pedig szerencsés kereskedése folytán szerzett. Mert az utóbbit is meg kellett kísértenie. 1703-ban mindjárt a kurucz-kor elején összes vagyonából kifosztották és később is a mi keveset szerzett, hol a labancz, hol a kurucz elkótyavetyélte. Bár pártállását nehéz meghatározni, mert egyszer a kurucz, máskor a labancz fogván el, mindkettőnek szolgált; mégis úgy látszik, hogy a kuruczokhoz jobban húzott. Rákóczinál követtségben is volt, megyéje nevében pedig aláírta a confoederatiót.²⁾

Első felesége halála után 1721-ben Semberger Ádám özvegyét, Miskey Anna Juliát, annak halála után pedig Vagner Erzsébetet vette feleségül.

Élete végét mostoha és édes gyermekei keserítették el, a kik pörökkel támadták meg és sok költséget okoztak neki.

Végrendeletét 1733. jul. 12-én írta meg. Ebben életére is visszapillant, a mi a végrendeletnek különös becset ad; hagyatéki leltárai pedig művelődéstörténeti szempontból becsesek; a velük közölt többi iratnak pedig — mint már említettem — jogtörténeti szempontból van jelentősége.

Meg kell még emlékeznem arról, hogy az 1715. évi törvény értelmében a vármegyei levéltárakban az árvaügyi és hagyatéki iratokat külön kellett volna kezelni; azonban ezt az általam ismert megyei levéltárakban csak később hajtották végre. Győr vár-

¹⁾ Győr vármegye közgyűlési jegyzőkönyveiből.

²⁾ Az *Archivum Rakocziánumban* a következő fontosabb adatok fordulnak elő róla: Egyet ért vele Karner. (1704. febr. 2. I. k. 99. l.) A ménés felől parancsolt nemzetes Meszlényi János viceispán uram palotai tiszttartónak. (1704. febr. 4. U. o. 100. l.) Meszlényi derék ember, igaz hazafia. Ujlakyval competentiája. (1704. márcz. 4. U. o. 111. l.) Istentelenséginek megadta árát, mert fogva vitték Bécsbe. (1704. ápr. 18. IV. k. 7. l.) Mint vármegyéje követe aláírja a confoederatiót. (1706. febr. 25. V. k. 23. l.) A fejedelelemnél volt. (1706. márcz. I. k. 300. l.)

megye levéltárában épen a Meszlényi János hagyatéki ügye nyitja meg ezen osztályt, a melyet attól kezdve a legújabb időkig külön kezeltek.

I.

Meszlényi János végrendelete. Győr, 1733. jul. 12.

Dicsértessék a Jézus Krisztus.

Alább is megirt Meszlényi János, jóllehet az mindenható Úr Istennek ingyen való kegyelmiből hozzám mutatott számlálhatatlan több áldási és ajándéki között mostan mind ezen alkalmas öregségemre jutott üdömben is valamint elmémben, úgy nem különben testemben ép és egészséges sorssal áldattam meg ; de mivel az Úr Istennek szent lölke által szent igéjével és mindennapi példánkból annyira vezettem és tanítottam, hogy az egész emberi nemzettel én is halandóság alá bizonyosan csatoltatván életemnek utolsó óráját bizonytalannak lenni tudom, ahhoz képest Mindenható Istennek Ezekhias királyhoz tett éntését is előttem viseltetvén jó lélek esméret szerént megnyugodt elmivel és szabad indulatom s akaratomból való alább nevezendő gyermekeim között halálom után örökösön, megmásíthatatlanul állandó és maradandó ezen akaratomat, intézésemet és testamantomomat az Atya, Fiú és szent Lélek teljes szt. Háromság egy bizony Isten, az boldogságos szt. szűz anyának nevében ez következő módon tettem és rendöltem. Elüre pedig jelentenem kívántam, hogy az Úr Istennek bölcs tanácsából és rendöléséből első házos társommal, néhai nemzetes Festetics Mária asszonnyal in Anno 1694. esztendőben az anyaszentegyháznak rendtartása szerént szent házasságba lépven, noha ugyan első ura Komáromy Istvány halálával bizonyos készpénz és marhabéli érték említett feleségem részére jutott, azonkívül nevezett első urától való Ádám fiának, és Éva leányának, elsőben ugyan néhai Sajnovis Mátyás, most pedig Beniczki Sándornak házas társuk részeit (melyek is hasonló képen csupán kiesz pénzből marhákból és ingó jókból bizonyos nagy baráti szőlön kívül állottak) noha mint természet és törvény szerént való tutrix és curatrixnál voltak és említett házostársom tetszéséből, s akaratjából N. Fehér vármegyében kezdett bizonyos gazdagságban és kereskedésben maga részével egyött fordétottak, azonban az elmúlt 1703-dik esztendőben eredett boldogtalan kurucz háboruban ide Győrré föl hordozkozván ételemre s gyermekeimnek föl takarítottam. Azonban a budai akkorbéli dicasterium panaszt tévén reám, hogy Fehér vármegyéből el jöttem és néncsen senki, a ki dispositiókat tett volna itt való commendánsnak Strasdorfnak a bellicomtól orderje érkezvén hogy 24 óra alatt Fehérvárra le

menjek, a mint is ellenem le köllött mennem. Minthogy a vára Fehérvárnak el hanyattatott az kuruczoktól, meg nem lehetett tartani ; föl adatott s engemet Pápára vittek. Ottan három napig árestomban tartattam az kuruczoktól ; ujjobban le küldöttek vice ispánságomra. Hájszter ujabban alája jöven visszavette és mindenekbül ki fosztattunk. Ide Győrré fölküldött ; itten is mindenünk el vezett, azután az kuruczság mindenünket : gulánkat, és gazdaságunkat a ki is sok ezerekbül állott, góból marhát, minden el vezett, ugy hogy mind feleségemnek, mind pediglen mostha gyermekeimnek akkori időnek folyásához képest mind el vezett el annyira, hogy házastársom, s mostha, és édes gyermekeim táplálására nézve azon veszedelmes háboru üdűben is másoktól interesre kölcsönöző pénzzel életemnek veszedelmivel szintén Törökországbul góbül kereskedésemmel kénytelenítettem folytatnyi állapotomat. Az mint hogy az minémü értékkel és jószággal az Úr Isten megáldott, azt mind kereskedésemmel, rész szerént szorgalmatos gazdálkodásommal szerzettem ; azon kívül hány ország gyűlésére küldetttem mind a két vármegyénél? Minden nap diurnumom a két vármegyétül fl. 10, alkalmasént öt ezerre summája volt. Harmincznégy esztendő forgása alatt mind a két vármegyének v. ispánja lévén ezer forint fizetisem lévén s több accessoriumok is jutottak konyhámra. Igy kerestem és szerzettem. Ezen nehéz keresminyembül mind házastársomat s mind mostha és édes gyermekeimet sorsomhoz képest böcsöletesen tartottam, neveltem, ruháztam, böcsöletesen kiházáséttam mind valamennyien vannak s voltak. Ezek mind az inquisitiokbül kitetszenek ; de mit is ezzel nem gondoltam, hogy mind maga, atyja portiója elveszett. In Anno 1711 Hevenyesi ételő mestert kihozván szegény anyja ellen, magam véres veritékemmel keresett és interesen fölvelt pénzzel, úgy mint fl — 5500 forintokat köllött kifizetnyi. Azután szegény asszonynek halála után mind Komáromy Ádám s Éva anyja portióját keresvény Sajnovics Mátyás, mint hogy nem volt atyjátül, anyjátül semmi nem maradt, egyedül a ki kevés keresminye lehetett, sok urak interpositiójára az anyai részeket is sola pro redimenda vexa az contractusbül, a ki az királyi táblán lett, mindenikének ezer-ezer tallért id est fl. 1500 forintokat adtam alkalmasént. Ezen pörre elkölttettem öt ezer forintokat. Igy hálálták meg mostoha gyermekeim én gondviselésemet, tartásomat ! De mind semmi, azoktól való háladatlanságot el köllött szenvednem ; de keservesen esett édes gyermekeimtül miképpen hurczoltattam, a kőszügi táblára evocáltattam. Isten tartott meg hogy mind hat lovammal és cselédemmel a Rábában nem veszttem ; meg nem gondolván minémü nehéz keresminyemmel fölneveltem böcsöletesen ruháztam és

kiházosétottam őket, ők es az anyai részeket kívánták törvényesen kivenni. De midőn a kőszögi tábla előtt aquisitionális leveleimet megmutattam, s velek is cummunicáltattam, azután abban hadtak és hadták dispositiómra. A mint is a mostani házas társam Vagner Örzsébet, első és második feleségemtől való gyermekeim között halálommal netalán akármely okból következhetü villongások, gyűlölségek és pörlekedéseknek eltávoztatásáért, az mint föjjobb is emlétém, tettem ezen utolsó rendelésemet és testamentumomat.

Elsőbb az én lölkömet ajánlom az teremő Úr Istennek, a boldogságos szüz Máriának, kiknek kegyelmibül azt vettem, kérvén alázatos törödelmes és buzgó szivvel ő szent Fölségét, hogy az szent Fiának megváltó Ur Jézus Christusnak érdemiért üdvezétvén kimulásomnak óráján szent angyali által vitesse az örökkén való boldogságban több üdvezült hivei seregiben, mely megnyerését teljes reménységgel is hiszem. Testemet pedig hagyom az ő anyának, az földnek, melybül tudniillik eredetét vettem, hogy az itt való rendtartás szerint az öreg templomba üdvezült másodék feleségem tétemihez ottan ételetnek napjáig boldog föltámodásának bizonyos reménysége alatt nyugodjik. Fekete ruhát csináltasson cselédemnek édes feleségem.

Másodszor minthogy fönt emlétett első feleségem halálával ugyan böles Úr Istennek és boldogságos szüz Máriának igazgatásábül s rendelésébül néhai nemzetes Miskey Anna Julianna asszonyt néhai Semberger Ádám özvegyét in anno 1721-dik esztendőben házastársól elvévén, vele téz esztendeig nemzett gyermekeim között Mária Sofia neveletlen kedves egy leánykám maradott, első urátúl pedig Semberger Ádámtul Károly fia most is életben vagyon, a mi némő Etel¹⁾ névő falu és Mak pusztát illeti, rajta lévő épületeket együtt 12 vonyós marhával, két vasas szekérral, ezen n. vármegyében Szemeriben, fölpéczi jobbágyok, Újfaluban egy sessio; itt, győri belső városban egy curiális ház, abban lévő mobiliákkal, nem különben a fehérvári kapu előtt puszta helybül csinált major, itt a győri határban szántó földekkal, kis nyuli, kis baráti szőlők, ezeken kévöl az gulábül és ménesrül Meszlényi Pál fiam mindenikének husz darabot tartozik adni, három száz juhót a kettőnek ötven sörtés marhát is. Kész pénzek édes anyjoktúl háromezer, öreg anyjokrül, Csontosnérül, négyezer forintok: in toto hat ezer forintokat téssen. Mint egy száz latig való ezüst maradt az öreg anyjokrül. Ezek mind a két gyermekem között — Mária Sofika leányom és Semberger Károly — egyaránt osztassék, mert alkalmasént magam saját keresminyem.

¹⁾ Komárom vármegye.

Ezen elől számlált jókra költöttem alkalmasént hat ezer forintokat, az felől számlált jókra házokra. Az ólom edények is mindenkének egy préssel, hagyok egy-egy tuczat ezüst késeket. Minthogy alkalmasént én csináltottam anyjok ruházatyát s smuckját is én vettem, Sofika leányomnak hagyom.

Harmadszor, minthogy N. Fehér vármegyében, Tolna vármegyében magam vires verétékemmél szerzettem jószágimat, nevezett szerint : Almás, Velence, Czece, Menyd, Hard, malmok és trajectummal együtt Gyürkény és kis Dénben felét felét két gyermekeimnek hagyom. Rezidentionalis házamat is, még hérémet, nevemet hordozza, feleségemnek, azután Meszlényi Pál fiamnak hagyom, és legálom. Az ingó jókat és ingatlanokat hagyom fiamnak. Ellenben Meszlényi Pál fiam tartozik mindenik leányomnak két két ezer forintokat adni ; Jékeinének, minthogy Györkény nevő falun ezer forintja vagyon, azt is tartozzék letenni Meszlényi Pál ; minthogy édes feleségemnek móríngoltam, Meszlényi Pál fiam még két ezeret adjon és így 4000 fl. Az successio mind közöttök fönt maradjon. Sofika leányomnak és feleségemnek az egész fehér ruhát és ágyi eszközt hagyom, és az egy tuczet kést, prístálat, 12 borjas tehenet, 12 kancza lovat is legálok. Feleségem Sofika leányomnak tartozik három ezer forintokat adni, mint hogy még neveletlen.

Mindezeknek szentül megtartására obligáltatnak elő számlált gyermekeim. Jól tudják mi képen neveltem, ruháztam s kiházásítottam. Pro executore praesentis testamenti kérem sógor Biró Istvány uramot, hagyom is. Actum Győr, 12. Junii. Anno 1733.

(L. S.) Meszlényi János. Coram me Stephano Kontor electo episcopo Tribuniensi specialiter requisito. (L. S.) Coram me Benedicto archiabbate. (L. S.) Coram me Johanne Stehenich abbate B. M. V. de Ilda, canonico Jauriensi. (L. S.) Coram me Daniele Mecséry I. comitatus Jauriensis iudlium. (L. S.) Coram me Stephano Torkos, eiusdem I. comitatus tabulae iudiciariae assessor. (L. S.) Coram me Joanne Hrobarkh inelytorum comitatus Comaromiensis et dominorum Tata et Gesztes fiscalis (L. S.) Coram me Emerico Enessey, fiscali praescripti I. Comitatus Jauriensis.

Anno 1736. die 17. Martii praesens dispositio testamentaria per introitulatum condam dominum testatorem condita in solita residentionali condam, iam nunc vero viduata domo defuncti domini Ioannis Meszlényi praesentibus illustrissimis ac reverendissimis dominis Stephano Kontor episcopo Tribuniensi et Benedicto, Sacri Montri Pannoniae ad S. Martinum archiabbate, nec non reverendissimo domino Iohanne Stehenich abbate

B. M. V. de Ilda, generosis item dominis Stephano Torkos et Emerico Enessey veluti intus specificatis testibus requisitis, non absimiliter praesentibus quoque haeredibus et successoribus supratitulati condam domini testatoris excepto Domino Andrea Sixty solenniter lecta et publicata exstitit per subinsertas, pro hoc actu convocatas magistruales personas. Quia vero spectabilis ac generosus dominus Stephanus Biro, Sacratissimae Caesareae Regiaeque Maiestatis I. tabulae regiae iudiciariae assessor, veluti per saepetitulum dominum testatorem denominatus testamenti executor, praesentem authenticam dispositionem testamentariam magistrualibus huius I. comitatus manibus exhinc resignasset, ut genuina paria suprascriptis haeredibus extradarentur, proinde talismodi paria partibus suo modo extradanda applacidantur et si casu quo partes ad invicem amicabiliter convenire nollent aut non possent, officium executoris testamenti supratitulatus dominus assessor deprecatur. Caeterum testamenti huius realis executio usque ad reditum domini perillustris capitanei, veluti virilis haeredis differtur. Datum Jaurini, anno, die et loco ut supra.

(L. S.) Josephus Ladislaus Jaklin de Elefant, inclyti comitatus Jauriensis substitutus vicecomes.

(L. S.) Franciscus Orosz eiusdem I. comitatus Jauriensis iudlium. (L. S.) Michael Morocz eiusdem I. comitatus iurassor. ¹⁾

II.

Győr vármegye közgyűlésének határozata a Meszlényi János hagyatékának leltározásáról és gyámok kinevezéséről. 1736. márcz. 23.

86. Spectabilis ac generosus dominus Stephanus Biró Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis inclytae tabulae regiae iudiciariae assessor ad dictamen legis Articuli quippe 68. anni 1715. intuitu pupillorum et orphanorum conditi semet provocando volens, uti cognatus haeredum Zembergiano et Meszlenyiano Miskeianorum, iuribus eorundem quoquomodo prospicere; quia vero institutum praecitatae legis primum et ante omnia inventationem universarum rerum dictos haeredes concernentium per vicecomites cum sibi audiunctis fiendam praeciperet, dein vero subordinandos iisdem tutores et curatores praescriberet; igitur quo ad primum actualiter substitutus vicecomes cum sibi adiunctis praescriptam inventationem instituat et peragat ac super his in primitus celebranda comitatus congregatione genuinam relationem faciat,

¹⁾ Egykorú hivatalos másolata *Expeditionales* sub authentico inclyti comitatus Jauriensis sigillo emanatae cz. kézirat I. kötetében.

quo ad aliud porro ex eadem subsequenti congregatione satisfiet sua competenti ac debita formalitate.

III.

A Semberger-féle ház leltára. Győr, 1736. márcz. 24.

Anno 1736. die 24. mensis Martii nos infrascripti ad exigentiam articuli 68. anni 1715. erga praevidiam spectabilis ac generosi domini Stephani Biró Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis inclytae tabulae regiae iudiciariae assessoris apud inclytum comitatum factam insinuationem pro peragenda universorum rerum in domo defuncti condam domini Adami Semberger existentium inventatione in eadem domo comparentes praesentibus ibidem suprafato domino assessore et nobili domina Elisabetha Vagner, spectabilis ac generosi domini condam Joannis Meszlényi (tit) relicta vidua, nec non nobili adolescente Carolo Semberger et generoso domino Stephano Torkos I. comitatus Jauriensis tabulae iudiciariae assessore. Cuiusmodi inventationis series sequitur hunc in modum :

1-mo. Apertum est almarium nigrum maius in fornice supra-scriptae domus existens, in quo adinventata sunt sequentia :

15 felső lepedő reczékkel együtt, varrásokkal, csipkéekkel fölékesítve.

8 alsó lepedő.

17 törököző kendő varrott és csipkés.

15 asztalra való abrosz.

36 közönséges és pamukkal varrott vánkus héjak.

5 tiszta selyem aranynyal varrott vánkos héjak.

5 selyemmel varrott gyócsbúl álló vánkos héjak.

1 selyem futa kötény.

6 darabból álló firhang pártázattal együtt.

1 selyem paplan, kinek a kerületje publikány szinyű tubinból való, közepe pedig vörös brokátból való.

3 dunyha héj és egy párna héj.

8 asztal keszkenyő és ahoz egy végben három tuczat varratlan, a ki mindenestül 44 tiszten.

9 alábbvaló varratlan asztal keszkenyű.

Alsó lepedűknek való egy vég házi vászon.

Másik nagyobb hasonló vég házi vászon.

Abrosznak való egy vég sávós vászon.

12 alábbvaló asztalkeszkenyűknek való egy vég vászon.

Törülköző kendőknek való egy vég vászon.

6 fél ümög és egy szoknyára való fejer czérna rojt.

3 fehér prusztlék, egy darab fehér csipke.

4 férfi ümög, három lábra való.

4 asszony ümög, egy fehér parhet szoknya.

Abrosznak való egy vég közönséges vászon.

5 felső lepedő.

5. alábbvaló abrosz.

6 vánkös héj.

4 törülkező kendő és egy alsó lepedő.

1 konyha kötin és egy vékony, asszonynak való kötin.

1 selyem kalmár kezkenyő.

1 más egy fejer varott sarkas kezkenyő.

egy kezkenyőre való sarkak, vörös selyembül, aranyosak.

egy kalmár selyem kezkenyő.

Egy alább való zsebke kezkenyő.

Egy patyolat arany csipkés, arannyal varott firfinak való nyakravaló.

Egy kelhre való selyemmel és arannyal varott patyolat kezkenyő.

Egy fehér, arannyal vegyített lepedőre való sziles recze.

Egy sárga selyem pántlikás váll füző, egy csomó vörös pamuk. Mindezek egy fehér födeles kosárban vannak.

Egy fehér iskátolában egy gyöngyös fejkető.

Egy üres diófából való kis ládácska.

Egy üres fekete kis almáriomocska.

Item egy más hasonló kis almáriomocska, a kibén holmi dib dáb mint egy két latig való ezüst találkozik, ketteje pedig moneta, ismít egy kis vörös köven kimetszett pöcsét, egy paraszt kolcsag toll.

Egy pár asszonynak való czipellő pantoflival együtt.

Egy zacskóban holmi dib dáb.

Egy öres fehér iskatola.

Egy fehér kosárban holmi dib dáb fótok.

Ismét egy butyorban holmi dib dáb vászonból álló fótok.

Egy más kis csonttal rakott ládácskában holmi dib dáb. etc.

Két ezüst aranyozott kannácska, egyik nagyobb, másik kisebb.

Hat ezüst, belül aranyos czápa poharak, fa tokban.

Egy ezüst aranyos, filigram munka párta öv.

Egy ezüst paxisben nyakra való fejer igaz gyöngy.

Öt arany gyűrű, ki gyémánttal, ki rubinttal rakott egy vörös tokban.

A második tokban gyémántos két gyűrű, két fülbevaló egy keresztel együtt; mind gyémántos.

Egy rubintos arany zománczos mellre való.

18 rubintos boglár nyakra való.

Két arany lánczos perez, rubinttal kirakva, kézre való.

Egy nyakra való arany láncz.

Egy pár kézre való zománczos arany perez.

Ismét egy pár gyémántos fülbe való.

Egy régi drót arany gyürü.

Öt arany boglárka.

Egy pár kézre való gyöngyös rubintos zománczos perez.

20 boglárból álló gyöngyös násfa függő nélkül.

Mindezek egy fekete kis ládában vannak. Fönt említett ezüst partékát és gyöngyös klenódiumokat üdvözölt Meszlényi János uramnak meghagyott özvegye ugyan szegény uramnak házatul mainap magával hozván ez inventatióban bocsátotta.

Egy zöld pléhes iskátola és egy apácza munka iskátola holmi dib dábbal.

2-do. In alio minori almario nigro repertae sunt res sequentes :

Egy citrom szinyü kamuka mente penved bélléssel és nyusztal prémzett, asszonynak való.

Egy más vörös brokát mente hasonló bélléssel és prímezve.

Egy firfinak való vörös skarlát mente bélis nélkül, arany varrással és scofium gombokkal.

Hasonló skarlát dolmány, ezüst aranyos gombokkal.

M á s o d i k b u t y o r b a n :

Egy vörös arany csipkés és 18 pár ezüst kapcsos váll.

Item egy kék, arany csipkés 18 pár ezüst kapcsos váll.

Egy sárga ezüst paszományos 20 pár ezüst kapcsos váll.

Ismét egy vörös, arany csipkés 20 pár ezüst aranyos kapcsos váll.

Egy citrom szinyő selyem szoknya ezüst prémmel.

Egy vörös prokát szoknya arany csipkével.

Egy citrom szinyű fehér virágos szoknya.

Egy kék prokát aranyos csipkés szoknya.

Egy fehér iskátolában egy asszonynak való bub.

Öt ezüstös és aranyos selyem keszkenyők.

Egy hosszú iskátolában holmi dib dáb.

Három darabból álló vörös fél selyem materia.

Egy kardvas pusztá hüvelyben.

Ismét 8 abrosz és 4 varratlan és két varrott asztal keszkenyő, két felső reczés lepedő.

Egy kék pamukkal szütt kendő.

Hét vánkos héj.

Egy vörös sujtásos abrosz.

Egy paraszt vánkos héj.

Egy fél ümög.

Egy butyorban holmi dib dáb.

Item Egy vánkos héj közönséges.

In 3-tio almario continentur sequentia :

Egy nagy fehér iskátolában patyolat fehér kötény 8.

Ümög ujak 11.

Pánczél ümög férfinak való 1.

Egy vég vastag vászon.

Egy kopott szabla tarsol.

4-to In una cista maiori :

Egy selyem sárga arannyal scofiomozott öv.

Egy férfinak való majlinder czihajbul való skofrok.

Két darab sötét kék parchet.

Egy lóra való vörös selyem és aranyos czafrang.

Egy fél karmasén bőr.

Egy kopott kék bélis nélkül való mente.

Egy pár török vörös firfinak való pántoffi.

5-to, in nigro minori almario :

Négy patyolat csipkés kötin és holmi fehér ruha béli dib dáb.

Azon kívül két pár taczli.

Egy zöld arany váll főző.

Kézre való két sárga selyem pántlika.

Ismét egy olyan szílesebb kézre való pántlika.

Ezüstös fehér pántlika kézre való, két pár.

6-to. In cista quadam.

Egy öreg szerecsen dió, ezüstbe foglalt.

Egy férfi nadrágra való 24 pár ezüst kapocs.

Egy ezüst aranyos mente kötő, egy darab hijával.

19 ezüst aranyos gombok makjával együtt.

Más hasonló 18 ezüst aranyos gombok makjával együtt.

10 pár ezüst aranyos nadrágra való kapocs.

Negyvennégy, gyermeknek való ezüst aranyos monéták ;
ki nagyobb, ki kisebb.

14 nagyobb szemü claris és 26 apróbb szemü claris.

Egy skofiomos, férfinak való kék szövött öv.

Egy kardra való vörös selem sinór.

*Item in hoc fornice antiqui globi . . . . . culinaria nonnula
instrumenta cuprea et unum mottarium ex aere et reliquae
minutiae comprehenduntur.*

In hypocausto communi rubro peristromate exornato :

9 szőrrel varrott szék.

1 diófából való pohár szék üres.

Felséges urunk, s felséges asszonyunk képei aranyos rá mákban.

Item Semberger Ádámnak és első feleségének képei hasonló
rámákban.

Egy kis asztalka, kopott szőnyeg rajta.
 A másik szobában egy fekete bomlott ágy.
 Két ajtó ragasztóval és két pléhhel.
 Egy diófából való nagy almáriom üres.

(L. S.) Josephus Ladislaus Jaklin de Elefant I. comitatus Jaurensis substitutus vicecomes. (L. S.) Franciscus Orosz I. comitatus eiusdem Jauriensis iudex nobilium. (L. S.) Michael Morócz eiusdem I. comitatus iurassor. (L. S.) Joannes Szemethy eiusdem I. comitatus iurassor. ¹⁾

IV.

Győr vármegye helyettes alispánja jelentést tévén a Meszlényi János hagyatékának leltározásáról, mivel a leltárba mindent nem vettek fel, újabb leltár felvételére utasítatik. Ennek befejezése után a vármegye nevében Ő Felségének jelenés teendő, a melyben az inventariumok bemutatása mellett informálni kell, hogy Meszlényinek hány gyermeke maradt, végrendeletének leányai és ennek alapján a végrendelet végrehajtója, miért mondtak ellen? Csatolandó a végrendelet és javaslat teendő a kiskorú Meszlényi Zsófia a törvényes, de még nem teljes korú Semberger Károly gyámjainak kinevezéséről. 1736. márczius 25.

Dominus substitutus vicecomes huicce comitatui retulit, qualiter ad exigentiam prioris, sub ultimo celebrata congregatione particulari emanatae determinationis adhibito ad latus suum iudice nobilium cum duobus iurassoribus die 24. decurrentis mensis et anni ad domum Adámo — condam Sembergianam egressus fuerit, ibidemque ductu articuli 68. Anni 1715. inventationem rerum secundum exhibitam seriem authentice coram hocce comitatu productam peregerit.

Quia vero praeter istiusmodi praesentatam inventationem, iuxta praevidiam spectabilis ac generosi domini Stephani Biró insinuationem plures in domo demortui domini Joannis Meszlényi res mobiles reperibiles esse denuntiatum fuisset; proinde idem dominus substitutus vicecomes cum sibi adiungendis pro continuatione modo praevidio declaratae inventationis rerum Sembergiano et Meszlényiano Miskeianarum ad dominam relictam Joannis condam Meszlény viduam deputatur et exmittitur semet insinuando, an videlicet repetitam inventationis continuationem admittere velit, nec ne? Ex post habito eatenus responso tum ad huius, tum ad prioris iam peractae inventationis exigentiam

¹⁾ Egykorú hivatalos másolata az *Expositionales sub authentico incltyi comitatus Jauriensis sigillo emanatae* című kéziratban, Győr vármegye levéltárában.

Suae Maiestati Sacratissimae nomine huiusce comitatus humillima repraesentatio submittenda veniet, id ipsum exponendo, qualiter dominus Joannes quondam Meszlényi ex hac vita decedens per triplex connubium, et quidem primo : ex priori domina et consorte condam sua, Maria utpote Festetics sex numero proles, filium quippe Paulum, inclyti regiminis Havoriani equestris ordinis Hungaricae militiae capitaneum, demum quinque filias, utpote : Rosaliam egregii Antonii Mátyás, Julianam egregii Andreae Jékey, Claram egregii Caroli Naszvady, Magdalenam, egregii Andreae Szikszty et Barbaram egregii Joannis Trummer conthorales, filias omnino suas ex praescripta domina et consorte condam sua susceptas ; non absimiliter ex secunda coniuge, nobili quippe domina Juliana Miskey, Sophiam aequae filiam suam suscipiens, ex tertia demum consorte sua, nobili domina Elisabetha Wagner nullas penitus producendo proles sicque demum superscriptus dominus et huiusce comitatus condam vicecomes antequam e vivis decessisset, ultimam voluntatem testamentariamque dispositionem suam debita formalitate solemnizatam propriaque manu descriptam et subscriptam licet quidem condiderit ; quia tamen post peractam praemissi testamenti publicationem quatuor superscriptae filiae (quinta, utpote Magdalena iam demortua praefatae dispositioni testamentariae coram venerabili capitulo Jauriensi contradictionis velamine obviassent, hinc et illud evenit, quod et dominus Stephanus Biró eidem testamentariae dispositioni per dominum Joannem quondam Meszlény conditae sub hodierna comitatus cogregatione ex subinsertis rationibus solenniter contradixit.

Primo : Siquidem superscriptus Joannes condam Meszlény ex secunda uxore sua, domina Juliana condam Miskey non tantum filiolum nomine Sophiam, quae adhuc dum in tenellis esset, suscepit ; verum immediate praemissa domina post fata prioris mariti sui, egregii condam Adami Semberger antequam ad alia vota semet transtulisset et repetito domino Joanni condam Meszlény nupsisset, ex eodem priori marito suo, Adamo quippe Semberger, filium suscipiens, cuius tutelam et cautelam repetitus dominus Joannes Meszlény usque ad dies vitae suae gesserat. Cum autem rerum mobilium et immobilium, non absimiliter bonorum iuriumque possessionariorum Sembergiano Miskeianorum nullam penitus sequestratam distinctionem idem dominus Joannes Meszlényi in praeallegato testamento expressisset ; sed neque occasione matrimonii cum eadem domina Juliana Miskey initi conscriptionem bonorum pupillarium admisisset et super talismodi bonorum proventibus debitas rationes praestitisset, quo in passu testamenti copia Suae Maiestati Sacra-

tissimae accludenda veniet. Non absimiliter praedeclaratae inventationis in domo Sembergiana peractae series submittatur, ac tandem curet ordinandum tutorem et curatorem, illum quidem pro Sophia Meszlény, velut adhuc in tenellis existente, hunc vero tum pro illa, tam et Carolo Semberger, licet quidem in legitima, nondum attamen in perfecta aetate constituto egregii et nobiles Daniel Mecséry, Joannes Langon et Stephanus Torkos, si quidem dominus capitaneus, Paulus Meszleny in actuali servitio regio et hoc regno absens esset, Suae Maiestati Sacratissimae proponentur. ¹⁾

V.

A helytartótanács intimatuma Győr vármegyéhez a Meszlényi-javak további leltározása és Schönberger Károly és Meszlényi Zsófia gyámsága ügyében. Pozsony, 1736. május 2. ²⁾

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles, ac magnifici, perillustres item, ac generosi domini nobis observandissimi.

Filiae egregii condam Joannis Meszlényi ex primo matrimonio progenitae et Andreas Sixty, gener ejusdem in suis maternis et materno aviticis juribus per testamentariam genitoris sui dispositionem praetensive damnificatae legitimam ejusmodi successionem sua via revindicare volentes, sacrae caesariae, regiaeque Majestati demisse supplicuerunt, ut ex rationibus et motivis instantialiter uberius expressis substantiae et bonis in notabili parte mobilibus post fata dicti genitoris sui relictis ad evitandum dilapidationis periculum usque ad litis, vel etiam amicabile compositionis eventum partium omnium, quarum interest, pro securitate sequestrum imponi facere eadem aliefata sacra caesarea regiaeque Majestas clementissime dignaretur Comitatus praeterea hicce Jauriensis in facto ejusdem testamenti, et substantiae Meszlényianae mediantibus literis suis suprafatae sacrae caesariae regiaeque Majestati pariter repraesentavit, quod hic pro exigentia Articuli 68 : 1715. primum conscriptionem Sembergeriano Meszlényiano Miskeyanae substantiae iam ordinaverit, eaque in parte una etiam peracta propter oppositionem viduae Joannis olim Meszlényi terminari non potuerit, dein vero Sophiae Meszlényi filiae ex secundo matrimonio natae et adhuc in tenera aetate constitutae de tutore et curatore provisionem fecerit. Quo in casu exinde adeo qualificato, quod terna Joannis olim Meszlényi matrimonia, et acquisitiones diversae intercesserint, bona in

¹⁾ 1736. évi közgyűlési jegyzőkönyv 94. szám. Ugyanezen szám alatt megvan a felterjesztés is, a melynek tartalma már e határozatból ismeretes.

²⁾ Eredetije Győr vármegye levéltárában.

pluribus comitatibus dispersa habeantur, res mobiles facilis distractionis essent, horum autem et illorum cura soli viduae Joannis Meszlényi, longius absente huius filio et constituto haerede satis tute concredi non possit : universae Meszlényianae substantiae rite conservandae modalitate aliqua prospiciendum ipsa aequitas, partiumque commune bonum omnino exigeret. Hinc ex benigno altefatae sacrae caesareae, regiaeque Majestatis mandato praetitulatis Dominationibus Vestris hisce intimari: quatenus caeptam in omnibus et singulis mobilibus, et immobilibus per dictum Joannem olim Meszlényi habitis et relictis, quilibuscunque bonis sub iurisdictione sua existentibus non attentam cujuscunque oppositione continuari facere ; dein Carolo Semberger tanquam jam legitimam aetatem attingenti facultate sua sibi curatorem eligendi relicta, pro constituendo dictae pupillae Sophiae auctoritate Regia tutore, cum hic nec testamentarius neque legitimus ullo hactenus adhuc ambiente haberetur, ultra illa subjecta, quae praetitulatae dominationes vestrae in attactis literis suis specificassent, plura adhuc idonea subjecta non solum proponere, sed et quod ex hactenus denominatis, vel adhuc denominandis subjectis, ac quibus ex rationibus et motivis pro gerenda attacta tutela magis idoneum subjectum indicarent, consilio isti regio genuine ac fideliter perscribere, ac dein super eo, quave modalitate universae Joannis olim Meszlényi substantiae conservationi pro communi partium bono, adeoque et supplicantium filiarum et generi praecavenda indemnitate, eo usque, donec partium cuilibet via juris, vel amicabili rite satisfactum fuerit, optime prospici posset ; sensum pariter et opinionem suam consilio isti regio submittere noverint, nec intermittant praetitulatae dominationes vestrae. Datum ex consilio regio locumtenentiali, Posonii, die secunda mensis Maii, anno domini millesimo, septingentesimo, trigesimo sexto celebrato. Praetitulatarum Dominationum Vestrarum

Benevolus,
et respective ad officia paratissimi
Comes Georgius Erdődy.
Ladislaus Barinay.

Kívül : Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus, ac magnificis, perillustribus, item ac generosis dominis N. N. supremo, et V. comitibus, iudicibus, et juratoribus ; toti denique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum, et nobilium comitatus Jaurinensis, dominis nobis observandissimis. Jaurinum. Ex offio.

VI.

A helytartótanács intimatumára Győr vármegye utasítja az alispánt a Meszlényi János hagyatékának további leltározására és elhatározza, hogy a Meszlényi javak conserválása s az árvák gyámsága ügyében később tesz jelentést (Olv. VIII. sz.). 1736. május 9. ¹⁾

139. Lectum et solenniter publicatum est benignum et gratiosum excelsi consilii die 2-a decurrentis mensis et anni comitatus huic sonans intimatum, quo mediante praecipitur, ut coeptam in omnibus et singulis mobilibus ac immobilibus per Joannem condam Meszleny habitis et relictis qualibuscunque bonis sub iurisdictione sua existentibus non attenta cuiusvis oppositione comitatus iste hac potissimum de causa continea, si quidem terna eiusdem Joannis Meszlény matrimonia, taliterque acquisitiones diversae intercessissent; bonis interim in pluribus comitatibus dispersis horum vel illorum cura soli viduae satis tute concedi nequiret. Deinde Carolo Semberger, veluti legitimam aetatem iam attingenti eligendi curatorem sibi facultate relicta pro Sophia porro Meszleny, veluti adhucdum pupilla, tutores ultra illa subiecta, quae comitatus iste in literis suis Sacratissimae Caesareo Regiae Maiestati antea perscriptis demisse expressisset, plura adhuc idonea subiecta non solum proponere, sed et quod ex hactenus denominatis vel adhuc denominandis subiectis ac ex quibus rationibus et motivis pro gerenda attacta tutela magis idoneum subiectum hicce comitatus iudicaret, titulato consilio regio perscribat; denique super eo etiam qualiter, quave modalitate universae dicti Joannis Meszlényi substantiae conservationi pro communi partium bono sed et filiarum, veluti ad augustam aulam supplicantium et generi praecavenda indemnitate eousque, donec partium cuilibet via iuris vel amicabili rite satisfactum fuerit, optime prospici posset? Eatenus hic omnino comitatus saepefato excelso consilio sensum pariter et opinionem suam submittat.

Quo ad primum igitur praeattacti benigni et gratiosi intimati membrum, dominus vicecomes cum sibi adiunctis ad exigentiam inchoatae iam rerum Miskeiano aut Meszleniano-Sembergerianorum inventationis haec hodierna die adhuc continuaturus, universas res mobiles et immobiles conscribet, primum quidem talismodi conscriptionem in domo Joannis condam Meszleny inchoabit, quod si vero vidua eiusdem istiusmodi conscriptionem prioribus itidem sub praetextibus difficultaret, quod videlicet fornices per privignum suum, Paulum quippe Meszleny obserati et obsigillati essent, proinde casum in illum non attentis istius-

¹⁾ 1736. május 9-én tartott rendkívüli közgyűlés jegyzőkönyvéből.

modi praetextibus, idem vicecomes pro fabro serario necessitate ita ferente exmissurus, quaslibet portas et cistas, in quibus attactae res mobiles comprehenderentur, reservaturus taliterque sigillum Paulo Meszlenianum decerpi curabit ac tandem sibi incumbentia ex praescripto legis facturus repetitam conscriptionem in bonis defuncti condam Joannis Meszleny, vel alias etiam Sembergiana Miskeianis (si et in quantum in gremio huiusce comitatus essent) in praesentia cognatorum et agnatorum Meszleniano vel Sembergeriano Miskeianorum peragat, super his demum primo, quo fieri poterit, tempore genuinam comitatus relationem faciat, ad cuius contextum excelso consilio rescribi ac una simul denominanda pupillae Sophiae Meszleny gerendi tutoratus subiecta, ita et alia hancce materiam concomitantia puncta in praeattacto benigno et gratioso intimato uberius expressata sensus et opinio huiusce comitatus debite submitti queat.

VII.

A Meszlényi-ház leltára. 1736. május 9-én.

Inventatio quarumvis rerum mobilium et immobilium in domo Meszlényiana existentium sub generali inclyti comitatus Jauriensis die 14. Maii Anno 1736. congregatione praesentata.

Anno 1736. die 9. Maii ad contextum benigni et gratiosi excelsi regii consilii intimati sub dato diei 2. supradicti mensis et anni ad hunc inclytum comitatum expediti nos infrascripti virtute gratiosae inclyti comitatus determinationis sub particulari hodierna die celebrata congregatione emanatae sequentem in domo spectabilis ac generosi domini Joannis condam Meszlényi (tit.) praesentibus perillustribus ac generosis dominis Joanne Trumer inclyti comitatus Mosoniensis ordinario iurato notario et Andrea Jákei nationalis militiae pedestris ordinis huiati praesidii capitaneo, Jobo item Zmeskál, veluti respective generis, agnatis et cognatis, Carolo item Semberger, talem uti sequitur, peregrimus quarumvis rerum mobilium et immobilium inventationem :

Primo. Asztalra való abrosz no. 39.

Törőkezü kendő . . . . . no. 9.

Asztal keszkenyő 59, ismét 13.

2-do. Egy zacskóba pöcsét alatt rajta lévő czédula szerint 300 forint, amely pénz méltóságos erdélyi cancellarius uramat secundum ibidem expressam connotationem illeti.

Egy filigran ezüst tokba lévő kövekkal kirakott ezüst ollócska.

Item egy futteralban lévő férfinak való arany győri egy törkéskövel.

- Item kilencz ezüst kalánka, kávénak való.
 Tizenhat pár porczolán kávé csésze.
 Egy asszonynak való nyusztos, aranyos, brocatos, granaté-
 ros süveget.
 9 alsó ágyra való lepedők.
 14 reczés ágyra való fölső lepedők.
 Vánkos héj. no. 27. ismét 2. és egy darab parchet.
 4 férfinek való laibl.
 6 asszonynak való laibl.
 Item fürdőbe való két takaró kendők, vulgo mantli.
 2 borotvákózó kendők.
 Item firhang ablakra való 3. egy koszorúval együtt.
 34 férfinek való nimet ümög.
 4 item férfinak való magyar ümög in toto 38.
 26 lábra való.
 Asszonynak való fehér és fekete virágos kötén 18.
 Asszonynak való ümög 10. Fehér parchett kartus 1.
 2 asszonynak való kartony szoknya.
 2 harputter Mandl.
 1 tem vörös bárson aran csipkés háskétt.
 Egy köténynek való vég fehér gyócs.
 3 selem vánkos héj.
 1 item arannyal és selemmel varrott vánkos héj.
 4 asszonynak való nyakra keszkenyő.
 5 selem nyakra való keszkenyő.
 1 fekete bárson nyakra való, ezüsttel varrott, vörös tafotá-
 val bélelt.
 1 pár karkötő arannyal csinált.
 1 pár taczl.
 1 vörös, ezüsttel varrott laczal.
 1 sor Okstán két ezüst karikával a végén.
 1 pár sárga karkötő panolika.
 15 pár arany scofiumbúl való vitéz kötés.
 Hasonló egy pár ránczra valóval.
 Két réf patyolat.
 1 asszonynak való arany prokatos görözdös fejkötő.
 1 fehér, arannyal varrott selem keszkenyő.
 1 item zöld, ezüsttel szövött keszkenyő.
 1 item sárga nyakra való dupla selem keszkenyő.
 Egy tokban zománczos pár bicsakos kés.
 1 pár kék selyem karkető pántlika.
 1 pár taczl.
 1 zöld arany csipkével való láczl. . . .
 1 pár vörös, ezüsttel varrott selyem czipellő.

Egy avétt szekfőszin scofiummal gombozott óv.
Három darabbul álló ágyhoz való vörös selem firhang.
1 pár fekete bárson kesztyü ezüst csipkével vörös aufslaggal.
Egy gyermeknek való viola szénü bárson, arannyal kivarrótt granatéros süveg nyust nélkül.
Item külömb féle német sopf 10.
Egy vég asztal keszkenyünek való vászony.
Item egy kantus kötő pántlika ezüst csattal.
Item öt fertálra való sárga fehér virágos partir.
Item *egy komédiára való* gyermeknek csináltatott selyem rekl ezüst csipkével.
Item új sujtásos selyem tafota materia 11 réf és fél.
Item négy tucet ezüst pár kés, kalánnal együtt. 5 tokban lévőök.
Két darab fehér firhang.
1 item pár uj fél ümög.
Item 1 reczés vánkös héj és 1 reczés asztal keszkenyő.
Két patyolat kötén.
Egy vég fehérétett házi vastag vászony.
Egy fülesben ¹⁾ és egy iskatolában lévő gerebenzett bécsi len.
Mindezek az öreg almárjumba vannak elrőjtve.
2-do. Egy tölfa ládácskába találkozott de az fölül irt öreg almáriumban bé rakattatott.
Három ezüst táczák.
Hét ezüst karika.
Két abrincsos só tartó fölötte való taczával együtt.
Item egy kis ezüst gyalog sótartó.
Item más ezüst gyertyatartó három hamvévőkkel és alája táczákkal együtt.
Item egy törött tácza nélkül való hamvévő.
3 öreg kalán.
Egy nagy ezüst belöl aranyozott tobák iskatola a kin az szegén úrnak *czimere* vagyon.
Egy öreg ezüst kávé kanná.
Egy czukornak való ezüst födeles skatola. 9 ezüst kalánnal együtt.
Egy ezüstös hajpornak való iskatola.
Egy pár kisebb ezüst kés kalánnal együtt.
Egy kis födeletlen csésze belöl aranyozott.
Egy két fülü ezüst csészecske belöl kívül aranyozott.
Egy ezüst födeles levesnek való csésze.
18 pár nadrágra való ezüst sima kapocs.

¹⁾ Kosár.

Egy jókora mentére való ezüst láncz.

Egy üvre való ezüst zománczos *majcz*.

Egy ezüst kicsin sima hajtü.

Egy piczin fehér iskatolában lévő granát gyöngy.

1 váll füző, vörös arannyal szütt.

1 másik, ki hasonló arannyal szütt.

1 kézre való gránát.

Item egy födeles czukros iskatola.

Item egy új nyust stuczl egy öreg fehér iskatolában.

Item egy vörös tarka iskatolába három réf, egy tenyérnére széles arany csipke és ugyan azon iskatolában egy újjnyi széles kilencz réf és három fertál avitt arany prém két darabban.

Egy fekete bársony *pinol* két felül aranyos pántlikával.*

Nyolcz darabból álló mentére való gyöngy füző munka ezüstös és aranyos.

Egy pár gyémántos fülrevaló.

Egy pár gyémántos köröszt.

Hét sor fehér igaz gyöngy; apró és öregjebb.

1 ezüst megaranyozott gyermek övre való csat.

1 pár kézre való tizenkét sorbúl álló igaz gyöngy perezcz, ezüst csattokkal.

Item két ezüst balsam pixli.

1 pöcsétes arany gyürü szegén Semberger Ádám *czimerével*.

Kövekkel kirakott ezüst aranyozott *szent János Nepomucenus*.

Két numizma egyik fehér aki ezüst, másik aranyos.

1 vörös aranyos váll füző.

1 pár sárga karkötő, egy vörös scopulárral együtt.

Ezek mind egy kis vörös tarka pléhes ládácskában találkoznak a signo.*

1 vörös tálban holmi égetni való ezüst arany csipke, sinór, prém etc. vannak.

1 födeles fehér iskatolában találatnak arany boglárok, ezüst aranyozott gombocskák és más aprólék arany és ezüst darabocskák.

Az kisebb vas ládában egy zsákban márványból álló 1000 fl. *salvo errore calculi* mint egy hat forint héjával.

Az örebbik vas ládában sok rendbéli irások.

Item egy öreg ládában az úrnak és az asszonynak ruhája, az ki pöcsét alatt vagyon, ki mentébül, ki dolmánbül, egy más mi kantusból áll etc.

Item egy kisebb selyem zacskóban mint egy 10 forintot nyomó ezüst tallér.

Die 10 suprascripti mensis, et anni praesens inventatio continuata est sequentibus.

1 *Magyar biblia.*

1 kopott német könyv.

1 bőr tokkal való hosszú kalamáris.

1 fekete paczult almárium.

2 fekete asztalka.

Harmadik kisebb fehér asztalka.

Negyedik annál nagyobb füles asztal.

Két muzsika láda, egyik nagyobb, másik kisebb.

1 *öreg német medicus könyv.*

1 hosszú vörös tarka iskátola, az kiben egy más mi Semberger familiát illető levelek vannak.

2 *lölki paradicsom* nevű magyar könyv in quarto.

1 *kopott magyar kronika*, vörös papiros kopott táblájú.

1 örebbik présben öreg tál 5, más kisebb tál 6, és ugyan abban a présben ismét kisebb tál 9.

Item utánna való ismét kisebb tál 12, és ismét ugyan azon öreg présben tányér 36.

Más kisebb présben öreg tál 6. kisebb egy kevésbé 12, ismét annál kisebb 7, tányér pedig 48.

Harmadik présben, a ki kisebb a többinél, öreg tál 12, más kisebb tál 12, ismét kisebb tál 12, tányér pedig 36.

1 *Fekete deák imádságos könyv* ezüst kapesokkal.

2 abroszban öszve kötve sokféle irások.

1 *fehér kopott táblájú decretum.*

Ismét fehér kopott táblájú lajstrom.

Másféle sok irások egy fehér kosárban.

2 *üvegben és aranyos rá mában foglalt szent Péter és szent Pál képei.*

És ugyan más kosár sokféle irásokkal és könyvekkel teljes.

Ismét egy kis fiókban irások.

1 *német szakács könyv in quarto.*

Ismét 3-dik kosár irásokkal.

Hasonló aranyban és üvegben foglalt szent Ursula képe.

1 *vörös tarka táblájú lajstrom.*

1 *aranyos fekete táblájú deák imádságos könyv in quarto.*

1 *kisded fekete táblájú magyar imádságos könyv 12-mo.*

1 tükör, a ki heányos és kopott.

2 papiros nyirő olló.

1 asztalra való vörös kopott bőr.

2 kis csöngető.

1 pisztol forma tűz ütő.

1 varró láda fölül zöld kopott bársonnyal borítva vagyon.

1 sujtásos tafota viselt férfi laibl, az ki is bárán bélléssel
vagyon meg bélülve.*

1 medvebőr fekete stuczl.

2 pár viselt fekete csizma.

1 fekete ládában holmi más dib dáb avitt ruha et haec
specifice a signo.*

1 tü szerszamos lapos s üres láda.

3 kis pinczetok forma ládácska üveg nélkül.

3 karmasin topánka.

6 öreg födeles on csészék fülekkel együtt.

1 öreg csapfuró és 1 öreg réz csap, bor levennyi.

1 pár kávé tábla.

1 avitt moll ette nyusztos kalpag.

1 batog (így!) edényben külömb féle írásmi.

1 *fehér táblájú Marcus Aurelius könyv.*

1 új rókabőr szürke színü és egy nyest, és más viselt ruhák-
kal együtt egy vörös és sárga ládában, melyben egy darab csinvat
vászon is vagyon.

Más üres vasas diófa láda.

1 réz kávé ibrik.

1 kis fekete pohár szék az füles asztal fölött, melynek részei-
ben ennyihán palaczkok és kávé csészék vannak.

1 fehér tokban ennyihány lapos klázlik.

1 pár üveges gyertyatartó.

Gyümölcsnek való cserép csészécskék 11.

Ismét gyümölcsnek való csésze cserépbül 10.

Ex fornice ad proximius hypocaustum
progrredientes ibidem sequentia mobilia sunt
reperita.

1 diófából való ágy zöld tafuta firhanggal, a kiben egy vörös
bőr vánkoss, és egy párna rajta lepedővel, 1 selyem paplanynyal
és reczés lepedővel két fölső szép fehér vánkossal együtt.

6 egyaránsú karszék, négy alacson kisebb szék.

Item egy ezüstös aranyozott hegyes tőr; két nád pácza,
egyik ezüst öreg gombbal, másik ezüst aranyozott gombbal;
egy stucz és egy flinta; egy jáger táska és egy jágernek való zöld
tarisznya, abban puskapornak való három szarv.

2 diófából való egyaránsú asztal.

Harmadik közönséges asztal, rajta egy szőnyeg.

1 fekete aranyozott rámában lévő tükör.

Üdvözült Meszlényi János uram képe aranyozott rámában.

1 falra való óra.

1 *crucifixus kép aranyozott rámában.*

1 kú asztal, a kin *külömbféle Jézuskák mind egy 26.* ki nagyobb ki kisebb képpel, és reliquiáriumokkal föl van ékesítve.

1 kis *schreib tisch* a kiben *külömbféle* állapotok vannak, inventator uraimék pöcsétje alatt el van röjtve; abból két forintos 10 tallér ki adatott az asszonnak, üdvözült úr özvegyének.

Ex interiori hypocausto ad forinsecum egredientes ibidem sequentia mobilia sunt reperta:

1 avitt *schreib tisch* a kiben holmi missilis levelek vannak.

1 dió fábul való kerekded tábori asztal egy kék virágos szőnyeg rajta.

1 hosszú kanapé.

6 avittas kar szék.

5 kisebb alacsony székecske kar nélkül.

1 falra való óra.

1 fekete aranyozott rámában lévő tükör.

1 útra való kis tükör.

Josephus császár és császárné kicsin *quantitásban* lévő pár képek.

Csesztekői B. asszon képe kis rámában.

1 atyai szeretetet reprezentáló kép.

Szegény Meszlényi János uramnak czimere selyem materiából fekete rámában.

Pohároknak való almáriom, a ki falban való, a kiben 21 üveg pohár — ki nagyobb ki kisebb — találkozik.

Ürmös bornak való kannácska, ki nagyobb ki kisebb 6.

Három pár kávé csésze, közönséges.

Tandem ad hypocaustum nobilis adolescentis Caroli Semberger egredientes ibidem libros suos Rhetoricos, lectisternia sua et famuli sui, non absimiliter binascistulas, res suas necessarias ibidem reconditas, putavestes, lineas, et reliqua invenientes, duas item sedes coriaceas, unam minorem sellulam, praeterea unum scapellum cum argentea frameola reliquimus.

Iterato cubiculum ancillarum servilium subintrantes ibidem reperta sunt sequentia:

1 fenyőfából való asztal, kopott szőnyeg rajta.

4 megvetett ágy.

5 bőr szék.

1 közönséges almáriomocska a kiben mindennapi szükségre való fehér ruhája Vagner Anna Mari leány asszonnak tartatik.

3 *B. asszonnak képe.*

1 faláda, a kiben Vagner Anna Maria leány asszonnak ruhája tartatik.

Másik közép faláda, a kiben a kisleánykák ruhácskái tartatnak.

T a n d e m a d s e c u n d u m d o m u s t r a c t u m p e r v e n i e n t e s ; i b i d e m i n v e n t a t a s u n t s e q u e n t i a :

Egy 5 asztalbul álló tábla, a kin egy kopott szőnyeg és vörös bőr terétve vagyon.

Fölséges urnak és asszonnak képei aranyos rámában.

1 jó forma tükör aranyos rámában.

12 zöld selyem materiával borított székek és három hasonló öreg kar szék.

10 bőr szék.

2 kis pincze tok.

1 pohár szék, a melyben külömb külömb féle poharak és födeles korsók, és egy herbatéhez való ezüst kannácska vagyon, és ugyon ezen pohár széknek aljában vannak üveg és on avitt edények.

Item két kicsiny asztal, egyik diófából, másik közönséges.

1 üres fa láda, és két pincze tok, az kit Vagner uram bir.

1 abrosznak való prés.

I n m i n o r i h y p o c a u s t o :

8 vörös bőr szék.

4 vörös materiából való alacson szék.

7 régi magyar ország királyának képe.

Josephus császár és császárné képei.

14 apró képecske.

1 dió fából való ágy.

1 selyem paplan és párnák rajta.

1 kicsin tükör.

1 kerék közönséges asztal, bőr és posztó szőnyegek rajta.

2 flinta.

Meszlényi Sophiának a képe.

E a d e m d i e p o s t i n v e n t a t i o n e m r e r u m i n h y p o c a u s t i s e x i s t e n t i u m s t a t u m c u l i n a e p e r s p i c i e n t e s i b i d e m r e p e r i m u s :

1. Tabulam unam, in qua fercula² coquus aptare et ad cibandum submittere solet.

1 alacsony almárjumot, a kiben a szakács holmit szokta tartanyi.

Az almárjum fölött egy fogas, a kiben 10 on tál, 34 on tányér, egy réz mozsár törövel együtt, 1 vagdaló kés, két öreg on tál, egy kávéó ölyő malmocska, 2 cselédnek való réz tál.

Item két levesnek való on tányér, a kiben meleg vizet szoktak bocsáttanyi.

4 réz serpenyő, az ötödik pedig vas.

- 1 réz kávé főző kanna.
 1 nagy réz, cselédnek főző fazék.
 Item egy más öreg, cselédnek főző réz fazék.
 A tüzhelyen egy hosszú vas láb.
 Ismét egy öreg széles vas serpenyő.
 1 vas serpenyő pecsinye alá.
 2 vas rostély.
 1 vas tűz fogó, és egy vas tűz lapát.
 1 tűz szittó vas.
 1 nyárs alá való tűz láb.
 Vas fazék tartó, s víz melegítő vas láb lánczczal együtt.
 8 tálok alá vas láb.
 2 vas kalán egyik likas, másik likatlan.
 1 bádog (így!) szűrő, vagyis mácsik szedő.
 1 víz szűrő szita.
 1 vas abrincsos csöbör.
 1 hus vágó bárd.
 2 fa sőtartó.
 1 keménczéhez való vas vella.
 1 avitt torma reszelő.

Ex culina fornicem, quae ante culinam
 existit, ingredientiens reperta sunt sequentia:

- Primo. 4 öreg nyárs.
 2 kisebb madárcáknak való nyárs.
 3 öreg réz tepszi.
 2 avitt kisebb tepszi.
 2 pléh fődő, lábosra való.
 3 réz medencze.
 2 víz égetni való réz fazék.
 2 réz fazék, vulgo bögre, födelestül gulásoknak való.
 1 kised sárga réz fazék fülestül.
 1 piritanyi való nagy réz fődél.
 1 pecsinye forgató eszköz vasból.
 1 ágynak való asztal.
 1 konyhán való fekete almárium, kiben egy mást szoktak
 tartanyi.

- 2 kávé főző ibrik, harmadik igen rossz.
 Ismét egy más kisebb asztal.

Ex fornice culinae ad ambitum et gradus
 pervenientes, ibidem reperta sunt sequentia:

- 1 fehér márván kű asztal.
 6 kúp.
 2 romladozott szék.
 2 grádicsra való üveg lámpás.

In de sub tectum domus progrediendo invenimus sequentia:

1 nagy sütő teknyő.

1 avitt üres pinczetok.

1 ponyva, a kiben lisztet tartanak.

3 üres kisdéd fenyő hordó.

1 üres igen avit puttony.

Ennyihány mérő zab circiter 50, 60.

1 avitt pohár széknék való almárium.

1 avitt diófa ágy.

4 medve bőr kapitán uramé.

1 dunyha, melynek fele selyem, az alja pedig kittől, több ágynak való leplekkel együtt, az kik is nevezet szerint: 1 zöld selyem paplan a közepin, azon kívül három párna rész szerint leány asszonyé, rész szerint pedig kapitán uramé.

1 Laibstuhl, kar szék forma, ki is zöld posztóva boritva vagyon.

1 üres bőr láda kapitan uramé.

4 kerék rokka.

1 német kopott rozsdás könyv.

2 szunyog ellen való ablak ráma.

1 avitt fekete bomlott ágyocska.

1 új bagaria párnazsák kapitán uramé.

1 fonál gombolító és több dib dáb hejában való eszköz.

1 esztergálos munka matolla.

Iterato ad hypocaustum familia re descendentibus, ibidem subinserta sunt sequentia:

1 közönséges cselédnek való asztal.

2 cselédnek való ágy, egyik paplanynyal, másik pakróczczal fődött.

1 sót öllyő (így!) kü.

A falban egy almárium, abban a cselédnek holmie szokott lennyi.

1 pár réz kürt, vulgo jager horn.

8 lóra való rezes szerszám, ketteje speciális parádira való, zöld selyem gyöplükkel.

8 eczetes hordócska egy ferslagban, a kik többnyire üressek, hanem egyik tele.

Item a kálha mellett egy két akós hordó eczet, fölötte pedig mint egy akós üres.

2 fa láda, sézából való, abban egy réz trombita, másokban pedig len lokájnak holmie.

Item az uraság hajdújának egy avittládája a kiben maga szükséges ruháját tartja.

- 4 öreg vörös Gjörgj (így).
 2 lámpás, egyike üveg másika vászonbul.
 Rursus ad fornicem, in quo vilioris sortis ancillae cubare solent:
 1 közönséges asztal.
 1 alább való asztal, ismét ahhoz hasonló 1.
 2 romladozott ágy, cselédnek való ágy szerszámmal.
 Resli szolgálonak való ládája a kiben anyjátul maradt jószága vagyon.
 1 fa mángoló hozzávaló eszközivel együtt.
 1 fürdőkád.
 4 üres apró hordó.
 1 fa kád.
 1 szapunyi való vas fazék.
 1 elromlott só ólló.
 In area domus:
 A kapu alatt egy *gyászba borított* szeza.
 Másik kapu alatt egy vörös hintó.
 1 viz hordó szekér, vasas laittal együtt.
 1 vasas szekér.
 Az istállóban egy szekérbe való 6 ló. Item hintóban való parádés ló 2 és a hat lóra való közönséges szerszám.
 Iteméléses bótban új zsák 53 és egy darab zsáknak való vászony.
 Két bor hűtő medence; egyik nagyobb, másik kisebb.
 8 pincze tok, ki nagyobb, ki kisebb palaczkokkal együtt.
 21 avit szák.
 10 ismét uj szák.
 1 vas gerebeny.
 2 vas mázsálló.
 5 vendölben vaj.
 1 fehér ládában szalonna.
 A pinczében 39 hordó bor; ki nagyobb ki kisebb. 5, 6, 7, 8, 9, 10 és 11, 12 akossak.
 Die immediate praecedenti finita in domo residentiali rerum inventatione die 11. mensis Maii egrediendo ad allodium Miskeiano Meszlényianum extra portam Albensem habitum, in eodem reperimus sequentia:
 Az első szobában vagyon egy üres pohár szék.
 Item vagyon cselid kenyérnek való liszt praeter propter 25 mérő azon kívül fehér kenyérnek való circiter 3 mérő.
 Azon szoba mellett való konyhában vagyon 1 vas fazék.
 Az hátulsó szobában vagyon avit almárium melyben tejet szoktak tartanyi.

Item egy köpütt és 1 fejő kanna.

Utánna való kamarában vagyon egy jókora kerékded szárnyas asztal és 1 öreg sütő teknyő, másik kisebb.

Item egy vasas fél mérő.

2 szita, ritka, és sűrű.

1 avit hordó melyben korpát tartanak.

1 szegletes közönséges fehér asztal az másik szobában.

Az udvaron vagyon egy öreg szapulló kád és 1 szapulló öreg sajtár.

Azonkívül két kis vízfordó sajtár.

Épületnek való faragott gerendák 12 darab udvarban.

1 avitt bőrös *lógós kocsi*.

Item egy közönséges hosszú oldalú paraszt kocsi lovak után és egy uj saroglával.

Az istállóban 6 lóra való szerszám, az ki fél viselt és négy kantár, egy drótbul való lámpás és fullajtár alá való nyereg, és palláson 5 kocsira való sás.

A szénben két hintó egyik alamentere avit.

Item egy sesza födel nélkül.

Item a majorhoz való 6 pej ló, melyek most az mezőre kijárnak, és egy fejős tehény borju nélkül.

Az szénás kertben vagyon mintegy 15 ölnyire való lágý fa.

Az kuton két vödör lánczostul.

A z é l e t e s h á z b a n p e d i g e z e k t a l á l t a t t a k :

Az melyben vagyon circiter 20 üres boros hordó.

1 nagy fenyő kád.

1 másik rossz kisebb kád, melyben malomporvagyon.

1 öreg eresztő rosta.

1 ló után való czifra szán.

Az előbb föltett födetlen seszának a födele.

1 öreg szán, az kin seza derék szokott állanyi.

1 lóra való csöngő szerszám.

2 kocsira való paraszt kas.

Circiter 15 mérőre való zab.

Die 12. suprascripti mensis Maii Szemeriensem spanum defuncti domini Joannis condam Meszlényi, Joannem quippe Bozay in praesentiam nostri accersiri curavimus, qui spanus statum bonorum Meszlényiano-Miskeiano-Sembergerianorum nobis recensuit sequentibus:

Szemerén vagyon helyes jobbágy 12.

Item vagyon puszta hel hasonló appertinentiákkal 3, mel heleknek szántó fölgyeit és észesáron jobbágyok birják.

8 vagyon zsellér hely, melyek közül pusztá 2, a többin zsellérek laknak.

Ugyan szemerei határban az uraság számára vagyon 7 circiter mérőre való árpa vetés, ezen kívül se személi gabona se marha nincsen.

Fölpéczen pedig vagyon három egész hel, melyek 6 felé oszolván hat jobbágyvagyon rajta Item vagyon három zsellér hel, melyeken most is laknak, az kik mind a két faluban árendás jobbágyok.

Azon kívül vagyon Ujfaluban egy hely melyen árendás jobbágy lakik.

Item Nagy és Kis Baráton nem különben Nagy és Kis Nyulon egy-egy mindenestül négy darab öreg tábla szőlő.

VIII.

Győr vármegye rendes közgyűlése elhatározza, hogy a Meszlényi János hagyatékának leltározásáról, az árvák gyámjairól és a négy vármegyében szétszórt birtokok kezeléséről a helytartótanácsnak jelentést, illetve javaslatot tesz. 1736. május 14.

141. Post perlectam praecedentium binarum particularium congregationum protocollum dominus substitutus vicecomes huicce comitatus retulit, qualiter die 9. suprascripti mensis et anni ad contextum benigni et gratiosi excelsi consilii regii ad huncce comitatum die 2-do huius omnino mensis et anni emanati intimati virtute gratiosae incltyi comitatus determinationis sub ultimo celebrata particulari congregatione conditae cum sibi adiunctis inventationem quarumvis rerum mobilium et immobilium in domo domini Joannis condam Meszleny existentium peregerit eandemque huicce comitatus scriptotenus connotatam praesentaverit, quam si partes (quas nimirum praeattacta inventatio concerneret) habere voluerint, hanc suo modo expediendam et parti petenti extradandam decerni. Caeterum ad exigentiam reliquorum punctorum in eodem benigno et gratioso intimato expressatorum titulato consilio locumtenentiali regio rescribendum veniet. Primum quidem circa inventationis seriem, quod videlicet continuata et suo modo sit peracta et parti, quam talismodi inventatio concerneret, extradabitur. Quo ad Carolum porro Semberger hoc ipsum exprimi debet, quod iste coram hocce comitatu personaliter constitutus fuerit ac in suum elegerit et denominaverit curatorem egregium et nobilem Stephanum Torkoss, non absimiliter intuitu Sophiae Meszleny veluti pupillae pro constituendo autoritate regia tutore, cum hic nec testamentarius, neque legitimus ullo hactenus ambiente haberetur ultra illa subiecta, quae comitatus iste in demissis literis suis Suae Maiestati Sacratissimae

perscriptis antea iam specificasset, sequentia adhuc idonea subiecta pro gerenda attacta tutela excelso consilio regio proponenda venient, ut pote : egregii et nobiles Mathias Naszvady et Ignatius Gindl, qui taliter proponendi tutores exinde etiam apti et idonei recognoscerentur ; si quidem tam quo ad vitae probitatem, quam bonae famæ integritatem, sed et bonorum quoque suorum substantiam honestis statuque suo convenientibus, quotidianae vitae adminiculis adeo per Dei gratiam provisi essent, ut nec in minimo quidem de iisdem suspicari possit, quod de bonis pupillaribus liberaliorem, quam ipsis competeret, quaesitarent administrationem. Sed et spectabilis ac generosus dominus Stephanus Biro, Suae Maiestatis Sacratissimae inclytae tabulae regiae iudicariae assessor, qua pupillae cognatus, ad invigilationem administrationis bonorum per ordinandum tutorem fiendae alienus esse nullatenus vellet. Denique illorum etiam, quae antea iam Suae Maiestati Sacratissimae submissa sunt subiectorum, egregiorum quippe Danielis Mecséry et Joannis Langon in consimili exprimenda veniet observatio. Stepha us porro Torkoss licet quidem cum his immediate praemissis pro gerendo tutoratus officio Suae Maiestati Sacratissimae pariformiter ex parte huiusce comitatus repraesentatus fuisset ; cum attamen per supradictum Carolum Semberger pro suo curatore denominatus esset : stabit in arbitrio titulati consilii regii locumtenentialis dictum Stephanum Torkoss pro tutore Sophiae Meszlény Suae Maiestati Sacratissimae ulterius etiam proponendi vel exmittendi. Iam vero super eo, qualiter, quave modalitate universae Joannis olim Meszlény substantiae conservationi pro communi partium bono adeoque filiarum etiam ad augustam aulam supplicantium et generi praecavenda indemnitate eo usque, donec partium cuilibet via iuris, vel amicabili rite satisfactum fuerit optime prospici possit ? hoc in passu comitatus iste sensum opinionemque suam praelibato consilio regio sequentibus adnectet :

Si quidem bona defuncti condam Joannis Meszlényi sive propriae aquisitionis titulo, sive primo vel secundo contracti matrimonii, aut tutelari iure adepta (quod ipsum suo tempore et loco discutiendum definiendumque veniret) non in hocce, verum aliis adhuc quatuor comitatibus dissita forent, concomitanter talium bonorum administratio in modernis rerum circumstantiis observata potissimum dissensione animorum, quae nimirum inter proles Meszleniano-Festeticsianas et vicissim Meszlenianno-Miskeyanas ac tandem Miskeyano-Sembergerianas glisceret ; hicce comitatus de necesse existimaret, ut eo usque, donec lite, vel amicabili compositione provisum fuerit, aliquis

disinteressatus administrator erga praeviam excelsi consilii repraesentationem ad augustam Suae Maiestatis Sacratissimae aulam eatenus fiendam clementer denominetur. Pro cuiusmodi administratore aptum et idoneum subiectum procul dubio alii etiam inclyti comitatus, in quibus ut pote prioritas bonorum collocata haberetur, sunt denominaturi; sed praecipue domino Paulo Meszleny inclyti regiminis Havoriani equestris ordinis militiae Hungaricae Capitaneo, velut in actuali Suae Maiestatis Sacratissimae servitio existente ideoque hoc regno procul distante, si non aliunde, hac potissimum de causa praeattactus administrator denominandus censeretur. Unde saepefactorum administratio bonorum, veluti per modernam viduatam, aut novercantem potius inspectionem semper magis atque magis attenuata in amplius adhuc quorumvis praetendentium sive hi Meszleniano Festeticsiani, aut quocunque demum nomine vocitandi sint, aggravium et praeiudicium cedat. Accederet illud etiam, quod nonnulli proprietarii praeattactorum bonorum domini sub hodierna generali congregatione intuitu redemptionis talismodi bonorum, velut iure hypothecario per haeredes praetensive Meszlenianos vel Sembergerianos possessorum semet insinuerint; proinde pro levanda talismodi summa de necesse aliquis administrator ultro citroque denominandus existimaretur. Praeterea literarum quoque et literalium instrumentorum praeattactas partes quoquomodo concernentium inspectio eidem ordinando administratori et exinde etiam indulgenda veniret, ut ad illum ne fors, quae saepefacta bona actu sub hypotheca existentia per proprietarios redimerentur casum, intuitu liquidationis et deductionis summae occasione reuisionis et manumissionis bonorum levandae partibus tanto securius et commodius prospici possit.

Quae omnia saepefacto consilio regio in forma humillimi responsi, sed et debitae informationis repraesentanda venient.

Közli: R. Kiss István.

OKLEVELEK
MAGYARORSZÁG ÉS AZ ALSÓ-AUSZTRIAI SANCT-
PÖLTEN VÁROS ÖSSZEKÖTTETÉSEIHEZ.
(1482—1552.)

Hazánk köztörténelméből tudjuk, hogy I. Mátyás királyunk 1477-ben II. Frigyes német császárral háborút viselt, melynek eredménye az volt, hogy Mátyás Alsó-Ausztria nagy

részét, többek közt 1477 szeptember havában Sanct-Pölten városát is elfoglalta¹⁾ és Magyarországhoz csatolta. Azonban a király nem elégedett meg a hódítás jogcímével, hanem 1481 szeptember 14-én Frigyes passauai püspöktől még — bizonyára politikai okokból — külön zálogba veszi a várost.²⁾ Innen fogva Sanct-Pölten város szinte állandó kapcsolatban van hazánkkal. 1487 november 28-án Mátyást Sanct-Pöltenben találjuk, a hol az Albrecht szász herczeggel leendő találkozás és az ezzel kötendő fegyverszünet tárgyalása miatt tartózkodik, és itt van még december 20-án is.³⁾ 1487 december végén Mátyás Sanct-Pöltennek czímeres levelet ad és megengedi, hogy a város a vörös viasszal való pecsételés jogát élvezze,⁴⁾ a mely kiváltságok megadása valószínűleg a király ott tartózkodásának következménye volt. 1490 szeptemberében, 13 évi birtoklás után Sanct-Pölten végleg elveszett Magyarországra nézve, ugyanis ekkor a város Miksa diadalmasan előnyomuló seregeinek adta meg magát.⁵⁾

* * *

Az alábbiakban Sanct-Pölten városnak Magyarországgal való kapcsolatáról szóló eleddig kiadatlan okleveleket bocsátunk közre. Ezen okleveleket a Magyar Tudományos Akadémia oklevéltárának középkori oklevelei közt sikerült feltalálnunk, a hova azok valószínűleg gróf Teleki József útján kerülhettek, a ki talán a »Hunyadiak kora Magyarországon« című nagy munkájához kérette ide azokat, abban a reményben, hogy művéhez felhasználhatja. Azonban, nem tudni mi okból, az okleveleket sem fel nem használta, sem pedig közzé nem tette. Hirtelen bekövetkezett halála után az oklevelekről megfeledtek, azok itt maradtak és az Akadémia oklevéltárába kerültek.

Az oklevelek száma nyolcz, melyek közül Mátyás király csak kettőt állított ki, a többi a magyar országnagyok, Sanct-Pölten követeinek, II. Ulászló és I. Ferdinánd királyoknak oklevelei. Az egytől-egyig német nyelven kiállított oklevelek kora 1482—1552-ig terjed.

Nevezetesebb darabok: a II. számú, melylyel Mátyás Sanct-Pölten város követeit az 1488. évi bécsi tartománygyűlésre

¹⁾ Teleki: A Hunyadiak kora Magyarországon V. köt. 29. l. — Huber Alfonz: Ausztria története III. köt. 130. l. — Szilágyi: A magyar nemzet története IV. köt. 265 l.

²⁾ Fraknói: Mátyás király levelei II. köt. 200. — Huber: I. m. III. köt. 139. l. Archiv für Kunde österr. Geschichtsquellen VI. k. 416—429. l.

³⁾ Fraknói: Mátyás király levelei II. köt. 332—334. l.

⁴⁾ Archiv für Kunde österr. Geschichtsquellen. 1851. Mellékl. 251. l.

⁵⁾ Huber: I. m. III. köt. 179. l.

hívja. Mátyás halála után a magyar főurak 1490 július 19-én Budán kelt oklevelükben felhívják a várost, hogy hódoljanak meg az új magyar királynak II. Ulászlónak és maradjanak hűek a magyar koronához (III. számú) és 1490 augusztus 29-én Sanct-Pölten város követeit: Pudmer Ágostont, Sneider Jánost és Aichinger Kristófot tényleg Budán találjuk, kik valószínűleg itt maradtak II. Ulászló koronázásán is, pedig ekkor Sanct-Pölten már megszűnt a magyar szent korona része lenni. Érdekes az a jelentés, melyet a követek Budáról hazaküldenek. Ebből látjuk, hogy Frigyes császár Grácban azt híresztelte, hogy a magyar korona Grácban van, a mit a követek sietnek megczáfolni, írván, hogy a koronát saját szemeikkel látták. (IV. számú oklevél.)

II. Ulászló 1490 szeptember 3-án kéri a várost, hogy maradjon hű királyához, igéri, hogy ha a székesfehérvári koronázás véget ér, ő nagy sereg élén fog Alsó-Ausztria védelmére sietni (V. számú oklevél). Az ígéret azonban megmaradt ígéretnek, mert a város közben kénytelen volt magát Miksának megadni.

Még egy oklevél érdemel figyelmet, t. i. az 1527 márczius 23-án Bécsben kelt királyi parancslevél, melylyel I. Ferdinánd király meghagyja a városnak, hogy ellenfelének Szapolyai Jánosnak »weida aus Sybenburgen, der sich nennt ainen vermainten kunig zu Hungern«, követét Bánffy Jánost — a ki a regensburgi német birodalmi gyűlésre igyekszik — feltűnés nélkül fogják el. (VII. számú oklevél.)

Az oklevelek szövege a következő:

I.

1842. február 27. Buda. I. Mátyás király levele Sanct-Pölten város bírájához és tanácsához az istentisztelet megszüntetése és a rájuk mért interdictum ügyében, melynek visszavonása miatt már szószólójuk volt a pápánál, ki azt valószínűleg meg is fogja szüntetni.

Mathias von Gottes gnaden zu
Hungern und zu Beheim kunig etc.

Commissio domini regis.

Lieben getrewen. Ewer schreiben uns yczo getan darinne ir uns ewer gebrechen des Gotsdinstshalb entdeckht und bittet, daz wir schaffen und bestellen wellen daz das Interdict so bey euch gehalten wirdet aufgehebt und abgetan werde etc. haben wir vornomen. Nu ist nit mynnder wo wir euch gnad zu beweisen wissen daz wir des geneigt seien. Nachdem aber die ursach solhs Interdicts nit von uns kumbt und dasselb Interdict vor und Ew Ir in unns gwalt komen seit auf euch gelegt ist. Wil uns nit

zymmen daz durch unnsern gwalt heissen abzutun daz ir aber gnedigen willen von uns merken mugt. So haben wir vor lanngen dasselb Interdict abzutun zu unnsen heiligen vater Babst geschikht und seinn ungezweiffet solhs werden gar in kurtz bescheen. Und ob das des wir uns nit versehen nit beschee, wellen wir uns dannoch geburlich und dermassen darinne halten dadurch Ir empfinden sullt darinne gehandelt zuhaben. Uns hat auch der Edel unnsere haubtman und lieber getrewer Dobess von Bozkowitz die trewe und gutwilligkeit die Ir Im als frumb und getrew unns undertann von unnsen wegen tut berumbt und kumbt uns solhs zu sundem geuallen und wellen das in allen gnaden gegen euch erkennen. Mit vleiss ermanend daz Ir als frumb lewt in solh trew und gut willigkeit hinfuran beharren und beleiben und euch annders zutun dhennerlay bewegen lassen wollet, was wir euch dann gnad widerumb beweisen sullen, wellen wir destlieber tun. Datum Ofen an donrstag nach Invo-cavit anno Domini etc. LXXXII do unnsern Reiche des Hungri-schen im vierundzweinzigsten und des Behemischen im drew-zehenden Jarenn.

Kivül: Unnsern lieben getrewen Richter und Rate der Stat zu Sannd-Pöltten.

Eredetije papiron, kívül vörös viaszba nyomott királyi zárópecsét-tel, a M. Tud. Akadémia mohácsi vész előtti oklevelei közt, a X. kötetben.

II.

1488 junius 29. Bécs. I. Mátyás király levele Sanct-Pöltten város bírájához és tanácsához, melyben a julius hó végén Bécsben tartandó osztrák tartományi gyűlésre hívja meg a várost, szigorúan meghagyva, hogy a mondott gyűlésen a város követei okvetlenül megjelenjenek.

Mathias von Gottes gnaden zu Hungern und Beheim kunig und Hertzog zu Osterrich etc.

Commissio propria domini regis.

Lieben getreuen. Wir haben mergklichen des Lannds notdurffthalben furgenomen mit den Prelaeten Herrn Rittern Knechten und denen von Steten des Lanndes Osterrich ainen gemeinen Lanndttag auf schirsten Sonntag nach Jacobi hie zu Wienn zuhallten dem nach ein pffelhen wir uch mit Ermanung der pflicht damit Ir uns verpunden sey ernstlich das Ir aufs geringest durch ewr machtboten auf gemelten tag mitsambt anndern Prelaeten Herrn Rittern und Knechten die wir darauf auch erverdert haben hie erscheinet unnsern willen und meynung von uns oder ob wir annder gescheffthalb auf die selb zeit da nit sein kouden

wir der durleuchtigen unnsere lieben Gmahel Frauen Beatrixen kunigin zu Hungern und Beheim und Hertzogin zu Osterrich, auch dem wolgebornen unnsrem lieben getreuen Steffan von Zapolien Graven im Zybs unnsrem Lanndshaubtman und annder unnsere trefflichen Raeten die wir an unnsere stat daselbs zu Wienn lassen werden zuvernehmen und nit aussen zu beleiben so under uch darinne dermassen gutwillig und gehorsam zu erzaigen als ir unns uch selbs Lannden und lewten des schuldig seyt und wir uns ewrn pflichten nach zu euch genutzlich versehen daran tut Ir zusambt der billichait unnsere ernstlich meynung. Geben zu Wienn an Sonntag Petri et Pauli apostolorum, anno etc. LXXXVIIIo.

Kívül : Unnsere lieben getreuen Richter und Rate zu sannd Poltenn.

Eredetije papiron, kívül a király vörös viaszba nyomott zárópecsétjével, a M. Tud. Akadémia mohácsi vész előtti oklevelei közt, a X. kötetben.

III.

1490 julius 19. Buda. A Budán összegyűlt magyar rendek levele Sanct-Pölten városához, melyben a várost arra kérik, hogy Mátyás király bekövetkezett halála után II. Ulászló magyar-cseh királynak hódoljanak meg és maradjanak hűek a magyar koronához.

Wir die Preleten und Herren des
Kunigreichs Hungern so ytz zu
Ofen versammelt seien.

Ersamen weisen besonner lieben. Mit was pflichten glubden und eyden Ir wylend loblicher gedechtnuss dem allerdurchleuchtigisten Fürsten und herren hern Mathias zu Hungern und Beheim kunig und hertzogen zu Osterreich etc. unnsrem allergnedigisten Herrn, ewrm herrn und Landffursten verwent gewesen und nach seiner kuniglichen gnadn abgannng zu dem heiligen und löblichen kunigreich Hungern verbunden und gelobt seyt, zweifelt uns nit Ir habt das in frischer gedechtnuss, in welchen pflichten glubden und eyden Ir euch gegen seiner königlichen Maiestät untz zu ennde seines lebens und darnach auf der durchleuchtigisten Furstin Frawen Beatrix kunigin zu Hungern etc. unnsrem gnedigen Frawen und auf unnsere beger, lawt der brieve deshalb an euch ausgangen bishere auf ainen kunftigen kunig trewlich und frumblich als erbern lewten zugehort und geburt gehalten habet, des sagen wir euch sonndern lob und danckh, und verkunden euch daz wir im durch hilf und gnad des Almechtigen Gottes, mit verwilligung ytz gemelter unnsrem gnedigen Frawen kunigin Beatrix und andern des kunigreichs Hungern verwenten und undertanen und nach

loblicher gwonheit der heiligen Crone Hungern, den Allerdurchleuchtigisten Fursten und herren herren Wladislaen kunig zu Beheim etc. zu unsern herrn und kunig zu Hungern und hertzogen zu Osterreich furgenomen bewelet und offentlig beruft haben, darauf wie euch samentlich und ewr yeden besonner mit den plichten glubden und eyden damit Ir ytz dem loblichen kunigreich zu Hungern verwont und verbunden seyt ermanen biten und begern daz Ir dieselb sein kuniglich Majestät fur ewrn herren und landffursten annemet erkennet und euch furter an und neben seinen kuniglichen gnaden als kunigen zu Hungern und herzogen zu Osterreich ewem rechten und naturlichen Erberren und landffursten alsdann das ewr glube und eyde deshalb getan anweisen, haltet, und euch davon nichts abwennden oder bewegen lasset, daz sol sein königlich Majestät zusampt der billicheit gegen euch in gnadn erkennen und zu gut nymer vergessen, und wir wellen das auch in aller fruntschaft und gutem willen gern umb euch beschulden. Wir haben auch etlich aus uns den Preleten und herrn gedachts kunigreichs furgenomen und geordent gegen und nach seiner königliche Majestät zutziehen, dieselb sein konigliche gnad unsern Allergnedigsten herren herein in gemelts kunigreich zebringen der, ob got wil, uns und euch lieb nutz und angenehmen sein und alle und igliche unnsre und ewre privilegia und altherkomen halten und hanthaben, dieselben nur meren und nit mynnder sol und wirdet, darinne wir dann bey seiner königliche Majestät allen unsern muglichen vleis nit versparen wellen. Geben zu Ofen an Montag nach Divisionis Apostolorum, Anno Domini etc. LXXXX-mo.

Kívül : Den Ersamen weisen unnsern besonder lieben Richter Rate Burgern und gantzer Gemeinde der Stat zu sand Pölten.

Eredetije papiron, kívül három fekete és nyolcz vörös viaszba nyomott gyűrűs pecséttel, melyek közül a legtöbbon már semmi sem vehető ki. A középső fekete gyűrűs pecsét siglája P. H. Néhány vörös pecséten még látszik a főpapi rangot jelző püspöksüveg. A M. Tud. Akadémia mohácsi vész előtti oklevelei közt, a XI. kötetben.

IV.

1490 augusztus 29. Buda. Pudmer Agoston, Sneider János és Aichinger Kristóf, Szt.-Pölten város Budára küldött követeknek jelentése városuk tanácsához, melyben eddigi eljárásukról és II. Ulászló király készülő koronázásáról írnak érdekes híreket, tudatva, hogy maga a koronázás szeptember 14-én lesz, a mely után az új király sok hadi néppel Ausztriába szándékozik menni.

Ersamen fursichtigen weisen lieben Herren unser willig dinst zuvor. Wir fugen ew zu wissen das wir mit gutem frid bisher

khomen seien und haben alle tag unnsen ganntzen und getrewen Vleys bey den Hungrischen Herren und darnach vor der königliche Majestät erscheinund gehabt teglich am Hof angehanngen. Sey wir aufgezogen worden Ursachhalben das die königliche Majestät ettwas Irrung mit seiner gnaden bruder gehabt und nu ganntz veraint. Aber an hewt hat sein kuniglich Majestät dem herrn Bischolf jene bevolhen, das er unns Annttwurt geben sull, warumb sein kuniglich Majestät unns bisher aufgehallten hab, ist das die Maynung als uns sein kuniglich Majestät durch genanten Bischolf hat sagen lassen, nach dem durch die Romische kunigliche Majestät offenlich zu Gretz hab lassen ausruffen, das die Cron zu Gretz sey, als ir dann zumermallen gehört habt, so hab unns sein gnad darumb solanng hiegehallten das wir mit unsern Augen sehen mochten das die heilig Cron, damit man di heiligen und annder kunig gekhront hat hie sey und unns auch andern vil Steten aus Merhern zu Eren hat sehen lassen, und meniglich und hat dieselb heilig Cron an hewt von der Plynntenburg herbracht, und zu unser lieben frawn in der Pharrkirchen aufgesetzt, daselbr ain Ambt gesungen, dapey die königliche Majestät gewesen ist mit vil mechtigen herren und seine kcnigliche Gnade dieselb Cron zuegetragen und bevolhen und nachmalen dieselben heiligen Cron mit grossen Eren durch den Schatzmaister und Batrischtfan aus der kirchen offenlich in die purkh gefurt und seiner königliche Majestät ubergeanntwurt das mugt ir unns warlich glauben und sein gnad ist gweltiger khunig, auch wisst das uns unnsrer gnediger Herr Bischolf jene zuegesagt hat, das uns die königliche Majestät nicht lanng auffhallten und genediglich abvertigen well, und namlich wirt sein kuniglich Majestät auf der heyiligen Creutz tag erhochung gekront und nach der Cronung wirt sein kuniglich Majestät in aigner person mit vil volkhs selbs in Osterreich erscheynen. Datum Ofen an Suntag nach Augustini, anno etc. LXXXX°

Augustin Pudmer.
Hanns Sneyder.
Cristoff Aichinger.

Kivül: Den Ersamen fursichtigen und weysen dem Richter Rat und Gemain der Stat zu Sannd Pöllten.

Eredetije papiron, kivül a három polgár fekete viaszba nyomott gyűrűs zárópecsétjével, a M. Tud. Akadémia mohácsi vész előtti oklevelei közt, a XI. kötetben.

V.

1490 szeptember 3. Buda. II. Ulászló levele Sanct-Pölten városához, melyben kéri őket, hogy ne tántorodjanak meg a magyar korona iránti hűségükben. Ő a most, szeptember 14-én, Székesfehérváron bekövetkező koronázása után, személyesen akar haderejével Ausztriába menni, azonban addig is, míg ez meg fog történni, hadi népet küld védelmükre.

Wladislaus von Gottes gnaden zu
Hungern und Beheim kunig etc.
commissio propria domini regis.

Besonnder lieben getrewen. Wir haben ain wars wissen, wie das etlich durch menigfeltig verhaissung und gaben etlich durch droe ewer beschedigung, und etlich durch geticht und unwarhaftig ursachen euch ersuchen, und sich bearbaitten euch von den pflichten glubden und aiden auch der gehorsam, damit Ir dem leblichen Kunigreich Hungern verpflichtet gelobt gesworn und verwont seyt abzuwenden den Ir aber kainen glaubn geben, noch euch davon bewegen lassn sullet. Wann wir mit hilf des Almechtigen Gottes zu stund nach unnsrer kronung, die wir aus gotlicher schirkung auf den schiristen des heiligen Krewtz Erhohung tag zu Stulweissenburg, mit der rechten heiligen Crone seliglich emphahen werden, mit sambt unnsern Preleten Herrn und Einwenern gedachts unnsers kunigreichs in aigner person euch und anndern unnsern unndertanen und getrewen zu hilf und solhen betrieglichen ansuchern zu widerstand hinauf ins land Österreich mit herskraft zutrichen willen haben. Darauf wir euch derselben ewr pflicht glubd und aide bey ewrn trewen und ern ermanen darinne wie Ir dann bisher getan habt, und als frumben und erbern lewte zugeburt auch furter zuverharren und zu beleiben euch auf niemands ansynnen. — Alsdann etlich die mit gleicher glubd und aiden zu gemeltem kunigreich verpunden sind an all redlich unnd erberg ursach getan haben, darwider abtziehen zu lassen. Damit Ir aber in mitler Zeite und bis das wir selbs in aigner person euch zu komen mugen, vor solhen menigfeltigen und betrieglichen anfechtungen und ewrm verderblichem schaden darein Ir durch dieselbn ob Ir Inen Irer ansuchung des wir uns doch in dhemm weise zu euch versehen, volg tett, geführt wirdet, verhutt und bewart werden und denselben mit Ern und gwalt vor sein muget, so schicken wir euch hiemit antwoter diss unnsers briefs ain antzal unnsers Volks, und begern an euch dieselben euch zu gut und bewarung ewer Eren einzulassen, die wir dann (daz wir euch bey unnsen kunigli-

chen Worten gereden) von stund so wir hinauf komen widerumb von euch erfordern und auf euch nit lennger ligen lassn wellen. Und so wie des von euch, als wie uns dann genutzlich zu euch als zu frumben und erbern lewten davon nie anders gehert ist worden, verhoffen und vertrawen nicht verzigen werden, sullet ir wissen daz wir das gegen euch und gemeiner Stat zusambt dem das auch solhes die billicheit erfordert in alln gnaden erkennen und zu gut nymer vergessn wellen. Geben zu Ofen an freitag nach Egidi, anno Domini etc. LXXXmo Unnsern Reichs des Hungrischen im ersten, und des Beheimischen im XVIII Jaren.

Kivül : Unnsern besunder lieben getrewen Richter Rate und ganntzer Gemeinde zu sand Pölten.

Eredetije papiron, kívül a királynak vörös viaszba nyomott zárópecsétjével, a M. Tud. Akadémia mohácsi vész előtti oklevelei közt, a XI. kötetben.

VI.

1524 augusztus 30. Bécs. Ferdinánd spanyol herczeg, osztrák főherczeg levele Sanct-Pölten városához, melyben felszólítja őket, hogy szeptember hó 19-ére, bizonyos ügyek tárgyalására, küldjenek teljhatalmú megbizottat Bécsbe.

Ferdinannd von gotz genaden Prynntz
in Hispanien Ertzhertzog zu Österreich
hertzog zu Burgundi etc.

Getrewen lieben, unns sein treffenlich sachen daran unns gelegen furgefallen. Emphelheh Euch darauf das Ir auf den neunzehenden tag des Monats Septembris negst kunnftig durch Eur volmechtig gwaltrager unnd gesandten, mit denen wir solich Sachen hanndlen mugen gewislichen alhie in unnsrer Stat Wienn erscheinet, unnd euch hierinn nit annderst haltet noch ungehorsam beweiset, des wellen wir unns zu Euch versehen, unnd Ir tuet daran unnsrer Maynnung. Geben in unnsrer Stat Wienn am dreissigistn tag Augusti, anno etc. im vier und zwainzigisten (oldalt : v^t).

Ferdinandus mp.

Commissio serenissimi domini
principis archiducis propria
H(?)treinsauerwein mp.

Kivül : Unnsern getrewen lieben Richter und Rate unnsrer Stat zu sanndt Pölten.

Eredetije papiron, kívül a főherczegnek papirba nyomott zárópecsétjével, a M. Tud. Akadémia mohácsi vész előtti oklevelei közt, a XI. kötetben.

VII.

1527. márczius 23. Bécs. I. Ferdinánd király parancslevele Sanct-Pölten városához, melyben meghagyja nekik, hogy Zápolyai Jánosnak Regensburgba a birodalmi gyűlésre küldött követét, Bánffy Jánost, egész csöndben és zaj nélkül fogják el és tartsák a további rendelkezésig biztos őrizet alatt.

Ferdinand von Gottes gnaden zu Hungern und
Beheim etc. kunig, Infannt in Hispanien Ertz-
hertzog zu Osterreich, hertzog zu Burgundi etc.

Getreuen lieben! Wir haben gewisse kuntschafft das der weid aaus Sybenburgen, der sich nennt ainen vermainten kunig zu Hungern, vorhab ainen genannt Pamphi Janusch, als sein potschafft, auf den angesetzten Reichstag gen Regensburg zu der Reichstennd versamblung zu schigkhen, weliche villeicht numer (? e szóban vakarás van) von Im abgefertigt oder aber palld auf dem weg sein wirdet. Und dieweill dann zuversichtlich sit das desselben weida potschafft nichts annders zuhandlen oder zeveben bevelh hab, dann das demselben seinem herrn zuverhenngung seines unbillichen ungegrundten furnembens des zu Abbruch und ver hinderung unns er billichen Erb gerechtighait raichet und diennstlich ist, welches auch gemainer Cristenhait, von derselben höchsten veind und verfolger Cristenlichs glauben und namens dem Turgkhen zu unuberwundtlichen nachtaill komen mochte. So ist unns er ernstlicher Bevelh an Ewr, das Ir allenthalben in Euer verwaltung sunderlichen an den Orten, da sich der gemellten potschafft durch Zichen zuversehen ist, durch geschigktt und vertraut personen sovill in gueter gehaim bestellet und anrichtet, damit dieselb potschafft sovill muglichen ausgekhuntschafft und mit gueter schigkhlichait im veld oder sunst niderleet und verhafft damit solhs sovill muglichen in der still beschehen möchte. Nachmals solhs unns er Stathalter und Regenten unns er Niederösterreichischen Lannds onverzug anzaiget und berichtet und mitler Zeit die bemellt potschafft an ainem sichern Ortt, bis auf unns ern fernes beschaid aufhaltet und verwaret, wie Ir dann solhs in gehaim und aller still zubestellen woll wisst, daran beschiecht unns er ernstliche Maynung. Geben in unns er Stat Wienn am XXIII tag Marcii, anno etc. im XXVII unns ern Reiche im Ersten.

F. h. Z. Polhaim
Stathalter.

H. (?)treinsauerwein
N. O. Cantzler.

Commissio domini regis
in consilio

Ruedolff h. v. Hohenfeldt
G. Kollanitsch mp.

Kívül : Unsern getreuen lieben, n. Richter und Rate zu sannd
Pölden. *Pölden.*

Eredetije papiron, kívül a király vörös viaszba nyomott kis záró-
pecsétjének töredékével, a M. Tud. Akadémia mohácsi vész előtti oklevelei
közt, a XI. kötetben.

VIII.

*1552 augusztus 14. Bécs. I. Ferdinánd király parancslevele Sct.
Pölden városához, melyben meghagyja nekik, hogy kísérik figyelem-
mel a Magyarország felől húzódó hadcsapatokat és az udvari mar-
schallnak mindig tegyenek róluk jelentést.*

Ferdinand von Gottes gnaden
Römischer zu Hunngern unnd
Behaim etc. kunig etc.

Getreuen lieben : Unnsere gnediger Bevelch ist das Ir auf
alles Kriegsfolckh zu Ross unnd Fuess so herauf aus Hungern
Aufwertz zeucht Eur fleissig Achtung habet, und dasselb bey
Euch nit fur ziehen lasset, sonnder alheer zu unnsere hof Mar-
schalch beschaidet, alda werden sy gueten beschaid finden.
Daran thuet Ir unnsere gnedigen willen und Maynung. Geben in
unnsere Stat Wienn den viertzehenden tag augusti, anno etc.
im zwaiundfunfftzigisten, unnsere Reiche des Römischen im
Zwayunndtzwaintzigisten unnd der Anndern im Sechsunndtzwain-
tzigisten.

Ferdinand mp.

Ad mandatum
domini regis proprium
(?)ndspeer (olvashatlan).

Kívül Unnsere getreuen lieben n. Richter und Rath unnsere Stat
Sant Pölden *Pölden.*

Eredetije papiron, kívül a királynak teljesen ép papirba nyomott
pecsétjével a M. Tud. Akadémia mohácsi vész előtti oklevelei közt, a XI.
kötetben.

Közli : DR. IVÁNYI BÉLA.

A PANNONHALMÁN ŐRZÖTT GUARY-LEVÉLTÁR ÁRPÁD- ÉS ANJOU-KORI KIADATLAN OKLEVELEI.

A Guaryak családi levéltára Guary Miklós cs. és kir. kamarás bizalmából 1899 elején került a pannonhalmi főmonostor őrizetébe. A több ezer darabot számláló levéltárnak XVI. s köv. századokbeli anyagában is van ugyan sok becses darab (talán legértékesebb Pellérdi Péter 1595 nov. 1. kelt levele, mely ugyanaz, mint a melyből Manlius Sárvárótt Báthorynak Szinán ellen viselt hadjáratát kiadta), de értékét a 153 darab mohácsi vész előtti irat adja meg, melyekből az Árpádok korára esik 3, az Anjou-korra 49 és 1 értékesíthetetlen töredék, Zsigmond s utódai idejére 38, Mátyás uralkodására 29 és 1 fragmentum, a Jagellók korára 30 és 2 töredék. Ebből két Anjou-kori 1906, illetve 1907 folyamán került a levéltárba, de kétségtelenül régebben is ott voltak, mert az 1907 márcz. 22-én hozzám érkezett 1340 február 3-i irat már a Hazai Okmánytárban is a Guary-levéltárból közöltetett. Időközben azonban kallódott is el. Így az ugyanazon okmánytár I. 230—231. ll. közölt 1361 máj. 17-i oklevél most nincs a levéltárban.

A Guary-levéltár anyagából már régen történtek közlések, talán a legtöbb a Hazai Okmánytárban jelent meg. Ezek a közlések azonban nem mindenképen felelnek meg a kívánalomnak. Így az I. 158—159. ll. levő oklevél 1329 márcz. 27-i keltezéssel van közölve ápr. 10-i helyett; az imént említett 1340 febr. 3-i okiratban Gotha de Maah van az eredeti világosan olvasható de Baach-ja helyett; a 188—189. ll. 1346 jún. 3-i keltezéssel van kiadva az oklevél, holott: Datum in vigilia festi Penthecostes anno Domini M^oCCC^oXL-mo septimo; az 1355 jan. 20-nál közölt oklevél jan. 27-i, az 1357 máj. 29-nél kiadott pedig június 5-én kelt s fölöslegesen van benne megkérdőjelezve a Mark de Makva utolsó szava, mert világosan látható s az oklevél hátán is

olvasható s ugyanitt nem Sestydus de Kald, hanem Sefrydus szerepel, az 1366 okt. 8-nál közölt oklevél is későbbi egy nappal; stb.

Maradt azonban még a régebbi időből is elég kiadatlan s ezek közzétételét kezdjük meg a jelen közleményünkkel.

I.

1252 június 2. Pozsony. Roland nádor és pozsonyi ispán átírja a veszprémi káptalan levelét, mely szerint Jolát bán és testvére Vid Nivig nevű jószáguknak és Jolát egy más 39 holdas földjének határait Jolát a nádori poroszló s a káptalani bizonyság jelenlétében a szomszédok ellenmondása nélkül megjárta s a régi határjeleket megújította.

Nos *Rolandus palatinus et comes Posoniensis* omnibus presentes litteras inspecturis duximus significandum, quod, cum *Iolat banus* petivisset a nobis, ut hominem nostrum *Boymuch* nomine sibi *in pristaldum* daremus, coram quo mediante testimonio *capituli Wesprimiensis terram suam* circuiret et *fratris* suisitam *in Nywig* et eiusdem terre metas veteres renovaret, quia iusta petitio admittenda est, petitionem dicti *Iolat bani* in negotio predicto admisimus. Postmodum idem *Iolat banus* litteras capituli *Wesprimiensis* coram nobis exhibuit cuius (!) tenor talis est :

Nobili viro et honesto *R. palatino et comiti Posoniensi* totum *Wesprimiensis ecclesie capitulum* orationes in Domino cum sincere dilectionis affectu. Litteras dominationis vestre recipimus continentibus, ut *Iolat bano et pristaldo* vestro *Boymuch* nomine daremus hominem nostrum pro testimonio, coram quo idem *Iolat una cum pristaldo* vestro circuiret terram suam et *fratris* suisitam in *Niwig* et eiusdem terre metas veteres renovaret. Nos igitur misimus hominem nostrum *Rubinum sacerdotem de Monoslou* cum *Iolat bano et pristaldo* vestro antedictis, coram quo ipsi terram memoratam circuirent et metas veteres renovarent. Et reversi ad nostram presentiam retulerunt, quod super dicto facto nullum habuissent contradictorem. Item nobiles viri, a quibus idem *Iolat et frater suus Wid* emerant dictam terram, item *wduornici domini regis, vinitores domini regis et caniferi et populi domini episcopi Wesprimiensis*, videlicet cometanei ipsius, presentes fuerunt, nec aliquatenus contradixerunt. Item prefatus *Iolat* in presentia *pristaldi* vestri et hominis nostri sacerdotis predicti quadraginta iugera terrarum minus uno, sita in diversis locis, circuvit, que emerat etiam a nobilibus memoratis, nec predicte generationes cometanei sibi contradixerunt.

Nos vero continentibus litterarum capituli *Wesprimiensis* plenam fidem adhibentes et ne processu temporum questio litis

contra Iolat banum et fratrem suum memoratum vel heredes eorum possit moveri super negotio premissis, in confirmationem rei geste litteras presentes sigilli nostri munimine roboratas duximus concedendas. Datum Posonii in quindena Pentecostes, anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo quinquagesimo secundo.

Szép kiállítású hártyaoklevél, de pecsétje elveszett.
Régi jelzése: Nr. 1983.

II.

(1256) december 13. Aranyos. Királyi ítélet a Bernold és testvérei és Bogyzsló és a kiskoru Ilmerius közt Udvarcz és Sziget birtokok miatt folyó perben.

Damus pro memoria, quod, cum per barones nostros inter *Bernoldum* et *fratres* eius ex una parte et *Bogizlaum* ex altera *duellum per pugiles conducticios* fuisset adiudicatum, prout in litteris iudicis curie nostre continetur, postmodum partibus iterato coram nobis constitutis dicebant iidem Bernoldus et fratres eius, quod contra *Ylmerium*, *filium Ilmerii* testes produxissent et procederent in prefata causa eodem modo, quemadmodum contra Bogizlaum memoratum. Ylmerius vero e converso proponebat, quod eos prohibuisset in testium productione et portionem suam in terris *Vduorch* et *Zygeth* vocatis in duello filii Bogizlai comittere nollet, sed *ad respondendum et defendendum ius suum annos sue discretionis expectaret*. Nos itaque iudicavimus inter partes, quod in quindena Epiphaniarum Domini Bernoldus pro se Január 20. et pro fratribus suis ex una parte et Yllev pro se et pro Bogizlao patre suo ex altera debent coram nobis *inire duellum in equis et in armis in area certaminis* congressuri super meditate (!) terrarum *Vduorch* et *Zyguth* (!) predictarum Bogizlaum et filium eius contingente et super dampno quinquaginta marcarum et super combustionem domorum suarum, que omnia iidem Bernoldus et fratres eius requirunt a Bogizlao et filio Ylmerii supradictis. De facto vero filii Ylmerii tam super terris, quam aliis predictis, si facto seu duello filii Bogizlai debeat adiungi, nec ne, ipso die duelli cognoscemus. Dicimus etiam, quod si idem Bernoldus ante ipsius duelli ingressum iuraverit, ut quinque marcas dederit antea pugili conducticio super eodem facto congressuro, ex tunc idem Bogizlaus solvet eis quinque marcas vicesimo quinto die ipsius duelli coram capitulo Wesprimiensi in ea specie pecunie, qua idem iuraverit. Datum in *Oronos* in octava Sancti Nycolai.

Hátán: Contra Bernoldum et fratres eius pro Bogizlao super duello. Hártyaoklevél a pecsét némi maradványával, melyből csak a király bal válla s alább az övnél nyugvó kéz látszik.

Régi jelzése: Nr. 2041.

III.

1295 február 4. Csáfordi Pál ispán és fiai a türjei konvent előtt megjelenvén, az egyik fia Sebret Csáfordon és Dabrolon birt részeit 6 márkáért eladja öccsének Bereczknek.

Nos *Gregorius prepositus et conventus monasteri (!) Beate Virginis de Iuhrle* memorie commendantes significamus, quibus expedit, universis presentium per tenorem, quod comes *Paulus de Chafurd* cum filiis suis *Hehelev, Sebret, Paulo Sceuke et Berecko* coram nobis personaliter constitutus, ex quibus *Sebret* predictus ex voluntate comitis Pauli patris sui ac Ehellei (!) et Pauli Sceuke fratrum suorum, quorum voluntate et permissione totam terram suam, sue portioni cedentem, cum vinea sua et cum omnibus aliis utilitatibus suis *in Chafurd et Dobrul* existentes (!) pro sex marcis *vendidit Berecko* iuniori fratri suo coram nobis plene receptis pro propriis rebus suis in filios filiorum inrevocabiliter perpetuo possidendam et habendam. Nos autem, ut huius venditionis et emtionis (!) series in peremnem (!) revocetur memoriam et lis in hoc facto temporis decursu oriri non possit, *Berecko* sepius memorato nostras litteras concessimus nostro sigillo communitas. Datum tertio die Purificationis Sancte Marie, anno Domini M^oCC^o nonagesimo quinto.

Hártyaoklevél, majdnem teljesen levált pecséttel, csak C...E... V..... betűk maradtak meg és balfelől az E betűn belől egy csillag.
Régi jelzése : Nr. 2059.

IV.

1321 június 4. Péter fia Tiván és Bécs fia Ábrahám kispépi nemesek négy ekényi kispépi birtokukat a vasvári káptalan előtt 12 márkáért 3 évre zálogba adják Bögöti Kázmér fiainak Várdának és Csepánnak.

Nos *capitulum ecclesie Sancti Michaelis de Castroferreo* significamus tenore presentium universis, quod *Tivan filius Petri et Abraaham filius Beech nobiles de Kisvep* coram nobis personaliter constituti *possessionem eorum in eadem Kisvep* existentem ad quatuor aratra in toto, terris arabilibus, pratis, nemoribus sufficientem cum omnibus utilitatibus suis et pertinentiis universis pro duodecim marcis denariorum a festo Pentecostes usque tertiam eiusdem festi revolutionem *pignori obligarunt magistris Varda et Chepano filiis Cazmeri de Bugth* coram nobis. Qui si ipso termino completo, videlicet tertia revolutione festivitatis antedictae redimere poterunt, bene quidem, alioquin transacto

ipso termino duplo redimere poterunt ab eisdem. Cui quidem terre Kisvep a parte orientali terram eorundem Varde et Chephani magistrorum *Valth* vocatam, a parte meridionali terram filiorum *Chunitan*, a parte vero occidentali, videlicet ubi pervenit ad fluvium *Zanath* et metam terream, terram que pertinet ad *Sabariam*, a parte autem aquilonis terram *nobilium de Beud* vicinatas et contiguatas affirmarunt, a quibus per metas distinguitur, circumdatur et separatur, sicut partes retulerunt. Datum in octavis Ascensionis Domini, anno eiusdem M^oCCC^oXXI^o.

Hártyaoklevél, pecsétjének csak zárószalagja van meg.
Régi jelzése : Nr. 2003.

V.

1326 márczius 10. *Nádasdi László fia János és Kázmér fia Csepán a vasvári káptalan előtt megbékülnek azon kártételek miatt, melyeket Csepán jobbágysai János jobbágysai meggyilkolásával, megsebzésével és jószágai pusztításával okoztak.*

Nos capitulum ecclesie Sancti Mychaelis de Castro, significamus tenore presentium, quibus expedit universis, quod magister *Johannes filius Ladislai de Nadast* ab una parte, magister *Chepanus filius Kazmerii* ab altera coram nobis constituti super causis suis infrascriptis motis inter ipsos, videlicet morte unius iobagionis magistri Iohannis predicti interfecti per famulos dicti magistri Chepani, vulneribus illatis alteri iobagioni (!) suo et dampno quinquaginta marcarum in ablatione rerum et *destructione possessionum* dicti magistri Iohannis *Karka et Markolch* vocatarum receptis novem marcis denariorum Wiennensium ab eodem magistro Chepano coram nobis ad plene pacis se dixerunt devenisse unionem ita, ut lapsu temporum nulla questionis materia contra dictum magistrum Chepanum aut suos famulos vel ad ipsum pertinentes pro causis superius memoratis valeat suscitari. Datum feria secunda proxima post dominicam Iudica, Anno Domini M^oCCC^o vigesimo sexto.

Hártyaoklevél igen csekély pecsétmaradvánnyal.
Régi jelzése : Nr. 1964.

VI.

1328 április 10. *A vasvári káptalan Bögöti Kázmér fiának Várdának kérésére átírja s új pecsétje alatt kiadja az 1326 márczius 10-i oklevelet.*

Nos capitulum ecclesie Sancti Mychaelis archangeli de Castroferreo significamus tenore presentium universis, quod comes *Varda filius Kazmerii de Buguth* ad nostram accedendo presen-

tiam, exhibuit nobis litteras nostras patentes sub *antiquo sigillo* nostro confectas, petens nos cum instantia, ut eosdem de verbo ad verbum rescribi faceremus et iuxta regie maiestatis preceptum ac mandatum *novo sigillo* nostro dignaremur confirmare. Quorum quidem litterarum tenor talis est:

Nos capitulum ecclesie Sancti Mychaelis de Castro ferreo (!) etc. l. 1326-nál.

Nos enim petitionem ipsius comitis Varda fore iustam et congruam considerantes, easdem litteras de verbo ad verbum rescribendo (!) et iuxta regium preceptum ac mandatum novo sigillo nostro fecimus consignari. Datum in octavis Pasce, anno Domini M^oCCC^o vigesimo octavo.

Hártyaoklevél némi pecsétmaradvánnyal.
Régi jelzése: Nr. 1796.

VII.

1328 november 15. A veszprémi káptalan bizonyítja, hogy Bögöti Kázmér fia Várda az előző napon Molnári András és Makvai Békös fia István ellenében letette a fogott biráktól neki megítélt esküt, mely szerint Vilmár fia Miklós, kiért kezes volt, úgy szökött meg tőle s s nem maga bocsátotta szabadon.

Nos capitulum ecclesie Sancti Mychaelis de Castroferreo damus pro memoria, quod Warda, filius Kazmerii de Bugethy secunda feria proxima post festum Sancti Martini confessoris coram nobis contra comitem *Andream de Molnar* et 1328 nov. 14. *Stephanum filium Bekus de Makua*, sicut per arbitrium proborum et nobilium virorum extiterat inter eos ordinatum, prestitit sacramentum super eo, quod *Nicolaum filium Wilmar* coloneum, pro quo fideiussor extiterat, non voluntarie emiseric, sed maliciose ab eodem recesserit et sic ipsum Warda in fideiussione sua reliquerit. Datum feria tertia post festum Sancti Martini prenotatum, anno Domini millesimo CCC^oXX^o octavo.

Hártyaszület kevés pecsétmaradvánnyal, melyen a FERREI szó még olvasható.

Régi jelzése: Nr. 2047.

VIII.

1328 november 16. A vasvári káptalan előtt Bögöti Kázmér fia Várda a következő évben két részletben fizetendő 10 márkát, illetve ennyi értéket ígér Molnár Izsák testvérének Andrásnak és Makvai Beke fiának Istvánnak a tőle megszökött Vilmár fia Miklósért, kit kezessége értelmében Vas vármegye alispánja és szolgálóbirái elé kellett volna állitania s megigéri, hogy a fizetést semmi szín alatt el nem halasztja.

Nos capitulum ecclesie Sancti Mychaeli sarchangeli de Castroferreo damus pro memoria, quod comes Andreas frater Izach de Molnar et Stephanus filius Beke de Makwa ab una parte, comes Warda, filius Kazmerii de Buguti ex altera coram nobis personaliter constituti, idem Warda pro eo, quod Nicolaum filium Wylmary coloneum, quem per comitem Andream et Stephanum predictos ordine iudiciario detentum referebant et idem Warda pro ipso Nicolao fideiussor extitit et secunda feria post festum Beati Martini confessoris coram comite Castriferrei et iudi- 1328 nov. 14. cibus nobilium statueret in iudicio et statuere non potuit eo, quod ipsum Nicolaum maliciose idem Warda de se dicebat recessisse et in dicta fideiussione sua ipsum reliquisset, predictis comiti Andree et Stephano filio Beke obligavit se soluturum decem marcas coram nobis partim in denariis, partim in estimatione condigna, exceptis armis, retibus et terris, in terminis infra scriptis, videlicet quinque marcas in octavis Ephi- 1329 jan. 13. niarum Domini, alias quinque marcas in octavis medi- 1329 apr. 5. quadragesime, tali tamen pena interiecta, quod si primum terminum omiserit, iudicium incurret, si secundum, duplo punietur. Assumpsit etiam idem Warda, ut nullum terminum solutionum per aliquam causam, sive motum regni, litteras regias vel barronum vel aliquas cautiones inventas posset prorogare. Datum tertia feria ante octavas Sancti Martini confessoris, anno Domini M^o CCC^o XX° octavo.

Hártyaoklevél némi pecsétmaradvánnyal, melyből néhány betű még kivehető.

Régi jelzése : Nr. 1966.

IX.

1333 augusztus 12. A veszprémi káptalan előtt Berkerel fia Lőrincz és ennek fia Balázs, uzsai nemesek uzsai részbirtokukat az Uzsán a Szentháromság tiszteletére emelt egyházat és remeteséget, az uzsai Szent György-templomból birt kegyuri részöket, a Lesencze folyón levő malomhelyeiket jó szolgálatai és 100 márka fejében átengedik Töreki Simon fia Miklósnak s ebbe az eladásba Lőrincz és Balázs atyafisága is beleegyezik.

Nos capitulum ecclesie Wesprimiensis significamus, quibus expedit, tenore presentium universis, quod comite *Laurentio filio Berkerel nobili de Wsa* unacum *Blasio filio sua* ex una, et magistro *Nicolao filio Symonis de Thurék* g nero eorundem comitis Laurentii et Blasii filii sui parte ab altera coram nobis personaliter constitutis, per eosdem comitem Laurentium et Blasium filium suum vive vocis ministerio propositum extitit et relatam, quod, quia idem magister Nicolaus ipsis ope, opere, consilio, favore sollerter et indefesse complacere, negotiaque ipsorum cum sumpme fidelitatis cultu loco et tempore ad id oportunitis supportare studisset, *dictumque Blasium in curia venerabilis in Christo patris domini Nicolai, Dei et apostolica gratia episcopi Agriensis permanentem* et eidem domino episcopi famulantem cum favore proximitatis tueri et sibi in hiis omnibus, in quibus idem Blasius ad ipsum confideret et confidisset, provisiones facere curavisset, ab hoc ipsi tum pro tot et tantorum beneficiorum recompensationem, tum etiam receptis ab eodem magistro Nicolao centum marcis promptorum denariorum Vyenensium, quamlibet marcam cum decem pennis eorundem denariorum computando, totam *portionem ipsorum possessionariam in possessione Wsa vocata, in comitatu Zaladyensi* in vicinitate et commetaneitate possessionum *Lukasii filii Wyslo simaliter Wsa et Nicolai Kyz dicti Pobur ac monasterii Beati Martini confessoris Montis Pannoniensis Stephand* vocatarum, necnon possessionis castri *Rezy Zyd* nuncupate existentis habitam, tytulo (!) iuris hereditarii ipsos contingentem, per quam fluvius *Lesenche* discurreret, cum omnibus utilitatibus et pertinentiis suis, utpote *ecclesia et loco heremicali in honore Sancte Trinitatis* per eundem comitem Laurentium intra limites eiusdem portionis possessionarie *constructa* et *portione patronatus ecclesie Sancti Georgii matyris in eadem Wsa (!) fundate, locis molendinorum* super eodem fluvio *Lesenche* habitis, vineis, terris arabilibus, pratis, silvis, nemoribus et fluviis dedissent, donassent et vendidissent et coram nobis dederunt et vendiderunt eidem magistro Nicolao et suis heredibus, heredumque suorum successoribus iure

perpetuo et irrevocabiliter possidendam. tenendam pariter et habendam, nullum ius, nullumve dominium amplius pro se in eadem reservando. Et prefatus Lukasius, filius Wyslo et Petrus, Johannes, Bede ac Stephanus, filii eiusdem Lukasii, proximi eorundem comitis Laurentii et Blasii filii sui, cum quibus ipsi in una forent linea generationis et prefata portio ipsorum possessionaria cum dictis Lukasio et filiis suis iusta divisione inter ipsos prehabita ad eosdem Laurentium et Blasium filium suum deventa fuisset et devoluta, similiter personaliter coram nobis comparentes huic venditioni et donationi plenum consensum prebuerunt et assensum partibus supradictis, dante pariter et communiter eidem magistro Nicolao et suis successoribus predictam portionem possessionariam, cuiuscunque voluerint, in vita sua donandi seu vendendi et in morte legandi plenam et omnimodam facultatem testimonio presentium litterarum et auctoritate. Insuper obligarunt se idem comes Laurentius, Blasius filius suus et filii eiusdem Lukasii ac ipsorum heredes preallegatum magistrum Nicolaum et ipsius posteritates ab omnibus ratione dicte portionis possessionarie et utilitatum suarum processu temporis inquietare nitentibus semper et ubique defendere et expedire laboribus ipsorum propriis et expensis. Quod si expedire non possent vel non curarent, ex tunc ipsi ante litis ingressum dictas centum marcas eidem magistro Nicolao vel suis successoribus reddere tenerentur et insuper in aliis quinquaginta marcis sine portione iudicis convincerentur eo facto contra magistrum Nicolaum et suos successores prenotatos. Datum feria quinta proxima post festum Beati Laurentii martyris, anno Domini M-mo CCC-mo XXX-mo tertio.

A veszprémi káptalan 1334 május 19-i átiratából.

X.

1334 május 19. Tőreki Simon fia Miklós az előző oklevelet a veszprémi káptalannal átiratja.

Capitulum *Wesprimiensis* ecclesie omnibus Christi fidelibus presens scriptum intuentibus salutem in salutis largitore. Cum mundi labilis conditio sit caduca et geste rei memoria propter brevem vitam hominum caligine oblivionis obfuscata nequeat in evum perdurare, provida sollicitudo hominum adinvent, ut, que aguntur in tempore, ne simul labantur cum eodem et ne irrecidive contencionis scrupulum invalescant, litterarum testimonio sollidentur (!). Proinde ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod *Johannes filius Pauli de Kaal Sancti Vithi*, famulus nobilis viri magistri *Nicolai, filii Symonis de Thurek*, pro eodem domino suo ad nostram accedens presentiam,

exhibuit nobis quasdam priores litteras nostras patentes, vice et nomine eiusdem domini sui petens nos cum instantia, ut ad uberiores rei cautelam tenorem earundem litterarum nostrarum de verbo ad verbum nostris privilegialibus litteris inseri et nostro sigillo autentico communiri facere dignaremur. Quarum quidem litterarum tenor talis est:

Nos capitulum ecclesie Wesprimiensis etc. l. az előző oklevelet.

Nos igitur iustis et legitimis petitionibus eiusdem Johannis nobis in persona predicti domini sui factis, ut premissum est, favorabiliter inclinati, easdem litteras nostras non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte vitiatas de verbo ad verbum nostris privilegialibus litteris inseri et nostro sigillo autentico fecimus consignari. Datum per manus discreti viri magistri Pauli lectoris ecclesie nostre, quarto decimo Kalendas Iunii, anno Domini millesimo CCC-mo XXX-mo quarto, venerabili in Christo patre et domino domino M., Dei gratia *episcopo Nitriensi postulato ecclesie nostre*, discretis viris magistris Iohanne preposito, aule domine regine vicecancellario, Marko cantore et Stephano custode ecclesie nostre existentibus.

Jól conservált hártyaoklevél, de vörös selyemfonadékáról a pecsét elveszett. — A végül említett M püspök = Mesko.

Régi jelzése : Nr. 2055.

XI.

1338 augusztus 11. A vasvári káptalan Leuszták Vas vármegyei főispán alispánjának, Andrásnak jelenti, hogy a bizonyosága jelenlétében tartott nyomozás igazolja a vádat, melyet Válti Várda fia György Tömördi Lukács fia Szőke vépi officialis ellen a Vépen és Kisvépen elkövetett hatalmaskodások miatt emelt.

Nobilibus viris et honestis, magistro *Andree vicecomiti magistri Leustachii comitis Ferrei castri iudicibusque nobilium eiusdem comitatus capitulum ecclesie Sancti Mychaelis de eodem Ferreo castro* amicitiam et reverentiam promptiorem. Litteras vestras reverenter recepimus, in quibus vidimus contineri, quod *Georgius filius Varda de Valt* vobis dixisset querulose, quod *Zeuke filius Luka de Themerd, officialis de Vep*, dominico 1338 aug. 2. die proximo post octavas Sancti Iacobi apostoli proxime preterito cum universis populis de eadem Vep armatis manibus et manu violenta super possessionem ipsorum *Georgii filii Varda, Ladislai filii Dominici et Elie filii Chepani Kysvep vocatam* veniendo decem currus frugum ad aliam possessionem *Wep (!) vocatam* potentialiter deferendo, mulieres eiusdem ville enormiter verberando wul-

nerassent, eundemque Georgium filium Varda cum suis servientibus de possessione sua Kysvep vocata ad domum *Johannis filii Dominici de eadem (!) Beud* effugando interficere voluissent. Super quo nos petebatis diligenter, ut cum *Paulo filio Mykou de Beud* homine vestro, hominem nostrum pro testimonio mitteremus ad sciendam et inquirendam de premissis omnimodam veritatem et secundum quod nobis veritas per eosdem constaret, vobis rescriberemus. Verum cum vestris petitionibus in omnibus acquiescere velimus, cum prescripto Paulo, homine vestro, hominem nostrum, *Paulum sacerdotem* pro testimonio transmisimus ad premissa exsequenda. Qui ad nos reversi et per nos diligenter requisiti, concorditer retulerunt, quod, sicut a nobilibus et ignobilibus, provincie hominibus ac viris ecclesiasticis diligenti inquisitione habita scire potuissent, scivissent, ut omnia premissa per prescriptos Zeukem officialem de Vep et universos populos de eadem super ipsum Georgium fuissent fore (!) facta. Datum secundo die festi Beati Laurentii martyris, anno Domini M^oCCC-mo XXX-mo octavo.

Hártyaoklevél, pecsétje igen hiányos, de köriratából + CAPTULI . . . RI . . . R . . . kivehető.

Régi jelzése : Nr. 2063.

Ugyanennek megvan egy ugyancsak hártýára írt másodpéldánya is, valami kissé eltérő helyesírással, rongált pecséttel. Ennek régi jelzése : Nr. 2034.

XII.

1343 augusztus 12. A vásvári káptalan előtt Várda fia György a maga és Válti Csepán fia Illés nevében tiltakozik, hogy Hermáni Hertenig fiai György és Mihály Vált jószágot valahogy el ne idegenítsék.

Nos *capitulum ecclesie* Beati Mychaelis archangeli de *Castro-ferreo* damus pro memoria, quod *Georgius filius Varda* pro se et pro *Elia filio Cepani de Walth* cum procuratoriis litteris comitis *Pauli iudicis curie* ad nostram personaliter accedens presentiam, *Georgium et Mychaelem filios Hertenig de Herman* a venditione, impignoratione, usui traditione et quovis titulo alienationis (!) possessionis *Valt* (!) cuilibet et specialiter dominabus *Elene, relicte Dominici filii Kamerii* (!) de *Buguth* et *Annus fratrisse* (!) eiusdem et conformiter quoslibet habituros per modum protestationis prohibuerat coram nobis, referens eandem ad eosdem pertinere de iure. Datum feria tertia proxima post festum Sancti Laurentii martyris, anno Domini M-o CCC-mo XL-mo tertio.

Hanyag kiállítású hártýaszelet némi pecsétmaradványnyal.
Régi jelzése : Nr. 2024.

XIII.

1345 november 29. Vasvár. István és Ákos Vas, Sopron és Vasard megyék főispánjai és Vas vármegye szolgabirái bizonyítják, hogy Válti Csépán fia Illés és Várda fia György, a Válti Jakab özvegye és fiai János és Egyed, továbbá János fia Lőrincz vádja alól, hogy ezek váltai jószágán erőszakoskodtak, esküvel tisztázták magokat.

Nos magister Stephanus et Ákos comites Castriferrei, Soproniensis et Warosdiensis ac iudices nobilium predicti Ferreicatri comitatus damus pro memoria, quod, cum iuxta continentiam priorum litterarum modum et formam nostre iudicarie (!) examinis significantium Elyas filius Chepani et Georgius filius Warda de Walth contra nobilem dominam relictam Jacobi de eadem et Johannem ac Egidium filios eiusdem domine, necnon Laurentium filium Johannis feria secunda proxima ante presens festum Beati Andree Apostoli quarto se cum nobilibus sibi similibus 1345 nov. 28. super eo, quod ipsi predictos Egidium et Johannem ac Laurentium filium Johannis feria sexta proxima post festum Beati Michaelis archangeli hoc anno venientes a perceptione quarumlibet utilitatum dicte possessionis ipsorum Walth non prohiberint et terras eorum arabiles per iobagiones suos arari non fecerint, nec silvam ipsorum succidi, lignaque deferri de eadem et in premissis innocentes sint (!), coram nobis sacramentum prestare debuissent, tandem die ipsius iuramentalis depositionis occurrente predicti Elias filius Chepani et Georgius filius Warda cum suis coniuratoribus predictis sacramentum ipsorum, ut tenebantur, deposuerunt coram nobis. Quos nos super premissis contra ipsos propositis reddidimus expeditos tenore presentium mediante. Datum in Ferreocastro in crastino ipsius iuramentalis depositiones anno Domini M^o CCC^o-mo XL-mo quinto.

Papiroklevel némi pecsétmaradvánnyal.
Régi jelzése : Nr. 1994.

XIV.

1345 november 1. Hermani Herteniğ fiai György és Mihály 20 márka büntetés alatt megigérik, hogy Várda fia Györgyöt és Csepán fia Illést sem ők, sem utódai Vált birtoklásában nem háborgatják és nem akadályozzák meg, ha valamelyik hermani nemes nekik Váltot illető irásokat akarna adni.

Nos capitulum ecclesie Sancti Michaelis archangeli de Castroferreo memorie commendamus per presentes, quod Georgius et Michael, filii Herteniğ de Herman, ad nostram personaliter acce-

dendo presentiam, voluerunt et obligarunt se et suos posteritates *Georgio filio Varda et Elye filio Chepani de Valth* atque in posterum successoribus ipsorum, ut unquam ullo temporum processu nec ipsi, nec ipsorum posteritates prefatos Georgium filium Varda et Elyam filium Chepani et suos successores ratione predictae possessionis *Valth* movere et in causam atrahere poterunt et etiam si aliqui de nobiles de Herman instrumenta et munimenta super predicta possessione *Valth* ipsis Georgio filio Varda et Elye vel eorum heredibus dare et assignare niterentur, ipsis dantibus contraire non poterunt, alioquin in viginti marcis denariorum remanebunt Georgio et Elye prenotatis. Ad quod se et suos successores sponte obligarunt. Datum festo (!) Omnium Sanctorum anno Domini MCCCXL-mo quinto.

Hártyaszeletre írt oklevél, pecsétjének körirata megvan, közepe kitörött.

Régi jelzése : Nr. 2033.

XV.

1346 június 16. Simonyi János a győri káptalan előtt ingyen visszaereszti Simonyi Miklósnak a zálogos Acsakot s kölcsönösen, birságterhe alatt megígérik, hogy a Battyánt és Csepányföldét illető irásokat szükség esetén rendelkezésére bocsátják egymásnak.

Nos capitulum *Jauriensis ecclesie* memorie commendantes tenore presentium significamus, quibus expedit, universis, quod *Johannes filius Petri de Symon* comitatus Castriferrei parte ex una, item *Nicolaus filius Stephani de eadem* ab altera coram nobis personaliter constituti, idem Johannes filius Petri proposuit eo modo, quod, licet quedam possessio dicti Nicolai *Achak vocata* per eundem Nicolaum pro quarta dimidia marcis extiterit obligata, tamen ratione proximitatis sine solutione pecunie aliquali eandem prefato Nicolao et per eum suis heredibus perpetuo possidendam se confessus est restituisse et resignavit coram nobis. Voluerunt etiam partes, ut universa litteralia munimenta seu instrumenta in factis possessionum ipsorum *Bathian* et *Chepanfelde* vocatarum confecta, que habere dignoscerentur, in presentia iudicum vel ubicunque et quandocunque necessarium fieret, sibi mutuo et alternatim tenerentur exhibere obligatione tali interposita, ut, si qua partium parti alteri dicta instrumenta litteralia, dum fieret oportunum, nollet exhibere, pene quinquaginta marcarum ante litis ingressus parti alteri persolvendarum subiaceat ipso facto, prout se sponte obligarunt coram nobis vigore pre-

sentium mediante. Datum secundo die festi Corporis Christi, anno eiusdem M^oCCC^oXL^o-mo sexto.

Hártyaoklevél, pecsétje teljesen levált.

Hátán kései jegyzet: Valami Aczak Falurul való alkuja az Simony familiának.

Régi jelzése: Nr. 1965.

XVI.

1349 április 25. A győri káptalan Lajos király rendeletére nyomozást tartván jelenti, hogy Válti Csepán fia Illés igaz vádat emelt Baksa fia István ellen, hogy ez váltai jószágga egy részét elfoglalta, erdejét levágatta, szántó jobbágysait megfutamtotta.

Serenissimo principi domino Lodovico, Dei gratia illustri regi Hungarie, domino eorum metuendo, capitulum Jauriensis ecclesie orationes debitas et devotas in Filio Virginis gloriose. Litteras serenitatis vestre cum omni reverentia, qua decuit, recepimus hunc tenorem continentes:

Lodovicus, Dei gratia rex Hungarie, fidelibus suis capitulo ecclesie Jauriensis salutem et gratiam. Dicitur nobis in persona *Elie filii Chepan de Walth*, quod *Stephanus filius Boxa* quandam particulam terre ad dictam possessionem ipsius pertinentem potentialiter perarari faciendo, quam plures iobagiones suos in superficie eiusdem terre arantes effugasset et eandem particulam terre veris metis eiusdem possessionis destructis usui suo applicasset et silvam ad eandem particulam pertinentem succidi fecisset culpis suis non requirentibus. Quare fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo presente *Petrus filius Nicolai de Vndod* vel *Egidius filius Johannis de Izkaz* aut *Petrus filius Martini de Kamun*, aliis absentibus homo noster diligenter de premissis investigando sciat et inquirat omnimodam veritatem. Et post hec, prout vobis veritas constaret, nobis fideliter rescribatis. Datum Bude, feria tertia proxima post dominicam Oculi, anno Domini M^oCCC^oXL^o nono.

Nos igitur preceptis vestre excellentie obedientes, ut tenemur, una cum *Petro filio Martini de Kamun* homine vestro, *Nicolaum chori nostri clericum* pro testimonio fide dignum ad premissa inquirenda transmisimus. Qui demum ad nos reversi nobis concorditer retulerunt, quod feria secunda proxima post dominicam Ramispalmarum proxime preterita a *nobilibus de Walth* propinquioribus commetaneis 1349 márcz. 17. eiusdem *Elie* palam et oculte talem de premissis rescire potuissent veritatem, quod prefatus *Stephanus filius Boxa* similiter de 1349 ápr. 6.

Walth quandam particulam terre ipsius Elie filii Chepan ad dictam possessionem suam pertinentem potentialiter perarari fecisset et quam plures iobagiones suos in facie eiusdem terre arantes affugando expulisset et eandem particulam terre destructis veris metis ipsius usui suo applicasset et silvam eidem particule terre adiacentem succidi fecisset culpis sepredicti Elie non requirentibus. Et premissa sicut homo vestre serenitatis fore facta affirmavit, sic et testimonium nostrum prelibatum. Datum sabbato proximo post festum Beati Georgii martyris, anno Domini M^oCCCL^oXL^o nono.

Papíroklevél, melynek pecsétjéből a középső rész kipattogott, csak körírata olvasható.

Régi jelzése : Nr. 2006.

XVII.

1349 szeptember 14. Vasvár. Herbord fia Lőrincz Vas megye alispánja s a szolgabírák bizonyítják, hogy Válti Csepán fia Illés Szelestei Jakab fia János ellenében letette az esküt, mely tisztázta őt azon vád alól, hogy Vörös Fülöpöt orozva elvitte.

Nos magister Laurentius filius Herbordi vicecomes et iudices nobilium comitatus Castriferrei damus pro memoria, quod, cum iuxta continentiam priorum litterarum nostrarum feria secunda proxima ante octavas festi Nativitatis Beate Marie virgi- 1349 szept. 14. nis Elias filius Cepan de Walth propria in persona contra Johannem filium Jacobi de Zeleste in factis furtive ablationis Philippi Rufi, prout in litteris nostris prioribus manifeste videtur, iurare debuisset coram nobis, ipso termino adveniente prefatus Elias propria comparuit in persona et iuravit, ut debebat et est expeditus. Datum in Castroferreo in termino iuramenti prenotati anno Domini M^oCCC^oXXX^o-mo nono.

Papíroklevél két pecséttel, de csak Herbord pecsétjéből vehető ki a † S. . . . Herbordi körírás és hogy a pecsét motivuma kétszarvú állat (ökörfej?) volt; a másik, ugyancsak kerek pecsétből csak néhány betű látszik.

Régi jelzése : Nr. 1987.

XVIII.

1351 január 10. Vasvár. Tétény Vas megyei alispán s a szolgabírák kijelentik, hogy azon keresetet, melyet Vált királyi részének határjárása alkalmából és bizonyos képek elvitele miatt Válti Várda fia György ellen támasztottak, miután ez 20 pensát fizetett, abbahagyják.

Nos magister Theten vicecomes et iudices nobilium comitatus Castriferrei damus pro memoria, quod nos super universis causis et factis, specialiter in reambulatione possessionis Walth domini

regis ac receptione capetiarum, in quibus culpabamus Georgium, filium Warda, de predicta Walth ab eodem receptis vigintique pensis denariorum promptorum Wiennensium latorum nobis plene persolutis, eundem prescriptum Georgium reddidimus esse expeditum et per omnia satisfactum tenore presentium mediante. Datum in Castroferreo feria secunda post festum Epiphaniarum Domini, anno eiusdem MCCC quinquagesimo primo.

Papíroklevél, hátán négy pecsét maradványával, de csak az utolsó-ból maradt meg a közepén levő kereszt.

Régi jelzése : Nr. 2062.

XIX.

1352 június 10. Buda. Miklós nádor a Bögöti Ábrahám deáktól bizonyos bögöti jószágért Várada fia György ellen indított perét ez utóbbinak más perben más bíróság előtt való elfoglaltsága miatt elhalasztja.

Nos Nicolaus, regni Hungarie palatinus et iudex Comanorum damus pro memoria, quod causam, quam Abraam litteratus de Bewguth personaliter astans contra Georgium, filium Varada, de eadem, pro quo assumptor termini comparendo terminum assumpsit, iuxta continentiam litterarum capituli ecclesie Castriferrei citatoriarum simul et reambulatoriarum in facto dimidietatis possessionarie portionis filiorum Myke in dicta possessione Bewguth existentis in octavis festi Penthecostes 1352 jún. 3. movere habebat coram nobis, ratione prioritatis termini ad octavas festi Nativitatis Beati Johannis Baptiste nunc ven- 1352 júl. 1. turas statu in eodem duximus peremptorie prorogandam. Datum Bude, octavo die termini prenotati, anno Domini MCCC quinquagesimo secundo.

Papíroklevél levált pecséttel.

Régi jelzése : Nr. 2021.

XX.

1352 október 25. Buda. Válti Várda fia György és Válti Domonkos fia László a királyi kápolna ispánja László császári prépost előtt kijelentik, hogy a köztük fönnforgó hatalmaskodási ügyekben kiegyeztek és bizonyos iratok elhelyezésére, használatára nézve egyezésre lépnek.

Nos Ladislaus prepositus ecclesie Chazmensis, comes capelle et secretarius cancellarius domini Lodovici, Dei gratia regis Hungarie, memorie commendamus, quod Georgius filius Varda de Walth et Ladislaus filius Dominici de eadem personaliter coram nobis comparendo super effusione sanguinis, dampnis, nocumentis

et quibuslibet maleficiorum generibus inter ipsos usque nunc exortis se plene concordasse retulerunt et concordarunt coram nobis, reddentes sese vicissim in factis preteritis fore liberatos et expeditos, hoc expresso, quod ipsi in octavis festi Beati Andree apostoli nunc affuturis sine crastinatione omnia litem- 1352 decz. 7. teralia instrumenta ipsos communiter tangentia apud quemlibet eorum habita super possessionariis et quibuslibet factis inquisitionum, prohibitionum ac aliorum negotiorum confecta, specialiterque litteralia munimenta ipsos contingentia in quodam facto pene calumpnie, in qua *Ladislaus et Valentinus filii Stephani filii Anchelaus de Valth (!)* contra ipsum *Georgium et Eliam filium Chepani* ratione facti dicte possessionis *Walth* convicti fuissent, confecta, apud manus ipsius Georgii, ut asserunt, nunc habita, in *capitulo ecclesie Castriferrei* exhiberent et illic exhibita in loco tuto, quem partes communiter illic elegerent, conservanda deponerent eo modo, quod ab eodem loco in futurum eadem instrumenta communia nullus eorum totaliter haberet alias deferendi auctoritatem. Et idem Ladislaus solus sine ipso Georgio nullum dictorum instrumentorum ab ipso loco alias transferendi haberet potestatem, sed aliqua ex ipsis instrumentis necessaria dum competeret, eodem partes simul ab illinc excipere, idemque Georgius solum quedam instrumentorum pro se et pro ipso Ladislao filio Dominici necessaria ab eodem loco ad se recipere et quedam eorum dicto Ladislao filio Dominici dare teneretur et posset tempore congruenti aut facere exhiberi, ita, quod pars de premissis in aliquo resiliens duodecim marcarum penam contra partem alteram incurreret ante litis ingressum solvendarum, ut partes assumpserunt predictam ordinationem per omnes suos successores observari et tenere de facto instrumentorum predictorum. Datum Bude in octavis Beati Luce ewangeliste anno Domini M^oCCC^o quinquagesimo secundo.

Hártyaoklevél, pecsétje csekély hiján levált.
Régi jelzése: Nr. 2040.

XXI.

*1355 október 6. Válti Várda fia György és Domonkos fia László a vasvári káptalan előtt eltiltják Bódi Miklós fia Pétert bódi részbirto-
kának eladásától, elzálogosításától s az esetleges vevők, zálogul szer-
zők ellen is óvással élnek, mert nekik van joguk birtokul vagy zálogul
megszerezni.*

Nos *capitulum ecclesie Castriferrei* damus pro memoria, quod *Georgius filius Varda et Ladislaus filius Dominici de Valth* ad nostram personaliter accedentes presentiam, per modum prote-

stationis nobis significare curarunt, quod *Petrus filius Nicolai filii Ade de Beud* possessionariam suam portionem in eadem *Beud* habitam sine scitu ipsorum vendere et impignorare intendet. Quare eundem Petrum filium Nicolai ab huiusmodi venditione, impignoratione et qualibet alienatione predictae possessionariae sue portionis, alios vero universos et quosvis, specialiter venerabilem dominum episcopum ecclesiae *Jauriensis* et *Nicolaum dictum Zarka de Petyl* ac magistrum *Gere de Herman* ab emptione, pro pignore receptione et se quovismodo intromissione prohiberent, imo prohibuerunt contradicendo coram nobis dicentes et proponentes, quod, si idem Petrus prescriptam possessionariam suam portionem vendere vel impignorare aut aliquo modo ab ipso alienare vellet, nulli alteri, nisi ipsis ad emendum et pro pignore recipiendum proveniret. Datum in octavis festi Beati Mychaelis archangeli anno Domini MCCCL-mo quinto.

Szétszakadt papiroklefél lepattogzott pecséttel.
Régi jelzése : Nr. 2038.

XXII.

1355 október 8. Vasvár. András királynéi tárnokmester, Vas és Sopron megyék főispánja Vas megye egyetemes gyűlésén a szolgabírákkal együtt adja emlékezetül, hogy a Hidvégi András fia Jánostól Válti Várda fia György és Domonkos fia László ellen anyja hozománya miatt indított pert, mivel a Váltiak azt mondták, hogy ily fontos ügyben rokonságuk megkérdezése nélkül nem tárgyalhatnak, elhalasztja.

Nos *Andreas, magister thavaranicorum (!) domine regine, comesque Castriferrei et Supruniensis comitatum* ac iudices nobilium dicti Castriferrei comitatus damus pro memoria, quod in congregationis (!) nostra generali universitati nobilium et ignobilium dicti Castriferrei comitatus feria secunda proxima post festum Beati Michaelis archangeli de regio 1355 okt. 5. litteratorio mandato in civitate Vosuar celebrata *Johannes filius Andree de Hidveg* de medio aliorum causantium exurgendo, contra *Georgium filium Varda, Ladislaum filium Domini de Valt* in facto requisitionis dotis et rerum parofarnalium (!) domine matris sue movere intendebat coram nobis. Quo audito predictus Georgius et Ladislaus personaliter exurgentes se in tam ardua causa absque fratrum et proximorum suorum consilis (!) ad presens respondere non posse indicabant. Ideo ad feriam secundam proximam post festum Epiphaniarum Domini 1356 jan 11. nunc proxime venturam peremptorie duximus prorogandam. Datum

quarto die congregationis nostre prenotate anno Domini MCCC quinquagesimo quinto.

Papiroklevél, hátán egy pecsét felével, kettő teljesen levált.
Régi jelzése: Nr. 2030.

XXIII.

1356 július 2. A vasvári káptalan Kont Miklós nádornak jelenti, hogy parancsára nyomozást tartván, igaznak bizonyult a vád, hogy Köveskuti Duska Miklós Általanki György fia János általkendi jószágán három jobbágyot jószágaitól, ruháitól megfosztott s összevert.

Magnifico viro [Nicolao Kont], regni Hungarie palatino et iudici Comanorum [domino et] amico eorum honorando capitulum ecclesie Castriferrei [amicitiam] paratam. Noveritis litteras vestre magnificentie decenti cum honore recepisse in hec verba :

Amicis suis reverendis capitulo ecclesie Castriferrei Nicolaus Kont, regni Hungarie palatinus et iudex Comanorum amicitiam paratam cum honore. Dicit nobis Johannes filius Georgii filii Varda de Altalkend, quod Nicolaus dictus Duska de Kueskuth die dominica proxima post festum Corporis Christi proxime 1356 jun. 26. preterita . . . . . possessionem suam Altalkend vocatam latrocinialiter veniendo, tres iobagiones suas ibidem vestibus spoliasset et denudasset diris verberibus afficiendo. Super quo amicitiam vestram presentibus petimus diligenter, quatinus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo presente Laurentius filius Johannis vel Johannes filius Jacobi de Walth sive Egidius filius Mychaelis de Beud sive Cosmas filius . . . . . Stephanus filius Andree de Boguth, aliis absentibus homo noster ab omnibus, a quibus decet et licet, diligenter investigando sciat et inquirat omnimodam veritatem de premissis. Et post hec seriem ipsius inquisitionis nobis amicabiliter rescribatis. Datum in Cheperegh feria secunda proxima post festum Corporis Christi, anno eiusdem MCCC-mo L-mo sexto. 1356 jun. 27.

Verum cum nos vestre magnificentie petitionibus acquiescentes una cum praescripto Laurentio filio Johannis, homine vestro, hominem nostrum virum discretum, magistrum Petrum socium et concanonicum nostrum ad prescriptam inquisitionem faciendam nostro pro testimonio transmissemus, tandem iidem ad nos reversi nobis concorditer retulerunt eo modo, quod idem homo vester presente nostro testimonio prescripto feria quarta proxima ante octavas predicti festi Corporis Christi . . . 1356 jun. 29. accedendo et a nobilibus et ignobilibus ac cuiusvis status et conditionis comitatus Castriferrei hominibus, a quibus decisset et licuisset diligenti inquisitione palam et occulte facta . . . . .

talem de premissis scivisset veritatem, quod prescriptus Nicolaus dictus Duska filius Kemen de Kueskuth die dominica proxima post festum Corporis Christi proxime praeterita in dictam possessionem annotati Johannis filii Georgii Altalkend vocatam veniendo tres iobagiones eiusdem Johannis rebus et vestibus spoliasset et denudasset eosdem diris verberibus afficiendo. Datum quarto die inquisitionis.

Három darabra szakadt, elején csonka, egyébként vízfoltos és közbe-közbe is szakadozott oklevél, melynek pecsétje azonban fölismerhető. Régi jelzése nincs.

XXIV.

1357 augusztus első napjai. Visegrád. Széchi Miklós országbíró előtt Bögöti Domonkos fia János elengedi Várda fia Györgynek azt a tisztító esküt, melyet ennek néhány hold föld elfoglalása miatt a vasvári káptalan előtt le kellett volna tennie.

Nos comes Nicolaus de Zeech, iudex curie domini Lodovici . . . . . Hungarie, comitatusque de Turuch tenens honorem, damus pro memoria, quod Johannes . . . . . Dominici de Bugud personaliter iuxta continentiam priorum litterarum nostrarum prorogatoriarum in octavis festi Beati Jacobi apostoli 1357 aug. 1. ad nostram veniendo presentiam contra Georgium filium Varda in figura nostri iudicii proposuisset eo modo, quod idem Georgius quatuor iugera terrarum suarum in predicta possessione Bugud vocata habitarum ipsum solum contingentium propria sua auctoritate et potentia perarari et seminari fecisset. Quibus auditis et perceptis annotatus Georgius personaliter exurgendo se in premissa actione et acquisitione ipsius Johannis innocentem fore allegavit. Verum quia ipse Johannes actionem suam prenotatam nec litteris inquisitoriis, nec humano testimonio comprobabat, ideo commisimus iudicando, ut ipse Georgius tertio se nobilibus in octavis festi Nativitatis Virginis gloriose nunc pro- 1357. szept. 15. xime venturis in capitulo ecclesie Castriferrei super eo, quod ipse in premissa actione dicti Johannis innocens existat, sacramentum prestare et seriem eiusdem partes in litteris dicti capituli ad octavas festi Beati Mychaelis archangeli similiter pro- 1357 okt. 6 xime venturas nobis reportare tenerentur partes prenotate. Et cum emanatio litterum nostrarum in[ter predic]tas partes ad crastinum diem prorogata extitisset, tandem ipse Johan- 1357 aug. 2. nes personaliter ad n[ost]ram re]diendo presentiam nobis confessus extitit in hunc modum, quod ipse predictum Georgium in premissis [suis] aquisitionibus innocentem agnovisset, unde ipse premissam iuramentalem depositionem sibi re[laxasset] et remi-

sisset, imo remisit et relaxavit nostri in presentia. Datum in *Wissegrad* ..... die octavarum predictarum, anno domini MCCCL-mo septimo.

Két darabra szakadt, erősen csonkult, víztől átívódott, nehezen olvasható papiroklevél. Kerek viaszpecsétjéből a † S. Nicolai körirat s a paizsban álló sas fölismerhető.

Régi jelzése nincs.

XXV.

1358 márczius 19. (?) *A vasvári káptalan tudatja, hogy Válti Várda fia György, Bögöt fia András, Lobor fia Pál, Bögöt fia Miklós et Bögöti Péter fia Miklós a most Szovajkon tartózkodó Péter fia Jakabot, testvéreit és másokat szovajki részbirtokuk eladásától, elzálogosításától s bármiféle elidegenítésétől eltiltották.*

Nos capitulum ecclesie Castriferrei damus pro memoria, quod Georgius filius Warda de Walth, Andreas filius Buguth, Paulus filius Lobor, Nicolaus filius dicti Bugut (!) et Nicolaus filius Petri de Buguth ad nostram personaliter accedentes presentiam Jacobum filium Petri nunc in possessione Zouayk vocata commorantem et fratres eiusdem ac alios quosvis ab occupatione, detentione, venditione, impignoratione et qualibet alienatione possessionariorum portionum eorum in predicta possessione Zouayk nuncupata habitarum et ipsos tangentium quibuspiam facta seu facienda, alios vero universos et quoslibet ab emptione, pro pignore receptione ac se alio quovis modo intromissione per modum protestationis prohibuerunt contradicendo et contradixerunt inhibendo coram nobis. Datum feria secunda proxima post dominicam [Judic?]a, anno Domini MLLLL-mo octavo.

Az alján egy helyen kiszakadt papiroklevél pecsétmaradvánnyal. Régi jelzése: Nr. 2049.

XXVI.

1358 július 9. *Vasvár. Lóránd fia István mester Vas megye alispánja s a szolgabírák Bögöt fiai Miklós és András s az utóbbi három fiától Várda fia György s ennek fia János ellen indított birtokpert a felek vitája s a bírák csekély száma miatt elhalasztják.*

Nos magister Stephanus, filius Lorandi, comes (!) Castriferrei magnifici viri Nicolai Konth, regni Hungarie palatini, iudicis Comanorum, Castriferrei et Sopruniensis comitatum tenentis honorem ac iudices nobilium eiusdem Castriferrei comitatus, damus pro memoria, quod causam, quam Andreas filius Buguth, Stephanus, Cosmas et Petrus filii eiusdem Andree ac Nicolaus filius predicti Buguth, Nicolaus et Johannes filii Petri, nobiles de

Buguth, personaliter astantes contra magistrum *Georgium filium Varda* et *Johannem filium eiusdem Georgii de Valth* similiter personaliter adherentes iuxta continentiam litterarum evocatoriarum capituli ecclesie Castriferrei feria secunda proxima post octavas festi Beatorum Petri et Pauli apostolorum 1358 idl. 9. movere intendebant coram nobis, quia idem actores actionem eorum in e..... magister Georgius et Johannes filius suos inibi possessiones haberent hereditari et emptici iuris titulis ipsos concernentes super..... eosdem prohibuissent. Unde, quia de quibus prohiberi deberent, ignorarent, ideo instrumenta ipsorum super eisdem confecta exhiberi.....] postularent ab eisdem. Ubi prefati magister Georgius et Johannes filius suos si prohibuisse se per ipsos referant pari[a h]uiusmodi litterarum prohibitionalium exhiberi vellent ab eisdem actoribus, vel si aliqua de premissis possessionibus heredita[ri et] emptici titulis modo premissis contingentibus sibi deberi scirent, iuxta consuetudinem regni recaptivarent, talem recaptivare non possent, in cuius statutione contradicerent, talem vero recaptivare possent in cuius statutione non contradicerent. Et quia premissis allegationibus partium perceptis propter altercationem partium, paucitatemque nostram iudicantium (!) finem facere non potuimus in premissis, ideo ad feriam secundam proximam post octavas festi Nativitatis Beate Marie virginis nunc proxime 1358. szept. 17. venturas perhemptorie duximus prorogandam. Datum in Castroferreo in termino prenotato, anno Domini MCCCL-mo octavo.

A 6—12. során kiszakadt papiroklevél két pecsét nyomával.
Régi jelzése nincs.

XXVII.

1358 október 10. A veszprémi káptalan jelentése Lajos királynak a Körbö birtokot illetőleg tartott nyomozás eredményéről.

Serenissimo principi domino *Lodovico*, Dei gratia illustri regi Hungarie, domino ipsorum naturali *capitulum ecclesie Wesprimiensis* orationes in Domino debitas et devotas. Vestra noverit regia sublimitas, quod, cum nos iuxta seriem litterarum magnifici viri domini *Nicolai de Zech*, iudicis curie vestre maiestatis, modum et formam sue discussorie sententie et examen inter magistrum *Benedictum filium Pauli* ex una, item *Andream et Nicolaum filios Karoli*, *David filium Demetrii*, *Stephanum filium Andree*, *Gyuke filium Johannis* et *Demetrium filium Detrici de Chab* parte ex altera super facto cuiusdam possessionis *Kurbev* vocate experimentium ad instantiam partium predictarum in octavis festi Beati Michaelis archangeli proxime preteriti 1358 okt. 6.

unacum *Stephano filio Petri de Jutas* pro parte eiusdem magistri Benedicti, item *Ladislao filio Gocha de May* pro parte ipsorum nobilium de Chab *Stephanum clericum, nepotem domini Sebastiani archidiaconi Zaladiensis, socii et concanonici nostri* et magistrum *Sebastianum cantorem* dicte ecclesie nostre, similiter socium et concanicum nostrum, homines nostros pro testimoniis de eo, utrum eadem possessio Gurbev (!) semper et ab antiquo *populorum castrensiu castri Zaladiensis* fuerit et nunc existat et ex eo regie collationi pertinere debeat, aut eadem dictorum nobilium de eadem Chab semper fuerit hereditaria, avique ipsorum et predecessores ab eo tempore, cuius memoria hominum non extat, premisso titulo hereditario possederint et nunc possidere iidem nobiles in se derivatam debeant, nec ne, prout in eisdem litteris scribebatur, ad inquirendum direxissemus, tandem iidem ad nos reversi nobis concorditer enarrarunt, quod ipsi in predictis octavis festi Beati Michaelis archangeli ad faciem eiusdem possessionis accessissent, primo a vicinis et commetaneis eiusdem possessionis et post hoc a nobilibus comprovincialibus, a quibus decens fuisset inquire et oportunum ad ipsorum fidei religionem et statum conscientiosum palam requirendo et oculte, simul et ad invicem procedentes huiusmodi veritatem scire potuissent de premissis, quod primo magister *Beke filius Leurenti de Leurenti*, magister *Johannes filius Laurentii filii Baldon*, item magistri *Ladislaus et Nicolaus filii Philippi* ac magister *Thomas filius Deseu filii eiusdem Philippi de Scentgyroth* dixissent requisiti, quod ipsi eandem possessionem Kurbev scirent et ab antiquo audivissent pertinere ad dictum ad (!) castrum Zaladiense et esse castrensem, sed per vestros nobiles ad eorum recordationem possedissem (!), item magister *Kolaz de Iwanfeulde* dixisset, quod ipse vidisset quoddam privilegium confectum, quo mediante ipsa possessio Kurbev castrensis haberetur, item *Michael filius Dominici de Halap* similiter, item magister *Leukus de Karmach*, *Nicolaus filius Herbol de Dombunch*, *Nicolaus filius Brici de Wg quondam nobilis de Kaal*, magister *Ladislaus castellanus de Symeg*, magister *Georgius filius Dominici de Kelech*, *Gallus filius Laurentii de Zerchek*, *Johannes filius Petri filii Muchy de Sarusd*, *Petrus filius Renoldi de Kuesd*, *Ladislaus filius Dominici de Bochor*, *Andreas filius Valentini de Chergev*, *Nicolaus de Pechel*, nobiles de comitatu Zaladiensi, ex certa scientia eandem possessionem Kurbev castrensem fore affirmassent et ab antiquo audivissent, item *Nicolaus filius Mathei de Bed*, *Laurentius filius Johannis de Zechye*, *Petrus de Kelech*, *Nicolaus filius Sebastiani de Roazd*, *Paulus filius Stephani de Sancto Gallo*, *Petrus filius Martini de Vosyan*, *Blasius de Sehter*, hoc idem asseruerunt. Item magister *Stephanus vicecomes comitatus Wes-*

primiensis, Johannes filius Nicolai de Myske, Stephanus de Vazul, Fabianus de eadem, Johannes filius Thome, isti non de scitu, sed tantum de auditu fuissent attestati. Item Beke, filius Nicolai de Leurente, Emericus filius Nicolai de Semler, Nicolaus filius Beke de Koachy, Johannes filius Blasi de Koach, isti omnes de comitatu Wesprimiensi attestati sunt eandem possessionem Kurbev fuisse et esse castrensem et ad castrum pertinere Zaladiense. Item Petrus filius Zuda de Scerchek, Michael filius Bors de eadem, Johannes filius Laurentii de Deuecher, item tres homines de Budauary, Stephanus de Ech, Stephanus filius Nicolai de Sarusd, item Petrus de Kal, Lampertus filius Lorandi de Myragd, Ladislaus filius Stephani de Dabrugh, Beke de Korontal, item iobagiones triginta duo de Tapolcha similiter dixissent requisiti. Item homines alii populares centum et quinquaginta in numero similiter dixissent, ipsa possessio Kurbev foret castrensis. Pro parte autem predictorum nobilium primo Andreas filius Bexe de Eneruh, Stephanus filius Laurentii de Zeuleus, Johannes filius Andree de Eneruh, Johannes filius Pauli, Thomas filius Iwanka, Dyonisius filius Laurentii, Ancha filius Lorandi, Nicolaus filius Iwanka, Petrus filius Andree, Nicolaus filius Petri, Emericus filius Emerici, Laurentius filius Petri de eadem vicini et commetanei concorditer omnes confessi extiterunt, quod eadem possessio Kurbev predictorum nobilium de Chab semper fuisset et nunc esset hereditaria. Petev filius Beed de Lack, Michael filius Petri de eadem Eneruh, Nicolaus filius Abram de Kezev, Miko filius Gogan de Gepev, Johannes filius Endre de Wk, Johannes filius Ladislai de eadem, Johannes filius Michaelis de Dobronth, Michael filius Ladislai de Wk, Leukus filius Petri, Johannes filius Egidii de eadem Wk, Johannes filius Posa de Ryach, Petrus filius Pauli de eadem, Nicolaus de Kohar, Blasius de eadem Rygach, Valentinus, Petrus filius Petri, Johannes filius Demetrii de eadem Rygach, item Johannes filius Dominici de Tame, Nicolaus filius Ladislai de Durugd, Badka filius Ladislai de Sceplack, Nicolaus filius Andree de Fok, Gregorius filius Arnoldi de Kezev, Dominicus filius Ladislai de Chaford, Leukus de eadem, Hohe, Blasius de eadem, Johannes de Wk, Ladislaus filius Bech de Lack, Michael filius Detrici de Vossian, Michael de Scellente, Michael de Dizl, Stephanus filius Phile de Wsa, Matyas de Parrag, Johannes de Sarlow, Jacobus de Kereztur Valentinus filius Herranc, Stephanus filius Briccii de Pah, Egidius filius Lucasii de Zumbathel, Nicolaus de Semler, Johannes de Custan, Paulus de Tame, Johannes filius Stephani de Chebenye, Symon de eadem, Nicolaus filius Jacobi de Jekenye, Nicolaus filius Bexe, Nicolaus filius Johannis de eadem, Andreas de Hobej, Paulus filius Taniz de Tame, Stephanus filius Adriani de Hobej,

Petrus filius Nicolai *de Marcha* (?), item magister Johannes filius Apor *de Sancto Georgio*, Ladislaus filius Pauli *de Chab superiori*, Johannes filius Myssed, Nicolaus filius Pauli de eadem, Stephanus filius Pauli *de Kezev*, Johannes filius Blasi *de Rygach*, Benedictus filius Emerici *de Chab*, Nicolaus filius Budur de eadem, Michael filius Pauli *de Bakad*, Marcus filius Symonis *de Chab*, Nicolaus filius Stephani *de Sceles*, Nicolaus filius Georgii *de Kezev*, Ladislaus filius Petri *de Koachy*, Nicolaus filius Mauricii *de Wk*, Johannes filius Pauli *de Hany*, Laurentius filius Emerici *de Kezev*, Eleke *de Koachy*, Petrus *de Hobey*, Andreas filius Simonis *de Chab superiori*, Laurentius filius Petri, item Benedictus filius Petri de eadem, Nicolaus filius Bartolomei *de Duka*, Jacobus filius Lorandi, Laurentius filius Dominici *de Herman*, Stephanus *de Duca* (!), Michael *de Radoh*, Anthonius filius Nicolai *de Bagath*, isti omnes de comitatu Castriferrei, item homines populares ben(e) ducenti in numero, qui omnes quasi uno ore eandem possessionem Kerbew (!) fuisse et esse eorundem nobilium de Chab esse (!) affirmassent hereditariam et possessam semper per eosdem nomine iuris hereditarii. Datum feria quarta proxima post octavas festi Beati Michaelis archangeli prenotatas, anno Domini M^o CCC^o-mo L-mo octavo.

Itt-ott vízfoltos, összeragasztott papiroklevél a pecsételés némi maradványával.

Hátán későbbi jegyzés: Keőrbőrűl való attestatoriaja a Chabi familiának.

Régi jelzése nincs.

XXVIII.

1359 január 14. Vasvár. Loránd fia István Vas megye alispánja s a szolgabírák adják emlékeztül, hogy Válti Dózsa fia Jánost, mivel Hermáni Kondakor fiai Jakab és István ellenében a törvény előtt meg nem jelent, a birságokban elmarasztalják, ha törvényes -mentséget nem mond.

Nos magister Stephanus, filius Lorandi, comes Castriferrei, magnifici viri Nicolai Konth, regni Hungarie palatini, iudicis Comanorum, Castriferrei et Sopruniensis comitatum tenentis honorem ac iudices nobilium eiusdem Castriferrei comitatus damus pro memoria, quod Jacobus et Stephanus filii Kondakor de Herman personaliter contra Johannem filium Dominici de Valth feria secunda proxima post octavas festi Epiphanie 1359 jan. 14. Domini toto die in termino stetit (!) coram nobis. Qui iuxta continentiam priorum litterarum nostrarum non venit, neque misit, unde eundem in iudicio commisimus remansisse, si se rationa-

biliter non poterit excusare. Datum in Castroferreo in termino prenotato, anno Domini MCCCL-mo nono.

Papiroklevél három nagyon megviselt pecséttel.
Régi jelzése : Nr. 2042.

XXIX.

1359 június 24-ike utáni napok. A vasvári káptalan jelenti, hogy az ő bizonyosága, Gergely karbeli klerikus jelenlétében János nemes eltiltatott bizonyos bōdi részjóság jogtalan élésétől.

Nobilibus viris et hon[estis] . . . . . iudicibus nobilium. . . . . Noveritis quod nos . . . . .
Castriferrei magister . . . . . nobilium . . . . .
de Herman in . . . . . Beud vocatam . . . . .
vel si ipse non . . . . . filius Johannis eandem . . . . .
et magister Georgius filius . . . . . redimere . . . . .
regni requirente. Super quo am[icitiam] . . . . . quatinus
vestrum detis hom[inem] . . . . . [fi]de dignum, quo presente
Ladislauus filius . . . . . Megehyd sive Georgius . . . . .
Bokus de Beud, aliis absentibus . . . . . et committatis
eundem . . . . . legitime . . . . . accedendo
prohibeat . . . . . alios ab usu fructuum . . . . .
eiusdem perceptione violenta . . . . . omnium premisorum
nobis . . . . . [r]escribatis. Datum in Castroferreo secundo
die . . . . . millesimo CCC-mo L-mo nono . . . . .
nos vestris amicabilibus petitionibus . . . . . homine vestro,
hominem [nostrum Gr]egorium clericum chori ecclesie nostre
ad . . . . . transmissemus, tandem . . . . . ad nos
reversi nobis concorditer retulerunt . . . . . nostro testimonio
prescripto . . . . . proxima post festum Nativitatis
Beati Johannis . . . . . premissae particule terre . . . . .
portionis prenotati Johannis filii Dominici (?) . . . . .
eiusdem universos . . . . . accedendo prefatum Johannem
filium Dominici (?) . . . . . utilitatum et . . . . . enta,
usque dum redimebitur ab eisdem . . . . . tertio die . . . . .
anno Domini ut supra.

Szétszakadozott papiroklevél, melynek első két része közt is tetemes hiányok vannak, a harmadik része pedig teljesen hiányzik. Elég sajátosan pecsétje szinte teljesen ép. A hátán levő jegyzetéből is csak annyi vehető ki, hogy prohibitoria.

Régi jelzése nincs.

XXX.

1359 október 13. Visegrád. Ugrin fia Miklós országbiró a bögöti nemeseknek Válti Várda fia György ellen folyó birtokperét a felek kívánságára elhalasztja.

Nos comes Nicolaus, filius Ugrini, iudex curie domini Lodovici, Dei gratia regis Hungarie, damus pro memoria, quod discussionem cuiusdam cause, quam inter Andream et Nicolaum filium Buguth, Stephanum, Cosmam et Petrum filios eiusdem, Andream, Nicolaum et Johannem filios Petri nobiles de Buguth actores ab una, ex quibus idem Nicolaus, filius Buguth, pro se personaliter, pro aliis autem predictis cum procuratoriis capituli Castriferrei astitit et inter Georgium filium Varda de Walth in causam attractum personaliter comparentem parte ab altera iuxta continentiam priorum litterarum nostrarum in octavis festi Beati Mychaelis archangeli in facto possessio- 1359 okt. 6. nario facere tenebamur, de partium voluntate ad octavas festi Beati Georgii martyris proxime venturas statu sub 1360 máj. 1. priori duximus prorogandam. Datum in Visegrad, octavo die termini prenotati, anno Domini MCCC-mo quinquagesimo nono.

Kettészakadt, de egyébként jól conservált papiroklevél, hátán pecsétel, melynek csak körirata vehető ki: S. COMI[T]I[S N]ICO[L]AI IV[DI-C]I[S] CVRIE REGI[S].

Régi jelzése: Nr. 2045.

XXXI.

1359 deczember 3. Válti Várda fia György a vasvári káptalan előtt Válti Domonkos fia Jánost birtokrészeinek eladásától, elzálogosításától eltiltja s egyben tiltakozik, hogy mások (nevezet szerint Ábrahám deák) meg ne szerezzék.

Nos cāpitulum ecclesie Castriferrei damus pro memoria, quod Georgius filius Varda de Walth coram nobis personaliter comparando Johannem filium Dominici de eadem Walth a venditione, impignoratione et qualibet alienatione possessionariarum suarum portionum ubilibet habitarum qualicunque nomine vocitatarum, necnon a solutione dotis et rerum paraphernalium (!) ac quarte filialis cum possessionaria portione quibuspiam facta seu facienda, alios vero universos et quosvos ac specialiter Abraham litteratum ab emptione, pro pignore receptione et se in easdem alio quovis modo intromissione per modum protestationis prohibuit contradicendo et contradixit inhibendo coram nobis regni consuetudine

exigente. Datum feria tertia proxima ante festum Beati Nicolai confessoris, anno Domini MCCC-mo quinquagesimo nono.

Kettészakadt, vízfoltos papiroklevél hátán a káptalan eléggé megviselt pecsétjével.
Régi jelzése : Nr. 1992.

XXXII.

1360 márczius 19. Vas vármegye törvényszéke Bódi Dózsa fia Jánosnak Válti Várda fia György és fia János ellen folyó perét, ezek más pörökben lévén elfoglalva, elhalasztja.

Nos magister *Johannes, filius Lorandi*, in persona magnifici viri Nicolai Konth, palatini vicēcomes Castriferrei ac iudices nobilium eiusdem comitatus damus pro memoria, quod causam, quam *Johannes filius Dominici de Beud* personaliter astans contra *Georgium filium Varda* et *Johannem filium eiusdem de Valth*, pro quibus termini assumptores comparendo terminum assumpserunt, iuxta continentiam litterarum citatoriarum *capituli Castriferrei* feria secunda proxima post dominicam Oculi 1360 márcz. 19. movere intendebat coram nobis, ratione prioritatis termini ad feriam secundam proximam post quindenas festi 1360 jún. 8. Pasce Domini nunc proxime venturam perhemptorie duximus prorogandam. Datum die et loco prenotatis anno Domini MCCC sexagesimo.

Papiroklevél két pecsétöredékkel.
Régi jelzése : Nr. 2032.

XXXIII.

1362 május 2. A vasvári káptalan a Kehidai Domankos fia György mesternek Csabi Péter fia Jakabtól ennek redneki jobbágyáért lefizettet 9 márkáról írást ad.

Nos *capitulum ecclesie Castriferrei* memorie commendamus, quod, cum secundum seriem et continentiam priorum litterarum nostrarum conventionalium et obligatarum exinde confectarum *Jacobus filius Petri de Choby* comitatus Zaladiensis pro Johanne filio *Demetrii iobagione suo de Rednuk* novem marcas promptorum denariorum omni extimatione (!) exclusa, marcam quamlibet cum decem pensis computando, videlicet quinque marcas in dominica Ramispalmarum et residuas quatuor 1362 ápr. 10. marcas in octavis festi Beati Georgii martyris, 1362 máj. 1. minis scilicet iam proxime elapsis sine crastinatione magistro *Georgio filio Dominici de Kehyd*, coram nobis solvere debuisset, tandem premissis octavis festi Beati Georgii martyris occurren-

tibus, termino ultime premissae solutionis adveniente, prescriptus Jacobus filius Petri ad nostram personaliter accedendo presentiam, prescriptas novem marcas promptorum denariorum pro predicto. Johanne filio Demetrii, iobbagione suo iuxta continentiam premissarum priorum litterarum nostrarum prelibato magistro Georgio, filio Demetrii persolvit coram nobis ex integro. Datum sequenti die octavarum festi Beati Georgii martyris prescriptarum, anno Domini M^oCCC^o sexagesimo secundo.

Papíroklevél, pecsétjének közepe kitöredezett.
Régi jelzése nincs.

XXXIV.

1364 augusztus 20. Válti Várda fia György özvegye, Gyalócai András leánya, Katalin asszony a vasvári káptalan előtt elismeri, hogy meghalt urának első házasságából született gyermekei őt jegyruhája és hozományá tekintetében kielégítették.

Nos capitulum ecclesie Castriferrei memorie commendamus, quod nobilis domina Katheryna vocata, relicta Georgii filii Varda de Walth, filia scilicet Andree filii Thome de Gyaloka, coram nobis personaliter constituta confessa extitit oraculo vive vocis, quod ipse Johannem, Elyam, Benedictum et Petrum filios predicti Georgii filii Varda ab alia domina procreatos super universis iuribus, scilicet dote et rebus paraphanalibus (!) suis de universis possessionibus et portionibus possessionariis Georgii domini et mariti sui sibi pertinentibus et provenire debentibus, receptis ab eisdem septem marcis promptorum denariorum gravis ponderis, reddidisset esse expeditos atque satisfactos, imo reddidit coram nobis testimonio presentium mediante. Datum in festo Beati Stephani regis, anno Domini millesimo CCCLX-mo quarto.

Papíroklevél némi pecsétmaradvánnyal.
Régi jelzése : Nr. 2025.

XXXV.

1365 május 5. (?) A vasvári káptalan írásba foglalja a Válti György fia János és Bódi János fia András közt fogott biráktól létesített egyezséget, mely szerint János két részletben 2 márkát fizet Andrásnak.

Nos capitulum ecclesie Castriferrei damus pro memoria, quod Johannes filius Georgii filii....., ab altera Andreas filius Johannis de Beud coram nobis personaliter constituti sunt confessi oraculo..... iniuriose inter se habitas ordinatione proborum virorum interveniente concordassent et ad plenum.....predictus Johannes filius Georgii duas

marcas promptorum denariorum gravis ponderis.....
 si non solverit, cum duplo et alteram marcam in festo Nativitatis
 Beati Johannis Baptiste.....prelibato Andree filio 1365 jun. 24.
 Johannis coram nobis solvere debebit et tenebitur. Ad quod
 .....obligavit coram nobis testimonio presen-
 tium mediante. Datum feria secunda proxima post festum
 In[ventionis Sancte Crucis?] CCCLX-mo quinto.

A végén megcsonkult papiroklefél, hiányos pecséttel. Az említett Johannes filius Georgii nem más, mint J. fil. G. de Walth, miként az okirat külső részén levő jegyzés mutatja : Pro Andrea filio Johannis de Beud contra Johannem filium Georgii de Walth super solutione duarum marcarum in festo Penthecostes (június 1.) et in festo Beati Johannis Baptiste memorialis.

Régi jelzése : Nr. 1993.

XXXVI.

1368 június 4. Válti János fia Lőrincz és Mihály fia Jakab gyermeke Miklós a vasvári káptalan előtt a maguk és rokonságuk nevében kijelentik, hogy Válti György fia Jánossal a tőle elkövetett sérelmek, nevezet szerint pedig Mihály fia Jakab megölése miatt kiegyeztek.

Nos capitulum ecclesie Castriferrei damus pro memoria, quod Laurentius filius Johannis de Valth pro se personaliter, pro dominabus vero Elena consorte sua, filia Mychaelis, item Katheryna relicta Jacobi filii dicti Mychaelis ac Petro filio eiusdem Jacobi cum sufficientibus litteris procuratoriis nostris, item Nicolaus filius annotati Jacobi coram nobis personaliter constituti confessi extiterunt oraculo vive vocis eo modo, ut ipsi Johannem filium Georgii de dicta Valth super universis causis, factis dampnis, nocumentis, iniuriis et aliis quibuslibet in (!) malificiorum generibus usque ad hec tempora sibi per eundem illatis et irrogatis, specialiter super morte prescripti Jacobi filii Mychaelis per dictum Johannem interemptum, ratione cuius in presentia magnifici viri Ladislai ducis Opulie, regnique palatini et iudicis Comanorum litis seu contentionis materia suscitata extitisset, receptis ab eodem iuxta continentiam litterarum dicti domini palatini compositionalium et obligatarum terminis in eisdem expressis decem marcis denariorum et per ipsum coram nobis ipsis persolutis, reddidissent expeditum atque satisfactum, imo predicti Laurentius et Jacobus pro se, ut premittitur, predictus vero Laurentius pro predictis dominabus et Petro auctoritate premissa procuratoria reddiderunt coram nobis testimonio presentium mediante. Datum in octavis festi Penthecostes, anno Domini millesimo CCC^o LX-mo octavo.

Hártyaoklevél töredezett, de fölismerhető pecséttel.

Régi jelzése : Nr. 2002.

XXXVII.

1368 január 15. A vasvári káptalan adja emlékezetül, hogy Válti György fia Rákos János Válti János fia Lőrincz feleségének, Mihály fia Jakab özvegyének és fainak, Miklósnak és Péternek, Jakab megölése miatt vérdíjat fizetett s térden állva bocsánatot kért tőlük.

Nos capitulum ecclesie Castriferrei memorie commendamus, quod, cum iuxta continentiam litterarum magnifici principis domini Ladislai ducis Opuliensis et palatini regni compositio-
narium Johannes dictus Rakus filius Georgii de Walth, nobilibus dominabus, scilicet consorti Laurentii filii Johannis de eadem Walth et relicte Jacobi filii Mychaelis, hospitis eiusdem Laurentii, Nicolao et Petro filiis eiusdem Jacobi pro morte et homicidio ipsius Jacobi in octavis festi Epiphanie Domini nunc proxime preteritis tres marcas denariorum solvere debuisset, 1363 jan. 13.
tandem ipsis octavis occurrentibus premisse ambe partes personaliter constitute coram nobis, idem Johannes dictus Rakus eisdem nobilibus dominabus, Nicolao et Petro filiis ipsius Jacobi premissas tres marcas promptis in denariis persolvit coram nobis. Ubi etiam eisdem nobilibus domine et dicti Nicolaus et Petrus eundem Johannem dictum Rakus super eo, quia idem Johannes dictus Rakus ipsis die dominica proxima ante festum 1367 decz. 19.
Nativitatis Domini nunc proxime preteritum de iniuriis in factis mortis ipsius Jacobi illatis homuliter (!) devolutus supplicare debuisset, etiam supplicatum esse reddiderunt et de ipsa supplicatione expeditum. Datum tertio die octavarum predictarum anno Domini M^oCCC-mo LX-mo octavo.

Papiroklevel, melynek pecsétjéből csak a körirat maradt meg.
Régi jelzése : Nr. 1957.

XXXVIII.

1379 április. Bogyoszló. Ugrin fia László kapui várnagy, soproni ispán s a rábaközi szolgabírák írásba foglalják Edvi Lőrincz fia Balázsnak nyomozással is igazolt panaszát, hogy Edvi Lőrincz fia János és Mihály marháiban kárt tettek.

Nos magister Ladislaus, filius Ugrini, castellanus de Capu, comes et comitatus Suproniensis et iudices nobilium de Rabakuz damus pro memoria, quod feria secunda proxima post festum Passche Domini proxime preterita accedens in nostri 1379 ápril. 11.
presentiam Blasius filius Laurenci de Eud per modum protestationis nobis significare curavit, ut ipse Johannes filius Laurenci de Eud unum bovem et unum equum (!) potentialiter recepisset

ac *Micael (!)* fratrem eiusdem *Blasio filio (!) Laurenci* de eadem tres porcos interfecisset et ipsum solum interficere voluisset. Idem vero Blasius nobilis de Eud recepit hominem nostrum. Homo noster ad nos redeundo retulit, tali modo responsum dedit nobis, quod illi tres porcos interfecti fuerunt (!) Datum in Bugdizlo, anno Domini M-mo CCC-mo LXX-mo nono.

Papirszeletre írt, anyag fogalmazású papiroklevél, hátán két pecsét-töredékkal.

Régi jelzése nincs.

XXXIX.

1380 szeptember 19. A vasvári káptalan a Bögöti Bögöt fia Miklós panaszos és Bögöti Ábrahám fia Demeter vádlott közt peres Bögöt és Kápolnafölde jószágokon végzett határjárásról Garai Miklós nádornak jelentést tesz.

Magnifico viro domino *Nicolao de Gara*, regni Hungarie palatino et iudici Comanorum, domino et amico ipsorum honorando *capitulum ecclesie Castriferrei* amicitiam paratam cum honore. Noveritis, quod, cum nos receptis litteris vestris formam iudicii et deliberationis vestre exprimentibus una cum *Jacobo filio Lorandi de Beud* pro parte *Nicolai filii Buguth de Buguth* actoris, item *Stephano filio Laurentii de Kamon* pro parte *Demetrii filii Abrae litterati de dicta Buguth* in causam attracti, hominibus vestris in dictis litteris vestris inter alios consignatis, homines nostros magistros *Andream et Petrum, socios et concanonicos* [nostros] ad ea, que in premissis litteris vestris continentur, peragenda pro testimoniis transmisissemus, tandem iidem ad nos reversi nobis concorditer retulerunt, quod ipsi in octavis festi Nativitatis Virginis gloriose proxime preteritis ad faciem possessionum *Buguth* ipsius Nicolai 1380 szept. 15. actoris et *Kapulnafelde* vocate ipsius Demetrii in causam attracti vicinis et commetaneis suis universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo primo metas et cursus metarum ipsius possessionis *Buguth* a parte predictae possessionis *Kapulnafelde* iuxta demonstrationem ipsius Nicolai hoc modo reambulassent, quod primo incipiendo in duabus metis terreis antiquis bene apparentibus iuxta viam per quam itur de *Buguth ad villam Valth* ab occidente erectis abinde versus occidentem directe per bonum spatium in virgulto transeundo pertingeret ad alias duas metas terreas antiquas bene apparentes, ab hinc versus eandem plagam transeundo perveniret ad rivulum *Saruspatak* nominatum, ab inde in medio ipsius rivuli versus meridiem directe eundo perveniret ad viam *Vtheuen*, in

eademque via flecteret versus orientem et procedendo pertingeret ad aliam viam per quam itur de Buguth in villam Valth, in eademque via versus aquilonem transeundo perveniret ad priores metas, ubi ex una parte ipsa reambulatio terminaretur. Ubi partes predictae in huiusmodi reambulatione et metarum demonstratione concordantes extitissent et sic iura partium earundem possessionaria in terra inter predictos cursus metales existenti habita eisdem partibus statuissent et commisissent in perpetuum possidere, tenere pariter et habere. Demum vero in dicto rivulo penes prefatam viam Vtheuen incipiendo et versus meridiem longe eundo, dimissoque ipso rivulo in antiquo meatu ipsius rivuli reflexione versus orientem currendo, ubi ipse meatus versus aquilonem diverteret, pertingeret ad duas metas terreas antiquas angulares, quarum unam ad aquilonem ipsi possessioni Buguth, alteram vero ad meridiem possessioni *Porpach*, annotatus vero Demetrius unam ipsarum metarum ad meridiem ipsi possessioni *Porpach*, alteram vero earundem ad aquilonem ipsi possessioni sue *Kapulnafelde* distinguere et separare distinxisset (!), ibique terminaretur. Demum vero metas et cursus metales dicte possessionis *Kapulnafelde* iuxta demonstrationem prefati Demetrii a parte prefate possessionis Buguth hoc modo reambulassent, quod primo inciperet in premissis duabus metis terreis, ubi demonstratio ipsius actoris determinata extitisset, ab inde in meatu aque seu rivuli versus aquilonem transeundo perveniret ad piscinam antiquam, ab hinc versus eandem plagam in eodem meatu transeundo perveniret ad dictam viam Vtheuen, ibique terminetur et sic partibus predictis in premissa ipsarum demonstratione discordantibus terram inter easdem litigiose remanente visa sui qualitate, quantitate, utilitate et valore una cum aliis probis et nobilibus viris eandem terram *Kapulnafelde* vocatam iuxta demonstrationem ipsius Nicolai actoris penitus et in toto ad dictam possessionem Buguth includendo visu considerando ad tria aratra estimassent, ipsumque Nicolaum actorem veriores et apparentiores metas ostendisse reperissent. Hiis itaque habitis, tandem ab eisdem vicinis et commetaneis, aliisque nobilibus comprovincialibus per easdem partes illuc convocatis et congregatis primo ab *Egidio, Paulo et Jacobo filiis David* de dicta *Porpach* vicinis, *Stephano filio Ladislai, Lucasio filio Jacobi* de eadem similiter vicinis, *Thoma filio Thome de Sennye, Paulo filio Andree, Mychaele filio Mayssa de Meqyehid, Jacobo filio Nicolai de Gely, Dominico filio Johannis de Auad (?)*, *Jacobo filio Thome de Heren, Paulo filio Johannis de Harazthy, Andrea filio Nicolai* de eadem, *Stephano filio Petri de Septe, Mychaele filio Luce de Pagy, Fabiano filio Booda de Septe, Johanne filio Andree de Po....., Stephano filio*

Martini de Auad (?) ac Johanne filio Myke de dicta Septe nobilibus comprovincialibus, qui ex parte prefati Nicolai atestati extitissent, ad fidem eorum Deo debitam, fidelitatemque domino nostro regi et suo sacro diademati observandam, timore, favore et odio cuiuslibet partis postergatis, simul et ad invicem procedendo diligenti et conscientiosa inquisitione palam et oculte facta, sicut scire potuissent, talem de infrascriptis scivissent veritatem, quod dicta possessio Kapulnafelde semper et ab antiquo cum ipsa possessione Buguth una et eadem fuisset, nunquamque ab ipsa possessione Buguth per se distincta possessio extitisset et nunquam ad monasterium Sancti Georgii martyris de Tyak pertinens fuisset, nec nunc pertinere debeat. Demum vero a nobilibus dominabus, relicta Stephani filii Box, filia videlicet Varda et relicta Galli, filia eiusdem Stephani ac Stephano filio dicti Galli de Valth commetaneis, Nicolao filio Johannis de Bogislou, Thoma filio Petri de Beud, Laurentio filio Abree, Stephano filio Dyonisii de Bogyzlou, Mathia filio Stephani de Zecheud, Thoma filio Stephani de Valth, Lucasio filio Petri de eadem, Emerico filio Nicolai de Keueskuthk (!), Paulo filio Stephani de Bogath, Blasio filio Mychaelis de Vep, Valentino filio Mychaelis de eadem, Georgio filio, Pauli de Valth, Nicolao filio eiusdem, Dominico filio Petri de Kamon, Laurentio filio Stephani de Beud, Jacobo filio Nicolai de Kamon, Johanne fratre eiusdem, Laurentio filio Martini, Mychaele filio Georgii et Petro filio Laurentii de eadem, Ladislao filio Mathyus de Beud, Johanne filio Petri de eadem, Mychaele filio Georgii de Kamon, Emerico filio Mychaelis et Mychaele Parvo de Beud, Petro filio Fabiani de Valt, Johanne Nigro de Bozay, Johanne et Nicolao filiis Tapan de Harazthy, nobilibus comprovincialibus, popularibus vero seu ignobilibus honimibus quinque, qui in parte prefati Demetrii in causam attracti atestati extitissent, modo simili ad fidem eorum Deo debitam, fidelitatemque dicto domino nostro regi et suo sacro dyademati conservandam, odio, favore et timore cuiuslibet partis postergatis, simul et ad invicem procedendo diligenter et conscientiosa inquisitione palam et oculta facta, sicut scire potuissent talem de infrascripti scivissent veritatem, quod dicta possessio Kapulnafelde nunquam cum dicta possessione Buguth una et eadem fuisset, sed semper et ab antiquo per se distincta possessio extitisset et olym ad dictum monasterium Sancti Georgii martyris pertinens fuisset. Datum quinto die octavarum pridictarum, anno Domini M^o CCC^o octuagesimo.

Papiroklévél megviselt pecséttel; néhány apró lyuk, vízfolt nehezíti az olvasást, a mi az erősen itató papiroson úgyis megvan.

Régi jelzése: Nr. 2001.

XL.

1386 június 20. Válti György fia Benedek a vasvári káptalan előtt zálogba veti általkendi részbirtokát Surányi Balázs fia Andrásnak, kit a káptalan a zálogos jószágba be is vezetett.

Nos capitulum ecclesie Castriferrei damus pro memoria, quod *Benedictus filius Georgii de Walth* coram nobis personaliter constitutus oraculo vive vocis confessus extitit eo modo, ut ipse tres medios fundos curiarum suarum in possessione sua *Altalkend* vocata iuxta rivulum vicinatem adiacentes cum omnibus suis utilitatibus et pertinentiis universis *Andree filio Blasii de Suran* pro quatuor marcis promptorum denariorum decem pensis computando impignorasset, imo impignoravit coram nobis isto modo, ut a die datarum presentium quandoquunque poterit et voluerit, pro premissa sumpma pecunie et non in estimatione, liberam habebit redimendi facultatem gravamine quolibet non obstante, usqueque tempus redemptionis idem *Benedictus dictum Andream* ab omnibus lite mediante inquietantibus expedire et in eisdem conservare teneretur propriis laboribus suis et expensis; si vero id facere nollet vel non posset, ex tunc tanta et tam utilia in alia possessione sua eidem *Andree* sub premissa impignorationis titulo dare et assignare tenebitur, edificiaque in facie eorundem per ipsum *Andream* inibi constituta tempore redemptionis idem *Benedictus* in estimatione redimere teneretur. Et nos ad petitionem partium ipsum *Andream* in dominium premissorum per *Nicolaum, chori ecclesie nostre presbiterum* fecimus introduci testimonio presentium mediante. Datum feria quarta proxima post festum Sancte Trinitatis anno Domini MCCCLXXX-mo sexto.

Papíroklevél, hátán a káptalan pecsétjének maradványával.
Régi jelzése: Nr. 1990.

Közli: SÖRÖS PONGRÁCZ.

MAGYAR LEVELEK A XVI. SZÁZADBÓL.

— Negyedik közlemény. —

XI.

Udvardy György levelei Nádasdy Tamás nádorhoz.

Bécs, 1556 április 15.

Kegyelmes és nagyságos Uram örökké való szolgálatomnak utánna.

Mindjártást mihelen az meszet hozták és az szekérről le mérték azonnal megkellyet János dejáknak az árrát fizetnem, mert Nagyságod meghatta volt János dejáknak, hogy megkérje tőllem és az szekeresek is, kik az meszet hozták különben le nem mérték volna az szekérről. Még azt is nehezen várták, hogy it fen én magam a Nagyságod házában megolvassam és ugy attam oda alá János dejáknak és ő ugy fizetett ot alat az mézsért. Az mész Nagyságos uram 27 szekérral volt és 42 forintra mérték ki. Követ penig Nagyságos uram immár 17 hajóval attak ez ideig, azért 28 forintot és 90 pénzt attam, annak hajóját egy forinton és hetven pénzen agyák.

Továbbá Nagyságos uram az pénzbe kit *Bothka* uram kezemhez adot, az magyar pénzbe 102 forint vagyon és cseh garas 58 forint vagyon. Az előbbenibe is, ki nálam volt talléról és paccól (?) 36 forint vagyon.

Az Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat az én kegyelmes asszonyommal és kis urammal egyetemben nagy sok esztendeig. Datum Viennae 15. aprilis 1556. Az Nagyságod örökké való alázatos szolgája

Udvardy György.

Kívül: Spectabili et magnifico domino domino Thome de Nadasd Regni Hungariae Palatino et locumtenenti Regiae Majestatis etc. domino mihi semper gratiosissimo.

Bécs, 1556 május 4.

Kegyelmes uram, örökké való szolgálatomnak utánna. Im meg kültem Nagyságodnak az *keztijt* (így!). Nagyságod megbocsássa, hogy it maradot volt, és hogy az gyermeknek sem kezébe sem az *thurbaba* (így!) nem attam, mert láttya az Ur Isten,

hogy az padra töttem volt az sýveg tokkal és az magyar sýveggel egyetemben, azt hittem, hogy Nagyságod fel vötte és azután is néztem ot, de valami leveleket vetettek volt rejá, azért nem vehettem eszemben, azért könyörgök Nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak, hogy Nagyságod megbocsássa.

Továbbá Nagyságos uram az *akinea* (?) tegnap, hogy megértette, hogy Nagyságod elmegyén volt, ide külte vala egy szolgáját, de én azt mondám neki, hogy Nagyságod harmad nap avagy mentel fellyeb negyed nap mulva meg jön ide.

Isten tarcsa meg Nagyságodat az én kegyelmes asszonyommal és kis urammal egyetembe nagy sok esztendeig. Költ Bécsbe 4. maj 1556.

Az Nagyságod örökké való

szolgája
Wdvardj.

(Külső czimezés mint az első levélen.)

Bécs, 1556 május 26.

Kegyelmes és Nagyságos uram, örökké való szolgálatomnak utánna etc.

Az *szekrejn* (így !) kulcsát, ki felől Nagyságod irt *Keövér Márton* uramnak, hogy Nagys(ágo)duak) külgyem, én régen *Szennej* uramnak kültem vala egy levelbe kötve az *loósi majortul*, ki élést hozott vala ide fel. Azért kültem vala, hogy ő kegyelme az Nagyságod ruháit megláttatná, hogy az moly meg ne *vesztenéje* és hogy az fekete kamoka *supiczát* fel küldötte volna, de fel nem küldötte. Annak utánna egy nehán nappal fel jöt vala ide az *Szennej* uram szolgája *Horváth Jacab*, én attól kérdettem vala, ha *látta jé* ha meg atták az levelet a kulcsal egyetembe és ő azt monta vala, hogy ott látta az *Ferencz* uram asztalán. Azért Nagyságos uram azt hiszem, hogy *Szennej* uramnak meg atták de nem jut eszébe, de ot vagon valahol az ő házába, avagy talám valakinek atta, hogy el tegye és nem jut eszébe.

Isten tarcsa meg Nagyságodat az én kegyelmes asszonyommal és kis urammal egyetemben nagy sok esztendeig.

Viennae 26. maj 1556.

Az Nagyságod szolgája

Wdvardj.

Sárovár, 1558 május 18.

Kegyelmes és Nagyságos Uram az én örökké való szolgálatomnak utánna. Im oda kültem Nagyságodnak mind az pénznek számát mind legistromival egyetembe, a kit elköltöttem benne. Az szegén *Márton* deákének az introitusát én meg nem lelhetem

sem az pénzes ládába sem pediglen az ő legistrumába. A mit kivöttem benne az én legistromomba meg vagyon irva, kit Nagyságodnak kültem és az is meg vagyon irva, mi vagyon meg benne.

Az Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat az én kegyelmes asszonyommal és kis urammal egyetembe nagy sok esztendeig jó egésségbe.

Datum ex Sárvár 18 maj 1558.

Az regestromokat mikor Nagyságod el jön ott nem kellyene hadni, mert el téved, az pénz dolgából mit kely el vinni s mit nem, Nagyságodtól várok

perpetuus et humillis servitor
Georgius Wdvardy.

Sárvár, 1558 augusztus 8.

Spectabilis et magnifice domine domine mihi semper graciosissime etc. etc.

Im megkültem Nagyságodnak az lajstromot arról az mit vittek Nagyságodnak Komlósy uramtól, hogy ha valami kellessék Nagyságodnak, hogy megtalálhassanak. Továbbá az kulcsokat is el küldtettem az ki oda valók voltanak. Továbbá el küldtettem Nagyságodnak az borsoló láda kulcsát, az töb kulcsok között, ha teczenék Nagyságodnak, tehát adnája Nagyságod *Naszuffnak* kezébe mostan, mert én nem esmerek senkit olyat kösztek, kicsoda jobb volna arra, énnekem ugy tecczenék.

Isten tarcson meg Nagyságodat nagy sok esztendeig minden jóvával.

Datum ex arce Saárvaár 8. augusti 1558.

Ejusdem Sp. et. Magn. D.

perpetuus humillimusque servitor
Georgius Wdwardy.

Sárvár, 1558 szeptember 8.

Spectabilis et Magnifice domine etc. etc.

Nagyságodnak örökké megszolgalom mint kegyelmes Uramnak, Nagyságod illyen szegén szolgájáról el nem feledkezett, meglátogatata. Kegyelmes uram, immár hála legyen az Ur Istennek anyira megkönyebtettem, hogy kétszer napjába alkalmason ehetem, de az *hévség* még is mindennap rajtam vagyon, néha háromszor, néha kétszer napjába. De hála legyen az Ur Istennek nem sokáig tart rajtam és nem igen nehezen, hanem csak *el gyulaszt* egy óráig avagy kettőig néha peniglen csak *félig*. De kegyelmes Uram anyira el gyötrött volt és el szakasztott velt

az nagy betegség, hogy semmi erőm nincsen sem kezeimbe sem derekamba sem lábaimba, sem ülhetek sem járhatok. Gyakorta napjában háromszor is felkelek, *késérgetem* magamat az házban ha járhatnék de nem birnak az inak, ismét azonnal le kellett fekünnöm. Továbbá kegyelmes Uram, Nagyságod meg bocsássa, hogy Nagyságodnak effélet irok, de az mint nyavalyám vagyon úgy kelly Nagyságodnak irnom. Azuta fogva, hogy én megbetegtettem soha ennekem *sedesem* nem volt különben mind ez mai napig hanem *christerrel*, ez után valamint agya Isten dolgomot, de kegyelmes uram csak ettül félök, hogy az enni sok christézés valami *syndest* ne hozzon, kitül az Ur Isten megoltalmazzon. Nagyságodnak akartam irnya, hogy Nagyságod fel bocsátott volna Bécsbe, de nem mertem, mert nem tuttam, ha használok e vele avagy nem, félttem, hogy netalántán az ut megárt. Továbbá kegyelmes Uram minden éjel oly igen *verétezem*, hogy csoda dolog, néha háromszor, néha nécczer is, hogy igen keveset ad nyugodnom. Ezt akartam Nagyságodnak mindenképen tuttára adnom mint vagyok, jól lehet tudom, hogy Nagyságodnak szántalan sok gongyai vannak, de még is, hogy Nagyságod ércse(n) ilyen szegén szolgája felől.

Az Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat az én kegyelmes asszonyommal és kis urammal egyetemben nagy sok eszten-deig jó egészségben.

Datum ex Sárvár 8 die septembris anno 1558.

Ejusdem S. et M. vestrae

perpetuus et humilis servitor

Georgius Wdvardy.

Sárvár, 1558 szeptember 25.

Spectabilis et magnifice Domine etc. etc.

Kegyelmes Uram, immár hála legyen az Ur Istennek az derék betegségből immár annira meg szabadultam, hogy még is elnizhetném, jólehet az *hessék* (így!) mindennap még is hol egy *óráik* hol fél *óráik* bánt de csak kevéssé, de immár az sok apró betekség miat veszttem (?) immár négy éjel, hogy nem alhattam két óráik, nappal sem aluttam, mint *mákkal* mint penik egyebbel orvoslottam magamat, de semmit nem használt, az viszketés és az szenvedyk (!) sem éjel sem nap pal nemhadnak nyugodnom, az gyomrom is soha meg nem *lágylhat*, set inkább mint napról napra meg keményzik. Nagyságod megbocsássa, hogy ilyen *pórol* irok Nagyságodnak, mert úgy kel irnom amint az nyavalya vagyon. Azért kenyergek Nagyságodnak mint kegyelmes Uramnak, hogy Nagyságod bocsátna *Bécsben* egynihán

napra, had *gogitatnám* (így!) ugyan jól meg magamat, hogy ezután is hogy valami nagyob nyavalyám ne következniek, én most nem sok doktorral meg érném, ezegbel (így!) engemet most egy *fecere* (így!) is meggógítana, hanem ha eczer vagy *kéczer* hivatnám az másik doctort hozzám. Ha Nagyságod elbocsát, Nagyságodnak kenergek, hogy az lovász mesternek avagy az odvar birónak parancsolna, hogy szerezninek valami *koczit* alá. Nagyságodtól mint kegyelmes uramtul kegyelmes választot várok.

Az Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat mint az én kegyelmes asszonyommal és kis urammal egyetembe nagy sok esztendeig.

Datum in Sárvár 25 septembris 1558.

Az Nagyságod örökké való alázatos szolgája

Wdvardy Gyergy.

Horpác, 1558 október 3.

Spectabilis et magnifice domine etc. etc.

Továbbá kegyelmes uram ma *gyittem* el Sárvárról tiz órán és ugy *gyettem*, hogy csak estére *gyutottam* Horpácra, *bizonával* hogy az ut felette igen nehezemre volt feképen Szent Gyergyik. De annak utánna még is nem olan igen nehezen szentvettem és hogy meg szálotam nagy fárat voltam, de hiszem az Ur Istent, hogy ezután jobban agya.

Továbbá kegyelmes uram a Nagyságot parancsollata szerint az ládát és az tárházat be pecsétlettem és az kolcsokat is Ferencz uram papérrosba tetette velem és be pecsétletete velem, azt mondá, hogy ő ol *herre* (így!) teszi, hogy sinki hozzá nem nul, hanem akinek Nagyságod parancsolla. Ezt azér akarám Nagyságotnak meg írnom, hogy mikor *szigsik* leszen Nagyságod(nak) hon *talállák* meg.

Továbbá kegyelmes uram agya az kegyelmes Ur Isten, hogy Nagyságotnak mint az én kegyelmes asszonommal és kis Urammal egyetembe Nagyságotknak az én *riám* való nagy *gontviseléseket* meg szolgálhassam, bizon ha az Ur Isten éltet Nagyságotknak meg is *erelkedem* szolgálnom.

Az Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat, mint az én kegyelmes asszonommal és kis urammal egyetembe nagy sok esztendeik jó egészségbe.

Kelt Horpaczon Szent Ferencz estin 1558.

Ejusdem S. et. m. Dom. Vestrae

perpetuus et humilis servitor

Georgius Wdvardy.

Bécs, 1558 november 24.

Spectabilis et magnifice domine, michi semper graciousissime servitiorum meorum perpetuorum humillimum subjectionem. Könyörgök Nagyságodnak mint kegyesmes Uramnak, hogy megbocsásson, hogy még haza nem mehettem. Láttya az Ur Isten, hogy szívem szerint haza mentem volna, de az betegség nem engedte. Az után hogy Nagyságod innen elment ismét az harmadnapi hideg eset vala rejám, *doctor Lázló* járt hozzám, annak is két tallért kellették adnom, hogy *Josa* el mene annak is négyet, az hideg lelést hét napi *szenvedetességel* (így!) üdzém el rólam. Ismét az után az füleim kezdenek *harangozni*, úgy annira, hogy meg siketettem, csak alig hallok. Ma *doctor Beta* uramhoz mentem vala, hogy Lazlo nem tud semmi orvosságot adni az füleimnek. Ő *doctor Beta* uram ira valami receptat, azt mondá, hogy ötöd vagy hatod napig az füleimnek semmi dolga nem leszen, ha igaz leszen az ő szava, hát az más héten haza megyek. Ezt akartam Nagyságodnak mint kegyelmes Uramnak megírnom, hogy Nagyságod ércsen ilyen szegény szolgája felől.

Az Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonyommal és kis urammal egyetembe nagy sok esztendeig jó egészségbe.

Datum Viennae 24. novembris 1558.

Ejusdem vestrae Spect. et. mag. D.

perpetuus et humilis servitor

Georgius Wdvardy.

Bécs, 1558 november 30.

Spectabilis et magnifice domine etc. etc.

Továbbá kegyelmes uram ez bekötött *Hetey Mihály* uram levelével, István deák, ki régen Érsek uram sáfára vala, szegény *Fejértói János* szolgája is vala, hozza Nagyságodnak egy paripát, poroszkát *Hetey Mihály* uramtól, ü azt mondá, hogy ü neki csak úgy volt tanólsága, hogy az lovat csak Posomba hagyja valakinél és hogy onnan kölgyék meg Nagyságodnak. De ü nem tutta kinél hagyni, hanem ide hozta. Én be vevém és egy forintot adék *fékváltságot* neki, az ló ittvaigon, én nem tudom kitől alá küldeni Nagyságodnak, hanem ha Nagyságodnak tecenék Nagyságod köldene embert érte, ki az lovat minden nyavalya nélkül haza vinné, mert én nem akarom oly embertől köldeni, ki meg sértené avagy meg sántétaná. Én addig bánhatok vele, mig Nagyságod választ ir felőle, avagy embert köld érte, ki sem vitetem az istálóból, az lónak féke, pokrócza, kötőféke vaigon.

Továbbá kegyelmes uram az el mult napokban azt irtam vala Nagyságodnak, hogy ha az *Beta doktor* uram mondássa igaz leszen az fülem felől, haza megyek. De bizony kegyelmes uram az után másod napon annira el nehezettem vala, hogy harmad napig semmit nem ettem, hanem harmad napra estvére, ugy annyéra, hogy ismén doctor *Lázló* kezébe kellyeték magamat adnom, ü bánik velem, ü azt mongya, hogy az *májam hevölt meg és az főveny fölötté igen bánt*, valami két emplastromot csináltatott az májomra és az vessémre, most azt tartom rajta. Ez után az mint leszek, Nagyságodnak mint ilyen szegény szolgálja mint leszek (így!) tuttára adom.

Továbbá Nagyságodat mint kegyelmes uramat nem bán-tanám semmiben, de miért hogy Isten után senkiben sincsen semmi bizodalمام, hanem csak Nagyságodba és Nagyságod után az én kegyelmes aszonyomba, könyörgök Nagyságodnak, mint kegyelmes Uramnak, hogy Nagyságod ne hagyjon valami kevés *kőcség* nélkül, mert csak egy hétig legyek itt is meg fogyatkozom *kölcség nélkül*, mert mindent pénzen kell vennem mind fát, borju hust, bort, kenyeret és egyéb aprólékot, de ezek mind semmik vónának *de az patikába immáron nóczad fél forintot fizettem*, még is tartozom, de nem tudom mennyivel, vélem hogy harmad-fél avagy három forinttal. Az doktoroknak is immár *nyolcz tallért* attam, jóllehet bizony nem örömet attam volna, szóval is eleget tartottam, de igen resten jár vala, főképen *Lázló doctor* hozám mig semmit nem adék neki.

Sennyey uram küldött volt az elmult napokban hat kappant és tiz *tikfiat*, de az tikfiba csak egyet sem hozhattak ide az nagy hideg miatt mind megholtak, kit ü kegyelmének Nagyságod után, ha az Ur Isten meg gyogyit, megakarok szolgálni.

Továbbá kegyelmes Uram az el mult napokban *Markodo* uram egy *taczkot* hoza ajándékon, it vagyon, edig meg költök volna Nagyságodnak, de nem volt oly emberönk, kire reá mertők volna bizni. Nagyságottól mint kegyelmes Uramtól mindenből jó választot várok.

Az Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat mint az én kegyelmes aszonyommal és kis urammal egyetemben nagy sok esztendeig jó egészségben.

Datum Viennae ultima die novembris Anno D. 1558.

Ejusdem Vestrae S. et. Mag. Dom.

perpetuus et humilis servitor

Georgius Wdvardy.

Sárvár, 1559 február 3.

Spectabilis et magnifice domine, domine mihi semper
graciosissime etc. etc.

Kegyelmes Uram az én betegségem semmit nem enged,
ugyancsak azonba megyen el, semmi könyepségemet nem érzem,
az orvossággal is éltem az kit doctor uram küldöt vala, mint
egy harmad napig jobban érzettem utánna magamat, de azért
az *arena* igaz ugyan vagyon mint igaz annak előtte. Az fülem
zugása is semmit nem tágul, az fejem is gyakorta fáj. Az után,
hogy ide jöve *Quadrio* uram eret is vágata rajtam és valami
Cassiát (?) is vetete hozzám, ő váltig biztat vala, hogy énnekem
orvosságot küld Bécsből, kivel éljek, de nem merem magamat
rejá biznom, *miért hogy tudom, hogy ő csak orvos.* Azért könyörgök
Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak az örökké való szolgál-
latomért, hogy szólna *Gáspár doctor uramnak*, hogy ha adná
tanácsul fel mennék és ugy ha Nagyságod jó akarattya volna.
Jóllehet Nagyságod ennek előtte is meg írta vala, hogy fel menjek
de az időnek és utnak mivoltájért nem mertem, gondoltam,
hogy ne talántán inkább ártanék vele hogy sem mint használnék.
Nagyságottól mint kegyelmes uramtól választot várok.

Az Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat mind az én kegyelmes
aszonyommal és kis urammal egyetembe jó egészségbe.

Dátum ex Sárvár 3. februarii 1559.

Ejusdem Vestrae Spect. et magn. Dom.

perpetuus et humillimus servitor

Georgius Wdvardy.

Leuka, 1559 június 7.

Spectabilis et magnifice domine etc. etc.

Vettem az Nagyságod levelét az el mult Vasárnap estve,
kibe Nagyságod parancsol, hogy az doctorhoz mennék Sárvárra,
ki az *síjketségről* is tud orvoslani és egyéb nyavalyámhoz is hozzá
szól. Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak, hogy Nagyságod
ilyen szegény szolgáljáról el nem feletkezet, megszolgálom. Bizon
kegyelmes uram semmiképpen sem Hetfőn sem Kedden délig
nem merém fejemet rejá vetni, hogy mentem volna, mert Miklós
deák uram küldöt volt valami orvosságokat, szintén akkor éltem
velek, kik engemet annyira megháborítottak vala, hogy csak
az Ur Isten tugya és én magam mint voltam bele, anyira
elszakasztottak vala. Kedden három óra korban elindultam vala
és Cseprepig el mentem vala, de Ferencz uram emberét találám
ot, ki Ferencz uram szavával azt mondá, hogy bátor ne mennyek,

mert az doctor el ment, mert megirtam vala Ferencz uramnak, hogy nem mehetek. Azért kegyelmes Uram Nagyságod megbocsásson, hogy oda nem mehettem, mert ha mehettem volna oly örömet mentem volna, minthogy az ki ilyen nagy hosszú beteg kinokból megakarna szabadulni, de nincs mit tennem az mint az Ur Isten akarta ugy legyen. Most valami kötésekkel tartom az füleimet és valami olajokkal, kiknek bizon még semmi *használattját* nem esmerem, de az doctor, a kitől Miklós deák uram az orvosságot szerzette azt irta, hogy éljek mint egy huszonegyed napig velek. Immár azt is megkísértem, meglátom mint agya az Ur Isten dolgomat, jóllehet hála legyen az Ur Istennek csakhogy az füleim zugássi távoznának el semmi nyavalyámat nem mondanám.

Az hatalmas Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonyommal és kis urammal egyetembe nagy sok esztendeig jó egészségbe.

Datum ex Castro Lewka 7. junii 1557.

perpetuus et humillis servitor

Georgius Wdvardy

Bécs, 1559 november 10.

Spectabilis et magnifice domine etc. etc.

Minek előtte Nagyságod innen el ment könyörgöttem vala Nagyságodnak, hogy Nagyságod az énnekem vet orvosságokért a patikában megfizettetne, Nagyságod akkor az ő kegyelmes és jóvoltából nem az én érdememért, mert én Nagyságodtól nem érdemlettem volna anni sok jót, kit Nagyságod velem anni sok betegségembe cselekedet, mondotta vala, hogy nekem ne legyen arra gondom, hogy Nagyságod megfizettet. Hiszem, hogy Nagyságod, mikor innen el mene sok külömb külömb gongyai miá elfeletkezett volt róla, hogy meghatta volna, hogy megfizessenek. Azért könyörgök Nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak, hogy Nagyságod fizettetne meg neki és Nagyságodnak könyörgök mint kegyelmes Uramnak, hogy Nagyságod megbocsásson, hogy most affélével bántom Nagyságodat, láttya Isten, hogy nem örömet bántanám, de gyakorta rejám fut érte és kéri, mert még előbbenivel is valami kevéssel adós vagyok neki, láttya az Ur Isten kegyelmes uram, ha egyebünnen honnan szerit volna tennem, nem bántanám Nagyságodat érette, de nincs honnan, még az naponkint való kölségem miá is csak az Isten tugya mint táplálom magamat naponkint, mert az tiz tallért, kit Nagyságod Sárvárot adot vala főképen mind ruházatomra, subám ujítására, nadrágra és egyéb aprólékra kelyet költenem, onnan

hazul sem merem *az szegén vén anyámat* érette bántanom. Mégis mig bátyáim éltenek szegények inkább kérhettem volna, de immár azulta, hogy én beteg vagyok kettei holt meg, még egy vagyon.

Én még az sok *purgacio* miat semmi erőt nem vehettem, mert azután, hogy Nagyságod innen el ment 14. syrupot ittam meg és háromszor vettem pilulát hozzám, tegnap végeztem el, jóllehet hála legyen az kegyelmes Istennek, már harmadnapja, hogy az *febrist* csak kevésse érzettem, az verejték is nem olyan igen bánt. Immár nem tudom az doctor mit akar velem cselekedni, negyed napja, hogy mind kerestetem sohol nem talállyák, az szállásán sem tугyák megmondani hova ment. Nagyságodtól mint kegyelmes Uramtól jó választot várok.

Az hatalmas Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonommal és kis urammal egyetembe.

Datum Viennae 10. novembris 1559.

perpetuus et humilis servitor

Georgius Wdvardj

Bécs, 1559 november 11.

Spectabilis et magnifice domine etc. etc.

Miért hogy Jacab mester az kőmives Nagyságodhoz felmegyen, én is Nagyságodnak az ház felől akarék egy nehán ígét irnom. Én eleget mondám neki, hogy ne mennyen, de ő nem akara egyebet benne, hanem ugyan Nagyságoddal szembeleszen, azt akará. Az konyha felett való házakat megvakolta és pagymontomozta, az konyhát is az alsót és mind az kis felső konyhácskát. Az ház valamennire *rokkanni* kezdett, János deák Jacab mesternek monta, hogy valami két *pilastromot* csinállyon, az helyet is megmutatta, hogy hon csinállya, akor, hogy János deák elmene ő magának is azt monta, hogy meg csinállya, ő meg szerdán reggel elment, Orbán tegnap estve jöt ide. Immár most, hogy János díják elment. Jacab mester azt mongya nem szükség semmire az pilastrom. Azért Nagyságod affelől szóljon vele, mert János deák hogy el ment azt mondá, hogy igenis kely. Továbbá kegyelmes Uram János deák hogy el mene aztis meg monta vala neki, hogy az kőmives legényeknek éjelre keressen másut szállást, mert ugymond, nem akarja, hogy éjel valami kár történyék az Nagyságod házánál. Azért is főképen, hogy mind *éten étzak* ¹⁾ szenek vagyon és az deszkába is megégetnek kik még *mivbe* is jól volnának. Azt kegyelmes Uram Nagyságod lássa, ha it maragyanak e vagy más szállást keressenek. Ezt akartam Nagyságodnak mint kegyelmes Uramnak megjelentenem.

¹⁾ T. i. késő éjszakáig. V. ö. *éten-eszig* Magyar Nyelvtört. Szótár I. 705. l.

Az hatalmas Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonyommal és kis urammal nagy sok esztendeig jó egészségben.

Datum Viennae 11. novembris 1559.

Ejusdem Vestrae S. et M. Dom.

perpetuus et humilis servitor

Georgius Wdvardj.

Bécs, 1559 november 11.

Spectabilis et magnifice Domine etc. etc.

Az után, hogy az máss levelet megirtam vala Nagyságodnak jövének ide az Nagyságod házához mind ketten az sánta *Francisco* és mester Jacob, az pilostrom felől eleget szólának, ha szükség e vagy nem. Az fal mellékét az konyha ablakától fogva mind az sütő ház ajtajáig *két singnyire* felásták és ugy látták meg ha szükséges az pilastrom vagy nem. Mind az ketten azt mondák, hogy nem szükség, Francisco ugyan azt mondá, hogy mind ő rejá nem szükség (így!) annélkül sem szál immár alább az ház. Én láttya Isten, hogy ő magának is sánta Franciscónak eleget szóltam és meg montam neki, hogy ugy lássa meg és ugy mongya, hogy nem szükség, hogy Nagyságod kárt ne vallyon.

Az hatalmas Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonyommal és kis urammal nagy sok esztendeig jó egészségben.

Datum Viennae 11. novembris 1559.

Ejusdem S. et M. D. Vestrae.

perpetuus et humilis servitor

Georgius Wdvardj.

Bécs, 1559 november 15.

Spectabilis et magnifice Domine etc. etc.

Harmad napja *Turzó* uram ide küldöt vala látatni az Nagyságod házához, hogy ki vagyon it az Nagyságod szolgálában s meg monták volt neki, hogy én it vagyok és hogy ha parancsolja oda mehetek hozzá. Tegnap estve késen hozzá kívántatott vala és hagyá, hogy Nagyságodnak szolgálattyát irjam és kéri Nagyságodat, hogy Nagyságod megbocsásson neki, hogy ő maga nem irhat, mert felette sok dolgai vannak és hogy az ezüstöt mig az bányáról meghoznák késő volna várni és hogy szólt *Ghera* uramnak felőle és elvégezte vele, hogy ugyan it agyanak, azt is, hogy ugyanazon árron agyák az mely áron az bányán jár és az *menyet* Nagyságod kívánt szintén *annya* aggyanak és hogy

valamikor Nagyságod érte küldi emberét az fizető mesternél talállyák meg és hogy az fizető mester minden késedelem nélkül az Nagyságod levelét látván fel aggya valakinek Nagyságod parancsollya.

Az hatalmas Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonyommal és kis urammal egyetembe nagy sok esztendeig jó egészségben.

Datum Viennae 15. novembris 1559.

Továbbá én magam felől Nagyságodnak azt irhatom, hogy immár valamenire *jobadon* vagyok, azt mongya az doktor, hogy immár töb orvosságot nem ad, harmad napja, hogy elvégeztem az pilulákat, most csak az fýleimet orvoslom valami olajjal napjába kétzer.

Ejusdem Vestrae S. M. Dom.

perpetuus et humillimus servitor

Georgius Vdvardý.

Bécs, 1559 november 18.

Spectabilis et magnifice domine etc. etc.

Vettem az Nagyságod levelét, kibe Nagyságod írja, hogy hiszi, hogy Janos deák *Mýkos Orbánnál* hatta az Nagyságod pénzét és hogy Nagyságod meghatta Mýkos Orbánnak, hogy az patikába megfizessen érettem és azon kívül három forintot agyon egyéb kölcségemre. Azt Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak megszolgálom, de János deák Mýkos Orbánnál nem hatta az Nagyságod pénzét, hanem az kulcsot el vitte vele a hol az pénz vagyon, hanem az fiánál hagyott volt négy vagy öt tallért mészre, ismég öt tallért az cserepezőknek, hogy ha az cserepezést elvégezték, megfizessen nekik. Azok az bazárok felől való közt elvégezték, de még az *erkélyhez* a honnan *holvalot* (?) az házhéjára fel vonnak, hozá sem kezdettek. Meszet immár az után tizenegy köblöt vöt, az fija azt mongya, hogy ennél a mint Nagyságodnak irom töb pénzt nem hagyot. Immár ha az falt, a mint írja Nagyságod, hogy ha lekezdik törni, Mykos Orbán azt mongya, hogy nem tuga mit kely mivelni, ha János deák az lovakat és az szekeret meg nem küldi. Mert János deák még mind azulta fogva sem külte vissza az szekeret, hogy innen el ment. Téglát is pénzért kellyet behozatni kétszer, fővént penig egyszer valami szent miklóssi *szegein* ember lovain, ki it szálot volt, hozot Mykos Orban. Megírta neki, hogy megkülgye az szekeret.

Továbbá ahol Nagyságod ír és parancsol, hogy veszteg legyek és gyógyittassam magamat, mert ha hertelen neki indolok mind az költség hijába leszen mind az idő s' netalantán még

életem is szerencsén kezd lenni, meg szolgálom Nagyságodnak mint kegyelmes Uramnak. Hallottam sokszor, hogy mondották, hogy boldog ember az, a ki máss ember nyavalyálya tanul, én pedig boldogtalan, mert az én tulajdon nyavalyámon tanulok. Mert tavaly úgy járék, hogy időnek előtte fel erőltetem magamat és Sárvára menék, azt hiszem vala, hogy jól vagyok, sőt még gonoszabban *lök*, hogy sem mint előb voltam. De ha az Ur Istennek kellyemetes leszen mast affélétől meg kellyene magamat oltalmaznom, de azt igen bánom, hogy az doctort tized napig sem kaphatom egyszer.

Továbbá kegyelmes uram, a hol Nagyságod azt írja, hogy az postától egy kötés levelet küldöt, kibe két levél volt kötve egyik *pécsi püspök* uramnak szóló, másik *veneczés követnek*, az kötés levelet az estve késen hozák meg, de az pispök uramnak szóló nem volt benne, az veneczés követét mindjára Mykos Orbán megvivé neki, de semmi választot nem töt.

Az hatalmas Isten tarcsa meg Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonyommal és kis urammal egyetembe jó egészségbe.

Datum Viennae 18. novembris 1559.

Továbbá kegyelmes uram, az fizető mester szolgálja minden nap kétszer is jön ide hozzám és igen kérdezi, hogy mikor küld Nagyságod ezüstért, én nem tuttam ez ideig egyebet felelnem, hanem hogy vélem, hogy Nagyságod hamar való napon érte küld, a mint értem tőle ő pénzt kívánna érte, én azt montam neki, hogy nem tudom, de vélem, hogy Nagyságodnak császár ő felsége szolgálattya agra.

Ejusdem Vestrae S. et Mag. D.

perpetuus et humillimus servitor

Georgius Wdvardy.

Bécs, 1559 deczember 4.

Spectabilis et Magnifice Domine etc. etc.

Nagyságod parancsolta *Pethew* uram által, hogy irnék Nagyságodnak az *szegein Pattantyws Orbán* felől, hogy mint vagyon. Én kimentem vala *hozzáj* (így!) és megkérdem ő magát, hogy mint vagyon, ha könnyebben vagyon e hogy sem mint mikor Nagyságod látta. Azt mondá, hogy nem, sőt még inkább nehezen, mert azután az negyed napi hideg lelés is volt rajta, kinek tegnap volt az napja, hogy mikor rejá szokott jönni, de nem jöt, azt mongya, hogy hiszi, hogy immár nem bántya többé. Valami német doctort mond, hogy hozzá jár és bánik vele, kinek nevét kérdem tőle de nem tudá megnevezni. Azt mongya, hogy bizon semmit nem esmer, hogy használt volna. Én azután hamar való

napon, hogy Nagyságod innen el ment vala ki mentem vala hozzá látnom, de énnekem ugy tetczik, hogy ugyan olyan módon vagyon mint akkor.

Továbbá kegyelmes uram János deák tegnap estve fele jöve meg. Az ház dolga felől azt irhatom Nagyságodnak, hogy az kőfalnak fundamentomát rakják, az hol az *ártányok* valának az falt letörték.

Továbbá kegyelmes uram Jósa doctor két skatulácska *fa héj konfectomat* adot Nagyságodnak, kit Pethew uramtól megkülfem volna Nagyságodnak, de Jósa doctor nem akará, hogy senkitől külfyem egyébtől, hanem Nagyságod szolgájától. Azért Nagy. ha valamely szolgájának történik *fel jöte* Nagyságodnak megküldöm.

Továbbá kegyelmes Uram, én hála legyen az kegyelmes Istennek jobban volnék egyéb képpen csak hogy az *füleim zugássi* távoznának el rólam, de csak egy csepyére sem esmerem, hogy távoznának. Az verejtek sem bánt immár minden éjel, hanem egy hétbe néha egyszer, néha kétszer.

Az hatalmas Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat minden javával.

Viennae 4. decembris 1559.

Ejusdem Vestrae S. et M. D.

perpetuus et humillimus servitor

Georgius Wdvardy.

Bécs, 1560 december 4.

Spectabilis et magnifice Domine etc. etc.

A mint Nagyságodnak az másik levelemben irtam vala, hogy az doctorokat az Nagyságod házához hívám Vasárnapra az Apátur uram nyavalyájáról hogy tractálnának, nem lehet Vasárnapon, két ok *miá* kellyeték elhaladni. Egyik miat az miat, hogy *doctor Gáspárhoz* mentem vala először s mindjáraást kérdé, ha voltam e *István doctornál*. Mondám, hogy nem. Mondá, hogy oda menyek és valamely órát ő neki hagy, kész az órán az Nagyságod házánál lenni. Oda menék doctor Istvánhoz, tehát fekszik. Szólék vele, hogy órát hadna, hogy mellyen az töbi is hozzá tudnának tartozni, ő azt mondá, hogy ma ugymond semmi képpen nem lehet, hanem halasszuk holnapra. *Mert az éjel nem jól érzettem* — ugymond — magamat, holnap — ugymond — nyolcz órán ott leszek. Ugy halasztánk Hétfőre. Másokáért azért, hogy gondolánk, hogy job leszén, ha az *urinát* is megtartja Apátur Uram, hogy abból is inkább tudnak itélni Hétfőn asztán az urinát Apátur urammal három urinálban megtartatám és az beteg-

séget mind eleiről fogva mint kezdetett megkérdezém és az mint én tudám hitvánól *gyákól*¹⁾ megírák mind. És begyülenek Hétfőn nyolcz órán és eleigben adám, hogy az írásból is, ha valamit szóval elfelejtenénk megmondani, inkább tугyanak szólni róla és hogy semmit el ne felejcsenek benne. De István doctor nem lehete itt, mert valami *pociot* vet volt hozzá, csak hárman voltak, *Rijbera, Gáspár és Pál*. Bizon kegyelmes Uram sokáig traktálának róla és felette igen csodálkozának rajta, hogy *Apátur uram meg nem holt bele, de azt mondák, hogy az természet volt erős*. Azon is csodálkozának, hogy gyógyitássát enyire halasztotta. Valamit azért végeztenek doctor Gáspárral oda mentem István doctorhoz és mindent referáltunk neki. Az receptát is megmutattam, *mindent jóváhagyott*. Tegnap, az az Kedden *kassját* ordináltanak vala neki, valami egyebekkel esve elegyítvén, azt hozzá vötte és hála legyen az Ur Istennek jó módon volt utánna, csakhogy soha nem vöt volt többé orvosságot, nehéznek teczet neki. Ma az az Szerdán sýrupot attam neki, még hatot kelly hozzá venni, osztan ismég egy medicinát adnak, *azután osztán ugy kezdik az lábát gyógyítani*. Ma eret is vágnak rajta az *chefalikát*. Ezt akartam, hogy Nagyságod érese Apátur uram felől.

Továbbá Nagyságos uram az Érsek uram levelét Apátur uram Vasárnap estve külte meg tőlem neki. Érsek uram előszer Nagyságod felől kérdezkedék, hogy Nagyságod mint vagyon, jóllehet Miklós deák uramtól is megkérdezkedet volt. Osztán Apátur uram felől kérdezkedék, hogy mint vagyon. Én az mint énnekem Chány uram az Nagyságod akarattyából meg irta vala, hogy mit mongyak, tугya az Isten, hogy én csak azt montam. Osztán olvasni kezdé az Nagyságod levelét és mikoron ugy mint selét megolvasta volna, mondá, hogy ő sem *kapornoki Apáturnak* fenkinek nem engedett senmit. Én semmit nem tudék reája felelnem. Osztán, hogy elbocsáta tőle azt mondá, hogy Apátur uram visellyen csak egészségére gondot és gyógyuljon meg és hogy én is szolgállyam, ne hagyam, valamit ő mielhet mindent mivel.

Az hatalmas Ur Isten gyógyicsa meg és tarcsa meg Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonyommal és kis urammal egyetemben nagy sok esztendeig jó egészségben.

Datum Viennae 4. decembris 1560.

Ejusdem Vestrae Sp. et Mag. Dom.

perpetuus et humilis servitor

Georgius Wdvardj.

¹⁾ Diákul = latinul.

Bécs, 1561 június 9.

Spectabilis et magnifice domine etc. etc.

Hála legyen az kegyelmes Istennek én it az Nagyságod házánál, hogy ide jövék alkalmas módon mindent találék, kit ugyan azon kegyelmes Ur Isten ennek utánna agyon mindenképen jó módon. Mindjárt az borokat, hogy jötek meglátogattam, kiket im mind fel irtam és Nagyságodnak kültem. Bizon hogy vagy négyjének az Somogy fele valóknak igen hitván hordójok vagyon igen *sziárkozik* az bor ki rajtok, hogy gyikinnal avagy sással tatarozták, egyikre *szegein* János deák még vas abroncsot is üttetett volt és még mast is rajta vagyon, de még ma egy pintért keresek és Istennek kegyelmességéből gondot viselek rejá, hogy Nagyságod kárt ne valljon. Nagyságod megbocsássa hogy olyan hitvánól irtam fel őket, mert kinek csak egy csep *czédulálya* sem volt, kinek penig igen *elrothadod*, hogy alig esmerem meg, de az mint im Nagyságod az fel írásokból láttya mindenikre czédulát csináltam.

Továbbá az Nagyságod parancsolattya szerint az *szegein* gazda fia az registromokat kezemhez atta, az *Kerecsénij* uram obligatoriája is it volt, azt is hozzám vöttem. *Pécsy Márton* uram adot volt Nagyságod akarattyaából a napokban száz negyven nyolcz tallért neki szegénnek, abból is nyolczvan maradt volt meg, azt is kezemhez atta. Az felesége szegénnek nagyon sir, kesereg és eskeszik szegén, hogy bizon sem fiánál sem ő nála több nem maradt annál s magának is nincs huszon három aranyánál több, kivel ugy *moda* (így!) hogy szegén, mikor Nagy. az várat akarta venni, Nagys. meg mondotta volt (így!) és Nagys. akarta adni. Arról panaszkodik vala szegén az felesége és sir vala, hogy nem leszen innen mivel haza mennie és az mi kevés majorságok vagyon nem tугya kivel be takartatni s nincs mivel. Én szegénnek kesergését látván megszánám szegént és az nyolczvan tallérnak hatát szegénnek neki adám, hogy be takartassa majorságát vele. Azért kenyergek Nagyságodnak, mint kegyelmes Uramnak, hogy ha Nagy. ebben vétkeztem Nagyságod megbocsásson.

Továbbá kegyelmes uram az ház dolgáról azt irhatom Nagyságodnak, hogy az garadicsot az *tetőletig* (?) felhozták, mert az kapun hogy bejönnének job kéz felől tisztityák, ott kezdik az boltot rakni, de azt mongyák, hogy felette igen nehezen teszik most szerit minden féle materijának, azért netalántán Nagy. jó volna írnya *Panal* (?) *Srajbernek* mert ő vagyon immár, azt mongyák, *Salawzer* helyet.

Továbbá kegyelmes uram az *álcsok* hárman vannak it, appró mies négy, Szombaton végezték el héjazását az majornak, most

az álcok valami töröt *juhar* szekereket foltozgatnak, ha azokat elvégezik nem tudom mit mivellyenek, mert az deszka igen nyers, kit az majorháznak padlására vöt volt *szegein*, addig azért valamit keresek nekik mit mivellyenek, mig Nagys. tanuságot ir, nem hagyom az időt héjában mulatniok.

Továbbá kegyelmes uram, az major azt monya, hogy az *tikokat* és kappanokat csak kár tartani rekesztve, mert az tikok nem tojnak, hogy rekesztve vannak. Azért ha Nagyságod jó akarattya vagy eladatom vagy a mit Nagyságod parancsol azt mieltetem belőle. Az disznó orja és lábai bizon ha sokáig álnak elvesznek, de abban is az *mieseknek* nekik adók. Továbbá kegyelmes Uram az menire tudom én addig mig Nagyságod it parancsolja, hogy legyek, gondot viselek és őrzök.

Az hatalmas Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat mind az aszonyommal és kis urammal egyetembe nagy sok esztendeig jó egészségben.

Viennae 9 Junii 1561.

Ejusdem S. et Mag. D. Vestrae

perpetuus et humillimus servitor

Georgius Wdvardy.

Bécs, 1561 június 14.

Spectabilis et Magnifice domine etc. etc.

Ennek előtte is irtam Nagyságodnak két levelet, kikben az Nagyságod it való házánál való dolgokat mind megirtam. Ez két nap azaz Hétfőn és Kedden az kapun hogy bejönnének job kézfől való pinczének boltozatát el végezik, eddig is elvégezték volna de semmiképen boltozni való deszkának szerit nem tehettük vala, hanem egynehánszor mentem az régi *panol* (?) *Srajberhez* és ugy adata asztán egy *szállal* az *minemmen* (így!) alá szokták hozni, azt mindenestől meg kellyeték vennem, ki tizenegyedfél tallerra telék fel, de bizon affélében jó deszka, még némellik padlásnak is jó lesz. Továbbá kegyelmes uram az garadics kész, csak immár töltetni és pagymentomozni kely.

Továbbá kegyelmes Uram *Nykos Orbán* ide jöt az Nagyságod parancsolattya szerint, tegnap jöt ide, én imma (így!) Nagyságod kegyelmes és jó akarattyából haza megyek, mihelen Nagyságod panancsolja Nykos Orbánnak mindeneket kezébe adván.

Továbbá kegyelmes uram az német ur, kitől az meszet vötte volt *szegein* János deák, ide jöt vala és valami czédulát hagyta it nálam, kinek mész árába huszonhárom renes forinttal és 28 krajczárral maradot adóssa szegén, azt kéri vala, én nem adám meg neki Nagyságod hire nekül, mert ha megattam volna

igen kevés pénz maradot volna, mert immár az nyolczvan tallérnak fele elkölt téglára, deszkára és egyéb apprólékra. Azért Nagyságos Uram én immár Nagyságodtól várok mit kellyessék mivelnem.

Továbbá kegyelmes Uram Érsek uram és győri pýspek uram Pénteken jöttek ide, de én egyikel sem voltam szembe.

Továbbá kegyelmes uram ide oly ember kellyene, hogy ki az mihez is értene, mert Jacab mester el jár dolgába az mint ő neki teczik, senki nincs ki meg *szóllija* érte ha valamit jól nem mivel, ő pedig az ő hasznáért, én azt vélem, hogy ugy megyen el benne, az mint neki teczik. Jóllehet én immár egynehánszor montam meg neki, hogy ha Nagyságodnak valaha jámbor és hiven szolgált, most szolgáljon egyszer, hogy ennek utánna is Nagyságod vehesse jó néven tőle és hogy *szemére ne térjen*. Ő igen eskszik, hogy jámborul és hiven szolgál. Ezt akartam Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak. (így !)

Az hatalmas Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonyommal és kis urammal egyetembe nagy sok esztendeig jó egészségben.

Viennae 14. Junii 1561.

Ejusdem Spectabilis et Magn. D. Vestrae
perpetuus et humillimus servitor
Georgius Wdvardy.

Bécs, 1561 augusztus 20.

Spectabilis et Magnifice Domine etc. etc.

Az Nagyságod parancsolattya szerint én magam ma reggel megvívém *Delfinus* uramnak az Nagyságod levelét és Nagyságod szavával gratulálám jövetelit és az borok felől is megmondám neki az Nagyságod akarattját, igen jó néven vevé Nagy. és azt mondá, hogy megszolgállyá Nagyságodnak. Azt is mondá, hogy az Nagyságod ő hozzá való szerelmét és jó akarattját régen megesmerte Nagyságodban és ha tudnája Nagyságodnak miben reparálni mindenhez kész volna Nagy. Szive szerint kérdezé, hogy mint vagyon Nagyságod és ha Nagyságod mostansággal fel jön ide, én az felől semmit nem tudék mondanom. Az bor dolgát igen jó néven vevé, hogy azt mondá, hogy *opportune* látta meg Nagyságod vele, mert valami soproni bort it és szintén most fogy el, azt mondá, hogy holnap ide küldi egyik szolgáját, kit meg is mutata, azza ki választattya és ugyan innen hordattya és senkit egyebet nem jártat érte annál, én megmondám nekie, hogy valamint nekie jobnak teczik azt mivellye és hogy én arra felelek, hogy senki hozzá nem nyul az ő Nagysága emberénél

egyéb, azt is mondá, hogy ő maga is ír Nagyságodnak hamar való napon.

Továbbá kegyelmes uram az *kjttel* (?) *Antal Gergellyel* egyetembe megvöttük 6 véget 18 részes forinton, ki teszen 14 magyar forintot, negyven pénzt, az maradékján 17 ezer sýndel szeget vettem öt forinton negyven négy pénzen, tizennégy pénz maradot meg benne, azt *Zalay* urammal hátra attam.

Az hatalmas Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonyommal és kis urammal egyetemben nagy sok esztendeig jó egészségben.

Viennae 20. augusti Anno 1561.

Ejusdem S. et Mag. Dom.

perpetuus et humillimus servitor
Georgius Wdvardy.

Bécs, 1561 szeptember 1.

Spectabilis et magnifice domine etc. etc.

Vettem az Nagyságod levelét és megértettem, kiben Nagyságod ír én nekem, hogy ha az itt való uraságom, birodalmam és nyugodalmam teccik, it maragyak és hogy ha kedvem szerint is vagyom. *Bizoijn* kegyelmes Uram, ha Nagyságod kegyelmes akarattya, énnekem az it való uraság, birodalom és nyugodalom *nem teccik*, mert Nagyságodnak tudom, hogy én it kedve szerint nem szolgálhatnék és félek is, hogy én miattam Nagyságod, az az *én tudatlanságom miá*, kárt vallana, kitől az Ur Isten Nagyságodat eltávoztassa és mihelyen Nagyságod én miattam kárt vallana, *nem kellyene énnekem töb halál annál*. Mert én, kit az Ur Isten lát, hogy az Nagyságod kárát ugy bánnám, hogy kinél soha felyeb nem lehet. Az *mjhez* nem értek semmit, gonoszat ugyan cselekedhetnek előttem az *mjben* mint jót, kit én eszemben sem vehetnék. Azért kegyelmes Uram Márton deák uramat it tartottam, én magam is az Nagyságod kegyelmes akarattyából egy kevés napig it maradok, az mi kicsint értek és tudok arra megtanitom, osztán Nagyságodhoz haza megyek.

Továbbá kegyelmes Uram az Nagyságod parancsolattya szerint az két *lasnakot* Nagyságodnak megkültem, de *bizoijn* kegyelmes uram *erdély* lasnakot, az mint Nagyságodnak irtam volt, sohol sem találhattam, eleget kerestem és kérdeztem, de azt mongyák, hogy az it való lasnak csinálóknak *czéhek* vagyom és nem hagyák be hozni.

Továb(á) kegyelmes uram az Nagyságod parancsolattya szerint az *buza regestromit* is Nagyságodnak kültem.

Az hatalmas Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonyommal és kis urammal egyetemben nagy sok esztendeig jó egészségben.

Viennae 21. Septembris 1561.

Ejusdem S. et Mag. Dom. Vestrae.

perpetuus et humillimus servitor
Georgius Wdvardy.

Külön darab papiroson:

Továbbá kegyelmes uram Nagyságod parancsolna, hogy küldenének valami szekér kasokat is, két szekérré valót, mert az kik vannak igen hitvánok, mikor meszet hoznak kárt tesznek benne.

Bécs, 1561 október 11.

Spectabilis et Magnifice Domine etc. etc.

Tegnap kegyelmes uram Érsek uramhoz mentem vala, hogy megércsem tőle, hogy ha az Nagyságod dolgát proponálta e ő felsége előtt és hogy miben vagyon. Érsek uram azt mondá, hogy elő költ volt és hogy az supplicatio ki költ és hogy az kamarásoknál sollicitállyam. Kegyelmes uram én *Thurzó* uramhoz menék, szólék vele, azt mondá, hogy ő nem tud semmit felőle, hanem *Pjllerhez* mennek, osztán *Pjllerhez* mentem, vele is szólám, ő osztán secretarius *Raksiusra* igazított, hogy nála vagyon az supplicatio, ő hozzá is hozzá mentem, szólám vele is, ő azt mondá, hogy nála vagyon az supplicatio, de nem érkezik Nagyságodnak hamar választot tenni, hanem netalántán, ugymond, vagy Hétfőn, vagy Kedden megkészhetheti az levelet. Azért kegyelmes uram, mihamel megagya azonnal azon leszek, hogy mennél hamarabb Nagyságodnak küldhessem.

Továbbá kegyelmes Uram tegnap tevém egy *font* (!) deszkának az *Panol Sraybertől* szerit, hiszen az Ur Istent, hogy immár foldozással tódozással megérjük az ház fedést menyit deszkánk vagyon, ha meg nem érjük is de nem sok héja leszen az *Bejlczer* háza felől való rész Istennek kegyelmességéből ma kész leszen, az töbit is az Ur Istennek kegyelmességéből hamar befedetem.

Továbbá kegyelmes uram . . .¹⁾ *kjüső* és belső felis' mind közis az . . . látta, hogy kesztek vala fel vinni, csak az kapu felett való héja vagyon, azt is eddig fel rakták volna, ha az kapu követ el hozták volna. Az káposztás ház előtt való garádics közit is megboltoztuk, Hétfőn az kapu közit keztek boltozni.

Továbbá kegyelmes uram nem tudom, ha ez esztendőben kelly e it valami káposztát hozatni vagy nem, mert ember ha

¹⁾ Egy sor hézag a papiros elmállása miatt.

kellyene találna, két magyar forinton aggyák *fontját*, mely fontban *kétszáz és negyven fő vagyón*, ebből Nagyságodtól várok.

Az hatalmas Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonyommal és kis urammal egyetemben nagy sok esztendeig jó egészségben.

Viennae 11. oktobris 1561.

Ejusdem S. et M. Dom. vestrae.

humillimus et perpetuus servitor

Georgius Wdvardy.

Bécs, 1561 október 14.

Spectabilis et magnifice Domine etc. etc.

Az Nagyságod parancsolattya szerint im kültem egy scatulában az én kegyelmes kis uramnak *tíz pomagranátot*, kit az örök mindenható Ur Isten gyógyítson meg, nevelye és tarcsa meg az ő kegyelmes és irgalmas voltából. Narancsot is kegyelmes Uram *bizojn* eleget kerestem, de nem találhattam egyebet, hanem ez *félét* kiben egyet csak látni kültem, ki semmire jó és felette drága, *egy egy garason* aggyák. Az *tíz pomagranát* egy magyar forint árra és négy pénz árra, az is elég drága, de az narancshoz képest nem felettéb.

Továbbá kegyelmes uram az *üvegjártó* legényért is érte voltam, de *bizojn* még egyet sem találhattam, mert mind az szülő szedésen vannak, de kegyelmes uram érte leszek, megszerzem és mennél hamarább lehet aláküldöm az Nagyságod parancsolattya szerint.

Továbbá kegyelmes uram az választot még sem vehettem ki *Raksiusról*, még sem irta meg.

Továbbá kegyelmes uram az új *Rodanj* (így!) porkoláb jöt vala hozzám és mész felől szólék vala nekie, arra felele, hogy *tizenkettőd* nap mulván, hogy ha egy egész kemenczével általlyába meg akarom venni egy kemenczével ad, ha penig általlyában nem akarom tehát *valamenyét* akarok vagy három száz vagy négy száz köblöt, annit ad, én Nagyságod hire nélkül semmit sem tudék felelnem rólla, nekie, hanem hogy Nagyságodnak tuttára adom és valami válaszom leszen Nagyságottól nekie tuttára adom. Azért Nagyságod lássa mit kely cselekednem belőle, én ha szintén az nem leszen is, az menni ez esztendőbe kelyetik szerit teszem valamint lehet, de kegyelmes uram nekem teczenék ha lehetne, hogy Nagyságod megvetetne benne esztendőre, it egy házba szépen beraknók, osztán kikeletre jó lenne, azért valamint Nagyságod kegyelmes akarattya úgy kely lenni.

Továbbá kegyelmes uram Istennek kegyelmességéből az kapu közti boltozatát is ma elvégezik, holnap az *Bejlczer* háza felől való kis kamarát kezdik boltozni. Jacab mester azt mongya, hogy szent Márton napig. Istennek kegyelmességéből az boltozást mind el végezi, csak téglából ne legyen fogytkozásunk. Immár az után, hogy Nagyságod innen el ment huszonnyolczad fél ezer téglát vettem, vagyon még tiz ezer benne, kit fel nem raktak, vélem, hogy még tiz ezert vehetek.

Továbbá kegyelmes Uram ennek előtte meg irtam vala Nagyságodnak, hogy az egri pýspek uram bora elfogyot és ismét másikban hordat és hogy az Nagyságod parancsolattyáig mind hagyom hordani. Nagyságod semmit nem ira felőle, Nagyságodtól tanuságot várok belőle mit kellyessék cselekednem.

Továbbá kegyelmes Uram az sok téгла, kő és mész vétel miá és sok adósság megfizetése miá igen kevés kölcségem marada, azért könyörgök Nagyságodnak, hogy Nagyságod küldene még valami kevés kölcséget, ha nem többet öttven vagy negyven tallért, hogy ez esztendőbeli Nagyságod it való dolgát érném be vele, hogy senkinek semmivel adóssa ne maradnék ha főképpen az mészben Nagyságod parancsollya hogy vegyünk, nem lehetek pénz nélkül.

Továbbá kegyelmes Uram az kupát Nagyságodnak megkültem *Török Ferencz* uram szolgájától Tompa Jánostól.

Az hatalmas Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonyommal és kis urammal egyetemben nagy sok esztendeig jó egésségben.

Viennae 14. oktobris 1561.

Ejusdem S. et Mag. Dom. Vestrae

perpetuus et humillimus servitor

Georgius Wdvardy.

Bécs, 1561 október 19.

Spectabilis et magnifice domine etc. etc.

Kegyelmes uram *Raksiustól* nagy nehezen ki vevém az levelet, kit im Nagyságodnak megkültem.

Továbbá kegyelmes uram Nagyságodnak tegnap onnan is irtam vala, hogy az házak fedését el végezik. Azért kegyelmes uram tellyességgel elvégezték, Ur Istennek legyen *hálája*. *Bizoy*n nagy nehezen érök meg az deszkával, de elég lón, immár kegyelmes uram az *álcsokkal* az major házat padlatom meg az menire deszkával érek. Az *sedesnek* való deszka között is vöttem volt öreg deszkákat százhuszon hetet, azt is rejá padlatom. Az *tikoknak* való helt is megcsináltatnám, kit Nagyságod innen indoltá-

ban hagyot vala, hogy megcsináltassak, ha még valami deszkának szerit tehetném, azután osztán Nagyságod jó akarattyából az álcokat haza bocsátom, jóllehet egyéb dolog is volna, kit kellyene csinálni, ha deszka volna.

Továbbá kegyelmes uram, ennek előtte is irtam vala Nagyságodnak, hogy Nagyságod még valami kevés költséget küldene, ötven vagy negyven tallért, hogy senkinek adóssa ne maradnék. Azért kegyelmes uram láttya Isten, hogy immár tellyességgel kifogyatkoztam belőlle, semmi költségem nincs, még pedig adnának egy *nehajyn* ezer téglát, ha megfizetném mindjárt, mész is még valami kevés kellyene ez esztendőre is.

Továbbá kegyelmes uram az öreg *pjncze tokot* az menire lelete megcsináltatam, kit im megkültem Nagyságodnak, jóllehet *bjzoyrn* job csinálás kely vala nekie, *de én kegyelmes uram az németet ki nem vehetem természetiből*, az mérő *söték* (?) helyében egyet sem csináltathaték ujat, vagyon vagy három héja.

Továbbá kegyelmes uram az egyik szekérrel is be érem, majd egy *nehayn* nap mulván az egyiket haza bocsátom, had nyugogyanak addig az lovak, mig Nagyságod az pincze ásáshoz kezdet.

Az hatalmas Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonyommal és kis urammal egyetenben nagy sok esztendeig jó egészségben.

Viennae 19. oktobris 1561.

Ejusdem S. et Magn. Dom. Vestrae

perpetuus et humillimus servitor

Georgius Wdvardy.

Bécs, 1561 november 5.

Spectabilis et Magnifice Domine etc. etc.

Kegyelmes uram az Nagyságod levelét vettem és megérttem, a hol Nagyságod ir, hogy nem kevés bolondság tőlem, hogy bort nem kezdetem. Kegyelmes uram ez féle bolondság szenvedhető, egyért azért nem kezdettem, hogy nem akartam Nagyságod hire nélkül, tuttára akartam Nagyságodnak adnom más az, hogy az mint Nagyságod írja, hogy az jó ó bor igen szük, azt is érttem, azért is, hogy nem volt kicsin *szerü* bor az Nagyságod borai közöt, hanem ki tizenkét akós, ki tizenhárom, ki tizenhat, azt is gondoltam, hogy Nagyságod netalántán *mustot* küld ide. Ezeket én Nagyságodnak mind megizetem vala, nem tudom ha *megmontajé Török Pál* Nagyságodnak vagy nem. Azért kegyelmes uram, im az Nagyságod engedelmeiből az melik kiseb

hordó leszen megkezdem egyiket és Nagyságod *bizonnyal* meg higye, hogy ha szintén Nagyságod meg nem írta volna is, hogy *takarosan* kölcsöm, mennél takarosban lehet mind enmagamra és mind utánam valókra ugy költöm. Nem bizom peniglen senkire az pincze kulcsát meg higgye Nagyságod, én magam igen kevés borral megérem, az utánam valóknak sem sok kellyetik immár, mert az *álcsoknak* is négyét haza bocsáttám, az ketteit is ez héten el bocsátom, az kőfaragók is elvégezik it dolgokat, azokat is el bocsátom, csak hogy osztán *mentél* töb bor az borok töltésére kellyetik.

Továbbá kegyelmes uram, ahol Nagyságod ir, hogy Nagyságodnak az it való háza dolga felől irjak, hála legyen az Istennek it még mindenek Istennek kegyelmességéből jó módon procedálnak, nem esmerek semmi fogyatkozást annira *néződöm* és ennek utánna is azon leszek minden igyekezetemmel mig it leszek, hogy semmiben fogyatkozás ne essék. Ennek előtte is megirtam vala Nagyságodnak, hogy az házakat szépen befedtettem mind az garadics melet való folyosóval és az garadics felet való *erkély szabásóval* egyetemben. Az garadics nitva vagyon, annak sem hó sem esső nem árt, az középső házakban három házat boltoztak meg, az kapu felett való szobának kamoráját és azon belől való kamorát és az melet az kis házat, még négy ház vagyon boltoztatlan, az *palota*, az kapu felet való szoba és az *ferdős* felől való *kojnha* és szoba. Az belső kapu követ is fel csináltattam az első két házat, az *káposztás ház* felet való házat és az melet való házat szépen megvakolták, az káposztás házat is szépen megtisztítottam, mind követ, földet ki hányattam belőle, ajtót csináltattam rejá, reteszt és lakatot, káposztát is többet tettem ött száz főnél egy hordóba és egy *általagban*, de kegyelmes uram azt nem tudom, mint aggya az Ur Isten, minémü leszen, mert én soha többé káposztát nem sóztam, sem láttam sózni mint sózák, sem nem volt kitől tanulnom, hanem csak ugy csináltam, az mint én magam gondoltam, de azért hiszem Istent ő szent felségét, hogy jó leszen.

Továbbá kegyelmes uram az külső kaput is most tesz fel, azt mongyák, hogy ez héten feltehetik, de *bizoyn* kegyelmes uram kellyet volna, ha valamivel erősebb köve lehetet volna, elég szép, elég fejr, de igen lágy az köve. Az előbeni deszka kapu nem leszen jó rejá, hanem most mást csináltatok, csak közép fenyő deszkából, olyat hogy ki valami kevés ideig avagy csak ez télen főképpen legyen, kit meg gyalultatok, azért valamire szépecskén leszen. Az ucza felől való ablakokat, mind alsókat és felsőket mind beverettem deszkával.

Továbbá kegyelmes uram az majorba való szobát szépen sponstal mind meg padlattattam, az *pítvar hajára* is és az életes

háza is mind rejá helyhez tettem deszkáit, de nem szegez tettem meg, miért hogy az deszkája nem száradot jól meg. Az régi öreg hoszu deszkát kár lenne rejá veretnem az pitvar héra és az életes háza, gondolám, hogy ki keletre az it ben való házaknak is jók lesznek. Az istálló felinek egy részét megpadlattatom és az (így!) verettem deszkával, az *tikoknak* is ajtót csináltatom rejá, hol az *tikmonyért* fel járjanak, likat is hagyattam, ahol az tikok fel járjanak. Az két erkélyre is ajtókat csináltattam, az pitvarkára is, szobára is ajtókat csináltattam, az szélről való nagy istállót most töltetem. Ezt irhatom Nagyságodnak ez it való háza felől.

Továbbá kegyelmes uram irt vala Nagyságod a napokban, hogy mind addig it legyek az mig Nagyságod engem informál és hogy szeretettel lássak az Nagyságod it való dolgaihoz. Az Ur Isten, ki mindeneknek tudója és látója, hogy én mennél nagyobb szorgalmatossággal tuttam és szeretettel ennek előtte is ugy láttam az Nagyságod dolgaihoz, ugy takargattam mindent és ugy kötöttem mennél *takarosban* lehetet, ennek utánna is azont mi velem, mig Nagyságod kegyelmes akarattya, hogy it legyek it leszek mind addig mig Nagyságod informál, csak hogy Nagyságod lássa, hogy én az én *iffjuságommal* és tudatlanságommal káros szolgál ne legyek.

Továbbá könyörgök Nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak, hogy Nagyságod *Báthory* uramnak az én dolgomról vagy írnya vagy izenni ne feledkezzék, kit én Nagyságodnak örökké szolgálhassak meg.

Továbbá kegyelmes uram az(t) vélem vala, hogy negyven vagy ötven tallérral be érjem ez esztendőben az Nagyságod it való (így!) de láttya Isten kegyelmes uram, hogy immár egy sem marat benne, nem vélem vala, hogy ilyen sok kő, téglá kellyessék, menni kellyetet s' nem is kellyetik vala ha az kaput *késen* nem hozzák vala, de hogy késen hozzák s' nem lón egyebet mit mivelniök az kőmiveseknek, hanem boltozni kellyeték, sok téglá kele, jóllehet még is vagyon azért nyolcz ezer téglá és öt hajó kő, mész is sok kele. Tegnap is vöttem két ezer téglát, annak sem attam meg az árát, azért ha Nagyságod nem küld, láttya Isten nincs mit költenem, hanem az ki adósságot *Pécsy Márton* uram hagyot volt, hogy megvegyek, meg vöttem benne, ahoz kely nyulnom.

Továbbá kegyelmes uram mostan mind it ben s' mind kívül az falukon ember könyebben és jobban szerit tehetné az mésznek, hogy sem mint nyárban. Nagyságodnak ennek előtte is irtam vala felőle, Nagyságod azt is lássa, mit kellyessék belőle mielni.

Továbbá kegyelmes uram *bizoyu* választig kerestem az tokba való *kék korsócskákat*, de sem kéket sem egyebet nem

találhattam, kik bele illöttek volna, vadnak valami öregek, de rutak, nem jók.

Továbbá kegyelmes uram az Nagyságod parancsolattya szerint im kültem ez levél vivőtől egy zsákban két köböl hagymát és egy kosár *petrosoliomot* és egy *nehayn* fő olasz káposztát is, ki bizon igen szép, még Olaszországban is szép volna, ha szükség kegyelmes uram innen *eczet* (így !) is *külhetünk*, it jó eczeti vannak Nagyságodnak, töltöttem immár hat akó bort rejájok miolta it vagyok. Az két font *patijka* és az egy font *olvasni való gyertyát* is megküdüm *Nagywáthy* uramtól.

Az hatalmas Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonyommal és kis urammal egyetemben nagy sok esztendeig jó egészségben.

Viennae 5. novembris 1561.

Ejusdem S. et Mag. Dominationis Vestrae
perpetuus et humillimus servitor
Georgius Wdvardy.

Bécs, 1561 november 6.

Spectabilis et magnifice Domine etc. etc.

Vettem az Nagyságod levelét, kiben Nagyságod ir, hogy Nagyságod csodálkozik, hogy semmit nem irok az it való dolgokról. *Bizoyn* kegyelmes uram mindenről bőséggel Nagyságodnak irtam, kit hiszem, hogy ez ideiglen Nagyságodnak megattanak.

Továbbá kegyelmes Uram, Nagyságod ir, hogy megírnám Nagyságodnak, hogy ha az *pestis* igen vagyon és ha hálnak? Kegyelmes uram hallomás szerint hallom, hogy igen hálnak, egy nap hol *harminczkettő*, hol *harminczöt is hal*, de Nagyságodnak bizonyal nem tudom irnom. Ezt Nagyságodnak bizonyal irhatom, hogy az vén *lakatgyártó*, ki ide az Nagyságod házához szolgált, harmad magával holt meg pestisben és házát, *mehelét* (így !) be pecsétlették, egyéb házakat is pecsétlettenek be. Én mikor egyéb lehet benne, nem örömetst járok sehová senki házához. Mikor a Nagyságod majorába megyek az kapun kimegyek és az város mellet járok ki. Az *scordiomot* megszolgalom Nagyságodnak, hogy ... külte, élek vele, ennek előtte is éltem valami ...¹⁾

Továbbá kegyelmes uram ... séges leszen ... penig ... innen vagy Vasárnap vagy Hétfőn de Nagy. (me) gyen.

Továbbá kegyelmes uram az Nagyságod parancsolattya szerint *Nagywáthy* uramat le vittem volt az pinczében és az

¹⁾ A papiros elmállása miatt 6 sornyi hézag, csak egyes szavak és töredékes mondatok olvashatók.

Nagyságod borait mind megláttuk, ugy teczék nekie, hogy öt féleiben vigyen Nagyságodnak, három fehérben és két veresben. Az mikor ide jöttem az miképpen czédulákat találtam az borokon irva attam Nagyváthy uramnak az boroknak neveket, kik honnan valók, akkor is, hogy ide jöttem megirtam vala Nagyságodnak, hogy nem találtam mindeniken czédulát.

Továbbá kegyelmes uram az kőmivesek immár is elkezdenek égetni, a hol mi deszka darabot találhatnának, ha hozzá nem látnék, immár peniglen hamar el kellyetik hadni az mivet. Lássá azért Nagyságod, ha ki kellye küldenem innen őket. Nagyságottól erről választ várok.

Az hatalmas Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat mind az éni kegyelmes aszonyommal és kis urammal egyetemben nagy sok esztendeig jó egészségben.

Viennae 6. novembris 1561.

Ejusdem S. et Mag. Dominationis Vestrae

perpetuus et humillimus (servitor)

Georgius Wdvardy.

Bécs, 1561 november 15.

Spectabilis et magnifice Domine etc. etc.

Kegyelmes uram valamit az *szegein* János deák az uj szerződéstől fogva Jacab mesternek adot, mind ki irtam az ő *könyvéből* és im irva kültem Nagyságodnak mind azzal egyetemben, kit én neki attam az időtől fogva, hogy it vagyok. Az menedékeket azért nem küldem alá Nagyságodnak, hogy az mit *szegeyn* János deák nekie adot sokról nincsen menedék, az enimről mindenről vagyon. De kegyelmes Uram Jacab mester abban az az *szegeyn* János deákéban sem tagad semmit, ő magától is elé kértem vala aznak számát, az mit *szegeyn* János deak nekie adot, ösze conferálám az János deák *könyvével* (így!) mind egyaránt találám, semmi különbség nincs benne egyéb, hanem az napokat néhol hol egy nappal hol kettővel, hol mivel, hol utóban, hol előbb tötte.

Továbbá kegyelmes uram az kőfaragó Péter mesternek semmit sem attam, az mint Nagyságodnak itten montam vala, hogy elé kértem vala tőle, hogy meglássam mit attanak nekie s' meglátám és az ő menedékivel öszve conferálám, ugy találtam vala, hogy Nagyságod még száz ötven három renes forinttal tartoznék nekie.

Továbbá kegyelmes uram az minémü kövek még *Hamburkban* vannak im az írásnak mássát alá kültem Nagyságodnak *Pécsy Márton* uramtól, ezeket megkellyene hordatnom, mert

félő, hogy elaggya ismét, mert tavaly is elatta volt, vissza jövet is Ferencz elhozhat benne.

Az hatalmas Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonyommal és kis urammal egyetemben, nagy sok esztendeig jó egészségben.

Viennae 15. novembris 1561.

Ejusdem S. et Mag. Dominationis vestrae
perpetuus et humillimus servitor
Georgius Wdvardy.

Bécs, 1561 november 24.

Spectabilis et magnifice Domine etc. etc.

Az Nagyságod izenetit *Orbán* mesternek mind az álgyuk dolga felől és az pestis ellen innen elmenésről megmondottam vala. Az innen elmenésről azt mongya, hogy a hogy (így!) Nagyságodnak az ő hozzája való kegyelmes voltát meg szolgállya de sem ide be az Nagyságod házához nem jön, sőt ha itt volna is inkább ki menne előtte sem sehová nem megyen innen, mig az Ur Isten csakugyan ezen képpen aggya az it való halált, hanem ugyan ott marad házánál.

Továbbá kegyelmes uram az álgyuk felől azt mongya, hogy elvégezte az *chugh bortal* (így!) hogy valamikor Nagyságod az álgyukért érte küld el haggya vinni, ugy hogy ez után Nagyságod az mint magát ajánlotta, hogy az *álgyui* fájájért más fát hoztasson. Azt is megmondottam *Orbán* mesternek, hogy ő maga alá menne *Lewkára* és az fát, valaminémüt szeretne meg vágatnája. Arról azt mongya *Orbán* mester, hogy ő ahhoz semmit nem ért, nem tuggya minémü fát kellyene vágatni és ha ő oda menne csak héjába való munka lenne, hanem elvégezte az kerekgyártóval, az kik az álgyuk *álgyait* csinálta, hogy mikoron Nagyságod az álgyukért érte küld vagy ő maga elmegyen az álgyukkal, vagy ha ő maga elnem mehetne az öcsét bocsáttya el velek, ki szintén olyan jól megtuggya vágatni mint szintén ő maga ott lenne és mind addig ot leszen mig mind megvágják az fát. Azt mongya *Orbán* mester, hogy az álgyuk elvitetését nem kellyene sokára halasztani, mert mostan az ut szintén hozzá való volna, de ha tovább halasztják ismét csak az Ur Isten tuggya minémü ut leszen. Azt is mongya, hogy Nagyságod tuggya kiknek kellyene irna az golóbis és por felől, hogy Nagyságod irna azoknak is, hogy Nagyságodat csak valamenni nélkül, mind egyik féle nélkül és mind másik féle nélkül ne hadnák.

Továbbá kegyelmes uram én még ez ideiglen az Nagyságod parancsolattya szerint alá nem mehettem *Posomban*, mert itt

még mindezideiglen voltak Nagyságodnak it (így!) dolgai, kiket megkellyet először szerzenem, minek előtte innen elmenyek, az *olaszokat* is csak ma bocsáttam el innen. De kegyelmes uram az Ur Istennek kegyelmes voltából it mindeneket jó módon hagyván, *Pécsy Márton* urammal alá megyek. Ezt akartam Nagyságodnak mint kegyelmes Uramnak megírnom.

Az Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonyommal és kis urammal egyetemben nagy sok esztendeig jó egészségben.

Viennae 24. novembris 1561.

Ejusdem S. et Mag. Dominationis Vestrae

perpetuus et humillimus servitor

Georgius Wdvardy.

Bécs, 1562 január 20.

Spectabilis et magnifice Domine etc. etc.

Az gonosz utaknak miatta nem jöheték tegnap be, hanem ma jó reggel it voltam és mihelyen juték azonnal mind az áros embereket ahol *arayn* mivet szoktanak árulni el járam, az öttvösöket azonképpen mind el jártam és ugy kerestem az lánczot de *sohol* egynél többet nem találék, kiben száz *arayn* lött volna, mást peniglen találtam vala, kiben hetven *korona* vagyon, de egyiknek sem szeretem az formáját. Az száz aranyas felette rut, régi miv és kopot, az hetven koronás is rut. De kegyelmes uram szóltam egy ötvössel és elvégeztem vala, és rejá felelt, hogy az naptul fogva nyolczad napig, hogy az aranyat megadom nekie megcsinállya, én az formáját el választom és az árának is holnap, Istennek kegyelmességéből szerit teszem. Immár ma szerzettem huszonötöt, de az magyar *araynyat* (így!) száz nyolcz krajczáron kelly váltanom, az *salczpurgit* kit száz haton s' kit száz heten. Az mivétől egy magyar forintot és tiz pénzt kér tiz *arayn* mivétől, de netalán az egy forintra rejá szeghetem és érte leszek, szorgalmaztatom, hogy mennél hamarább lehet megcsináltatom.

Továbbá kegyelmes uram megkültem az Nagyságod subájának való *tabijt*, *bizoyn* én *sohol* jobbat nem találhattam. Megpróbáltam eczetben, alkalmasson megtartya az szinyét.

Továbbá kegyelmes uram az suba ujításra való *pegjvelet* is huszonegyet kültem, az tize *bizoyn* igen szépek, az tizen eggye is alkalmassok, az hatával béven megérík az gallérát, az két elejít is tizennégygel, ha penig meg nem érnék, többet küldhetni.

Továbbá kegyelmes uram im Orbán mestert az Nagyságod parancsolattya szerint mind az kerekjártóval egyetemben alá

bocsáttám. Megmontam neki, hogy először *Leukára* mennyen, és mikor ott leszen Nagyságodnak megírja.

Az Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonymmal és kis urammal egyetemben nagy sok esztendeig jó egészségben.

Viennae 20. Januarii 1562.

Kegyelmes aszonym nem felejtettem el az *sárga viola magot*, de bizon még nem volt időm, hogy megkereshessem de megkeresem és megviszem Nagyságodnak, az kis uramnak való *bőröcskéket* sem vehetém most meg.

Ejusdem S. et M. Dom.

perpetuus et humillimus servitor
Georgius Wdvardy.

Bécs, 1562 január 26.

Spectabilis et magnifice Domine etc. etc.

Értem az Nagyságod leveléből, hogy Orbán *Sárvárra* ment volt először, hogy sem mint *Lewkára*. Láttya Isten kegyelmes uram, hogy háromszor is attam eleibe, hogy először *Lewkára* menyen és onnét aztán irjon Nagyságodnak, hogy ott vagyon, nem tudom miért mivelte.

Továbbá kegyelmes uram im az Nagyságod parancsolattya szerint elkültem az *nest gereznát*, kiben negyven nest vagyon, annak felette husz nestet és az *mál gereznát* és az három *reff* veres atlaczo. Bizon kegyelmes uram én mind el kerestem, de sohol jobbat és *hansobat* (így!) hozzá nem találhattam.

Továbbá kegyelmes uram értem az láncz dolga felől mit ir Nagyságod, hogy az aranyakot, kiket *Sóstól* küldöt, hogy azokhoz még nyolcz aranyat tegyek és az *Christóff* uram lánczát két száz aranból csináltassam. Kegyelmes uram azokat az aranyokat *Péczy Márton* uramnak kellyeték adnom, mert nem teheté hirtelen szerit arannak és vétek esik vala az ó láncz csináltatásában, énnekem fejr pénzt adot érette, de kegyelmes uram az Nagyságod parancsolattya szerint vétek nem esik az láncz dolgában, én az arannak ma szerét teszem és meg olvasztatom és vagy ma, vagy holnap Istennek kegyelmességéből Nagyságodhoz indolok és éjel nappal Nagyságodhoz sietek az töb vásárlással. Mind az két láncz, mind az kit én csináltattam s' mind az kit Márton uram csináltatott kész leszen. Mind az kettőt el viszem velem, az másik száz aranyat is hozzá foglalhattyak osztán, azt it nem várok, csak napot kérek, hogy mikorra jöjek érte. Pécsy Márton uram it semmit nem vöt egyebet, hanem az nest gereznát, az husz nestet, az négy hát subát, menten

ment *Szemczre*, de azért hiszem az Ur Istent, hogy nem esik vétek semmibe, az Nagyságod parancsolattya szerint minden meg leszen.

Az Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat.

Viennae 26. Januari 1562.

Ejusdem S. et Mag. Dom. Vestrae.

perpetuus et humillimus servitor

Georgius Wdwardy.

Bécs, 1562 márczius 9.

Spectabilis et Magnifice Domine etc. etc.

Ma négy óra korban vevém az Nagyságod levelét, kit megértettem. Azért kegyelmes Uram Istennek kegyelmességéből holnap it minden dolgokat elvégezem és ha lehetséges leszen ki indolok innen, ha penig holnap ki nem indolhatok, Szerdán jó reggel indolok és estve későre Csütörtökön haza megyek.

Az Ur Isten tarcsa meg Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonyommal és kis urammal egyetemben nagy sok esztendeig jó egészségben.

Viennae 9. martii 1562.

Az Nagyságod

örök és alázatos szolgája

Wdvardy György.

Bécs, 1562 május 6.

Spectabilis et Magnifice Domine etc. etc.

Kegyelmes uram, én tegnap délelőtt jutottam ide és mind ma s' mind tegnap csak tudakoztam és látogattam hol együt, hol másut, találtam mind gyémántot és mind rubintot, de bizony kegyelmes uram mindenik igen drága, de főképpen az gyémánt, az rubint még is valamivel olcsób. Egy *árros* embert is mondanak, hogy minden órában haza várnak *Augustából*, kinél azt mongyák, hogy szépek vannak, mind gyémántok s' mind rubintok, azt is várnám, netalántán megjön Péntekig meg várom, mert akkorra valami négy vagy öt *korda* is készöl meg, arra is várnom kely. Az *beretrát* (így!) mára fogatták, hogy meg csinállyák, holnap meg akarom vala boglároztatnom, szóltam vala is az mesterrel, de miért, hogy holnap innep vagyon nem akar mivelni. Az mint Nagyságodnak irom immár *Péntekig* várok és annak utánna meglátom az mi Nagyságodnak használatosb és keveseb kölcségére eshetik azt mivelem. Ezt akarám Nagyságodnak rövideden megirnom, hogy Nagyságod ércsen mibe vagyok.

Az hatalmas Ur Isten éltesse Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonyommal és kis urammal egyetemben nagy sok esztendeig jó egészségben.

Viennae 6. maji 1562.

Ejusdem S. et M. Dominationis Vestrae
perpetuus et humillimus servitor
Georgius Wdvardy.

(Az Orsz. Levéltárban őrzött gróf Nádasdy iratokból.)

Közli: DR. KOMÁROMY ANDRÁS.

BETHLEN GÁBOR URALKODÁSA TÖRTÉNETÉHEZ.

Az alább következő levelek értékes adalékok Bethlen Gáborra, családjára s uralkodására vonatkozólag; róla alkotott eddigi felfogásunkat nem módosítják ugyan, s ez a reá vonatkozó nagyszámú publicatio után nem is lehetséges, de mindenesetre kiegészítik uralkodása történetét, bel- és külpolitikája egyes mozzanatait s megerősítenek egyéniségéről való felfogásunkban.

Első támadása idejéből valók az V. és VII. sz. sajátkezűleg írt levelei *Bethlen István*hoz, az akkori erdélyi gubernatorhoz és a IX. sz. feleségéhez, *Károlyi Zsuzsanna*hoz; fontosak e levelek nem annyira a bennük foglalt hadihírekért, mint inkább azon utasításokért, melyekkel pl. Bethlen Istvánt részben a hadiköltségek előteremtésében irányítja a renitenskedő székelységgel, a hűtlen udvarbírákkal s adószedőkkel szemben, részben pedig a töröknek beszolgáltatandó adó beküldése iránt intézkedik, miközben keményen megroja a törökök álnokságát.

Vallási szempontból megemlítenő az I. sz. *Széchy Katán*nak szóló, mely Bethlen Gábort, a buzgó protestánst mutatja be; valamint a X. sz., az erdélyi katolikusok fejének, *Kornis Zsigmond*nak Bethlen Istvánhoz írt panaszlevele a katolikusok háttérbe szoríttatásáról.

Ifj. *Bethlen István*nak, a »kis gróf«-nak is olvassuk egy levelét Heidelbergből (VI. sz.), mely tehát amúgy is kevésbé ismert külföldi iskoláztatásához tekinthető felhasználható adalékul. Közlünk leveleket *Károlyi Zsuzsanna*tól is. (IV. és VIII. sz.)

A három utolsó (XII—XIV.) *Brandenburgi Katalin* uralkodásának idejéből való; közülök főleg a XIII. sz. bír történeti értékkel, mely több erdélyi főúr szövetségét mutatja.

Valamennyinek eredetije a gróf Bethlenek keresdi levéltárából való.

I.

Magnifica Domina nobis grata etc.

Kglmed levelét nekünk jámbor szolgálja megadván, szóval való izenetét megértettük; kglmedtől felette kedvesen vesszük abbeli hozzánk való jóakarátját. Istenünket kérjük, hogy ő felsége kglmesen viseljen gondot hazánkra és magunkra, nincsen is semmi kétségünk az mi Istenünk jóvoltában, mert fogadása tartja ő szt. Istenségének, hogy az övéit nem hagyja mindenestől. Tudjuk is, hogy az Isten az ő dicsőségét az bálványokra nem engedi ruházni és az ő templomit azoknak felrakásával nem engedi megfertéztetniek. Kglmedet szeretettel intjük, ezután is minket levele által meglátogasson, ha mi oly hirei lesznek, azokról tudósítson, kglmed is az mi jóakarátunkban meg nem fogyatkozik. Ezek után Isten kglmedet szerelmesivel együtt tartsa meg jó egészségben. Datum Albae 12 Maii 1615. Benevolus

Gabriel Bethlen mp.

Kívül: Spectabilis (így!) ac mgfcae Dnae Catherinae Szécsi de Rimaszécsi, Spect. ac magnifici dni Sigismundi Prépostvári de Lokácsi etc. consorti etc. Nobis honorandae. (Zárópecsét.)

Jegyzet: Az egész levél Bethlen Gábor sajátkezű írása.

II.

Generose Domine.

Cancellarius uramnak nagy méreggel írott és pironga . . . olvasom, melyet . . . szint . . . között . . . neki, ilyen mar . . . eleget ilyen nagy dologban nem illenék az jó commissariusoknak akadálkodni, mert ha csak ilyen kicsin dologban is így akadálkodnak, az dicsiretes békességnek igen . . . részét bizzik akar ki is; nem én rajtam mult, mert az én resolutiom után csak egy szót sem emlékezett cancellarius felőlle. Én azt tudtam, hogy abban maradott, mert ha megmondta volna, hiszem, ha az sok latornak meg kellett kegyelmeznem, és egy sohonnai árulónak annál inkább condonálhattam volna lator nyelveskedését, de csak szemben sem lőn cancellarius uram vélem elindulásomkor. Azért im mindjárt elküldtem, akár hová tegyék az plenipotentíát, ezután én is meg tudnám limitálni az embereknek etc

Az katonáknak hópénzeket megküldtem volna, de . . . azt mondja, hogy ott az bányai garast sem kell el, nekem bizony talám száz forint, se dutkam nincsen; pedig ha eddig élélhetnek, mig az én levelem odajut, hiszem, hogy kglmed mindjárt által száll Máramarosban . . . az vásárokra őket, mig ott leszen . . . és tartsák jól őket. Macskási Ferencz a minemü pénzt viszen, ha

ugyan fizetni kell, én nem tudom, mint alkusztok affelől is vélek, hanem ha zálogban vetitek ott való nemességnek, míg más jóféle pénzt szerezhettek. Ha mi kitelik abból az pénzből . . . . . megírtam Macskási Ferencznek, hogy . . . . . Irtunk adjon az kglmeddel levő két hadnagyság alatt való katonáknak, úgy mint száz lovasnak, avagy 110 lovasnak, az az fél hópénzt, legyen nekik is, mivel patkoltatniok; az garas sem eddig el nem költ Máramarosban, meg kiáltassa kglmed, hogy ezután marhája veszése alatt minden ember elvegye az bányái garast 3 pénzért, az dutkát 10 pénzért. Bene valeat. Albae. 9 Julii 1615.

Gabriel Bethlen mp.

Kívül: Generoso Dno Stephano Bethlen de Iktar, comiti comitatus Hunyadiensis, arcis et praesidii nostri Husztiensis supremo capitaneo etc. Fratri nobis honorando. (Zárópecsét.)

Jegyzet: Az egész levél Bethlen Gábor sajátkezű írása. A kipontozott helyek a nagyon rongált állapotban fenmaradt eredetiben ki vannak szakadva.

III.

Nos Gabriel Bethlen Dei gratia Princeps Transylvaniae etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis: Quod generosus dnus Balthasar Czieszeliczki de Szilvás, universarum decimarum nostrarum Transylvanien-sium arendator nomine census cathedratici universorum pastorum capituli Mediensis ad festum purificationis Beatae Mariae semper Virginis, anni praesentis 1616 persolvendi, administravit nobis prartis numeratisque in pecuniis quadringentos et quinque florenos hungaricales den. 66. id est fl. 405 den. 66. Super cuius summae administratione eundem Balthasarum Czieszeliczki quietum et expeditum reddimus, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum Albae Juliae die 31. mensis Martii. Anno Dni 1616.

Gabriel Bethlen mp.

(P. H.)

Kívül Bethlen Elek írásával: Cathedraticus censusról való quietantiája Bethlen Gábor fejedelemtől Szilvási Boldizsárnak. Anno 1616.

IV.

Szolgálatomat ajánlom kglmednek, mint szerelmes asszonyomnak. Áldja meg az Uristen kglmedet, kglmed szerelmes gyermekivel együtt kivánsága szerint való sok jókkal etc.

Az kglmed levelét mind az kglmed ajándékaival együtt megadák édes szerelmes asszonyom, a melyet kglmesül jó néven

vettem, Isten ő szt. felsége egészségemet adván, az kglmed egészségeért meg is viselem, édes szerelmes asszonyom. Bizony mostan igen beteges állapottal vagyok édes szerelmes asszonyom, a miolta kglmetek elment, azutától fogva csak egy nap is egészségem nem volt. Az minemü dolgot én reám bizott kglmed édes asszonyom, azt végben vittem, az levelet is kglmed jámbor szolgájától megküldtettem. Tartsa meg Isten kglmedet jó egészségben. Datum in libera regiaque Civitate Cassoviensi 2 die martii. Anni 1620. Kglmednek szeretettel szolgál az felséges

Bethlen Gáborné Károly Susanna mp.

Kívül: Az tekintetes és ngos Prépostvári Sigmond uram szerelmes házastársának etc. Az ngos Széchi Kata asszonyinak, nekem szerelmes asszonyomnak adassék ez levél etc. (Zárópecsét.)

V.

Illustrissime Domine Comes et Frater.

Kglmed levelét az pósta tegnapelőtt adá meg, melyekből minden állapotokat értek. Az székelység minemü subterfugiumokat keressen az közönséges tereh viselésben, jól látom, kin boszúsággal csudálkozom édes öcsém uram, mert semmi nem lehetett nagyobb hamisság annál, mint az jobbagység közöttök minden tereh viseléstől immunis legyen, holott azok is az földek sorját, a kin laknak, egyenlőképpen veszik, nem kíván jót az nemesség magának, s nagy hamissággal, mert elkeseredik és neki búsul az szolgáló nép közöttük s egyszer mind le abarolják őket, mert lehetetlen dolog, hogy minden terhet ezek supportálhassanak. De ez így csak írás által véghez nem megyen, hanem egy gyűlésben az egész országnak kelletik ezt az nagy controversiat közöttük dirimalni és azután abban kelletik maradni; tudom, az szolgáló nép örömmel veszi és nagyobb hűséggel szolgálnak azután, kevesebben is adják annak utárna el magokat, mert afféle persvasakkal hitetik el őket, hogy hadban nem kelletik menni, semmi terhet sem supportál és így ha egy hétben egy vagy két napot végez az urának való szolgálatja felől, könnyen maradhat meg.

Az mi az székelység conditióit illeti pedig, melyekkel magokat akarják mentetetni, abban egy sem igaz uram és semmit el ne higyen kglmed, mely kglmed quaestioira articulatum meg vagyon a responsum; kívántatik, hogy így tractáljon vélek, külömben az végezés én velem nem volt, abból semmi úton magokat nem extricálhatják.

Más, levelében való dolgokat az mi illeti kglmednek, hogy azokra szorgalmatos gondja legyen kglmednek, szeretettel intem.

Az szépséggelmit concludálhat, engemet tudósítson rólla. Az kopiákat siesse kglmed készítettetni és éjjel-nappal kiküldeni. Az moldovai vajda irását értem, kire választ sem teszek, hanem maga megírhatja kglmed, hogy nem illik az mienkért velünk veszekedni, semmivel neki nem tartozunk, az mi pénzünket küldje meg arannyal, ha úgy nem, akarmi féle pénzt, ki az mi országunkban elkél; 15 ezer forintot küldjön és az ő emberi azon túl elbocsátatnak, de különben nem. Az havaseli vajda is csak írja, hogy késedelem nélkül kiküldi emberét, de eddig semmi nem lett benne.

Írja kglmed, hogy az ország semmi gyalogfogadásra nem rendelt zsoldot; én azt tudtam, hogy rendelték volt s azért írtam, mert én az kglmetek articulusait csak egy tekintéssel percurráltam és azolta szememmel sem láttam, nem lévén semmi kedvem confirmálásához; mivel azért nem rendeltének, mi sem erőltetjük a jámborokat.

Az máramarosiak nagy contumaliájokat értém, nem kell uram ily igen kedvezni nekik, mondtam én sokszor kglmednek, mert afféle vakmerő gaz népnek mentől többet kedveznek, annál latrabb; elhigyjék az árulók, hogy ha mind ebben mennek elő, bizony magam fogok domalásokhoz; hogy annyi sok gaz nemesség pedig teljességgel immunis legyen az hadi expeditiótól, az mind lehetetlen s mind illetlen és az igazság ellen való dolog volna, könnyen őket nem kell hadni. Ha pedig mostan hirtelen sem mire őket nem vehetni, hogy az konyhám attól való bizodalom alatt meg ne fogyatkozzék, parancsoljon kglmed Budainak, nálla levő restantia proventusomból vegyen mindjárt ezer berbécset, igen jókat, kövéreket, egészségeseket, melyeket minden késedelem nélkül, jó gondviselés alatt hajtasson az szakmári udvarbíróhoz, onnét felhajtják ide; ha emberség volna benne, ajándékon is kellenék adni annak a vármegyének konyhámra 7000 berbécset, holott ők mely nagy békességben ülnek az én gondviselésem alatt, minden kereskedéseknek utjait felnyitottam nekik.

Az a Budai hova tevé az én proventusomat, nem tudom; egész esztendei jövedelemből nekem egy pénzt sem adott, sem nem deputáltam sehova, az előbbi restantiák is fen vadnak; kglmed parancsoljon serio neki, mindjárt jöjjön fel hozzám; igazítsa el dolgát és contentáljon, mert minden marháiban, jószágában szakmányt hányatok, ha fel nem jó.

Az vincezi tisztartó gondviselése alatt vagyon az Sani lónak négy csikója; kglmed mindjárt küldje ki őket jó gondviselés alatt Kassára. Hunyadon is egy vagyon, igen szép, azt is véllek küldjék ki; az ott benn való udvarbíró semmit nem ír nekem az ott való állapotokról, kglmed írasson véle.

Az hadfogadásra hogy pénzt kglmed nem küldhet Váradra,

értem, melyet nem tudtam, mert másunnét rendeltem volna. Az vármegye adajában, az mint az exactor consignatiójából látom, kellenék restálni 15002 frtnak, ha beadministrálták, abból küldhetne kglmed. Az szászság erogatióját is látom, de akarnám, ha felküldené az exactor az 5248 frtról s 48 pénzről való ratiojokat, melyet az én commissiomból írnak; erogáltatván azonkívül az bor árrát és cancellariusnak adót 2000 frtot adván, nem tudhatom, micsoda sok erogatio legyen az, hogy 5248 frtra megyen. Az fiscus jószágában az adót, hogy az tisztartók szedjék fel, én parancsoltam ez okon való boszuságomból, értvén, hogy az ispánok mód nélkül vesztegetik szegény jobbágyinkat, nem akarom, hogy az én jószágimban igazgassanak. De az adót, hogy felszedjék igazán, el ne költsék, hanem megtartsák, serio megparancsoltam; kglmed demandáljon mindenütt való tisztartóimnak, integre vigyék be kglmednek és tartassa készen az kincstartónál, nem akarom azzal jószágimat liber baronatussá tenni. Ha csak 4000 frtot küldhet is kglmed, legyen azon, küldjön sietséggel Váradra.

Bizony uram sokat csudálkozom azon, hogy nekem mostan semmi jövedelmem Erdélben nincsen; mikor én ott benn laktam, ha csak így jött volna az proventus kezemhez, nem tudom, hova kellett volna lennem; félnek vala akkor én töllem az tisztartók, az kamaraispánok; nemcsak posztót, hanem pénzt is hoznak vala esztendő által ugyan szépen, az harminczadok az szerént, de mostan csak az adóra támaszkodnak, a mint látom, sem aknák, sem bányák, sem harminczadok jövedelmét nem látom az exactor consignatiójában. Hogy pedig csak marhán adnák el az sót, az lehetetlen dolog. Im erővel tesznek kegyetlenné az tisztartók, de ha mind ebben mennek elő, Isten ne segéljen, ha szakmánt nem hányatok mindenekben, valamennyi kamaraispánom, harminczadosom, udvarbíráim vagyon, mert látom, hogy senkitől nem félnek, szabadon lopnak távollétemben. Az fejérvári udvarbírónak 800 juhát, hallom csak egy seregben is mikor beállatám, nem vala. Jezerniczkinék kglmed proponálhatja, hogy nem csak az adó az erdélyi proventus, igen jól tudná ő, mikor akarná; sok harminczad és sóaknák vadnak Erdélben, jövedelme vagyon azoknak. Az tercsivári (így!) árenda is 2000 frt, az verestornyai 1000, az Szt. Márton adaja 6000 frt, az papok árendája 4000 frt. Az ország árendája is egynéhány ezerre megyen, ezekről semmi mentio nincsen az consignatióban. Erdélben én találnék pénzt, ha ott benn volnék; senkiét erővel el nem vettem más országokból való jövedelmet nekem nem hoztanak és ugyan elérkeztem az gondviselésre, a mint kglmed jól tudja. Kopjásom mindenkor hat-hétszáz volt, lovashajdúm

négy s ötszáz lovas, gyalog öt s hatszáz ; portára ajándékot annuatim bőven küldtem s egyebüvé mennyi számtalan expensaim voltak, az Isten tudja csak megmondani. Még se hoztam el magammal kétszázezer frtot, tavaly az Uristennek oly kglmes áldása volt én rajtam. Ezeket azért íram kglmednek, hogy értse, honnét kellene lenni a jövedelemnek. Jezerniczki ezeket igen jól tudja, parancsoljon Budai (tiszt)tartónak kglmed, viseljen úgy gondot ő is, mint ez.

Pénzt küldhet-e hirtelen kglmed késelem nélkül Váradra, vagy nem ? Engemet sietséggel tudósítson felőlle, mert ha nem lehet, másunnét kelletik mindjárt küldenem, mivel az semmi késelemet magában nem szenved. Az ott benn való statusok közzül conscribálhatnak-e hadat, s hány száz lovast rendelhetni s mikorra indíthatni őket, még arról is tudósítson, mert mi itt immár az viadalhoz készülünk naponként. Az szászsággal ha mit végezhet kglmed, ne késsék azzal. Kglmednek állapotunk felől írhatjuk, az gyűlés immár ez jövő héten elvégeződik, az derék dolgokon igen által mentenek, restal az magam személye, melyet eddig magam differáltam, várván az császár conditióinak proponálását, hogy ha acceptabilisek lennének, az békességet vihetném jó végben ; de abbeli reménységünkben megfogyatkozván, immár holnap, avagy hétfőn az tavaly beadott conditiókra való resolutiot kiadom, mire megyen a dolog, kglmedet tudósítom rólla. Az más héten másfélezer kozákot bocsátott volt igen válogatott lovasokat Buquoi Morvára rablani ; hírek lévén Anhaltinus fejedelemnek, azontúl 1200 lovas magyart és ezer fegyverest válogatott utánnok, kiket elől találván az rablásból való megtérések után, az Uristen úgy megverte őket, hogy igen kevesen szaladtanak el azok közzül, zászlót is 8 nyert Bornemisza János ; annak az kozák hadnak az igen java volt az, úgy reménlem, hogy másfélezer lovas kozákja nem maradtott immár császárnak ; maga diversis vicibus, a mint megcomputáltuk, 9000 lovas kozák ment melléje, ad minus, ha több nem. Ma volt Fridericus király követének audientiája, nagy úr ember, vén ember, igen tanácsos, az szüle atyjának is titok tanácsa ; franczus ur : Vulradus comes a Plessen neve, titkos dolgokkal jött, az summát is meghozta békével.

Az francziai király követi is tegnap estve felé érkezének be ; ennyi concursum legatorum senki historiában sem olvashatja, hogy Magyarország gyűlésere jötenek volna valaha, de semmi hasznát nem látom. Ezeket akarám mostan obiter igen sok dolgaim között pro informatione kglmednek megírnom. Tartsa meg az Uristen kglmedet jó egészségben. Ex Neosolio die 8 Augusti 1620. Frater Gabriel mp.

Az alexandriai patriarchanak irattam egy levelet, mást Balasinak, kglmed küldje meg neki és írja meg, ne késsék, induljon el, mert az követek expeditusok.

Postscripta. Az székelységnek velem való végezésiről cancellariussal beszélvén, tudakoztam, ha volna arról levél köztünk kelve, de semmi nincsen, azt mondja, mert be nem akarták iratni articulusban Meggyyesen, és ha szintén volt volna is, de violatis condicionibus, violantur et pacta. Elvégezték volt velünk ezt, hogy az meggyesi gyűlés előtt valamely székel az zászlók alól jobbágyságra atták magukat, ab antiquo azok örökké oda maradjanak és minden tizről, tiznél alább végig valóról is egy-egy jó lovas szerszámos embert tartozzanak adni; másodsor: az ilyen jobbágy nem vonhatja magát ki az tereh viselésből; harmadik: ezután valaki eladná magát, absque ullo remedio visszafoglalják és a ki jobbágygyá tette, avagy ha ultro magát adta is, de azon a ki befogadta, minden törvénybeli remediumok ellen eo facto 400 frtot dulhassanak az olyan emberen. Ez volt az meggyesi végezés, ennél sem több, sem kevesebb; úgy emlékezem reá, mint mai napra, de ezt két avagy ratioval állathatni igen méltán, hogy meg nem állották: első: hogy articulusban sem iratták, sem autentice semmi levelet, hogy köztünk emanaltassék, erről semmiképpen nem akartak, noha igen sollicitalta őket cancellarius uram, hanem omni astutia quaecunque inveniri potuit, subterfugerunt. Második: Azután mennyi jobbágyot csináltak, ha felcircularják, találunk egynéhány basákat az egész székelységen. Harmadik: mostan firmissime oly dolgot állatnak, mely mi előttünk soha nem forgott, tudniillik, hogy ők csak az meggyesi gyűlés után csinált jobbágyoktól ígertenek 120 frtot meg is, egész nyilas embertől frtot pedig senkitől nem. Ez merő calumnia, Isten ellen való hamisság, holott az meggyesi gyűlés után senkinek nem volt volna szabad jobbágyot csinálni, hát hogy hogy ígérhetett volna attól adót.

Az portára való adót mikor az kolozsvári generalis gyűlésben ősszel felvették, kglmed jól emlékezhetik reá, in anno 1618. Az ország serio fogta vala akkor is az székelység ellen való disputatit, az megmaradás őket is szintén úgy illeti, mint minket, ergo ők sem lehetnek immunisok teljességgel attól, hogy az porta contentálásában ne segítsék az két statut; én is mellettek fogván az székelység ellen, látván nagy hamis kívánságokat, ratio nélkül való zajgásokat.

Ezt eszekben vevén az székelységről való követek és regalisokkal hivatott személyek, magukban sokat consultalkodván, úgy ígérék azt a summát, melyről máskülömben is írtam kglmednek. Tudniillik minden ekétől egy frtot, fél ekétől 120 pénzt,

marhátlan embertől 20 pénzt. Ebben kik adjanak, ugyanakkor elvégezték formalibus verbis: Ebben pedig minden jószágos fő, és jószágtalan egyházi nemes emberek, lófejek, veresdarabantok, szabad székelyek, és eleitől fogva zászlók alól csinált s elfoglalt jobbágyok tartozzanak fizetni; de először ő felsége bizonyos commissariussit kibocsássa, kik által diligenter az ekeszámot connumerálják, minden 4 ökröt egy ekére tudván, 2 ökröt félekére; valamennyi eke barma találtatik akárkinek is, az limitatio szerint tartozzék minden ekétől az egy frtot megfizetni; az commissariusok mellett legyenek jelen az tisztek is.

Ez volt uram az utolszori velem való végezések; úgy tudja ezt Mikó György, Daniel Mihály, mint én, mert ők voltak követek az székelységtől többekkel együtt; délután az magam házában, ha meg akarnák mondani, de vesszük eszünkben, hogy igen megváltoztanak nekünk sokszor adott igiretekben, melyet nem szenved Isten el nekik. Mondja és mutassa meg kglmed az én irásomat annak a két nemes embernek és se hallgassa, hogy nem communicáltattam őket és fel nem szedettem az magok igiretit. Cselekedtem azért, hogy őket ne terheljem fizetéssel, mivel volt az adónak honnét kiteljesedni. Mostan azért, mivel az meggyesi gyűléskor velünk és egymás között végezéseket sem állották meg, és az utolszori közönséges megmaradásra rendelt költség adásban is ily nagy gyalázatos absurdumokat keresnek, per hoc mi sem tartjuk semmi végezéshez magunkat köteleseknek lenni ez naptól fogva. Meglássák azért az nemes uraim, mit cselekednek, mert ha élek és bemehetek egy gyűlésre, meglátják, hogy bizony kivesszem és felmentem az szegény lófőséget és veres darabantságot az sokféle iga alól, s az jobbágyságot vetem az ország consensusából az adózás alá, mert az az igazság csak heában, az elől el nem mehetnek. Háromezer forint nekem igen semmit teszen, nem szorultam az ő 3000 frtjokra; ha meg nem akarják adni, kglmed ne urgeálja, hanem az kolozvári végezés szerint rendeljen és bocsásson mindenik székre igaz-commissariusokat, kik igazán connumerálják az ekéket és az szerint szedjék fel az tisztek, ha bebocsátják az commissariusokat. De ha azt is ellenzik, azt se urgeálja egy óráig is, mert tudom, hogy barmukat úgyis előállatják olyankor székelyice (így!) noha azért abban volna mód, minden faluban az tisztek négy-négy, avagy hat-hat személyt, 2 lófőt, 2 darabantot, 2 jobbágyot kijelhelhetnének és azok kiadhatnák igazán az ekeszámot. De ha ellenzik, azt sem kell urgeálni és mostan semmit vélek nem kell végezni vélek, mert meg nem állják szokásuk szerint; had csinálják a jobbágyot, legyen oly idő, úgy kikeresik közzüllök az ország szolgálait és restituálják az zászlók alá. Most erről többet

nem irok. Articulus egy sincsen itt velünk, kiből valamit kereshetnénk, ha mit beirtanak, kglmed ott benn feltalálhatja.

Kívül : Illmo Dno Comiti Stephano Bethlen de Iktar etc. per regnum Transylvaniae locumtenenti nostro etc. Fratri nobis honorando. Cito. Citissime. (Zárópecsét.)

Ugyanott Bethlen István írásával : Accepi Albae 15 Augusti 1620.

Jegyzet : Az egész levél Bethlen Gábor sajátkezű írása.

VI.

Ill^{me} ac Magnifice Dne Parens.

Appulerunt huc Ill^{me} a Mgfice Dne Parens 3 Augusti stilo Gregoriano, septem numero studiosi, duo quidem beneficiarii Serenissimae Principissae ac dnae meae clementissimae, reliqui vero, quorum patronorum auxiliis huc missi sint, me adhuc fugit. Quorum opera ego a Serenissima Principissa, tum vero a dilectissima sorore nunc apud Serenissimam Principissam commorante Neuzolio, tum denique a charissima matre ex thermis Varadiensibus, jucundissimas accepi litteras, ex quibus cum Suarum Serenitatum valetudinem preciperem intelligeremque, quod mihi omnibusque nostris volupe (így!) admodum fuit, oramusque . . . . ardentibus precibus nostris, ut deinceps quoque eandem . . . . valetudinem ad annos quamplurimos conservare . . . . . Suae Serenitati felicem ac prosperum progressum et successum concedere velit. Altero tandem die post, nempe 5 Augusti in manus meas perlati sunt fasciculus quidam a Vra Ill. Mgf. quo resignato literas Vrae Ill. Mgf., tum charissimae Dnae Matris, hilari admodum perlegi animo, incolumitas enim V. J. M. semper mei voti summa est. Et ex eo, quod meas offensas condonatas a V. J. M. esse intelligam, mirificam cepi voluptatem eas rursus, ut et alias, filiali promisi obsequio, ne committam evitare omnibus modis conabor et simul piam paternamque I. M. V. adhortationem, grato percepi pectore meque, rursus ad eam filiali observentia exsequendam semper promptum ac paratum promitto. Praecipit mihi I. V. M., ut in lingua quoque germanica aliquid initiaremur, jam auxilio Dei in eo non contemnendum hausimus perfectum, singulis enim diebus duas ei destinavimus horas, in idque intendimus nocte dieque, ut tum linguae germanicae, tum honestioribus litteris operam navemus diligentem, ne expectationem patriae de nobis conceptam frustraremus, nobisque perpetuam ignominiam nancisceremur.

Nova ulla alia habemus, nisi Ambrosii Spinolae regis Hispaniarum consilarii et ducis bellici molitiones, de quibus superioribus quoque litteris, I. V. M. mentionem feceram, adhuc nec recessit, nec processit, sed manet in loco. Eum quidem dicunt

ducere 20 millia militum, inque Bohemiam iturum, verum putatur huc primum velle in palatinatum nostrum eruptionem facere. Fertur etiam nostros in palatinatu habere ultra 18 millia militum, aiuntque, quod si vellet huc impressionem facere nostros a fronte instare, Belgas a tergo urgere, Mauritiumque Hassiae Langraviis . . . . . undique circumdatum, arbitramur cum non multum efficere . . . . . auxiliante Deo prospera fruimur valetudine. Miror . . . . . domini affines tam abalienati a me sint, ut nec nuntio, nec literis me salutare dignentur. Rogo humiliter I. V. M., ut et charissimam dnam matrem, ne me e memoria sua deleant, sed mihi nacta occasione scribere velint. Jubet deinde V. I. M. ne stilo ab aliis correcto scriberem ; licet alias nonnunquam scripserim, tamen hac in re V. I. M. obtemperans, deinceps hoc sum factururus, itaque in his meis literis, si quid inerit erroris, I. V. M. paterno calculo notare, expungere et corrigere dignetur, has enim proprio Marte scriptas esse intelligat I. V. M. Caeterum etc. Datum Haydelbergae in . . . . Augusti Anno 1620. I. V. M. humillimus filius

Stephanus Bethlen mp.

Kívül : Illmo Dno Stephano Bethlen de Iktar etc. Dno ac Patri benignissimo. (Zárópecsét.)

Jegyzet : A kipontozott helyek az eredetiben ki vannak szakadva.

VII.

Illustris Domine Comes et Frater.

Kglmed levelét együtt az portai levelekkel vasárnap hozá reggel be a pósta, melyeket megolvastván, értém az adónak sollicitálását, kin nem keveset búsulok és abból megtetszik az ebeknek nagy háladatlanságok hozzánk s akármivel ajánlják magokat is, nem szükség hinnünk, mert ha valaha valami kedveskedő jóakarátjokat akarnák hozzánk mutatni, mostani állapotunk vitte volna őket arra, de hogy onnét semmit ne reméljünk, im mostan megmutatták. Hogy Balási az pénzt beadta, nagyot vétett és nem kellett volna cselekedni, mert azt a summát oly conditiokkal ígírtém volt én, ha az némettel nem tractálnak ellenünk, hanem elegendőképpen megsegítnek ellenek és az adót is ez egy esztendőben megengedik ; de mivel egyiket sem cselekedték, nem tartoztunk véle és nem kellett volna semmit adni. Az adó felől Balási mit írjon, im az maga levelét kglmednek küldtem, ha úgy volt az hiradás, mivel Toldhalagi idején bejuta, azt hiszem, akarván kedveskedni hihető arra nézve sem engedett semmit, értvén, hogy az immár készen vagyon, nem kicsin gond megszerzése, melyről most én egyebet nem irhatok, hanem az mi

pénzt kglmed írja, hogy Daniel Deáktól eddig elindított, ahoz a kétezerből a mit szerezhettek, legyenek érette, de hogy az Balási írása szerint 30 ezer frtot adjunk annualis pensát, én soha nem cselekedtem, mert Isten és magok is jól tudják, hogy az megholt császártól én impetráltam az ötezer aranynak defalcatióját, athnamét hoztam rólla a megholt fejedelem kezében az országnak. Ha ember volna és a pogánnak nem faveálna s maga hasznát nem keresné, Balási kevés munkával kivehetné akkori athnamének mássát, sőt nemcsak akkorit, hanem szultán Szulimán idejebelit is, a mint hogy cselekedtem, 70 arannyal hat athnamenak vétettem és lopattam ki páriáját és azzal vertem arczul az vezireket tempore disputationis és convincalván könnyen végben vittem nagy dolgokat, de az ő telhetetlen természetit nem töltheti be, noha innét is 4000 frttal bocsátottam el, ott is akar kereskedni és azért sietteti beadni a summát, hogy magának kódulhasson, holott meggondolhatta volna azt, hogy az innét vitt ajándékokkal együtt kellett volna az pénzt is beadni, ha szintén be akarta adni is, sőt sem be kellett volna ezek nélkül menni, mert így kettészakasztotta a szövetséget és az adó beadása mellett meglátod s hallod uram, hogy az ajándékokat is szemtelenül megkérik. Kglmed megírja, hogy 20 ezer frtnál többet ne adjon az idei adóban, vagy veszik el, vagy nem ; az tavalyit ingyen se említse, vagy kéri, vagy haragusznak s fenyegetnek, vagy nem. Azzal állassa, hogy nem tartozunk véle, mert megengedték *egyszer* : látván és eszekben vevén a porta, hogy a szultán Szulimánnal való végezés ellen extorqueálták, és ama hitetlen Márkházira való boszuságából írta volt Báthori István is. *Másik* : az országnak rettenetes pusztaságát értvén, akkori hatalmas császár kglmességet akarván az országhoz mutatni, megengedte örökben és athnamét adott róla. Ezzel állassa és meg ne ígérje, akarmint fenyegetődzék a vezér, hanem annak az athnamenak pariáját vegye ki és azzal mentse és állassa dolgát. Ide mi velünk az budai pasa elég hitetlenül bánik, mert az komáromi német kapitánynyal tractal az eb, amaz holmi jót szót adván neki, fát, bort, buzát küldött be neki, melyre nézve induciákat kellett nekünk is az kapitánynál szereznünk, féltvén attól, hogy Komáromot valahogy nekik ne adja, noha váltig esküdt mindazáltal, hogy soha attól ne féltsük. Vácztot a mult hétfőn nagy hirtelen megszállotta és az a hitetlen kapitány Strucz Ferencz kedden megígérte, szeredán kiment békességben belőlle ; nekünk, sem a generalisnak soha meg nem írta, hanem az nógrádi kapitány írta meg a nagy sérelmeket (!) az hir megírással, hogy hétfőn szállott az vezér alája, kedden délután egy órakor az hírt ide Posonban beküldte, azon órában én is megindítván az generálist

úgy siettette az hadakat, hogy szeredán volt Nográdnál, Vácztól 2 mélyföldön két ezer emberünk jó had. Bizonyos dolog, oly megremülve volt az pasa, értvén az gyülekezetet, hogy szeredán is el akart alólla menni, de hogy feladta is, úgy sietett, hogy csütörtökön jóreggel minden hadak vissza mentenek, ezer törököt hagyván Váczban. Ezekre nézve s arra is, hogy segítséget nem ada az budai pasa, csak szóval tartott ekkoráig, mi is semmivel nem tartoznánk az egy adónál egyébbel, nem is kívánhat többet tőlünk annál.

Im panaszolkodó leveleket irattunk a portára, melyeket kglmed kezében küldtünk. Istenért uram oly sietséggel küld, hogy Fejérvárról 15 napra vigyék be a portára, igen bizonyos embertől küldje be, a kinek serio megparancsolja kglmed, hogy bizonyos választ hozzon reá ; ha hamar jár, mi is megajándékozunk.

Az moldovai állapotot értjük kglmed leveléből is és Krakóból jövő s menő embereinktől is. Az Uristen nagy ostorát bocsátotta volt azokra is, kik noha gonosz intentummal voltak hozzánk, de én mégis szánom őket.

Itt mi is igen vigyázunk ; császár Prainernek, ki győri kapitány, adta az generálisságot, itt Prukban lakik ; az csaták mind a két részről járnak. Az másik vasárnap estve bocsátottunk vala másfél ezer lovas kopjást az lovashadnak quartirára, a hol az maradék kozák, 400 fegyveres és 600 gyalogja volt ; derekason otthon nem kaphatták őket, csatára mentenek volt a Fertő mellé, a honnét semmi nélkül tértenek vissza. De addig az quartirt felvenén az mieink, reájok gyujtottak, minden készültek, portékájok benn égett, egy-egy paripán maradtanak, hoztak kozákokot elevent, 200 veszett együtt ott el, lovat is hoztak 300. Ők megint az tegnap écczaka Köpcsényre jövéen éjfél után 3 óraker üték, gyujták meg ; egynehán barmot vittenek, de embert egyet sem, mert senki künn nem volt, az falut mind elégették ; valamennyin vadnak, mind itt voltak, az mint az csapatuk megmutatta, gyalogja is itt volt, úgy indultanak volt, hogy az pápai, beszprimi sereget, Oroszi Andrásét, kik mindenestől 900 lóval vadnak, verjék fel, azt tudván, hogy ben vadnak ; de én is Óvárban szállítottam volt vasárnap őket. Ma megint 33 németet hozának Kun Istvánék, Bécsen felyül Kornajburgnál voltak csatán, mezőre ők sem jőnek, hanem csak így veszekednek.

Az derék hadak szemben szállottanak volt ma 12 napja Prágán feljül hét mélyföldön, igen erős harcztot tartottanak az két félből, mondják, hogy veszett volna 10 ezer ember, de meg elszállottak egymásról akkor ; most ujobban mondják, hogy két hegyre szállott a két had és úgy lövik egymást, az mi hadunkból is felesen hullottak el, mert igen vitézül állották a harcztot. Az bavariai herczegnek főgenerálissát elevenen fogták el az mi

magyarink, érette küldtünk. Hirdetik, hogy Buquoit is elfogták volna, de nem bizonyos. Szombaton küldtem pénzes postán szolgálomat közikben, ki bizonyos hírt hozzon.

Ide fel ilyen állapotunk vagyón, a fejedelem asszony szintén elszokja az sátorságot (?). Bethlen Istók mostan érkezék be 12 órakor, még szemben nem voltam véle, jó egészségben vagyón. Anglia felé igyekeztem küldeni karácsony után, ha azt érhetném békességben, az franczuz herczeg nagy szeretettel igéri vala magát gondja viselésére, király maga viselné gondját mint atyjafiának ; de nem gondolkodtam még arról.

Kamuti Balázsnak az úti levelet megküldtem, de addig késik, hogy az üdő befagyik és semmi épületeket az bányákon meg nem láthat, mely nagy hátra maradás leszén.

Valami sebesi pokróczok felől demandaltunk az fogarasi udvarbirónak és karánsebesi harminczadosnak, kglmed is parancsoljon nekik, küldjék fel és Váradra kiküldvén, onnét hozzák Kassára. Dániel deák fizetése felől régen írtam kglmednek, tudom, eddig azt a leveletem megvitték. Tartsa meg Isten kglmedet jó egészségben. In Poson 11 die Novembris 1620.

Gabriel mp.

Kívül : Illmo Dno Comiti Stephano Bethlen de Iktar etc. per regnum Transylvaniae gubernatori nostro etc. Fratri nobis honorando. (Zárópecsét.)

Ugyanott Bethlen István írásával : Accepi 23 Novembris Albae 1620.

Ugyanott más írással : Serenissimi regis Gabrielis Posonio scriptae litterae de statu belli suscepti.

Jegyzet : Az egész levél Bethlen Gábor sajátkezű írása.

VIII.

Szolgálatomat ajánlom kglmednek, mint bizodalmas jóakaró uramnak. Áldja meg az uristen kglmedet asszonyommal ő kglmével s kglmed szerelmes gyermekivel együtt kivánsága szerint való sok jókkal etc.

Én édes uram, kglmednek csak effelől kelleték irnom. Huszár István uram kére engöm azon, hogy irnék kglmednek ő kglme mellett, hogy ha őkglmének mi dolgai, avagy jószágára nézendő, vagy hogy valami pörösivel való alkovási lennének, kglmedet kérjem, hogy kglmed mindenekben legyen mellette, azt is kglmed szeme előtt visellené én édes uram, hogy uramnak ő kglmének régi jámbor igaz szolgálója volt s most is az. Kglmedet én is kérem, mind bizodalmas jóakaró uramat, én erántam mutassa minden jóakaróját, legkiváltképpen, ha mi perési volnának, avval való alkuttatással, hogy valamiképen ott benn való késése ne legyen ő kglmének, minthogy ismét ki kell jüni őkglmének uram ő kglme mellé ; mert mostannis, ha nem kényszerítette volna ő

kglmét ott benn való dolgai, kívántatnék most is uram ő kglme mellett az ő kglme léte, minthogy ő kglmének ugyan nagyobb bizodalma lehet az régi igaz jámbor szolgálhoz. Kglmedet kérem magam is, ha miben kglmedet megtalálja, mindenekben mutassa jóakarátját ő kglméhez. Én is kglmednek ha élek, megiszolgálom. Tartsa meg az uristen kglmedet jó egészségben. Datum in libera regiaque civitate Cassoviensi 13 die decembris Anno 1620. Kglmednek szeretettel szolgál

Bethlen Gáborné Károli Susanna mp.

Kívül : Illmo Dno Comiti Stephano Bethlen de Iktar etc. Dno mihi observandissimo. (Zárópecsét.)

IX.

Szerelmes szívem, az felséges Uristen áldjon meg minden jókkal, és igen jó egészséggel.

Noha nincsen semmi újabb dolog, melyről kellene írnom, mindazáltal még sem akarnám elmulatni édes szívem, hogy levelemmel meg ne látogassalak. Irhatom magam felől, Istennek hála, egészségem vagyon, csak hogy az első fogam szintén elhagy, tovább hogy ő nem akar szolgálni igen esküszik, kin igen búsulok és eléggé marasztom külömb-külobbféle orvosságokkal, de nem reménlem megmaradását. A tractatust ma kezdik Hamburgban, immár ma mind össze mennek az két részről való commissariusok ; mire válik, tiz nap alatt meglátjuk, édes szívem ; ebben az holnapban végben kell menni, vagy jól, vagy rosszul. Az Uristen adja minden jóra. Buquoi hadaival megtért ismét, el nem mert menni, féltvén, Morvát hogy mindjárt visszafoglalják ; minden nap igen rajtok kapdosnak az mieink. Az mult szombaton is Egri István igen jó szerencsével jött meg, sok fegyverest vágta, fogta. Kornis Sigmond vasárnap estve indult meg 16 száz lóval, hogy derekas dolgot próbáljon ; tegnap vagy az écczaka elmult, mire adta Isten dolgokat. Nem csudálom, hogy Buquoi Magyarországra igyekezik, mert híják igen, de az követit az uristen kezemben adta, tegnap küldték ide, az hajdúk találták. Buquoitól jött volt vissza az válaszsza, az leveleket is idehozták. Azt mondja, hogy 54-en vadnak, az kik híják, hetet meg is nevezte és én is ugyan tegnap elküldtem érettek, hogy behozzák ide, azoktól a többinek is végére mehetni. Az uristen ezt is kinyilatkoztatja.

Továbbá édes szívem Homonnayné felől iratok, hogy én szabadságot adtam és utilevet az ki jövetelire. Azért édes szívem bizonnyal higgyed, hogy én külömb választ nem adtam annál, a mit írtam, tudniillik, hogy az én Kassára való mene-

telemig ott benn legyen és mihelt alámenetelemet érti, azután bízvást kijöhet, az *salvus conductus* is arra nézve adattam, bátor *cancellarius* más választ neki nem adott volna; de ha immár kijöni talál az én hazamenetelemig, váramot jószágostul adasd kezében, de Rozgont és Szinát ne adasd. Irass édes szívem magad egészsége felől, mint gyógyulhatsz s mint használhat az borbély. Rédei uram felől azt halljuk, hogy magára várakoztatja az hajdúkat, ki ha úgy vagyon, felette igen bánom; ha maga hon akar ülni, az én hadaimat ne tartóztatná. Irtam neki felölle, az levelemet küld sietséggel meg neki édes szívem. Az Uristen szerelmes asszonykám tartson meg jó egészségben. Tyrnaviae die 29 Januarii 1621.

G. igaz szeretettel mp.

Kívül : Serenissimae Principissae Dnae Susannae, Dei gratia Hungariae Reginae, Transylvaniae Principissae et Siculorum Comitissae etc. Consorti nostrae honorandissimae et charissimae. (Zárópecsét.)

Jegyzet : Az egész levél Bethlen Gábor sajátkezű írása.

X.

Ill^{me} Dne Comes etc. Servitiorum meorum etc.

Az Uristennek mindennemő kglmes áldásit Ngodra szíbüm kívánom.

Az Ngod becsülletes levelét meghozád énnekem, melyet ír Ngod arrul, hogy az váradi uraim mely igen megindultanak legyen az ő felsége kglmes parancsolatán, az *catolicus* papoknak ide Váraddá való szabados bejöhetekek felől, mivel még ez oly nagy *casus*, kibül több nagy dolgok jöhetnek ki és abból való jó tetszését, értelmet és jó tanácsadását is nem vonzza meg Ngod tőlem, jóakaró szolgájátul, melyet tapasztalhatóképpen veszek eszemben, hogy Ngod érdemem felett hozzám való igaz jóakarójából cselekszik, mért én is tartozásom szerint Ngodnak, s mind szerelmes gyermekinek koporsóig való alázatos szolgálatomra kötelezem magamat. És noha . . . . uram az miképpen igen bölcsen *discural* Ngod arrul, hogy az Ur Isten . . . . nézendő dolgokbul nem nézhet ember ez világi tekintetre, mégis . . . . látom, hogy az igaz keresztyén embernek, kinek Istennek tartó lelke nagyon . . . . tartozik jó kedvvel Istenejért és az ő nevének dicsiretessége mellett el fogja . . . *post habeamus* ebben minden ez világi hasznot és előmenetelt, bizonyítom én is az én kglmes Istenemmel, ki minden belső rejtekit szívemnek jól látja, hogy ő szent felségiért ez életemet semmi időben nem szánom. De hogy ne láttassam én az én kglmes Uramnak birodalmában tüzet gyujtanom (noha mint az mely bárány az fókasnak (így !) alul is volt

mégis ő zavarja volt az vizet) de elsőbben viselem ebben az mi kglmes Urunknak méltóságos személyit, ki abbul is megmutatván kglmességit hozzánk és kglmesen megemlékezik arra, mire kötelezte alázatos hiveinek magát tempore felicis inaugurationis suae, hogy mind az négy recepta religiokat, azok között az catolica et romana religiot is egyaránt oltalmazza; errül demandált volt ő felsége ő kglmeknek mostan is. Másodsor, Ngod becsülletes szép intésit is nagy háladással vevén, annak engedelmes akarok lennem és mostan supersedeálok; ma holnap az kglmes uramnak ő felséginek rám bízott dolgaiban véget viven, hétfün kimegyek házamban és ott leszek ez idnepeken mindvégig. Ugy vagyón bizony nekem jó akaró uram, és egyebek felett bizodalmasabb patronusom, hogy elég szívönk fájdalmával vagyunk azon, hogy az catolica religio is az négy recepta religioknak egyike, mi is szegény hivei az mi kglmes urunknak, Ngodnak is alázatos szolgálái, lám mind az mi kglmes urunknak ő felséginek s mind édes hazánknak, az mint mi tőlünk lehet, hiven szolgálunk és minden terhet egyaránt viselünk, mégis nagyobb tekintet vagyón az Szt. Háromság tagadó uraimékra, hogy sem mireánk; azokat senki sem háborgatja, szabados és bátorságos exercitiomok vagyón az ő iszonyú vallásokban, csak mi szegény catholicusok persequaltatunk, nem az mi kglmes urunktól, sem Ngodtul, hanem az praedicator uraimtól; ítélje meg az Ur Isten igyünket. Hozá elő azt is Ngod becsülletes levelében, hogy az váradi állapot nem hasonló a fejevári, karánsebesihez, mert azoknak ő felsége számos okokirt engedett nekiek vallásokon való papokat tartaniok. Én is bizonyosan írhatom azt Ngodnak, hogy itt is többen vadnak az catholicus atyafiak hatszáz léleknél, kik nagy szibeli fájdalommal, keserűséggel, lelki kenyér nélkül vadnak, bizony méltán tekintett volt hát ő felsége ezekre is kglmes szemeivel, hogy ha szentegyházok nem lehet, akár csak egyikünk házánál szolgálhassák szegények az mi módunk szerint Isteneket és lehessen valami lelki vigasztalások; ez ugyan hallatlan dolog ez világon, hogy ember az maga házánál is Istenét az ő rendi szerint ne szolgálhassa, az hol szabadsága legyen religiojának minden exercitiominak. Hisszük mindazáltal, hogy az Uristen ezt mind az mi bűneinkért bocsátotta reánk, és azokért vonta meg tőlünk lelki vigasztalását és ezt az nagy gyűlölséget adta lelki embereink közé. Maga mikor az mi vallásunkon való fejedelme volt édes hazánknak, az uraknak is nagy része azon volt, de soha ilyen keményen nem viselték magokat az jó praedicator uraimhoz, mint ő kglmek mi . . . . . Ha az mi kglmes urunk kglmesen Ngtokkal együtt nem oltalmazott volna bennünket, Isten mondhatja, mire nem incitáltak volna . . . . . ő kglmek

eddig is. De akarmint keseregjünk is, nincs ki megszánjon, az mi kglmes Istenünknél egyéb is ő reája biztuk magunkat, legyen úgy az mi . . . . mely jónak tetszik. Ngodat alázatosan követem, bű irásomrul megbocsásson és ha mi vétek irásomban volna is, vétkül ne tulajdonítsa, hanem lelki fájdalminknak keserüséginak ítélje. Én az mig élek, Ngod alázatos szolgája leszek. Hogy az Uristen Ngodat mind asszonyommal ő ngával, szerelmes szép gyermekivel egyetemben sokáig szerencsés jó egiszségben megtartsa, tiszta szibűl kívánom. Datum Varadini 21 Martii 1625. Ill^{mae} Celsitudinis Vrae humilis ac perpetuus servus

Sigismundus Kornis mp.

Kívül : Illmo Dno Dno Comiti Stephano Bethlen de Iktar etc. etc. dno ac patrono colendissimo. (Zárópecsét.)

Jegyzet : A kipontozott helyek a nagyon rongált állapotban fennmaradt eredetiben ki vannak szakadva.

XI.

Generosi fideles nobis dilecti.

Kévántuk volna, hogy ha örvendetesebb hírt írhattunk volna, de az mit az állapot magával hozott, úgy kell lenni, az mint Isten akarja. Én régen mivel sittam-rittam és titkosan mondtam, izentem ő felsége commissariussinak, hogy addig concludálják az tractatust, minek előtte az török császár segítsége derekasson el nem érkezik, mert azok eljövén, nem az én akaratom szerént concludaltatik az után. De az török szép szókkal írt, izent, ígretinek adának hitelt és az én igazmondásomat contemnálnván semminek tartották s látom, most is tartják, kinek oka nem vagyok, látja az Ur Isten. Irhatom azért, hogy az tatár 17 Octobris érkezett Bakóhoz, 18-dik Tatroszhoz, 19-dik Kézdivásárhelyhez, oly bizonyosan érkezett, az mint ez levelünket fogja olvasni kglmetek. Ezt én nem rémittésképpen írom, hanem az dolognak igazsága szerént. Gubernator írja, — postája 22 Octobris indult reggel Fejérvárról, az mely écczaka hora 10 érkezék ide, valóban jött: búsul igen, látom leveléből, mivel én sem parancsoltam volt, hogy Erdélyen ha jönni akarnak, által ne bocsással, sőt egy se jöjjön inkább, az mint magad tudod Kassai uram, láttad arról való irásimat. De írja, hogy ily későn ingyen sem reménlették immár az segítségnek megindítását, kapott volna örömet kétfelé, de késő volt immár, mert az mely nap Fejérvárra neki megvitték, die 21 estve, immár azelőtt két nappal Vásárhelyhez érkezett volt az előljárója; az tatár ad minus 30 ezer. Azok ezen az héten bizonyosan az Tiszára fognak érkezni; mint maturálja azért ő felsége az tractatust, jóvégben menni

vinni, és mint resistálnak az békesség végbenmeneteli után ennyi sok pogánságnak, ki mellett ad minus leszen 20 ezer török, hoc opus hic labor. Ha penig az békességet ő felsége az conditiok szerént végben nem viszi, Isten és az világ előtt én semmi veszedelmeknek oka nem akarok lenni. Generalis uram az statusok késedelmején (így !) kiadott instructiója avagy postulatumi miatt csak most indulhat, az contentatio annyival könnyebben mehet in effectum, hogy az statusok is consentialtak immár fejenként azon és semmi ellent abban sem tartanak, hogy ha az a része Magyarországnak én kezemben hagyatik, kiről az disputatio mostan vagyon. Megmaradván az országnak szabadsági az vocabulum is immár nem kívántatik, mert itt benn fejenként consentialtanak. Generalis uramnak is eleiben adták az dolgot, ő kglmével kglmetek egyetértvén, az Istenért az Istenért (így ! kétszer !) maturalják az ő felsége commissariussi a tractatust, ne romoljanak az országok. Bene valeant. Ex Hunno Grod 27. Octobris 1625.

Gabriel mp.

Kivül: Generosis Joanni Sándor de Szlavnicza, Stephano Kassai de Kolozsvár consiliariis et Stephano Frater protonotario ad tractatum pacis cum Sac. Imp. ablegatis commissariis nostris. Fidelibus nobis sincere dilectis. (Zárópecsét.)

XII.

Catharina Dei gratia nata marchionissa Brandenburgica, Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Princeps etc. Fidelibus nostris etc. comitatus Szolnok mediocris, nobis sincere gratis. Salutem etc.

Mivel tekintetes és ngos Prepostvári Sigmond uram az kglmetek vármegyéje főispánságának tisztit letötte, arra az tisztre az tekintetes és ngos Gyulaffi Sámuel hivünket eddig való jó magaviseléséből hazájához és fejedelméhez való igaz szereteti megmutatásából elégségesnek itélvén lenni, azt neki conferaltuk és parancsoltunk is nemzetes Bánffi Ferencz és Bánffi Mihály hiveinknek, hogy azon tisztben hűségtek köziben becsülletesen introducálják. Azért kglmeteknek kglmesen hadjuk és parancsoljuk is, ez levelünket látván, ennek utánna az megnevezett Gyulaffi Sámuel hivünköt agnoscalja főispánjának lenni és mindenekben illendő becsülletit megadván, tölle is hallgasson, mint vármegyéjének főtisztviselőjétül. Nec secus facturi. Praesentibus etc. Datum in civitate nostra Alba Julia, die 19 mensis Februarii. Anno Dni 1630.

Catharina mp.

(P. H.)

Stephanus Kowachoczycy
cancell. mp.

XIII.

Mü gubernator és ő felségének az mü kglmes asszonyunknak fejedelmünknek etc. és az nemes Erdélyországnak mostan itt jelen levő tanácsi és főtisztviselői, kiknek kezük írása és pecsétünk ez levelünk alatt rend szerént helyeztetvén vagyon, adjuk tudtára mindeneknek, hogy mü előttünk viselvén eleitől fogva minden országokban és nemzetségek között minemű hasznos dolog lett légyen az egyesség és egymás között való szeretet és minemű veszedelmes az egyenetlenség és az visszavonás, ahoz képest mü is az jó egyességnél mostani üdőben hazánknak megmaradására szükségesbet lenni nem látván, egymásnak magunkat erős hittel ez alatt megírt mód szerént köteleztük, melyet kezünk írásával s pecsétünkkel is megerősítvén, mindeneknél ez szerént nyilván lenni akartunk, mely hittel tött köteletségünknek formája (Kapi András uram számára) így következik: Mü Bethlen István Erdélyország gubernatora, Kornis Sigmond, cancellarius Kowachoczy István, Haller István, Apafi György, Cassai István, Colomannus Göcz magister, Zolyomi Dávid, Macskási Ferencz, Borsai Nagy Pál esküszünk az élő Istenre, ki Atya, Fiú, Szentlélek teljes Szentháromság egy bizony örök Isten, mü pedig Mikó Ferencz és Keresztesi Pál esküszünk az élő Istenre, ki mennyet, földet, tengert minden benne lévő állatokkal teremtett, hogy mü kglmedet Kapi András uram mostani tisztiben, méltóságában, böcsületében, jószágában és minden jovaiban mind most és akármely üdő forgásában is mind magát, feleségét, gyermekeit, várait és legitimus successorit contra omnem vim injustam oltalmazzuk és megmarasztjuk és se személyekben, sem akarmi névvel nevezendő jövökben ártalmokra, károokra, veszedelmekre, gyalázatjokra sem tanácsunkkal, sem cselekedeteinkkel, sem ellenek való consentialásunkkal teljes életünkben sem titkon, sem nyilván, sem magunk, sem mások által véteni nem igyekezünk és az üdvözült kglmes urunk halála után valami gyűlölség és injuria egymás ellen vagy magunk, vagy szolgálk által esett akár magunk személye, akár az hazának közönséges dolgaiban, soha arról boszuállásképpen meg nem emlékezünk, sem kglmeden sem kglmedhez tartozókon boszút állani nem igyekezünk és senkivel abban nem consentialunk, nem denegálván ez mostani hitünk az fejedelem asszony ő felsége inauguratiojakor az elmúlt télbeli és minapi meggyesi gyűlésekben emanaltatott articulusok conditióinak és unionak, mely hütünket tökéletesen sine ullo foco (!) et fraude megtartjuk, sőt ha valaki abból münkött abszolvalni akarna, semmi úton ne abszolválhasson, mi sem admittaljuk, az igaz Isten és az mü catholica consciantiank münkött

ügy segéljen. Peractum Albae Juliae, die nona Augusti. Anno Dni 1630.

Comes Stephanus Bethlen mp. (L. S.)	Paulus Keresztesi mp. (L. S.)
Sigismundus Kornis mp. (L. S.)	Stephanus Kassai mp. (L. S.)
Stephanus Kovaczoczy mp. (L. S.)	Georgius Apafi mp. (L. S.)
Stephanus Haller mp. (L. S.)	Wolfgangus Cserányi mp. (L. S.)
Franciscus Miko mp. (L. S.)	Franciscus Macskási mp. (L. S.)

Kívül Bethlen Elek írásával : Az erdélyi gubernator és akkori tanács és több magnatorok erős reversalissa néhai tekéntetes ngos Kapi András uramnak adatott Catharina idejében.

Ugyanott más írással : Hoc referendum ad annum 1630.

Jegyzet : Egykorú másolat.

XIV.

Catharina Dei gratia nata Marchionissa Brandenburgica, ac Borussiae, Juliae etc. Ducissa.

Magnifice nobis benevole, salutem benevolamque nostri commendationem. Nyilván lehet kglmednél, hogy mostan Kolozs-váratt létünkben az országtul elbucsuztunk, az tanács urak és az országtul kévántunk vala, hogy ennekutána egy bizonyos úr ember az tanács urak közül magunk mellé rendeltetnék, ki az országnak állapotját jól értvén, magunkat is okos tanácsával éltethetne. Akarván annak okáért bizonyos okokra nézve, hogy kglmed mellettünk lenne, mind az fejedelemnek, mind pedig az országnak irtunk kglmed felől, hogy mellettünk való létét serio intimálnák kglmednek. Magunk is szeretettel requiraljuk kglmedet, hogy ebbeli szolgálattól meg ne vonja magát, hanem mellettünk lévén, minden dolgokban tanácsával éltessen bennünket, melyért mink is minden kegyelmességünket ajánljuk kglmednek. In reliquo eandem bene valere exoptamus. Datum in Thorda, die ultima Septembris Anno 1630.

Catharina mp.

Kívül : Magnifico Andreae Kapi, Supremo comiti comitatus Colosiensis etc. Nobis benevolo. (Zárópecsét.)

Közli : DR. LUKINICH IMRE.

ADALÉK
A GYŐRI NEMESSÉGNEK ÉS GYŐR VÁROS
FÖLDESURÁNAK, A GYŐRI KÁPTALANNAK
KÖZJOGI VISZONYÁHOZ
A XVIII. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN

Nos Carolus VI. Dei gratia electus Romanorum imperator
.....ac Germaniae, Hispaniarum, Hungariae rex etc. Damas
pro memoria, quod fidelis noster egregius magister Andreas
Pongrácz de Sz. Miklós et Óvár, praesentiae nostrae regiae in
judiciis locumtenentis et consilarii nostri prothonotarius eandem
nostram personalem veniens in praesentiam eidem fideliter
retulerunt hunc in modum :

Qualiter nimirum eodem magistro prothonotario post judi-
ciariam causae illius, quae inter fideles nostros honorabile Capi-
tulum Jaurinense ut A. ab altera privilegiatumque ipsius oppi-
dum itidem Jaurinense ut I. parte ab altera intuitu nonnullarum
differentiarum jus et jurisdictionem dominalem dicti Capituli
erga idem oppidum respicientium emergerat, primum quidem in
regia judiciaria, deinde autem (benefico appellatae) septem
virali tabulis nostris peractam revisionem ac finalem decisionem
pro peragenda judiciaria executione exmisso, adeoque ejuscemodi
judiciariae suae exmissionis, sed et eatenus emanatarum, ipsique
praeceptorie sonantium mandati exmissionalis et executionalis
literarum pro debito ac exigentia officii sui pro instituenda
illiuscemodi judiciaria executione, hocque fine in gremio prae-
nominati oppidi Jaurinensi in comitatu nostro ejusdem nominis
situati habiti personaliter existente ac constituto.

Eotum ac ibidem, signanterque die 13. Martii labentis 1727.
fideles nostri egregii Stephanus Biró, dictae Tabulae nostrae regiae
judiciariae assessor, Adamus Győrödy v. comes, Alexander Boron-
kaj, Ladislaus Gulik, Daniel Mecséry et Andreas Kontor, asses-
sores tabulae iudiciariae recens memorati comitatus nostri Jauri-
nensis praedictum magistrum prothonotarium personaliter acce-
dendo nominibus ac in personis tam propriis, quam etiam reliquae
totius nobilitatis tam interioris, quam exterioris oppidi Jauri-
ensis coram eodem magistro prothonotario subinsertam cautio-
nem, declarationemque fecerint ac celebraverint, scriptoque com-
prehensam, sed et a latere illius certum instrumentum ab infra

praesentibus aequè insertum — (litteras quippe confirmationales, fidelis nostri reverendi Philippi episcopi Jaurinensis, comitis a Zinczendorff consiliarii nostri et praefati comitatus nostri Jaurinensis supremi ac perpetui comitis super confirmatione alterius ibidem inserti per idem Capitulum Jaurinense sub dato adhuc diei 25-ae mensis Junii 1715. praememoratae nobilitati Jaurinensi extradati instrumenti ex auctoritate ac jure ordinarii sub subscriptione ac sigillo ejusdem episcopi proprio, datoque diei 29-ae Januarii anni nunc currentis 1727. emanatas, ipsoque in originali coram saepe memorato magistro prothonotario subscriptas) — exhibuerint ac praesentaverint ejusmodi de verbo ad verbum contextus prouti sequetur:

Nos comes, judlium et tabulae judicariae assessores, tota nobilitas tam interioris, quam et exterioris oppidi Jaurinensis intellecto ac revera percepto eo, quod postquam venerabile Capitulum Jaurinense contra civilis conditionis oppidanos Jaurinenses coram inelyta Tabula judicaria regia, qua indubitatus dominus terrestris certum instuisset processum, eosdemque tam in altera regia, quam post interpositam eatenus appellatam excelsa Septem virali Tabulis, juxta latas eatenus deliberationes convictos reddidisset et pro ejusmodi convictarum sententiarum debita, effectivaque executione spectabilis ac generosus dominus Andreas Pongrácz praesentiae regiae in judiciis locumtenentis et consiliarii protonotarius exmissus fuisset, qui quidem taliter exmissus, antequam semet commisso sibi muneri accinxisset et executionis effectuationem exorsus fuisset, ex tum nos venerabilis ejusdem Capituli die 25. mensis Junii nanno 1715. dudum praeteritis sub majori suo sigillo super immunitatibus inibi declaratis praeterne nobis extradatum et elargitum instrumentum per illustrissimum ac reverendissimum dominum Philippum Ludovicum S. R. Imperii comitem a Zinczendorff (tit.) qua ordinarium episcopum Jaurinensem ratihabitu et confirmatum in authentico hic annexum grata mente, constantique recolentes animo, ne videlicet eadem convictivae sententiae alioquin contra ipsos cives oppidanos, qua Incattos latae nobis vel successoribus nostris quoquo modo nunc vel in futurum officere ac praespecificato instrumentotenus expressatis immunitatibus derogare censeantur, possint vel valeant, coram praedicto domino prothonotario pro futura nostri successorumque nostrorum cautela (praevia ejusdem in originali productione) ejusmodi paternam affectionem ultro citroque nosmet et nostros praescriptos amplexuros, eidemque in instrumento veluti olim, ita perpetuo duraturis quoque temporibus constantissime inhaesuros, manifestaremus ac declararemus, imo manifestamus ac declaramus petendo, quatenus super praemissis

praetitulatus dominus prothonotarius in loco debito, suo modo relationem faciat, deinde iis universis praeattacto prosessui insertis sub judiciali sacratissimae suae Majestatis sigillo pro suprafata nostri successorumque nostrorum cautela, perpetuaque securitate solitae literae extradentur testimoniales, predicti autem confirmationalis instrumenti contextus sequens fuisset :

Nos Philippus Ludovicus Die et apostolicae Sedis gratia episcopus Jaurinensis, loci ac comitatus ejusdem supremus ac perpetuus comes S. J. R. haereditarius thesaurarius, comes a Zinczendorff, burgravius in Rheinecz, sacr. caes. regiaeque Majestatis consiliarius, metropolitanae Salisburgensis et cathedralis Olomucensis ecclesiarum canonicus, abbas B. M. Virginis de Pécs-Várda memoriae commendamus tenore praesentium signi ficantes quibus expedit universis : Quod nobis inclyta nobilitas interioris et exterioris oppidi Jaurinensis subinsertum Capituli nostri hujusce Jaurinensis eidem i. nobilitati super immunitatibus et libertatis suis inibi contentis die 25. mensis Junii anni 1715. dudum transactorum praeteritorum hic Jaurini sub majori memorati capituli nostri sigillo extradatum privilegiale instrumentum sequentis tenoris exhibuit et praesentavit : Nos Capitulum ecclesiae Jaurinensis memoriae commendamus etc. Quod siquidem oppidani nostri Jaurinenses, potiori ex parte recenter advenientitii et praedominationis cupidi, medio deputatorum suorum occasione modernae diaetae Posoniensis tam coram sua Majestate sacratissimo domino domino nostro clementissimo, quam etiam i. statibus et ordinibus regni omni ipsorum conatu et studio, omnibus excogitatis viis et modis in eo adlaborassent, ac etiam nunc adlaborarent, quatenus primaevum ac indubitatum jus et jurisdictionem nostram veluti legitimorum dominorum terrestrium a divis condam regibus Hungariae tam privilegialiter, quam vero virtute complurimarum legum et constitutionum patriarum diaetaliter conditarum et approbatarum in ordine ad praedictum internum oppidum ac suburbium nostrum Jaurinense, consequenterque territoria eorundem habitum eludere, evertere et obliterare, taliterque a legitima nostra jurisdictione sese contra manifestas tam divinas, quam humanas leges, dictamenque communis iustitiae contemptuose et quasi seditiose sine ullo solido et legali juris fundamento eximere et cum maximo praepjudicio et damno jurium nostrorum ecclesiasticorum in numerum aliarum liberarum, regiarumque civitatum acceptari et connumerari facere possint, per hocque nobis non contemnendas expensas, fatigia et incommoditates causassent et ulterius quoque causarent et per consequens benevolentiam et favorem nostrum erga ipsos tam per praedecessores nostros, quam et nos affectuose habitum et praestitum insperatae ac damnabilis

ingratitude indignitate recompensare studerent. E converso nobilitas Jauriensis tam in hoc interiori oppido, quam suburbio nostro Jaurinensi in fundis nostris civilibus residens, eosdemque fundos, prouti etiam alias haereditates in territorio nostro Jaurinensi potiori ex parte possidens praemisso in passu, illegalique ac praejudiciosa machinatione juris ecclesiae nostrae cum civibus nostris mutuam cointelligentiam fovere et ad promovendam, assequendamque praeconceptam intentionem ipsorum oppidanorum nostrorum dicta nobilitas cooperationes suas et fatigia adhibere noluisse, eominus in expensis et contributionibus ipsi succurrere, concomitanterque novitatem quamquam inducere voluisset, neque in posterum vellet, quin potius praetactum antiquum et indubitatum, legitimumque jus domini terrestri hujus ecclesiae nostrae contra praedictos oppidanos nostros semper habitum agnovisset et etiamnum agnosceret, legitimum jus caducitatis ecclesiae nostrae ab immemorabili, adeoque foundationibus tempore respectu fundorum civilium et appertinentiarum habitum et coram foro nostro dominali judicialiter proseguendum, fassiones respectu fundorum civilium intus et extus coram nobis celebratas et ulterius etiam peragendas in quaestionem non sumeret, sed neque alia jura capituli nostri semper ab antiquo habita disputaret, quin imo antiquo usui et inveteratae, adeoque vim legis imbuenti consuetudini inhaereret: ideo praememoratum, juxta listam ab eadem nobilitate nobis porrectam, ac etiam adventantes extraneos nobiles se se per matrimonium duntaxat nobilium personarum cooptantes, ejusdemque utriusque sexus successores, tam interiores, quam exteriores fundos nostros possidentes in eo immunitatis et libertatis usu, in quo hactenus ab immemorabili perstitit, ulterius etiam in perpetuum tam nos conservabimus, quam vero successores nostri conservabunt et nihil quidquam juris nos et successores nostri, respectu ejusdem nobilitatis innovabimus vel innovabunt. E diametro vero nobilitas quoque usui hactenus respectu nostri, ut praemissum est, ab immemorabili practicato se se inviolabiliter accomodabunt. Hoc per expressum declarato: quod si nobiles civilia officia in se se assumerent, nulla obstante formalitate hactenus practicata ad instar civem, praerogativa nobilitari, jurisdictioni nostrae in omnibus functionibus subesse debeant. Pro ultimo non inficiabimur, imo consentimus ad id, ut praememorata nobilitas Jaurinensis praedeclaratam libertatem praerogativam et immunitatem suam per nos virtute praesentium sponte et benevole agnitam tam per modernam sacratissimam caes. regiam Majestatem dominum dominum nostrum elementissimum, quam etiam eminentissimum serenissimumque Christianum Augustum e ducibus

Saxoniae, qua episcopum et praelatum nostrum benignissimum sua modalitate confirmare facere ac intuitu fidelium servitiorum meritorumque, perpessorum occasione praeteritae rebellionis innumerabilium damnorum ampliorem ab eadem sua Majestate sacratissimae benignam caesareo regiam gratiam implorare, superindeque literas privilegiales jurium suorum futura ac perpetua cautela in forma privilegii perpetui extrahere possit ac valeat. In quorum praemissorum majorem fidem praesentes nostras privilegiales toties repetitae nobilitati et ejusdem utriusque sexus successoribus sub majori sigillo nostro extradeditimus ex Capitulo nostro die 25. mensis Junii anno Domini 1715. Capitulum Jaurinense.

Lista autem dominorum nobilium per venerabile Capitulum acceptorum sequens esset: Dominus comes Petrus Zichy, dom. comes Emericus Zichy, dom. comes Franciscus Eszterházy, dom. comes Joannes Eszterházy, dom. comes Georgius Szécseny, domini Adami Viczay successores, dom. baro Babocsay, dom. Joannes Meszlenyi, dom. Stephanus Biró, dom. Joannes Radics, domini Márffy, dom. Adamus Semberger, dom. Adamus Győrödy, successores dom. Joannis Miskey, dom. Franciscus Fiátth, dom. Franciscus Orosz, d. Alexander Boronkay, d. Ladislaus Gulik, d. Daniel Mecséry, d. Adamus Posgay, d. Andreas Kontor, d. Adamus Závör, d. Joannes Longgon, d. Georgius Jávorka, d. Michael Görözdes, d. Georgius Kovácsovich, senior et junior d. Urbanus et Blasius Gindl, d. Paulus Velligrand, d. Casparus Kapronczaj, d. Stephanus Sziin, d. Georgius Baronyaj, relicta Emerici Kimley, d. Michael Nagy, d. Michael Olaa, d. Paulus Manczikovich, d. Adamus Nyró, haeredes Vassiáni (Vass), d. Laurentius Vánossy, d. Stephanus Poór, d. Paulus Banka, d. Michael Fördös senior, relicta Nicolai Kopp, d. Martinus Horváth, d. Mathias Farkas, haeredes Francisci Pogány, d. Andreas Zámoly, haeredes Georgii Konrád, haeredes Francisci et Joannis Hamar, d. Georgius Nagy, d. Paulus Raboz, d. Stephanus Kutas, d. Georgius Lokinger, d. David Mecséry, haeredes Georgii Bognár, haeredes Pázmándiani, haeredes Matthiae Lynggon, d. Joannes et Georgius Supor (Csupor?), d. Petrus et Paulus Szücz, haeredes Georgii Szücs, d. Martinus Gyöngyössy, d. Fridericus Pilcz, d. Nicolaus Rikay, d. Stephanus et Emericus Torkos, haeredes Darócziani, d. Andreas et Michael Czipser, d. Franciscus et Andreas Balaskó, haeredes Schulcziani, haeredes Karcsayani, d. Stephanus Deák, haeredes Francisci Vaczkó, d. Andreas Hermann, d. Stephanus Rigó, d. Georgius Goldperger, d. Joannes Tisztapataky, d. Michael Egyed, relicta Georgii Szücs.

Nobiles in suburbio Jaurinensi degentes. D. Joannes Sorok, d. Joannes Patonaj et junior, d. Joannes Kálmán, d. Joannes

Dunakeszy, d. Stephanus Nagy, relictæ Helena Penety, d. Georgius Fehér, relictæ Michaelis Káldy, d. Enesej, d. Stephanus Matheus Pestj, d. Michael Török, d. Stephanus Sorok, d. Stephanus Balogh, d. Stephanus Bodó, d. Nicolaus et Georgius Bognár, d. Franciscus Kamarásy, d. Petrus et Joannes Tésla, d. Stephanus Kovács, d. Joannes Keresztes, haeredes Panakiani, d. Stephanus Nedeczky, d. Franciscus Tevely, d. Stephanus Nagy petendo nos debita cum instantia superinde humillime, quatenus nos idem praeinsertum (ex quoa praedecessore nostro piae memoriae eminentissimo etc. Cardinale duce de Saxonia [Tit.] ob absentiam ac in exteris provinciis tractam moram suam illius confirmatio implorari nequivisset, adeoque in hodiernum inconfirmatum fuisset) sua legali modalitate confirmare et ratificare dignemur. Qua nobilitati praevio modo interposita, juri ac justitiae conformi instantia per nos eo magis, quod illud instrumentum, qua justis honestisque innixum fundamentis et rationibus nec nobis, sed nec praefatae ecclesiae et Capitulo nostro quoquo modo praeiudicium foret, juxta per consequens petentibus assesus denegandus haud esset, condigna exaudita et admissa, repetitum praeinsertum instrumentum in omnibus suis punctis, clausulis et articulis, omni denique sui in parte jure et auctoritate ordinaria nobis competentibus rati habemus, ratificamus et confirmamus perpetuis temporibus inviolabiliter duraturum. In cujus majorem firmitatem praesentes quoque literas nostras authentico sigillo nostro episcopali roboratas jurium ejusdem praenotatae nobilitatis futura pro cautela necessarias duximus extradandas confirmationales. Datum Jaurini die 29. mensis Januarii anno Domini 1727. Philippus episcopus Jaurinensis, comes a Zinczendorff. Ad mandatum illustrissimi et reverendissimi domini episcopi Christianus Stegner secretarius.

Quo praeinserto ex parte dictae nobilitatis oppidi Jaurinensis exhibito scripto, in eodemque contentis cautione, declarationeque ipsius per eundem magistrum prothonotarium primum quidem cum praedicto Capitulo Jaurinensi communicatis etiam oppido jam nominato Jaurinensi extunc nomine et in persona nunc mentionati Capituli Jaurinensis, fideles nostri honorabiles Stephanus Kontor episcopus Tribunicensis et praenotati episcopi Jaurinensis in spiritualibus vicarius et causarum auditor generalis, nec non magnificus Antonius L. B. Pechmann ac Joannes Gráczol omnes omnino canonici ejusdem Capituli ad eundem actum deputati coram crebro nominato magistro prothonotario aequè personaliter comparendo, eidem a parte, nomineque dicti Capituli Jaurinensis sequens scriptum exhibuerint, in eoque contentam praesentaverint, adeoque fecerint ac instituerint declarationem hujusmodi per omnia contextus.

Nomine et in persona venerabilis Capituli Jaurinensis erga praeviam i. nobilitatis tam interioris, quam vero exterioris oppidi nostri Jaurinensis coram spectabili ac generoso domino Andrea Pongrácz de Szent Miklós et Ovár, etc. prothonotario vigore latarum in causa nostra tanquam praementionati oppidi nostri Jaurinensis dominorum terrestrium ut A. contra et adversus civilis status ejusdem oppidi nostri incolas et inhabitatores velut I. I. coram i. Tabula regia judiciaria sub moderno perpetuo fluxu causarum tabularium ad redintegrationem juris, jurisdictionisque nostrae domini terrestris mota, tam in eadem i. Tabula regia, quam vero in excelsa septem virali tabula confirmatarum sententiarum et deliberationum jura et jurisdictionem nostram domini terrestris, adaequateque stabilientium et confirmantium, ad exequendorum executionem procedente intro porrectam declarationem, manifestationem et juris nostri in hoc oppido et suburbio nostro ulterius quoque contestatam recognitionem ac nihilominus vi in eodem scripto contenti instrumenti nostri eidem i. nobilitati jam pridem in scriptis concessi, et dati interpositam cautelam per modum et formam ulterioris declarationis et superabundantis resolutionis declararentur sequentia :

Ex quo instrumentum adhuc 1715. emanatum per eandem nobilitatem (praeter infraspecificandos et in speciali lista per idem Capitulum annexa appositos) adimpletum fuisset, eademque nobilitas nihil in contrarium occasione tam moderni defluxi jam processus, quam vero antea in locis et instantiis altioribus juri nostro dominali, acquisitionique contra civilis conditionis status homines institutae derogasset, et tam facto, quam vero consiliis, expensis et fatigiis adversata fuisset, quin imo intentionem nostram omni conatu ac per subministrationem ad rem facientium instrumentorum, interpositamque sui mediationem, dum amicabiliter causa haec consopiri intendebatur, obsecundare fideliter admissa fuisset : hinc non ut instrumento praementionato et conditionibus, immunitatibusque et praerogativis in eodem contentis idem Capitulum contravenire vellet, quin potius ulterius quoque idem constabiliendo declararet, semet tam praeallegatam declarationem, manifestationem et reservati juris cautelam ultronee ex rationibus praeviis et aliis instrumento praementionato insertis acceptare, ratihabere, eandemque nobilitatem in suis instrumentalibus immunitatibus et praerogativis conservare vellet. Hoc tamen per expressum declarato et nullatenus praetermisso ex quo in eodem instrumento producta lista complures titulo nobilium appositi haberentur, qui primo suspecti, alii minus indigne, alii nullas domus et haereditates tempore ejusdem instrumenti conditi habentes ; secundo nonnulli alii, qui immediate conditioni-

bus ejusdem instrumenti contravenerunt ope, fatigiis et consiliis actioni et acquisitioni nostrae, adeoque juribus nostris domini terrestriis manifesto adversabantur ; tertio, demum quorum armalibus ex parte Capituli contradictum extiterat, et quarto, ab anno 1715 qui accrevissent, domosque emissent et nobilitassent (prouti horum omnium nomina in lista annexa adjuncta haberentur), ideo hos et similes sub considerationem praescriptorum punctorum cadentes ex lista eadem dicto Capitulo per nobilitatem porrecta omnino expungendos et immunitatibus ac praerogativis ejusdem instrumenti in futurum nullo modo uti, gaudere, neque appositionem et insertionem listae eidem usque tempus reconciliationis (quo in passu pro venerabili Capitulo ex universali juris domini terrestriis autoritate reservaretur omnimoda facultas) suffragari posse declararetur. Anno 1727. die 13. Martii in oppido Jaurinensi exhibitum et praesentatum nomine introserti Capituli, per illustrissimos et reverendissimos dominos Stephanum Kontor vicarium generalem et Antonium L. B. Pechmann et Joannem Graczol canonicos et deputatos ejusdem Capituli ac respective etiam dom. illustrissimi, reverendissimi (Tit.) episcopi Jaurinensis mihi magistro Andreae Pongrácz de Sz. Miklós et Ovár, domini praesentiae regiae in judiciis locumtenentis prothonotario.

Praememorata vero lista praeinserto Capituli scripto annexa taliter sequeretur :

Lista ex parte Capituli ecclesiae Jaurinensis circa illos nobiles, qui immutate contractuali anni 1715 gaudere non possunt procedenti magistro prothonotario porrecta. Nobiles interioris oppidi Jaurinensis : dominus archiabbas S. Martini, Stephanus Miskey, Franciscus Peyerl, Thomas Letennej, relicta Petroviczkiana, haeredes Limpiani, Tobias Ricsovszky, Joannes Fehér, Michael Gerber, Franciscus et Adamus Őri, relicta domini Andreae Zádory, Samuel Kégli, Ladislaus Rajnich, Emericus Vida, Petrus Gyurekovich, Joannes Herffer, Joannes Dérj, haeredes Poscheani, Emericus Iványos, haeredes Joannis Zámoly, Joannes Petrovczky, relicta Nagy Paneriana, Daniel Lendvaj, Joannes Szély, Joannes Erdódy, Stephanus Horváth, Joannes Vitéz, Paulus Berkes, Petrus Győri, Babaticiana, Joannes Pálffy, Stephanus Csapó, Joannes Morocz, Georgius Kovács, Georgius Loósy, Martinus Czudics, Jacobus Trumer, Paulus Veiss, Franciscus Orosztonyi, Joannes Eötves aliter Füleky, Michael Korrenczky, relicta Bertoriciana, Adamus Mlinarics, Franciscus Kakics, Joannes Szeindorffer, haeredes Ertlhiani, Andreas Liszt, Thomas Pilich, Simon Fux, Christianus Pozen, Michael Bercsy, Georgius Perl, Georgius Krász, Thomas Egerland, haeredes Henerici Frejth, Mathias Nazvady, Stephanus Illos, Franciscus et Andreas Vukovith, Adamus

Flaskár. *Nobiles suburbani*. Georgius Szücs, Andreas Torkos, praedicantius, Varsányiani, Rasciani, Schismatici, relicta Zádoriana, Stephanus Szabó, Michael Telekessy, Joannes Szabadj, Joannes Gyarmathy, Caspar Káldy, Michael Hericz, Petrus Sorok, David Gyarmathy, Michael Horváth, Andreas Károly, Joannes Zolnaj, Gregorius Szücs, Gregorius Rác, haeredes condam Georgii Bodó, Michael Járky, Franciscus Hansz, et Petrus Hajnal, Martinus Lukács, Stephanus Magyarj, haeredes Joannes Kaszás, Joannes Erdély, Petrus Nagy, Gregorius Lipoltz, Franciscus Petróvcz, Joannes Ludbrecky, Eva Járky, Georgius Káldy, Petrus Gede aliter Szabó, Stephanus et Michael Borsódy, relicta condam Stephani Kisfaludj, haeredes Fintiani, Georgius senior et alter Georgius junior Fejes, uterque Paulus et Stephanus Matkovics, Andreas Kiss, relicta Helena Domonkos, uterque Georgius Szallaj, Joannes Csuty, Petrus Szallaj, Joannes Jakóss, Andreas Bugaszabadj, Martinus Lamperth, Paulus Pottyondj, Joannes Patonaj, relicta Stephani Geresdj, Stephanus Nagy.

Extunc porro ibidem die immediate sequenti 14-a quippe dicti mensis Martii anni labentis infrascripti nomine ac ex parte saepementionati oppidi Jaurinensis fideles nostri Georgius Kovács substitutus iudex et Georgius Loósy notarius ejusdem oppidi coram eodem magistro prothonotario personaliter itidem comparando eidem hoc, prout de verbo ad verbum sequeretur scriptum porrexerint et praesentaverint :

Judex, senatus et cives regio privilegiatae civitatis Jaurinensis coram spectabili ac generoso domino magistro Andrea Pongrácz et prothonotario detegerent modo et forma sequentibus. Qualiter iidem subintellexissent, compertumque haberent, quod tenoribus in causa venerabilis Capituli intuitu civium per excelsam Curiam Regiam latae sententiae cognitio nomine perillustrium ac generosorum dominorum v. comitis, iudicum et jurassorum, totiusque nobilitatis tam interioris, quam exterioris civitatis Jaurinensis super quibusdam eorundem immunitatibus in certo exemptionali de anno 1715. die 25. Junii venerabilis Capituli literali instrumento denotatis certa declaratio cum suis annexis praetitulato domino prothonotario scripto extitisset exhibita eo fine, ne videlicet per praemissam sententiam hujusmodi immunitatibus derogaretur, sicut vero respectu antelatae in excelsa Curia factae sententiae omnem a legibus competentem et competituram facultatem in suum locum et tempus omni quo fieri potest meliori modo reservarent, ita ne hujusmodi pretensae immunitates, quacumque via et praetextus in quaecumque praeiudicium, onus et aggravium civium tractentur et extendantur, specialem eatenus interponerent reservatis in omnem casum reservandis protesta-

tionis cautelam petendo tam desuper testimoniales, quam et praenotatae declarationis cum suis accessoriis authentica paria sibi suo modo paria extradari. Quasi scripto in eoque comprehensa protestatione dicti oppidi cum saepius mentionato nostro Capitulo Jaurinensi itidem communicatis, nomine ac ex parte ejusdem medio ad id delegatorum canonicorum suorum, praenomitati quippe Joannis Graczol, nec non honorabilis Francisci Kopcsinai coram saepe memorato magistro prothonotario die eadem 14-a praedecarati mensis annique nunc currentis ac in loco superius memorato per modum et formam solennis protestationis subsequens idem scriptum exhibitum fuisset ac praesentatum hujus per omnia tenoris.

Nomine et in persona ven. Capituli ecclesiae Jaurinensis coram spectabili etc. magistro Andreae Pongrácz etc. prothonotario sollemnissime protestaretur de et super eo, quod judex, senatus et cives oppidi Jaurinensis in certa sua declaratione ad praevium praetitulo domino magistro prothonotario exhibita sibi titulum *Regio Privilegiatae Civitatis* usurpare et vendicare non dubitaverint, inhibendo eosdem ab ulteriori hujusmodi intitulationis usurpatione et venditione, reservandoque tam passu in praemisso, quam vero circa omnia alia et singula in eadem declaratione contra, et alioquin etiam juribus suis suo modo et ordine prospiciendi, eademque manutenendi omnimodam facultatem.

Unde nos super praemissis ad fidelem praeinserto modo factam ejusdem magistri prothonotarii relationem praesentes literas testimoniales futura jurium praememorati oppidi nostri Jaurinensis pro cautela necessarias sub sigillo nostro judiciali authentico apud eundem praesentiae nostrae regiae in judiciis locumtenentem habito extradandas esse duximus et concedendas communi suadente justitia. Datum in libera regiaeque civitate Pestiensis die 22. mensis Junii, anno Domini 1727.

Lecta et extradata per me Georgium Száraz, praesentiae regiae in judiciis locumtenentem etc.

Magister Andreas Pongrácz de Sz. Miklós et Ovár, altetitulatae Majestatis sacratissimae regiae praesentiae regiae in judiciis locumtenentis prothonotarius.

(Másolata a pannonhalmi rendi levéltárban *fasc 17 : 36.*)

Közli : DR. NÉMETH AMBRUS.

BRODARICS ISTVÁN LEVELEZÉSE. 1508—1538.

— Első közlemény. —

Ezelőtt egy esztendővel jelent meg Sörös Pongrácz tollából Jerosini Brodarics István életrajza. Ez az életrajz, mint azt a Századok 1908 április 15-iki számában látható ismertetés is kiemeli, a Brodaricsról eddig kiadott életrajzok közt a legteljesebb. Az alábbi oklevélsorozat nemcsak ezt egészíti ki a kiváló egyéniségnek sok, eddig ismeretlen életrajzi adatával, hanem általában hazánknak a mohácsi vereséget követő éveire nézve is megbecsülhetetlen anyagot nyújt.

Hazai vonatkozásain kívül megtaláljuk ezekben a levelekben a külföldi (angol-, francia- és németországi) fontosabb események elbeszélését is. Adataink a pápának, a török szultánnak és a lengyel királynak magatartását is szépen világítják meg.

Minthogy kiadás alatt levő munkámban külön is feldolgoztam az anyagot, e helyen röviden csak azt a vezérgondolatot emelem ki, mely Brodaricsnak kiváltképen a Nádasdyhoz intézett leveleit hatja át.

A János király pártján levő Frangepán érsek és Werbőczy mellett Brodarics az, a ki állandóan a béke ügyén fáradozik. Ép ezért, kevés kivétellel, valamennyi levelén végigvonul a János és Ferdinánd között létesítendő békének sürgetése. De Brodarics is azok közé tartozik, a kik a béke megköthetését a török császár beleegyezésétől teszik függővé. »A békéről nyújtott remény — írja 1533 jan. 18-án Nádasdyhoz — igen kellemes, sőt mi sem kellemesebb ; de a miről szó van, olyan legyen ám, hogy azt a török császár is jóváhagyhassa ; különben biztosra veszem úgy a magunk, mint elleneink romlását.«

Majd alább világosan is kimondja, hogy neki Lajos király halála óta állandóan az a véleménye : »Magyarország csakis török barátsággal boldogulhat«. Más levelében is meglepő nyíltszívúséggel vallja meg Nádasdynak, hogy ő, »a ki Lajos király halála óta a legállhatatosabban, minden fáradalmával és viszon tagságával csakis a haza javát kereste, neki is csak azt tanácsolhatja, a mi mindig a bölcs ember tulajdonsága volt, hogy alkalmazkodjék a körülményekhez. Ép ezért buzdítja a hazáját és a kereszténységet annyira szerető Nádasdyt, hogy »ne tartsa lealázónak és ne piruljon nemcsak a törökkel, hanem a tatárral és saracénnal és bármifajbeli hitetlennel is szóba állani és velök

ugyanazt az ételt és italt fogyasztani, mert, úgy hiszi, hogy ezzel sokkal több szolgálatot tehet romlásnak indult hazájának, mint ellenkező magatartással«.

Alig van levele, a melyben János király melletti kitartásra, de különösen Gritti kormányzó jóindulatának megtartására ne buzdítaná Nádasdyt. Hasonlókép szíve szeretetével karolja fel testvérének, Mátyásnak ügyét is, a kit Nádasdynak különös figyelmébe ajánl.

Brodarics születésének éve mindezideig kétséget kizáró bizonyossággal nincs megállapítva ; de ép a Nádasdyhoz intézett levelek egyike kezdi oszlatni a bizonytalanság ködét. Ha évét nem is, most már legalább hónapját és napját ismerjük születésének. A szóban forgó levelét ugyanis így végzi : »Pécsett, 1532 október 20-án, az én születésnapomon«.

Hanem most legyen elég ennyi ; beszéljenek maguk a levelek.

I.

Székesfehérvár, 1508. jún. 6.

Brodarics István — De Lardis Tádéhoz. Tudatja, hogy a kis Lajost az Úr mennybemenetele utáni vasárnapon (jún. 4.) szerencsés jelek között megkoronázták. Leírja azután a koronázást.

Reverende Domine, Patrone Colendissime. Pro illa, qua semper Vestram Reverendam Dominationem unice colui observantia, nihil magis opto, nihil ferventiore desiderio cupio, quam Vestram Reverendam Dominationem intelligere aut iam convaluisse, aut certe in diebus melius se habere. Quod, ut ita contingat, Deum optimum maximum precor, ut Vestram Dominationem Reverendam nobis cito incolumem venire concedat.

Nova nulla habemus alia, nisi illa, que iam puto per totum terrarum orbem divulgata, Illustrissimum nostrum Serenissimum Dominum Ludovicum (quod faustum felix totique reipublicae christiane salutiferum sit) Dominica post Ascensionem Domini, bonis avibus et melioribus auspiciis coronavimus. Ea ipsa coronatio, ut paucis multa perstringar, sic acta fuit : Dominus Patriarcha divina celebravit officia. Dominus Quinqueecclesiensis et Variadensis astiterunt pontificalibus induti, et alii episcopi minores. Inter initia Missae, Infans Regius, flens et vagiens et ob multitudinem territus, primo inungitur, post ensem strictum ac deinde pomum aureum et sceptrum regale accipit. Post Evangelium vero, antequam corona ei imponeretur, Dominus Palatinus ex more ter quesivit a Dominus et Regnicolis, alta, ut ab omnibus, qui in templo aderant, exaudiri posset voce :

Si vellent Lodovicum Regem coronari? Qui quidem ommnes unanimi consensu uno ore acclamarunt: se velle. Inter quos populi et nobilitatis clamores Regia Maiestas pro gaudio et leticia adeo ubertim et large fleuit, ut omnes ad lachrimas commoverit. Post eiusmodi responsum a populo datum, Corona Lodovico flenti, et ob clamores turbæ eo magis territo, imponitur, qui tandem coronatus in solium auratum, quod ad latus patris dextrum erat, locatur. Te Deum laudamus organo, tubis, et campanis voce populi, concinitur. Tandem peraguntur divina. quibus finitis Infans coronatus, Palatino et Comite Scepusiensi coronam super caput eius extantibus tota nobilitate, tota curia preeunte, universo populo hinc inde ad spectandum circumfuso, via panno rubro strata, de consuetudine ad templum Divi Petri, quod non longe distat, ducitur, patre et sorore subsequente. Ubi in quadam sede vetusta, quam Sancti Stephani fuisse referunt, collocatur. Inde in reditu cum universis proceribus tam secularibus, quam ecclesiasticis, paucis, qui cum patre remanserant, exceptis, in curru aurato, qui, ut Vestra Dominatio optime novit, ei iampridem a Domino Patriarcha datus fuerat, ad quoddam templum extra urbem ad unum milliare Italicum versus est. Ubi ex consuetudine illo ense, qui ei inter sacra et cerimonias, ut dixi, fuerat datus in quattuor partes secuit, et equo impositus est. Inde reversi, universi proceres lautissimo ac splendidissimo convivio sunt in aula regia excepti. Post prandium diversi ludi et militaria ludicra spectata.

Omissis.

Ex Albaregali, postridie Coronationis Serenissimi Domini Ludovici regis, Anno Domino 1508.

Eiusdem Dominationis Vestre Reverende
Humillimus servitor

Stephanus Brodarich, dedit in
Cancellaria Regiæ Majestatis.

Másolata az Ak. Tört. Bizotts. tulajdonában.

II.

Buda, 1508. jún. 9.

Folytatólag értesíti ugyanazt, hogy a megkoronázott kis király milyen fényesen vonult Budára. Az összes főurak, nemesek eléje mentek és harangzúgás, zene és úgyszólván az egész nép kísérte az aranyos menyegyzet alatt kedélyesen tekintgető új királyt.

Reverende Domine. Cum illas primas litteras iam conscripsissem, neque nuncius adesset per quem mitti possent, libuit

illa quoque, que post subsequuta sunt in hiis perstringere. Ut Dominatio Vestra Reverenda, quam scio alioquin hec omnia compertissima habere, ex litteris meis universam rei geste seriem cognosceret. — Triduo post illam auspiciatissimam coronationem interiecto, Regia Maiestas Budam rediit; prius per dominum Palatinum et comitem Scepusiensem corona in arce Visegradi relata. Novus Regulus ingrediens, hac pompa et hoc honore exceptus — nam prelati et alii, qui prius Budam venerant, omnes obviam Regulo processerunt. Ordo introitus fuit: primo equites levis armature vestri Agriensis et domini Cardinalis Strigoniensis; post deinde armigeri. Subsecuti preterea varii diversorum principum exercituli: equis, armis, vestibus, auro, argento, phaleris preciosissimis ornati. Secuta post hos est omnis generis fratrum et scholarium ac presbiterorum processio. Campanis interea undique per omnes turres sonantibus, bombardis in Theatro arcis et pixidibus innumeris emissis; tubis, tibiis et ceteris huiusmodi musicorum generibus circumstrepentibus et universa civitate ad spectandum effusa. Post illam, quam dixi, processionem, ibant barones et iuniores et seniores. Deinde prelati omnes pedites. Post hos portabatur velum auratum, sub quo puer Regius, immo Rex novus, letus, hilaris atque omnibus arridens in ulnis domini Marchionis (Brandenburgensis) ferebatur, domino Patriarcha sollemniter habitu cardineo amicto sub eodem velo novum Regem comitante, quia loco patris ibi constituto. Nam Rex senior per aliam portam paucis admodum comitantibus, sine ulla pompa fuerat urbem ingressus, ac recte in arcem profectus. Hic fuit introductionis ordo. Tandem infans fuit in Aedem Divae Virginis portatus et ibi Virgini et filio eius devote ac sollemniter oblatus, postremo in arcem ductus.

Omissis.

Ex Buda, feria VI. proxima post coronationem Serenissimi Regis Lodovici. 1508.

Stephanus Brodarich
Servitor.

Másolata az Ak. Tört. Bizotts. tulajdonában.

III.

Buda, 1525. nov. 30.

VII. Kelemen pápához. Szembaja miatt mással íratja levelét. Arra kéri, hallgassa meg a király kérését, s ha Szalkay részére a bíborkalapot küldi, azt Burgio báró kezéhez irányítsa; ez méltóságához illőnek tartja. Fogadja, hogy parancsainak mindenben engedelmeskedni fog.

Beatissime Pater et Domine Dominé Clementissime. Post oscula pedum Sanctitatis Vestrae beatorum, et mei humillimam commendationem. Molestissimum mihi est, hec eciam pauca, que nunc ad Vestram Sanctitatem scribo, aliena manu mihi esse scribenda. In causa est oculorum lippitudo, qua tamen levare incipio, et brevi penitus liberari spero.

Alia Vestra Sanctitas partim ex litteris regiis et domino Francisco Marsupino, partim ex litteris domini Baronis intelliget. Hoc volui eciam litteris meis significare, huius rei, pro qua Maiestas regia ad Vestram Sanctitatem scribit conficiendae Maiestatem eius cupidissimam esse. Ego vero cum nihil dubitem Vestram Sanctitatem desiderio Maiestatis Regiae sponte satisfacturam, vel iam potius satisfecisse, non est quod de hoc plura scribam. Illud visum est Vestrae Sanctitati in memoriam revocare supplicasse me Vre Sanctitati Baronis nomine, ut quando pileus in Hungariam mittendus esset, ad eius manus mitteretur. Cupit id Baro honoris potius sui, et amicie illius de quo agitur, quam alicuius sui commodi causa. Supplico igitur Vestre Beatitudini tam meo, quam Baronis nomine, dignetur in hoc preces utriusque nostrum exaudire et pileum ipsum, si mitti contigerit, per hunc Nuncium seu cursorem regium ad Baronem mittere, poterit huic ipsi tuto consignari, et eum fideliter deferet.

Pro tanta gracia et bonignitate Vestrae in me Sanctitatis quantam ex litteris domini Carpentratensis facile intellexi, ago Vestre Sanctitati gracias immortales, daturus operam totis viribus, dum vivam, ut referre eciam saltem in parte fidelibus obsequiis possim. Memor ero, Clementissime Pater, sanctissimorum preceptorum Vestre Sanctitatis, que mihi a se discedenti dedit. Memor eciam sentencie vive vocis oraculo Vestre Sanctitatis in me in utramque partem late, sive bene, seu (quod Deus avertat) perperam servirem ei ad cuius obsequia a Sanctissimo Christi vicario mittebar. Que cum ego nostro Absternio in primo meo ex Urbe reditu narrarem non potuit senex integerrimus et Tue observantissimus lachrimas pre gaudio continere, considerans Sanctitatem Tuam tantam de filio communi (nam et ipse regem filium sibi iure educationis vindicat) curam et sollicitudinem habere. Vestre Sanctitati, ut domino meo clemen-

tissimo humillime supplico, dignetur me sua solita gracia prosequi. Quam Deus optimus maximus quam diutissime felicem et incolumem conservet. In cuius gratiam me et mea servicia rursus humillime commendo. Ex Buda ultima Novembris 1525.

Eiusdem Vestre Sanctitatis

Humillimus servulus

S. Brodericus.

Hátlapján : Sanctissimo domino nostro Papae domino Clementi VII. Pontifici Maximo domino mihi clementissimo.

Ak. Tört. Biz. Oklevélmásolatai. (Ered. Vatik. lt.)

IV.

Pozsony, 1526. okt. 4.

VII. Kelemen pápához. A báróhoz intézett levélben mindenről tájékoztat. Hogy vele mi lesz, nem tudja. Csakis hozzá fordulhat. Már nemcsak veszedelmünket, hanem pusztulásunkat és az egész kereszténységét látni. Az ellenség ellen fogjanak fegyvert, mert tökéletesen megsemmisülünk.

Sanctissime Pater Domine Clementissime. Servitutis commendacionem post pedum Vestre Sanctitatis oscula beatorum. In litteris, quas mitto ad dominum Baronem perscripsi omnia, que hic aguntur. Quas ita inscripsi, ut, si dominus Baro non adesset, perlegantur nihilominus a Vestra Sanctitate.

De me nescio quid dicam aliud, nisi quod per Baronem supplicavi et prius sepe commendavi, semel per litteras.

Nescio quo me vertam alio nisi ad Vestram Sanctitatem, cui servire cupio in perpetuum.

Alia littere ad Baronem continebunt. Me et meam servitutem in gratiam eiusdem humillime commendo. Quam Deus conservet semper felicem et incolumem.

Posonii IIII Octobris 1526.

Vestra Sanctitas videt aperte non iam pericula, neque damna nostra, sed ruinam, ex nostra autem ruina, ruinam totius christianitatis. Oro et obsecro per amorem Dei omnipotentis, faciat pacem in christianitate. Summantur arma contra hostem in futurum ver. omnino, omnino. Nisi hoc fiat, Nos sine ullo dubio iam peribimus funditus. Sed certe neque alii Christiani permanebunt.

Vestrae Sanctitatis

Humillimus servulus et capellanus

S. Brodericus infelix infelicis

Regis et Regni Cancellarius.

Hátlapján : Sanctissimo Domino Nostro Summo Pontifici Domino meo Clementissimo.

Tört. Biz. Oklevélmásolatai.

V.

Gyulafehérvár, 1531. ápr. 25.

Nádasdy Tamáshoz. Felkéri Nádasdyt, hogy közölje Majláth Istvánnal azt, a mit János királylyal a kolozsvári bizalmas tanácskozáson határoztak; vagy az legyen, vagy engedje át Majláth Vécs várát. S ezt ő is javálja, mert mások, a kik kezdettől fogva János király mellett voltak, semmit sem kaptak; míg Majláth, ki sokáig ellenséges indulatú volt, olyan javakat kapott, a milyent Ferdinándtól bajjal kapott egy is. Megérkezett Donatus is, jőjjön tehát oda, majd helyreállítja egészségét.

Magnifice domine, uti fili charissime, salutem et servitia. De negocio domini Maylath, fratris nostri, loquutus sum rursus diligenter cum Maiestate Regia, domino nostro clementissimo, cuius responsum est hoc: quod, ut vel fiat illud, quod vobis Regia Maiestas dixerat in Colosvar coram me in illa camera interiore, ut vos habeatis etc.; vel, si ad hoc induci non poterit, agit sua Maiestas cum domino Cancellario, ut domino Maylath cedat castrum suum Wech hic in Transsilvania existens cum omnibus castris illius pertinentiis, quod — affirmat dominus Cancellarius — esse admodum utile, et inter alia facere vasa vinorum 1^c (100) et credo sine dubio, quod hoc effici poterit. Dominatio Vestra faciat dominum Maylath, si videtur hoc intelligere, et consulatis ei nomine eciam meo, quod non stultizet, accipiat id, quod habere potest. Nos qui ab inicio servivimus Regie Maiestati inter suis et nostris calamitatibus, non possumus habere a sua Maiestate unicam villulam consequi et ipse, qui fuit hostis, post tot damna sue Maiestati et subditis eius illata, habebit ita pulchra et utilia bona, qualia, credo, quod vix habuisset a rege Ferdinando pro omnibus serviciis, que ei exhibuit, cum utroque vestrum, qui fuistis socii ipsius in mille annis.

Rex istas condiciones, domino Maylath oblatas, vult esse secretas omnino, propter alios et confidit Vestre Dominationi sua Maiestas quod et apud dominum Maylath erunt secreta.

Frater Donatus venit, sed totus madidus et libentius vellet, quod Dominatio Vestra sanaretur vel quod huc veniret, quam suscipere istas incommoditates castrenses, homini seni graves. Si tamen dominus Kayary qui nondum rediit, dicet, eam esse voluntatem Vram, ut vadat, cogemus eum ire. Consulit tamen Donatus, consulimus omnes, ut veniatis, habebitis hic omnes commoditates, ibi nullum.

Vestram Dominationem cupio convalescere.

Hodie fui longe leior, quam et certe frater eciam noster Maior, — de primo loquor — quam heri. Adeo turbaverat nos hesternus vespertinus nuncius Vestre valitudinis. Tu eciam ea de causa diligencior sis in valitudine recuperanda. Ne nos con-

tristes amplius. Iterum bene vale. Dominis recommendari cupio.
Ex Alba Julia Transsilvanie 25. Aprilis 1531.

Servitor

S. Brodaryth ss.

Kivül: Magnifico domino Thome Nadasdino Thezaurario Regio, domino etc.

Brodarics saj. k. írása. Piros viaszkot fedő papírlapra nyomott gyűrűs pecséttel. Eredetije az Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek közt.)

VI.

Torda, 1531. máj. 11.

U. ahhoz. Enyedről távoztában nagyon megijedt egészségtelenségének híren. Itt van most Donat, az orvos; és a kalocsai érsek is mindent el fog követni egészségeért. János királyról nem is szól. Jöjjön utánnok.

Magnifice domine stb. Multum me conturbavit ex Enyedio discedentem adverse tue valetudinis nuncius, tamen cum te discedens satis validum reliquerim, non potui mihi persuadere tantum mali, quantum dicebatur. Quicquid est, habes ibi medicum, fratrem Donatum, quem scio tui esse amantissimum. Habes dominum nostrum reverendissimum, qui scio omnia pro te faciet, si qua opus erunt. Ne quid dicam de Maiestate Regia domino nostro clementissimo, et ipse tui amantissimo. Ego te rogo quod et nuper rogavi. Primum, ut habeas diligentissimam valetudinis tue curam; deinde, ut si per valetudinem et per alia, que ad hoc sunt necessaria, est possibile, ut sine mora nos consequaris. Tua iuxta presentia et pecunia est opus nobis omnibus maxime hiis, qui magis indigent. Propera igitur, si possibile est, post nos.

Illud etiam te hodie rogatum volui, sed nescio quomodo mihi excidit. Rogo, habeas commendatum Andream Salinarium, et eum rebus omnibus quibus potes iuva. Ita facilius evitabimus ne quod damnum Regia Maiestas per eum paciatur. Sepe a me audisti, quid ego de tota ista re sentiam. Sed iam melius est istum adiuvare, quam cum tanto regis damno perdere. Eum igitur, in totum, Vestre dominationi commendo. Et optime vale. Servitutum meam humillimam in gratiam Maiestatis Regie, domini nostri clementissimi, cupio per te commendari et domino nostro reverendissimo et domino Vaývode et post hos domino patri nostro Donato et reverendo fratri Georgio et Thurkouichio. Ex Thorda, 11. Maii 1531.

Servitor

S. Brodaryth ss.

Kivül: Magnifico domino Thome Nadasdino stb.

Félív papiros egy oldalán; zárlatán piros viaszpecsét nyomaival. Eredetije: Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek.).

VII.

Gyulafehérvár, 1531 júl. 25.

U. ahhoz. Laszky két levelet küldött Krakkóból. Az egyiket János királyhoz, a másikat: Frangepán F. kalocsai érsekhez, Nádasdyhoz és hozzá. A 8-án kelt levél szerint 9—10-én Ferdinándhoz, onnan Károly császárhoz megy. Visszajövet majd János királyt látogatja meg. — Az erdélyi püspök is kapott levelet Brassóból. A török császár egy zászlóaljat adott Grittinek, amellyel Konstantinápolyból útnak indult s már alkalmasint Drinápolyba jutott. De ez nem biztos; s ha igaz is, nem érti, mit akar-nak. — Ő is elmenne Frangepánnal Nyaláb várába, de nincs pénze.

Domine magnifice stb. Post discessum vestrum, cum rem meam ex parte illius debiti mei Gallici solicitare cepissem, intellexi a domino Thurkowýchio nostro, Vram Dnem nihil de hoc cum ipso esse loquutam, de quo, certe multum fui turbatus. Misi postea Thomam nostrum custodem ad dominum Transsilvanensem, qui hoc idem rettulit. Adeo quod ex omni parte destitutus, cepi tamen quandam viam medio domini Transsylvanensis, ubi habeo spem aliquam, non tamen magnam, consequendi illos IIII^c (400) florenos; de residuis VI^c (600) nescio quid faciam, nisi quod rogo Vram Dnem, quanto magis possum, velit efficere omnino quod eos consequi possim auxilio Vre Dnis, vel apud Andream, vel alio modo, et ut me de hoc certiore faciat quamprimum.

Novi post Vram discessum nihil aliud, nisi quod habuimus litteras a domino Lasky, qui ex Cracovia scribit binas litteras, unas ad M-tem Regiam Dnum Nrum Clmum, alias ad nos tres communes, ad dominum reverendissimum Colocensem, ad Vos et ad me; quas non sine causa nota mitto in specie. Sed summa litterarum est: quod ipse nona 9. (sic) vel 10. huius mensis Julii, — 8 octava (sic) enim sunt littere scripte, — scribit se profecturum ad regem Romanorum et inde ad Carolum imperatorem, inde rediturum Danubio ad M-tem regiam. Preterea quod quamvis Maiestas sua non ita, ut ipse expectabat, se gesserit cum eo, tamen ipsum pro nunc nolle deserere suam M-tem; imputat serviciis suis M-ti Regie exhibitis, quod frater eius dominus Joannes nihil sit consequutus, neque archiepiscopatum patri, neque quicquam aliud. Legatio mea per hec posset abire in fumum. Atque ita credo futurum. Credo quod M-tas Regia expectabit, quid nam dominus Lasky afferret et propterea sic de aliis cogitabit. Idem credo futurum de legatione Thome nostri Romam, quem tamen nos illuc mittere decrevimus cum domino Rmo ob negocia nostra et maxime, ne tamdiu iaceamus in exiociatione. Si possibile erit, nos aliquid impetrare super hoc, dnus Remus deposuit omnes illos cogitatus adipiscendi etc. statuit omnino redire ad suum priorem statum Deo in sua vocatione perpetuo

serviendi. Si tamen pax confici poterit, et si spes erit aliqua regni conservandi, credo, quod induci poterit ad serviendum patrie nobiscum.

Sed de hiis alias.

Dominus Transsilvanensis habuit litteras ex Brassovia, domino Gritti datum esse vexillum per invictissimum Thurcarum imperatorem et eum iam ex Constantinopoli exivisse cum vexillo et fortasse pervenisse Adrianopolim. Ego nescio, si ista sint vera; et si vera essent, nescio quid sibi velint, nisi quod rogo, oro, obsecro et obtestor, ut tua opera, tuo beneficio consequar illam summam, cuius maiorem partem ego debeo — immo longe plura hiis.

Nihil nunc in me maius conferre potes; et de hoc me facere velis certiolem, quid in hoc effeceris.

Et optime valere cupio Vram Dnem cui me unice commendo. Ex Alba Julia Transsilvana XXV. Julii 1531.

Dnus Revmus cras hinc discedit ad Nyalab. Nisi esset ista pecunia, ego idem facerem. Sed teneor vinctus istis compeditionibus.

Dnus Revmus se Vre Dni commendat. Dominatio Vra pecuniam istam, si habere poterit-sicut in Vre Dnis erga me fraterno amore non possum nisi bene sperare et certo in hoc confidere, — velit eam dare ad manus domini palatini, vel mittere ad dominum Philippum Varadiensem. Inveni enim modum eius in aurum commutande, ut possim eam mittere hiis quibus debeo et fidem meam liberare.

Servitor

S. Brodaryth Sirmiensis ss.

Külső címzés : Magnifico domino Thome Nadasdino stb.

Egy ív papiros két oldalán; zárlatán piros viaszra helyezett papirosba nyomott gyűrűs pecséttel. Eredetije : Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

VIII.

Gyulafehérvár, 1531. aug. 19.

Laszko Jeromos és Brodarics — Nádasdy Tamáshoz. János király szándékozik őket arra a követségre küldeni, melyet ő is ismer. Szept. 7-én Debreczenben gyűlés lesz. Kérik, hogy ott Nádasdy is feltétlenül jelenjék meg.

Magnifice domine stb. Maiestas Regia, dominus noster clementissimus, decrevit nos mittere ad eam legacionem, quam Vestra Dominatio novit. Profesto Nativitatis Beate virginis constituemur cum Dei auxilio in Debreczen, quo omnes domini, preter hos, qui sunt cum Maiestate Regia, et preter dominum palatinum, debebunt ad eum diem venire. Rogamus Vram

Dnem, uti dominum et fratrem nostrum charissimum, velit ad eum diem omnino in Debreczen constitui et tunc tractabimus de aliis. Sed Vestram Dominationem omnino expectamus. Et eandem optime cupimus valere. Ex Alba Julia 19. Augusti 1531.

Eiusdem Vestre Magnificencie

Frater Hieronymus de Lasko etc. manu propria¹⁾

S. Brodaryth ss.

Kívül : Magnifico domino Thome Nádasdy stb.

Nádasdy jegyzete : 1531. Reverendissimi domini Episcopi Sirmiensis, reddite in Zalawar 14 Octobris.

Brodaricsnak piros viaszba papirosra nyomott gyűrűs pecsétjével. Eredetije : Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

IX.

Gyulafehérvár, 1531. aug. 23.

Brodarics I. — Nádasdy T.-hoz. Már kétszer írt az ő és Laszkó követéséről. János király kívánságára siessen vagy hozzá, vagy Debreczenbe. Hozzon magával ezüstneműeket is ; azonkívül unokaöccsét, Brodarics Györgyöt is vezesse, vagy küldje Debreczenbe, hadd lásson világot.

Magnifice domine stb. Scripsi vobis iam bis de mea legatione cum domino Lasky. Rogo Vram Dnem, immo ambo rogamus, velit festinare iuxta eciam desiderium Regie Maiestatis vel ad M-tem suam, vel ad Debreczen. Sed Maiestas sua cupit vos venire ad se, idque ocissime, pro negociis multum importantibus, sed constituamini omnino nobiscum ; et per iter veniendo ad Regem, cavete, ne nos fallatis id est *hogh m'jnkeh el ne wech* (Nunc enim aliud vocabulum aptius non succurrit). Curet autem, rogo, Vestra Dominatio, ut scutellas illas argenteas, ex quibus comedere solet cum dibus in Debreczen reperire possim pro festo Nativitatis Beate Virginis, ut eas possim mecum ferre. Quas vobis rursus restituum. Non enim credo argentum comitum Petenedorum mihi debere esse hereditarium. Preterea mittat ad Debreczen, vel ducat neptem meum Georgium Brodaryth, quem volo mecum ducere, ut videat mundum et rursus vobis dabo. Malo enim eum apud patrum educari id est apud te, — quam apud patrem S. Brodericum. Et in hiis me Vestre Dominationi commendo. Ex Alba Julia 23. Augusti 1531.

Servitor

S. Brodaryth ss.

Kívül : Magnifico domino Thome Nadasdino stb.

Nádasdy jegyzete : 1531. Reverendissimi domini Sirmiensis, reddite in Zalawar 5. Septembris.

Félív papiros egy oldalán ; piros viaszra helyezett papirosba nyomott gyűrűs pecséttel. Eredetije Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

¹⁾ Laszki is sajátkezüleg írta alá.

X

Vecse, 1532. márcz. 19.

Gr. Frangepán F. és Brodarics I. — Nádasdy T.-hoz. Távozása után is róla gondolkoznak. Nem tetszik nekik a nem jövetel, a javak stb. visszatartása. Nem értik, hogy teheti ezeket. Ha jelen volna, figyelmeztetnék, de levélre nem merik bízni. A Gergely-napi diéta után jöjjön János királyhoz. Huszt várába is olyan kapitányt nevezzenek ki, a kit a vármegye kedvel.

Magnifice domine stb. Amor fraternus, quo te prosequimur, coegit nos eciam post tuum hinc a nobis discessum, de te cogitare. Et dum diligentissime cogitamus, displicuit nobis totum quicquid de rebus tuis deliberasti. Idque de non veniendo etc. de retinendo illis bonis et proventibus etc. Quod utrunque nescimus, quomodo facere possis citra apertam nominis tui, quod illibatum hucusque conservasti, notam. Cuius rei plurimas et maximas tibi diceremus causas, si presens esses. Nam talia litteris nec tuto tractari, nec plene explicari possunt, eaque videretur nobis valde necessarium, ut peracta ista diéta Gregoriana, huc te ad regiam M-tem conferres cursu illo tuo Pegaseo, vel potius Laskjano.

Videretur eciam, ut in castrum Hwzth talem imponeremus, qui illi comitatui non displiceret, presertim, si in priori voluntate persisteres.

De bonis illis fratris mei, habeas curam, rogo, ut sine tot *perpatwar* perveniamus ad illa tuo ductu.

Omnibus dominis et dominabus meis et nostrabus ¹⁾ me commenda. Ex Veche, castro domini cancellarii 19. Martii 1532.

Servitores Frater Franciscus de Frangepanibus
Sirmiensis ss.

Külső címzés: M. D. Th. Nádasdy, Th. et C. etc. dno et amico honorandissimo.

Félv papiroson; zárlatán pecséttel. Eredetije: Orsz. Lt. (Nádasdy-lev.)

XI.

Gyulafehérvár, 1532. ápr. 3.

Brodarics I. — Nádasdyhoz. Frangepán érsekkel ketten megküldik Gritti levelét, a mely más, a királyhoz intézett levelek között volt. Ennek tartalma szerint, minthogy Nádasdy távol van, ő megy Grittihez. Azért ő mindent bölcs férfiúhoz illően intéz el. De Nádasdy is alkalmazkodjék a viszonyokhoz. Mindketten kérik, hogy feltétlenül jöjjön a királyhoz, hová, hitük szerint Gritti is megérkezik. — Ha nem állandósíthatja ügyét a királyal, minden bizonynyal elhagyja hazáját.

Magnifice domine stb. Mittimus cum domino meo reverendissimo Colocensi ad vos litteras illustris dni Gritti, que nunc

¹⁾ Eredetileg: nostratibus volt írva, de a *ti*-t törölte.

venerunt in aliis ad regem scriptis; scriptum erat disiunctive, ut vel me, vel Vram Dnem rex ad se mitteret. Itaque te absente, ego vado et hodie discedo, acturus ibi publica iuxta commissionem regiam privata vero, quantum videbitur accommodando me ad temporis qualitatem. Non videtur autem amicitia hominis spernenda in nos amorem solitum pre se ferentis. Observandum est tempori, cui servire habitum est semper viri sapientis; de te et de tuo erga illum animo omnia sum dicturus bona et placita. Et tibi quoque id ambo consulimus, ut te accommodes ad tempus; ita est et publice rei melius et tibi honorificentius. Vellemus autem et consulimus, immo pro fraterna pietate imperamus tibi, ut venias omnino ad regem, ad quem credimus ipsum quoque dnum Gritti venturum.

Alia non sunt. Que erunt ad te perscribentur. Commenda me amicis communibus. Negocium dni Mathie fratris nostri cum Poganis omnino rogo ut confectum reddas. Ego si statim post meum a dno Gritti reditum non potero res meas stabilire cum rege, sum dicturus vale patrie omnino omnino: De quo milies palam sum loquutus regi. Propterea fratrem meum voca ad te, et medio tui et amicorum habeat aliquem finem cum illo bono viro. Et bene vale. Ex Alba Julia 3. Aprilis 1532.

De Cesaris egressu, idem, quod supra. Istas litteras existimabis communiter ab ambobus scriptas. Lasky hactenus debet esse in Francia.

Servitor

Sirmiensis ss.

Külső címzés: Magnifico domino Thome Nadasdino stb.

Félív papiroson; zárlatán piros pecsét nyomával. Eredetije: Orsz. Lev. (Nádasdy-levelék).

XII.

Veken, 1532. ápr. 20.

U. ahhoz. Grittinek, mihelyest az országba jön, szüksége lesz a 200 lovasra; de ezek válogatott és ne gazemberek legyenek. Irántad is, meg a kereszténység iránt is jóindulattal van. — A török császár április 20-án elhagyja Konstantinápolyt. Gritti gyönyörű királyi felszereléssel jön.

Charissime frater et domine. Sum in tali loco, ubi non habeo copiam papiri, ergo parcatis. Mitto ad Vram D-nem litteras domini Gubernatoris, rogavit etiam me, ut pollicitarem vos pro istis He (200) equitibus, quos quamprimum habere cupit postquam ad regnum venerit. Cupit autem, ut sint aliqui alicuius condicionis gentil homines et non *gaz*, et unus non cum multis equis. Date operam ut satis fiat desiderio sue illustris dominationis in quantum fieri potest. Videtur ex hiis, que mecum loquutus

est, vos fraterno amore prosequi et ita credo. Illud eciam credo, eum esse sincero animo et bono erga salutem regni et christianitatis, que vobis non scriberem, nisi ita esse crederem. Vos me, credo, cognoscitis.

Multa habeo vobis dicere, sed in aurem et omnia bona. Maluissem tamen quod noster hostis nobiscum concordasset. Illa erat tucior via cesar XX die huius lune, exhibit vel exivit ex Constantinopoli. Dominus Gritti, levabit Transalpinos et Moldavos et sic veniet ad regem, veniet cum pulcherrimo apparatu et regio. Vobis non video in ipso quicquam dubitandum. Commendate me amicis et bene valete. Ex pede montium Transalpinorum villa Veken 20 Aprilis 1532.

Servitor

Sirmiensis ss.

Külső címzés : Magnifico Thome Nádasdy stb.

Megrongált negyedív papiroson; zárlatán pecséttel. Eredetije : Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

XIII.

Lippa, 1532. máj. 9.

Tomicki Péter krakkói püspök alkancellárhoz. Irja, hogy az ő leveleinek mindenkor örül, de sajnálatos, azok makacs állhatatossága, a kiknek a kereszténység ügyében hajlékonyabbaknak kellett volna lenniök; e miatt lesz a béke helyett ismét háború. Pedig a békétől a török császár sem idegenkedett; de létre nem jöven, Ferdinánd ellen készül. Fájdalmas, hogy ismét keresztény vér fog folyni. Küldjön tehát a lengyel király követeket Károly császárhoz, hová János király előbb is akart küldeni, de Ferdinánd ellenezte. Pedig ha Károly és Ferdinánd őszintén kivánták volna, nem lett volna semmi nehézség. Kéri, hogy ez ügyben írjon neki minél előbb. Az egyesülésen Nádasdy T. kincstartó is fáradozik s talán nem hiába. Ezt mint fiát ajánlja jóindulatába.

Reverendissime domine stb. Me quoque non parvo dolore afficiunt non ea, que Vra Dtio Revma scribit, cuius littere quacumque materia sint scripte, non possunt mihi non esse gratisime, sed ea, que tristioribus litteris scribendis causam dederunt, id est duricia et obstinacio eorum, quos in causa, salutem tocius christianitatis concernente, molliores et tractabiliores esse decebat. Quo factum est, ut recusantibus adversariis nostris pacem ad quam et potentissimus imperator non gravate consenserat, rursus ad arma impia sit veniendum, si non aliud plus mali, certe maximas christianitatis vastaciones paritura. Nam ego cum his diebus in Valachia Transalpina essem cum ill. domino Gritti, certo cercius cognovi, sicuti imperatorem potentissimum non fuisse alienum non solum ab ista duorum principum inter se

concordia, sed eciam a tocius Christianitatis amicicia ; ita nunc hac non secuta, venturum contra serenissimum regem Romanorum cum tota potencia sua in eius quantum permissum fuerit excidium. Quod ego ne cogitare quidem sine maximo animo dolore possum, video enim quanta ex hoc sanguinis Christiani efusio est futura.

Hortatur majestatem regiam serenissimus rex vester, immo noster communis cimus ad mittendum iuxta desiderium excellmi Caroli imperatoris et revmi dni Cardinalis legati suos ad Germaniam oratores, quod quam tuto fieri iam possit, ubi in Austriam imperator recta vadit, vestra dominatio cogitet. Tunc quando rex noster serenissimus paratus fuit mittere oratores suos, ex quibus unum iam premiserat, non in Bavariam solum, sed ad extremas Germanie inferioris partes, adversarii nostri noluerunt ; nunc, cum res in has angustias est redacta, non video quomodo id fieri possit et nescio quis esset, qui Thurcis in Austriam venientibus tale munus suscipere vellet. Si cesarea majestas et serenissimus rex Romanorum ex corde cuperent hanc pacem, neque antea facte fuissent alique difficultates in oratorum regis nostri ad suam cesaream majtem transitu, neque nunc recusarent, quominus hec causa agigaretur apud serenissimum regem nostrum (sic) Polonie, in quo tantam bonitatem et prudentiam animadvertit ipse etiam, quem isti appellant christiani nominis hostem, — qui tamen plus nobis profuit parcendo, quam alii profuerunt iuvando — ut ei hanc controversiam finiendam crederet. Nescio, quomodo ista invicem quadrant, cum quem imperator Thurca arbitrum esse cupit, imperator Christianus recusat, nobis paulo ante ipsum eciam imperatorem christianum, non solum non recusantibus, sed ultro requirentibus et ad eum per tot terrarum spacia, fortasse eciam non sine metu suspicionis amicorum nostrorum mittere volentibus atque id quoque non prorsus indigne ferentibus pro salute publica, quod orator noster et idem vavoda Transylvanus ipsum hostem nostrum bis in domo sua propria reverendissime adierit et apud eum, Christiano orbe, teste, semel atque iterum sit multis diebus magno cum illius honore versatus.

Hec vellem, quod Vra Revma Dtio una cum illustri domino meo, domino castellano et rex eciam noster sapientissimus, ita, ut acta sunt, consideraret et ante oculos eorum, quorum interest poneret ; sed de hiis fortasse plus quam satis.

Dtio Vra Revma cum domino castellano (Cracov.) pro suo in rempublicam amore nunc etiam velit nos cum dno meo revmo Colocensi quamprimum edocere, quid de hoc negocio intelligit et sperat, quamvis ista multo antea erant tractanda ; sed pro-

verbum italicum est »meglio trade (sic) che mai« et cum his servicia mea perpetua in gratiam Revme Dtionis Vre et domini mei ill. necnon revmi et charissimi domini mei Plocensis plurimum et ex toto corde commendo et in gratiam sacratissime regie majtis utriusque commendari supplico. Et Vra Dtio Revma valeat. Ex Lippa 9. Maÿ. anno MDXXXII.

Postscriptum :

Dominatio Vra scribit mihi, se vehementer dolere, quod nostri nolint uniri, in qua una re nos quoque totam spem omnis boni reponebamus. Sciatis Vra Revma Dtio, magnum dnum Thomam Nadasdinum, thesaurarium et consiliarium regium, filium meum, — eo enim mihi loco est — in hoc vehementissime elaborasse, institutis huius rei gracia pluribus dietis, idque suo tantum, non regio inductu; nec credat huiusmodi labores eius cassos omnino et inanes fuisse, cum eius opera nonnulli ad nos redierint prime note homines; nunc rursus hac eadem de causa illuc proficiscitur suo solito volatu potius, quam cursu. Est enim pegaso nostro Laski in hoc genere simillimus, sicut amore etiam maximo ac fraterno sunt iuncti, speramusque ex eius labore rursus nos non parum fructus percepturos. Is, dum hec scribo, apud me existens, egit me cum summo studio, ut se ac servicia sua Vre Revme Dtioni commendarem; edoctus enim de summa probitate ac prudencia et de plurimis aliis maximis ac raris Vre Revme Dtionis virtutibus, cupit in album servitorum ac filiorum obsequentissimorum illius asscribi, quod ego, ut Vra Revma Dtio facere dignetur, Eam vehementissime rogo promittoque Vre D. me talem virum in amorem D. Vre Revme commodare, qui non sit futurus amore et favore illius indignus, quem ego iam non filium, sed nepotem Vre Revme D. soleo appellare, nepotem autem ex servitore filio Vre Revme D. Broderico, qui eum in filium habet.

Ak. Tört. Bizottság oklevélmásolatai.

XIV.

Lippa, 1532. jun. 14.

Frangepán F. és Brodarics I. — Nádasdy T.-hoz. Levelének csak külalakja tetszik, tartalma nem. A király, ha nem is oly gyorsan, mint Nádasdy szeretné, de remélhetőleg mindent megtesz. Brodarics lábbajban szenved, de már javulóban van. — A király rövid nap múlva Budára megy. Grittis mindennap várják, ki tudtukkal Vizaknán tanácskozik az erdélyiekkel az ország megtartásáról. Van vagy 8000 embere, e között vagy 300 a török, a többi moldvai, havasalföldi, erdélyi és magyar. Mult szombaton (jun. 8.) Gerendivel is tárgyalt.

Magnifice domine stb. Sciatis, nos iam tandem proximis diebus, quas diu expectavimus litteras a vobis, accepisse per

servitorem vestrum, quas bene intelleximus et admirati sumus earum prolixitatem et elegantiam, ita enim lepide ac apposite fuerunt scripte, ut nobis quam gratissime extiterint. Sed scito, nobis verba tantum fuisse grata, rem autem ipsam valde displicuisse. Quo in negotio egimus apud M-tem R. diligenter. M-tem suam omnia in eo effecturam non dubitamus, tametsi ita cito, quemadmodum vos cupitis, fieri non possit. Hortamur autem vos, ut illos, apud quos agitis, confirmetis et contineatis fructum laboris ac fidelitatis Vre et honorem a M-te Regia non mediocrem reportaturi. Accedit ad hoc mea Sirmiensis infirmitas, pedum enim dolore afficior, qui mihi magno impedimento est, et molestie et presertim rebus Vestris nunc conficiendis impedimentum; tamen iam levari incipio. De novitatibus autem: M-tas R. Budam propedie est itura. Illustrem D. Gubernatorem in dies expectamus, quem scimus Cibiniensibus terminum sex mensium ad dedendum se M-ti R. concessisse, accipiendo ab eis aliquot obsides ex melioribus civibus in signum servande fidei, et hoc, si interim Ferdinandus cum imperatore Turcarum non confliget, et confligens, si superabitur. Et iam intelligimus Dnem suam in Wyzakna esse et ibidem cum Transsilvanensibus comitia pro conservatione regni celebrare, quibus peractis mox sine mora ad M-tem R. se se recipiet. Habet exercitum, ut fertur, ad octo millium (sic) hominum; Turce sunt iuxta trecenti, reliqui Moldavi, Transalpini et Hungari. Illud eciam sciatis, quod die sabbato proxime elapso illustris dominus Gubernator habuit cum Gerendi congressum, quando tractatus isti de dedicione peracti sunt. Ipse Gerendi numquam in conspectum dni Gubernatoris ausus est prodire, nisi prius filium suum reponeret in Cibinium pro obside, quod ei libenter prestitit, sed nostra omnium cum admiratione. Quid postea sequutum sit, ignoramus. Et bene valete. Datum Lippe die 14 mensis Junii. 1532.

Vestri

Frater Franciscus de Frangepanibus ss.

Sirmiensis ss.

Külső címzés : Magnifico Domino Thome Nadazdino stb.

Egy ív papiroson. Zárlatán piros viaszba nyomott gyűrűs pecséttel. Eredetije : Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek). Csak az aláírások eredetiek; a levelet más kéz írta.

XV.

Várkony, 1532. júl. 2.

Brodarics I. — Nádasdy T.-hoz. Frangepánnal együtt figyelmeztetik, hogy Grittivel szemben mi a kötelessége. Az ország megtartásának minden reménye ehhez fűződik. Neki annál inkább kell barátságát keresni, mert más érdeke is hozzáfűzi. A király azt üzeni, hogy sok ezüstművel jöjjön hozzá. A királynak elfogott ráczkevei jobbágyát pedig bocsássa szabadon, mert igen megbúsult miatta. Laszkó Késmárkon van s a francia király követe nagy összeg pénzzel áll mellette. Rincon is jön Bosznia felől. A kassaiak remélhetőleg visszatérnek János hűségére. Laszkó úgyszólván mindent elfoglalt, a mi Eperjeshez, Szebenhez és Lőcséhez tartozott. János király rövidnap Budán lesz, hová két nap múlva a kormányzó is követni fogja. Majláth és Szalay János is hagyják már el a közömbösséget.

Magnifice domine stb. Jam aliquocies admonui vos, idque eciam ex voluntate ac sententia R-mi domini nostri, domini Colociensis, ut diligenter consideraretis ea, que sunt debita Vre Dnis erga dominum Gubernatorem, cuius servitor estis, quousque aliter ab eo fueritis absoluti. Ego hiis diebus fui cum ipso Varadini. Multi sermones inciderunt eciam de persona Vra. Vos bene scitis sententiam nostram amborum: eo nos esse redactos, ut tota spes regni conservandi sit redacta ad hunc unum, qui certe optime de salute nostra disserit et loquimur et quod loquitur: idem eum sentire ex animo non ambigo. Querenda igitur est amicitia hominis. Tibi autem eo magis, quod alia tibi cum eo vincula intercedunt; fac, habeas honorem tuum imprimis ante oculos, ne quis de te in re possit queri.

Non displicuisset, si eum hucusque eciam adiisses. Illud videtur fuisse officii tui; sed ea, que preterierunt, omnibus modis sunt resarcienda et omnibus officiis compensanda. De hiis hec tantum. Et ad hec diligenter cogites, quia non sunt minima.

Illud quoque tibi notum esse volui: M-tem Regiam, quod et antea ad te perscripsi, maximopere optare, ut venias bene instructus: si quid argenti habere potes, eciam ab amicis conquisitum, id totum tecum afferas: cupas, pelves, fusoria, candelabra et similia.

Intelligimus te quendam colonum M-tis Regie de Raczkewy vexasse et captivasse, quod valde molesto tulit animo rex; neque nos probare possimus. Rogamus, monemus, hortamur te, ut a similibus abstineas, et tuos contineas. In hoc etiam regi satis facias. (*Kedweth lelyjed, merth ijgen megh bwsulth.*)

Dominus Colocensis miratur de G. Pernezyth. Dominus Franciscus Dobo misit ad eum illam pecuniam, quam iam ab eo extricare nequimus. Vide quam id sit honestum, presertim cum

tali amico. Quomodo vis, quod illi pecunia mutuetur, qui de accipienda tantum cogitet, et non de restituenda.

Committas eciam, ut pecunia illa alia mittatur ad manus Philippi doctoris, si non plus, saltem Vc (500) mei, vel circa; tot enim dedi, vel prope. Quibus ego indigeo. Tamen ego urgeo totam summam IIIm. (2000) ut condictum est inter nos. Video illos esse prorsus cessatores, et miror, quod ita agant. *Kigyelmed hagija megh eressen, hog ez pijnz meg legen*, loquor de tota summa si videtur.

Ego admonui te, ut rursus continere me non possim, quin moneam, horter, obsecrem, ut sis parcus in expendendis, quantum honeste fieri potest ne Lazkkyzes. (sic) Rerum ac proventuum tuorum curam tali demandes, qui sit fidus et industrius, ne cogaris illud ab aliis mendicare, quod tibi adhibita diligencia superesse potest.

Illud etiam Agatoelis regis promptum in mentem habeas, quod est apud Ausonium: fortunam reverenter habe, quicumque repente dives, ab exili progrediere loco.

De fratre meo scripsi. Vellem eum relinquere castellanum in aliquo ex castris, propter illam 1) causam.

Nova sunt hec: Lazkÿ est in Kÿesmark cum VIIc (700) circiter equitibus et peditibus, qui tamen existimantur esse IIIm (2000). Fuit apud regem Francie et habet secum eius oratorem cum bona pecunie summa; Rincon etiam per viam Bozne erit hic.

De Cassoviensibus spes est, quod redibunt; laborant medio domini Homonnaÿ. Laskÿ accepit III (3) castra, que fuerunt Tharczay, occupavit omnia fere ad Eperÿes, Zebÿn et Lewcho-viam pertinentia et assidue taxat. Scripsit ad regem de Ferdinando rege mira, cum in castro quoddam Bohmeico Zebrak vocato, subito castro illo conflagrato, omnes qui cum eo erant atque inter alios, Cardinalem Tridentinum et quendam episcopum combustos, ipsum sine anima inde extractum, ita tamen, ut non potuerunt in eo animam sentire, (et) de vita eius nulla fuerit spes, naribus, bucca, oculis, tota fere facie igne combusta. Si ista vera sunt, tibi constare debent, qui cures, hanc rem investigandam, sed non est inwlganda quod a nobis processerit, sed Laskÿ hec pro veris scribit. Alia non sunt, rex Dnus Noster Clementissimus feria VI-a, si non ante, erit Bude; dominus Gubernator subsequetur biduo post. Preterea non Transsilvanizes (sic) Parisiare (sic).

Monsieur Reverendissimo se ricommanda a voi. Et bene valete una cum amicis.

1) Az illam kétszer van írva.

Dnem Vram admonui hiis diebus per litteras : itérum admonéo, idque eciam propterea, quod ista res mei potissimum medio fuit tractata et conclusa et littere impetrate. Dominus Maýlath et dnus Joannes Zalaý relinquunt neutralitatem ; si volunt prode- re illa castra eis donata, veniant ad servitium regis. Ego scio, quid scribo et scio, quod iste neutralitates cessabunt ; non impu- tent postea mihi, quod eos medio tui non admonuerim.

Iterum bene valeté omnes et ambulate in sinceritate et veritate.

Ex Warkon, 2. Julii 1532.

Servitor

Sirmiensis sst.

Külső címzés: Magnifico domino Thome de Nadasd stb.

Egy ív papiros 3 $\frac{1}{2}$ oldalán ; zárlatán piros pecsét nyomával. Ere- detije : Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

XVI.

Buda, 1532. júl. 10.

U. ahhoz. A királynak nagy szüksége van ezüstneműekre, azért hozza el ne csak a sajátját, hanem barátaiét is. Ne feledkezzék meg Grittiről se, a ki oly nagy jóakarója s a ki csakis a haza javát nézi. A király tegnap felszólította, hogy kormányzói működését kezdje meg ; főkapitányi címmel is fölruházta. Véleménye szerint egyedül Gritti menthet meg ben- nünket annyi bajtól. Majláth és Szalay hagyják végre el a közömbösséget, ha akarnak, itt az ideje, hogy a királynak szolgáljanak. Semmi Nádasdyt a királylyal és a kormányzóval szemben, kötelességétől el ne tántorítsa. A szultán közel van a Drávához. Szerecsen halálával Pécs Bodó Péter kezébe jutott.

Domine magnifice stb. Multa ad te frequentissime scripsi, miror quod nullum possum habere responsum ad tot scripta.

Mtas regia Dnus Noster Clmus vellet omnino quod venires, et statim cum meliori apparatu quo potes, ducas argenteria, si qua habere potes, non solum tua, sed eciam ab amicis, quia hiis rex multum indiget. Nihil ei facere potes gratius. Non venias, si fieri potest, sine aliquo munere, etiam ad dnum Gubernatorem, qui non est tibi contemnendum, cum fuerit et sit dominus tuus et scis quanto te amore sit persecutus et quam in te beneficus fuerit in extrema tua necessitate. Illa, que de ipso fuerunt dicta, scias procerto : omnia fuisse — vel magnam partem eorum, falsam de affectato imperio etc.

Est vir sincerus et seberus (sic) nihil aliud agens in veri- tate, nisi que sunt pro commodo patrie. Heri Mtas Regia egit cum eo et conclusit frequenti senatu, ut officium gubernacionis exercean reipsa et cum effectu. Addidit ei eciam titulum capi- tanei generalis. Mea sententia : aut iste est, aut nullus est, qui

nos liberet à tot malis. Dominus Deus det ei gratiam et auxilium suum, quia vos scitis alioquin, quomodo stamus aut iacemus potius.

Domnio Maÿlath et dno Zalaÿ persuadeas, ut relinquunt iam tandem istas neutralitates, alioquin imputent sibi si quid eis adversi evenerit (si rex beneficentiam suam erga eos non ita liberaliter exercebit). Nunc tempus est, si volunt servire regi. Vos autem ambulate cum eo in veritate; Deus vos castigabit, si aliter feceritis, qui est diurnus nocturnusque inspector actionum nostrarum omnium. Si nihil aliud, timete Deum, qui nullum genus hominum magis prosequi solet, quam ingratos. Quod tamen de te credere nunquam potui, neque nunc credere possum. Et da veniam recta cum ista severitate sermonis suadenti.

Nulla sit causa in mundo, que te a rectitudine servitutum et a vero servitio regis et a debito tuo cum domino gubernatore abducat.

Fratrem meum dnum Mathiam tibi plus quam meipsum commendo.

Alia reservo ad meum tecum congressum, quem Deus faciat celerem et omnibus nobis gratum ac felicem.

Nova non sunt alia, nisi quod credimus Imperatorem iam esse prope Dravum, de quo Mahmuth de hora in hora expectamus. Germani eciam dicunt se apparare ad excipiendum tantum hospitem.

De hiis que de rege Ferdinando scripseram, de illo incendio, nihil adhuc certi habemus. Tu si quid habes, fac nos cerciores, oro. Et bene vale cum amicis, quibus me commendes domino Maÿlath, dno Zalaÿ et dno Hassadÿ.

Ex Buda, 10. Julii 1532.

Post mortem domini Zerechen, Franciscus Pethne dedit castrum Quinqueecclesiense ad manus Petri Bodo, preter scitum et voluntatem regiam. Ecce rursus nova difficultas in illa re. Sed quid ad me, qui mihi Creso, et omnibus Parthorum regibus videor esse dicior, dummodo possem me ex hiis tricis extricare quod eciam Deus concedat.

Servitor Sirmiensi sst.

Dominus reverendissimus te salutatur, et se tibi commendat.

Külső címzés : Magnifico domino Thome Nádasdino stb.

Egy ív papiros két oldalán; zárlatán piros viaszpecsét nyomával. Eredetije : Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

XVII.

Buda, 1532. júl. 16.

U. anhoz. A király és a kormányzó várakozásának feleljen meg. Az ezüstneműekről gyorsan intézkedjék. A kormányzó holnap a török császár elé megy. A lengyel követ Moldva és a béke ügyében itt van; de a békéből nehezen lesz valami. Az erdélyi püspök és a kormányzó jó egyetértésben vannak. Gritti kormányzó főkapitánnyá lett, kapott zászlóaljat is. Ferdinánd és Károly császár katonák nélkül vannak Regensburgban. Bavaria titkára is itt van; Ferdinánd 20.000 gyalogost, 5000 lovast ígért, de nem János ellen, hanem Németország védelmére.

Magnifice Domine stb. Tanta scripsi hiis diebus, et tociens assidue, ut nesciam quid aliud iam scribam, fessus et scribendo et expectando. Rogo, hortor, moneo, obsecro unacum domino Colocensi, aut Strigeniensi potius, ut expectationi de te regie M-tis Dni Nri Clementissimi et domini Gubernatoris satis facias, idque quamprimum.

De argenteriiis eciam scripsi, si qua haberi possunt; sed quod facere vis, facias cito.

Fratrem meum tibi commendo, ut me ipsum, immo magis. De abbacia nihil aliud dico, quia scio, eam tibi esse cure, ut tuam. Et ita rogo, ut facias.

Dominus Gubernator cras vadit obviam cesaree M-ti Thurcarum.

Orator serenissimi regis Polonie est hic pro negotio Moldavico et pacis; sed de pace iam tardum est.

Dominus Transsilvanus bene concordat cum domino Gubernatore, quem eciam convivio solenni excepit. Dominus Gubernator factus est capitaneus generalis, datum ei vexillum.

Germani tacent. Miserunt ad mille pedites lankznetos (sic) Strigonium, quorum duo capti per nostros, dicuntur. Carolum et Ferdinandum esse Ratisbone sine gentibus ullis.

Est eciam hic secretarius Bavarie. Attulit, promissa esse ab imperio Ferdinando XX^m (20,000) peditum, quinque equitum, sed pro tutela Germanie, et nihil contra Joannem. Optime vale. Ex Buda, 16. Julii 1532.

Servitor

Sirmiensis sst.

Külső címzés: Magnifico domino Thome Nadasdino stb.

Félív papiros egy oldalán; zárlatán pecséttel. Eredetije: Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

Hányosan kiadva: Pray: Epist. Proc. II. 18—19. ll.; és Koller J.: Hist. Eppus. Quinquecl. V. 225. l.

XVIII.

Buda, 1532. júl. 21.

Frangepán F. és Brodaries I. — Nádasdy T.-hoz. Megérkezett ugyan Csányi, de a király nem őt, hanem az annyiszor hívott Nádasdyt várta az ezüstműekkel; de ebben legnagyobb csodálkozásukra, mindnyájan csalatkoztak. Csodálkoznak, hogy a török császár közeledtekor tőlük katonát kér. Kéri, ne térjen le a hála helyes útjáról, ne hallgasson a rossz tanácsadókra. Grittihez kétség nem fér, kit megfigyeltek és úgy látják, hogy mindenben a haza és a király javát keresi. Legyen tehát hozzá hű, hisz alattvalója. Küldjön már a királynak ezüstműeket, mert nagy szüksége van rájuk.

Magnifice domine stb. Venit ad nos nudiustertius Stephanus Chaný cum vestris mandatis, que intelleximus. Sed nos ipsum, non similem vobis in vultu expectabamus, et dnus noster clementissimus non Chaný, sed Nadasdy expectabat, presertim tociens vocatum et expectat cum aliqua suppellectile argentea, vel ex thezauro domus iam Vestre de prompta, vel aliunde ab amicis quesita. In quo eciam spes et expectacio nostra nos omnes fefellit non sine aliqua et non parva animi turbacione, maxime cum nunquam Regia maiestas ita indiguit, et presencia maiorum regni dominorum et argen[te]is vasis, quam nunc. Mirati sumus et miramur nunc quoque, quod Vra. Dtio. aliquam de hoc curam non gesserit.

Intelligimus ea, que significat, petit gentes ad defensionem istarum parcium. Miramur certe, quod Vra. Dtio. tam repente oblivisci potuerit status omnium rerum nostrarum vel potuerit in animum inducere, nos nunc (de rege loquimur) in isto tanti principis adventu, vel adeo esse occisos ac socordes, ut magis de expugnanda Zagrabia et Varasino cogitemus, quam de exceptione eius; vel adeo abundantes gentibus, ut simul utrique huic rei sufficere possimus. Si alius ita nobiscum ageret, non miraremur, novimus enim mores hominum nostrorum; sed de Nadasino miramur, integro, constante et prudente rerumque omnium nostrarum peritissimo viro. Nescimus, quid ad hec vestre Dtioni respondere, nisi quod te hortamur, ut per omnia vere amicitie ac fraternitatis iura obtestamur, ne ullis consiliis quorumcunque amicorum, que tibi non erunt salutaria, deflectas a vera rectitudine, vere et constantis integritatis et erga principem adeo in te beneficum, adeo tui amantem, gratitudinis. Quod si faceres, quod tamen de te credere non possumus, nos tibi amici esse non possumus, qui pro te sponsors sumus. Sed de hiis per Chaný plura, quem rex dimittere non potest quousque illustrissimus dominus Gubernator a Cesare, ad quem repente est vocatus, non redierit. Perquem de rebus omnibus te faciemus cerciorem.

Examussim hoc interim tibi sig[ni]ficamus: de domino Gritti nullum penitus esse dubium, quin ille sincere procedat et regni et regis salutem et honorem ex toto corde querens; et de hoc sis certus, quia nos habemus animum eius exploratum, cum quo cupimus te quoque esse in bona benivolencia et coniunctione. Consulimus quoque tibi, ut ita te cum eo geras, quod hactenus quoque facere debueras, sicut virum integrum decet; scis te eius servitorem fuisse, immo tamdiu esse, quousque ab eo non fueris absolutus. Nosti quam ille in te benivolus ac beneficus fuerit in tuo durissimo ac desperato tempore, quantum item quesiverit te modis omnibus evehere. Non sunt ista ex animo obliteranda, sed omnibus modis est tibi annitendum, ut ille te sibi quam gratissimum esse sentiat. Alioquin, quid de te sibi alii amici polliceri possent, diligenter ista pro tua bonitate ac prudencia consideres et ignosces nobis si te fraterne et amice de hiis admonemus et ita serio ac libere ad te scribimus.

Da preterea omnem operam, ut aliquas cupas, vel alia argentea vasa, regi hiis nunc maxime indigenti, mittere possis. Idque statim. Scimus tibi non deesse modum.

Negocium eciam fratris mei Mathie Brodaryth tibi unice commendamus ambo.

Negocium preterea Nicolai Dolgos de Hwzth ita habeas amore nostri commendatum, ne quid ille impedimenti a tuis habeat; preterea, ut liceat ei illos sales VI^m (6000) pro servi[cii]s ei datos, extramittere, de quo a[li]s tecum egimus et tu id promisisti, te id facturum et commissurum.

Jussimus Chanÿ, ut tibi aliqua alia nunciet, que vel ex nuncio, vel ex litteris eius intelliges. Et bene vale unacum amicis et fratribus, quibus nos commendes et Orsikam tuam, nomine nostro salutes.

Illud perpetuo memineris et observa: ne vel Transsilvanizes, vel Laczkÿzes (kitörölve: Transsilvanizare scis quid sit) que vocabula quid sibi velint, credimus te intelligere et iterum optime vale. Ex Buda 21. Julii 1532.

Servitores

Frater Franciscus de Frangepanibus sst.
Sirmiensis sst.

Külső címzés: Magnifico domino Thome Nadasdino stb.

Alábbi jegyzés: 1532. reddite in Kanÿsa 10 Augusti.

Egy ív papiros három oldalán; zárlatán piros viaszba nyomott (Brodarics S. B. C. betűs) pecséttel. Eredetije: Orsz. Lev. (Nádasdy-lev.).

XIX.

Buda 1532. júl. 31.

Brodarics I. — Nádasdy T.-hoz. Csányi Istvánt visszaküldték. A király kívánja és parancsolja, hogy jőjön minél előbb hozzá. Ezt ők is tanácsolják a kalocsai érsekkel a kormányzó miatt is, kinek köz- és magánügyei az ő távolléte miatt zavartak. Ma várják a szultántól visszatérő Ferdinánd-párti követeket.

Domine magnifice stb. Stephanum Chanÿ dimisimus nudius-tercius. Illustrissimus dnus Gubernator misit eum cum suo proprio secretario Mahmuth.

M-tas Regia Dnus Noster Clmus optat et iubet, ut veniatis ad eum quam primum. Idem consulimus nos cum domino R-mo Colocensi, honor vester exigit hoc, presertim propter dnum gubernatorem, cuius negocia tam publica, quam privata sunt omnia confusa propter absenciam vestram, de qua re et de illius erga vos animo plura per Chanÿ.

Fratrem meum vobis commendo magis, quam me ipsum.

Quantum possibile est, custodiatis subditos vestros; cesar preter omnium opinionem, vadit per istam viam, aliud remedium nullum; si tamen aliquod quam mittere ad illustrem Ibraÿm bassam et ei supplicare.

Hodie expectamus huc oratores regis Ferdinandi, qui apud cesarem fuerunt, domum redeuntes.

Alia omnia amplissime et uberrime per Chanÿ. Sis felix.

Ex Buda, ultima Julii 1532.

Servitor
Sirmiensiss st.

Külső címzés: Magnifico Thome Nadasdino stb.

Félv papiros egy oldalán; zárlatán piros viaszra helyezett papirosba nyomott gyűrűs pecséttel. Eredetije: Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

XX.

Buda, 1532. aug. 13.

Brodarics I. — Hassághi Déneshez. Csodálkozik, hogy Nádasdy nem ír, holott egyáltalán nem lehet oka panaszra és neheztelésre Pál fogságba ejtése miatt, mert a kormányzó a saját emberét s nem Nádasdyét vetette börtönbe. Különben Pál ellen 200 ember emelt panaszt. Letartóztatásakor azt vallotta, hogy csak 14 forintja van, holott vagy 1500-at találtak nála. Azt állította, hogy mindent a király és Nádasdy meghagyásából tett; de ezekre semmi megbízólevele sincs, s a kormányzó nem is hiszi, hogy Nádasdy ilyen rendellenességet megengedett volna. Ő gyermekkorában is csak jóra tanította Nádasdyt. Hiába neheztel reá Pál fogságáért, szabadonbocsátására neki nincs módja.

Egregie domine, amice honorande, salutem et commendationem. Accepi litteras quas ad me per servitorem Pauli Kÿs

misistis, de quo negocio et de aliis per dominum Stephanum Chaný nunciatis. Miror, quod dominus Thomas Nadasdinus nihil ad me scripserit, cum sciam pro certo, ipsum tunc, quum iste nuncius dimittebatur, domi fuisse. Postquam igitur iam per interpretem mihi est cum ipso agendum (medio Dominationis Vestre) : sciat Vestra Dominatio quod ego illustrissimo domino Gubernatori sum loquutus de captivitate Pauli diligenter, qui dicit quod dominus Thomas nihil habet in hoc egrefere, vel conqueri. Quia dominus Gubernator non servitorem domini Nadasdini, sed suum proprium in carcerem coniecit, non sine magna et evidentissima culpa. Debet autem scire dominus Thomas, hunc fuisse servitorem D. Gubernatoris relictum ad servicia officii sui thesaurariatus apud D. Thomam instar aliorum servitorum sue illustrissime dominationis, quos omnes apud D. Thomam reliquerat tanquam apud generalem vicegerentem suum ; fatentur hoc illi, quorum medio fuit Paulus positus ad obsequia illustrissimi domini. Non est igitur, dicit dominus gubernator, quicquam iniurie illatum domino Thome per D. gubernatorem, si ipse iniecit manus in suum proprium servitorem. Qui alioquin etiam si fuisset proprius servitor D. Thome cum tum in officio thesaurariatus, quod erat et est domini Gubernatoris, serviverat et multum deliquerat, debebat per principalem dominum suum iudicari et puniri, cum omnes servitores thesaurariatus fuerint, si non aliter, saltem per dependenciam, servitores domini gubernatoris. Ista sunt, que mecum dominus gubernator est de isto negocio loquutus, contra que nescio, quid ego, vel alius quicumque, posset respondere. Paulus tenetur vinctus et tenebitur quousque non erit finis totalis in eius negocio. Sunt bis centum persone de eo conquerentes, de diversis iniuriis dampnis et oppressionibus per eum illatis. Quibus vult D. Gubernator ut fiat iusticia et satisfactio. Inter alia ante captivitatem interrogatus si quid pecunie haberet, dixit : se non habere nisi XIII florenos. Reperti sunt *apud eum* ad mille vc (1500) floreni.

Accessit et illud, quod omnes illas violencias et oppressiones, quas Paulus hic fecit, dixit, fecisse, partim ex regis commisione, partim ex commissione D. Thome. Quod rex interrogatus, negavit, ita fuisse. Nec ille potuit ostendere aliquas super hoc litteras regias, nec credit dominus Gubernator quod D. Thomas talia et tam enormia fieri commisisset.

Ceterum ubi Dominatio Vestra mihi imputat de fiducia domino Thome data, ego nunciavi Dno Thome de omnibus meram veritatem. Nescio quid habet agere captivitas Pauli cum fiducia Dno Thome per me data. Ego tum de istis fiduciis vel non fiduciis sine assecuracionibus non me amplius intromittam : faciat D.

Thomas quicquid ei videtur. Nunquam ego aliud consilium ei dedi ab ineunte eius etate, quam quod existimavi optimum et honestissimum. Cuius rei ipse est mihi testis. Neque unquam eciam imposterum aliud ei consulam, nisi, ut honorem preferat omnibus rebus mundi, et sit gratus illis, a quibus ingentibus beneficiis est affectus. Qui autem sint illi, ipse scit. Si vel Vestra Dominatio, — quod non credo —, vel alius quisquam aliud ei consuluerit, deducet eum proculdubio in ruinam. Deberimus capere exemplum ab hiis, que oculis vidimus et videmus.

Illud etiam (törülve : vereor) *miror*, quod mihi iste adolescens retulit, non prius me habiturum responsum super nunciatis per me, quam Paulus fuerit liberatus. Quasi vero Paulus mea *opera* vel suasu sit captus, vel quasi in manu mea sit voluntas Dni Gubernatoris, vel ego tenear, etiam si possem, in iniuriam et damnum tot bonorum virorum, qui de eo conquerunt, eum eliberare. Quid habent commune negocia mea privata cum Pauli captivitate. Si Dnus Thomas vult mihi facere bonam relacionem super negociis meis, gratum mihi erit; sin minus, nihil possum vi capere ab eo. Sed scio, fuisse aliquando tempus, quando ego non fui ei malus amicus. Et me Vestre Dominationi commendo, et me Dno Thome commendetis et aliis amicis. Ex Buda

XIII Augusti 1532.

1) Totus Vestre dominationis

S. Br. Sirmiensis sst.

Sciat Dominatio Vestra, quod postquam Paulus literatus fuit captus, ego diligentissime laboravi pro eius liberatione inducendo ad hoc omnes dominos his presentes. Sed nihil potui efficere. Et certe sunt infinite querele contra ipsum ab omni genere hominum. Neque in hoc ego possum ei prodesse.

Dicatis nomine meo D. Thome ut bene videat, quid agit et quomodo se gerit etc. etc. etc.

Miror quod domini de Slavonia non veniunt ad regem, ista posset esse ruina illius regni et Deus velit, ne sit. Libenter plura scriberem, sed ex hiis eciam paucis intelligere potestis omnia, et ex hiis que per Chanÿ et prius per quendam servitorem domini Maylathÿ

S. Sirmiensis sst.

Kivül : Egregio domino Dionisio de Hassad administratori de Kanisa domino et amico honorando.

Egy ív papiros három oldalán; zárlatán piros viaszra helyezett papirosra nyomott gyűrűs pecséttel. Eredetije : Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek között).

1) Innen Brodarics saját kézírása.

XXI.

Buda, 1532. aug. 24.

Brodarics I. — Nádasdy T.-hoz. Tudatja, hogy Gritti Esztergomot ostromolja, kivel Laszkó egyezsége lépett, mely szerint néhány hét múlva Budára jön embereivel. Őt most Szlavoniába küldi a király követként az országgyűlésre. Kéri Nádasdyt, ő is jelenjék meg, hogy találkozassanak.

Magnifice domine stb. Nunc novi nihil habemus aliud quam quod illustris dominus Gubernator oppugnat Strigonium. Dominus Lasky fuit hic et cum domino gubernatore optime concordavit, non aliter, quam prius : veniet intra paucas septimanas huc cum gentibus suis. Ego mittor [in] Slavoniam ad dietam proximam. Que legacio, licet mihi esset molesta ac non s[in]e periculo, eam tamen eo libencius vel m[in]us invitus suscepi, ut possem [con]stitui et colloqui cum Vra Dtione, quod summopere cupio ob multas gravissimas causas, quas a me intelliget cor[a]m, Deo volente. Rogo autem ubicunque nunc est, velit ad dietam ipsam venire, poterit ibi multum illi patrie servire (de Slavonia potissimum loquor). Rogo igitur, oro, obsecro et obtestor, velit illuc venire omnino, multa a me intelliget scitu necessaria, que litteris committi non possunt, nec per nuncios ita bene explicari.

Et optime valeat.

Dominus noster R-mus se Vre Dtioni commendat et dominus Lasky.

Ex Buda, 24. Augusti 1532.

Servitor

S. Br. Sirmiensis sst.

Külső címzés : Magnifico Thome Nadasdino stb.

Több helyen megtépett félív papiros egy oldalán ; zárlatán pecséttel.
Eredetije : Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

XXII.

Ivanec, 1532. szept. 23.

Brodarics I. — Nádasdy T.-hoz és Pekry Lajoshoz. Már előbb is küldött hozzájuk hírnököt, de nem találta meg őket. Most másikat küld és kéri őket, ejtsék módját, hogy ez Ibrahim basához juthasson a hozzá intézett levéllel.

[M]agnifici domini mihi honorandissimi. Salutem et servitiorum meorum commendationem.

. . . . . ex voluntate dominorum et regnicolarum, qui proximis . . . . . ad reverendissimum dominum meum, dominum Zagradiensem convenerant . . . . . ad Dominationes Vestras, sed nuncius per quem misse fuerunt [non po]tuit Vestras Domi-

nationes reperire. Nunc eas rursus ad Vestras [Dominationes] mitto, et rogo amore Dei, et ob salutem et conservacionem [huius] misere patrie communis, ut velint Vestre Dominationes reperire [mod]um, quo iste nuncius ad illustrissimum Ibraÿm bassam pervenire [potes]t cum litteris ad eum missis, quas credo firmiter . . . . . num profuturas huic misero regno. Et rogo Vestram Dominationem [dilecte] domine, Ludovice, uti dominum et filium charissimum, ut in hoc presenti negocio eandem operam prestare velit, quam dominus Nadasdinus, vel alius quicumque nostrum prestaret, prout credo, Dominationem Vestram esse cupidissimum salutis patrie. Et me ac servicia mea Vestris Dominationibus commendo. Quas feliciter valere cupio. Ex curia Iwanch 23 Septembris 1532.

Vestrarum¹⁾ Dominationum

Servitor

S. Brodaryth
Sirmiensis sst.

Istum fasciculum litterarum, quem mitto ad dominum Ibraym bassam Dominationes Vestre ligent simul in uno folio papiri et suprascriptio sit, ut detur ad manus illustrissimi domini Basse etc.

Kírvül: Magnificis dominis meis, domino Thome Nadasdino et domino Ludovico Pewkrÿ etc. dominis mihi honorandissimis.

Megszakgatott eredetije: Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

XXIII.

Csázma, 1532. okt. 1.

Brodarics I. — Nádasdy címén János királyhoz. A napokban küldött többrendbéli levelében értesítette a török császárnak a Dráván való átkeléséről, a ki most Eszék felé tart. A boszniai szandsák azonban e vidéken Dobrokochán át Pozsega és Kobas felé vonul, hol idejövet a Száván átkelt volt. Itt roppant károk, felperzselések, öldöklések és fogságba hurczolások történtek. Talán már Gudócz is török kézen van; az ő Polyánája is föl van égetve. Most érkezett vagy 100.000 emberrel Csázma alá a basa; Brodarics beszélt is vele. Innen Belgrád felé megy.

Sacra regia Maiestas, domine, domine mihi gratiosissime, servitutis mee humillimam commendacionem. Hiis diebus pluribus litteris unis post alias perscripsi ad Vram Mtem omnia et inter alia de transitu Cesaree M-tis Thurcarum, que transito ponte Dravo supra Markpurgam, vadit penes Dravum versus Ezeek.

Zangiacus autem Boznensis, fecit iter per istas partes, non longe a Dombro et quantum intelligere possumus, vadit per Dobrakocham ad Posegam et prope Kobas, ubi etiam huc veniendo

¹⁾ E szótól kezdve Brodarics saját kézírása.

Savum traiecerat, revertitur in Boznam. Hic facta sunt magna damna et combustiones et occisiones ac abductiones hominum promiscui sexus et etatis. Castellum Gwdowcz, nescimus si adhuc est expugnatum; oppidum tamen credimus, venisse in potestatem Thurcorum cum multis hominum milibus, qui illuc confugerant. Castellum etiam cognati mei, Petri Pogan, est crematum, ubi etiam dicuntur periisse ad III. (3) milia hominum.

De Poljana mea nihil dico, ubi domum paternam, nunc vero fraternam, exustam esse. Magis gratulari debeo, quam dolere: indigebat enim reparacione.

Eo temporis momento, quo hoc scribebam supervenit huc cum Zangiaticis prefatis et cum maximo exercitu ad centum milia hominum, si non amplius, illustrissimus Dnus Bassa et consedit in nostro conspectu ad iactum baliste a castro hoc Chasmensi, positus statim custodibus, ne quid damni civitati inferretur.

Ville tamen omnes circumcirca sunt cremate et victualia rusticorum. Fui postea cum sua illustrissima dominacione, qui me, ob honorem Vre M-tis, benivole et honorifice excepit, multa mecum loquutus, que longum esset litteris comprehendere. Vadit hinc recta ad Belgradum, ipse quidem prohibet fieri damna et incendia, sed nihil remanet intactum.

Ego tentabo adhuc, si quid cum istis fieri poterit; redibo ad Vram M-tem, quamvis redivisus erit non sine magno periculo. Et Vram M-tem Deus conservet semper felicem. Ex Chasma I. Octobris 1532.

Vre Sacratissime Maiestatis

Servulus

Sirmiensis sst.

Külső címzés: Magnifico domino uti filio meo charissimo d. Thome Nadasdj Consiliario Regio etc.

Egy ív papiroson; zárlatán piros viaszpecsét nyomával. Eredetije: Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

XXIV.

Pécs, 1532. okt. 20.

Brodarics I. — Nádasdy T.-hoz. Köszöni a németekről küldött értesítést; itt se törökről, se németről hírt se hallani. Dombay J. tudatja, hogy Laszkó Budára érkezett népeivel. Helyesli a királyt segítő szándékát. Innen nehezen távozhat, mert a királyné két feltétel alatt akarja a püspökséget és a várat átadni. A török semmiesetre sem tűri a németeket. — Iparkodik Kápolnayval egyezsége lépni. Sajnálja az újból veszélybe jutott hazát. De bizonyos, hogy a míg János király él, a németek nem fogják bírni az országot.

Magnifice domine stb. Intellexi litteras Vre Dtionis et nova alemanica que ad me perscripsit, pro quibus gracias ago Vre

Dtioni et rogo, si quid imposterum habuerit, quod certum esse ducat, me omnino cerciorem facere velit litteris saltem per unum rusticum huc missis.

Nos hic nihil certi intelligimus neque de thurcis, neque de alemanis de quo satis miror, sed neque de rege et dominis, nisi quod dominus Johannes Dombaÿ scribit mihi, dominum Laskÿ Budam venisse cum omnibus suis gentibus.

De pecuniis statim, ut huc veni, maximam diligenciam habui; sed de precio croci nihil haberi potest. Crocus enim ille missus est domino despoto (sic!) in sortem stipendii. Curabo tamen undecunque potero ordinare flor. IIc (200) cum illis que hic expendentur pro Vra Dtione, vel etiam sine illis et hoc in illa moneta, de qua scribitis, mira est inopia omnium vel timor pocius ac trepidacio ob quam, quisque, quod pecunie habet, in usus suos conservat. Si ego hinc discederem, pecunie erunt apud Kÿs Ýlies.

Tue Dtionis consilium laudo et maxime laudo de rege omnino adiuvando. Amicus in necessitate probatur. Et hortor, ut de hac sententia ac voluntate nullius te consilia abducant.

Ego hinc ita cito discedere non possum ob multas causas premisi (sic) conte Istwan. Episcopatum sive arcem la Madama Regente non vol dare, se non cum doe condicione: una che lei habia un homo suo apresso quel del Re; l'altro che messer Bernardo nostro sia governatore. Que, cum sit contraria mee instructioni, presertim primum: renunciavi iam huic cure ac molestie et per hoc videor mihi magna molestia levatus ac redactus ad pristinam libertatem nihil habentium et omnia possidentium. Io vedero se porro penetrare in Buda o la dove che sara el Re. Sin minus me bisognera restare qua per qualche tempo etc. Nulla est alia spes nostre salutis. Tuto 'l resto sono e zanche(?) et manifesta regni ruina. Neque credo ullo modo quod possimus permanere nisi sub umbra Joannis a quel modo come Ve ho ditto questi nostri amici et vicini nunquam cessabunt quousque non eiiciant germanos ex regno eciam si germani pellerent ex toto regno Joannem.

Pernezÿthium nostrum misi ad dnum Kapolnaÿ petitem, ut mecum conveniat si ad hoc induci poterit vel saltem, ut me conducat. Si habuero bonam comitivam, tentabo penetrare, sed cum paucis non audeo me itineri committere: omnia ubique sunt plena adversariis.

Orsicam nostram salvam esse iubeo et dnum Dionisium et dnum Maÿlath nostrum. Et me Vre Dtionis commendo, que felix valeat. Ex Quinqueecclesiis 20 Octobris, **die meo natali 1532.**

Misereor miseram patriam, que rursus post tantam a Thurcis calamitatem diripitur a crudeliori milite, quam sit Thurcus. Si quid est quod Vra Dtio. facere possit, non relinquat.

Certum est, quod Joanne vivo, nunquam possidebunt germani Hungariam. Quid diabolum prodest illis tam nostra, quam ipsorum ruina, regnum prius erit thurcorum — quod Deus avertat — quam germanorum. Et hic in illum finem etc.

Servitor

Sirmiensis sst.

Külső címzés : Magnifico domino Thome Nadasdino stb.

Egy ív papiros két oldalán, zárlatán papirosba nyomott gyűrűs pecséttel. Eredetije : Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

XXV.

Pécs, 1532. okt. 26.

U. ahhoz. Sajnálja, hogy nem állapotott meg azon javakra nézve, a melyek a pécsi püspökséghez és a várhoz, nem pedig Szászvárhoz tartoznak. A mi Szászvárhoz tartozik, maradjon az előző megbeszélés szerint. Kéri Tihany várának átengedését. Igéri, hogy ezt átengedi Kápolnaynak, csakhogy előbb az adja át a pécsi püspökséghez tartozókat; hisz azok úgy se maradhatnak sokáig Kápolnay kezén.

Domine magnifice stb. Ego doleo, et multum doleo, quod coram Vra Dne non conclusi aliquid de illis bonis, que pertinent pure ad episcopatum et hoc castrum Quinqueecclesiense et non ad castrum Zaz, prout eciam ibi dixi, et nominavi illas pertinentias, que sunt pertinencie Zekel et Noztan et alique alie; item decime Koppan kes Pakos kes (sic!).

Quas dnus Franciscus tenet, rogo Vram. Dnem., velit pro hoc adhuc interponere partes suas cum domino Francisco, sit contentus ista restituere; de aliis que pure pertinent ad castrum Zaaz, fiet illud, quod dictum est. Alioquin ego non video, quid ipse faciat pro amicitia mea, vel Vre Dnis. — Rogo Vram Dnem pro hoc faciat diligenciam omnem: quod si iam discessisset, saltem per nuncium et litteras.

Litteras vero illas, ad castellanos illos Thikonienses, ad manus Vre Dnis mitto. Sed opto, ut iuxta continenciam litterarum, illud castrum detur ad manus meas. Et ego illud promitto dare, vel dari facere ad manus domini Francisci. Ita quod remittat saltem illa bona, de quibus supra scripsi, que pertinent pure ad castrum Quinqueecclesiense. Et in hoc Dtio Vra sit cauta, quia quid mihi prodesset ordinare ei Thikonium, si ego pro Thikonio ab eo non haberem ista bona et istas decimas pertinentia ad castrum Quinqueecclesiense. Committo hanc rem industrie

Vre Dnis, que litteras istas det ei, sub tali condicione et non aliter. At de hoc velit, si videbitur, accipere ab eo litteras per che le melio giocare securo. Roget eciam ipsum serie: ut sit mihi verus amicus et cogitet de futuro. Certum est, quod illud castrum et illa bona non relinquuntur iu in manu eius. Quia iste episcopatus, cuiuscunque erit, unietur, et brevi, nisi omnes ruamus, — quod Deus avertat. Bonum eciam esset, et credo, necessarium, quod ego nunciarem prius aliquid illi monacho captivo, et ille nunciaret illis castellanis. Alioquin *gazda nekwl vetewnk zamoth*.

Et Vram. Dtionem. felicissime valere opto unacum dno Maÿlatho. Ex Quinqueecclesiis 26. Octobris 1532.

Rogo Dnem Vram, ut de hoc negocio faciat mihi responsum per hunc, qui comitatus est Chanÿ.

Servitor

Sirmiensis sst.

Külső czimzés: Magnifico domino Thome Nadasdino stb.

1½ ív papiroson; zárlatán piros viaszpecsét nyomával. Eredetije: Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

XXVI.

Buda, 1532. decz. 21.

U. ahhoz. A kormányzó csodálkozik azon, hogy Nádasdy vonakodik Putnokynak átadni Huszt várát, pedig azelőtt akarta. Ma érkeztek Budára, a kormányzó és Ursinus Camillus is megjött.

Magnifice domine stb. Opto omnia evenire feliciter, que agitis unacum Revmo domino nostro et domino cancellario, quibus, rogo, ut servicia mea commendet.

De castro Hwzth scripsi, mirari dominum Gubernatorem, quod antea fuit parata Vra Dtio dare illud castrum ad manus domini Pwthnoký ad commissionem ipsius; nunc, quia recusat dare simpliciter ad manus suas, de hoc miratur et dolet. Dtio Vra scit sentenciam meam super hoc, et domini Revmi quando novissime eramus in domo domini Pesthienÿ et nec nunc scio aliud dicere.

Nova non sunt ulla alia. Hodie venimus huc Budam cum domino Vaÿwoda; venit etiam dominus Gubernator et dominus Camillus Ursinus non sine Hercule Misso lo mato scripturo ad te, ut dicit pulcherimas litteras sed vide, ne mentiatur iuxtasolium. Tu, credo, quod istinc ibis ad tuam Ursulinam, cui me commendabis et vestrum utriusque patri, domino Dionisio, quem hortate, ne meas iustas preces contemnat. Tu scis, me iustum petere. Mirarer ego, si fallerer expectatione et iustissima spe mea. Tu

scis, quia iustum petivi et valde honestum. Rogo ne spernatis preces meas. Et bene valetate ambo, immo omnes. Ex Buda, 21. Decembris 1532.

Servitor

Sirmiensis sst.

Doleo, quod dominus noster Revmus adeo contempserit preces meas de fratre Donato hic relinquendo, cuius opera multum indigebant.

Külső címzés : Magnifico dno Thome Nadasdino stb.

Félív papiroson; zárlatán piros viaszra nyomott pecséttel. Eredetije : Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

XXVII.

Buda, 1532. decz. 26.

U. ahhoz. A kormányzóval törökök jöttek Pestre és Budára. A király az ünnepek után jön. Kéri, hagyja meg Bakithnak és Török Bálintnak, hogy ne háborgassák őt a pécsi püspökség javaiban; úgy sincs abból haszon. Maradjon minden abban az állapotban, mint Szerecsen János alatt volt.

Magnifice domine stb. Miramur omnes quod nihil de vobis et de actionibus Vris intelligere possumus a tanto tempore. Nos novi nihil hic habemus, nisi Thurcas in copia, qui cum domino Gubernatore venerunt, tam in Pesth, quam Bude.

Regia et maiestas promisit venire statim post festa .....¹⁾ Rogo, ut me de omnibus statim facias cerciorem, et hac potissimum de causa hunc servitorem ad te misi.

Preterea agas tum cum dno. Bakýth, quam cum dno Valentino, vel ipse vel per nuncium, ut committant hominibus eorum hic de Zýgeth, ille de mare, ne me impediunt in bonis tempore meo occupatis in episcopatu Quinqueecclesiensi. Quid prodest illos miseros colonos illo modo turbari, vexari, spoliari tam per nostros quam per eorum homines, et illum miserum episcopatum hoc pacto lacerari. Rogo, ut hoc omnino efficias eciam si esset adhibenda auctoritas et preces domini Koczianer et domini Joannis Zalay.

Maneat res in illo statu, in quo erat tempore domini Jo. Zerechiný, videbimus quid postea fiet de episcopatu, cui ego non immorior. Et facilius possunt eum recuperare ex manibus meis, quam cuiuscunque alterius, dummodo id fiat de voluntate dni nostri. Tu me nosti, quam ego sim talium rerum ambitor presertim eorum, quorum domini priores ac possessores sint

¹⁾ A kipontozott helyen 21 titkos jegy látható.

superstites. Si videtur, et, si opus est, adhibeas ad hoc eciam d. Thurzonem et d. Vesprimiensem, quos, etsi alias partes sequuntur, non puto mihi esse infensos. Omnes vos credo hoc parum pro me efficere potestis. Miseret me Deus, scit illorum miserorum, qui assidue vexantur. Non enim deesset mihi modus eciam ex preda hostili tenendi ibi tantas copias, que facile possent illas villulas tutari. Hoc tibi peculiariter commendo et si tibi videbitur, eciam domino nostro revmo Colociensi. Non enim audeo suam dominationem revmam et dominum meum, dominum Cancellarium, talibus precibus pulsare, presertim ignarus, quo in statu sint negocia ista et quid deceat, quid non.

Cupio servicia mea ambobus dominis unice commendari. Et vestras dominationes omnes optime valere. Ex Buda, in festo S. Stephani prothomartyris 1532.

Servitor

Sirmensis sst.

Külső címzés : Magnifico domino Thome Nadasdj stb.

Félv papíroson; zárlatán piros viaszpecsét nyomával. Eredetije : Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

XXVIII.

Buda, 1532. decz. 27.

U. ahhoz. Husztra nézve azt mondja a kormányzó, hogy előbb nem tett olyan nehézségeket. Ő is csak azt ajánlhatja, hogy legyen hálás azokkal szemben, a kiknek haladását köszöni. Javalja, hogy Husztot engedje át Grittinek. Bakithtal és Török Bálinttal szeretné ügyét elintézni. A Károly császár és a Szulimán közti békéről csak akkor lehet szó, ha előbb János és Ferdinánd békét kötnek.

Magnifice domine stb. Post scriptas alias litteras supervenerunt heri vesperi littere Vre. Dnis. cum illis Domini Revmi. et domini Cancellarii, in quibus scribit ad me de castro Hwzth, de qua re loquutus sum domino gubernatori. Ipse adhuc dicit Dnem. Vram. tunc, quando ipse ibat Constantinopolim, non fecisse tales difficultates, et multa alia, que longum esset describere. Nec ego volo esse iudex in ista re inter vos et ipsum, hoc unum suadeo, quod suasi semper : ut nullam rem maioris habeat, quam honorem, ut hiis, per quos vitam habet, et tam altas ac sublimes pro sua condicione et honoratas promociones, gratum se exhibeat. Quod ad castrum Hwzth attinet, videtur mihi, quod Vra. Dtio. illud simpliciter restituat dno gubernatori, presertim non contradicente Regia Maiestate D. N. C. item quod cum domino Gubernatore sit bene in gratia et amore.

Apud dominum Bakÿth et dominum Valentinum Therek rogo, ut in aliis litteris, sed ita rogo, ut eam rem confectam omnino

cupiam. Sive accipiant pacem, sive non : non video quomodo possint nobis esse pares, in genere loquor de regibus nostris.

Illa, que vos istic agitatis de cesaris Solimani et Caroli pace, fortasse non huius sunt temporis, sed tunc potius fortasse agenda et tractanda essent, quando pax esset facta inter Joannem et Ferdinandum reges ; et tunc mittendi ab omnibus oratores ad eum principem, qui magis gloriam querit ex huiusmodi bellis, quam vel sanguinem humanum, vel predam et lucrum.

De domino P(etro) Perinÿ nihil aliud, nisi quod hic est in domo domini Judicis Curie id est Pephingerorum (sic). Totum eius negocium dilatatum est ad adventum regium. Et hec Dtio Vra dicat domino Revmo, cui oblitus sum hec scribere.

Et me Vre Dtioni et spectabili ac magnifico domino meo P. dno Cancellario plurimum commendo. Que felix valeat. De aliis alias. Ex Buda 27. Decembris 1532.

Servitor

Sirmiensis sst.

Dominus Hieronymus Laskÿ se Vre. Dtioni commendat,¹⁾ qui hodie ivit ad regem pro rege.

Külső címzés : Magnifico dno meo, dno Thome Nadasdino stb.

Félív papiroson ; zárlatán piros pecsét nyomával. Eredetije : Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

---

¹⁾ Kétszer van írva.

Közli : KIJÁNI GÁBOR.

VEGYES KÖZLÉSEK.

I.

Ibafalvay Ferencz szigeti számtartó panasza Horváth Markó szigetvári kapitány ellen. 1556.

Naccságos, kegyelmes és vitézlő nemes bizodalmas uraim, éltedig való szolgálatomnak ajánlásának utána: ezt irhatom ti keg. és emlékeztetem is ti k.-nek (így!) erre, mikor engem választatok *Zigetben* Horváth Markó uram mellé *számtartani*, ő felsége akarattyából, hogy én ott igazán, jánborul szolgállyak és az Sziget várának *jüedelmeiről* igaz számot tartanék. Emlékezhetik ti kglmetek, hogy akkoron is sok okkal mentém vala magamat, hogy beteges vagyok, azzal is, hogy *futott ember vagyok*, nincsen házam népének bizodalmas hele és hogy az Horvát Marko uram igen kegyetlen ember, félek, hogy meg nem maradhatok vele, mindazáltal ti kegtetek azt akará, hogy szolgállyak ő felségének.

Immár urunk ő felsége jó akarattyából én az urunk ő felsége levelével és az ti kegtetek instructiójával, kit ti kegtetek énnekem adott ő felsége akarattyából bemenék Szigetben, az urunk ő felsége házában. Ott Horvát Markó uramnak, az ő felsége tisztartójának az ő felsége levelét mind az ti kegtetek instructiójával egyetemben, kit adott volt énnekem kegtetek urunk ő felsége akarattyából, be presentálám Horvát Markó uramnak.

Itt nem tudok mit monthassak, egy egész *hétik* vontatott, hogy csak helt sem akar vala adni. Immár urunk ő felsége levele kezében vagyon, instructióm is kezében vagyon, én magam az városban pénzemen élek, csak azt sem kérdik micsoda járatban vagyok, sem magamnak, sem szolgámnak sem lovaimnak, semmi *elesik* (így!) nincsen. Hogy én ezt megismerém, meglátám, hogy engem semminek becsülnek, azonnal bucsuzni kezdék Horvát Markó uramtul, hogy én *onnent* ki akarok jönni és aggyon választ énnekem mivel akar kibocsátani és mi okkal nem akar az ő felsége parancsolattyának engedni. Ott magát meg gondolá, ada az ő maga udvarbirája házában helt, kit én örömost vevék ő kegyelmétől, miért hogy ott *igenlőképpen* érthessek udvarbiróval az urunk ő felsége jevedelmét.

Immár ott egy néhány *napi*k bizon jó akaratból és jó szeretettel lakánk, mig ismeré, hogy semmit ő ellene nem irok, bort eremest

keszönt reám, *hogy valaki gonoszt akarna magas mennyi isse meg*, ajándékozott is ez jámbor.

De immár mikort meg érté, hogy utánna járok és az jevedelmet *czirkálni* kezdem, kik honnan mit hoznak : azonnal én velem megháborodék, reám *haragvók* és gonosz szemmel reám néz, sem asztalához nem mertem menni, sem konyháról sem kucsártul nem kezdek ennem adni, mindentül megtiltanak sem magamnak sem szolgámnak sem lovaimnak semmi életet sem akarának adni. Ugyan meg pellengérezének, feképpen udvarbirája, hiszem hogy ha értelme nem vót volna az ő fejétől nem merte volna mivelni.

Azt is értem barátimtul, hogy eressen fenyegetett ezzel, hogy fejemet meg nyomattya és addig veret mig soha emberré bele nem leszek és azért ő neki királ ő felsége fejét nem véteti, ezt udvarbirája monta, kinek bizonságít adhatom.

Emberemet, ki ott énnekem irt és segített az ő felsége dolgában, *Zoláth Mathyás* neve, azt elettem szitta nagy, rut, éktelen szitkokkal és azt hagyá az vár kapuján való kapitánnak, hogy ha bemegyén az kapun, azonnal levonyassa és mindaddig veresse, mig az lelket érzik benne, hogy *a bestija kurvaffi* soha többet ne kontrallyon.

Udvarbirája registromomat is el szaggatta és az népeket fenyegette, hogy hozzám ne jöjjenek, vótak olyak is, kiket az temleczben vettetett, kik hozzám jöttek.

Urunk ő felsége jevedelmét kik be hozták és ki valami sumát tett, azt eltitkolták tőlem, de az kik kezeben laktanak az várhoz, az kik valami kevés jevedelmet hoztak, azokat tőlem el nem titkolták, kit én urunk ő felsége commissariussának is megmondottam *Galler* uramnak ő ngsnak, ő maga személye szerint jobb részt láthatott ő naccsága benne.

Azért én Horváth Markó uramnak semmit nem vétettem, mert én ha akartam vóna is nem véthettem vóna ő kegyelmének, de engemet az urunk ő felsége jüedelmének számtartásáért gyülelt, nem egyébért.

Azért mondotta Horváth Markó uram szememben sok jámborok előtt, *hóhér, poroszló, contra scriba mind egy*, soha afféle tisztet nem tartana ; efféle tisztességgel tartott.

Udvarbirája penig mind *korosként* vádolt Markó uramnak, mert annak is nem kilenb volt, ha az fején ültem vóna, miért hogy az szegénséget nem sarczoltathatá olyan bizván mint annak elette. Az ki neki ajándokot nem hozott, egy nehán napig sem tett választot neki, *az farkas bernek, róka bernek és nest bernek* meg kell lenni és egyéb kilemb-kilemb törek marhának is.

Az várhoz foglalt fálukat is soha nem akarák, hogy megtudhassam ; az bathai apáturságot úgy értettem, hogy mastan atta urunk ő felsége Markó uramnak de annak elette is mind magának

szette az jevedelmét. Arról tudom, hogy Bathához tartozandót soha nem hattak velem szállani, azt mondotta az udvarbíró, hogy ahoz semi gondom nincsen, az pedig teszen egy néhány száz forintot

Végezetre anyira juta dolgom, hogy csak egy ember sem mer vala szállani velem. Az város két kapuján való kapitánoknak azt mondotta: *Ti bestiják, azt értöm, hogy mindenitek mellett egy-egy contrascriba vagyon, de ha én annak végére mehetnék, mind addig veretek, míg lelket érezhetnék bennetek*, azért sem szolgáló ember sem garabant immár nem mer vala szállani velem.

Ez pedig bizon való dolog, az várhoz való birodalom Tholnátul fogva, ezeknek alóla két avagy három *melfedik* (így!) mind tul az Duna mentében mindinnen megvannak sarczolva nagy adó fizetéssel.

Az Dráván tul Beszterczétől fogva, Thótország mind az *Posgaságig*, az *oláhok* is mind Ezékig, alább is annál mind megvannak sarczolva. Innen is az Dráván mind Szigetben adóznak, fizetnek nagyobb részére.

Az Dunán, Dráván révektül is fizetnek és mennyi malom vagyon azoktul is két két forintot és két két kebel lisztet adnak, de azt is pénzül szedik, mert hogy messzi vagyon. Dráva Duna kezben is azok is azképen fizetnek.

Az faluk, városak azonképen kik messzi vannak mind megvannak sarczolva, ki száz forintban ki száz L forintban, ki tebben ki kevesben, Tholna immár fizetett 500 száz (így!) forintot.

Az gabona dézmátul minden kereszt gabonátul egy forintot husz pénzet vesznek, az kereszt pedig csak tizenhat kévét teszen.

Az dézma bortul is minden pinttül hat pénzt fizetnek, az mely faluk, mely faluk (így!) messzi vannak Szigettül.

Szigetben az harminczad és az vám jó summát teszen esztendő által, hogy csak az vám pénz sem megyen az konyha szükségére, mert ott egyebet az konyhára nem sokat vesznek tehén hustul megválva, valamint irják az kéccséget.

És az bor foglalás, kit őfelsége számára foglaltak, mind az egész tartományban, attak kebliért tizenhat pénzt, mely kebel teszen nyolcz pint bort, az az minden pint bor két-két pénzen esett.

Immár mostan azokat az mint értöttem Horváth Markó uram mind magának tulajdonittja és ő felségének három avagy négy annyian akarná adni mintha tulajdona vóna.

Somogyban is jó rész dézmát vett volt arendában, annak is mind borát, gabonáját jó árron akarja ő felsége házában adni, azért értem, hogy az arendát is az ő felsége jevedelmébel attá meg.

Továbbá Thót országról sarczolásban bizon nem tudom megmondani mennyi ártánt hoztanak az ő felsége házában, bizonyal nem mondhatom, de teszen *három százat*, talánd még tebbet is, miért hogy én tülem titkolták.

Azt is irhatom, hogy Szigetben nem sok fő legény vagyon sem lovag sem gyalog, kinek egy néhány falu tisztik nem vónának és ugyan birják mint prédát, nem ugyan mintha attyoktul maratt volna. Azért mind azt kiáltják, hogy szegények és nincs mivel élniek etc.

Kívül: Querele Francisci Ibuffalvay rationiste Zigethiensis contra Marcum Horvath.

Jegyzet. A panasztevő 1555-ben Kerecsényi László szigetvári főkapitány oldalánál Baranya vármegye alispánja volt és urával együtt hagyta el a szolgálatot. *Horváth Markó*, Kerecsényinek a főkapitányságban utódja, az 1556 év tavaszán ment be Szigetvárába és ugyanakkor küldötték oda *Ibuffalvayt* számtartónak. Történelmi Tár 1906. évf. 120. 246. l.) Ezért láttuk el Ibuffalvay Ferencz deáknak kelet nélkül szükölködő levelét az 1556. évszámmal.

(Orsz. Levéltár *Diversae Instructiones* fasc, IX.)

II.

Horváth Mária előbb Domahidy Zsigmondné utóbb báró Perényi Andrásné maradékainak osztálylevele. 1747.

Mi alább megirt néhai tekintetes, nemzetes és vitézlő *Domahidi Sigmund* kedves atyánk urunktól és tekintetes, nemzetes Horváth Mária kedves asszony anyánktól született testvér atyafiak, ugymint Domahidi Anna, először néhai tekintetes, nemzetes Bay György uramnak mostan penig tekintetes, nemzetes Darvai Sigmund uramnak házas társa és Domahidi Susánna, tekintetes, nemzetes és vitézlő Gentsi Gentsi György uramnak hites társa, ugy én is Bályoki Szénás József, megirt tettes nemzetes Domahidi Anna és Susánna asszony testvérjétől, ugymint feljebb megirt Domahidi Sigmund és Horvát Mária asszony ő kegyelmektől származott néhai tettes, nemzetes Domahidi Judit feleségemtől való leányomnak Szénás Ágnesnek képében, nem különben én Prényi Pulcheria, ugy mint említett kedves asszonyom anyámtól tit. Horváth Mária asszonytól és kedves atyám néhai méltóságos Liber Baro Perényi András uramtól, mint utólszori férjétől származott édes leánya s' e szerint osztályos atyafiak, adgyuk tudtára mindeneknek a kiknek illik ezen osztályos levelünknek rendiben, hogy mi, minekutánna néhai fenn titulált Horváth Mária asszonyunk holta után, még in anno dudum praeterito 1736 die vero 11ma tunc currentis mensis Junii, említett idvezült asszonyunk anyánkról, tekintetes, nemes Szabolcs vármegyében *Gyulaházán* és *Kárászon* lévő s' reánk modo successorio ős örökösképen deveniált egy ugyan gyulaházi más ismét kárászi nemes curiákban, nem különben a denotált két helyekben lévő örökös jobbágyokban és pusztá colonialis sessiókban, ismét denotált nemes Szabolts vár-

megyében Sz. Mártonban és Mandokon, ismét tekéntetes, nemes Beregh vármegyében Beregszász Vig Ardóban lévő curiában, ugyan ottan Csaló Bakos István, Horváth István, Horváth János, Horváth Lukács és Hid-utcza pusztája nevezetet viselő, ismét azon említett nemes Beregh vármegyében Dobronyban lévő féltelekben, hasonlóképen Badalón és Musajban lévő fél-fél, ugy végezetre Nagy Bégányban lévő három colonialis másként zálogos igassággal birattatott pusztá telekben vagy örökségekben, jó uraink s' kedves atyánkfiai ő kgyelmek praesentiájokban, internalis osztályt a finalis és legalis osztályig celebráltunk volna, és mindez ideig is a megirt nemes vármegyékben és falukban lévő, rész szerint ős, örökös a mint declaráltatott, rész szerint pedig zálogos jószágainkat és portióinkat birtuk és usuáltuk volna, már mostanában motu proprio atyafiságos indulattal viseltetvén, hogy ki ki a maga saját jussát penes divisionem maga kezéhez vevén majoris utilitatis fructusque percipiendi causa birhatná és usuálhatná atyafiságos megegyezett akaratból ut supra ezen folyó 1747 esztendőben, Kis aszony havának 16^{dik} napján, tettes, nemes Középszolnok vármegyében, az urak tettes, nemzetes és vitézlő Bályoki Szénás Sigmond és József jó uraink tasnádszarvadi nemes udvarházoknál confluálván, az gyakran megirt jószágokban és portiókban a mint egyenesebbnek, rendesebbnek és törvényesebbnek itéltük és találhattuk, sub vinculo aur. 100, atyafiságos osztályt, manibus stipulatis celebráltunk e szerint :

1mo. A gyulaházi nemes curia vagy udvarházhely minden névvel nevezendő rajta lévő házzal, épületekkel, nem különben a végiben levő kis kerttel edgyütt jutott az nagyobbik atyafi említett Domahidi Anna és ugyan tettes, nsgos Prényi Pulcheria részekbe minden névvel nevezendő s' azon curiához tartozandó s' birattatott mezőbeli örökségekkel, hoc per expressum declarato, hogy mi ketten, ugmint Domahidi Anna és Prényi Pulcheria a mostan közelebb említett gyulaházi részünkbe jutott örökös curiánk felől edgyezénk meg. Minthogy ezen curia három telekből álló és így másfele említett öcsémaszonyt örökösképen illetné, tehát azon másfél telekbeli részért említett öcsém aszonynak ugyan Gyulaházán adtam és per manus bocsátottam másfél telekből álló ős, örökös jussomat ahhoz tartozandó minden appertinentiával, minthogy énnekem is említett öcsém aszony a Curia béli részét hasonlóképen adta által, vagy is possessionaria portiomat, mely egész teleknek edgy felől szomszédgya Titt. Lányi József uram kedves házastársa mostani háza s' lakó teleke, más felől pedig Fazekas Péter teleke az *Lák Ambrus* nevezetet viselő most által adott fél teleknek pedig szomszédgya egyfelől a kárászi ut, másfelől pedig néhai Csuha Adám uram legitimus successori teleke, ilyen formán mindazáltal, hogy a megirt s' részünkre jutott nemes Curian lévő épületek is ahhoz értő becsületes emberek

által megbecsültetvén, annak rata medietását tartozom említett testvér öcsém aszonynak a becsű szerint pénzül letenni, melyen is ut supra sub vinculo praedicto kezünk beadásával becsületes emberek s' kedves atyánkfiai előtt megegyeztünk. (Utánna, más kézzel írva : »fizettem Rh. 100«.)

A kárászi nemes curia, ismét az ottan lévő száraz malommal és Fekete János telekével edgyütt hasonlóképpen minden névvel nevezendő erdő s' mezőbeli haszonvehető helyeivel edgyütt tettes, nemzetes és vitézlő Gentsi Gentsi György uram kedves házastársa, tettes, nzetes Domahidi Susánna aszonynak, nem különben néhai tettes, nemzetes Domahidi Judith aszonytól Tit. Szénás József ur feleségétől származott nevetlen árvácskájának tettes, nzetes Szénás Ágnes kisasszonynak jutván.

2°. A praetitulált interimalis divisio újra is közöttünk quod prius memb. ratihabeáltatván maga erejében megmarada ; Gyulaházán az Ilyés Pál, de másként Major pusztája nevezetet viselő colonialis fundus (kiis modo praemisso, per modum legalis concambii által adattatott) nagyobb atyafi Domahidi Anna kezénél, ugyan Mándokon Lőrincz Sándor nevezetü jobbágy telekével és hozzá tartozandó örökségével együtt.

Nekem pedig Domahidi Susánnának, ugy néhai tettes, nemzetes Domahidi Judith öcsénk aszonytól származott Szénás Ágnes nevetlen öcsénknek ugyan gyulaházi Bárdi Mihály fiaival s' féltelekével, ugyanottan Surányi Pista (ki is de praesenti *kullogóban* vagyon, azon telekkel, melyen ő az előtt lakott, ugyanottan lévő Pásztor Mihály puszta telekével s' azon telekek után járandó, minden névvel nevezendő mezőbeli appertinentiákkal, ugy Mándokon lévő Agárdi Miklóssal s' telekével és minden ahhoz tartozandó külső és belső appertinentiáival részünkbe jutván.

Néhai gyakran megirt édes aszony anyánkról testvér öcsénknek Prényi Pulcheriának tettes, nemes Beregvármegyében Beregszász Vig Ardóban resideáló öreg Kötény János fiaival, maga telekével, szőlejével s' telekéhez tartozandó minden névvel nevezendő appertinentiáival, ugyanottan Bakos István nevezetü deserta sessióval edgyütt részébe jutván.

3^{io}. Ugyan Gyulaházán, a Lák Ambrus félteleke Domahidi Anna nagyobbik atyafinak, nemes Beregh vármegyében Badalóban fél telek, hasonlóképen Musajban is féltelek Domahidi Susánnának és Szénás Ágnesnek jutván, nem különben Dobronyban fél telek öcsénk Prényi Pulcheriának részében jutván.

4°. Nemes Beregvármegyei Beregszászvigardói egy nemes curia cum omnibus internis externisque appertinentiis suis, Domahidi Susánna és Szénás Ágnes atyafiaknak, az malom és dézsmabeli juss ide értetvén, juta. Ugyan ezen Curia helyett Gyulaházán a *Józsa*

nevezetet viselő telek egészben, nem különben ugyan ottan a Pásztor Mihály teleke mellett lévő fél telek minden hozzá tartozandó külső és belső appertinentiájokkal említett Domahidi Anna és Prényi Pulchéria atyafiaknak jutván. Ezt is el nem hallgatván, hogy a mely ötödrésze telekecske vagyon a *Kisutczán*, a bákai utfélen, azon ötöd részt közönségesen atyafiságos indulatból adtunk és ajándékoztunk extra divisionem testvérnénénk, tettes, nemzetes Domahidi Anna aszonynak ő kegyelmének.

5°. Ugyan Ardóban Horváth János nevezeten lévő egy telek említett Domahidi Anna számára, ugyan ottan *Hid utca* névezeten lévő egy telek Prényi Pulcheria részekre jutván.

Ugyan ezek helyett a megirt nemes vár megyében *Nagy Bégányban* két paraszt telekek Domahidi Susánnának és Szénás Ágnesnek jutván, ugyan Bégánban egy telek közöttünk pro successione fen maradt.

6°. Nemes Szabolcs vármegyében *Szent Mártonban* Nagy Péter pusztá teleke, *Mándokon* a Pinczeház nevezeten lévő telek, ugyanott Bodnár Gergely pusztá teleke, nem különben a Kóndor Mihály teleke Domahidi Susánna és Szénás Ágnes részekbe jutván.

Ezek helyett Szent Mártonban Varga István nevezeten lévő pusztátelek és az Eszenye János pusztája teleke Prényi Pulcheria öcsénk aszonynak jutának.

Mándokon ismét Gazdag István pusztája és Czap Anna Varga pusztája Domahidi Anna részébe jutván.

Vadnak ezeken kívül ugyan Nemes Szabolcs vármegyében *Surkon*, *Mándokon*, *Piricsén* és *Bogáthon*, ugy nemes Szatmár vármegyében *Kölcсэн*, nem különben nemes Közép-Szolnok vármegyében *Ér-Körösön* zálogban bizonyos számú jobbágyokból és telekekből álló portiók, melyek iránt is concludáltunk atyafiságosan e szerint hogy Isten módot s' alkalmatosságot adván, erga summae depositio-nem igyekezünk rehabeálni és annak utánna négy egyenlő részekre subdividálni, ha holott pedig különösen valamelyik atyafi maga számára akarja redimálni, szabadságában álljon, melyben is az váltani nemakaró atyafi ne impediálhasson.

7mo. A fugitivus jobbágyok is mentenek osztályra közöttünk e szerint: elsőben is énnekem Domahidi Annának juta Tóth Pista, nékem pedig Prényi Pulcheriának Surkó Jankó, nekünk Domahidi Susánnának és Szénas Ágnesnek Bodnár Gergely és Bodnár László részünkbe jutának.

Ezeken kívül pedig ha melyek ennek utánna megtudattatnak és kitaláltatnak mind azokat tartozunk atyafiságosan egymás között négy egyenlő részekre fel osztanunk.

Ezt is el nem hallgatván, hogy jóllehet feljebb megirt néhai kedves atyánk urunktól származott méltóságos Liber Baro Prényi

Sigmond uram kedves házastársa tt. Domahidi Borbála asszony velünk atyával mint feljebb említettett egy testvér légyen is, de mivel az atyai jószágból sokszor megirt néhai kedves atyánk urunk még maga életében kifizette, tehát sem velünk sem pedig következő két ág maradékinkkal ő kegyelmének a praeattingált anyai s' kezünknel lévő jószágban osztályos igassága és semminémü successiója nincsen.

Mely atyafiságos osztályt a midőn e szerint véghez vittünk volna, a feljebb megirt száz arany kötés és kézbe adás alatt obligálljuk magunkat arra, hogy a megirt atyafiságos osztályt sem magunk sem következő két ág successóink nem violáljuk és nem infringálljuk, vagy violálják, melyet is (kit Isten távoztasson) ha magunk vagy következő maradékink modo praemisso sub quocumque titulo et praetextu violálni és infringálni akarnánk vagy akarnának, tehát ezen divisiót meg nem álló fél a meg álló fél ellen a megirt száz aranyokon convincáltassék toties quoties és executióban is mediantibus quibus libet legitimis executoribus exclusis omnibus juridicis remediis, hactenus excogitatis vel imposterum excogitandis vétettessék és desumáltassék, fel vevén e mellett magunkra és két ág legitimus successorinkra mindenekben a Tripartitum Decretum szerint való legalis evictiót, contra omnes legitimos impetitores causidrios et actores, hogy aequalibus sumptibus et expensis tartozunk és két ág legitimus successorink is tartoznak egymást a megirt s' már köztünk megoszlott jószágnak békességes birodalmában és uraságában megoltalmazni, sub praedicto vinculo.

Melyről is adgyuk ezen kezünk irásával és pecsétünkkel megerősítettett levelünket pro futuro testimonio et jurium cautela, az ide alább megirt becsületes jó uraink előtt,¹⁾ a kik is ezen atyafiságos osztályunkat coramizálták és subsribálták. Datum Tasnád Szarvad die et anno praedictis

Bályoki Szénás József s. k. (p. h.)

Domahidi Anna s. k. (p. h.)

Domahidi Susanna s. k.

Perényi Pulcheria s. k. (p. h.)

¹⁾ A geneológia így áll:

Horváth Mária † 1736
1. Domahidy Zsigmond
2. báró Perényi András

1-től Anna Zsuzsánna Judit † 2-től Perényi Pulcheria
f. Gentsy György f. Bályoki Szénás József

1. Ludányi Bay Györgyné
2. Darvay Zsigmondné

(Ludányi Bay Károly levelesládájából.)

III.

Szirmai Kalós László végrendelete. 1785 deczember 21.

Rendeld el házadat, mert meghalsz és nem élsz!

Illyen szomoru sentenzia üzentetett az Ur Istentül Esaiás próféta által Ezekhiás királynak, a midón beteg volna, melyről más halandó ember is érthet és kiki magára is szabhattya. Ebből tanuságot vévén én is *Szirmai Kálós László* familiámnak idősebb tagja, ki is Isten kegyelmességéből már 61. esztendőket sok nyomoruságos viszontagságok között az elmúlt Szent Mihály napján bétöltöttem. Meggondolván ez árnyékhoz hasonló életet, mely néha oly hirtelen elenyészik és elmulik, hogy még sokaknak csak annyira való idejek sem engedtetik, hogy valami rendelést hagyassanak és tehessenek házok népe között. Én azért tészek és hagyok magam után kedves házam népe között ilyen rövid végső rendelést:

Legelsőben is édes kedves fiaim s' leányaim, szerelmes gyermekeim azon kérék és intlek benneteket, hogy mindenek felett az Ur Istent féljétek és szent parancsolattya szerint minden erőtökből szeressétek és tiszteljétek, el nem tántorodván se jobbra se balra, hogy ő szent felsége is benneteket szeressen és minden javaival bőségesen megáldjon.

2do Hogy édes anyátokat az 5-dik parancsolat értelme szerint tisztességben, becsületben tartsátok és semmiben meg ne keserítsetek, hogy ő is haragos bosszuságából és romlott emberi gyarlóságából benneteket meg ne átkozzon és neki is azt hagyom, hogy *szokott átkozódása és vétkes zugolódása* helyett szüntelen könyörögjön és az Ur Istennek kegyelmes gondviselésén megnyugodjon és szent akarattján ne zugolódjon.

3^{io} Hogy minnyájan egymást igaz atyafiságosan szeressétek. Káini gyűlölség közöttetek ne találtassék, az 133-dik soltárt és az 15-diket is megtanuljátok és meg is tarcsátok, ugy ha edgyesek léstek és edjütt szivetek szerint tartotok, senki rajtatok erőt, hatalmat nem veszen. Ha pedig egymást gyűlölvén meghasonlottok és egymás ellen zugodozni fogtok ugy az Istennek áldását sem nyeritek meg és a legrosszabb ember is hamarább hatalmat vehet rajtatok. És ha lehetséges lehet minden emberekkel jól tegyetek és békességesek legyetek, és minden kevés kárból származandó bosszuságból ne perlekedjete.

4to A mi legjobban sérti szivemet ez: hogy két neveletlen fiaimat *Simont* és *Lajost* nem tanittathatom, ki kopván mind költségemből mind erőmből és egészségemből, hovatovább magammal is jó tehetetlenségemet várhatom.

Azért édes fiaim *Kálós Dienes* és *Bertalan!* mivel az Ur Isten titeket szorgalmatos igyekezetem és fáradságos költségeim után,

ugy a ti dicséretes szorgalmatos igyekezetetek által oly állapotra juttatott, hogy rajtok is segíthettek, a ti jó lelketekre kötöm és hagyom, hogy Dienes Lajost, Simont pedig Bertalant tanéttassa, az Ur Isten tiszszeresen is megtéríti ti néktek ő reájok tejendő költségeket, hogy ők is szegények familiátok csufos gyalázattyára tudatlanul fel ne nevedjenek és engemet is holtom után ne átkozzanak, titeket is ne okozzanak.

5to *Sigmond* és *Ádám* fiaim ! mivel ti is oly időt értetek, hogy a jó és rossz között különbséget is tehettek, tanultatok is scholában, de már annak hasznát is kellene venni *qui cupit capit omnia*, azért édes fiaim azon igyekezzetek ti is, hogy eddig való tanulástok semmi-ben se menyen. Bátyáitoknak hasznos tanácsaival éljetez és azt meg ne vessétek, egymást *jobbacsán* szeressétek és hozzájok szelid engedelmességgel legyetek. Ők is okot ne adjanak és ne szolgál-tassanak a viszálkodásra. Hogy ha pedig tanulástoknak más hasznát nem szeretitek venni *nem szégyen tisztességes mesterséget vagy kereskedést is tanulni* azon vers szerint : *Discere non pudor est, pudor est non discere velle*, ismét *Artem scutearis quamvis opulentios haberis*.

6to Minthogy én ti néktek mindnyájatoknak mondom, a jó hiren neven és nemességen kívül kevés jószágocksát hagyhatok magam után, azon igyekezzetek ti is, hogy a jó hirteteket, neveteket megtarcsátok, a kevés jószággal istenesen, atyafiságosan osztozzatok, *aequalis divisio non conturbabit fratres*, az leány hugaitokat is meg ne rontsátok mert azok is testvéritek és ők is a férhez menéssel nemzetségeket meg ne mocskolják, inkább tisztességben, becsületben az atyai szegény háznál maradjanak és mindnyájatoknak azt comendálom, hogy a midőn az Ur Isten a szent házasságra fel indit benne-tek *Szent Pál apostol* először Corinthusbeliekhez írott levelének harmadik része 14-dik és következő verseit olvassa meg.

7mo Kálos Ferencz kedves öcsémnek vagy fiainak a midőn kívánnják magokhoz venni szirmai örökös porziójokat, töllök meg ne tarcsátok és igaz atyafi szereteteket hozzájok meg bizonyítsátok minden időben.

8vo A szirmai parochiára és oratoriumra szorgalmatos gondotok legyen és pusztulásra jutni ne engedgyétek, mely már egyszer csak kicsiny szikrába marada meg.

9no Mindnyájatoknak azt commendálom, hogy akármi szegénységben éljetez is számadó szolgálatra magatokat ne kötelezzétek, kivált mostani időben, holott a szegény számadónak egy csepp *creditura* sincsen annál hűségesebb ember légyen is.

10mo A midőn az Ur Isten az én végső órámat elhozandja és meghalok, magatoknak költséges temettetést ne okozzatok, egy prédikátzio elég lészen egy néhány vers bucsuztatóval és ha a koporsómat behuzattyátok *valami fekete vászonnal*, azt nem kell a koporsóra

szegezni, hanem úgy kell öszve aggatni, hogy a mikor a sirban tétetem le lehessen venni és ha az én leányim vagy anyátok nem kívánák annak hasznát venni, tehát adassék valami szegény árváknak.

Ezeket a midőn ekképen elrendeltem volna, az Ur Istennek kegyelmes gondviselésére hagylak benneteket. Áldgyon meg ő szent felsége benneteket kicsinytől fogva mind nagyig minden időben. Az én lelkemet pedig ajánlom az én idvezítő Uram Jézusomnak szentséges kezeiben.

Irtam magam tulajdon kezemmel szirmai szegény házunkban, Karácsony havának 21-dik napján 1785-dik esztendőben.

Szirmai Kálós László s. k.

(Szirmai Kálós Bertalan levelesládájából.)

Közli: K. A.

Varázslat Újbányán 1637-ben.

Érdekes eseményt jegyzett fel Piesch Albert, Újbánya szab. kir. és bányaváros notariususa a XVII. században, a város egyik curiale protocollumában.¹⁾

Izgalmas esemény színhelye volt az újbányai borpincze 1637. szept. 17-én. A mai nap is fennálló nagy városház pinczejében iddogált a tanács több tagja, Draskóczi János (Milikius) szeretett bírájával, ki nemrég nagy betegségből gyógyult fel. Draskóczi nagyon kiérdemelhette polgártársai bizalmát, mert már több ízben megválasztották bírónak. A szomszéd helyiségben is több vendég volt, nevezetesen Storzer György újbányai polgár és társai, sőt a városház megerősített, hársfákkal beültetett udvarán is voltak vendégek. Az udvar a piacra nyílt, ama helyre, hol ép úgy mint annak idején manap is a legélénkebb élet folyik.

Ekkor a bíróhoz lépett Buresch Mihály újbányai polgár, kezében kalácsot tartva, melyet a piacon Dobos péknétől elszedett. Megütközve mutatta meg a tanácsnak, hogy vizsgálják meg, nem könnyebb-e a szokottnál, mert a kórházba is ezt szállítják.

Nyomban követte őt Dobosné a szomszéd terembe, hangosan szidalmazva a derék magistratust, kívánván neki, hogy vigye el az ördög, a mennykő üssön az ilyen föllebbvalóságba, majd fenyegetőleg azt jósolta, ha a bíró beteg volt, továbbra is az lesz majd. Azután arról panaszkodott, milyen drága a gabona, hogy sokat követelnek a malomban stb.; elkeseredésében pedig elvette Kopernitzky Tóbiás kalácsát, földhöz vágta s ismételte jókívánatait.

A tanács szidalmazása abban az időben igen nagy véték számba ment; súlyosbította az a körülmény, hogy annyi ember előtt hasz-

¹⁾ Újbányai ltár, 1637. évi cur. prot.; a pör kezdete 293. l.

nált ily »csunya, istentelen szavakat«, ezért Dobosnét el is zárták. Draskóczi bíró uram pedig nemsokára tényleg súlyosan megbetegedett. A tárgyalásokat sem ő, hanem a véros volt bírása, Rott Lénárd vezette. A per tárgyalása 1638. márcz. 3-ig tartott, mely évben a választott bíró szintén az említett Rott Lénárd volt.

Első dolog természetesen a hiteles tanuk megidézése volt. Tanu pedig jelentkezett elég, sőt napfényre került olyan dolog is, melyről Újbányán talán nem is álmodtak.

A tanuk sorában találjuk Storzer Györgyöt, Töpszter Andrást, Dorottyát, Klamm János esküdt leányát, Ruttnicken Mihály nejét Zsuzsannát, kik maguk hallották Dobosné szavait.

A tárgyalások folyamán pedig rájöttek arra is, hogy Dobosné házában, a mely vendégfogadó volt, varázslással is foglalkoztak.

Az 1638. febr. 3-iki ülésnél ugyanis Kurhax István selmeczi lakos jelentette, hogy több társával Dobosné szállására jöttek éppen a pékné elzárása után. Szálláson találták Vramen Andreát (Éndl, valószínűleg a szolgáló) s miután ételt nem kaphattak, maguk mentek a konyhára s a tűzhely elé ültek. Itt sajátságos dolgon akadt meg a szemük. A tűzhely hamujában két egymásba kapcsolt lakat feküdt, s e miatt kérdőre vonták a leányt, hogyan került oda s mit jelent. A leány zavarában azt mondta, hogy nem is tudja, hogyan került oda, de tanácsolta nekik, hogy csak hagyják ott.

Eme titokteljes dolog miatt, a mi persze varázslás számba ment, megidézték Vramen Andreát, a ki eleinte bevallotta, hogy a lakatokat ő kapcsolta ugyan egybe és ő tette a hamuba, de csak azért, mert az éjjel az állat künn maradt, s így nem esik baja.

A tanács erre elhatározta elcsukását, mert varázslathoz ért. Majd újabban vallatta két újbányai férfiú, Schneider Ábrahám és Schneider Mihály, kiknek kijelentette, hogy a lakatokat Dobosné tanácsára kapcsolta egybe, hogy ezáltal megnyerje a tanácsbeliek szívét. E miatt természetesen kérdőre vonták Dobosnét, a ki ezt a gyanut visszautasította. Csupán annyit mondott, hogy mikor a börtönbe ment, a leány azt mondta neki, csak menjen nyugodtan, majd megsegíti, bántódása nem lesz. Erre kijelentette a leánynak, hogyha tud olyasmit, csak tegye meg.

Hogy végkép tisztázza magát a gyanutól, magához hivatta Vranitzer Jónásnét, Draskóczi János nővére leányát s kijelentette, hogy ő nem oka a bíró betegségének, a ki okozta, már el van zárva; majd ismételtenmondotta, hogy Andrea kapcsolta egybe a lakatokat, azonkívül hajlított is egy rózsatőt (úgy látszik, hogy ez is varázslás számba ment, hogy a tanács részrehajlását megnyerje).

A tanács legokosabb tagja kétségkívül Hanusch György esküdt volt, ki azt indítványozta, hogy miután varázslást nem lehet e nőkre

bizonyítani, bocsássák szabadon.¹⁾ Dobosnét erre szabadon bocsátották, azon feltétel mellett, hogy 100 frt. zálogpénzt fizet és 10 kezeset állít. A kezesek közt férje is volt; Vramen Andrea pedig hiába vallotta már most, hogy csak tudatlanságból cselekedte mindkettőt, a tanács szívét akarta Dobosné részére megnyerni, semmi rossz nem volt szándékában — fogva tartották.

A legközelebbi 1638. márcz. 3-iki tárgyalásra pedig Bakabánya bírása Schader Kristóf és Bakabánya jegyzője Rosnauer András is megjelentek.²⁾

Ez alkalommal újabb váddal terhelték Dobosnét. Elő állott u. i. egy Jantzko Dániel nevű egyén, a ki a következőket jelentette: Egy alkalommal Hogl Jánossal Doboséknál ivott és nevezett társa kivett Dobosné zacskójából valamit, kérvén, engedje át ezt neki, fizet érte $\frac{1}{2}$ messzely bort. Dobosné azonban nem volt hajlandó odaadni, sőt kijelentette, hogy 5 forintért sem adja, annyira becses. Ő — Jantzko — most már kíváncsi volt, mi az az értékes dolog, hosszas faggatás után Dobosné megmondta neki, hogy ördögszemét.

A magistratus addigra már más misztikus dolgot is megtudott, hogy t. i. Szent István vértanu napján nem a mészárszékből, hanem kéz alatt vett Dobosné húst; ezt is, úgy látszik, feltűnő jelenség számba vették.

E két dolog miatt kérdőre vonták Dobosnét; érdeklődtek, honnan szedte az ördögszemetet és mit csinált a hússal? Dobosné pedig azt felelte, hogy előbbiről mit sem tud, a húst pedig az állatoknak akarta adni, hogy a féreg ne bántsa.

Ezek után, mivel újabb, súlyosbító körülmények most már elő nem fordultak, a tanács a következőkép ítelt: Tekintettel Dobosné korára s arra, hogy mindeddig mitsem vétett, elengedik neki a megérdemlett testi büntetést; gonosz szavait azonban vagy a piacon, vagy a templomban nyilvánosan vissza kell vonnia.³⁾ Azonkívül 20 frt. bírságot kellett fizetnie. Súlyosabb büntetés várt a szerencsétlen Vramen Andreára, kinek — »miután varázslat segítségével akarta a tanács száját elzárni, de mert ebből a tanácsnak baja nem lett« —

¹⁾ Hanusch valószínűleg az itt is érvényes selmeczi jog ama cikkelyére gondolt, mely szerint »tetten ért varázslók büntetendők«. — L. Selmb. joga 17. §., l. kiadva: Wenczel: Árpádkori Új Okmtár. 213. l.

²⁾ Súlyos bűnténynek vehették, mert ily esetben együtt tanácskozott több bányaváros; p. o. ezen cur. prot. szerint 1633-ban férjgyilkosság szándék miatti pörben Selmech és Körmöcz küld követeket Újbányára; 1667. főbenjáró perben Újbányán megjelennek Körmöcz-, Selmech-, és Besztercebánya követei.

³⁾ A selmeczi jog szerint a visszavonás úgy történt, hogy az illető 3 egymást követő vasárnapon nyilvános helyen, szájára ütve visszavonta gonosz szavait. L. Selmb. jog. 18. §. kiad. Wenczel: Árpádk. Új Okmtár, 213. l.

a testi büntetést ugyan elengedik, következő szombaton azonban a börtönőr (büttl) kivezeti a piacra, és kiközösítik a városból örök időkre.

Említésre méltó dolog még az is, hogy 1640-ben ¹⁾ ismét a városi tanácsban találjuk Draskóczi urat, 1641—50-ig pedig a bírói tisztséget viseli, ²⁾ Dobosné jókívánatai tehát nem ártottak neki.

RELKOVIĆ DÁVORKA.

Apróságok a Rákóczi-féle szabadságharcból.

1. Sövenházai táborból 1707. június 20.

Bottyán János Felső-Erdély és Magyarországi Confoederalt Statusok generális mezei strása mestere, edgy nemes lovas ezer fő colonellusa, mostani Dunáninnét levő hadainak generálissa, commendánssa etc. Adom értésére mindeneknek, akiknek illik ezen Salvus Conductusomnak rendiben, mivel jó Istenünk gazdag kegyelmű irgalmassága, méltatlan voltunkhoz képest annyira járult hozzánk, hogy ajtónk előtt levő aratásnak idejét megatta érnünk és hogy nemes magyar földünket annyira gyümölcsözővé tette, hogy annak lakosi majd nem elégségesek annak betakarítására, hanem kénytelenítetnek szomszéd tartományokból is magoknak segítséget híni. Ehez képest Rábaközi nemes uraimék s ugy paraszt lakosok előttem tett instantiájokat méltó tekintetben vévén vigore praesentium megengettetett, hogy magok földe gyümölcse betakarítására közönségesen akármely lineán belül vagy kívül való helységekből Sopronba excipialván, hihassanak segítséget; kik salvus conductusom által assecuráltak; valakik oly véggel lejönnek sem személyekben, sem jószágokban meg nem károsítatnak, sőt terhes fáradságok után az föld gyümölcseiből abveniálandó részét kiki szabadossan házához takaríthattya, melyet is szentül kívánván observálnom, s commandom alatt valókkal is observáltatnom, kezem írásával s szokott pecsétemmel roboralt salvus conductusomat ki is attam. Presentibus perlectis exhibenti restituti. Datum ex castris ad Sövenháza locatis, die vigesima mensis Juny, Anno Millesimo Septingentesimo Septimo.

Bottyán Janos m. p.

(P. H.)

(Eredetije dr. Tevely Béla ügyvéd levelesládájában Kaposváron.)

¹⁾ Lásd u. a. cur. prot. Újb. ltár.

²⁾ U. o.

2. *Malomsoki táborban 1707. július 23-án.*

Vászonbéli imposita limitáltatván Rábaközi helységekre az hadak szükségére, in natura nem praestálhatván, in praetio adott meg nemzeti vitézlő *Tevely Sigmund* főszolgabíró uram ő kglme 60 azaz hatvan rhénes forintokat fejr pénzül, kirül is praesentibus quietáltatik ő kglme. Malomsoki táborban 23. Julii 1707.

Generális

Bottyán János m. p.

(P. H.)

(Eredetije u. o.)

3. *Malomsoki táborban 1707. július 23.*

Tekintvén nemzeti vitézlő *Tevely Sigmund* főszolgabíró uramnak ő kgenek szüntelen az nemes haza mellett való szives fáradozását meg engedtetett presentibus, hogy nemes vármegyéjére limitált vágók számából maga szükségére detineálhasson 2 azaz két mása húst, melyet is cum defalcatione tartozik a tekintetes Commissariatusság acceptálni. Malomsoki táborban 23 julij. 1707.

Generális

(P. H.)

Bottyán János m. p.

(Eredetije u. o.)

4. *Keszthely 1707. dec. 21.*

Jóakaró szolgabíró uramnak szolgálók kegyelmednek.

Édes szolgabíró uram nem tudom ha munkálodott-e kgd azulta a nyulasiaktul való pénznek szedésében vagy sem. Ha mi pénz vagyon kgd kezénél azért expediáltam ujjonnan *Miskolczi* agregatus hadnagymat, ki fogván magának edgy pár esizmára valót requirálja kezéhez. In reliquo maradok kglmednek

jóakarója

Bottyán János m. p.

P. s. Mivel magokat másként ajánlják az engedelmességre hozzám küldött levelekben, csak hadgyon békét nekik.

Keszthely die 21. X.-bris 1707.

Cim : Nemzeti, Vitézlő *Tevely Sigmund* Jóakaró Rábaközi szolgabíró uramnak ő kgenek irám Rábaköz.

(Eredetije *Tevely Béla* ügyvéd levelesládájában Kaposváron.)5. *1708. márc. 12.*

Anno 1708 die 12. Martij az minemü kölcségek tettettek az kapuvári obsidio alatt, melyet creditumra vettünk, az mint következik :

Primo Thamásiban vettünk bort, akót n. 25 $\frac{1}{2}$ per f. 2 d. 65, tészén az ára f. 67 d. 57.

2-do. Vettünk igett bort iczét n. 12 $\frac{1}{2}$, iczójét per d. 50, tészén az ára f. 6 d. 25.

3-io. Vettünk nyolcz lánczott, melyek (meg áthuzva) két csoroszlyát, melyek megtüzesítettvén kilődöztettenek az árok tészén f. 14 d. 10.

4.* Vettünk az garnizon számára Thamásiban tiz mása és 8 font sót, másáját per f. 6 d. 15 tészén az ára f. 61 d. 98. P. H.

5. Vettünk Szárföldön egy mását és 38 font sót, per f. 6 d. 25 tészén az ára f. 8 d. 61.

6. Gartaiaktul vétett (így!) egy hordó bor, melyet fő generalis urunk ő Excellentiája az hajduknek ajándékozott volt, akó n. 6 $\frac{1}{2}$, vétettek per f. 6 d. 40 tészén az ára f. 15 d. 60.

Summa summarum f. 174 d. 11.

Tevelj Sigmond nemes Soprony vármegyének egyik Rábaközi szolgabirája.

(P. H.)

(Eredetije u. o.)

6. Szil, 1708. április 4.

Anno 1708 die 17 Martij vettem föl nemzetes vitézlő *Tevelj* Sigmond szolga biró uramtul ő kglmitül obester Fodor László uram ő kglme commendérozott hajdui számára vágók vásárlani való pénzt kilenczven forintot idest f. 90 (Oldalt: Török István uramtól).

Az mely helekben az vágó marhákat vásárlottam:

Bogyoszlón két tehenet tizenhét forinton, idest f. 17.

Párdányban három ökör tinót huszonhat forinton, idest f. 26.

Farádon két ökör tinót tizenhat forinton idest f. 16.

Kapuvárott vettem három vágót, egyik még eleven, huszonnyolc forinton, idest f. 28.

Actum Szil Anno 1708, die 4. Aprilis.

Kis Mihal, nemes Soprony vármegye eskütye m. p. és comissarius.

(P. H.)

Coram me Jacobo Hannibal Judlium Comitatus Soproniensis.

(P. H.)

(Eredetije u. o.)

7. Pordány 1708. május 14.

Minthogy sok rendbéli költségek lettenek az kapuvári obsidio alatt, melyekre nézve *Tevelj Sigmond* szolgabiró uram kezénél levő

kétszáz mérőig való árpát, ezen passusom mellett valahá (így!) és valamerre ő kgme jobban eladhattya, szabassan (*így!*) mindenfelé eladni és vitetni megengedettett. Adatik azért tudtára mindeneknek, kiváltképpen fölséges Fejedelem urunk ő fge igaz hüveinek, tiszteinek, hogy azon megírt árpát szabadosan elvinni minden megbántás, tartóztatás, háborgatás kívül bocsássák és bocsáttassák.

Praesentibus perlectis exhibenti restitutus.

Datum Pordany die 14. Maj. 1708.

Senator és Colonellus.

Telekesy Török Ittván m. p.

(Eredetije u. o.)

8. Csáford, 1708. július 3.

Én alább írt recognoscáлом praesentibus, hogy az minemű bort, ugymint 25½ fél akót adtam volt creditumra az kapuvári Obsidiora Tekintetes nemzetes, vitézlő *Telekesi Török Istvány* senator és Colonellus uram ő kge requisitiojára, adtam akóját per f. 2. den 65. Mely megnevezett bornak az árában adott énnekem nemzetes, vitézlő *Tevelj Sigmund* főszolgabíró uram ötvenkét forintokat és hatvan pénzt; idest f. 52, den. 60. Kivül per perceptis quietalom. Actum Chaford die 3. July 1708.

Más tintával: Pottyondy György †

Dőry Ferenc, nemes Sopron vármegyének eskötte.

(Eredetije u. o. Az egész az aláírásokkal együtt a Dőry Ferenc írása.)

9. Garta 1708. december 31.

Mi gartaiak közönségesen adgyuk értékre mindeneknek, az kiknek illik ez levelünknek rendiben és adgyuk ezen quietantiakat nemzetes, vitézlő *Tevelj Sigmund* szolgabíró urunknak, hogy az minemű kölczégek estek Kapuvár megvételekor ezekről meglegetvén bennünket: az bor ára teszen f. 15. d. 70; a lánc ára ismét teszen nyolc forintot, idest f. 8. Melyről mi gartaiak közönségesen quietálljuk nemzetes, vitézlő *Teveli Sigmund* szolgabíró urunkat. Datum Garta die 31. X-bris Anni 1708.

Falu birája Pintér János.

Falu esküttye Pringer Gáspár.

Esküt Füczök János.

Esküt Bognár Gergöl.

(H. H.)

(Eredetije u. o.)

10. *Miháli 1709. január 3.*

Isten mindnyájunkkal.

Mi miháli lakosok recognoscallyuk. Kapuvár megvételekor sebes hajdukra és egyéb állapotokra költöttünk 15 f., az mely pénz promittáltatott T. N. N. és V. *Telekesi Török István* uramtul, hogy minekünk ezen pénzünk megadattatik N. Vármegye tiszteitül. Annak okáért ezen pénzt N. N. és Vitézlő *Teveli Sigmund* szolgabiró uram immár minekünk megatta, amelyről ezen recognitiot tettük. Actum Mihali die 3. Januarij 1709.

Miháli lakosok közönségesen falu birája

Tungor István
És Szabó Márton
Varga Ferenc m. p.

(Eredetije u. o.)

11. *Jobaháza 1709. január 5.*

Én alább subscribálandó recognoscálom, hogy N. V. *Teveli Sigmund* szolgabiró uram vittett (*így!*) volt el tőlem az kapuvári obsidiókor az hajduk számára tizenkét és fél itcze égett bort, melynek az ára tett hat fonrintokat és huszonöt pénzt, idest f. 6. d. 26., meszelyét ötven pénzen számlálván. Mely praespecificált pénzrül ő kge szolgabiró uram engem plenarie contentalt, kirül ő kgét quietalom.

Datum Jobaháza die 5. Januarij 1709.

Én előttem Kovács János, Szabó András.

(Eredetije u. o.)

12. *Jobaháza 1709. január 6.*

Mi alább subscribálandók recognoscáluk, praesentibus, hogy minemü költségünk esett az kapuvári obsidiókor az tekéntetes *Telekesi Török István* senator és fő-Colonellus urunk parancsolattyából, nemzetes, vitézlő *Tevelj Sigmund* főszolgabiró urunk ő kge 28 frtokról plenarie contentált bennünket, kirül is quietaluk ő kgét.

Ezen praespecificált 28 frtokért adtunk volt 7 akó bort az obsidio szükségire. Datum Jobaháza, die 6. Januarii 1709.

Város birája Herczegh Pál.

Város Esküttye Szücs Tamás.

Esküttek Pap Mihály, Simon János és Nagy Pál.

Közli: *dr. Vass Miklós.*

(Eredetije u. o.)

Közli: DR. VASS MIKLÓS.

Conti herceg Érsekujvár ostrománál.

(A párisi Arzenal-könyvtárban lévő úti naplójából.)

Érsekujvárat a török 1663-ban foglalta el és 22 évig tartotta megszállva. Lipót királyt az európai politika, részben XIV. Lajos gátolta abban, hogy felszabadítására komolyan gondoljon. 1684 telén végre elérkezett az alkalmas pillanat, hogy a Bécs közelébe eső várat visszafoglalják. Nagy előkészületeket tettek a hadjáratra és a német birodalom minden részéből toborzott 75,000 főnyi sereget akartak alakítani. Károly herceg 1685 június 11-én indult Bécsből seregéhez, de csak július 11-én kezdhetette meg az ostromot, mely eleinte lassan haladt. A török ezalatt Esztergomot ostromolta. Károly herceg azért seregét ketté osztotta és az egyik részt Érsekujvár alatt hagyta, a másikkal Esztergom felmentésére sietett. Augusztus 16-án rohammal bevették Érsekujvárt és Károly herceg ugyanazon a napon megverte a törököt Esztergom alatt. A felmentő sereg megszállotta Nógrád várat, Nagymarosig nyomult a visszavonuló és békét kérő törököt követve. Károly herceg a békeajánlattal a bécsi udvarhoz utasította, de szeptemberben a hadjáratot befejezte.

Ifjabb gróf Zichy István 1658 július 20-án Érsekujvár alól így ír Koháry Istvánnak: ¹⁾ »Itten 65000 vagyunk: deli fegyveres, pénzes nép, kinyere, pecsenyéje untig elég gyün, s egészséges nép; . . . tizezer magyar van effective, kinek hóruul hóra effective megfüzetnek, lovasnak 4 fl., gyalognak 3 fl., s azonkívül mindennap kinyeret. . . . Tegnapelőtt érkezék ide a francia király sógora: deli iffiu ur, Princ Conti és Turenna fiával, számtalan francia kavalirral, volentir módjára itt lesznek, még az campania fog tartani, vadnak 400., rettenetes költséget tesznek. Azokon kívül is sok az herceg: Princ Luis, Princ Vademonde, Princ Comersi, Virtembergi hercegek 3, Hannover és Lineburgi 2 etc. Bezeg csak deli nép a Lineburgusé 12000 ember, — egy nincsen kivető közülök.«

A levélben említett Conti herceg, Conti Armandnak (1629—1666), a nagy Condé Lajos († 1686) öccsének a fia volt. Atyja részt vett a Fronde mozgalmában, feleségül vette Mazarin unokahugát, Martinozzi Annát († 1672) és mint Guyenne kormányzója halt meg. Házasságából két fiu származott: Bourbon Lajos Armand (1606(?)—1685) és Bourbon Ferencz Lajos herceg (1664—1709). Mindkét Bourbon járt Magyarországon és részt vett Érsekujvár ostromában. XIV. Lajos ezt ellenezte, azonkívül a hadjárat alatt leveleket írtak, melyek a fejedlemnek nem tetszettek, ezért egy időre kegyét elvesztették. Lajos Armand herceg feleségül vette Bourbon Anna Máriát

¹⁾ Thaly Kálmán, *Koháry István rabsága történetéhez*. Századok VI. (1872) 238—159. l.

vagy Blois kisasszonyt, XIV. Lajos és La Vallière asszony törvényesített leányát (1666—1739), tehát a francia király veje volt, nem pedig a sógora, mint gróf Zichy írja. (A Conti-család címere kék mezőben három arany liliom.) Visszatérte után nem sokára (nov. 9-én) himlőben halt meg Fontainebleauban.

Öcse Ferencz Lajos, Roche-sur-Yon hercege, a király kegyét a nagy Condé halála után 1686-ban nyerte vissza. Felesége Condé Mária volt († 1732), házasságából egy fiú és két leány származott. XIV. Lajos háborúiban kitünt Steinquerquenél, Fleurusnál és Nerwindennél. Sobiesky János halála után 1697-ben Lengyelország királyává választotta; de mire a trónt el akarta foglalni, már II. Ágost megelőzte. XIV. Lajos gyengén támogatta és így kénytelen volt a királyi koronáról lemondani. 1709-ben őt bizta meg a flandriai hadak vezérletével.

Temetését részletesen leírja egy panegirikus röpirat.¹⁾ Életének eseményeit is elmondja jelmondatok alá sorolva. Az ötödik jelmondat: »Virtus Morae impatiens«, mely alatt egy metszet a herceget lóháton ábrázolja, a mint letapossa a török zászlókat és fegyvereket. A magyarországi hadjáratokból Esztergom ostromát említi és leírja a várost (magyarul: Stregan, törökül: Ostrogun, francziául: Strigonie).

Massillon tartott felette halotti beszédet.²⁾ A panegiristák szokásos túlzásait értékükre leszállítva, a való tények sora tükröződik a beszédben. Lotharingiai Károly megbecsülte és szerette a fiatal herceget, a ki nyomon követte diadalmas hadjáratában. *Novigrade*-nél egy csapat vakmerő, kétségbeesett harcra keveredett a törökkel: Conti herceg megjelenése a keresztények javára döntötte el és több előkelő tiszt életét és szabadságát mentette meg. »*Neuhäusel*-nél, miután a hitetleneket visszaszorította a sáncz széléig, portól és dicsőségtől borítva, a bajor választófejedelemmel még egyszer előrenyomult egy védőmű megmentésére, melyet az ostromlók felgyújtottak,« Ekkor nyerte meg a bajor választófejedelmet a francia ügynek. Érsekujvár eleste után a látszólag jogos mézárulásnak gátat vetett. »Esztergomnál a birodalom legjobb ezredének élén gátat vet a török első dühös kitörésének, szorítja, visszaveri és elragadja tőle a győzelmet, melyet már biztosnak tartott, ezerszer szembeszáll a halállal, mely jobban kerüli, mint a mennyire ő fél tőle; rémület száll Franciaország sarja előtt, mely mindig végzetes volt a hitetlenekre; a németek előtt félelmessé teszi azt a kart, mely őket védi, de nemsokára le fogja győzni és sejteti a lengyelekkel, a kik tetteit látják és csodálják, azt a hőst, a ki majd méltó lesz arra, hogy trónjukra emeljék.«

¹⁾ *Description de la Pompe funèbre de Fr. Louis de Bourbon, Prince de Conty.* Paris, 1709. (Bibl. Nat. Ln. 4826).

²⁾ Massillon, *Oraison funèbre de Français-Louis de Bourbon, Prince de Conti Oeuvres complètes VIII* (1830) 96—149. 1.

Az egykori tudósításokat megerősíti és élesebb világot vet Conti herceg szereplésére Magyarországon az az uti napló, melyet az Arsenal-könyvtár (Páris) vegyeseket tartalmazó kéziratkötete őrzött meg számunkra (Páris, Bibl. de l' Arsenal nr. 2905. Mélanges concernant les Sciences et les Arts). A XVII. századból eredő kézirat 341. lapján csaknem napról-napra kíséri a herceget 1685 április 24-től október 15-ig terjedő utján. Junius 27-től szeptember 2-ig van megszakítva, ez idő alatt volt az érsekújvári és esztergomi táborban. A végén rövid utiszámlát ad, mely valószínűleg Gautier, a herceg udvarmesterének tollából eredt. Az uti napló szerint Lotharingiai Károlynál később érkezett az érsekújvári táborba. Esztergomról nem emlékszik meg, a hadbaszállás idején megszakad. A kíséret számát nem említi, de az uti számla megerősíti Zichy István állítását: »rettegetes költséget tesznek«. Az érdekes tudósítás hű fordítását közlöm, a francziában eltorzított vagy németre lefordított nevek mellett zárójelben közlöm a földrajzban ma elfogadott nevet, de ezt több ízben nem sikerült megállapítanom.

* * *

Ő fensége Conti herceg kíséretének utja Magyarországra utaztában 1685 április 24-én történt elindulásától ugyanazon év október 15-én történt visszatértéig.

Április 24-én megháltunk *Cluis*-ben (Cluis, dépt. Indre).

» 25-én megháltunk *La Ferté-sous Jouarre*-ban (La F.-s.-Jouarre).

Április 26-án megháltunk *Montmirel*-ben (Montmirail).

» 27-én ebédeltünk *Eroge*-ban (?).

» 27-én megháltunk *Bierge*-ben (?).

» 28-án ebédeltünk *L'Estrées*-ben (Estrées S. Denis, dépt. Oise).

Április 29-én időzés.

» 30-án megháltunk *Sermaize*-ben (S.-les-Bains).

Május 1-én megháltunk *S. Aubin*-ben (?).

» 2-án megháltunk *Thou*-ban (Toul).

» 3-án megháltunk *St. Nicolas*-ban (Varangeville S. Nicolas).

Május 4-én időztünk *Blaminy*-ben (Blainville-la-Grande).

» 4-én megháltunk *Baccara*-ban (Baccarat).

» 5-én megháltunk *St. Dié*-ben (S.-Dié).

» 6-án időzés.

» 7-én megháltunk *Ste Marie aux Mines*-ben (Markirch, Elsass).

- Május 8-án *Colmar*-ban (Kolmar).
 » 9-én ebédeltünk *Insisem*-ben (Ensisheim).
 » megháltunk *Absem*-ben (?).
 » 10-én megháltunk *Balle*-ban (Bâle).
 » 15-ig időzés.
 » 15-én megháltunk *Blochem*-ben (Blodelsheim).
 » 15-én ebédeltünk *Margolsim* (Margolsheim).
 » 16-án megháltunk *Bejfeld*-ben (?).
 » 17-én megháltunk *Strasbourg*-ban (Strassburg).
 » 18. és 19-én időzés.
 » 20-án megháltunk *Lihtenau*-ban (Lichtenau).
 » 21-én ebédeltünk *Rachetat*-ban (Rastatt).
 » 21-én megháltunk *Ettelingen*-ben (Ettlingen).
 » 22-én megháltunk *Forsheim*-ben (Pforzheim).
 » 23-én megháltunk *Thistinguen*-ben (Ditzingen).
 » 24-én megháltunk *Guepinguen*-ben (Göppingen).
 » 25-én megháltunk *Gueselingen*-ben (Geislingen).
 » 26-án megháltunk *Oulme*-ban (Ulm).

- Junius 4-ig időzés.
 » 4-én elindultunk *Oulme*-ből (Ulm) és hajóra szálltunk.
 » 5-én megháltunk *Lanheim*-ben (Langheim).
 » 6-án megháltunk *Donauert*-ben (Donauwört).
 » 6-án megháltunk *Aingoustat*-ban (Ingolstadt).
 » 8-án megháltunk *Kalaim*-ben (Kelheim).
 » 9-én megháltunk *Rastibone*-ban (Regensburg).
 » 10-én megérkeztünk hajón *Straubingue*-ba (Straubing).
 » 11-én megháltunk *Vitzfort*-ban (Vilshofen).
 » 12-én megháltunk *Lintz*-ben (Linz).
 » 13-án megháltunk *Inse*-ben (Ems).
 » 14-én megháltunk *Stein*-ben (Stein).
 » 15-én megháltunk *Vienne*-ben (Wien).
 » 21-ig időzés.
 » 21-én megháltunk *Fische*-ben (Fischamend).
 » 22-én megháltunk *Presbourg* (Pozsony).
 » 23-án megháltunk *Aldelbourg*-ban (M.-Óvár).
 » 24-én megháltunk *Raab*-ban (Győr).
 » 25-én időzés.
 » 26-án megháltunk *Gomore*-ban (Komárom).
 » 27-től

Julius 7-ig időzés *Gomore*-ban (Komárom).

» 27-én elindultunk, hogy a sereghez csatlakozzunk a táborban *Nehunsel* (Érsekujvár) mellett.

Szeptember 1-ig a seregnél maradtunk. Visszatérés.

» 2-án *Gomore*-ban (Komárom).

- Szeptember 3-án megháltunk *Vienne*-ben (Wien).
 » 4-én *Sambes*-ben (Schönbrunn).
 » 5-én megháltunk *Mesle*-ben (Mölk).
 » 6-án megháltunk *Amstay*-ben (Amstetten).
 » 7-én megháltunk *Ains*-ben (Enns).
 » 8-án időzés.
 » 9-én megháltunk *Ainserden*-ben (?).
 » 10-én megháltunk *Puyrbar*-ban (Peuerbach).
 » 11-én megháltunk *Aincherdin*-ben (Inn-Schärding).
 » 11-én megháltunk *Villechauner*-ben (Vilshofen).
 » 13-án megháltunk *Plasdelin*-en (Plattling).
 » 14-én megháltunk *Straubin*-ban (Straubing).
 » 15-én időzés.
 » 16-án megháltunk *Langue*-ban (Langquaid).
 » 17-én megháltunk *Neufhatel*-ben (Neustadt).
 » 18-án ebédeltünk *Cuiffeld*-ben (?).
 » 18-án megháltunk *Chufarmen*-ben (?).
 » 19-én megháltunk *Aichefalt*-ban (Aichach).
 » 20-án megháltunk *Osbourg*-ban (Augsburg).
 » 21-én megháltunk *Burgo*-ban (Burgau).
 » 22-én megháltunk *Oulme*-ban (Ulm).
 » 23-án megháltunk *Alcherach*-ban (?).
 » 24-én megháltunk *Estlinguen*-ben (Esslingen).
 » 25-én időzés.
 » 26-án megháltunk *Mainsen*-ben.
 » 27-én megháltunk *Ettelinguenben* (Ettlingen).
 » 28-án ebédeltünk *Rachetat*-ban (Rastatt).
 » 28-án megháltunk *Lithenau*-ban -Lichrenau).
 » 29-ég megháltunk *Strasbourg*-ban (Strassburg).
 » 30-án megháltunk *Sauerne*-ben (Saverne).

Október 1-én időzés.

- » 2-án megháltunk *Sarrebourg*-ban (Saarburg).
 » 3-án megháltunk *Blamont*-ban (Blamont).
 » 4-én ebédeltünk *Luneville*-ben (Lunéville).
 » 4-én megháltunk *St. Nikolas*-ban (Varangeville-S-

Nicolas).

- Október 5-én megháltunk *Thou*-ban (Toul).
 » 6-án megháltunk *St. Aubin*-ben (?).
 » 7-én megháltunk *Barleduc*-ben (Bar-Le-Duc).
 » 8-án megháltunk *Coupeville*-ben (?).
 » 9-én *Chalons*-ban (Chalons-sur-Marne).
 » 10-én időzés.
 » 11-én ebédeltünk *Bierge*-ben (?).
 » megháltunk *Eroge*-ban (?).

- Október 12-én megháltunk *Maumirel*-ben (Monmirail).
 » 13-án megháltunk *Ferté sous Jouarre*-ban (La F.-s-Jouarre).
 » 14-én ebédeltünk *Meaux*-ban (Meaux).
 » 14-én megháltunk *Cluis*-ban (Cluis).
 » 15-én megháltunk *Paris*-ban (Páris).

A szolgák ételmezésére, a kik követték ő fenségét ugy oda, mint vissza és a táborba a fent jelzett idő alatt, Gautier ur kiadott	13943 L 19 s
Az istálló költsége ugyanazon idő alatt került	16153 L 17 s
Az elbocsátott szolgák fizetésére és kielégítésére	2502 L 14 s
A szolgák bére, a kik ő fenségét a jelzett idő alatt követték.....	6863 L 17 s
	39464 L 8 s

Közli : KARL LAJOS.

**Bánffy János nádor tudósítása Ibrahim pasához a pesti rév-
ben megölt német kalmárok felől.**

1531

Illustrissimo et excellentissimo principi et domino Ibraym Bassa, primo vexillifero et summo consiliario magni et gloriosi ac invictissimi imperatoris Swlthan Suliman *Scyach*, atque summo gubernatori omnium regnorum et locorum imperii suae caesareae majestatis, principique omnium principum subditorum mancipiorum et baronum ipsius maximae caesareae maiestatis etc. domino et majori suo observandissimo. Joannes Banffy de Alsolyndwa comes perpetuus comitatus de Werewcze regni Hungariae palatinus et judex Comanorum ac in praesenti absentia serenissimi principis et domini Joannis dei gracia regis Hungariae, Dalmatiae, Croaciae etc. locumtenens salutem et felicitatem optat plurima seque et obsequia sua commendat.

Illustrissime et excellentissime princeps, et domine accepi litteras excellenciae vestrae, per *Hajradijn* chaws mihi pernotatas, quibus eadem inter caetera significavit delatum fuisse per dictum serenissimum regem Joannem, dominum meum clementissimum ad excelsam curiam potentissimae et maximae caesareae majestatis, quomodo quidam mercatores ex partibus Alemaniae per aquam Danubii negociacionis gracia Budam venientes cum navibus ipsorum intercepti ac rebus eorum spoliati et morte affecti fuissent, et quod creditum fuisset huiusmodi flagicium per

Mwmÿn waywodam, qui illis temporibus cum aliquibus navigiis hic fuerat, patratum fuisse. Et propterea missum fuisse, de excelsa curia caesarea majestatis dictum hayradÿn chaws, ut ego unacum dicto chaws de hac causa examinare et processum causae modo debito et forma ad excelsam curiam caesaream planissime qualiter res orta est, in scriptis significare deberem. Ut igitur negotium hoc ex ordine intelligatur evidenter significandum duxi per praesentes, quod aestate superiori descendentes navigio quidam mercatores, post hic qui subditi et fideles praefati domini Joannis regis fuerant in aqua intercepti, trucidati, occisi, et rebus mercibusque plurimis quas secum ducebant spoliati. Quae res cum ex invencione certorum cadaverum, vi fluminis eiectorum innotuisset, cives ipsi de civitate pesthiensi super morte concivium et sociorum suorum turbati, volentes ilico investigare unde flagicium hoc commissum fuisset miserunt homines ipsorum et invenerunt locum ubi mercatores cum navibus ipsorum intercepti ac ad littus Danubii extracti et occisi, rebusque et mercibus eorum spoliati fuerant, considerantes nullum alium exercitum nullasque vires navales hic prope fuisse, praeter eos, quibus Mwmÿn waywoda praefectus et dux erat, quodque vigiles et excubiae navales ipsius Mwmÿn longe supra illum locum ad custodiam stare consveverant, suspicati sunt vehementer et crediderunt flagitium hoc non aliunde sed ex dicto navali exercitu ipsius Mwmÿn fuisse commissum, quod michi querelis ipsorum mox significarunt, ego vero volens magis experiri nisi homines speciales et notabiles fideles subditos praefati domini regis mei erga dictum Mwmÿn waywodam tunc in quadam insula supra Bwdam cum exercitu suo agentem ad referendas praemissas quaerelas, rogavique eundem ut experiretur, si a suis patratum fuisset hoc flagitium. Qui quidem Mwmÿn waywoda antequam dicti homines ad eum per me missi ad insulam pervenissent, missis per navem certis hominibus suis ad obviandum ne homines per me missi insulam ingrederentur, nunciavit eisdem se adversa valetudine laborare, et propterea dictos nuncios audire non posse, velle tamen medio capitanei sui quem tunc miserat, quid ipsi nuncii vellent, quidve per eos nunciatum esset intelligere, cumque nunciis praedictorum iterum atque iterum instantibus accessus ad insulam et dictum Mwmÿn non patuisset, et Mwmÿn medio dicti capitanei sui intellexisset quaerelas, quae per dictos nuncios sibi significatae erant, antequam de eisdem quaerelis debitam inter suos inquisitionem fecisset, diversis usus excusationibus renunciavit medio dicti capitanei sui, nunciis praedictis et per illos michi, se et suos esse innocentes, nichilominus tamen velle scrutari, et si quid intelligere posset, michi per eosdem nuncios (quos ut eum post paucos dies iterum adirent, tunc rogavit) intimare, rogans etiam me, ut interea scistitarer, si forsan praemis-

sum flagitium ab exercitu navali alemanorum fuisset commissum, cum igitur ego non solum ad hujusmodi petitiones ipsius Mwmyn sed potius ex debito officii mei fecissem diligentem inquisitionem, si illis diebus aliqua pars exercituum seu virium navalium Alemanorum ad has partes penetrasset, et ab illis malum praedictum patratum fuisset. Et nichil tale contra illos intelligere potuissem, nisi rursus homines et nuncios speciales ad dictum Mwmyn, qui prioribus et aliis usus excusationibus, michi renunciavit, se et suos in hoc fore penitus innocentes, sicque paucis post diebus hinc se movit, et discessit, post cujus discessum ilico dicti cives pesthienses insulam praedictam, et loca descensus dicti Mwmyn et suorum perlustrassent reppererunt aliquas reliquias rerum mercimonialium, quae vilis precii erant, et obduci commode non poterant, ibidem partim combustarum et partim integre dimissis. Quibus sic habitis, et praedictum dominum regem dominum meum generosissimum, et praemissis quaerelis et manifestis indiciis intellectis, postquam significatum fuisset, ad excelsam portam caesareae majestatis ac praedictae litterae excellentiae vestrae michi peraratae fuissent, ego cum ad scripta ejusdem excellentiae vestrae, tum vero et maxime ad specialem commissionem praefati domini mei generosissimi, per litteras suae majestatis seriose factam, volens de praemissis rei veritatem et majorem pro posse certitudinem unacum praedicto Hayradyno chaws, inquirere, testes coram nobis productos in praesentia ejusdem Mwmyn waywodae de dicenda veritate more nostro juramentum praestare feci, ipsosque tamen seorsim super praemissis seriose et diligenter examinavi, et interrogavi, et nichilominus pro majori certitudine et evidencia usque examinatio causae hujus prout cum dicto chaws hayradyno simul cepta erat et continuata, ita nobis simul existentibus in omnibus ad id requisitis perfireretur, eidem Hayradyn chawso loca ubi scilicet dicti mercatores cum navibus intercepti et ipsi occisi ac spoliati fuerant, ubi denique vigiles et excubiae dicti Mwmyn ad custodia stare consveverant, ubi etiam in praedicta insula circa tentoria Mwmyn et suorum reliquiae rerum, ab ipsis mercatoribus distractarum repertae erant, ad oculum demonstrare volui et paratus fui, sed dictus chaws Hayradyn licet se moverit et una mecum profectus fuerit ad conspicienda loca praedicta, non longe tamen ab eo loco, ubi dicti mercatores intercepti spoliati et occisi fuerant antequam haec et alia loca conspexisset, retroflectens se divertit, et ad solitum descensus seu hospiti sui locum contulit, monitusque per me iterum loca praedicta conspicere non curavit, dicta autem et depositiones testium examinatorum aliis literis meis fideliter conscriptis cum praesentibus transmisi. Sicque processum causae huiusmodi et quomodo res acta est debito modo ac forma ad excelsam curiam potentissimae caesareae majestatis in scriptis

significare volui, et cum his offero, et commendo me et obsequia mea pro voto excellenciae vestrae semper paratissima, quam ut Deus optimus maximus faustissimam semper felicem ad multos annos conservet, ex animo cupio. Datum Budae octavo die mensis Novembris anno nativitatis Cristi Salvatoris nostri Millesimo quingentesimo tricesimo primo.

Kivülről: Illustrissimo et excellentissimo principi et domino Ibraým bassa primo vexilifero et supremo consilario magni et gloriosi ac invictissimi imperatoris swlthan Śwlyman sciach. atque summo gubernatori omnium regnorum et imperii suae caesareae majestatis, principique omnium principum subditorum mancipiorum et baronum ipsius maximae caesareae majestatis etc. domino et majori suo observandissimo.

Országos Levéltár Missiles II. csomó.

Közli: DR. KÁRFFY ÖDÖN.

BRODARICS ISTVÁN LEVELEZÉSE.

1508—1538.

— Második közlemény. —

XXIX.

Buda, 1533. jan. 4.

Brodarics Nádasdy Tamáshoz. Kéri, legyen rajta, hogy a béke minden bizonynyal létrejőjön, de úgy, hogy ki ne nevetessünk. Huszt váráról most is azt javallja, a mit előbbi leveleiben is írt. Majd megadja pénzét, de ne várja az egész tartozás kiegyenlítését, mert Demeter diák árváira sokat költ.

Magnifice domine stb. De induciis quid factum sit, Vra. Dnatio intelliget ex litteris domini Colocensis. Restat iam ut, Vra. Dtio. det omnem operam, ut pax omnino conficiatur et ne iste inducie, in quibus impetrendis (sic) non parvam habuimus difficultatem ob (törölve: quas) causas quas ad vestras dominationes perscripseram, non sint frustra facte et ne deludamur, ut sepe contigit. Quia si hoc fieret, Dtio Vra sit certa et certissima, quod ulciscuntur amici nostri istam delusionem et in eternum penitebit adversarios nostros et fortasse nos quoque cum ipsis. Sed hoc est certum et certo cercius.

De castro Hwzth ego nescio aliud scribere, nisi quod sepe scripsi et suasi, ut simpliciter restituatur. Si Dominatio Vestra aliter facere vult, meo consilio nunquam faciet. Qua in re ego maiorem habeo rationem honoris vestri, quam comodorum domini Gubernatoris.

De pecuniis dabo operam, quamvis sim totus exhaustus, totus in toto et totaliter.

Idque eciam consilio vestro accidit ob Quinqueecclesias in manus meas acceptas, ut vestre dominationi aliquid dare possim; sed dtio Vra. non expectet totum, quia est impossibile. Quicquid erit, dabitur ad manus domini provisoris, iuxta quod mihi dixit dominus Revmus de voluntate vestra. Miror autem tantam vestram pauperitatem. Ego, quem deus et domines sciunt nihil habere, non possem ista de me scribere. Vos, quem

deus vnxit oleo leticie pre participibus suis, caretis expensis quottidianis. Ista sunt mira apud me, quia scio, quod aliquando eciam ex Abbacia Zaladiensi videtur mihi, quod eramus diciores, quam nunc ex tot castris, quorum bona etsi sunt spoliata, cremata per Thurcos, tamen homines remanserunt. Vellem, quod vestri provisos melius vobiscum agerent. Sed stultus ego, qui de hiis scribo! Omnia tamen ista procedunt ex sincero corde. Dtio Vra. sicut nunquam fuit decepta per me, nec alius quisquam, ita neque in ista parvula summa decipietur.

Illud certum est, quod optarem pro pauperibus et miseris orphanis Demetrii literati optimi olim primum servitoris postea amici mei, quos scio multum indigere; quod nuper oculis conspexi dum Albe essem et sororem eius seminudam ex miseria mea vestivi, ut potui, quod depositum illud non meum sed ipsorum restitueretur, sed credo, quod Dtio. Vra. hoc faciet, nec ego propter hoc pecuniam Vre Dtionis. retinebo, sed pure ac simpliciter procedam cum Vra. dtione, sicut virum bonum decet.

Dnus P. Periny liberabitur obside filio primogenito, et datis in fidem fidelis sui imposterum obsequii (törölve: sui) duobus, aut tribus castris suis; sed nec Soklyos nec Walpo.

Istas litteras, rogo, ut Vra. dtio. mittat ad dominum Koczyaner. (törölve: fac).

Velit me facere certiore de domino Bakyth et domino Valentino Therek (törölve: quand) quorum servitores mirabiliter mecum agunt, de quo miror, quod mihi Vra. dtio. non nunciavit.

Domino Joanni Zalay, fratri nostro communi rogo, dicat mille salutem et domino Maýlad, et servicia mea commendet. De domino Kapolnay nescio quid scribem (sic) vel quid sperem. Si quid boni potest concludi cum eo, bene quidem, sin minus, cogitandum est aliter; de hoc negocio dominatio Vra. non tractet cum eo aliquid antequam non habeat aliud a me.

Et me et servicia mea Vre. dominationi commendo. Que felix valeat cum Vrsula (törölve in)a) sua. Cui eciam servicia mea commendo et domino Dionisio. Ex Buda 4 Januarii 1533. Hunc annum novum cupio esse felicissimum omnibus vobis.

Servitor 1)

Sirmiensis sst.

Kívül: Magnifico domino meo domino Thome Nadasdino consiliario stb.

Egy ív papiros 3 oldalán; zárlatán piros pecsét nyomával. Eredetije: Orsz. Levj. (Nádasdy-levelek).

¹⁾ E szó után 17. századi kézirással a következő helytelen betoldás van: (Franciscus de Frangepanibus episcopus). Pedig ép Brodaries emliti nevét (Colocensis) e levél elején.

XXX.

Buda, 1533. jan. 18.

U. a. — u. ahhoz. Tudatja, hogy a királyt naponta várják Husztról. E várat, nézete szerint, minden hábozás nélkül át kell adnia, mert úgyis a kormányzónak köszönhet mindent. A béke ügye kedves ugyan, de olyan legyen, hogy a török császár is elfogadhassa; szóval a megbeszéltek keretében mozogjon. Neki Lajos király halálától fogva az a nézete, hogy Magyarország csakis a török barátsággal állhat fenn. Ettől most sem tántoríthatják el. A kormányzó neheztel azért, hogy a pecsét Nádasdynál van.

Magnifice domine stb. Accepi litteras ad Revmum. dominum Colocensem et dominum Cancellarium. Ipsi enim erant absentes. Iverunt enim obviam Mti regie D. N. C., quem quottidie expectamus de Hwzth. Ut in totum, de negociis Vre. Dtionis cum illustri domino Gubernatore, nescio quid aliud scribam Vre. Dtioni., nisi. quod et dixi coram sepe et scripsi. Mihi videtur, castrum illud simpliciter esse restituendum sine ullo intermedio et condicione. Et in hoc Vra. Dtio. bene consideret, quid eius honor requirat, quem omnibus castris mundi debet anteponeere eciam si cum homine alio haberetis agere. Istum autem totus mundus scit, vos habuisse maximum benefactorem, qui vos loco filii amavit, fruit et promovit, valde sincero et paterno amore. Qui vobis contrarium suadent, videte, ne parum bene consulant honori vestro. Hoc est sententia mea et consilium.

Quod ad pecunias attinet, vidi rationem accepti et expensi; comperi longe aliter, quam credebam. Dederam hiis diebus domino Babaj flor. Ic (100), iussu vestro dedi huic pro expensis fl. II; iam non restant insoluti, nisi fl. Ic XVIII (119), quos paciatur, obsecro, impendi in sustentacionem Demetrianorum orphanorum qui et fame et nuditate moriuntur. Mihi enim Quinqueecclesie ¹⁾ absumpserunt ad II^m fl. in veritate. Nec scio quando erit fructus expensarum et sum satis exhaustus et inops nullos habens redditus, expensas autem graves.

De pace spes quam dat, est mihi valde grata, immo nihil graciosius; sed ita, ut fiant que aguntur talia, que Thurcarum imperator probare possit; alioquin video manifestam et nostram et adversariorum nostrorum ruinam. Scis que alias de hoc commentati sumus, cum sepe alias, tum in cellibus Zazwarinis. Itaque ad hunc solum scopum tendendum; alioquin peribimus eciam si mille paces faceremus.

Gratum autem mihi fecerit Vra Dtio, si de hiis rebus ad me non scribet; quia littere Vre possunt pervenire ad talium manus, qui hanc meam firmam sententiam, quam sepe vobis

¹⁾ Betoldójel van téve, de a szélén hiányzik a betoldandó rész.

dixi, ignorantes, possent, ut nunc sunt tempora et mores, incidere in aliquam aliam de me suspicionem. Ego statim extincto divo rege nostro Lodovico, hoc firmiter sentire cepi: Hungariam salvam esse non posse, nisi per amiciciam Thurcorum. Hoc nunc sencio. Ab hac sententia, credo, quod nunquam abduci potero. Sed de hiis satis superque alias et, ut scitis, usque ad clamores.

Cupio Ursulinam vestram, immo et nostram salutari meo nomine et servicia mea eidem commendari et similiter patri nostro domino Dionisio, item domino Maýlath, fratri, et domine Anne sorori prestanti corpore nýmpe. Et me vobis omnibus commendo et fratrem meum. Saltem de illo castello in officium, prout mihi dominatio Vra. dixit, etc. In tanta re satis parum peto.

Scribitis, vos iturum ad castrum vestrum Kapw, si opera vestra non erit nobis necessaria. Secundum me potestis ire et illuc et alio, quo Vre. Dtioni. libebit.

Illud oblitus sum vobis scribere: dominus Gubernator conqueritur eciam de sigillo suo apud vos existente et, nescio quibus chartis biancis, de quo ego certe multum doleo pro honore vestro. Cogitate aliquam viam omnino, qua hec emendari possint. Nulli amici vestri talia commendare possunt. Vestrum est, post talem vestrum benefactorem currere et eius benivolenciam querere, non ipsius vestram. Scribo hec omnia ex illo sincero amore, quo vos semper sum presequutus, ut fratrem, immo, ut filium non in graciam domini Gubernatoris, quem scitis, quod mihi nulla fecerunt privata officia amicum, sed patria, cui video, quod sinceriter servit. Et bene valete.

Ex Buda, 18. Januarii 1533.

Servitor

Sirmiensis sst.

Commendet me Vra Dtio domino Joanni Zalaý, domino Joanni Coczianner.

Apud dominum Petrum Periný feci officium, quod iussistis, qui liberabitur omnino et agit vobis maximas gracias.

De Francisco Kapolnai vobis gracias ago, et rogo, ut persistatis in ista voluntate. Ipse quotidie accumulatur aliquid ad priora et dicas exigendo et meos de Zeplak vexando. Accepit nunc quoque super eos ultra alia onera et gravamina X vasa vini; de Cherdý possessione non loquor, que et ipsa habet suos ab eo cruciatus et tormenta. Nescio quorsum ista adhuc evadent.

Külsó címzés: Magnifico domino Thome Nadasdino Consiliario stb.

Egy ív papiroson; zárlatán piros pecsét nyomával. Eredetije: Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

XXXI.

Győr, 1533. febr. 9.

U. az — u. ahhoz. Itt vannak Győrben, ahonnét igyekeznek *Óvár*ra, az alkudozások kijelölt helyére s nekik fölöttébb jól esnék, ha ő is jelen lenne s a királynak sokat használhatna.

Magnifice Domine stb. Sumus hic Jaurini proficiscentes ad locum designatum, quamvis existimamus, quod locus ille mutabitur ob incommoditatem. Nihil nobis graciosus esset, quam Vram eciam Dtionem interesse que M-ti regie multum in hiis negociis posset servire, de qua re propterea nunc non scribimus clarius Vre Dtioni, quia ex proximis litteris alterius nostrum omnia, que nunc scribenda forent, intelligere potuit. Vellemus certe, quod Vra dominatio ita se cum illa persona gerere voluisset, sicut nos ei consulueramus, idque multum ex sincero corde uti domino et fratri charissimo. Sapientis semper est habitum: inservire tempori, et omnibus affectibus privatis preferre commodum publicum et obsequi amicis recta suadentibus plus, quam aliis sese amantibus, quam sibi credere. Commendamus nos Vre Dtioni et domino Maylad ac domine Ursuline vestre et bene valeat. Jaurini 9. Februarii 1533.

Servitores Franciscus Frangepanibus sst.

Sirmiensis sst.¹⁾

Külső címzés: Magnifico dno Thome de Nadasd Consiliario stb. Félív papiros egy oldalán; zárlatán pecséttel. Eredetije: Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

XXXII.

Buda, 1533. márcz. 18.

U. a. — u. ahhoz. Most is azt mondhatja, hogy a kormányzó barátságát meg ne vesse. kinek tekintélye folyton gyarapszik. Reméli, hogy a béke kétségtelenül létrejön, mégha az ország megosztásával is. Most néhány hétre Pécsre megy, hogy Kápolnayval ügyét tisztázza.

Magnifice domine stb. De negocio, quod Dtio Vra habet cum illustrissimo domino Gubernatore, ego aliud nescio scribere illi, nisi quod tociens et dixi et scripsi et nunciavi: amicicia eius non est contemnenda cuius auctoritas augetur et credo augebitur in dies, idque per istam pacis Constantinopoli faciende translationem.

De negociis publicis, ita iudico, pacem omnino futuram, vel cum divisione, vel sine divisione regni; nam utrumque contingere posset. Quorum alterum, non dubito, futurum valde periculosum ac perniciosum, illud tamen fiet, quod in eo loco

¹⁾ A levelet és Frangepán nevét is Br. írta.

decernemur, quo hanc rem serenissimus rex Romanorum trans-
tulit. Illud eciam certo credo, nec ullo modo contrarium credere
possum. Mtem regiam D. N. C. contra quorundam Germanice
factionis opinionem in suo statu et auctoritate permansuram.
Alia adhoc pertinencia intelligit Dtio Vra ex litteris dni Agnesdÿ
vel Babay, vel Ýkesdÿ.

Ego negocium fratris mei domini Mathie, commendo Vre
Dtioni, qui simul cum uxore et liberis est in magna paupertate.
Ego autem debitis multis involutus ob istum benedictum episco-
patum Quinqueecclesiensem, quem penituit et penitet etc.
Sed arte omnia transacta, rogo et Dtio Vra in hoc negocio fratris
saltem illud faciat, de quo mecum in Berzencze est loquuta et
sequatur in hoc petitionem eciam meam nonnullorum tantum
consilium, pui forte contrarium illi suadent, quicumque sint illi,
et rogo, ut de hoc mihi respondeat. Ego vado nunc Quinqueeccle-
sias et ibi ero per aliquot septimanas, vel menses. Vellem
quod in negocio cum dno Kapolnay fieret aliquis finis iam
tandem; qui cum istis subterfugiis nihil aliud consequetur
postremo, nisi ruinam suam, quam ego nollem. Et me Vre Dtioni,
domine Orsike, domino patri nostro communi, domino Maýlad
et omnibus vestris unice commendo, qui omnes valete et plaudite.
Ex Buda 28. Martii 1533.

Servitor

Sirmiensis sst.

Külső címzés : Magnifico domino Thome Nadasdino Consiliario stb.

Egy ív papiros 1½ oldalán; zárlatán papirosba nyomott piros
viaszpecséttel. Eredetije : Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

XXXIII.

Pécs, 1533. május 18.

U. a. — u. ahhoz. Az országot illetőleg ő csak az Istenben bízik.
Lajos király halála óta csakis hazája jólétén fáradozik s neki is csak azt
tanácsolja : alkalmazkodjék a viszonyokhoz. A hazáért és a keresztény-
ségért még a tatárral, saraczénnal is egyék egy tálból. A törökök Szlavonia
elleni tervéről mit sem tud ; erről Perényi Péter biztosabbat írhat. Loboczky
és Werbőczy Konstantinápolyba készülnek.

Magnifice domine stb. Jam tandem accepi litteras Dtionis
Vestre, que mihi eo graciosiores fuerunt, quod nullas alias antea
habueram. Neque a domino Colocensi, neque dominum Maýla-
dum vidi et eram prorsus ignarus de Vestra Dominatione et certe
multum anxius, non quod illi adversi aliquid evenisse existima-
rem, sed quod hanc credo esse naturam omnium amantium.

Intelligo que mihi Dtio Vra scribit de illa persona et illius
obstinacione ac duricia ; sed ego propter hoc de salute regni

nihilo magis despero. Credo enim, eam non dependere, neque ab illo, neque ab ullo alio homine mortali, sed ab illo solo, qui creavit celum et terram, mare et omnia, que in eis sunt. Quod autem Vra Dtio eciam deficientibus omnibus principibus christianis ad recutitos, constanter tamen velit manere in fide sua, id, licet vehementissime probem, existimo tamen, quod quodocunque Papa, Carolus, Veneti, Ferdinandus, quos Dtio Vra nominat et alii plures, quos non nominat, quos certum est partim impetrasse iam, partim enixissime ambire principis potentissimi amiciciam; quodocunque — inquam — hii in amiciciam eius concesserint, nescio, si quid ei, vel Dominationi Vestrae, vel alii non multi, qui hoc idem sentiunt, nocere poterunt. Ego, qui Deo teste et consciencia mea nihil aliud quero per omnes labores et erumnas quas sustineo et a morte divi Ludovici regis constantissime sum perpessus nisi salutem patrie, longe aliter sentio, et aliud consilium darem Dtione Vre et suaderem, ut tempori inserviret, quod semper sapientis est habitum. Et sicut divus Paulus, vas electionis, doctor gencium, tuba evangelii factus est, quod ipse de se testatur: Omnia omnibus ut omnes Christo lucrifaceret. Ita et Dtio Vra tantus patrie et christianitatis amator non dedignaretur, *nec erubesceret* non solum cum Thurcis, sed eciam cum Thartaris, Saracenis et quocunque genere infidelium conversari, eundem cibum, eundem potum capere. Hoc pacto crederem ego, ut nunc video tempora, longe plus obsequii presatre posse Vram Dtionem patrie labenti, quam contrarium faciendo. Et in hoc Dtio Vra pace illius dixerim deberet aliquid amicis credere illis qui et Dtionem Vram amant et sapiunt. Sed de hiis satis. Spero enim Vestram eciam Dtionem adhuc aliquem amicorum recte suadencium consiliis aquieturam.

Dominum Matthiam, fratrem meum, postquam ex Maromarusio venerit, quem cottidie expecto, statim ad Vram Dnem mittam, quem eidem, tanquam meipsum, commendo.

De vinis multa cogitavi; sed eorum vecture difficultas me ab emendo deterret. Itaque aliud aliquod consilium capiam. Vestre Dominationi pro oblata in hoc opera, gracias ago.

Illud, quod Vra Dtio de Kapolnaÿ scribit, eum vel Palina vel Thykonio contentum fore, id ego longe aliter intelligo, quamvis ego neutrum illorum ei polliceri possum. Alterum tamen illorum, Thykonium existimarem, me efficere posse. Nec scio nunc aliud de hoc scribere. Illud non potest mihi non displicere. Eum ¹⁾ mihi tam insignem iniuriam facere, ut maiorem et

¹⁾ Utánna egy sor törölve: (in numerum familiarum Do. Vre hiis (?))
 . . . . .)

opulentiozem partem Episcopatus mihi per maiestatem regiam D. N. C. donati et tuo consilio per me occupati violenter teneat.¹⁾ *Hec deleui, ne littere, si interciperentur, aliquid incommodi afferent.*

Ego de Thurcis, si quid contra Slavoniam moliantur, nihil hic intelligo. Si quid habuero, faciam tam Vram Dtionem, quam prefectos illius Slavonienses certiores. *Dominus Petrus Perinij, ad quem hinc servitor is vester vadit, propinquior Thurcis, cerciora de hiis scribere poterit, qui multum cupit amiciciam vestram, sed ambo indigens consilio amicorum, quod ego proptereu ita libere scribo, quia utrumque vestrum amo et utrique bene consultum cuperem.*

Novi adhuc ex Constantinopoli nihil habemus; neque de Palotha aliud, nisi quod vehementissime oppugnatur aucto numero oppugnatorum et quantum a domino Loboczky, fratre domini Lasky wayvode intellexi, nihil dubitatur de eius expugnacione.

D. Loboczky vadit Constantinopolim, missus a domino Lasky in suis negociis privatis. Dominus eciam Cancellarius eodem ibit. Rex multum me urget litteris, ut ad eum vadam. Sed adhuc intra aliquot dies ire non potero, dans operam valetudini, de qua tamen parvam spem habeo. Dominationem Vestram rogo, velit me facere cerciorem de hiis, quibus fatetur se esse plenam et novorum et mirabilium per aliquem fidum, vel per ciphras, si quid tale est. Nam ego, si possem, non solum ad Berzencze et Canisam, sed eciam longe ultra venirem ad Vestram Dominationem.

Ma quel che la Signorità Vestrà vol significare prego la faci presto perche credo che io non potero stare qua tropo tempo. Et eandem cum hiis felicissime valere opto. Quinqueecclessis Dominica Rogacionum 1533.

Dominam meam illustrem, dominam Orsykam, dominum patreem nostrum communem salvos esse cupio et eis servicia mea commendari peto. Nam Annokam credo, abesse a vobis.

Servitor

Sirmiensis sst.²⁾

Kivül: Magnifico domino Thome Nadasdino Consiliario stb.

Piros viaszra helyezett papiroson Brodarics gyürüs pecsétje. Eredetije: Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

¹⁾ Utánna törölve: (Vre. Do. servitor ex . . . (?))

²⁾ A levél nem sajátkezű írása Brodaricsnak; csak a curzivával szedett részeket írta maga Brodarics.

XXXIV.

Buda, 1533. jún. 5.

U. a. — u. ahhoz. Kápolnayval még sincs vége ügyének; kéri, ne tűrje, hogy akkora jogtalanságot kövessen el vele szemben. Valószínű, hogy a pápa, a francia és angol királylyal Nicziában találkoznak. A török Koron visszafoglalására tengeren és szárazföldön sereget küldött.

Magnifice domine stb. Licet nihil haberem, quod scriberem ad Vram Dtionem, nolui tamen hunc dominum Jo. Ceparium sine meis ad Vram Dtionem dimittere litteris. Quibus hoc tantum significo: me hic esse, et esse totum tibi deditissimum.

Fratrem meum, dominum Mathiam, qui nudiustercius hinc ad Vram Dtionem discessit, totum totaliter commendo, et trado Vre Dtioni. In ea re, rogo, ostendas tuum in me amorem. De abbaciis, de quibus ad te ex Quinqueecclesiis scripsi, expecto responsum gratum.

Novi adhuc nihil habemus, et miramur de hoc. Rogo, ut dominum Kápolnaj inducas et rogas, ut mecum aliquem finem faciat, alioquin certum est: ruet et ipse, et illa regio propter ipsum. Noli, queso, pati, ut mihi tam insignis iniuria per hominem tuo obsequio addictum, inferatur. Ego habui et habeo adhuc magnam pacienciam, sed alii non habebunt, si quid mali contigerit.

Ista Jovem haud lateant, quique horum erit causa malorum, quod D. Brutus¹⁾ secundus ille²⁾ eius sanguinis, patrie liberator dixisse fertur cum mori iam decrevisset: Tu felix sis. Et optime vale, meque tuis omnibus commenda. Ex Buda, 5. Junii 1533.

Ex Urbe habuimus Herculem, unde nihil aliud, nisi quod creditur futurus conventus Pontificis cum regibus Gallie et Anglie in urbe Nicia confinii Italie et Gallie Narbonensis. — Thureus miserat et mari et terra ad recuperandum Coron, validum exercitum, et quedam alia attulit magis particularia et notu minus digna. Mendaciorum autem tantum, quantum vix muli XVI. portare possent.

Servitor

Sirmiensis sst.

Külső címzés: Magnifico domino Thome Nadasdino stb.

Félív papiros egy oldalán; zárlatán rongált pecséttel. Eredetije: Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

1) Utána törölve: moriens dixit.

2) Utána törölve: patrie.

XXXV.

Buda, 1533. jún. 17.

U. a. — u. ahhoz. Gritti írja Konstantinápolyból, hogy ennek a szerencsétlen hazának sorsa a portán jól áll. Ferdinánd követén kívül ott van Bornemissza Péter is.

Magnifice domine stb. Nunc Vre Dtionis possum scribere, venisse ex Constantinopoli a dno Gubernatore litteras, in quibus scribit: negocia M-tis regie D. N. C. et huius miseri regni esse in bono statu et quod sperat omnino, quod omnia concludet et conficiet iuxta votum regie maiestatis, licet et adversarii sibi non desint, oppugnantes nos rebus omnibus et maxime pecuniis.

Scribit, quod postquam illuc appulit, reiecta fu[is]se in eum omnia ista negocia Hungarica, ut per eum tractarentur et transigerentur. Commissum eciam fuisse oratoris regis Romanorum, ut cum ipso tractaret de omnibus, et ab ipso expectaret; qui iam semel apud ipsum fuerat, instructionem eciam ei obtulerat, quam a principe suo habebat, cuius exemplum regi est missum. Expectabantur littere Caroli imperatoris. Et nullum dubium video esse, quin res bono modo conficiatur, de quo sint gracie domino Deo. — Iste, qui litteras portavit, affirmavit, dominum eciam Petrum Bornemÿza se ibi vidisse apud dominum Gubernatorem. Reperit eciam per viam, illum chawz imperatoris, qui fuit apud regem Romanorum cum uno oratore regis eiusdem ad portam euntem. Et¹⁾ me ac mea servicia et fratrem meum Vre Dtioni commendo. Que felix valeat cum omnibus suis immo nostris et nostrabus.

Buda 17. Junii 1533.

Scrive ancora che 'l reame romanera (sic) in le man del Re nostro.

Servitor

Sirmiensis sst.

Külső címzés: Magnifico domino Thome Nadasdino Consiliario stb. Félív papiros egy oldalán; zárlatán pecséttel. Eredetije: Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

XXXVI.

Buda, 1533. júl. 19.

U. a. — u. ahhoz. Tudatja, hogy a török és Ferdinánd között a béke létrejött, de azzal a feltétellel, hogy János királyal is kiegyezik.

Magnifice domine stb. Heri venit nuncius ex Constanti, nopoli cum litteris illustris domini Ludovici Gritti, qui scribit

¹⁾ Csak e szótól kezdve, valamint a megszólítás Brodarics kézírása.

pacem esse conclusam inter invictissimum Thurcarum imperatorem et inter regem Ferdinandum ; ita tamen quod cum Majestate eciam regia debeat concordare. Et dedisse Cesarem ipsi domino Ludovico Gritti consentiendi ad id et compromittendi oratoribus regis Ferdinandi plenam facultatem componendi differentias inter regem nostrum et ipsum regem Ferdinandum existentes, hoc eciam expresse adiecto, quod nisi cum rege concordaverit, pax cum cesarea maiestate facta, nulla censeatur ; preterea addit domino Gritti, eam esse voluntatem cesaree maiestatis, ut nulla regni particula penes regem Ferdinandum maneat. Scribit eciam, se brevi huc rediturum pro negociis istis, inter regiam maiestatem et regem Ferdinandum componendis.

Littere ¹⁾ domini Gritti sunt date ij Julii. Vra Dtio bene cogitet, quid agit et quomodo non acceptat consilia recte suadencium. Et bene valeat.

Ex Buda, XVIII. Julii 1533.

Servitor

Sirmiensis sst.

Külső címzés : M. d. Th. N. c. etc. domino uti filio charissimo ac honorando.

Félív papiroson ; zárlatán pecséttel. Eredetije : Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

Hiányosan kiadva : Pray : Epist. Proc. II. 36—40. l.

XXXVII.

Székesfehérvár, 1533. aug. 19.

U. a. — u. ahhoz. Nem javalja most sem a király, sem ő, sem a kalocsai érsek, hogy Annuska Erdélybe menjen. A királyal és a kormányzóval tanúsítandó magaviseletéről most is úgy gondolkozik, mint eddig. Szeretne vele találkozni.

Magnifice domine stb. Egi diligentissime apud Majestatem regiam D. N. C. pro litteris salvi conductus pro generosa domina sorore nostra, domina Annoka. Sed Mti sue nullo pacto videtur ipsa nunc istinc movenda domino Thezaurario, Doczy et aliis servitoribus illustrissimi domini Gubernatoris nunc in illis partibus, aliis scilicet prope Transsilvaniam, aliis in Transsilvania existentibus non longe ab hiis locis, per quem ire deberet. Itaque Mtas sua censet, ab hoc nunc omnino supersedendum et eius in Transsilvaniam missionem in aliud tempus commodum differendum ; hec est Mtis sue de hoc sententia ; hec est et mea cum Revmo domino nostro domino Colocensi.

¹⁾ A megszólítás és e szótól kezdve Brodarics kézírása.

Quod ad alia attinet, cum ego tocies mentem meam Vre Dtioni et coram et per nuncios et per litteras explicaverim et nihil penitus quod ad res Vre Dtionis tam cum Mte regia, quam cum domino Gubernatore attinet et eciam, que inter nos duos sunt, pretermiserim, quid opus est illa eadem nunc repetere. Illa fuit semper, illa est et nunc sententia mea: Dtioni Vre ita esse providendum, ita se gerendum, ut eciam atque eciam prosperat futura, ne quid aliter brevi contingat, quam Vra Dtio nunc cogitat. Mutabilis est rerum humanarum status. Illos autem potissimum credendum, quos homo re ipsa cognoverit et sui amantes et non imprudentes et qui ad ea trahunt suis consiliis, que sunt honesta et stabilia. Sed de hiis iam tociens usque ad tedium. Itaque Vra. Dtio, ignoscat.

Novi nihil est aliud: rex vadit Quinqueecclesias recta. Noster Kapolnai dicitur venturus regi obviam; dominus Petrus Perinÿ miserat pro salvo conductu, quem habuit.

Bude remansit dominus Gaspar Raskaj, vice regis; nam dominus Czybak talia optabat, que non sunt visa regi concedenda. Inter alia: noluit remanere, nisi ei iuramentum prestissent tam castellani, quam iudices utriusque civitatis, quod, quia nunquam memineramus, fuisse factum, non fuit concessum. Hoc enim videbatur, fuisse, relinquere Bude regem, non locumtenentem regis. Ab amicis, quanto magis a dominis et principibus, honesta petenda.

Me Dtioni Vre, dominabus sororibus nostris, dominabus mihi observandissimis, domino Dionisio patri nostro communi commendo. Et omnes optime valete.

Ex Alba regia XVIII Augusti 1533. Cuperem magnopere, si ita contingere posset, ut simul constitueremur.

Servitor

Sirmiensis sst.

Külső czímzés: Magnifico domino meo, domino Thome Nadasdino stb. Egy ív papiros két oldalán; zárlatán pecséttel. Eredetije: Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

XXXVIII.

Buda, 1533. nov. 4.

U. a. — u. ahhoz. Tudatja, hogy Tranquillus megérkezett Konstantinápolyból és mindent megerősít, a mi a békére vonatkozik. Várják Grittit és Werbóczyt is.

Magnifice domine stb. Iam plures sunt dies, quod a Vra Dtione nullas accepi litteras, causam nescio.

Nos novi aliud hic non habemus nisi, quod Tranquillus

noster hiis diebus ex Constantinopoli rediit, nihil afferens aliud, nisi confirmationem eorum novorum de pace, que fuerant regi D. N. C. prius perscripta. Littere eciam, ad Carolum et Ferdinandum, imperatoris Thurcarum, quarum exemplum vidi, hoc idem affirmant. Expectamus reditum tam domini Gubernatoris, quam Cancellarii, qui sciatica sua laborabat, fortasse eciam sementiatica et in sinonica quod est eius circa talium rerum curam studium et cupiditas inexplebilis.

In negotio fratris mei cuperem, iam tandem fieri aliquem finem. Sed bonum ac stabilem, et qualem mutuus noster amor et fides, meaue in te fraterna sinceritas, exigit. Nemo est mihi maior testis mee in te plusquam fraterne benivolencie ac sinceritatis — unico Deo excepto et conscientia mea — quam tu ipse. Illa, quibus consiliarii fortasse aliqui tui, causam meam apud te oppugnant, quam sint equa, tu ipse videris. Ego tecum habeo agere, non cum illis. Sed credo, te officio fraterno non defuturum. Quod ut facias, te vehementer rogo. Et optime vale unacum domina sponsa tua, domino patri nostro communi et cum omnibus tuis et nostris.

Bude, 4. Novembris 1533.

Agas, oro, et efficias cum domino Valentino Therek et fratribus eius, ut sint mihi boni vicini.

Servitor

Sirmiensis sst.

Külső címzés : Magnifico domino Thome Nadasdino Consiliario stb.

Félív papiros egy oldalán ; zárlatán a gyűrűsnél nagyobb kézi pecsétel. Eredetije : Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

XXXIX.

Buda, 1533. decz. 17.

U. a. — u. ahhoz. Értesíti, hogy Werbóczy Belgrádból írt biztató levelet. Kéri, bírja már rá Török Bálintot, hogy tartson vele jó szomszédságot; ő hajlandó a nyugalom kedvéért elégtételt adni, tegye azt Török Bálint is.

Magnifice domine stb. Nova alia non habemus nisi quod dominum Cancellarium ex Constantinopoli redeuntem expectamus, a quo heri accepimus litteras, Nandor Albe datas, in quibus significat, se cum optimo responso redire, omnia negocia ex sententia apud Imperatorem confecisse.

Scripseram hiis diebus Vre Dtioni de domino Valentino Thewrek, cum quo rogo, ut agat et efficiat Vra Dtio, ut mecum bonam servant sui vicinitatem, sicut ipsemet mihi, litteris suis mediantibus, promisit. Intercesserunt postea aliqua inter servitores communes a servitoribus eius bona sub potestate mea

existencia occupantibus, meis id permittere nolentibus. Si quid per me rectificandum fuerit in hac parte, ego rectificari faciam; ipse quoque idem faciat et deinceps, si possibile est, inducatur ad quiete cum meis vivendum. Quid prodest inter nos digladiari! et illos miseros colonos Episcopatus perdere, satis alioquin affictos. Sin minus, ego teneor meos defendere. Sed ex huiusmodi defensione et offensione nihil aliud sequetur, nisi destructio miserorum. Melius est, quod nec destruantur illi pauperes et dominus Valentinus accipiet aliter servicia mea. Rogo Vram Dtionem, velit habere curam de isto negocio cum domino Valentino Thewrek et illud bono modo determinare ita, ut sit stabile, ne illi miseri coloni destruantur, quia ego aliter facere non possum nisi tueri eos, qui sunt sub potestate mea. Et de hoc me facere velit certiore. Vram Dtionem felicissime valere cupio, Bude, feria quarta quattuor temporum 1533.

Cupio commendari omnibus nostris.¹⁾

Servitor

Sirmiensis sst.

Külső címzés : Magnifico domino Thome de Nadasd consiliario stb. Félív papiros egy oldalán; zárlatán pecséttel. Eredetije: Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

XL.

Buda, 1534. febr. 22.

U. a. — u. ahhoz. Tudatja, hogy a kormányzó megérkezett. Ő a napokban Pécsre szándékozik menni. Egy Lengyelországból érkezett levél szerint Angliában új királynőt választottak; Ferencz francia király pedig új hadjáratot tervez Milano ellen. Kéri, adassa ki a huszti várnagygyal Frangepán Katalin grófnő sórészét.

Magnifice domine stb. Novi nihil est, nisi de adventu illustrissimi domini Gubernatoris a quo Joannes Zalanczÿ rediit. De pace non possum dubitare, eam omnino futuram.

Ego hiis diebus Quinqueecclesias sum iturus, Deo volente, ob quedam privata mea negocia. Vellem Dtionem Vram optime rebus suis consulere.

Nunc habuimus litteras ex Polonia, in quibus scribunt, novam nuper regis Anglie declaratam reginam Anglie. Amica Caroli, eo titulo privata, idque parlamenti Parisiensis ad quod Pontifex hanc rem reiecerat, decreto. Regem Francie novam parare expeditionem contra ducem Mediolani. Ecce, iterum nova bella, nove inter christianos dissensiones.

Rogamus ambo Vram Dtionem cum domino meo Revmo, ut committat castellano de Huszth, permittat sales domine de

¹⁾ Brodaries csak ezen mondatot írta sajátkezűleg.

Frangepanibus educi. Quod Vre Dtioni nihil officit, domine autem affert maximam commoditatem. Velit igitur Vra Dtio nobis sine ullo suo incommodo commodare et litteras huiusmodi ad manus Revmi domini huc Budam (mi)tttere. Et bene valeat. [Bu]de, 22. Februarii 1534.

Servitor

Sirmiensis sst.

Külső címzés : Magnifico domino Thome Nadasdy consiliario stb.

Kissé rongált, egy ív papiroson ; zárlatán pecsét nyomával. Eredetije : Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

XLI.

Pécs, 1534. április 8.

U. a. Értesíti, hogy a kezéhez Budán kiutalt 2000 forintról elszámolási lajstromot küld. Kiemeli, hogy a Pozsonyban átadott összeg Demeter diáké volt, kinek árvái igen nagy szegénységben vannak, miért is kéri ez összeg visszatérítését.

Magnifice Domine stb. Mitto Vre Do. registrum super illis duobus milibus florenorum qui alias Bude fuerunt assignate ad manus meas. Quod sepe prius volui mittere; sed inter tot curas et occupationes dilatatum est in hodiernum diem. Deest illa summa, que est subnotata, quam Do. Vra. velit computare ad summam illam pecuniarum quas in auro deposueram in manibus Vre Do. Posonii; que pecunie fuerunt magistri condam d. Demetrii literati. cuius orphani quia mirabiliter egent, rogo Vram Dtionem, dignetur cogitare de huiusmodi etiam summe restitutione. Salva veritate, credo, fuisse III (3^{1/2}) flor. in auro, partim largos quos vocant, partim alterius generis. Non vrgerem pro hoc Vram Dtionem, si non viderem egestatem extremam illorum pauperum, quos ego, quantum potui, sustentavi et sustento. Vestra Do. bene valeat. Quinquecclesiis 8. Aprilis, 1534.

Servitor

Sirmiensis sst.

Külső címzés : Magnifico domino Thome Nadasdino consiliario regio etc. domino et uti filio charissimo ac honorando.

Félív papiros egyoldalán ; zárlatán Brodarics szokott gyűrűs pecsétjével. Eredetije : Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek.)

XLII.

Buda, 1534. május 27.

Brodarics J. — Nádasdy T.-hoz. Kéri Nádasdyt, hogy huszti várnagyát gátolja meg a Tholdi Lukács máramarosi jószágán elkövetett jogtalanságban.

Magnifice Domine stb. Habet egregius Lucas Tholdi peculiaris amicus meus quedam bona in Maromarusio, in quibus

conqueritur se a castellano Vre Dtionis de Hwzth cottidie non-nihil molestie ac impedimenti accipere. Quapropter rogo Vram Dtionem, ut servitorum meorum, intuitu velit castellanum suum ab illacione iniurie ac impedimenti ipsius Luce Tholdi cohibere in quod ego Vre Dtioni omnibus modis sum gratificaturus. Si quid autem indignacionis Vra Dtio contra ipsum habuit, id ei condonare velit; nam quicquid ipse vnquam adversus Dtionem Vram deliquit, non sponte, sed coactus fecit. Cui vel hac de causa parcendum esset. Vram Dtionem felicissime valere optamus. Bude, feria quarta post festum Penthecostes 1534.

Servitor

Sirmiensis etc. sst.

Külsó címzés: Magnifico domino Thome de Nadasd etc. Domino et vti filio charissimo ac honorando.

Félív papiros egy oldalán; zárlatán Brodarics szokott gyűrűs pecsétjével. Eredetije: Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek.)

XLIII.

Buda, 1534. jún. 19.

U. a. — u. ahhoz. Csodálja, hogy úgy megfeledezhetett róla. Gritti rövid nap mulva itt lesz; reméli, hogy a németek megsemmisítéséről és Württemberg elfoglalásáról tud. Milanót a francziák ostromolják.

Magnifice domine stb. Intellexi quedam a Revmo domino meo, domino Colociensi (sic!) que Vra Dtio superioribus diebus, me Quinqueecclesiis existente, eidem de me nunciaverat, de quibus nolo ego nunc cum Vra Dtione pluribus agere, hoc unum dico: quod semper mirabor, si Vra Dtio poterit unquam oblivisci talium amicorum, qualem me semper est experta, quam videlicet sincerum et omnis sui boni adeo studiosum.

Nos adhuc sumus in expectatione illustrissimi domini Gritti gubernatoris etc. qui scribit in recentibus litteris, se propediem hic futurum cum resolutione optima omnium in rem regis et regni pertinentium; retardatum hactenus fuisse ob adventum Cornelii Ferdinandini et Rinconis christianissimi regis, oratorum.

Res Alemanicas et proffigationem exercitus adversarii; item occupationem tocius ducatus Vjertembergensis, credo, plus quam notam esse Vre Dtioni.

Nunc habuimus ex Polonia, Mediolanum a Gallis obsideri.

Coron eciam in manus Thurcarum venisse, est certissimum. Quibus procellis agitur mundus. Sed hec nihil sunt, respectu eorum, que Melchior Astronomus dicit in annum sequentem

imminere. Vra Dtio felicissime valeat cum omnibus suis immo nostris.

Bude, 19. Junii 1534.

Servitor

Sirmiensis sst.

Külső címzés: Magnifico domino Thome de Nadasd Consiliario stb.

Félív papiros egyoldalán; zárlatán pecséttel. Eredetije: Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

XLIV.

Buda, 1534. szept. 10.

U. a. — u. ahhoz. Ajánlja magát továbbra is jóindulatába.

Magnifice domine stb. Referet alia tam privata quam publica is amicus noster communis hoc unum et ex me is cognoscat: me Vre Dtioni esse et futurum semper quousque vixero et illa animum et amorem suum in me tenebit amicissimum et bonum servitorem. Quod vicissim rogo, ut illa faciat et, ut sit mihi verus et sincerus amicus. Hec pauca nunc satis pro temporis angustia et tali amico internuncio. Et optime valeat cum omnibus suis.

Ex Buda 10. Septembris 1534.

[Servitor]

Sirmiensis et sst.

Külső címzés: Magnifico domino Thome Nadasdino etc.

Kissé megrongált, szúette félív papiroson; zárlatán piros pecsét nyomával. Eredetije: Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

XLV.

Buda, 1534. nov. 12.

Brodarics I. — Tomicki Péterhez. Tudatja, hogy János király egész Erdélyt lecsillapította; Szeben is meghódolt. Majláth István erdélyi vajdává lett. Laszki elfogatása alkalmasint Czibak megöletésével és Váradnak Gritti parancsára történt elfoglalásával függ össze.

Rme. dne. etc. Nunc rex dominus meus clementissimus paccavit totam Transsilvaniam et in potestatem suam omnia redegit; Cibinium eciam redegit ad obedienciam. Magnificus dominus Stephanus Mailath factus est Vaivoda Transsilvanus ad mediam partem — credo id factum esse, ne quid honori domini Laski captivi incommodaretur —; causam captivitatis domini Laski (non enim captivitas eius mecum fuit communicata) nescio, suspicor tamen in causa fuisse necem domini Czibak et obsessio-nem Varadini, iussu Lodovici Gritti per eum factum, speramus tamen etc.

Budae, XII-a Novembris a. d. 1534.

Tört. Bizottság oklevélmásolatai.

XLVI.

Buda, 1535. aug. 30.

U. a. — u. ahhoz. A pécsi püspökséghez tartozó Selyz jószág ügyében őt és Szalay Jánost választották bíránakul. Kéri, hogy vállalja el.

Magnifice domine stb. Habeo negocium importans cum dominis Thardassensibus ex parte bonorum ecclesie mee Quinqueecclesiensis de Selyz. Qua in re elegimus cum domino Paulo Vram Dtionem et dominum Joannem Zalaÿ, dominum et fratrem nostrum communem pro arbitris. Qua de re plura scribo ad dominum Joannem. Rogo, ut Vra Dtio pro serviciis meis, velit hunc tantum laborem pro me suscipere iuxta illa, que Vra Dtio a domino Joanne accipiet. Novi nihil. Nos cum domino Colocensi vadimus ad M-tem regiam D. N. Clementissimum.

Vra Dtio unacum domina mea observandissima, domina Ursulina felicissime valeat. Bude 30. Augusti 1535.

Servitor

Sirmiensis sst.¹⁾

Külső címzés: Magnifico domino Thome de Nadasd etc.

Félív papiroson; zárlatán piros pecsét nyomával. Eredetije: Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

XLVII.

Vác, 1538. júl. 15.

U. a. — u. ahhoz. Hogy az ő háza előtt miként bántak a harminczadosok a jobbágyokkal, ezektől megtudhatja. Ő nagyon sajnálja, de Nádasdy emberei is hibásak. Ferdinándtól betegesen érkezett vissza; most a budai gyógyvizekhez megy, ha valamit segítenének.

Magnifice domine stb. Dominatio Vestra latius intelliget ab istis suis jobagionibus, quomodo egerunt cum eis hii tricesimatores ante meum domum reditum, de quo ego multum dolui et doleo et quicquid possibile fuit, feci. Sed iam ante meum reditum res fuit significata domino Thezaurario. Ad quem pro hac re diligenter scribo adhibiturus omnem operam in hoc negocio. Sed certe neque vestri sunt sine culpa; debebant cautius agere. Quod ad alia pertinet, ego redii a rege vestro satis infirmus. Vado nunc ad aquas calidas Budenses, si quid mihi prodesse poterunt. Doleo Dominationem Vestram apud dominum Thurzonem non reperiisse.

Mitto ad eam litteras regis sui, in quibus addita debet esse clausula eciam de bonis nostris. Ego eciam rogo et si quid adhuc

¹⁾ Csak az aláírás Brodarics kezétől.

superest, id sit sub protectione Vestre Dominationis. Sed credo idque cum magno meo magno dolore: vel iam nihil superesse, vel brevi. Miror quod tam parva cura habetur de illa miserrima provinciola. Me Vestre Dtioni plurimum commendo, qui recte valeat unacum domina mea honorandissima, domina consorte sua. Cui servicia mea commendo. Vacie 15. Julii 1538.

Servitor

Vaciensis sst.

Kívül: Magnifico domino Thome Nadasdino, regnorum Dalmatie, Croatie etc. bano, domino et tanquam filio honorandissimo.

Egy lap papiros egyik oldalán, hátán czímzéssel; zárlatán piros viaszpecsét nyomával. Eredetije: Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

XLVIII.

Vác, 1538. decz. 20.

Brodarics I. — a selmeczbányaiakhoz. Kéri, hogy a hozzájuk küldött Benedek vámszedő szavainak hitelt adjanak, azután pedig küldjék fivéréhez, Brodarics Mátyáshoz.

Prudentes et circumspecti viri amici nobis honorandi post salutem et nostri commendationem.

Misimus ad Dtiones Vras hunc Benedictum servitorem et theloniatorem civitatis nostre Waciensis, presentium scilicet exhibitorem pro certis et arduis necessitatibus nostris Dtionibus Vris referendis. Unde rogamus Dtiones Vras, tanquam amicos nostros, velint dictis ac verbis hominis nostri perinde atque nostris fidem prestare indubiam et cum bona velocitate in absentia nostra ad dominum fratrem nostrum, dominum Mathiam Brodaryith remittere. Quod reliquum est, Dtiones Vras felicissime ad vota earundem valere diutissime desideramus. Ex Wacia 20 die mensis Decembris 1538.

Steph. Brodaryth
E. Vaciensis mp.

Külső czímzés: Prudentibus ac circumspectis viris judici juratisque civibus ac ceteris incolis civitatis Scebniciensis, dominis et amicis nostris nobis honorandis.

Más kézzel: 1538. Stephani Brodarich Episcopi Vaciensis.

Félív papiros egy oldalán; zárlatán piros pecsét nyomával. Eredetije: M. Nemz. Múz. Törzsanyag.

XLVIX.

1533. Csonka levél. Brodarics saját kezeírása.

De tota re aliud sentire neque nunc possum quam quod antea, quam animi mei sententiam sepe audisti. Et si vidisti

me sepe tibi non solum consultarem, sed vatem eciam in magnis rebus fuisse consentaneum fortasse foret, ut mihi et nunc aliquid crederes. Hoc certe probare non possum quod unusquisque rem suam privatam curat rege et patria sola in medio relicta. Mihi longe aliter videtur cum principe et cum patria. Bono civi omnia esse toleranda et non a procul spectanda, qualiacunque ea sint et quantuncunque toleratu difficilia : nam virtus circa difficilia versatur. Noli mihi gratulari, quod hiis diebus abfuerim a Buda, dum nescio quid ut tu scribis quod tamen ego nescio et a te solo intelligo periculi immineret quia ego et nunc rursus in illud incendium ibo, tunc potissimum regi et patrie serviturus quando in maiori periculo eam esse videro. Ita enim teneor facere, et credo, quod eciam alii tenentur si non magis nec apud me valent iste excusationes quas multi afferunt : nolo inter Thurcas versari. Immo postquam Deus ob scelera nostra et patrum nostrorum ita voluit, ut patria obnoxia sit Thurcis, omnia nobis sunt cum patria et pro patria toleranda ; omnia, nulla penitus re excepta ; et nihil in hoc genere videri poterit tam indecorum et tam turpe, quod non sit decentissimum et honestissimum futurum, si pro patria et cum patria, et si pro principe et cum principe fiat. A qua sententia ego nunquam sum vivus recessurus. Neque me Thurce a patrie cura et principis obsequio repellere poterunt ; neque ulla res amovebit, nisi vel adversa valitudo, vel mors, vel egestas talis, quam tolerare non possim. Parcat mihi Dominatio Vestra si ita libere apud eam sententiam animi mei explico et omnia accipere velit in bonum finem sicut ex optimo animo proficiscuntur.

Servitor

Sirmiensis sst.

Adiuro Vestram Dominationem per Deum vivum, per Deum sanctum, dignetur videre, legere, perlegere et diligenter considerare ea, que scribantur apud Jeremiam prophetam c. XXVII. et observet nunc saltem ad tempus ea, que ibi scripta sunt.

D. Lobowzky salutatur V. D. et ei servitia sua commendat.

L.

(A levél eleje hiányzik.)

1533.

Dominatio Vra inter alia nunciat de Francisco Kapolnay, de quo ego scio, me alias Vre Dtioni questum. Miror quod neque tua apud eum auctoritas, neque aliorum amicorum, neque mea vetus cum ipso amicitia tantum valeat, ut iam tandem bona

prepositure mee utriusque mihi libere possidere permittat. Quod, ut apud eum Vra Dtio efficere velit, eam vehementer rogo.

Quod ad negocium fratris mei attinet, dixerat Vra Dtio cum in Pankotha essemus sua sponte, inquisituram de bonis etc. et ad me perscripturam, quid in negotio fratris agere apud regem deberem. Recordor eorum omnium, que postea sunt sequuta, sed ego rogo Vram Dtionem, ut a priori suo proposito non recedat et me quamprimum in eam sententiam, qua inter nos conductum fuerat, faciat cerciorem, ut rebus fratris consulere possim, de quo, quod et alias dixi Vre Dtioni, maiorem habeo curam, quam de me ipso, et quam de ulla re mundi. Non videtur autem quare isti domini (de compositoribus istius negotii loquor), debeant id egre ferre ob causas illas, quas in illis longis litteris ambo cum domino R-mo explicavimus. Equum autem videtur, ut Vra Dtio, consulendo rebus suis, non obliviscatur etiam amicorum, presertim talium, qualem me Vra Dtio sibi fuisse, semper est experta. Hoc est, quod a Vra Dtione vehementissime efflagito, nec desinam flagitare, quousque consequutus non fuero, fretus iam illius erga me amore fraterno. Periculosum autem est mihi talia differre, cum ob alias causas, tum quod homo iam in senium vergens et alioquin valitudinarius, nescio quando a vobis alio vocabor et scio: non eandem esse rationem mortuorum, quam vivencium et serviencium. Et de hoc a Vra Dtione responsum expecto.

Servitor

Sirmiensis sst.

Stephanum Chanÿ expedire non potuimus. Dilata est eius expeditio ad reditum domini Gritti, cuius reditum hodie vel cras futurum speramus omnino.

Illa, que per Chanÿ nuncianda fuerunt, nunciavi aliqua per hunc servitorem domini Maÿlathÿ fratris nostri. Ad que Vra Dtio curam gerat et in omnibus ea agat, que sunt ad salutem huius misere patrie nostre communis et ad honorem regis et suum.

Faciat etiam fratrem nostrum communem, dominum Mathiam Brodaryth cerciorem statim de hiis, que per hunc nunciavi, ut et ipse sciat, rebus suis, in tempore providere, ne inter oscitantes opprimatur.

Negotium domini conservatoris Veneciani nostri, tibi commendo. Sis memor eius, fac te ita erga tales amicos tuos geras, sicut virum bonum et integrum decet. Qua de re scripsi in illis litteris plura, et omnia verissima.

Félv papirosón. Eredetije: Orsz. Lev. (Nádasdy-levelek).

Függelék.

I.

II. Lajos Király Brodarics István kanonoknak czímer bővítést adományoz. Buda, 1517. márczius 25.

Commissio propria domini regis.

Ludovicus dei gratia rex Hungariae et Bohemiae etc. Tibi fideli nostro venerabili et egregio Stephano Brodarich de Jerosyn decretorum doctori, comiti capellae sancti Andreae apostoli et canonico Quinqueecclesiensi salutem et gratiae nostrae regiae assiduum incrementum. Quemadmodum variae sunt et multiplices mortalium voluntates atque appetitus, ita videmus varia ac multum inter se diversa esse studia et diversas ad varias artes ab ipsis pene incunabulis animorum applicationes, prout cuique vel natura, vel conditio, vel animi libido svadet. Quo sit, ut alii protinus, ut in lucem sunt editi agricolationi animum intendant, alios mertium ex diverso orbe terra marique convehendarum studium teneat; aliis in opifitio quopiam et vel pingendi vel fingendi aut sculpendi arte excellere pulchrum ac decorum videbatur; alii postremo alias vitae humanae necessarias artes et studia sequantur. Qui vero nobiliorem a natura vim sortiti sunt et reliquum humani generis vulgum, gloria et nominis amplitudine antecellere conantur, eorum duo genera esse videmus, aut enim rem militarem sequuntur, aut ab ipso etatis principio bonarum artium studiis animum dedunt. Quae quidem duae res sole propemodum sunt quae mirabile dictu est, quantum et ornamenti et emolimenti humano generi asserant, alterum enim, si bello quatimur, ex bello nobis victoriam, ac demum pacem parat, alterum in pace quietos nos ac legibus et iure equabili viventes continet. Itaque haud temere ullum, tam ferum, tam barbarum, tamque ab omni humano cultu alienum atque aborientem populum reperias, ubi non his geminis artibus summus sit semper honor habitus; verum quod ad literas attinet, quantum..... splendoris et claritudine, tantum etiam commodi et emolumenti facile inesse apparet. Non si quis..... perpendiculum revocare voluerit et aequa lance metiri procul dubio reperiet nobis parum profuisse ratione et intellectu a coeteris animantibus distinctos fuisset..... divinationem vocamus, exulta atque elimata fuisset; quid enim inter nos et caetera animalia..... adminiculo et nobis et tam multiplices rerum cognitiones et dei ipsius optimi maximi ac naturae omnium parentis abstru-

sissima arcana . . . . . monumentiae eo iam . . . . .
 penetratum quo vim naturae humanae penetrare posse nemo
 unquam credidisset. Litterae igitur sunt et . . . . . omnium
 nationum absolutissimam . . . . . cognitionem tribuunt, lit-
 terae denique, quae . . . . . sempiternam immensam, inef-
 fabilem, incomprehensibilem . . . . . Quid igitur . . . . .
 elegantius? Quid laudabilius, quam in ea re vel mediocriter
 excellere, quae tantum rebus humanae omnibus antistiti et
 tantum divina humanaque omnia . . . . . Nosque, qui de
 benignitate ad hoc tam amplum atque excelsum regni fastigium
 sumus evecti, semper ab inicio maximae curae habuimus, ut
 tam armorum quam litterarum studiosi praecipuis . . . . .
 et pari quodammodo atque aequali existimatione ac dignitate
 haberentur. Hac igitur de causa neque te preterire libuit, quippe
 qui ab ipsis pene incunabulis omnem aetatem in hoc honestis-
 simum . . . . . prima adhuc pueritia ad omnium artium
 altricem Italiam missisti, eam ibi per multos annos variis disci-
 plinis operam impendisti, ut adhuc adolescens et vir, dum
 pubertatem egressus non solum Graecis ac Latinis litteris non
 mediocriter eruditus habereris, sed etiam iuris pontificii eam
 peritiam consequeris, ut te nobilissima orbis terrarum gymnasia
 ea adhuc aetate eius disciplinae insignibus et ornamentis dignum
 iudicarunt; porro inde egressus non socordiae, neque ignaviae
 animum dedisti, sed ne bonum otium inertis desidia . . . . .
 primum reverendissimi domini Thomae cardinalis Strigoniensis
 ac patriarchae constantinopolitani etc. aulam es secutus; suc-
 cedente deinde tempore in obsequia reverendissimi in Christo
 patris domini Georgii episcopi Quinqueecclesiensis, summi et
 secretarii cancellarii nostri fidelis nostri nobis sincere dilecti
 asciri voluisti, apud quos et maxime apud ipsum dominum
 episcopum Quinqueecclesiensem, qua fide, integritate, constantia,
 qua praeterea industria ac sollicitudine sis versatus, quantum
 deinde nobisque et huic inlyto regno nostro per plures annos
 serviveris, adeo in propatulo est, ut litterarum nostrarum praedi-
 catione et testimonio non indigeat. His igitur virtutibus et
 obsequiis tuis inducti imperpetuum nostrae erga te benivolentiae
 incrementum ex speciali gratia nostra et de regiae nostrae
 potestatis plenitudine, tibi ac per te Mathiae fratri tuo carnali,
 necnon Francisco et Alexio filiis eiusdem Mathiae et eorum
 haeredibus et posteritatibus universis *ad arma familiae vestrae
 avita, quae in scuto coelestini coloris hominem armatum ab
 hostibus insequutum in cymbam transfretariam compulsam et
 in navicula ipsa concitatissimo cursu in aliam fluminis ripam
 tendentem gestare conspiciebantur, hoc fecimus additamentum:*

corvum videlicet de sublimi advolantem, coronam lauri sempervirentis, quasi capiti illius bellatoris imponendam, rostro afferentem. Ad denotanda te, familiae tuae, quae non temere, sed ex eventu bellico et ex illo transfretandi casu priora illa insignia sortita fuerat, hoc novum decus addidisse, ut illius, sive navigationem, seu potius bellicam virtutem eruditione tua et doctrina ornaveris. Quo enim alio insignii id significari atque exprimi aptius potuit, quam corvo laureum sertum gestante, cum et corvus alis sit Phoebos dicata, et lauri ramis doctorum hominum ipsa cingi soleant. Quae quidem arma sive nobilitatis insignia in capite seu principio praesentium literarum nostrarum suis appropriatis coloribus artificiosa manu depicta tibi ac praefatis fratri nepotibusque tuis ipsorumque haeredibus et posteritatibus universis, animo deliberato et excerta nostrae majestatis scientia dedimus, donavimus et contulimus, immo damus ac concedimus et praesentibus elargimur, ut tu, iidemque frater et nepotes tui praenominati, ac haeredes et posteritates eorum universae praetacta arma seu nobilitatis indicia, de more aliorum nobilium, armis utentium, a modo imposterum, ubique in praeliis, hastitudiis, troiis, duellis, bellis, omnibusque exercitiis nobilitaribus et militaribus, necnon sigillis, velis, cortinis, anulis, et generaliter in quarumlibet rerum et expeditionum generibus, sub merae et sinceræ nobilitatis titulo ferre, gestare omnibusque et singulis privilegiis, praerogativis, immunitatibus, gratiis, honoribus et libertatibus, quibus caeteri nobiles, armis utentes, quomodolibet de iure vel consuetudine utuntur et gaudent, uti, frui et gaudere possitis et valeatis, de talismodique singularis et specialis gratiae nostrae antidoto merito excultetis et tanto ampliore studio ad honorem nostrae regiae maiestatis tua et eorundem de caetero sollidetur intentio, quanto vos largiore favore et gratiarum munere dotatos, condecoratosque conspiciatis. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam praesentes litteras nostras secreto sigillo nostro, quo ut rex Hungariae utimur, impendenti communitas nobis duximus concedendas. Datum Budae, feria quarta proxima post dominicam letare, anno domini millesimo quingentesimo decimoseptimo; regnorum nostrorum Hungariae et Bohemiae etc. anno primo. Jacobus Piso secretarius.

Rongált hártján, élén czímerminiaturával, díszesen festett kerettel és fehér-fekete-kék selyemzsinóron függő pecséttel.

Másolata a M. N. Múzeum czímereslevelei között. V. ö. *Aldásy A.*
A Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárának Czímereslevelei 28—29 ll.

II.

Buda, 1524. aug. 14.

Lajos király Brodarics István pécsi prépostot, az ő titkáraját Ferdinándhoz küldi, kéri, hogy szavainak hitelt adjon.

Ludovicus Dei gratia rex Hungariae et Bohemiae etc. Serenissimo principi, domino Ferdinando, principi Hispaniarum Archiduci Austriae, Duci Burgundiae, Sacri Romani imperii vicario etc. fratri et sororio nostro charissimo salutem et fraterni amoris feliciumque successuum continuum incrementum: Serenissime Princeps, frater et sororius noster charissime. Misimus ad serenitatem vestram, fidelem nostrum reverendum Stephanum doctorem prepositum Quinqueecclesiensem secretarium nostrum serenitati vestrae nomine nostro nonnulla dicturum. Quam rogamus velit praefato secretario nostro in dicendis de nobis plenam fidem adhibere. Deus optimus maximus serenitatem vestram quam felicissimam conservet. Datum Budae, decima quarta Augusti: Anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quarto, regnorum nostrorum Anno nono.

Ludovicus Rex
manu propria.

Ugyanazon oldal alsó részén régi kézírással:

Anno Christi Salvatoris nostri 1526. Solimanus Turcarum imperator potentissimus Ungaris bellum indixit, quumque Belgradum pervenisset, Ludovicus infelix rex, omnium christianorum principum aliis bellis impeditorum auxilio destitutus, hosti obviam ire constituit quadam potius fatali necessitate, quam aut belli ratione aut spe victoriae ductus.

Hátán: Serenissimo principi domino Ferdinando, principi Hispaniarum, archiduci Austriae, duci Burgundiae, sacri Romani imperii vicario etc. fratri et sororio nostro charissimo.

Későbbi kéz írása: 1524. Litterae credentiales Ludovici Hungariae et Bohemiae regis pro secretario suo Stephano etc. Budae 14. Aug. 1524. Ak. Tört. Biz. Oklevélmásolatai.

III.

Buda, 1524. aug. 15.

Mária királyné Brodarics pécsi prépost, tanácsosra és követre szintén bíz néhány ügyet, kéri tehát Ferdinánd főherczeget, hogy szavainak hitelt adjon.

Maria Dei gratia regina Hungariae et Bohemiae etc. serenissimo principi domino Ferdinando, archiduci Austriae, duci Burgundiae, Tirolis comiti ac sacri Romani imperii locumtenenti generali etc. fratri nostro charissimo salutem et fraterni amoris feliciumque successuum assiduum incrementum. Serenissime princeps, domine et frater noster charissime. Serenissimus

dominus rex, dominus et maritus noster charissimus misit ad serenitatem vestram hunc fidelem suum ac nostrum venerabilem Stephanum Brodaricum praepositum ecclesiae Quinqueecclesiensis consiliarium et oratorem suum cui nos quoque commisimus nonnulla vestrae serenitati nostro nomine referenda. Rogamus eandem serenitatem vestram, adhibeat verbis eiusdem plenam et amplam fidem, valere serenitatem vestram feliciter et vittoriose semper optamus, cui nos usitato nostro erga eandem amore ex corde commendamus. Datum Budae in festo Assumptionis Beatissimae Virginis Mariae. Anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quarto.

E. S. V.

obediens soror

Maria Regina mp.

Hátán : Serenissimo domino Ferdinando archiduci Austriae, duci Burgundiae, comiti Tirolis ac sacri Romani imperii locumtenenti generali etc. fratri nostro charissimo.

Későbbi kéz írása : 1524. Mariae reginae Hongriae et Bohemiae litterae credentiales pro oratore maritis sui Stephano Brodarico. Budae festo Assumptionis b. Virg. Mariae. 1524.

Tört. Biz. Oklev. másolatai.

Közli : KIJÁNI GÁBOR.

NICZKI NICZKY LÁZÁR VÉGRENDELETE.

1769. január 22.

Óh én uram! Óh én uram! Óh én uram Istenem! segít meg, világosítsd meg elmémet mit cselekedgyem, mert oly munkához kezdek, a minéműt soha nem tettem, vezérelled pennámat az te dücsösségedre, mivel ez leszen életemnek végső munkája, az kihez az te szent nevedben ekképpen kezdek :

Jóllehet valamint testemben mostanság erős és ép, ugy elmémben egészséges lévén ígérhetnék életemnek hosszabb esztendőket, de az hallandóság alá vettetett emberi nemzetnek kezdetin megesett boldogtalan sors oly szörnyü és hertelen való álhatatlanságnak változására jutott, hogy az szép, erős ifjakat is virágzó élektül minden személy válogatás nélkül az rettenetes halál egy szempillantás alatt megfosztja és fosztotta, az kit nemcsak mindennapi példák bizonyossá tesznek, de önnön maga Kristus urunk int bennünket: *Vigyázzatok, mert nem tuggyátok napját sem óráját, ugy jön mint az tolvaj, hogy azért vigyázatlan és készületlen ne találtassam életemnek ellensége által, halálom után egy testvér hugaimtól néhai Niczki Francisca Béri Balog*

Adám, néhai Niczki Krisztina *Örményesi Fiát Adam*, néhai Niczki Boriska *Sárdi Somsics Antal* referendarius sógor uraimék házas-társoktul született atyámfiak között származható kérdéseknek, pörnek és izetlenségnek eltávoztatására de leginkább az Fiscus kereskedő uttyának bé vágására mind azon ingó és ingatlan jók és jószágok végett, melyekkel az fölséges mindenható ur Isten *ingeni* kegyelméből gyermekségemtől fogvást valamint nappali ugy *iczokai* nehéz és fáradságos keresményem után megáldot, teszem magam szabad jó akaratomból e következő örökös rendelésemet avagy testamentumomat :

Tudom azt, hogy az minémü jószágokat üdvözült üdösbik *Niczki György* édes atyám uram nekem testamentumban hagyott, és boldogult ides aszonyom anyám néhai *Gájger Mária* aszony után az jószágban investiált egyedül készpénzbeli ött ezer azaz 5000 forintokbul álló allaturájában az menyire succedáltam azokról testamentumot nem tehetek, de nem is akarok. Tudom azt is, hogy az 1723-dik esztendőben csinýált 49-dik articulus szerént annyiban az mennyiben valaki az aviticumot vagy az ősi jószágot distrahálta acquisitomnak lenni nem mondathatik és nem tartatik. Mely törvénynek eleget tenni akarván azt irom és valam lelkem ismémentire, hogy az jószágból semmit el nem idegenítettem, hanem *Kiss-Faludi Balás* uram, néhai Kiss-Faludi Ferencznek tizenkét száz forintokban zálogban volt jószágát 1739 esztendőben megesett (?) november 15 napján tőlem ki váltotta, ugy *Mihályiban* Varga Mihály egész pusztá helyét, melyet néhai méltóságos gróf Eszterhás Péter, Nádasdi László és Telekesi Török Kata Szegedi Pál házastársa in anno 1695 15-dik aprilis üdvözült atyám Uramnak három száz forintokért zálogban elattak, néhai Kiss-Faludi Gábor mint közelebb való atyafi anno 1740. 30 máji tőlem ki váltotta. Nem különben ugyan Mihályiban Németh Pétert és Mártont egész helyen együtt lakókat és *Kissfaludon* Gacs Jánost, kiket említett gróf Eszterhás Péter néhai Béri öreg Balog Ádámnak négyszáz forintokban elzálogosított és ő kegyelme néhai Meszlényi Jánosnak megint zálogban eladott, ettől pedig üdvözült atyám kiváltott, azoknak maradékját néhai *Kiss-Faludi Gábor* 1740 esztendőben el folt augustusnak 10 napján redimálta. Amo 1759. 16. deczembris tettes, nemzetes vitézlő Fölső Büki Nagy Pál ítélő mester uram előtt az tettes királyi tábla sententiája szerént néhai Senyei Krisztina asszony néhai Lengyel János házas társának zálogban birt fele jószágát, mert az másik fele néhai Niczki Gáspár öreg atyám, néhai Kiss-Faludi Erzsébettől öreg anyámtól, néhai Kiss-Faludi Mihály leányától származott gyermekeit és unokáit vele más és egy testvéreimmel és azoknak gyermekeivel együtt

illeti, néhai Kiss-Faludi Borbála Talián Pálné és Kiss-Faludi Mária Hajas András első férjétől és Szita Ferencztül másodiktul származott maradéki, ezek is mind említett Kiss-Faludi Mihálynak unokái, általam vett megböcsült sok épületeknek árával együtt 1013 forintokon és 46½ den. tőlem kiváltották. De mivel ezen kiváltott jószágnak harmadrésze néhai Kiss-Faludi Sigmond maradékot illeti és én azoknak részeket többire örökben megvettem, de nem is actionáltatott, az királyi táblán simplex novummal visszanyertem és füzettem nekik 376 forintokat 15½ den. azért az két rész tőlem kiváltatott 637 forinton és 31 den. az megbecsült épületek árával együtt az kirül disponálhatok és hagyom az atyám fiainak.

Néhai Niczki Katicza szüznek egy testvér hugomnak osztálába jutott pénzbül halála után részemre obveniált 440 frt és 5½ den, mely előbb nevezett kiváltott jószágoknak az ára az megbecsült épületeknek árával együtt és megemlített hugom után lett successióm tesz 2989 frtot és 36½ den, jutott mindenikünknek ugy nekem is az jószág jövedelméből szerzett pénzbül 837 frt 15 den. az, ki az második osztál levélbül *sub B.* nyilván kitetszik. Ezen nekem jutott summát is az tőlem kiváltott jószágok árához és előbb nevezett successiómhoz számlálván, teszen mindenestül 3817 frtot és 51½ denárt, ez már redintegratióra való és az 49-dik articulus szerint ezen képen redintegrállom.

Hogy az Mihályi jószágnak némely részében volt investálva néhai tettes, nemzetes Gajger Mária édes aszonyunk anyánknak öt ezer forintya, az ki egyenlő képen mindnyájunkat illetett, boldogult édes atyánk urunk halála után maradott feles adósságoknak kifüzetésére (kiket én az ur Isten kegyelmével még aszonyom anyámnak életében kifüzettem) hadta Mihályiban és Kiss-Faludon lévő néhai Kiss-Faludi Sigmund és Pál jószágait, kiknek tett az ára kétezer hatvan forintokat. Ezen jószágok, jóllehet urunk atyánk testamentuma szerint az leány ágot nem illették volna, mindazonáltal az jó atyafiságnak megmaradásáért osztályra bocsáttatott. Ezen két rendbeli summa teszen hét ezer hatvan forintokat, az ki hatunk között igazságosan feloszolván jutott mindenikünknek részére ezerszázhetven hét forint negyven krajczár. Mivel pedig én ezen jószágokat magamnak megtartottam, az többi öt egy testvér atyámfiat, u. m. Niczki József öcsém uramat és négy hugom aszonyt, *Franciskát* tettes, nemzetes vitézlő Béri Balog Ádám, *Krisztinát* Örményesi Fiát Ádám, *Boriskát* Somsics Antal sógor uraiméknak házos társaikat és hajadont *Katicza szüzet* ki kellett fizetnem, füzettem pedig mindeniknek részében jutott magam keresményemet, az előbb megírt summában ezer száz hetven hat forintot, negyven krajczárt,

az öt részre térszen öt ezer nyolczszáz nyolczvan három forintot, husz krajczárt, nekem jutott ezerszáz hetvenhat frt 40 kr. pedig az jószágban vagyon. Erről nem teszek rendelést, mert halálom után az atyámfiait egyenlő képpen illeti. Mindezek kinyilatkoznak az A. és B. bötűvel jegyzett osztálylevelekből. Az osztálunkban ígértünk József öcsém urammal együtt az leányágnak ezer forintokat, az bizonyítja az A) divisionalisnak harmadik punctuma. Mely summából füzettem én néhai Franciska, Krisztina és Boriska hugom aszonyoknak, adott quietantiájok szerént hatszáz forintokat és így számlálván ezt az 5883 frthoz és 40 krhoz, fizettem az ingatlanjóságért 6483 frt és 40 krt nevezett egy testvéreimnek. Ez már magam acquisitumom, magyarul szólván, keresményem. az kirül szabadon disponálok. Kihez képest ezen summából hagyok az előbb és fölül világosan leirt redintegratióra három ezer nyolczszáz tizenkét forintot, ötvenkettőd fél pénzt, az az 3812 frt 51½ den. fönt marad még itten acquisitumom 2666 frt 15 den. ebből is törvény szerint disponálhatok és disponálok is. Azért,

1. Hagyom ezen summát az atyámfiainak közönségesen.

2. Néhai Kiss-Faludi Sigmond és Pál (ez deficiált és maradt az jószág a többi egy testvéreire) *Mihályiban, Kiss-Faludon* és Gyórában tettes n. Soprony vármegyében józágaikat zálogban elatták néhai Meszlényi Jánosnak, az kitül üdvözült atyám uram üdösbik Niczki György azon jussát magához vette és holta után az atyámfiait, az mint föllebb megvagyon irva ezen jószágokból is kifüzetvén, én birom, melyeknek örökségét említett néhai Kiss-Faludi Sigmondnak négy successorától, a menyiben őket illette, örökben megvettem, az zálogos levelekben fölvelt summán fölül fizettem nekik auctionaliter jó summa pénzt és ők nekem az tettes csornyai conventben örökösen föl vallották és elatták szabad dispositiómra, az kirül megvagyon nállam az perennalis fassio. Ezen jószágokat is hagyom nekem eladott örökös jussal az atyámfiainak örökösen. Ezen eladásban más atyafiai által contradictio avagy ellenmondás tétetett, ha az tettes királyi táblán az jószágot elnyernék is, az inveniált pénz el nem vész, hanem le kell nekik tenni, az kinél az jószág többet nem ér, mert sok pénz vagyon rajta, de másnak anyit sem ér, ámbár törvényesen elnyerjék is, csakugyan az investiált pénz az atyámfiáié legyen.

3. Néhai Sennyei Sándor és Krisztina deficiálván maradt szerte szillel elzálogosított jószágok több condivisionalis atyafiaira, részint én reám és egy testvéreimre. Háromtul ezen jószágokban levő részeket és successiójokat örökösen megvettem az levélben föltett summában és nekem szabad dispositiómra az tettes csornyai convent előtt örökösen föl vallották és eladták,

kirül nállam az perennalis fassio az leveleim között megtalálattik. Ezen vásárlott successiót is hagyom kedves atyámfiainak és gyermekeiknek örökössen.

Ezen jószágból és mást is birok, az kit üdvözült atyám uram nevezett Sennyei Krisztinától zálogban vett és birt, ő nekem hatta testamentumban, az ki az én halálom után az atyámfiaira száll.

4. *Vadosfán* szerzettem egy curiát, *Gyoróban* két egész helyet, kik mind tettes n. Soprony vármegyében vannak és menyí sumában legyenek az acquisitionalis levelekből világosan kinyilatkozik, ezeket is hagyom az atyámfiainak.

5. Vagyon három nadrágra való ezüst kapsom, az *örebbik* (így !) tizen kilencz pár, az második kisebb huszon egy pár, az harmadik gomb forma *hibásan* ¹⁾ vagyon meczve, mind jó ezüstből csináltattak. Huszon három pár aranyos kapsom vagyon négy nadrágra való, az *örebbik* huszon egy pár, az második tizenkilencz pár, az harmadik ezeknél kisebb huszonhét pár, az negyedik huszon hat pár. Ezen elszámlált kapsok az czifra ezüst pléhekkel együtt az kik az kapsok fölé szoktak varatnyyi, anyi párok az mint elszámláltam és megirtam.

Dolmányra való sima, az föli rózsásan csinált ezüst gombom vagyon husz, ezekhez két féle való gombház negyven hat. Négy dolmányra való, kit az ujjára szoktak varrni ezüst kapsom, két ujjára a dolmánynak való, sima munka, a negyven pár, harmadik meczett mudka a husz pár, negyedik is meczett, de nagyobb és szebb az harmadiknál, huszon négy pár.

Deli csizmára való ezüst drótbul *gömbölüven* csinált kapsom hosszu nyolcz pár, lapossan csinált nincsen. Vagyon zöld kútbul csinált aranyos, rubintos gombom tizenkilencz, de ezekhez gombház nincsen, mert arany fonálból szokták emberek tetczése szerint hozzájok gombházakat csinálni.

Mentére való aranyos gombom vanyon tizen nyolcz, hozzájok kétfelől való gombház harminczhat.

Dolmányra való hasonló aranyos gombom husz, hozzájok két felül való gombház husz minden felől, az ki negyven.

Ezen elszámlált ezüst portékácskák mind jó ezüstből csináltattak, azért az atyámfiai el ne harácsollák, mert ha tudnám, bizony nekik nem hadnám, hanem eladatnám és az ur Isten dicsőségére forditanám. Azzal magokat ne mentsék, hogy most *nem módi*, ha most nem, jövendőben módi lesz, mert antiquitates fiant novitates.

¹⁾ Az előttem fekvő másolatban így van, de ez értelmetlen s az eredeti szövegben nyilván »szabásuan« olvasható.

Hagyott testamentumomban üdvezült atyám uram nekem az mint neveztetik *ex lapide lazuri* csinyált 19 pár gyémántos gombot, kikhez még egy rendü tizenkilencz hasonló gyémántos gombházat csinyáltattam, töltenek száz forintomban. Még ezeken kívül vagyon egy mentére és egy dolmányra két felől való gombházakkal vörös *agat* kútból és fölül tenger színű zományczal rózsásan igen szépen csinált negyven gombom, az gombházakkal együtt száz husz, hatvan forinton vettem egy uri embertül, de megbecsültettem az megvételem előtt, többre böcsültetett. Mindezen elszámlált mobiliákat hagyom az atyámfiainak.

6. Magam költségesen csinyáltattam próba ezüsből egy lóra való szép szerszámot, és nem régenten uj bagariában füzettem, az előbbenyi meg szakadozott, mert mikor lovagoltam, mindenkor azt tetettem az paripámra.

Vagyon próba ezüsből csinátatott 16 kalanyam, mindeniknek az nevem az nyele végén vagyon meczve és nyomnak ötvenötöd fél latot, és két ezüst sőtartóm, ordinarie az asztalomon szoktak lenyi az kalányokkal együtt.

Vagyon egy ezüstös rendes kardom, kit mindennap szoktam hordozni, az *avét (avult)* szija ezüst bogláros.

Egy öreg szép ütő és egy zsebbe való kis ezüst óráim.

Hét pár pisztolom, kik ugyan mind szépek és jók de találkozik öt pár oly böcsüs közöttök, kiket akár mely uri ember puskatokjában elejben tétetni böcsületnek tarthatja.

Vagyon hat flintám, ennek is négye szép és mind jók, három stuczom, mindezen föltett ingókat hagyom az atyámfiainak.

7. Asztali eszközt is adott az ur Isten, mert vagyon tizen négy öreg ólom tálam, középszerű négy, kisebb négy, igen kicsin három. Vagyon óntányérom, az kiket leggyakortább az asztalomon szoktak lenni 35. Ezeken kívül *sclogbolti* (így!) ólomból simán csinyált ónytányéram, negyven nyolcz, két öreg és nyolcz kisebb réz gyertyatartóm, vagyon két *sézám*, egy rendes bőröskocsim, egy cifra szányom. Mindezeket is hagyom az atyámfiainak.

8. Megáldott az ur Isten egy kis gulácskával, ezenkívül vagyon mindennapi szükségemre 12 fejős tehenem, harmadfű üsző egy, ezekkel egy bika, tavali *borgyu* öt, idei *borgyu* kilencz, ezeket is hagyom az atyámfiainak.

9. Vagyon egy aranyos paplanom, egy kék selemmel kivarrott paplanyom, három uj selem paplanom, ezeken kívül kettő, de nem ujjak, kartonybul kettő, harmadik is vagyon, az kivel szoktam földözni. Ezek is legyenek az atyámfiaié.

10. Az minémü buzám, rozsom, árpám és zabom akár elcsépelve, akár asztagokban, akár az földekben elvetve találkozik azokat mind hagyom az atyámfiainak, oly okkal, hogy az cselé-

deimet holtomig járandó füzetésekkel, a menyivel adós maradok, kifüessék. Nem különben az mihályi mézárósnak, kovácsoknak, sopronyi *Ehringer patriciusnak* sopronyi szállásomtul és *Belesics* uramnak az pincze arendájában ha adós találnék maradni, úgy másoknak megfizessenek. Ettül az atyámfiak meg ne rettennének, sok adósság nem leszen, mert minden esztendőben az megirtakkal még addig számot vetvén, ha lehetett őket ki is füzetem. Ezen kívül az koldusok és házi szegények számára az nevezett gabonák árából, bünökkel megterhelt lelkemért alamizsnának az testamentumom executori kezeihez mingyárt hatvan forintot tegyenek le, ő kegyelmek osszszák ki, ha letenni nem akarnának az testamentumomnak executor urai anyi gabonát adgyanak el, ha pedig kész gabona nem lenne az földben leendő hatvan forintot megérő vetésemet. Ezt kedves atyámfiak nem difficultálhatták, mert nem az magokét, hanem az enyémet adgyák.

11. Vagyon három vasas szekereim ökrök után való, egy paraszt vasas kocsim, három vasas boronám, három vasas ekém, azokhoz kilencz igám, vasas *tézlák*, három hosszú láncz, három *rakoncza kötő láncz*, három águ vasvella három, gabonát hányó két águ vasvella három, nagy fejszék nyolcz, egy nagy éget boros vasfazekam, más két öreg vízmelegítő vasfazokam, ezeken kívül még két öreg réz fazokam, egy nagy réz bor hűtőm, fürödni való egy vas abrincos kádám, egy más vas abrincos kis kádám, musthoz szükséges nagy kádám, egy nagy köves présem, boros embernek leginkább 60 forintot meg ér, sok hordóim, hét vas abrincsom és másféle az gazdaságnak foltatására kívántató eszközeim vannak, kiket itten mind elől nem számlálhatok, ezeket is csak azért tettem föl, hogy el ne lopják, mert az feleségtelen embernek aprólékos ingó jószágát mindenkor, de leginkább holta után lopni szokták. Az Ur Isten kegyelméből valami az gazdasághoz volt szükséges mindent megszerzettem, azért mindezeket valamik vannak hagyom az atyámfiainak.

12. Az minémü öltözet ruháim holtom után maradnak, kivévén azokat, kikiről testamentumot teszek, osztozzanak egyaránt azokkal.

13. Vagyon konfekteknek való 12 tányéram, a kik *képirással* felékesítették, 12 porcenella finsám alájok való csészékkal, és *kávét keverő ezüst kalanyom* hét, mindezeket kár volna egymástól elszakasztanyai, de nem is illenék, hagyom az atyámfiainak, egyik az másikat fizesse ki.

14. Egy *agat* szép piksisem vagyon, az ki finom aranyal és szép munkával csinyáltatott, ezt hagyom főtisztelendő *Niczki József* öcsém uramnak, ha pedig az fölséges mindenható Ur Isten, titkos böles rendeléséből az árnyék világból nállamnál

előbb ki szállíttatnék, az nevezett piksist hagyom az többi atyámfiainak, ha meg nem egyesülhetnek rajta adják el. Az ezüsből csinált szentölt viztartómat hagyom néhai Niczki Boriska hugom aszony leányának *Somsics Annának*.

15. Az fönt irt piksisemen kívül vagyom egy ezüst két fele nyiló piksisem, egy más agát és egy kis aranyos piksisem, vagyom scófiummal gazdagon gombozott öt selem övem, az kiket akár-mely uri ember rendihez képest viselhet, egyik világos hollószinü, ezt szoktam mindennap viselni, az második publicány színü zöld, az harmadik karmazin színü vörös, az negyedik nyarancz színü, ezek ezüst schofiummal gazdagon gomboztattak, az ötödik igen sötét holló színü, ez aranyos schófiummal gomboztatott. Mind ezeket hagyom atyámfiainak, osszák föl magok között igazságosan.

16. Egy pár ezüst nyelü késemet és kalányomat tokostól kikkel enni szoktam, hagyom *Fiáti* (így!) *János* öcsém uramnak. Vagyom egy pár uj aranyos kengyelem, ezeket hagyom *Fiát Lázár* öcsém uramnak.

17. Az minémü kevés csekély könyveim vannak azokat is hagyom *Fiát János* öcsém uramnak.

18. Vagyom tizenkét pár fejer réz nyelü vendégkéssem, kiket hagyok *Béri Balog József* öcsém uramnak.

19. Tettes, N. Veszprém vármegyében levő *Döbrönte* nevü pusztán (kiben comportionatus vagyok és egy testvéreimtől származott atyámfiak is azok) nyertem törvényesen Somogyi Miklós uramtól két rétet, egyiknek az neve *Papré*, az másiknak *Csorda völgy*. Az *Papré*ért még eddig minden esztendőben arenda öt forint füzettetett, de ha irttyák többet fog érne. Az *Csorda völgy* rétet attam még eddig mindenkor az gulásomnak, azért, hogy maga fogadgyon *Tapolcazafőn* magának sütőt és embert, az néki az faluból az kenyerét az marhák után kihorgya, mert ezen az pusztán és az jákói határon kevés gulácskám őrzöttetett. Ezen *Csorda völgy* rétet az gulyás, az mint informáltattam hét forinton adta el. Az harmadik irtás rétem is ezen határban vagyom, hivattatik *Sütő rétnék*, az kit kiadtam arendában tizenkét esztendőig, melyért füzettetik midden esztendőben tizenegy forint és az arendás köteleztetik mindenkor *Seraficus* szent Ferencz napján ide Mihályiba hozni az arendás levél szerént. Az másik két rétrül Somogyi Miklós uramal lett transactio az leveleim között megtaláltatik.

Ezen tettes Veszprém vármegyében vagyom még egy pusztá, az neve *Jákó*, ebben is comportionatus vagyok, következendőképpen az atyámfiainak is vagyom benne részek. Ezen pusztát az többi comportionatus földes urak kiadták és *svábokkal* meg-

szállították, már most falu. Én ugyan ellene mondtam, és mint *öreibbik* atyafi reliquorum jura sustentans contradicáltam, mert osztatlan jószág, minnyájunkat proportionaliter illet. Melyben mostanság az *Somhalom* és *Sasfészek* alatt bírok irtásokat, kiket Tapolezafőn némely lakosoknak 10 esztendeig kiadtam arendában, minden esztendőben fűzetnek tizenkilencz forintokat és tartoznak ide Mihályiban az arendás levél szerint hozni. Ezen punctumban föltett csekély jószágocskákat is hagyom az atyámfiainak.

20. Üdvözült édes aszonyom anyám az minémü fehér ruhákat nékem egy ládában rakott és hagyott mind meg vannak, mert magam az Ur Isten segítségével másokat szerzettem, ezeket is hagyom az atyámfiainak.

21. Vagyon 17 párnám, hosszú vánkös kilencz, kisebb 17, dunyha egy, ezeket is hagyom az atyámfiainak. Az nekik hagyott ingatlan jószágokban pedig in casu unius vel alterius defectus az mutua successio fönt maragyon.

22. Ha még találkoznának akárminémü néven nevezendő ollas ingó vagy ingatlan jószágaim, kikről emberi feledékenységem miatt nevezet szerint testamentumot nem tettem, azokat is hagyom az atyámfiainak. Ezen punctum azok ellen szolgál, kik másnak jószágát föl szokták kérni és könnyen így akarnak gazdagodni.

23. Már sokszor említett üdvözült üdösbik Niczki György édes atyám uram halála után kiket mind nekem hagyott maradt két aranyos lóra való szerszám, de farmatring egyikhez nincsen, az egyik kék vart ezüst materiára fűzetetett széles filigrán munka, igen szép hasonló az hozzá tartozandó kantár és *szügellő*. Az másik keskeny, aranyos sima, ehhez való kantár is és *szügellő* hasonló.

Egy vörös *schálát* virágos varrott kápa

Egy aranyos vörös bársony *hüvelü* szablya.

Egy igen görbe ezüstös dömöczki török szablya, az markolattyán lövés vagyon.

Egy portai fodorított dömöczki aranyos és ezüstös szablya, az markolattya elefánt csont.

Egy fekete czápás hüvelü aranyos szablya, én ennek az markolattyát és az mi szükséges volt az *mostani módira* és formára csináltattam, hozzája kard szíjjat és arra arany prémet varrattam, költ 50 frtokban.

Maradt ezen kívül ló oldalára való két aranyos hegyes tör, egy aranyos vörös bársony hüvelü pallos, egy fekete czápás hüvelü aranyos pallos, egy szép aranyos nagy kupa, kinek az födele *tetén* (igy!) *Cupidó áll* és egy öreg ezüst sima sótartó.

Itten talán fogja valaki mondani az olvasók közül, hogy én ezeket csak *historiának* vagy dicsekedésért irtam le, de igen bal ítéllettel léssen az barátom, mert én ezen punctumban elszámolt böcsüs ingókat nem más végre tettem föl, hanem, hogy tudgyák meg az atyámfiái én reám mik marattanak. Sem nem azért, hogy azokról testamentumot tenni kívánnék, de nem is akarok, mert nem az én keresményem, hanem édes atyámról maradtanak, az én halálom után illeti az atyámfiait, az investiált 50 frtokról ugyan testálhatok mert magam keresményem, azon okból hagyom az atyámfiainak, már tudgyák hogy én el nem idegenitettem és mind megvannak, de ők is el ne vesztegessék és tékozzolák, hanem tarcsák utólsó szükségre.

Az lóra való szerszámok magam által csináltatott ezüstösön kívül, az kit az többi fegyver közé tettem az vas ládában az levelekkel együtt, az többi elszámolt fegyverek pedig az varrott kápával együtt az hosszú barnán föstött ládában mind megtaláltatnak.

Megelégedhetnek az atyámfiái és gyermekeik az Ur Isten ereivel általam keresett, nekik hagyott ingó és ingatlan javaimmal, az kik legalább tesznek tíz ezer forintokat, mert én tülök soha semmit sem vettem, semmit el nem idegenyitettem, az jószágra semmi adósságot nem contraháltam, sőt az hol lehetett, igazságosan mindenütt ampliáltam és szaporítottam.

Pinnyén egy új nagy házat, Mihályiban égetett téglából új kocsma házat és konyhát, alája pinczét csináltattam és mind bolthajtásra, melléje egy nagy rend házat, téglából rakott kéményes konyhakkal, kamorákkal és egy nagy boltot építtettem, melyben nem sok modificatióval egy fő ember el lakhatnék. Szöllőket és mindeneket *ippen* hagyok az atyámfiainak, kikhez az fölséges Ur Istentül áldást és sok szerencséket kíványok nékik, de magok is iparkodgyanak, mert az ur Isten előtt az röst ember nem kedves.

Ime kezdek most az másvilágra szarándokságomból indulni.

24. Tudom már további rendelésem az vízi buborékhoz és füstöz hasonló elmulandóságról az örökben valóságra tudniillik az mindenható ur Istennek ő szent fölségének dűcsösségére, mert mezitelen gyüttem az anyámnak méhéből a csalárd világra semmim sem volt, mindeneket az fölséges ur Isten ingen való kegyelméből a végre attá, hogy őtet dicsérjem, imádjam, dűcsösséget terjesszem és azon nekem adott ajándékokból magamnak lakodalmi ruhát szerezzek, abban holtom után az rettenetes ítélre szent színe előtt megjelenyem és sáfárságomról számot adgyak. *Kirül ha gondolkozom, hajam szálai felállanak, minden testem remeg, szívem ájulást, lelkem kimondhatatlan félelmet szen-*

ved, mert nagy vétkes ember vagyok. De igaz hittel bizván Teremtőmnak és Megváltómnak véghetetlen irgalmában, kívánok szent akarattya szerént meghalni, azért bűnös lölkömre legelsőben viselek gondot.

Vagyon az vas ládában sub nro 1. négyszáz forintom egy szacskóban, ezen pénzet mingyárt halálom után halasztás nélkül az atyámfiái vagy testamentarius uraimék bűnös lelkemért a hol vannak *az privilegiált oltárok előtt* szent miséket szolgáltatassanak.

Vagyon sub nr. 2. ugyan azon vas ládában az második szacskóban kétszáz frtom, ezeket hagyom *az ocsmány dög testemnek el temetésére*, elég leszen, mert az étel-ital kitelik szomorujászban borulandó házamtul. Ezen két szacskók megvannak czédulázva, ezen két rendbeli rendelésemet reájok irtam.

25. Ezen testamentumban menyí pénzem vagyon intereszen föl nem tettem, mert talán életemben némely adóssok megfűzetnek, holtom után tülök ne kérettessék, ha megnem fűzetnek az *Carta biánkából* ki nyilatkozik az adósság. De még is az kint lévő pénzemnek és kezem között levőknek is számát papirosra fogom írnya, hogy halálom után elne lopattassék, hanem az vasládában vagy más actáim között megtaláltassék. Kikrül a következő rendeléseket teszem :

26. Jóllehet az mihályi templom mostanság épp, de mégis a telles Szent Háromság Ur Isten dücsösségére hagyok reá 1600 azaz tizenhatszáz frtokat, kiket az tettes n. győri káptalan méltóztassék improtocoláltatni, maga gondviselése alá venni, jó helyre interessre kiadni és ez n interess örökösen az templomnak járjon.

27. Hagyok pusztulásra hajlandó *niczki templomnak* 6000 azaz hat ezer forintokat, kikel ujonnan nagyobbra fundamentumból föl épültessék az egész Sanctuariumnak az sekrestyének az templomnak pedig alája *Niczki* familiának az mostani kriptájáig tartó ujkripta csináltassék, az mostanyiból az ujba hordattassanak az koporsók. Ezen régi kriptában pedig az *Kiss-Faludi* familiának megromlott kriptájából (az ki ugyan az ujonnan fölépülendő kripta miatt ott nem maradhat) az koporsók hordattassanak és az légyen Kiss-Faludi familia kriptája.

Hagyok másodsor ezen templomnak 2000 azaz két ezer frtokat, de ezen summából az épületre semmi se fordittassék, hanem az tettes győri Cáptalan ne terheltessek ezen summát is improtocoláltatni, maga gondviselése alá venni, jó helyre interessre kiadni, az k örökösen az templomnak járjon.

Hagyok harmadsor hétszáz husz forintokat, melleken az telles Szent Háromság Ur Isten dücsösségére és az Boldogságos

szeplőtelen szüz Máriának tiszteletére *egy öreg oltár* építtessék, az közepén legyen az Boldogságos szüznek koronázattya, mint az mihályi templomban, négy öreg oszlop és ollan színűek legyenek, az oszlopok, közé csinyáltassanak az anya szent egyháznak *négy fő doktorai* és mivel Szent Miklós püspök az niczki templomnak patronusa, Szent Anna napján telles bucsu is szokott ottan lenni, azért ezen oltárnak fölül az közepében legyen *Szent Anna képe*, ennek mellette egyik felől Szent Miklós püspök, másik felől Szent Balás püspök.

Hagyok negyedszer háromszáz forintokat említett templomnak, ezeken Krisztus urunk kinszenvedésének tisztességére *Crucifixus oltárja* építtessék, az Feszület mellett legyen egyik felől az fájdalmas Boldogságos Szüz anya, az másik felől Szent János evangelista és Krisztus Urunknak lábainál Mária Magdolna. Ezen oltáron két oszlop legyen, olyan sima finom föstékkal föstessenek meg, mint az mihályi templomban az Szent József oltárán lévő oszlopok és ollan *erek* legyenek benne. Az oszlopok mellé egyik felől Szent Dezmát, másik felől Longinus csinyáltassanak, az oltárnak tetejére pedig Szent Mártha, Szent Theresia és Szent Borbála statuái tetessenek.

Hagyok ötödször ezen templomnak háromszáz forintokat, melyeken csinyáltassék harmadik oltár *Szent Lázár tiszteletére*, az mint Kristus urunk halottaiból föltámasztotta. Ezen oltáron is két oszlop legyen, szép, jó, *láczaos* föstékkal megföstessék, az oszlopok felső és alsó végei szokás szerént jó aranyal meg-aranyoztassanak, az *Crucifixus oltárján* is leendő oszlopok. Az oszlopok mellé egyik felől Seraficus Szt. Ferencz, másik Szt. Vincentius Ferarius legyen. Az oltárnak pedig tetejére Szt. Rosaria, Szt. Agnes és Szt. Luca csinyaltassanak

Hagyok hatodszor két száz forintokat Kristus urunk leg-szentebb testének dücsösségére és tiszteletére, kiken vetessék egy szép monstrantia és ezen templomban tartassék.

Hagyok hetedszer két száz forintokat, kiken csinyáltassék Krisztus urunk koporsója az mihályinak formájára, ez ugyan annyiban nem volt, azért az niczki annál szebb lehet. Ezt pedig a mikor niczki templom ujonnan fog építtetni az mint a korus leszen az templom oldalában kívül téglából kell építeni és az kar alatt kétfelé nyiló ajtóját kell csinyálni, mindenkor készen leszen, annak ideiben csak ki kell nyitnya.

Hagyok nyolczadszor két száz forintokat, ezeken csinyáltassék *predikáló szék*, fölül angyalok legyenek és az tetejében Szt. Mihály arkangyal.

Hagyok kilencedszer *nyolcz mázsás harangra* 525 az az öt száz huszonöt frtokat, egy öt mázsás harangra 325 az az

háromszáz huszonöt frtokat. — Az mostani niczki toronyban lévő harangocskákból csinyáltassék egy harang és így az hárommal az Ur Isten dücsösségére szép harangozás lészen. Az *legörebbik* haranggal, ha csak Niczki nevet nem visel senkinek *ingen* halálára és temetésére ne harangoztassék, ki vévén Niczken leendő plebanus uraimékat, kik ha ott lévő plebaniájokban meghalnak, illendő, hogy mint lelki pásztoroknak minden füzetés nélkül harangoztassék. Éllenben az kikért mingyárt érdemesen megfizetik, ámbár parasztok legyenek is, azoknak harangoztassék annak rende szerént, ezen jövedelem mindenkor az niczki templomnak menjen. Ha előre meg nem füzettetik az harangozás, barátságért vagy hitelbe plebanus uraimék senkinek se harangoztassanak, mert ígélet meg lesz és az fizetés elmarad. Ebben plebanus uraimék az fundator akarattya ellen ne cselekedjenek, ha pedig ellenkezőt követnek sub conscientiae laesione obligalom ő kegyelmeket magok fizessék meg, mert az Ur Isten háza kedvekért kárt nem vallhat.

28. Hogy az ügye fogyott ifjuságnak az tanuságra könnyebb alkalmatossága légyen és az által az fölséges ur Istennek dücsössége terjedjen, hagyok a csornyai iskolákra 300 az az háromszáz ftokat:

29. Kúszegi convertitáknak 500 az az ötszáz frtokat.

30. Hagyok az *pápai misericordianusoknak* egy beteg ágyra 1500 az az ezer öt száz frtokat.

31. *Pozsonyi trinitariusoknak* rabok váltságára 1500 az a tizenöt száz frtokat.

32. Pozsonyban Szt. Erzsébet szerzetén lévő apáczáknak hagyok két beteg ágyra 3000 az az három ezer frtokat.

33. Lánzséri sovány hegyeken lakó az fölséges ur Istennek szolgálja Camaldietensiseknek hagyok 1500 az az tizenötszáz frtokat.

34. Az sopronyi dominicanusoknak templomának tornya felépíttetésére 500 az az ötszáz forintokat.

35. Jerusalemben az szent helyeket őrző barátoknak hagyok 1500 az az tizenötszáz frtokat.

36. Soprony vármegyében pinnyei templomnak 500 az az ötszáz frtokat.

37. Ugyan Soprony vármegyében Rábaközben Kiss-Faludi helységben az Boldogságos szeplőtelen szüz Máriának tisztességére fölépülendő kápolnára 500 az az ötszáz frtokat hagyok.

38. Purgatoriumban szenvedő szegény lelkekért elmondandó szt. misékre 75 az az hetvenöt frtokat.

39. Az sopronyi convictusnak 3000 az az három ezer, az győrinek 1500 az az tizenötszáz frtokat hagyok örökösen oly

okkal és móddal, hogy ha testvér hugom aszonynak tudniillik Niczki Boriska consiliarius Somsics Antal, Niczki Francisca, Béri Balog Ádám, Niczki Krisztina örményesi Fiát Ádám sógor uraimék házastársoknak fiu ágon leendő unokái oly boldogtalan sorsra (kitől az ur Isten kegyelmesen őket oltalmazza) valamikor jutnának, hogy alkalmatosan és böcsületesen szegénységek miatt nem tanulhatnának, tehát ezek közül az sopronyi convictusban kettőt, az győribe egyet minden esztendőben P. Jesuita uraimék, vagy azok kiknek az convictusok gondviselések alatt lesznek, tarcsanak. Ha ezen meg irt atyámfiainak valamely esztendőben az convictusokra szükségek nem leszen, avagy nem találkozik arra való, tehát azon esztendőben mindenkor *Niczki* familiából az győri convictusban egy, az sopronyiban kettő tartassék. Ha ezen nemzetségemben sem lesznek az convictusokra szorulók, akkoron *Kiss-Faludi* familiából az nevezett convictusokban tartassék három, ha anyi személ nem találkozik köztök *Palásti* familiából suppleáltassék, vagy ha *Kiss-Faludi* familiából egy sem leszen *Palásti* nemzetségből legyen mind az három convictor. Ha pedig ezen nevezett familiákból ki nem telnének mind ez az fundált három convictorok, tehát azon esztendőben, hogy az fundatio haszontalan és gyümölcs nélkül ne legyen tekintetes nemes Soprony vármegyében lakó jó erkölcsü, valóságos nemesi ágból származott két ifjat az sopronyi convictusban, az győriben egyet P. Jesuita uraimék, vagy azok, kiknek az convictusok gondviselések alatt lesznek, tartozzanak bevenni és rendezerint tartani.

Mind ezen elszámolt convictoroknak praesentatióját hagyom főtisztelendő Niczki József öcsém uramnak, elkerülhetetlen halála után pedig azé leszen az praesentatio, az ki Niczki familiában életének ideiben legüdösebb és néhai öreg Niczki Gáspár öreg atyám és néhai *Kiss-Faludi Örzsébet* öreg anyám ágából condescendál. Ha ezen ág az ur Istennek bölcs rendeléséből deficiálna, száljon néhai *Niczki János ramusára* az praesentatio az megirt módok szerént. Pater Jesuita uraimék pediglen vagy az kiknek gonviselések alatt lesznek az convictusok az praesentálandó ifjakat minden pör patvar és személy válogatás nélkül tartoznak gonviselések alá bevenni az említett convictusokban.

40. Hagyok pozsonyi misericordianusoknak egy betegágyra 1500 az az tizenöt száz frtokat.

41. Temetésemen leendő plebanus uraimék és szerzetesek számára ha lesznek, hagyok 35 frtot, melyből az kik bünös lelkemért szent misét fognak mondani mindeniknek füzettessék egy forint, ha valami belülle megmarad, azon is érettem szent misék mondattassanak.

42. *Musicus Mátyás* ispányomnak ha halálomig nálam szolgál, hagyok neki 25 frtot járandó füzetésén kívül, ha el hágy, azon sunmácskán is szegény lelkemért szent misék szolgáltságának. Az utazó mentémet az téli *schlófrokomat* és az ólomszinü kalpagomat is ő néki hagyom.

43. *Strobel Jankó* szakácsomnak, ha holtig szolgál, füzetésén kívül hagyok 20 frtokat, az kiken ha elhágy bünös lelkemért szent misék mondattassanak. Ha állandósan megmarad, ha lesz két viselt nadrágot, egy viselt mentét és az jobbik ujjas köpönyegemet hagyom neki.

44. Az nevezett atyámfiái és legatariusim között az ki veszendő testamentum aránt füzetendő taxa miatt támadható kérdésnek és izetlenségnek eltávoztatásáért hagyom annak kiváltására 80 az az nyolczvan forintokat az tettes csornyai conventnek, kiért kérdés nélkül kiadhattyák.

45. *Csekély* testamentumom executorinak 300 az az háromszáz frtokat. Ennek fő executorának rendelem főtisztelendő *Niczki József* öcsém uramat, ha tetczik ő kegyelmének alább megnevezett executorok közül egyiket maga mellé veheti. Ha pedig ő kegyelme föl nem venné vagy nálamnál Isten ő szent fölsége ez hamis világból előbb kiszóllitaná, nztes vitézlő *Toronyi László* uramat, tettes *N. Soprony* vármegyének első fiscálisát fő executornak és *Palkovics Mátyás* uramat főszolgabiróját. Ha ő kegyelmek közül valamelyik vagy mind az ketten is deprecálnak *Fölső-Büki Nagy Sándor* uramat ugyan ezen tettes *Soprony* vármegyének vice notariussát rendelem, ha pedig ezen nevezett urak közül egyik sem acceptálná, tehát rendeljenek az atyámfiái két jó lelkü testamenti executort, az kik magokra veszik, azoké legyen az három száz ft és mindenkor ketten munkálkoggyanak. De kötelezem arra az urakat lelkek sérelme alatt, hogy mindeneiket ha lehet rendelésem szerént végben vigyenek az kiért az Ur Isten megfogja áldani, én pedig az másvilágon érettek fogok könyörögni.

46. Majd elfelejtettem, hogy tettes *N. Vass* vármegyében *Kemenyes* alatt *Magyar Gencsen* nagy pörrel váltottam ki hat ház jobbágyot, kiket hagyok egy testvéreimtől származott atyámfiainak.

47. Az vadosfai templomban *Boldogságos* szeplőtelen szüz *Máriának* tiszteletére és *Szt. Balás* püspöknek tisztességére építettett oltárokat ha életemben meg nem aranyoztathatnám, mert nem tudom mely órában kíványa az fölséges Mindenható Ur Isten bünös lelkemet számodásra, tehát azoknak megaranyozására hagyok 200 az az kétszáz frtokat.

48. Mivel az *niczki* templomban három levén az oltár az

telles Szt. Háromság egy ur Isten dücsőségére, illendő, hogy három *kelhe* is legyen, egyet már csinyáltattam, ha az kettőt még éltében meg nem csinyáltathatnám tehát azoknak megcsinyáltatására hagyok 130 az az százharmincz frtokat. He pedig meg csinyáltatom ezen pénzt hagyom az templomnak.

49. Hagyok az niczki templomnak az szentség előtt mindenkor égendő olajra 500 az az öt száz frtokat, adattassanak interessre az interessen vetettessék. Ez is tettes győri káptalanban protocolláltassék. Az szükséges lámpásnak megvételére hagyok 20 az az husz frtokat.

50. Üdvözült atyám uram üdösbik Niczki György által az majorom előtt csinyáltatott Szent Háromság képeinek és az vásárhelyi piarczon építettett Boldogságos szeplőtelen szüz Mária képének, nem különben az Rába parton az kastél előtt Nepomucenus Szt. János fölállított képének, az külső cemetoriumban vagy temető helyben faragott küből épített fölfeszített Megváltónk Krisztus urunk képének conservatiójokra és jövendő épületekre hagyok 300 az az háromszáz frtokat, ezeknek az interessén az nevezett képek *ippen* tartathatnak. Ezt is az tettes győri káptalan pro futura cautela improtecollálni méltóztassék.

51. Vagyon egy aranyos tokban 12 pár ezüst nyelü késem, 12 ezüst kalányom, két kis ezüst sőtartóm, két ezüst gyertya tartóm, két nagy ezüst táczám, ezek mind bécsi próbás ezüsből csinyáltattanak és menyiben töltenek az ötvösnek az *ausczighe* az ezüst gyertya tartóknak az bőr ladában tétetett iskatulában (így!) megtaláltatik, abbul kiteczik, de ezen ezüst mivek most többet érnek, mert az ezüst drágább.

Vagyon ezen kívül asztalra való egy kis ezüst *ausolczom*, az ki áll az alsó részén vagy is tábláján kívül az két öveggel együtt hét darabból, a menyiben tölt nem tudom, mert nincsen meg az *ausczighe*.

Vagyon az Ur Isten kegyelméből egy mentére való 14 ezüst gombom, két rendü lánczos gombházakkal együtt, nyomnak 44 latot, *kit juratus koromban viseltem*.

Adott az Ur Isten 18 az az tizennyolcz vonós ökröt, 540 birkát, hat szekeres lovat szerszámostul, mind ezen föltett ingók eladattassanak. Az menyí borom fog maradni abbul az *temetőmre* elegendő adattassék, az testamentom executori számára is, az menyí szükséges leszen megtartassék, hogy az mikor munkálkoznak legyen mit inn yok, az többít akár Nagy Czenken Belesics uram pinczében, vagy akár hol legyenek, kivévén az mihályi pinczemet, el kell adni. Ezek a borok ára az előbb nevezett eladandó ingók árához tetessék.

Ha az fölvett legatumok és legatumim ezen elszámlált ingók

arán *kivül* kitelnék, tehát ezeknek az árát és ezen kívül akármenyi pénzem fog maradni, felét hagyom az pozsonyi Trinitariusoknak *rabok váltságára*, másik felét Jerusalemben az Szt. helyeket őrző barátoknak.

52. Mihályiban leendő lovaimat ha lesznek, hagyom az atyámfiainak, hogy pedig más ágon lévő atyámfiai praetensiót ne csinyáljanak, hogy őket is értem az atyámfiai néven, tehát ezen kérdésnek eltávoztatására magamat megmagyarázom, valahl az testamentomomban ezen szók *atyámfiai* találtatik, vagy az atyámfiairól emlékezetet teszek, nem másokat értek rajtok, hanem egyedül néhai Niczki Francisca Béri Balog Ádám, néhai Niczki Krisztina Örményesi Fiát Ádám és néhai Niczki Boriska Somsics Antal sógor uraimék házastársoktól kedves hugom asszonyoktul született successorokat.

53. Vagyon egy szép *párisi órá*m, az kit hagyok Niczki József öcsém uramnak, ha pedig nálamnál előbb találna meghalni, mert halandó ember, legyen az többi atyámfiaié, egyik az másikat füzesse ki.

54. Az második nád pálczám, az kit mindennap szoktam hordozni testamentarius uraimék adgyák valamely plebanus urnak, az ki érette mondgyon bünös lelkemért anyi szent misét, az menyire böcsültetik.

55. Vagyon négy gyémántos arany gyűrüm, az egyikében csak egy gyémánt vagyon, eztet hagyom *heflányi kalvaria hegyén csudákkal tündöklő* boldogságos szeplőtelen szüz Máriának képére. Az másodikat, kinek az közepében egy öreg, az kerületében nyolcz apró gyémánt vagyon, mindennap szoktam hordozni, hagyom az *osli* boldogságos szüz Máriának csudákkal fölékesített képére. Az harmadikát, kinek az közepében *terkis* kü vagyon kerületiben pedig nyolcz gyémánt, egy kis karika, mindennap hordoztatott arany gyűrűvel együtt, hagyom az *kis czeli* boldogságos Szüznek csudálatos képére. Az negyediket pedig, melyben vagyon kilencz gyémánt, és a karikája félig fekete szománczos senkinek sem hagyom, mert osztáloban jutott, illeti az atyámfiait, legyen tehát azoké.

56. Vagyon még egy nád pálczám, kinek az gombja tiszta jó arany, alatta lévő két likaeskák, kikben az pántlika vonyattatik, aranyban vannak foglalva, tölt 50 frtban, vagyon benne kilencz arany, hagyom Niczki József öcsém uramnak, ha pedig nálamnál előbb az árnyék világból ki szólittatnék, legyen az atyámfiaié, egyik az másikat fizesse ki belőlle, avagy adják el és az árát osszák föl magok között.

57. Vagyon vékony leny vásznom két végben 80 réf és $\frac{1}{2}$, ezekből csinyáltassanak az niczki és mihályi templomoknak

albák. Vagyon asztal keszkenyők és abroszoknak való öt végben 144 réf, hagyom ezeket óvári kapuczinusoknak és az győri karmelitáknak, sopronyi franciscanusoknak és győri franciscanusoknak, osztassék föl nekik egyaránt. Vagyon még ezeken kívül vastag jobb vásznom hét végben 277 réf $\frac{2}{4}$, kikből hagyok győri franciscanusoknak $27\frac{1}{3}$ réfet, sopronyi franciscanusoknak 30, óvári kapuczinusoknak 40, pápai misericordianusoknak az szegény betegek számára 90 réfet, az atyámfiainak is 90. És ezeken kívül akármenyi vásznom találkozik hagyom felét az atyámfiainak felét az nyomorult koldusoknak.

58. Az minémű ingeim és lábravalóim maradnak holtom után, azok mind osztassanak az koldusoknak és az házi szegényeknek, avagy eladattassanak és az ára nekik osztassék. Az alsó lepedőkől is hagyok nekik hatot. Az többi alsó és felső lepedőimet, abroszaimat és asztal keszkenyőimet, kiknek bizonyos számát föl nem tehetem, mert az ládáknak vannak, azoknak fölkeresésével és olvasásával az üdőt veszteni nem akartam, de az Ur Isten elegendőt adott, hagyom nevezett atyámfiainak.

Vagyon zsebben való selem keszkenyőm mostan 17 az kiket el nem viselek belőlök és megmaradnak, József öcsém uram magának válaszon hatot, az többit hagyom az atyámfiainak, vagy ha nálamnál öcsém uram előbb megtalálna halni, néki hagyott 6 keszkenyők is legyenek az többi atyámfiáié.

59. Az meddig üdvözült ides atyám üdösebb Niczki György uram életben volt, *ostyának* lisztet, szent miséknek és gyönyóknak bort ő adott mindenkor Karácson napjától fogvást Szent Mihály archangyal napjaig, azon naptól fogvást pedig Karácsonig a mihályi helységbéliek bevett régi szokás szerint attanak csak bort, jövendőben is köteleztetnek az megirt mód szerint adni. Atyám uramnak pedig halála után én attam, de nékem maradékom nem lévén nem tudom találkozik e ollas patronus mihályi földes ur, az ki *ingen* ostyának lisztet, szent miséknek és gyönyóknak bort adjon. Melyeknek fogyatkozása miatt, hogy az Ur Istennek dücsőssége és szolgálattya csorbát ne szenvedjen, kívánok a szent miséknek és gyönyóknak jövendőre előre providealni. Azért ezen tettes n. Soprony vármegyében Kiss-Faludi négy kerekü külső malomban lévő azon részecskémet, az mellett vettem néhai Vinczei avagy az mint közönségesen hivattatott Vincze Jánostól, az ki minden esztendőben még eddig $2\frac{1}{2}$ köből buzát, rosot vagy *abajnóczot* négy köblöt vagy negyedfelet és $\frac{3}{4}$ malom port az pozsonyi köböllel behozott, hagyom az mihályi plebanus uraknak ol okkal, hogy tartozzanak osztyának lisztet adni, az szent szent miséknek és gyönyóknak bort adni. De ha találkozik is ollas istenes patronus, az ki mindezeket *ingen* megadja az Ur

Istennek dücsösségére, még is ezen malombeli porciócskámát hagyom örökösen az mostani és jövődő mihályi plebanos uraiméknak. Da a mikor szükséges leszen, lisztet ostyának, az szent miséknak és gyónóknak az bort megadják.

60. Ha valamely jószágot találnék venni és *pium legatumok* másból ki nem telnének, tehát azon jószág eladassék és az ára az *pium legatumokra* fordittassék, nem akarom, hogy legkisebben is csorbát szenvedgyenek. Ha pedig nem lévén szükséges eladni, tehát azon jószágot is hagyom az atyámfiainak, ez csak történetre szolgál.

Hogy az testamentumomat hosszasan tettem föl azért senki meg nem ítélhet, mert az circum stantiák miatt kellett cselekednem, hogy történhető kérdéseknek megfelelhessenek és telles informatiójok legyen testamenti executor uraiméknak, kiket alázatosan kérek, hogy az szent miséket halálom után bűnös lelkemért mingyárt szolgáltsák.

61. Fölső és alacson minden renden lévő uraimékat atyámfiait, jó akaróimat, ellenségemet és alattam lévőket mindenekről követem, ha valamiben emberi gyarlóságból nekik vétettem az Ur Istenért alázatosan kérem megbocsássanak, én mindeneknek megbocsátok, fogok érettek az más világon az Urak Ura előtt esedezni. Nem is bucsuzom tülök, mivel őket utánnam várom.

Ez levén azért az föllebb irt punctumok világosan megmutattyák utolsó rendelésem és eltökelt örökös szándékom, az kihez magokat alkalmaztassák az atyámfiai, nemkülönben legatariussim. Mindezeknek nevemnek alájok kezem irásával (így!) és szokott pöcsétemvel vallom, bizonyitom és örökösen meg erősíttem.

Irtam ezen testamentumot tettes N. Soprony vármegyében Rábaközben, mihályi mező városban lévő kastélban 1769 esztendőben, janariusnak 22 napján, születésemnek napján, életemnek pedig mai napon elfolt 72 esztendeiben, az boldog föltámadás reménységében, a telles Szent Háromság egy bizony ur Isten dücsösségére, az Boldogságos szeplőtelen szüz Máriának és minden szenteknek tiszteletére, kikkel kívánom telles lelkemből, telles szivemből, minden elmémből és minden erőmből az Teremtőmet és Megváltómat és Megszentelőmet imádni és színről színre látni örökin örökin (?) amen.

Niczki Lázár. m. p. (L. S.).

Infrascripti per venerabilem conventum nostrum beati Michaelis Archangeli de Csorna exmissi conventuales recognoscimus praesencium per vigorem, quod spectabilis, perillustris

ac generosus dominus Lazarus Niczki de eadem anno dieque infra notatis in oppido Mihalyi J. Cottui Sopronieni districtuique Arabonis fluvii adjacente solita residentiali castello coram nobis personaliter constitutus corpore infirmus, mente autem per omnia sanus seriem hunc intus specificatae testamentariae suae dispositionis et ultimae voluntatis vive vocis suae ministerio in omnibus punctis, clausulis ac articulis fassus sit et confirmaverit ea cum expressa declaratione ut quam primum vitam cum morte commutaverit Conventus noster protinus aperiat et pro sacrae missae officii in animae suae refrigerium celebrandis et expensis funebralibus facta legata consanguineis suis uterinis et carnalibus aut eorum successoribus vel his procul existentibus uni ex testamenti executoribus prope ad futuro confestim notificat et testamentum suo modo legali expediat.

Datum in oppido Mihalyi die 24 januarii 1769. Coram me Arnaldo Lezak praeposito Csornensi mp. Coram me Patre Fontanyi V. Conventus lectore et exmisso conventuali mp. (L. S.)

(Kiadta a csornai convent *Niczki József* győri kanonok részére 1769. február 29-én. Hivatalos másolata Sopron vármegye levéltárában a *Niczky-féle urbéri iratok II. kötet 21. csomójában* található.)

Sopron vármegye levéltárnoka által kiadott s *Fiáth István* úr birtokában lévő hiteles másolatból közli: R. R.

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN LEVELEZÉSE A GÖDI ÁRENDA ÜGYÉBEN.

III. Grassalkovich Antal hg. 22 éves ifjú volt, mikor 1793-ban átvette atyja halála után a rengeteg kiterjedésű családi vagyont, de már két év mulva oly esztelen pazarlással vonta magára a figyelmet, hogy nagynénje *Viczayné-Grassalkovics Anna Mária* Pest megye előtt ünnepélyes tiltakozást jelentett be azon megterhelések ellen, a melyek a gödöllői és a hatvani majoratusi uradalmakra vezettettek reá.¹⁾ Pénzét nem a hazában költötte el. Olaszország és különösen Nápoly volt kedvencz tartózkodási helye, s természetesen Bécs, a hol az udvarnál nagy kegyben állott, bár szavát fontosabb kérdésekben sohasem igyekezett érvényesíteni. Előkelő, lekötelező modora, lovagias életfelfogása s erős vallásossága mind az udvar légkörében nevelődött, s életének fő tragikumája, hogy a császárvárost élete utolsó szakában

¹⁾ Pestmegye levéltárában. *Prohib. 1795.*

kerülnie kellett, mert az ottani törvények szerint hitelezői le-
tartóztathatták volna.¹⁾

Életének eme szerencsétlen fordulópontja 1827-ben követ-
kezett be, a mikor önkényt csődöt kért maga ellen. A vagyoni
bukás közvetlen előidézője egy szerencsétlen pénzügyi művelet
volt, a melyet önhasznukat keresők tanácsára egy bécsi bank-
házzal kötött. A folyósított két millióval a tervszerint legnyomasz-
tóbb adósságait kellett volna konvertálnia, de a jelzett célra
a felvett összegnek csak egy elenyészően csekély része jutott, a
többi maguk a tervekészítők kezén kallódott el. Az óriási vagyon
gondnokságát Batthyány hg. vállalta el, a ki nem mint rideg
sequestor járt el, s neki köszönhette Antal herceg, hogy régi
feudalis főuri mivoltának legalább a látszatát fentarhatta, s
nem kellett nélkülözéseket túrnie. Fényes hercegi udvartartása
volt továbbra is, a mire a megkivántató összeg akként folyt be
kezeihez, hogy a birtokokat kezelő gazdatisztek a jövedelmek
bizonyos részét a zárgondnok elnézése folytán neki szolgáltat-
ták be. Ezeket az intézőket Antal herceg nevezte ki, s így az
ő gazdasági rendszere szerint gazdálkodhattak továbbra is, a
mely az úgynevezett szabadlopáson alapult. Egy tisztjét, mert
fizetésfelemelést kért, menten el akarta csapni, azon a kétes-
értékű axiománál fogva, hogy a ki magának nem tud gazdál-
kodni, az az urának sem hajthat nagy hasznot.

Természetes, hogy a csődtömeghez tartozó uradalmak ilyen
kezelés mellett nem hozhatták meg azon jövedelmet, a mely a
rendezéshez vezethetett volna, s mikor 1841 szept. 28-án az utolsó
Grassalkovich behúnyta szemét, a massa sokak közprédája volt
s az örökösöknek nem nagy okuk volt örülni a hagyaték-
nak. Batthyány maga is belátta végre, hogy nem tesz igazi
szolgálatot a gondnoksággal, a melyhez sem erélye, sem ambíciója
nem volt, s a következő évben önkényt lemondott tisztjéről.
Utódja nagylónyai és vásáros-naményi Lónyay János lett a ki
erélyének, körültekintésének kiváló bizonyítékát az 1838-iki
pesti árviz alkalmával adta, a mikor mint királyi biztos nem-
csak az uralkodó legfelsőbb elismerését érdemelte ki, hanem
maga a vész által sújtott város is hálálkodva ismerte el nagy
érdemét és szolgálatait.

Lónyay nagy ambícióval fogott a rendezéshez, bár mint
helytartósági és kancelláriai referendariusnak nagyon sokat
kellett Bécsben időznie. A saját érdekét azonosította a csőd-
tömegével, s a saját tiszteletdíját nem egy meghatározott összeg-
ben kötött ki, hanem az uradalmak jövedelmeihez szabott per-

¹⁾ Odrobenyák H. I. Gödöllő hajdan és most 116.

zentekben. Ezen új rendszer értelmében természetesen megváltozott az egész gazdálkodási rendszer, s Lónyay az uradalom kezelését egészen a saját kezébe vette, s az özvegy herczegné, hg. Esterházy Leopoldina meghatározott évi özvegyi tartást huzott, a mely még mindig lehetővé tette számára a fényes udvartartást. Az új gondnok nyolcz év alatt annyira rendbe hozta a csódtömeg ügyeit, hogy 1850-ben az feloldatott a zár alól, s a fokozatos eladások lehetővé tették az örökösök részére egy megmaradó vagyon részen való osztozkodást.

Az I. Grassalkovich Antal által szerzett óriási vagyonnak a magja Gödöllő volt, a melyet mint a neoaquistica commissio elnöke ügyesen és lehető olcsón vásárolt össze a Bossányi család egyes ágaitól. Ennek az uradalomnak egyik részét képezte a gödi puszta is. Az 1690-ben történt összeírás szerint Göd a törökök által elhagyott puszta volt, a mely később Gödöllőhöz csatoltatott. Kiterjedése 5469 hold, fekszik Göd, Csomák és Dunakeszi között. Délnyugati oldala hosszasan a Duna mentén terül el, s minősége jobbindulatú homok, a mely néhol buczkás, másutt rétes lapokban terül ezét. Az új tulajdonos a Duna partra majort épített, s különösen nagy magtára fennáll ma is.¹⁾ Területe leginkább marha nevelésre alkalmas, s a jószágot a Gödöllőnek már 1763-ban engedélyezett vásárain lehetett értékesíteni.

1844-ben a gödi puszta bérletére gróf Széchenyi István jelentkezett. Levelezése, a melyet Lónyay Jánossal váltott igen érdekes. Közelebb visz minket a nagy ember gondolkodásmódjának s egyéniségének megismeréséhez. Mint leveleiben bevallja, nem tartotta magát jó gazdának, de az egészséges principiumok, a melyek soraiban foglalvák, az ellenkezőről tesznek tanuságot. Bár, mint írta: »Igen kifáradt, sőt mondhatnám beteg és éltes vagyok, minden új munkától és bonyodalomtól rettegek«, mégis, hogy a gödi szerződést nyélbe üthesse, szept. 2-től szept. 22-ig hat levelet váltott a gondnokkal. Mindannyit sajátkezüleg írta, pedig némelyike igen terjedelmes. Szept. 9-én választ ígér néhány nap alatt Lónyaynak s 10-én már útnak is indítja a kilátásba helyezett levelet. Sok aggodalma van az üzlethez, de azért minden lehetőet elkövet, hogy megköthesse azt. A végén aztán resignáltan bele nyugszik, hogy elütötték azt kezéről. »Dii sic voluere« t jegyzi meg lemondóan.

Érdekes a kiindulásipont, a melyből a bérletet megkötni óhajtja Széchenyi. »Én, amennyiben lehet, utilizálni akarnám a Grassalkovich massának bonyodalmaikat, mennyire ezt t. i. személyes compromissiód nélkül tenni lehet« — írja, s a Lónyay

¹⁾ Galgoczy V., Pestmegye monogr. III. 141.

jóindulatát megnyerni igyekszik egy olyan szerződés csinálásához, a mely alapul szolgálhasson egykor arra, hogy vételi jogokat nyujtson Széchenyinek. Nem akarna akarmikor kizavarható árendás lenni, hanem a saját bérletét annyira össze óhajtaná mesterséges módon bogozni az egész csődtömeg, illetőleg a gödi rész állapotával, hogy »annak idejében húzhassa, vonhassa a dolgot és végkép megtarthassa a jószágot«. Hogy ez a törekvés persze ment volt minden különös károsítási szándéktól, arra a biztosíték egyrészt maga a nagy gróf személyisége, más oldalról pedig Lónyay, a ki »előtt nem volt, nincs és soha nem is lesz magasabb szempont, mint felvállalt tisztének lehető leghűbb és szilárdabb teljesítése«. Széchenyi István bizonyára »a huza-vonának és zavarnak magvát az egész szerződésben csak azért szeretné elhintve látni«, hogy a csőd feloldása esetén több júst formálhasson az előnyösebb vételhez.

Lónyay a gödi árendát 18000 frtban szabta meg, holott idáig csak 12000 frt bérjövédelmet hozott, s bár Széchenyi eleinte igen erélyesen is tiltakozik az ilyen haszonbér ellen, szept. 20-án már ezt írja : »a közlött summától nem vagyok egészen idegen«, 22-én pedig hajlandó már mindenre ráállani, a mire vetélytársa lekötötte magát, ha még nem késő. De már későn volt, míg ő rendes szokása szerint tépelődött, azalatt Lónyay mással kötötte meg az alkuat. Az úgy látszik biztosítékul kivánt 12000 forint letételére mindig hajlandó volt, de ezen összeg után 6% kamatot követelt, mert neki is ennyit kell, mint felvett pénz után fizetnie.

A birtok főjövédelmét a marhatartásban látja Széchenyi is, s jellemző, hogy ő, a ki a vasutak fegfőbb protectora volt az országban, ellenez egy olyan vonalat, a mely Gödöt szelné keresztül, mert a pusztá izoláltságát és nyugodalmát szüntetné meg, s elzárná a Dunától a marhát. »Hátrálatni is fognám minden erőm szerint, ha t. i. Gödnek birtokába jövök, a vasutnak minden bonificatio nélküli átvételét.« Ettől a veszedelemtől nem kellett volra még tartania Széchenyinek. Vasut Gödöllő mentén csak az alkotmány helyreállítása után épült. De hát a sokat csalódott államferfi többször hangoztatja már leveleiben : »Engem, ki rég kiestem az illuziókból«, »Illuziók idejében vagyunk! Ez az illuzió nemcsak politikai.« A nagy gazda, Lónyay, azzal biztatta, hogy 8000 drb juhot tarthat, mire a gróf józan felfogással azt jegyezte meg, hogy ez koczkázatos kísérlet lehetne, mert mivel tartaná a teméntelen állatot, ha 2, 3 száraz év következne egymás után. Szerződését, ha létre jöhet, a kerületi táblával akarná jóváhagyatni, mert rossz véleménynyel van a fiscalisokról, s nem szeretne kezeik közé kerülni.

Az egyesség létre nem jötte nem zavarta meg a két régi

barát viszonyát. Az igazságos Széchenyi belátta azt, hogy Lónyaynak kötelessége elsősorban a reá bízott sequestrum érdekeit képviselni, s az előnyösebb ajánlatot fogadni el a baráti rokonszenv mellett is.

A közlendő levelek gróf Széchenyi István sajátkezű írásai. Van közöttük staféta útján küldöttek, van a melyikre az oedenburgi posta nyomta a pecsétet. A címzés mindenütt ugyanegy: *Monsieur monsieur J. de Lónyay conseiller aulique etc. Vienne.* A boríték hátlapján ez a jelzés van: Grf Széchenyi.

A levelek, a melyekhez még egy 1846-ban kelt egyezség másolatát csatolom, a Lónyay Sándor cs. és kir. kamarás, ny. főispán levelesládájából valók, a kinek ez irományok, mint nagyatyjának reliquiái, tulajdonát képezik.

* * *

Igen Tisztelt Barátom!

Itt küldöm a megígért szerződésnek tervét. Ha vannak észrevételeid, kérem közöld azokat velem minél előbb. Nem hiszem, hogy Előtted valami indoknál fogva a kérdésben levő ingatlannak becsmérlésére fog szolgálni, mikép aztán azon olcsóbban adjál túl, és azért nem kívánok e tekintetben szót szaporítani. Némikép azonban mégis bátor leszek ezuttal a végett felhozni, hogy ismerjed azon szempontot is, melyből én nézem a köztünk fenforgó ügyet.

Az első pontra vonatkozólag elmulaszthatlan szükségesnek tartom, hogy a kerületi tábla feltétlen megegyezését biztosítsam magamnak, minthogy minden remény nélkül, könnyen kizavarható pusztá árendás, megvallom, nem akarnék lenni.

Tisztelt Barátom, ha jól emlékszem, úgy beszéd közt egyedül azon pusztákért, melyeket Dercsényi birt $\frac{m}{13}$ sőt $\frac{m}{16}$ pengő forint évenkénti árendát emlegetél, összejövételünkör pedig azt mondtad, hogy a Dunakesziek 3600, sőt 4000 pengőt is fogának megváltásokért adni.

Márha csak a most érintett két kisebb számot hozom is fel, t. i. 18000 forintot, ez is jóval, azaz 4000 pengő forinttal felülhaladja azon summát, melyet én vélek ajánlhatni.

Ámde kérdem, mire van az alapítva, hogy a Dercsényi által birt részért az évenkénti árenda $\frac{2}{3}$ -ával, azaz 6000 forinttal többet kellessék adni, mint a mennyit ő fizetett azért? Tán annyira javult a gyapjú és pálinka ára, hogy növekedett a vásáros marha száma, min kívül nem mutatkozik szót érdemlő jövedelem, mikép valósággal $\frac{2}{3}$ -ával többet lehetne érette adni? Vagy oly jutányosan birta-e azt Dercsényi, mihez képest a nagy nyereség fejében örömeben nyakát szegé a szerencsétlen?

Erre azt mondhatni : van már 12m. ft ajánlva. És az mindent elvág, mert hiszen ha van ilyen, sőt még olyan is, a ki 15m. ad, ám lássa miként boldogul, csak hogy ne is maradjon aztán a bérnek rendes fizetésével hátra soha, más bajt ne okozzon mint szokás, ne alkalmatlankodjék.

Dunakeszit nem akarnám kihagyni a szerződésből, mert nélküle épen nem merném fejszemet Gödbe vágni. Más részről azonban nem reméllek, sőt nem is akarnék kifacsarni sokat az illetőktől, minthogy ez nem csak nem inyem szerinti, de még temérdek odiummal is jár. Dunakeszi azonban, mint hallom, eddigelé igen kevés hasznot hajtott, és ekkép az általam ajánlott summát nem tartom megvetendőnek, hanem épen méltányosnak.

A 3-ik és 4-ik pontra nézve nincs mit mondanom.

Már mi az 5-ik pontot illeti, azt hiszem, tisztelt Barátom, hogy ha te magad veszed át Gödöt 120000 pengő forintot letéve, akkor mindenesetre elveszted a félévi bért. Szt. Györgytől Szt. Mihályig. Mihez képest némi joggal én is követelhetném, hogy az általam leteendő 120 m. forintba szintén betudassék az egész termés és csak e folyó Szt. Mihály napjától kezdve fizessem az árendát. E tekintetben azonban magamat helyzettedbe gondolván, nem vonakodom a kitett 4500 forintot az 5-ik pontnak értelmében letenni.

A 6-ik és 7-ik pontra nézve szinte nincs észrevételem.

A 8-ik pont tartalmához azt kívánom adni, hogy igen félek a vásár tekintetében akarattal, mert egy-két kellékét rontja meg a marhavásárnak, t. i. azon izolált és nyugodalmas létet, mely Gödnek eddigelé sajátja volt, és mely oly kedvező, sőt annyira szükséges a marhaszaporodásra, s mely meg nem szűnő locomtif járás által tökéletesen megsemmisítettik, és aztán hogy úgyszólván : elzárja a Dunától a marhát, miután egészen áthasítja a vásárlegelőt, és szükségkép alkalmasint oly magas töltéseken fog vezetetni, mikép a marha, mely most csendesen és legelve közelít a Dunához, melyen kívül nincs itató..... Hátráltatni is fogom erőm szerint, ha t. i. Gödnek birtokába jövök, a vasutnak minden bonificatio nélküli átvételét. Ámde kérdés megfogunk-e egyezni, t. i. Ullmann és én ? És ha nem, ugyan mit fog itélni az illető bíróság, most miután annyiakban nem igazság, de párt győz ? És akkor ha t. i. semmi bonificatiót nem nyerek, és csakugyan meg legyen rontva a vásár — mi épen nem fekszik a lehetőségnek körén kívül — ugyan lesz-e regressusom és milyen ? Ha kicsi és nem oly homokos volna Göd fekvése, ám akkor szívesen megengedem, helyre ütné más jövedelmi forrás a vásár csorbítását, miután azomban sok kellemről szó sincs, bizony nagy illuzio volna azt hinni, hogy valami vendégfogadó, kert,

sétatér, vagy épen a Dunasziget szunyog teli rétjei kifognák pótolni a megromlott vásárral egybefüggő veszteséget.

A következő 9., 10. és 11. pont illustratiójára szinte nincs legkisebb mondani valóm.

És most, tisztelt Barátom, szives indulatodba ajánlom magam. Ha azt hiszed, hogy az előhozottak alapján megalkudhatunk, ám örülni fogok, és parancsolj velem, minél előbb Bécsben, vagy hol kívánod felkereslek; ha ellenben más a szándékom és velem többé tractálni nem akasz, akkor vessünk véget rögtön az egésznek, és hidd el, egy cseppet se fogok busulni; mert valjuk meg, Göd is csak annyit fog érni, a mennyiben kedvez a jó szerencse. Ha netalán külmozgalom és nedves időjárás segít, azt hiszem »terno«, ha viszont belmozgalom zsibbaszt — és kérdem mi biztosít ebben, — és szárazság sorvaszt, akkor »jaj«, úgy hogy biz én nem tudom, tulajdonképen mi volna reám nézve kívánatosabb, az e, hogy szemközt induljak a gödi homoknak, vagy annak hátat fordítsak. Akármire fogod is ekép elhatározni magad, tisztelt Barátom, nékem mindegy; midőn remélem »bár így, bár úgy«, nemcsak nem fog csökkenni; sőt inkább melegebbre fejlőd ki azon barátság és rokonszenv, mely minket már oly rég idő óta egymáshoz köt.

Legvalódibb tisztelettel maradok hű barátod és kész szolgád.

Pozsony szept. 2. 1844.

Széchenyi István.

2.

Igen tisztelt Barátom!

Tegnap későn estve vett becses soraidra sietvén válaszolni, ez uttal csak azt vagyok bátor jelenteni, hogy e pillanatban megyek Czenkre, hová több fontos ok hí, mi azonban ügyeinket illeti: néhány nap után, vagy magam leszek személyesen referálni szerencsés, vagy veended leveletem: minthogy »bár így, bár úgy« magam is szeretném: miszerint hova hamarább tisztában lehessünk.

Hódoló tisztelettel Széchenyi István.

Szeptemb. 9. 1844. Posony.

Korán reggel.

3.

Igen Tisztelt Barátom!

Igéretem szerint legelső pillanatomat itt arra használom, hogy f. h. 7-ikén irt becses soraidra észrevételeimet ezennel papirosra vessem, és néked minél előbb megküldjem.

Igen kifáradt, sőt mondhatni beteg és elég életes vagyok, aquisitio tételre egyáltalán nincs hajlamom, minden új munkától és bonyodalomtól rettegek, úgy, hogy meg nem szűnőleg ilyféle kong fülembe: »Hagyj fel bármilyen vállalattal, és kivált Göddel, miután legjobb esetben is bizony homok pusztá az egész, és nem egyéb mint »arenda«.

Valami különös szomjam tehát nincs utánna, úgy hogyha

a) nem juthatok hozzá egy kissé csábító feltételekkel, és őszintén szólva :

b) nem zavarhatom össze a szerződést úgy, hogy annak idejében huzhassam, vonhassam a dolgot, és végkép megtarthassam a jószágot, akkor inkább visszalépek és átbocsátom az egészet másnak.

A mi helyzetedet illeti, azt igen tudom felfogni, és ekkép, noha sokat reméllek barátságodtól, azért mégis meg vagyok győződve, hogy »Lónyay János előtt nem volt, nincs és soha nem is lesz magasb szempont, mint felvállalt tisztének lehető leghőbb és szilárdabb teljesítése.«

Azon viszony, mely Gődöt tekintve köztünk létez, ennél fogva ez :

Hogy te ceteris paribus inkább velem szerződöl, mint másval, meg akarom engedni, ámde, ha többet ad más, azé Gőd. Hogy én — mennyire lehet — utilisálni kívánnám a Grassalk. massának bonyodalmit, mennyire ezt t. i. személyes compromissiód nélkül tenni lehet. Ha már most Te valaki mással jutányosabban szerződhetel, én pedig hasznomra nem fordíthatom a fen álló szövevényeket, ám akkor természetesen nem lesz az alkuból semmi, mi azonban legjobb barátok maradunk.

Ezen minden czikornya nélküli megjegyzések után, pontonként teendém észrevételeimet.

1-re) Nagyon méltányosnak tartom észrevételeidet. S ugyanis : miért hozni fel egyenesen személyedet illetőket, ha ez reám nézve, az összezavarás tekintetéből nem hasznos. Már miért hozta ügyésem Bertha Sándor mindazt elő, mit Te kihagyandónak vélsz, azt nem tudom, de alkalmasint zavarási szempontból. E pontra nézve tehát még Berthával szeretnék beszélni, mert mint mondok : én a huzavonának és zavarnak magvát az egész szerződésben elszerezném hintve látni, minthogy vén napjaimra egy homok lapálnak, melynek csak az az elsősége, hogy közel van Pesthez, és így egész csábja csak a jövőben létez, egyszerű arendása nem kívánnék lenni, s e szerint csak e körül forog a kérdés :

a) mennyire áll az az Általad kezelt tömegnek hasznában ilyféle zavar elhíntést túrnöd, t. i. a jelennek haszna vagy tán parancsoló helyzete végett, egy kissé feláldozni a jövőt ; és

b) mikép lehet egész általam természet szerint *conditio sine qua nont*, t. i. zavart elhinteni úgy, hogy személyed ne *compromittáltassék*, mely csak a maga javát akarja és csak azt akarhatja, de annak a massának szövevényes állapotjánál fogva »keserűt is elfogadni kénytelen az édessel« és ekkép igen erősen van kitéve a *subsumption*nak, miután sokszor ha nyerni akar kártyáit nem mindenki által megfoghatókép játszani kénytelen.

A 2-ik pontra nézve őszintén és kereken: 18000 frt évenkénti bért nem adhatok, nem is fogok adni, mert tökéletes meggyőződésem szerint, nagyon is kellene pótlani a magaméból az arendalis bért, és ehez megvallom nincs különös kedvem.

Már hogy mik azok *argumentumok*, melyek engem e meggyőződésre bírnak, ezeket rendre ezuttal fel nem hozhatom. Némelyeket azonban még is érinteni fogok.

Abelsberg nálam is volt és beszélt 2000 pengőről, de a) *ha* az uraság lekötelezi magát bizonyos mennyiségű és bizonyos ároni burgonya termesztésre; b) *ha* néhány száz hold föld adatnék hozzá és több ily »*ha*«, mely ugyan kecsegtető lehet, de engem, ki rég kiestem az illuziókból, nem tántorít. A marhavásár hozott tavál tiszta 3600, az idén tán többet hoz, mert elég eső volt, de miért kellessék azt évenként 5000-re tenni, én megvallom, nem tudom felfogni, kivált ha vasút megzavarja azt, ez a bíróság semmi kárpótlást nem ítél, mi felette hihető és azt egyedül extra *Dominium* egy perben lelem, mely a hétszemélyi tábla előtt forog.

8000 juhot tartsak! De mivel tartsam télen, ha 2, 3 év egymás után száraz? Hiszen még az idén sem lehetne tartani annyit, pedig jobb időjárást az ideinél Gödre nézve, de csak gondolni sem lehet.

És aztán a *fundus instructus*, új épületeket és kutakat, ha NB. lehet ilyeneket ásni, miket — ha valamire akarok menni — legalább is 50 m. pengőre kell számítanom, ne méltányoljam tekintetre?

Illusiók idejében vagyunk! Ez az *illusio* nem csak *politici*, de még *finantialis* kérdéseknél is mindennapi. Így például nem ismerek egy újabb idej haszonbérlet, bármily jó gazda vala is egyébiránt, ki meg nem bukott volna. Kérlek mutass egy kivételt. A papiroson álló *calculus gyönyörű*, alapja üres. Ez most a meg nem szűnő *thema*. $\frac{m}{18}$ -ra tehát sehogy se *decid*alhatom magamat, kivált mert se jó gazda nem vagyok, sem utánna kellőleg nem láthatok. Már hogy az általam proponált *summá*ról magasabbra megyek-e, azt még nem tudom. Ez csak azon esetre történhetne, ha én, a mennyiben a dolog egyéb kérdéseire nyerek megnyugtatót.

A 3-ik pontra nézve : Én magam fogok 6-ot fizetni azon summáért, mely leteendő legyen, így tehát tovább is azt óhajtom : számomra is 6-ra tétessék, s kivált miután — ha jól emlékezem — e tekintetben hajlandó látszottál lenni. Most eleinte igaz, minden oldalról ajánlanak 5-tel, de csak rövid időre. Peregjen ez le, és érjen baj, nagy kérdés kapok-e 6-ért !

A 4-ik pontot illetőleg ezuttal nem mondhatok elhatározásról, de a fentebb érintett okok miatt hasonlólag Berthára van szükségem.

Az 5-ik pontra ezek észrevételeim. Ha $\frac{m}{120}$ teszlek le, én sem kívánnék kevesebb kedvezésben részesülni mint a Grassalk-féle Massa, ha t. i. egy venné át a pusztát. Miután azonban minden arendalis jövedelem nélkül nem lehetne számadásainkban felhozni Gödöt, késznek nyilatkozom a félévi arendát, de NB. a Dercsényi-félét Sz. Györgytől Sz. Mihályig 1844. letenni ; hanem értsük egymást : Minden termés, és az egész fél évi jövedelem fejében e kívánalomtól nem álhatok el, s pedig a mely azon $\frac{m}{120}$ -ban melyet letenni kész vagyok, belé van tudva az érintett termés és jövedelem, vagy ha ez nem volna így *b)* mert az én arendám, ha lesz belőle valami, nem Sz. György, hanem Sz. Mihálytól 1844. kezdődik, és legfőképp azért, mert a mint az egész határ felhasználtatott az idén, méltó, hogy ezen csorba, melyet 1845-ben fognék szenvedni, némileg kárpótoltassék, azon netaláni »plus« által, mely az ideai termés és a még tartandó vásár fejében fogna bejönni.

A 6-ik pontra nézve hasonlólag nem kívánnék semmi elhatározót tenni Bertha nélkül.

A 7-ik pontra szinte Bertha.

A 8-ik hasonlólag.

A 9-ik pontot, noha szórul-szóra megkapád szerződési tervemet, úgy kívánnám módosítani, hogy az érintett két szigeten csak annyi fát legyen szabad kivágni, mint a milyen nélkül biztosan fennállhat a két sziget. Ha évenként csak 10-ed részét volna szabad kivágni, nem lehetne azokat soha is kertekké módosítani.

A 10-ik pontot illetőleg szinte Berthára van szükségem.

A 11-ik pont rendben.

Az általad beiktatott 12. és 13. pontot illetőleg ezeket jegyzem meg.

A 12-iket nem értem, t. i. ha a feljebb vitelről *birtokon kívül* van szó, mert ebből azt is lehetne magyarázni, hogy az árendást fognák illetni, ezen birtokon kívüliség. Többnyire ha ez nem volna is így értve . . . e kérdést sem merném abszolálni B. nélkül.

A 13-ik pontot illetőleg azt hiszem, hogy ha jól fogom fel,

inkább lemondanék az egésztől, mintsem az arendalis időszak »statust akarnék tudni a statusban«. E tekintetben tehát felvilágosításért fogok esedezni.

S most visszatérek az első pontra.

Ha jól emlékszem, szóval magad ajánlottad, hogy annak idejében, ha már meg fogunk valamiben egyezni, a kerületi tábla által az egészet átnézetni, helyben hagyatni, és ezáltal azt minden veszély ellen biztossá fognád tenni. Ezt pedig ha nem csal emlékezet tehetségem azon scrupulus elosztása végett ajánlád, melyet érzettem és érzek most is ha Hegedüs-féle bajnokok jutnak eszembe, mert valjon ezek nem fognak-e oly szerződés ellen protestálni, melyben nekem határozottan javítások engedtetnek? Már tisztelt Barátom, ha e tekintetben nem vagyok biztos, hogy t. i. olyféle Creditor és Procator kutyákkal nem lesz bajom, mint Hegedüs és Co. akkor de fele árán sem kellene Göd. E tekintetben tehát hasonlólag, és mindenek előtt megnyugtatóért esedezem.

Ezeket, mennyire idő és helyszüke engedé elősorolván, abban Veled tökéletesen kezdet fogok, hogy t. i. jobbra vagy balra, de már elvégre hova hamarabb valami oldalra el kell dűlni a dolognak.

S most halljad e tekintetben gondolatomat. Én itt maradok f. h. 16., legfeljebb 17-ig, és ebből nem eshetik egy napom is el, mert 100 dolgot kell itt végeznem, miután az idén alkalmasint nem jövök ide többé. 16. vagy 17-én Mosonyba megyek, ott Bertha leveleit találni reméllem.

Már most, tisztelt Barátom, ha hiszed mai soraim után, melyek elég őszinték valának, melyek egyébiránt szinte nem mint ultimatumok tekintendők, hogy valamiképp csak még is egyességre léphetnénk, ez esetben várom soraidat. S írájál kérlek mindenesetre ide Sopronnak át. Én Berthát rögtön Mosonyba idézhetném, és akkor, mert idő vesztés nélkül csak szóval, vagy sehogy sem fogunk egyezhetni, vagy felmennék vele Bécsbe, vagy ha teljességgel nem távozhatnék Mosonyból, Te lennél szives jönni le Mosonyba és tán mindkét oldalról siker koronázná ezen ügyben jövetelt.

E sorok, melyeket saját kezeimmel írtam, egyenesen személyedre számítvák. Személyedre, ki még tán kevesebbel lakik az illusiok sphaeraiban, mint én, és kivel ehez képest szólhatni.

Legvalódibb tisztelettel hű barátod.

Széchenyi István.

Czenk, szeptemb. 10. 1844.

4

Igen tisztelt Barátom.

E f. h. 13-án kelt becses leveledet ma vettem, mire sietve azt jelentem ; hogy szives útmutatásod szerint cselekedve, ügynökömmel hova hamarább értekezni, és Néked Göd iránti »Néze-teimet« minél előbb megküldeni, vagy személyesen átvinni, el nem mulasztandom. Ki addig is további barátságodért esedezve, valódi tisztelettel és legőszintébb rokon érzéssel vagyok hódoló hived

Széchenyi István.

Kis-Czenk, szept. 15. 1844.

5.

Különösen tisztelt Barátom.

Czenkre küldött levelednek tartalma következtében, hogy t. i. Oktob. 24-ig senkivel sem fogsz Göd iránt végezni, egy kissé hátrább tettem az idejövetel napját, és ekkép csak e pillanatban érkeztem ide. Gondolhatod, mily meglepetve éreztem magam staféta által küldött soraidtól. A kést nyakamon érzem. Ugyan mit feleljek most, miután alig marad csak egy pillanatom is, meggondolásra. Valóban kellemetlen helyzet ! Ámde azt hiszem, nincs mit sietned Göddel, mert ha oly reflectans van, mint állítod, bizonyosan még többet ad érte, ha én nem tartom meg. Ha tehát lehet, adj legalább annyi időt, míg emberem feljöhet ide Pestről, és én felmehetek vele Bécsbe. Ha meg nem tartom Gödöt, mindenesetre, mint mondám, magasabbra verjük az illetőt.

A közlött summátul nem vagyok egészen idegen... ha többiben kedvezést nyerendek. Ne precipiáld tehát a dolgot.

Tudósíts néhány sorral kérlek, valjon fel hívjam-e embere-met st. st.

Sietve Széchenyi István.

Posony éjféli 1844. szept. 20.

6.

Különösen Tisztelt Barátom !

Megvallom, bizony egy kissé nehezen esik, hogy Gödből oly igen nyakrafőrekép, mint történt, kimaradtam. Reád azonban hogy neheztelnék ? Hiába : Diu sic voluere ! És bajom az, hogy oly hatalmas versenytársam akadt ! Mert ha ilyen nem akad, ám akkor »én szabom a feltételeket« midőn most Te szabád azokat. Az egész az, hogy Neked kedvezőbbben esett a koczka, mint

nekem, és ekép Neked gratulálni lehet, én pedig megnyugodni vagyok kénytelen.

Egyébiránt, ha vetélytársammal nem végezek — a mint hogy mindég biztam ígéretedben, hogy okt. 24-ig semmiesetre nem concludálsz, és ha ezt nem írod, tüstént felmentem volna Bécsbe, — meglehetel győződve, hogy helyzetedet méltányolván, semmiesetre cserbe nem fogtalak volna hagyni, és ekkép minden bizonnyal mind arra is ráállok, mire vetélytársam köté le magát, mint most is ráállanék, ha van még idő, és lehetséges. Egy kis halasztás tehát, midőn nem ront a dolgon, segíthetett volna rajtam. Ámde, mint mondom, úgy látszik nem kellett megtörténni . . . és ekkép csak szerencsét kívánhatok Neked, tisztelt Barátom, hogy a gödi bonyodalomtól oly hatalmasan kibontakoztál!

Legyél meggyőződve, hogy azon tisztelet és rokonszenv, mellyel Irántad viseltetem, sokkal mélyebb és őszintébb, mind sem hogy valami idétlen véletlen, mellyet az események negéd fordulata szül, azt oly könnyen megkissebbíthetnék, ha bár felette keményen sujtana is az utolsó!

Isten tartson jó egészségben és jó erőben, nekem pedig ezentúl is maradjál jó akaróm, és jó barátom, mint én vagyok hű barátod és hű szolgád.

Széchenyi István.

Posony, Szept. 22. 1844.

7.

Minek utánna a Herczeg Grassalkovich Antal zár alatti tömegének jelenlegi gondnoka Nagy-Lónyai Lónyay János Ur Ő Excellentiája felszólításunk következtében késznek nyilatkozott azon summa mennyiségnek a massa jövedelmeiből leendő pontos felosztására, melly a mai napon közöttünk, és a Herczeg asszony között kötött egyesség következtében, az addig Ő Herczagsége számára fizetett, és legfelsőbb Helyen megállapított vitaliciumon felül részünkről kötelezve vagyon. Mi is ezennel említett zárgondnokot nem csak biztossá tesszük a felől, hogy azonn esetre, ha ezen felől fizetés akármely oldalról szóba hozatna, vagy nehézségül tétetne, a felelet terhét és szükség esetében a megtérítést, egyikünk a másikért jótállólag magunkra vállaljuk, hanem teljes hatalmat is adunk a tisztelt Urnak, hogy erészbeni kármentesítését Rajtunk akár mi néven nevezendő javainkból rövid szóbeli pör útján, minden törvényes orvoslatok, különösen az ellenállás és fellebb vitel mellőzésével, melyekről ezennel lemondunk, magának az általa választandó akármely megye szolgabirája által elégtételt s kármentesítést eszközölhessen.

Pest Augustus 27-ikén 1846-k Eszt.

Idb. Gróf Forgács Antal sk. (pecsét)

Gróf Viczay Károly sk. (pecsét)

Fluk Eduard sk. mint Méltóságos Hallerkői Gróf Haller Lajos urnak az Erdélyi ítélő mester előtt kinevezett meghatalmazottja. (pecsét)   Közli: DR. NYÁRY ALBERT báró.

KIADATLAN OKLEVELEK.

— Első közlemény. —

Az alább közzétett kiadatlan oklevelek részint a saját gyűjteményemben őrizett eredetiekből, részint a kezemhez került hiteles másolatok közül valók. Kiszemelésüknél sem szeszély, sem pusztá véletlen nem vezetett engem. Minden egyes darabnak megvan a maga családtörténelmi, földrajzi vagy chronologiai értéke, melyet a hozzájuk fűzött magyarázó szövegben kellőleg kiemeltem.

I.

1260 okt. havában.

A pécsi káptalan bizonyítja, hogy Almai Benedek özvegye és leányai az őket illető hitbéri és leánynegyedi részeit Benedek rokonaitól megkapták.

Jurko praepositus Quinqueecclesiensis eiusdemque loci capitulum omnibus praesens scriptum cernentibus salutem in domino sempiternam. Ad universorum notitiam volumus pervenire, quod partibus, scilicet domina Zuga nomine, *relicta Benedicti de Alma et filiabus suis Steme nomine, uxore Pauli filii Zuda et Gallatya domicella filia Endre et Paulo praedicto genere suo ex una parte et Martino fratre dicti Benedicti et filio eiusdem Lancreto ex altera, coram nobis constitutis, praedictus Martinus solvit coram nobis summam triginta marcarum dominae praefatae relictiae Benedicti pro dote sua, dando mancipia, videlicet Syculus cum uxore sua Supka et tribus filiabus Scemus, Damaka et Elyzabet nominatis et animalia secundum condignam aestimationem et insuper tradidit eidem unam ancillam nomine Marguaretam. Praeterea filiabus suis uxori Pauli et domicellae filiae Endre praedicti pro quarta earumdem dedit de terra nomine *Zalaylok* centum et decem jugera simul cum feneto et nemore et sessionem villae certis metis distinctam; item decem jugera terrae, quae fuerat terra libertinorum ipsius Martini, quae adjacet inter terram dicti Pauli et vineam fratris sui Benedicti sitam in Zeleus et*

unam ancillam Elyzabet nomine, filiam praefatae Marguaretae, perpetuo possidendam. Praefatae itaque dominae tam summam triginta marcarum, pro dote solutam, quam terram, vineam et ancillas, pro quarta traditas, proprio ore confessae sunt, seplenarie recepisse, reddentes super dote et quarta praedictum Martinum omnino expeditum, ita quod nec ipsae dominae, nec earum heredes vel cognati super ipsa dote vel quarta poterunt amplius molestare. Hoc insuper adnotato, quod si dictae dominae mancipia seu ancillas vel terram aut vineam supradictam aliquo unquam tempore voluerent venditioni exponere, non poterunt Martino vel suis heredibus inrequisitis. Praedium quoque *Hoboy* nomine praedicta domina et *Bernoldus* ac *Petrus fratres sui*, quemadmodum sententiatum fuerat, recepto iuramento dicti Martini coram nobis, quod suum praedium fuerit hereditarium et non cum dicta domina delatum, perpetuo eidem dimiserunt possidendum. Nos igitur ad petitionem praedictarum dominarum litteras praesentes, nostri appensione sigilli roboratas, praedicto contulimus Martino in supradictae satisfactionis testimonium et munimen. Anno gratiae MCCLX mense Octobris. Henrico cantore, Andrea custode, Wenceslao decano ceterisque quampluribus ibidem existentibus. Datum per manus magistri Guncel lectoris Quinqueecclesiensis.

Ezen oklevelet a pécsi káptalan 1342 márcz. 9-én *Lancreth fia István* kérésére átírta. Az átírat eredetije megvan az esztergami káptalan országos levéltárában Capsa 14. fasc. 6. Nr. 22. alatt.

* * *

Az ezen okiratban szereplő Almai-család tagjai az ismert *tapsonyi Anthimfi* család őseihez tartoznak. Mindeddig ezen család legkorábbi őseiről okirati alapon csak a következő stemmatőredéket tudtam szerkeszteni:

I. Márton

Almai II. Márton 1275	Almai István 1217 † 1275 el.
Almamelléki Lankréd Zsöngöd 1275	1275

Közleményünkebbeli ismereteinketsok tekintetben gyarapítja.

1. Mindenek előtt azt találjuk, hogy I. Mártonnak még egy Benedek nevű fia is volt, ki 1260 okt. havában már nem él. Ennek van egy Zuga nevű neje és két leánya: Steme és Galatya. Az özvegynek fivérei: Bernold és Péter. Steme férje Zuda fia Pál. Galatyáról azt mondja forrásunk, hogy Endrének a leánya, de világos, hogy ő az okiratban mondottak alapján Endrének nem

a leánya, hanem neje. Vajjon ezen hiba már az 1342-ben történt átírás alatt belecsúszott, vagy vajjon Knauz Nándor, kinek másolatából ezen darabot ismerem, rosszul írt vagy olvasott, nem tudom.

Miután Almai Benedek özvegyét és leányait fivére Márton és ennek fia Lankréd kielégítette, világos, hogy Benedek fiörökös hátrahagyása nélkül halt meg.

Oklevelünk alapján ezen Benedeknek korábbi nyomára is akadunk. Midőn a pécsi káptalan 1217-ben a somogy megyei Basal nevű birtok eladásáról tanuskodik, a határos birtokosok sorából, kik az Alma folyó mentén és a nagy Almai hid táján birtokolnak, *Márton fiait*, Istvánt és *Benedeket* is említi.¹⁾

2. Ugyanakkor említik, hogy Basal szomszédságában, az Alma-folyó déli irányában a »predium Zuda« is fekszik. Miután Zuda nevű helységet sem akkori, sem későbbi időből sem Baranya-, sem Somogy megyében nem ismerünk, több mint valószínű, hogy ez nem hely-, hanem személynév, tehát Zuda nevű úrnak a praediuma és így majdnem bizonyos, hogy ezen Zuda az 1260-ban szereplő Almai Steme férjével, Pállal azonos.

3. Az onomastikára nézve érdekes, hogy az ismert görög Galatea név (melyet egyik tengeri nympa viselt) a magyar okiratban mint Galatya és női személynév szerepel.

4. A földrajzi tárgyakra nézve a következő megjegyezni valóm van :

a) *Szalaylak* nevű helyet már nem ismerünk. Volt valamikor Baranya megyében egy (S)Zala nevű helység²⁾, de ez aligha azonos Szalaylakkal.

b) *Szóllós* nevű helység több volt Baranyamegyében, de a nagyobb valószínűség a mellett vall, hogy a még jelenleg is létező Herczeg-Szóllóssel van dolgunk.

c) *Hoboy* nem más, mint a jelenleg Somogy megyében létező *Hobol*. 1409-ben tapsoni Anthim fia János ennek tulajdonosa, miután zálogban tartotta.³⁾ Most már tudjuk, hogy ezen helység 1260-ban Baranyamegyéhez tartozott és hogy Almai II. Mártonnak öröklött birtoka.

d) Lankréd fia Istvánt, ki ezen darabot átíratta, mindeddig csak 1330-ig ismertük; most tudjuk, hogy még 1342 márcz. 9-én is élt.

¹⁾ Wenzel XI. 153.

²⁾ Előfordul már 1227-ben (Wenzel VI. 441.).

³⁾ Hazai okmánytár III. 268. 269.

Mindezek alapján már most a tapsoni Anthimfiak őseiről a következő bővített nemzedékrendi táblát adhatjuk :

I. Márton			
Almai Benedek 1217 † 1260 okt. el. Neje: Bernold és Péter † nővére Zuga 1260	Almai István 1217 † 1275 el.	Almai II. Márton 1260—1275	
Steme 1260 férje: Zuda fia Pál 1260	Galatea 1260 férje: Endre 1260	Almamelléki Lankréd 1260—1275	Zsöngöd 1275
Kozma 1330—1344	Dömjén 1330—1344	Leonecz 1330—1361	Anthim 1330—1377 <i>a tapsoni Anthimfiak egyenes őse. ¹⁾</i>
		Bekő 1313	István 1313—1342
			János 1313

II.

1270 nov. 8.

Bázs, Szolgagyórmegye főispánjának ítélete a Galgóczvári rév-vám ügyében.

Nos magister Baas comes Zulgagewryensis memoriae commendamus significamus universis quibus expedit per praesentes, quod venerabilis pater Vincentius miseratione divina episcopus Nitri nsis sua nobis propositione monstravit, quod decimam partem tributi de Galgoch tam in transitu pontis quam aquae ipsum de jure contingentem tributarii de eadem Galgoch sibi et suis procuratoribus plenarie more debito non persolvissent et specialiter de his, quae in meatum aquae transeunt, videlicet astrues, asseres et alia aedificia lignorum ac alia quamplurima de quibus satisfacere renuissent, asserentes iidem tributarii de his, quae ubidem in aqua transeunt, eidem episcopo nihil penitus provenire. Nos igitur convocatis jobagionibus eiusdem castris nostri, videlicet *Tewka filio Symonis de villa Taman* maiore exercitus, Nicolao maiore speculatorum, *Stephano de Vndruh* ac aliis omnibus dicti castris nostri jobagionibus interrogantes diligenter scivimus veraciter ab eisdem, quod idem dominus episcopus ac alii sui antecessores decimam partem tributi de Galgoch tam in transitu pontis quam aquae semper receperunt et perceperunt pleno jure, unde nos ipsam decimam partem tributi de eadem Golguch tam in transitu aquae, quam pontis justitia suadente

¹⁾ V. ö. Wenzel XI. 153. 332. XII. 161. Hazai okmánytár VI. 162. Sopronm. oklevéltár I. 334. Századok 1872. évf. 671. Pannonhalmi oklevéltár II. 500.

prout congruebat statuimus et assignavimus percipiendam eidem domino episcopo et suis successoribus pleno jure. In cuius rei testimonium et ad majoris stabilitatis incrementum praesentes litteras concessimus, ne processu temporis super ipsa decima parte tributi lis et quaestio possit suscitari, sigilli nostri munimine roboratas; datum anno 1270 in octavis omnium sanctorum.

Eredetije a pozsonyi káptalan országos levéltárában Capsa 13. fasc. 2, nr. 5 alatt őriztetik.

* * *

Midón Nagy Imre 1891-ben a Hazai Okmánytár VIII. kötetében (41. old.) Bertrand Szolgagyórmegye főispánjának 1243-ban kelt okiratát kiadta, szükségesnek találta annak hangsúlyozását, hogy »eddigelé szolgagyóri ispán által kiadott oklevelet nem ismertünk«. Fentebbi darabunk azonban nem csak hogy ezen okiratok számát növeli, de még egyéb irányban is elég érdekes.

a) Mindenek előtt bővíti az Árpád-kori tisztviselőkről szóló ismereteinket. Bázs-ról tudtuk ugyaneddig is, hogy Szolgagyórmegye főispánja volt, de erről csak egyetlen egy hazai okirati adat volt ismeretes, melynek értelmében e minőségben 1272 jun. 17-én szerepelt. Most pedig tudjuk, hogy e minőségben már 1270 nov. 8-án működött és miután tudjuk, hogy ő a XIII. század hatvanas éve végén István társkirálynak pártját fogta, biztosra vehetjük, hogy őt V. István mindjárt trónralépte után Szolgagyórmegye főispánjává kinevezte.

b) Az Árpád-kori Szolgagyórmegyét Pauler Gyula Galgóczmegyével azonosnak vette. Allítását abban is találjuk igazoltnak, hogy Zsámboki Ajnárd, ki 1257-ben Galgóczmegye főispánja, 1258-ban mint szolgagyóri főispán szerepel és hogy Vaszteji Rajnald, ki 1273 márcz. 30-tól 1274 aug. 4-ig szolgagyóri főispán, 1274 aug. 17-én mint Galgóczmegye főispánja működik. Okiratunk már most annyiban támogatja a két megye azonosságát, a mennyiben Bázs szolgagyóri főispán a galgóczi vám ügyében biráskodik. Hogy miért használják az okiratok egyszer a »Galgócz«, máskor a »Szolgagyór«-megjelölést, egyelőre nem tudjuk.

c) Az itt szereplő Bázs a Barsmegyében virágzott Garan-Mikolai családnak egyik őse, kinek életéről más helyen már írtam.¹⁾ Családi viszonyaira fenti okirat nem vet világosságot, mert a benne előforduló helynevek csak a galgóczi vár nemes jobbágyságra vonatkozik. Ezek nevezetesen *Tamáni* Simon fia Tőke és *Undruhi* István. Mindkét helység e néven most már ismeretlen. Undruh kétségkívül valamely Ondrehó (ilyen létezik

¹⁾ Századok 1897. évf. 39—43. — Turul 1901. évf. 25.

most is Nyitra megye érsekújvári járásában) nevű falu. Midőn a nyitrai káptalan 1229-ben a szolgagyőri várjobbágyok és Szelőcei Péter közt Bagonya birtok miatt folyt ügyben bíraskodik, a várjobbágyok közül *Stephanus de villa Ondruh* is szerepel.¹⁾ Lehet, hogy ezen István 41 évvel később (1270-ben) is élt, de valószínűbb az, hogy a mi darabunkban előforduló István az ő fia.

Tamán-ra nézve megjegyzendő, hogy ez 1261-ben a nyitra megyei Báb helységek határjárásakor Család és Tőke (terra Thwke) mellett említetik. 1379-ben Tamáni János fia *Miklós* szerepel.²⁾ Tőke major exercitus (= hadnagy) és Miklós a major speculatorum (= az örök hadnagya) eddig ismeretlen személyek; az előbbire nézve megjegyzendő, hogy Tőke az Árpád-korban nagyon divó személynév lehetett, mert még most is számos Tőkés és Tőke-összetételű helységnevet ismerünk és kétségtelen dolog, hogy mindezek egyik Tőke nevű uruktól nevüket vették. (?) — A később előforduló T(h)óka név talán Tőke-vel azonos.

A Bázs (Baas) névre megjegyzendő, hogy Zalamegyében Baso (Bázsó) a XIV. században előbb mint személy-, később mint családnév (pl. büki Bázsó) szerepel; úgy látszik, hogy Bázsszal azonos.

III.

1304 márcz. 13.

A győri káptalan bizonyítja, hogy a Vöki nemesek Vök nevű birtokuknak Homorói István fia László által történt elfoglalása ellen tiltakoznak.

Nos capitulum Jauriensis ecclesiae damus pro memoria, quod *Petrus filius Peturke de wiluch* pro se, *Mark et Paulo fratribus suis* ad nostram accedens praesentiam praestatus est, quod *Ladizlaus filius Stephani de Humoro* in perturbatione regni per *potentiam theothonicorum, qui nunc resident in castro posoniensi*, deteneret possessionem eorum *wilk* vocatam in comitatu posoniensi occupatam, propter temporis inpacati auctoritatem non possent invenire aliquam justitiam in hoc facto ac competentem iudicem non haberent. Dicunt etiam, quod coram primatialibus nobilibus et aliis repetivissent terram suam a Ladizlao memorato, qui nec ipsam terram reddere voluisset, nec aliquod instrumentum rogatus et petitus exhibuisset, quo mediante ipsam possessionem deteneret. Datum feria sexta post dominicam laetare. Anno domini Mo CCCo quarto.

¹⁾ Hazai okmánytár VII. 16.

²⁾ Apponyi-oklevéltár I. 5. 197.

Hártya. Pecsétje már hiányzik. Hátán egykorú írással: *Protestatio filiorum peturke de collokoz . . . contra Ladizlaum filium Stephani de Humoro.* — Gyűjteményemben.

* * *

Oklevelünk főértéke abban rejlik, hogy az országos történelemre bizonyos fényt vet. A felperesek arról panaszkodnak, hogy az osztrákok most a pozsonyi várban székelnek, hogy ennek következtében nyugtalan idők járnak és hogy peres ügyük nem nyerhet igazságos elintézést. — Tudjuk, hogy III. András második nejének, Habsburgi Ágnesnek hitbérül Pozsony városát és Pozsonymegyét adta, így tehát megmagyarázható, hogy ezen területek András halála után osztrák közigazgatás alá kerültek.

Viluch ugyanaz mi Wilk, mindkettő pedig nem más, mint a Pozsonymegye felső-csallóközi járásában még most is létező *Vök*. az eredeti kiejtése *Völk*, mely nem más, mint a szláv Vlk (= farkas) magyaros kiejtése. — Velek és Welk előfordul mint személynév is, mindkettő pedig szintén Vek (Völök, Wölk) és így bizonyosnak vehető, hogy e helység valamely Velek nevű urától nevét kapta.

Az érdekelt feleket is ismerjük.

1260 nov. 30-án Péter fiai: Péterke, Ivánka (és egy meg nem nevezett harmadik) Vöki birtokosok. 1311-ben Péterke fiai Márk, Péter és Pál a »Rédei« nevet használják. Ezen ifjabb Vöki Péter neje Katalin 1322-ben már özvegy.

A Homoróiak, illetve István fiai László és Jakab 1275-ben merülnek fel; róluk és utódaikról szól Wenzel XII. 407., 593., 661.

IV.

1322 júl. 19.

A pozsonyi káptalan előtt Álmod utódai beleegyeznek, hogy Detre alispán a Kyuzföld (= Kövesföld) nevű birtokot Chugud utódainak és társaiknak eladja.

Universis Christi fidelibus praesentes litteras inspecturis capitulum ecclesiae Posoniensis salutem in domino sempiternam. Ad universorum notitiam tenore praesentium volumus pervenire, quod constitutus personaliter coram nobis *Gregorius filius Jacobi filii Almud de genere udvornicorum pro se et pro Chanka filio fratris sui* prout dixit, est confessus oraculo vivae vocis, quod quia nobilis vir *Ditricus curialis comes Posoniensis* dictum Jacobum patrem suum, quem pro suis excessibus evidentibus de provincia Chollokuz licentia verate jiciendo eum ut proscriptum, redire permisit ad dictam provinciam et in domo sua commorari, quandam terram

emptitiam quondam dicti Jacobi patris sui *Kyuzfeulde* nuncupatam, quae eidem comiti pro suis exigendis de jure fuerat devoluta, quam idem comes Poseniensis *Stephano et Petro filiis Andreae filii Chugud, Blasio filio Bekud et Nicolao filio Elije* cum suis utilitatibus vendidit jure perpetuo possidendam et tenendam, eosdem Stephanum, Petrum, Blasium et Nicolaum libere et quiete cum suis portionibus, si quas forte in eadem terra habere videretur, emere permisissent. Obligando se, quod quicumque processu temporum eosdem Stephanum, Petrum, Blasium et Nicolaum, aut eorum successores ratione portionis ipsorum in eadem terra existentis vellent forsitan molestare, extunc iidem Gregorius et Chanka cum suis successoribus tenerentur expedire propriis laboribus et expensis. In cuius rei testimonium praesentes concessimus litteras sigilli nostri munimine roboratas. Datum feria secunda proxima ante festum b. Jacobi apostoli Anno dom. Mo CCCo vigesimo secundo.

Hártya; az ép pecsét sötétvörös és sárga selymen függ. Pozsonyi káptalan országos levéltára, Capsa 14. fasc. 10. nr. 47. Küloldalán 18-ik századi írással e szó: Küuesföld.

* * *

Fejér két helyen (III. 1., 364—367. és VIII. 1., 83—85.) egy és ugyanazon tartalmú oklevelet közöl, melynek lényeges különbsége csak abból áll, hogy az egyikben Detre, a másikban Domonkos Pozsonymegye alispánja a kibocsátó s hogy az első 1301-et, másika pedig 1022-öt veszi keltezési időnek. A III. kötetben közöltet Fejér Gyurikovits György történelmi analectáiból vette, a másakra megjegyzi, hogy Kaprinai ezt az esztergami főkáptalannak 1767-ben történt átírásából közölte. Gyurikovitsnál Detre az alispán, 1301 a keltezés; Kaprinainál Domonkos az alispán, 1022 a keltezés. Már most az a kérdés, melyik adat a helyes? Erre pedig közölt oklevelünk teljesen kielégítő felvilágosítást ad.

Fejér közleményének tartalma a következő: Pozsonymegye alispánja és szolgabírái előtt Pető és János nevű csallóközi udvarnokok arról panaszkodnak, hogy *Almud fia Jakab fia Péter* saját és atyja nevében *Kyusfölda* nevű birtokukat Máté és Lőrincz nevű jobbágyainak törvénytelen és csalárd módon eladta. Az eladók már többször lettek a megye törvényszéke elé idézve, de miután meg nem jelentek, a megyei tisztviselők az udvarnokok elnökeivel (?) és egyéb csallóközi nemesekkel egyetértőleg ítéletileg kimondják, hogy Almud fia Jakab és fia Péter hamisítók, hogy őket becsstelenítő és arczbőrükbe beégetendő jellel megbélyegzik, Csallóközből kiutasítják és összes birtokaiktól megfosztják. Az alispán el is rendeli, hogy a Kyusfölda nevű vásá-

rott birtokuk, *Chugud fia András fiai István és Péter, Bekud fia Balázs és Illés fia Miklós* nevű udvarnokok birtokába 18 márka vételáron átmenjen. Ezen birtok *Lucse* nevű föld, *Latus* fia Péter birtoka és *Fenesár* nevű viz között fekszik. Kelt Pozsonyban, 1301 jún. 29-én (a Kaprinai-féle átiratban pedig 1022 jún. 29-én).

A mi oklevelünkben pedig azt olvassuk, hogy *Almud* fiát, *Jakabot* *Detre* Pozsonymegye alispánja büntetetei miatt Csallóközből kiutasította, később pedig neki kegyelmezett, a mennyiben megengedte, hogy visszatérjen és házában lakhasson. Ezen *Jakab* fia *Gergely* és fivérének *Thanka*¹⁾ nevű fia 1322 júl. 19-én kijelentik a pozsonyi káptalan előtt, hogy *Detre* alispán iránti hálából most már beleegyeznek, hogy a valamikor atyjuk kezén volt *Kyuzföldi* birtokrész, melyet *Detre* akkor, midőn atyjukat elmarasztalta, *Chugud* fia *András* fiainak *Istvánnak* és *Péternek*, továbbá *Bekud* fia *Balázsnak* és *Illés* fia *Miklósnak* eladott, a vevők birtokában maradjon.

Hogy ezek után melyik a két *Fejér-féle* előadás közül a helyes, arra fényes világot vet azon körülmény, hogy a kiközösítési okirat helyes szövegét most már ismerjük.

Detre pozsonyi alispánnak oklevele, melynek erejével *Álmod* utódait kiközösíti, Pozsonyban 1322 jún. 24-én lett kiállítva. Miután *Jakab* fia *Gergely* és unokaöcscse *Thanka* 1322 júl. 19-én az eladásba beleegyeztek, a vevők még ugyanazon napon iparkodtak, hogy a pozsonyi káptalan ezen beleegyezést a *Detre-féle* okirat átírásával megörökítse. Az erről szóló káptalani kiadkövetkezőleg hangzik :

Universis Christi fidelibus praesentes litteras inspecturis capitulum ecclesiae Posoniensis salutem in salutis largitore. Ad universorum notitiam tenore praesentium volumus pervenire, quod accedentes ad nostram praesentiam *Stephanos filius Andreae filii Chugud* et *Blasius filius Bekud* de genere udvornicorum, exhibuerunt nobis litteras nobilis viri *Dittrici curialis comitis Posoniensis*, in quibus requirebat nos diligenter, quod nos seriem litterarum suarum nostris litteris inseri faceremus, quarum tenor per totum talis est. (Következik *Detre* alispánnak 1322 jún. 24-én kelt kiközösítési oklevele.) Nos vero justis et legitimis petitionibus ejusdem comitis inclinati, praedictas litteras suas de verbo ad verbum nostris litteris inseri fecimus praesentibus, sigillique nostri munimine fecimus consignari. Praesente Pete filio Pauli,

¹⁾ Az okirat *Chanka*-nak nevezi, de miután Pozsonymegye felső-
csallóközi járásában egy *Tankháza* nevű helység még most is létezik, melyet
régibben (pl. 1489-ben Sopronmegyei oklevéltár II. 555.) *Thankhaza*-nak
is írtak, világos, hogy *Álmod* unokája nem *Csanka*, hanem *Tanka*.

Johanne filio Cozmae, Johanne filio Benedicti, Husvét filio Urachy, Hona, Abreae filio Buhtus, Paulo filio Bortal, Jwahun et Sebastiano filiis Chene, Johanne filio Heeten, Thoma filio Petri, Paulo filio Cazmery, Stephano filio Sauli et Paulo filio Mathyae, commetaneis et vicinis praedictae terre Kyusfeuldi, coram nobis personaliter comparentibus, eosdem Stephanum, Petrum, Blasium et Nicolaum eandem terram Kyusfeuldi, fenetum praedictum ac dicta novem jugera cum omnibus suis utilitatibus absque aliqua contradictione penitus emere permiserunt. Datum feria secunda proxima ante festum beati Jacobi apostoli Anno eiusdem (sic!) ut supra.

Pecsétje vörös-sárga selyem-zsinóron függ. Eredetijét a pozsonyi káptalan országos levéltára Capsa 9. fasc. K. Nr. 1. alatt őrzi.

* * *

Hátra marad még, hogy az oklevelünkben előfordulón személyekről és földrajzi tárgyokról egyet-mást elmondjunk.

Almod fia Jakab már 1303 máj. 18-án szerepel mint az udvarnokok egyik seniora. Vajjon az illető okiratban¹⁾ említett »de Sele« (ez kétségkívül Gelle) családi nevére vagy az illető udvarnokok lakóhelyére vonatkozik? nem tudjuk. (!)

A Pozsonymegye alsó-csallóközi járásában még most is létező (Nagy- és Kis-) *Lúcs* község első nyomát 1248-ban találjuk, midőn Szentgróti Dénes nádor a »terra udvornicorum Luche«-t említi.²⁾ 1250-ben Luchey a neve³⁾; 1282 aug. 9-én Chugut fia Cheme de Luche szerepel⁴⁾; 1295 aug. 7-én már *Szilás*-, Chugud-, Bike- és Felsőluche nevű falvak fordulnak elő. Chugudluche urai akkor: 1. Töbör és fia Jakab, 2. Gergely fia János, 3. *Chugud fia András*, Cene (tévesen Cemes) fia Egyed, 4. Endre⁵⁾. 1297-ben III. András Luchei Chugud fia Andrást, hű udvarnokát, fratreseivel együtt összes birtokaiban nemesíti. Rokonai a következők: 1. édes fivérei (Chugud fiai) Cene (Chemen) és Endre; 2. Chyk fia Töbör; 3. Salomo fia Sámuel; 4. György fia János; 5. Lőrincz fia Benedek; 6. Bech fia Karácson.⁶⁾ Töbör, ki már 1276-ban »de Luce« néven ismeretes,⁷⁾ két fiut hagyott, Jakabot és Fintát, kikkel 1316 nov. 1-én találkozunk.⁸⁾

¹⁾ Fejér VIII. 1. 150.

²⁾ Wenzel, II. 207.

³⁾ Hazai oklevéltár, 18.

⁴⁾ Knauz, II. 154.

⁵⁾ Wenzel, V. 132. 144.

⁶⁾ Wenzel, X. 259.

⁷⁾ Mon. Rom. Episc. Vespr., I. 369.

⁸⁾ Anjoukori Okmánytár, I. 405.

V.

1323 Várad, jun. 5.

I. Károly király elhalt fiának, a kis Károlynak lelki üdvéért elrendeli, hogy a pozsonyi káptalan Szilincs és Tyrnie (= Torony) nevű birtokokat visszakapja.

Karolus dei gratia rex Hungariae, fidelibus suis universis baronibus, comitibus, castellanis, officialibus ac universis nobilibus specialiter autem magistro Nicolao comiti Psoniensi aliisque omnibus hominibus cujuscumque status seu conditionis existentibus, quibus praesentes ostenduntur, salutem et gratiam. Cum nos almae matris ecclesiae salutari devotione permoti, *novissime diebus istis karissimo primogenito nostro Karolo parvo vocatione dominica translato*, ob nostram et eiusdem filii nostri, nec non progenitorum nostrorum salutem, votum voverimus omnes possessiones universarum ecclesiarum regni nostri et quaelibet jura earumdem restituere pleno jure, fidelitati vestrae firmissime auctoritate regia praecipimus per praesentes, quatenus quicumque vestrum quascumque possessiones seu jura ecclesiae Psoniensis habent et tenent, statim visis praesentibus omni occasione et dilatione postpositis, eidem ecclesiae Psoniensi dimittere libere et restituere plenarie debeatis, aliud, ne fractores voti nostri habeamini, facere non audentes; ut autem votum nostrum hujusmodi efficacius reddere domino valeamus, ad omnes possessiones dictae Psoniensis ecclesiae et jura quaelibet eiusdem, a quibuslibet ea tenentibus, habentibus et detinentibus in ipsius ecclesiae Psoniensis praejudicium et jacturam, auctoritate nostra auferendum, recipiendum et eidem ecclesiae reddendum et specialiter ad restituendas possessiones saepedictae ecclesiae Zelench et Tyrnie vocatas, in comitatu Psoniensi existentes hominem nostrum te magistrum Nicolaum comitem Psoniensem praesentibus deputamus, mandantes et precipientes tibi regio edicto per praesentes, ut praenotatum votum nostrum exequendo, omnes possessiones eiusdem Psoniensis ecclesiae, a quibuslibet easdem detinentibus, seu jura, praesertim possessiones Zelench et Tyrnie praefatas auferre auctoritate nostra ei ipsi Psoniensi ecclesiae restituere debeas pleno jure, occasione, dilatione et contradictione quorumlibet non obstante. Datum Waradini die dominico proximo ante festum beati Barnabae apostoli, anno domini M^oCCC vicesimo tertio.

Hártya. Hátulján a pecsét nyoma. Eredetiye a pozsonyi káptalan magánlevéltárában. Capsa C. fasc. 5. nr. 49. alatt.

Knauz, kinek másolatából ezen darabot ismerem, a következőket fűzi hozzá: Ezen meg a Capsa 11., 124. sz. a. okirato-

kat megerősíti Károly király Miklós pozsonyi prépost kérésére 1326 decz. 18 án. E megerősítő levél hasonlít egészen a Capsa 5., 53. szám alattihoz e két csekély eltérést kivéve. A záradékban Henrico Wesprimiensi után jövő »aulae dominae reginae cancellario« és »Philippo palatino« után jövő »iudice Cumanorum« e jelen okiratban kimaradt. Ez okirat hártján van írva, veres fehér selymen függ a kettős pecsét maradványa. Capsa 11., nr. 126. Ez okiratot ismét megerősíti 1357 jan. 18 án I. Lajos, a szöveg mint a bevégzés, mint a záradékban mindenben hasonlít a Capsa 4., 43. számhoz. * * *

I. Károly királynak Károly nevű fiáról a legtöbb író — legalább tudtommal — egyetértőleg azt állítja, hogy 1321-ben született és ugyanazon évben meghalt; okirati adatot azonban nem ismerek erről. Közleményünk nem csak erre, de még egy más okirat hitelességére is világító fényt vet.

Miután Károly király 1323 jun. 5-én mondja, hogy Károly nevű fia »novissime diebus istis« tehát »e napokban« meghalt, biztosra vehetjük, hogy *Károly királyfi 1323 május végén már meghalt*. Egyezik ezzel a fenti napon tett intézkedés is, a meny nyiben szintén biztosra vehető, hogy a király fájdmának első kinyilatkoztatása alatt gondoskodott az egyházzól.

A másik pont, melyre az okirat világító fényt vet, a következő:

Fejér VIII. 3., 213—215. egy oklevelet közöl, melynek erejével I. Károly király 1327 okt. 31-én a tihanyi apátságnak a tőle elidegenített birtokokat visszaadja. Teszi ezt pedig a következő indokolással: »Quod cum nos devota consideratione inducti et permoti pietate ad ea, quae officio nostri regiminis incumbunt, *novissime diebus istis carissimo primogenito nostro Carolo parvulo vocante divina voluntate decedente, ob nostram et eiusdem filii nostri ac progenitorum nostrorum sempiternam salutem votum voverimus restituendi universas possessiones ecclesiarum regni nostri quarumlibet ac jura omnia et ecclesiae etc.*«; az aláhúzott helyek tehát szószerint a fenti darabunkban előfordulókkal azonosok, míg a többiek lényegükben, csak más szórendben és minden újabb gondolat nélkül, ugyanazt kifejezik. Fejér ezen darabot a Hevenesi-féle gyűjteményből vette át, ki ezt szerinte »ex autographo archivi Cameralis« merítette.

Ezen oklevél hitelessége ellen a következők szólnak:

a) Mindenek előtt feletten feltűnő, hogy Károly király — akár 1321-et veszünk vagy 1323-at — csak évek után emlékszik vissza elsőszülöttjének elhalálzására és hogy az e feletti fájdmának csak oly későn ad kifejezést. Lehetetlenség feltételezni, hogy az

adományozásra őt buzdító lelki állapota csak hat vagy négy év múlva ébredt volna fel benne. Ha ezen hangulatban 1323-ban adta vissza a pozsonyi káptalannak Szilincset, lehetetlen elhinni, hogy ugyanezen hangulat benyomása alatt a tihanyi apátságról csak négy évvel később emlékezett volna vissza.

b) Eddigi ismereteink szerint Károly királynak a kis Károly elhalálózásától kezdve 1327 okt. végéig két fia született: László 1324 okt. 1-én és Lajos 1326 márcz. 2-án (András 1327 nov. 30-án, tehát éppen egy hónappal a tihanyi apátság számára kiállított oklevél után született). Okirati tudomásunk van arról is, hogy 1327 febr. 13-án Károly király János cseh királylyal szövetségelt és ezen alkalommal László nevű fiát Annával, a cseh király fiával eljegyezte (Fejér VIII. 3., 193.). Tekintettel már most arra, hogy 1327-ben két élő fia volt (László csak 1329-ben halt meg), önkénytelenül kell ismételtlen kérdeznünk, mi indíthatta őt ilyen körülmények között arra, hogy a már 1323-ban elhalt kis Károlynak lelki üdvére való hivatkozással a tihanyi apátságról gondoskodjon?

Mindezek alapján kimondható, hogy Fejér közleménye, ha tényleg Károly királyfit említi, hamisítvány.¹⁾

VI.

1323 Pozsony jun. 18.

Pozsonymegye tisztviselői tanúsítják, hogy a pozsonyi káptalan a pozsonymegyei Szempcz vidékén fekvő birtokait visszakapta.

Nos magister *Petrus curialis comes Posoniensis* et *Andreas de Churle*, *Petrus de Guttur*, *Leupoldus de Paka* et *Walentinus de Werekne*, *judices nobilium*, *significamus universis*, quibus *expedit*, *praesentium per tenorem*, quod cum nos ad *petitionem* et *instantiam discretorum virorum*, *magistri Nicolai praepositi* et *capituli ecclesiae posoniensis nobilem virum Nycolaum filium Eleek*, *hominem nostrum* et *Dominicum filium Damiani de Beel*, *jobagionis castri posoniensis*, ad *reambulandas et restituendas possessiones dictae ecclesiae posoniensis*, in *comitatu posoniensi* existentes, si *contradictores non apparerent*, una cum ipso *praeposito misissemus*, *iidem Nycolaus et Dominicus ad nos reversi*, *unanimiter retulerunt*, quod *terram dictae ecclesiae posoniensis Beel vocatam, juxta et inter ecclesiam sancti Nycolai et terram de Zemch*, *terram Budy*, *terram Beel jobagionum castri et terram minor Beel existentem* et *terram seu villam antiquitus Dyaky, nunc vero minor Kurmusd vocatam eiusdem ecclesiae Posoniensis*

¹⁾ Utólagosan találtam, hogy Erdélyi »A tihanyi apátság kritikusk oklevelei« című dolgozatában Fejér okiratát hamisítványnak nevezi.

justa aquam Polazou, inter terras Budy, Scemch, *Reche* vocatas et terram Deme hominis castrensis sitam et existentem, ac terram similiter ipsius ecclesiae posoniensis *Toxun* vocatam, inter villam *Galanta* et terras *Leupoldi de Paka*, *Nicolai quondam dicti Bud filiorum Nicolai filii Johanca* et *Ladislai filii Salamonis* existentem, vocatis omnibus vicinis et commetaneis dictarum terrarum, per metas seu terminos et distinctiones antiquas reambulassent, et cum nullus apparuisset contradictor seu prohibens, praedictas tres possessiones seu terras, videlicet terram Beel cum vineis intra metas seu terminos eiusdem terrae, in monte, qui antiquitus mons *Glyris* vocabatur, plantatis et existentibus, et villam *Dyaky* ac terram *Toxun* cum omnibus utilitatibus et pertinentiis earum universis coram commetaneis et vicinis possessionum ipsarum, eidem praeposito et ecclesiae posoniensi restituissent pacifice tenendas et possidendas. Nos vere dictis et verbis eorundem N. et D. fidem plenam adhibentes, cum idem praepositus manifeste ad scitum nobilium et aliorum hominum comitatus posoniensis super reambulatione et restitutione praedictarum et aliarum possessionum dictae ecclesiae posoniensis modo debito et ordine processisset, et quia etiam coram nobis contra eundem praepositum et ecclesiam posoniensem nullus apparuit contradictor, seu agens et litigans: restitutionem praedictarum possessionum Beel, Dyaky et Toxun vocatarum per eosdem N. et D. factam approbantes et confirmantes, praesentes eisdem praeposito et capitulo, in praedictorum omnium testimonium et firmitatem concessimus, sigilli magistri N. Comitatus Posoniensis domini nostri et nostrorum sigillorum appensione roboratas. Datum Posonii sabbato proximo post festum beatorum Viti et Modesti martyrum. Anno Domini M^oCCC^o vigesimo tercio.

Három pecsétje volt. Eredetije a pozsonyi káptalan magánlevéltárában Capsa C. fasc. 11. nr. 124 alatt.

* * *

Szenczi Molnár Albert születéshelyét, a Pozsonymegyében még most is létező Szempcz nagyközséget, legelőször 1252-ben említik és onnan kezdve egészen 1500-ig a következő alakjait ismerjük: *Zemch* (1252, 1276, 1324 és 1390), *Scemch* (1333), *Schench* (1337), *Scempch* (1353), *Zench* (1408—1409), *Zempcz* (1426 és 1450), *Semps* (1488 körül), *Sempcz* (1492).

Ezen név kiejtéséről és jelentőségéről nem akarok e helyen bővebben tárgyalni; ¹⁾ jelen soroknak más a feladata.

¹⁾ Lásd különben az erről szóló dolgozatomat az »Erdélyi Múzeum« 1904. évf. 373—375. old. Bizonyosnak veszem, hogy e név a szláv »Zem«-mel (= föld) áll összefüggésben.

Volt és van e helységnek — mint ezt Pozsonymegye legtöbb helységénél észlelhetjük — német neve is: »Wartberg«, mely a Bach-korszakban, a mint ezt pl. az akkori időből fenmaradt póstai bélyegzések is tanúsítják — hivatalos jelleggel bírt. Ezen német elnevezés szöfejtését és jelentőségét nem ismerem.

Nem éppen megbízható forrásból hallottam, hogy a vasút-előtti korszakban, midőn az ország minden vidékéből összesereglett németajkú kereskedők előre megállapított időpontban karavánszerű kocsijaiakkal a Szempezen keresztül Pozsonyig, Bécsig, Brünnig stb. húzódó országúton találkoztak, azon szempezi dombnál, melyen állítólag már akkor is a templom állt, maguknak találkozó helyet jelöltek ki, azaz »várták egymást a hegynél«, németül pedig »wart-eten sie sich beim Berge«, a miből ama domb és idővel az egész helység a »Wartberg« nevet kapta volna.

Ismétlem, hogy e magyarázatot vagy szöfejtést laikus dilettantismusnak, erőltetettnek tartom. A legnagyobb valószínűség arra vall, hogy ama bizonyos magaslaton, melyen a szempezi templom jelenleg áll, valamikor egy őrtorony állt és hogy — mert az őrtorony német neve »Warte« — e magaslat német megnevezését ettől kapta. Jelen sorok feladata azonban nem az, hogy a »Wartberg« etymológiáját keressék, hanem többi között az is, hogy a régibb okiratokban esetleges előfordulását kikutassák, miután hosszú évek során át egyetlenegy sem ismertem, melyben a helység régibb időben másképpen mint Szemecz, Szempecz vagy Szenc lett volna felemlítve. Dr. Csánki Dezső úr azt közölte velem, hogy a »Wartberg« nevet a középkorból nem ismeri. Az én saját legrégebbi adatom pedig csak 1528 nov. 26-áról való, mely napon azt írják, hogy bizonyos Szécsi András egy hajóhidat *wardperg*-ig kísért lóháton, mely hidat pozsonyi kocsiszolgák szállítottak oda.¹⁾ Ma azonban azon helyzetben vagyok, hogy erre nézve sokkal korábbi adattal szolgáljak.

Lajos király 1352 jul. 2-án VI. Kelemen pápát arra kéri, hogy »*Petro Bertholdi de Brumna cancellario ducis Stephani fratris sui . . . de canonicatu ecclesie Transsilvanensis sub expectatione prebende*« javadalmat rezerváljon »non obstantibus, quod lectoratum ecclesie Jauriensis ac capellam sancti Marci in monte Gretensi et *parochialem ecclesiam sancti Nicolai in Wortberg*

¹⁾ Pozsonyi városi levéltár 1528/29 évi számadási k. »Am pfinstag (= csütörtök) vor Andres ist . . . (Andriasch Zetzsy . . . mit der schiffpruckhen gen wardperg geritten. Az ezt követő adat 1529-ről szól, midőn *Wordperg* mezővárosnak két esküdtje: Mert Beham és Nicolasch Schuester szerepel (Magyar-zsidó oklevéltár I. 405).

Zagrabiensis et *Strigoniensis diocesis* obtinet, quam quidem parochialem ecclesiam dimittet, postquam etc.«.¹⁾

Miután az esztergami egyházmegyében legalább jelenleg, Szempczet kivéve, egyetlenegy Wortberg, vagyis helyesen Wartberg nevű helységet nem ismerünk,²⁾ már ezen 1352 jul. 2-áról származó adat alapján határozottan kimondhatjuk, hogy alatta csak a pozsonymegyei »Wartberg« értendő. Hogy Szempcz templomának jelenlegi védőszentje Márton és hogy Rozgonyi György 1450-ben a Szempcz melletti Márton-templomról szól és hogy 1487-ben Szempcz egyházát szintén Szent Mártonról nevezik,³⁾ állításunkat sehogy sem támadhatja meg, mert Rozgonyi nem a Szempcz városában, hanem csak a *mellette* (prope) lévő templomról szól, a miből következtethető, hogy a tulajdonképeni Szempcz templomának védőszentje 1450-ben is nem Márton, hanem más nevű szent volt, minek teljes bizonyítékát különben az esztergami egyházmegye schematismusa is adja, midőn azt mondja, hogy Szempcz plébániája »ad sanctum Nicolaum episcopum« már a XIV-ik században fennállott.

Oklevelünk ezen állítást fényesen bizonyítja be.⁴⁾

Van azonban még egy másik kiadatlan oklevelünk 1344 szept. 22-éről, melyet a fent kifejtett okoknál fogva alább teljességében közzéteszünk (lásd a XVIII. számot), melynek adatait azonban már e helyen elemezzük.

Ezen utóbbi okirat tárgyunkra nézve kettős irányban határozó. Mindenek előtt megtudjuk belőle, hogy Péter, a szempezi

¹⁾ Supplicat. ad Clementem VI. Ann. XI. fol. 48. (Fraknoi Vilmos püspök úr feljegyzése.)

²⁾ Teljesség kedvéért ki kell emelnünk, hogy Vasmegeye németujvári járásában most is egy Vörthegey (Vürthegey) nevű helység létezik, melynek német neve *Wörtheberg*; ez azonban azért nem azonosítható Wartberggel, mert *Wörtheberg*, ha 1352-ben már létezett, a mi még kérdéses, mint vasmegeyei helység nem az esztergami, hanem a győri egyházmegyéhez tartozott.

³⁾ Dr. Csánki Dezső úr szíves közlése.

⁴⁾ A benne előforduló földrajzi tárgyak a következők:

a) *Beel* és *Minor-Beel* a pozsonyi járásban még most is létező *Magyar- és Németbél*, Szempcz tőszomszédságában.

b) *Budy* ezen néven már ismeretlen. Nagyon valószínű, hogy a Szempcz mellett valamikor létezett *Bodszeg* faluval azonos.

c) *Dyaky nunc vero minor Kurmusd*. Szempcz mellett van jelenleg (a pozsonyi járásban) *Apácza*- és *Papkörmösd* (1347. febr. 2-án »Kurmusd in Palyazou«). Hogy valamikor Deáki-nak nevezték, teljesen új adat.

d) *Polazou*: a Pályázó folyó a Szempcz vidékén még most is létező »*Feketeviz*«.

e) *Reche*: jelenleg *Réthe*, a szempezi járásban.

f) *Toxun*: *Taksony*, a külső járásban.

g) *Dyaky*: *Deáki* ugyanott.

plébános 1344 szept. 22-én Lajos királynak »capellanus specialisa«, a miből következik, hogy Péter nem holmi tiszteletbeli udvari káplán és valóságos szempczi plébános, hanem tényleges szolgálatban álló királyi házi káplán volt, ki csak a szempczi Miklós-templommal járó javadalmat élvezte. Hogy hébe-korba plebániáját meglátogatta, nem valószínű, de ismételten hangsúlyozandó, hogy állandó hivatalát a királyi várban, mint a király személye körüli házi káplán teljesítette, míg őt a szempczi templomban valaki más helyettesítette. Hogy udvari szolgálatának fentartása mellett a nem éppen közelre eső plébániát kaphatta, annak a magyarázata abban rejlik, hogy Szempcz 1344-ben, okiratunk tanúsága szerint, a király tulajdonát képezte; látjuk is, hogy a király a plébános vitás ügyének megvizsgálására szempczi tiszttartóját, Sebők fia Jánost, a királyi ember teendőivel megbízta.

Mindezeket összegezve, bátran kimondhatjuk, hogy az 1344-ben szereplő udvari káplán: Péter szempczi plébános azon Berthold fiával: Brumnai Péterrel azonos, ki 1352 jul. 2-án István királyfi kancellárja és az esztergami egyházmegyéhez tartozott wortbergi plébános, miből a két megnevezés azonossága kiderül.

Ezen Péter személyére még csak azt akarjuk kiemelni, hogy 1352 nov. 10-én mint István királyfi és ennek anyjának káplánja s a királyfinak kancellárja szerepel, kinek számára mindketten a vasvári prépostságot kérték. Meg is kapta. 1355 jan. 20-án ő a prépost, de 1358-ban már bizonyos Jodok ez. Úgy látszik, hogy Péter a drávántúli vidék szülöttje s hogy Brumna a régi Brumen, Bruman, Brumam zágrábmegyei vár, melyet most *Brubnó*-nak neveznek.¹⁾

VII.

1326 febr. 11.

A pozsegai káptalan bizonyítja, hogy Márk nevű pozsegai nemes az Esztergammegyében fekvő Nyirmál nevű birtokát rokonának, Benk fia Alardnak eladta.

Capitulum ecclesiae beati Petri de Posaga universis Christi fidelibus praesentibus pariter et futuris praesentes litteras inspecturis salutem in domino sempiternam. Quoniam unicum est oblivionis remedium scriptura, quae calumpniis infert silentium et modum contentionis explicans, sua serie loquitur praesentibus et posteris veritatem: proinde ad universorum tam praesentium

¹⁾ Thallóczy, a Blagay Oklevéltár 531. lapján.

quam futurorum notitiam tenore praesentium volumus pervenire, quod *comes Mark filius Benedicti, nobilis de comitatu Posaga* pro se et pro *Michaele ac Benak filiis suis* ad nostram personaliter accedendo praesentiam, confessus est oraculo vivae vocis, quod quamdam possessionem *Nyrmal* vocatam, in comitatu Strigoniensi inter Strigonium et Durug adjacentem, quae scilicet possessio *Petri dicti Lopoy* fuisset et eidem Mark pro morte seu homicidio *Laurentii filii Mathyae* proximi sui per praefatum Petrum interfecti, ex collatione regia advenerat, sicut dixit, sub metis et terminis, quibus eadem possessio contineri dinoscitur, ex consensu praedictorum filiorum suorum vendidisset *Alardo filio comitis Benk* proximo suo pro quinquaginta marcis ab eodem plene, sicut retulit, receptis, jure perpetuo et irrevocabiliter in heredum heredes possidendam, tenendam pariter et habendam. In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem ad petitionem praenominati Mark eidem Alardo praesentes concessimus literas pendentis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus discreti viri magistri Petri, lectoris ecclesiae nostrae, feria tertia post dominicam Invocavit me, Anno domini M^oCCC^o vigesimo sexto.

Függő pecséttel (v. ö. Jerney a Magyar Történelmi Tár II. 48. sz. ábra). Eredetije az esztergami káptalan magánlevéltárában. Lad. 29. fasc. 1. nr. 4. alak.

* * *

E darabról majd alább (IX. sz. alatt) szólunk.

VIII.

1326 márcz. 14.

A pozsonyi káptalan bizonyítja, hogy Kisbagonyai Pető urát, Felicián mestert kellőleg kárpótolta.

Universis Christi fidelibus praesentes litteras inspecturis capitulum ecclesiae posoniensis salutem in salutis largitore. Ad universorum notitiam, tam praesentium quam futurorum, harum serie volumus pervenire, quod constitutus personaliter coram nobis *Peteu filius Ladislai de minori villa Baganya*, serviens *magistri Feliciani, castellani de Sempte*, pro se et pro Nicolao fratre suo ab unâ parte, *Albertus* et *Miko* servientes similiter eiusdem *magistri Feliciani*, nomine et loco domini sui, ab altera, idem *Peteu* est confessus oraculo vivae vocis, quod quia ipse fortuna sinistrante quinquaginta marcas ipsius *magistri Feliciani* domini sui, in quodam tributo, *Kanisa* nuncupato, amiserit sibi

commisso et aliunde eidem magistro Feliciano, domino suo, dictas quinquaginta marcas restaurare non valeat, usque ad totalem restitutionem ipsarum quinquaginta marcarum ipsius facultas non (sic) suppetat, graciose cum ipso eodem magistro Feliciano, domino suo, faciendo, quoddam molendinum suum, ipsum de jure contingens, duas rotas et duos lapides molares in se continens super fluvium *Balaua* situm et locatum in villa *Ethyl* existens, eidem magistro Feliciano domino suo et per eum suis heredibus heredumque suorum successoribus pro memorata pecunia dedit et tradidit ac assignavit cum omnibus suis juribus in se perpetuo et irrevocabiliter possidendum, habendum ac tenendum. Obligando se, quod quicumque processu temporum ipsum magistrum Felicianum aut suos heredes ratione dicti molendini vellent forsitan molestare, extunc idem Peteu cum Nicolao fratre suo ac eorum heredes tenerentur expedire propriis laboribus et expensis. In cuius rei testimonium praesentes concessimus litteras sigilli nostri munimine roboratas. Datum feria sexta proxima ante dominicam Ramispalmarum. Anno Domini M^oCCC^o vigesimo sexto.

Sárga zsinóron függő pecséttel. Eredetije a pozsonyi káptalan országos levéltárában Capsa 14. fasc. 5., nr. 1. alatt.

* * *

Zaah¹⁾ nb. (III.) Felicián, az ismert merénylő korábbi életrajzáról vajmi keveset, arról pedig, hogy valamely közhivatalt viselt volna, mindeddig semmit sem tudunk. A már kiadott okirati kútfőkből csak azt tudjuk, hogy Trencsényi Máténak szolgálatában a Pozsonymegyében lévő Szerdahelyt elhamvasztotta, hogy a király az ő jószágait elkobozta, hogy később a királlyal kibékült és hogy az okiratok azóta róla csak mint földbirtokosról tesznek említést. Vannak azonban oly közzétett okirati kútfők is, melyek — legalább az én tudtommal — a kutatók figyelmét kikerülték és melyek az ő pályájára némi világító fényt vetnek.

Igy találjuk 1326 decz. 20-án Tröttel Miklós Pozsonymegye főispánjának egyik okiratát, melynek értelmében Mácsédi István fia Pető tagadja, hogy bizonyos Éles János az ő szolgálatában állna; ezt pedig azért tagadja, mert Kenéz nevű birtokosnak egyik Nagy Miklós nevű tisztje azt állítja, hogy ezen Éles János az ő fivérét, Kázmért, megölte.²⁾ 1327 jun. 18-án az országbíró elrendeli, hogy *Felicián mester tisztje Pető*, kit Nagy Miklós, Kenéz

¹⁾ Véleményem szerint a helyes kiejtés: *Száj*.

²⁾ Anjou Okmánytár, II. 267.

comes tisztje, azzal vádol, hogy Kázmér nevű fivérét megölte, Pozsonymegye főispánja s szolgabirái előtt ártatlanságát esküvel bebizonyítsa és hogy Felicián mester mindaddig, míg az ügy le nem bonyolódott, Petőért kezeskedjen.¹⁾ A megyei tisztviselők erre 1327 jul. 11-én Felicián mester tisztjének, Petőnek, esküje letételére határnapot tűznek ki.²⁾

Ezekből már most minden kétséget kizárólag kitűnik, hogy ezen Felicián mester, mert Mácsédi Pető a tisztje, Kenéz comes (1327 és 1329 között) pozsonymegyei birtokos tisztje a felperes és az egész ügyet Pozsonymegye tisztikara vezeti, vagy Pozsonymegye tisztviselője vagy pozsonymegyei birtokos. Fentebb láttuk, hogy 1326. márcz. 14-én Felicián mester Sempte várnagya, hogy Kisbagonyai László fia Pető a tisztje, ki a rábizott 50 márkát elveszti s urának kárpótlásul az Ethel faluban a Balaua folyón lévő malmát átengedi.

Sempte tudvalevőleg a Pozsonymegyével tőszomszédos Nyitramegyében fekszik, a Balaua folyó alatt pedig a *Blava* nevű folyót kell értenünk, melynek mentén a Pozsonymegye nagyszombati járásában még most is létező Bohunicz, Dejte és Kátlócz nevű helységek fekszenek³⁾ és így nem szenvedhet kétséget, hogy a semptei várnagy azon Felicián mesterrel azonos, ki ugyanazon évben (1326) Mácsédi Petőnek az ura. Kis-Bagonya Hontmegyében feküdt, de a fenti okiratban felmerülő egyéb földrajzi tárgyakat egyelőre meg nem határozhatjuk. Az okirat azt mondja, hogy Pető azon 50 márkát érő kanizsai vámot elvesztette, melyet ura számára kellett volna elhoznia. A zalamegyei Kanizsát azonban Károly király már 1321 szept. 25-én Osl nb. Imre fia Lőrincznek, az ifjabb Kanizsaiak őseinek adományozta,⁴⁾ kiknek kezeiben 1326-ban és még később is volt; a zalamegyei Kanizsáról — ha csak fel nem tesszük, hogy a király az ottani vámot maga számára megtartotta — tehát nem is lehet itt szó. Ethel nevű helységet nem ismerünk, de miután a Blava mentén feküdt, világos, hogy vagy Nyitra- vagy Pozsonymegyében feküdt (mert a Blava egyik része valamikor Nyitramegyéhez tartozott).

Kérdés már most, vajjon az eddig felmerült Felicián mester alatt kire kell ráismernünk?

Tekintettel arra, hogy Zaah nb. Felicián — mint már ki-

¹⁾ Ugyanott, 304.

²⁾ Ugyanott, 311.

³⁾ Már 1113-ban említenek egy *Blava* nevű folyót, melynek mentén egy *Brysten* nevű falu (úgy látszik Bresztován) feküdt. (Hazai Okmánytár, VIII. 4.)

⁴⁾ Anjoukori Okmánytár, I. 627.

emeltem — Trencsényi Máté szolgálatában huzamosb ideig Pozsony- és Nyitra megye vidékén működött, hogy Mácsédi Pető 1326-ban bizonyos Feliciánnak a tisztje, hogy Kenéz comes a pozsony-megyei Geszt s Páld ura volt, határozottan kimondhatjuk, hogy a semptei várnagy, kinek 1326-ban Bagonyai Pető a tisztje s ki ugyanazon évben a Blava mentén malmot kap, a Mácsédi Pető urával azonos. Ebből pedig az következik, hogy miután Zaah nb. Felicián leánya Zsébe (= Sebe) a Hont- és Bars megyében törzsökös és birtokos Palásti-család egyik tagjához ment férjhez, a *semptei várnagy sem más, mint Zaah nb. Felicián*.

Megismerkedtünk tehát ezen Felicián egyik közhivatalával. Hogy mikor kezdődött Felicián semptei várnagysága, határozottan meg nem mondhatjuk. 1323 máj. 29-én bizonyos Vid fia Gergely a semptei várnagy¹⁾ és így feltételezhető, hogy Felicián ennek a közvetlen utódja. De hivatala nem tartott sokáig, mert 1328 szept. 18-án már Tót Lőrincz és fivére Ugron voltak várnagyok.²⁾ Lehet, hogy a király Feliciánt 1328-ban ezen állástól megfosztotta és hogy ez azon feszült viszonyt kezdeményezte, mely az 1330-ban lezajlott merénylettel végződött.

IX.

1327

A budai káptalan bizonyítja, hogy Pozsegai Benedek fia Olaar Nyirmál birtokot István visegrádi várnagytól megvette.

Capitulum Budensis ecclesiae omnibus Christi fidelibus praesens scriptum inspecturis salutem in domino sempiternam. Ad universorum tam praesentium quam futurorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod viro nobili, magistro *Stephano castellano de Wyssegrad et comiti de Pilis* ab una parte, item *Olaar filio Benedicti de Posaga* ab altera, coram nobis personaliter constitutis, per eundem magistrum Stephanum habita deliberatione provida et deliberata provisione relatum extitit in hunc modum, quod consideratis fidelibus servitiis eiusdem Olaar filii Benedicti, quae sibi cum omni studio fidelitatis a primaevae pueritiae suae temporibus impendit, bona sua et suam personam diversis fortunae casibus pro eodem submitiendo, praesertim receptis quinquaginta marcis ab eodem in argenti mercimoniali, ut dixit, quandam possessionem suam *Nirmal* vocatam in comitatu Strigoniensi existentem cum omnibus utilitatibus suis et pertinentiis universis sub eisdem metis et terminis, sub quibus

¹⁾ V. ö. Anjoukori okmánytár, II. 75. 142. 143.

²⁾ Blagaj-okmánytár, 105.

per ipsum habita extitit et possessa usque modo, per serenissimum principem dominum Karolum dei gratia illustrem Regem Hungariae, dominum nostrum, ob merita servitiorum suorum sibi per eundem dominum regem collatam, ex permissione eiusdem domini nostri regis, sicut in aliis litteris privilegialibus eiusdem domini nostri regis vidimus contineri, dedisset, tradidisset, vendidisset et contulisset Olaar praedicto, filio Benedicti praenotato in filios filiorum eiusdem perpetue et irrevocabiliter possidendam, tenendam et habendam, omne jus domini, quod in ipsa possessione habebat, in ipsum Olaar et suos successores transferens, nullo penitus jure sibi in eadem reservando (sic!), privilegia etiam, quibus mediantibus eandem possessionem habuit, ad majorem cautelam ad manus ipsius Olaar assignans coram nobis. In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem ad petitionem dicti magistri Stephani eidem Olaar praesentes nostras litteras privilegiales duximus concedendas. Datum per manus discreti viri magistri Petri custodis ecclesiae nostrae anno domini M^oCCC^o vigesimo septimo; magistro Petro cantore, Jacobo custode, Posonio (sic!), Petro quondam decano, Petro Sykulo, Dominico presbyteris, Johanne et altero Johanne Crisio, Laurentio, Jacobo et altero Jacobo, Petro magistris caeterisque canonicis existentibus.

Ép pecsétje zöld-vörös zsinóron függ. Eredetiye az esztergami káptalan magánlevéltárában Lad. 29. fasc. 1. nr. 8. alatt.

* * *

Oklevelünk, mint már fent is jeleztük, a VII. számúnak kiegészítése és úgy onomasztikai, mint családtörténelmi tekintetben érdekes.

Midőn a Pozsegamegyebeli Benedek fia Márk 1326-ban Nyirmáli birtokát eladja, akkor a vevő, különben is rokona, Benk fia Alard nevet visel; egy évvel később ő már Pozsegai Benedek fia Olaar. A szláv Benk, tehát Benedek; Alard, mely mint személynév az erdélyi szászoknál is divott, pedig Olaar. Ollár nevű helységgel találkozunk Zalamegyében már 1236-ban.

Az eladót 1324 aug. 3-tól 1342-ig, mint Pilismegye főispánját és visegrádi várnagyot ismerjük. Nyirmál egy részét már 1326 aug. 30-án bírja (Fejér VIII. 3, 106. stb.), melyben őt Erzsébet királyné 1331-ben megerősíti (ugyanott 533). Ezen alkalommal azt mondja a királyné, hogy ezen István férjével együtt Magyarországra jött és kilencz esetben mint királyi követ Olaszországban járt; e szerint tehát külföldi származású volna. Hazai okiratainkból tudjuk, hogy atyja Pál, ő maga pedig 1345-ben mint »Sáfár« István a (bácsmegyei) Taranyáni családnevet használja. 1326-ban megszerezte az Esztergammegyében fekvő Csév birtokot, minek

következtében utódai a csévi Sáfár nevet felvették. Unokái (Miklós fiai) Miklós és János elzálogosították Csévet az esztergami érseknek, ki ezt 1418-ban az esztergami káptalannak adta.

Közli: DR. WERTNER MÓR.

KURUCZ HADJÁRAT LIPTÓBAN.

1709.

A végzetszerű trencsényi csatavesztés után a császáriak nemcsak a bányavárosokat foglalták el, de lassanként az éjszaki vármegyékből: Trencsény, Túrócz, Árva és Liptóból is kiszorították a kuruczokat, kivált mióta a sokáig hősileg védett Árva vára is (1709. áprilisban) kénytelen volt éhség miatt kapitulálni.

A császáriak erre az 1709-ik év tavaszán és nyarán Liptó vármegyét a magyarok beütései ellen biztosítandók, Szepes és Gömör felől szabályos erődítési vonalak lánczolatával a Kriván havasától egész Liptó-Újvárig elsánczolták. Bercsényi gróf kurucz fővezérnek, a mint az újon sorozott gyalogságot fölfegyverezé és csak némileg is begyakoroltatta, főgondjai közé tartozik vala eme liptai sánczolatokat elfoglalni s így az éjszaki vármegyékbe vivő kapukat újból megnyitni.

E célra Murány körül vonta össze hadait s Liptó behódítására pompás tervet eszelt ki, mely genialisan volt kigondolva és minden eshetőségre kiterjedőleg, igen pontosan — úgyszólván csalhatatlannak ígérkezően — kidolgozva. És bizonyára így is lesz vala, hogyha a kitűnő terv végrehajtására maga vállalkozik, vagy ezt erélyes kezekre, határozott kemény katonára, pl. *Bottyán* tábornokra bízta volna. Azonban ő *Bottyánt* ekkor (1709. aug. elején) a Tisza-Duna közére, a túl a Dunán szorongatott *Eszterházy* Antal segítségére küldé, — míg a liptai hadi expeditió élére pedig kedvencz sógorát, a léha, puha, tanácstalan gr. *Csáky* Mihály altábornagyot rendelte, a hasonló minőségű b. *Andrássy* Pál tábornokkal, és melléjük tanácsadóul *Babócsay* Ferencz brigadérost adá.

Igy történt azután, hogy a remekül alkotott és pompásan be is vágott hadi terv végrehajtását e tehetetlen, s túlváatosan, gyáván viselkedő alvezérek gyalázatosan elrontották s a már kelepczébe került császáriakat, névszerint b. *Tollet* (*Jörger*) tábornokot, menekülni engedték.

Ezen érdekes »liptai próba« lefolyását »*Ocskay és a felső-magyarországi hadjáratok*« című munkámban elég bőven leírtam,

(II-ik kiadás, II-ik kötet, 163—193. ll.), azért az olvasót oda-utalván: álljanak itt magok az idevonatkozó hadi utasítások, eredeti levelezések, jelentések és vizsgálati iratok, melyek az ügyet alaposan megvilágítják s ritka teljességben fenmaradtak, a vörösvári Rákóczi-Aspremont-Erdődy-levéltár egy csomagjában, a honnét már régesrég lemásolván, most íme, — a császáriak haderődítési vonalainak De Rivière francia kurucz hadmérnök-ezredes készítette alaprajzával együtt közöljük.!

I.

Gróf Bercsényi Miklós főhadvezér általános utasítása
alvezéreinek.

»Murányallya, 27. Julij 1709. — Az Liptóban való hadi expeditionnak punctatim való rendelése«. (Bercsényi saját kezével írt külső cím.)

»Az mostani próbárúl való dispositiók«. (Ebeczky Sámuel főhadi titkár kezével írt eredeti cím; a szöveg is az ő kezeírása.)

Jóllehet minden hadakozásban Istené az erő és a dicsőség: mindazáltal szükséges az embereknek is kezdendő munkájoknak folyását s végét meggondolni, — úgy várhatják Istennek is áldását. És azért is, megfontolván az dolgot, sok okokra nézve hasznossabbnak tanáltatik az liptai ellenség ellen, mintsem Breznó ellen kezdeni az operatiót, annyival is inkább, hogy már Breznóra való készületünknek az hire megvan, Tergárton való gyülekezeti is az hadnak azt fogja mutatni; és így nagyobb reménsége lehet az liptai próba titkolásának. Kire való készületeknek rendi így következik:

Elsőben is. Praesupponálván, Csáky Mihály uram az hadakat Hranovicza táján csuportoztatta, hogy azért szemközben az ellenséggel ő kglmének annyi hada lehessen, hogy rationabiliter azon liptai ellenség se eleiben való gyüvetelével, se helyben ne confundálhassa, sőt ha szintén azon had, az ki háta megí kerül, az hagyott (*kitűzött*) órára reá nem érkezhetnék is, — a szemben menő had magában capabilis lehessen, ha nem aggrediálni is, legalább az mennyire lehet, circumvallálni és megszorítani addig, míg az hátul kerülő had is reáérkezhetik. Kire nézve Csáky uram mellé az Szepesség felől rendeltetik Babócsay uram az maga brigádabéli lovas haddal és Urbán Czelder az maga (*gyalog*) brigádájával, ki is most Csáky uram alatt lévő battalionalal megyezik, azon kívül Náray az maga (*gyalog*) brigádájából az maga és az én battalionalommal (*Bercsényi udvari palotásai*); az ki in toto harmadfél ezer gyalogra fog extendáltathatni, az lovas is

superálni fogja az kétezer számot, és így ötszáz (*hatszáz !*) lovas német (*b. Tollet vasas ezrede*) hogy confundálhassa? rationabiliter nem gondolható.

Ezen hadaknak Tergártról Hranovicza felé köll menniek és ott alkalmas helyen úgy megegyezniek, hogy egy corpusban nyomúlhassanak mennél titkossabb utakon, tartózkodás nélkül, hogy késedelmek hírt ne bocsásson.

Nyomokban köll mindenütt bizonyos commandírozottakkal az munitiónak menni, úgy, hogy ha be talál az ellenség szorúlni vagy a sánczokban, vagy Hradek várában, vagy Liptó-Újvárbán, mindgyárst ott érhesse az munitió, és azzal megbódítani, az környűl sánczolt falvatt nyakában gyűjtogatni, egy szóval, az aggressusnak minden alkalmatosságát fölkeresni. Kire nézve óberster Revier uram rendöltetett az munitióval; kinek is magának az elsőbb hadakkal köll elmennie, hogy az munitió érkezéséig is az alkalmatosságokat megvizsgálhassa.

Más felől ugyan Tergárdról köll elindúlni bizonyos számú gyalogságnak, valamely lovassal; az kinek azért is köll könnyebb hadnak lenni, hogy az holyákon messzebb s nehezebb útja lészen; és így arra rendeltetik generális Andrassy Pál urammal Csajági uram, maga brigádájával és Perényi Miklós uram regimentjével, azonkívűl Nyárádi András kapitány uram, kinek is egy rész hajduság commandóját fogja Csajági uram adni, és Rétey György regimentjéből, válogatva, legalább háromszáz lovas.

N. B. Ha szükségesnek ítéltetik lehetne az magam karabélyos (*Bezegh Imre-féle*) udvari (lovas-) regimentemből is száz, vagy másfélszázot commandírozni melléje.

Hogy pedig Andrassy uram tudhassa maga sietését alkalmaztatni, szükséges Tergárton elrendelni jó reflexióval az idejét s óráját: mikor fogja Csáky uram (*az ellenséget*) aggrediálni? hogy annál elébb Andrassy uram ki ne mutassa magát (*az erdők-ből*); akkorra pediglen mentűl közelebb lehet és titkossabban, az hegyekben készen legyen, úgy, hogy mindgyárt az első lár-mára kimutathassa magát, akkor már nem félvén attűl, hogy szemben menjen vele az sánczokból az német, midőn Csáky uram az maga corpussával szemben állott vélek.

Ebben azt köll observálni: mivel Csáky uramnak de necesse az lovasok sánczára köll elsőben ütni, — ha Andrassy Pál uram Csajágival kiűtvén magokat, látnák, hogy Csáky uram része felől még bajoskodnak az lovassal: tehát Andrassy uraiméknak is oda köll succurrálni; holott pediglen iránzanák hogy (*a császári*) gyalog Hradekben akarna szorúlni, annak köllene eleikben állani.

És így az alkalmatosság mutatja meg: mikint lehet az operatióban egymásnak concurrálni.

Az hajnalban való megütés nagy difficultást mutat az sok recrutával egyeledett hajduságra nézve hamar confundálná magát sötétben ; együtt két felől nehéz reáütni messziről indulva, s ha az egyik fél confundáltatnék : az másiknak is szive elesne ; azért jobb a följebb írt mód szerint hajnalhasadáskor aggrediálni.

Ezek Isten kegyelméből ha így vehetnek indúlatot, — lehetetlen jó kimenetelét nem reménleni. Nem lehet egyébre, hanem a succursusra reflexió. Succursussát azért ha consideráljuk : három felől lehet ; egyik az árvai, az ki minthogy nem sok,¹⁾ ha (*mielőtt*) circumvallatiója lött (*Tolletnek a liptai sánczokban*), nem érkezik s magát nem conjungálja : az egész lovas had annak impeditiójára attentus lehet, sőt pro diversione causanda ; lehet irruptiót is akkorra tétetni más felől Árvában portaképpen csak azért, hogy ha hire jönne is a liptai lármának, hogy ne tudna merre kapni, az mennyi lovashad nélkül itt el lehetni. Ha pedig addig is megegyezik véle az árvai, — egy a munkája a többivel, s azzal nem superálja erőnket.

Második a zólyomi, az ki történhető, hogy Breznó felé való indulásunknak hírére, fölnyomúl az Garam mellett és ha ott megéri, hogy elfordúlt az had Liptónak, — maga is arra ne forduljon ; jóllehet az bodzai passusnak kegyetlensége akadályjának lenni láttatik : mindazáltal szükséges azon passusnak keményebb helyén csak annyi gyalogot is elhagyni, az mennyi tartóztatására elég legyen. Erre egy compániás kapitány rendeltessék, és 10 vagy 12 lovas maradjon a gyalogok mellett, kik hírt vihessenek Andrassy uramnak, — mindgyárt securitást talál magának mindenütt az erdőben ; az mint is öt-hatszáz lovas németnél több nem lehet, nem félthető szoroson tüle a gyalogot, (*így*) ; másképpen is ordere lévén Balogh Istvánnak (*Végles felől*) Zólyom és Besztercze körül való lármáskodásának, — tartózkodva indul bizontalan segítségre (*a német*).

Harmadik succursusúl lehetne Pálfi (*gr. Pálffy János cs. tábornagy*) Zilíztúl, (*Zselíz*) ; az ki ha minden lovas hadával nem is, egy részével conjungálhatná magát zólyomival, (*a zólyomi némettel*), és az Sztarahorán (*Ohegy, Sturecz*) Rosemberg felé mehetnének ; az ki egyébaránt 20 mérföldet teszen, — sok idő kell az szoros, köves utakon annyi útra menni a németnek. Mindazáltal ennek is akadályoztatására jó volna Andrassy Pál uramnak az holyákrúl szakasztani két vagy háromszáz hajdút Sztarahorára, azon Beszterczéről Rosemberg felé menő passusra, azt erőssen bevágatván sok ezer embert megtartóztathatni rajta. Erre rendöltetik Nyárádi uram, Posgai névű hadnagygyal.

¹⁾ Kevés német had lévén Ebergényi cs. tábornokkal Árvában.

A mellett lovas portának is szükséges, s ollyannak, az ki az föld csínynyát tudja, vigyázóban lenni oda, az ki in tempore hírt hozhasson, s nem úgy, hogy csak az bizontalan hírrel egészen visszajőjön azon porta, hanem, hogy kinézvén az ellenséget, minthogy nagy distantia Liptó-Újvárig, minden securitássárúl magának provideálhat hadunk. Különben, hogy az zólyomi német csak maga (*Pálffy segítsége nélkül*) arra Liptó felé succurráljon, midőn már bizontalan megegyezhetősége a liptaival, — éppen nem irányozhatni; hanem

N. B. az nem lehetetlen Breznótúl erre Polonka felé, netalán kiljebb is, pro diversione ne excurráljon akkor, az midőn már a liptainak succursussárúl kétségbe esik; és így ennek praecautiójárúl és Tergártra comportálandó élésnek securitássárúl szükséges gondolkodni s olly embert hadni, az ki már elmenetele után az hadnak Breznó felé lármáskodják s azon lármáskodás alatt a polonkai szoros passust bévágassa azt oltalmazza, kinek lehetőségét Polereczky ¹⁾ tudja.

Ide marad Tóth Márton (*őrnagy*) az Rétei Györgytúl elmara-
dandó lovasokkal, ezen punctumban föltett dolgok véghezvitelére.

Ezen kívül lovas portának is szükséges vólna Breznótúl Lipcse felé menni, az ki Besztercze felől akármelley felé menő succursusnak hírét is legbizonyossabban s leghamarább tehetné az boczai passuson és consequenter Andrassy Pál uram nyomán az hír. (*Igy.*)

Mindezen praecautiók így meglévén, — Istené az áldás! Minthogy meg nem gondolt akadály történik olykor: azért ha casu quo ezen dolog így succedálni nem tanálna, szükséges pro generali positione tudni, hogy ismét minden confusió nélkül mennél jobban csendesebben lehet, ismét Hranovicza és Dobsinára köll hadakat reducálni, az hol azalatt provisio fog készítettetni. S noha, hacsak Isten megverni bennünket nem akar, más confusiótúl nem félhetni, hanem ha valahogy Liptó-Újvárban szorulna be az német és annak bumbardirozása üdőt adna az succursus elérékezésének: azért post circumvallationem talám már a sánczok elrontásával utja nyílik az lovas hadnak s annyira köll küldeni mindenfelé az egymásérő portákat jó commandírozó s vigyázó tiszttel, hogy maga hírével lehetetlen legyen az ellenségnek obruálni, sótt a gyalogságbúl Sztarahorára és a hova szükségesnek ítéltetnék az passusok manutentiójára el köllene küldeni, hogy cum majori securitate nyúlhatnának háta megett; és ha a succursus

---

¹⁾ *Pollereczky Mátyás*, előbb Zólyom megyei szolgabíró, ekkor Bercsényi-dragonyosezredbeli vitéz kapitány.

annyi lesz, hogy recedálni köllessék, (mert nem imaginálhatom : kevés menjen,) semmiképpen nem kell ezen hadnak Késmárknak, Lőcse felé a síkra kimenni, hanem csak oldalt az hegyeknek kiállani előle és az lovas hadnak könnyőbb része kavalogjon, vigyázzon előtte, s meg ne mellőzze a német a gyalogságot, hogy háta megé mehessen, s nem is késhetik sokáig, mert az Ipoly-melléki lovas had Zsilíz s Pozson tájékát és az bányavárosokat impetálni fogja, s ugyanezen okra nézve sietek magam Szécsén felé.

Megtartózkodván azért oldalt az gyalogság, — mihelyt megfordúl az ellenség, — mindgyárt ismét az hátában mehet késérőben az had ; és mivel legalább az sánczok egészben való elbontásához s öszveégetéséhez lesz üdő az surcursus érkezéséig, nem fog olyan kevés már Liptóban subsistálhatni s legalább Rosembergig fölszabadul azon ország, az hol subsistentiát is találhat magának az had továbbvaló dispositionnak vételéig. És így in tali casu, ha szükséges és lehet, Urbán Czelder az maga brigádájával, Babócsay urammal még melléje maradhatnak Csáky uramnak, Andrassy Pál uram peniglen Csajágival, Nárai-val, Rétei Györggyel és a magam karabélyos regimentjéből valókkal térjen meg Dobsinára ¹⁾ továbbvaló dispositióig, együtt az munitióval.

Nemkülömben, ha mind az följebb írt tartózkodás nélkül Isten szerencsés progressust ad : azon följebbírt mód szerint szakadjon meg az gyalogság, és az Urbán brigádájával maradjon *Andrási uram és ő kglme mellett Babócsai uram az 3 reguláris (dragonyos-) és Bokros regimentekkel, Csáki uram penig Szemerével, Csajágival s Nyárai-val térjen vissza Tergárd vagyis Dobsina felé,*²⁾ azért, hogy az Garam mellett más corpust formalizálhassunk, úgy, hogy *Andrási* uram in tali casu Rosembergnél postírolja magát, *Csáki* uram Beszterczéhez közölétvén, — semmiképpen keveses erőtül egyiket sem félthetni ; minthogy, ha egyiknek menne, az másik hátában esnék, kivált ha sztara-horai, Beszterczére menő passust *Andrási* ³⁾ uram jól conser-váltatja. Lehet pedig Rosembergtől Árvát s Turóczot is azon gyalogsággal bírnia.

In casu observálni fogja *Andrási* ⁴⁾ uram mindenekfölött

¹⁾ Előbb »Tergártra« volt írva, de a fővezér kitörülte és Dobsinára javította.

²⁾ Bercsenyi sajátkezüleg írta e ritkított sorokat s az alábbi két nevet, néhány általa kitörült sor helyett.

³⁾ Eredetileg »Csáky« volt írva, de változván a rendelkezések, Bercsenyi s. k. *Andrási*-ra javítja.

⁴⁾ Hasonlóképen.

az szegénységnek hitegetését (*édesgetését*) szabadság, s minden biztatásokkal, fegyverben való ülteztetését (*öltöztetését*) és egyszersmind Urbán Czeldernek recrutáztatását is.¹⁾

Minthogy pedig is tali casu fortunae legkissebb reflexióval sem méltó lenni Lubomirszkyra²⁾ azért nem ítélem szükségesnek lenni több hadat küldeni vissza Bertóti uram³⁾ seregeinel Bertóti uramnak szólló levelemmel, — kiben is committáltatik ő kglmének az Lócse körül szokott vigyázás. És illyenkor volna ideje Pongrácz János battalionjának is regimentem mellé való küldésére.

Hogy pedig az provisióban is fogyatkozás ne légyen: annak is dispositiója e szerint constáljon, — tudniillik:

Mindenfelől meg vagyon parancsolva holnapra az provisiót Tergártra vinni, és ha holnap nem is, holnapután jókor ott lesz az ki Dobsina felől vitettetik; innét pedig nyomában megyen az hadaknak. Kiből — úgy vagyon rendelve, — hogy négy napra való sütet kenyere és annyi husa egyszersmind (*egyszerre*) kiadatassék, kit megsütve, magával elvihesse. Azonkívül lisztet visznek hordókban, úgy, hogy akár az artollériával szekereken vigyék, akár tarisznyára osszák, hogy megszűkülván az provisiójok, pogácsával s kásával élhessenek.

Ezen kívül pedig nyomban leszen több provisió is rendeltetve s vitetve *Dobsinára*⁴⁾ úgy, hogy akár késedelmek történik, az hadaknak Liptó-Újvárnál, utánnok vitessék, akár megtérjenek az hadak, tanálhassák *Dobsinán*⁵⁾ készen az provisiót.

Ezen kívül pedig valahol megtorpadni tanálnának az hadak, vagy Hradek bombordirozásával mulatni (*késni*), — gondja légyen generális uraiméknak mindgyárt az mindenfelől való élésnek hajtására és kiváltképpen a merre hadak Rosemberg felé vigyázóban mennének: azoknak ne csak magok élődésére légyen gondjok, hanem provisiót hajtassanak az hadaknak.

Kirúl Bertóti uramnak is irattatik, hogy az (*szepesi*) városokon kenyereket szedetne és az had után elküldené a midőn requiráltatik iránta.

Gr. Bercsényi fővezér hadi titkára, Ebeczky Sámuel kezével írt eredeti fogalmazat 3 íven, e levéltár fenmaradt romjaiból, jelenleg *gyűjteményben*. A következő többi iratok *mind* a Rákóczi-Aspremont-Erdődy-levéltárban őriztetnek Vas-Vörösváron.

¹⁾ E vitéz dandárnok ezrede ugyanis Szepesből és Liptóból alakult, ez utóbbiak ez idén az ellenséges viszonyok miatt még csak szórványosan vonulhattak be.

²⁾ Hg. Lubomirszky Tivadar a XIII. szepesi város lengyel helytartója, ki császári zsoldban állt kéz alatt.

³⁾ Berthóti Ferencz, kassai vice-generális.

⁴⁾ Előbb »Tergárt«-ra állott.

⁵⁾ Hasonlóképen.

II.

B. Andrassy Pál tábornok jelentése.

A liptai lineában lévő német ellenség a következőképen aggreáltatott :

Quarta Augusti 8 óra tájban érkezvén a hadakkal, az ellenség liniájához, annak a rendi szerint kirendelkezvén, a jobbszárnyat maga Méltóságos Generális Csáky Mihály uram commendírozta, a holott is Orbán Czelder uram maga gyalog brigádájával vólt, és az egész lovassággal, a balszárnyán én voltam Nyáray gyalog brigádájával. A midőn az ellenség jüvetelünket látta vólna — a kinek is jüvetelünk előbb tudtára nem volt — azonnal a lovassa, mintegy három vel ad summum négyszázig való, özvegyülekezvén, a jobbszárnyára ment, és a mieinkkel mindaddig ellenkezett míg a balszárnyunkon gyüvő gyalogságot meg nem látta ; ezt észbe vevén, azonnal hátat adott, egész a külső vavrisai sánczáig puskázva üzték a mieink. Ha a balszárnyon bárcsak három vagy négyszázig való lovasunk lett vólna : talám kiszoríthattuk vólna a sánczától. Elérkezvén azért a gyalogsággal a külső sánczához, melly is a vavrisai falu körül vólt, observálván és észben vevén az ellenségnek félelmét és megijedését, voltak közülünk a kik ostrommal való rajtok menetelünket svadeálták ; a minthogy az ellenség a ki gyalog szállott vala a sáncza mellé, lóra is ült vala, hogy a belső sánczában recipiálja magát ; de a midőn látta vólna, hogy rajta nem megyünk, leszállván újobban lovairól, mindaddig subsistált előttünk a külső sánczban, míg Csajági uram maga brigádájával későre nem érkezett ; noha a taraczkokkal is impetáltattak, de semmi kár azok által nem esett benne. Csajági uram odaérkezvén, azonnal az ellenség egynehány felől felgyújtotta a falut, és kár nélkül recipiálta magát a belső sánczában. Estveledvén azalatt az idő, bizonyos lovasságot hagyván az berekesztett ellenség körül, Vavrisón túl, a második lineáján belől tábort ütöttünk, a taraczkokat Vavrisó felett a dombra felvonatván, még azon estve azokkal impetáltattuk, nemkülömben a mozsarakkal éczaka is. Másnapra kelvén, Orbán Czelder uram maga brigádájával, Paur Ferencz regimentestül, és Tótt Márton alatta-valóival reggel commendíroztattak, hogy a hegyeken a passusokat mindenütt praecludálják. Megindulván Szent-Miklós felé : ott Orbán Czelder a hadakkal subsistált, Tótt Márton előljáróban lévén mintegy ötvened magával, Szent-Miklóson túl összeakadván Ebergényi hadával, azokkal özszvepuskázván az ellenséget megszalasztotta, német, labancz egyaránt szaladott ;

hirt tevén Orbán Czeldernek és segítséget kérvén: de nem adatott; máskint ha segítsége lett volna Tótt Mártonnak, azon ellenségen egészen triumphált volna.

Ugyanazon nap azon táborhelyünkből újabban az sánczban lévő ellenség eleiben egy stuczlűvésnyire szállottunk, és háromfelől két-kétszáz emberrel aprosoltattuk és impetáltattuk az ellenséget; annyira is vitték már az aprosokat, hogy kővel is be lehetett hajtani a sánczokban; azalatt bombákkal és taraczkokkal is éjjelnappal impetáltattuk. Voltak közülünk a kik ezen sánczon való ostromot javallottuk, de elmúlt; egész péntekig, usque ad 9. Augusti mind a képpen vóltunk. Vagy kétszer Radekről kigyűtt vala felénk az ellenség lármáskodni, de feléjek való menetelünket látván: azonnal visszatért. Gyüve azalatt hirünk, hogy az ellenség bizonyos passuson segítségekre általgyűtt volna, a melly passust Orbán Czelder uramnak kellett volna praecludálni; noha nem soknak vólt hire, mindazonáltal tartván attúl, hogy már az ellenség praeoccupálván a passust, hirünk nélkül is annyi gyűhet által a kinek meg nem felelhetünk, és confúsióban is nagy kárunkkal hozhat bennünket, ha idején gondot nem viselünk magunkra, — Tótt Márton ugyan azon ellenséget recognoscálta és ötszáznál többnek labanczával együtt nem referálta, a minthogy Paur Ferencznek Tótt Mártonnal együtt nagy kedvek vólt, hogy azon ellenséget megűssék, nagyon biztak is felvesésekhez: de segítségek nem adatott, sőt revocáltattak. Vóltak közülünk a kik javallottuk, hogy azon operátiónk-rúl ne recedáljunk, hanem változtatván securisabb helyre táborunkat, a lovasunknak nagyobb részit küldjük az ellenség eleiben, a gyalogjával tovább is operáljunk, míg az ellenségnek nagyobb erejét nem experiáljuk. Mindazonáltal ugyan pénteken étczaka suo modo et ordine elgyűttünk Liptóbúl.

Az első aggressusunk alkalmatosságával az első kis sánczát azt contemnálván, az első lineájában, se nem kértük, se nem agrediáltuk, azután későre jutott eszünkben, hogy in primo aggressu kellett volna vagy kérnünk vagy aggrediálnunk; recolligálván azután ő is magát, a midőn kérettük, s negativát adott. Több afféle kis sánczai is vóltak az ellenségnek a belső lineáján: de azokat is se nem kértük sem nem aggrediáltuk, hanem a mely kis sáncza vólt Vavrisó felett, aztat akarván aggrediálni, feladta magát, egyikéből penig, felgyújtván, maga kiment Pribilinára. A vavrisai sánczát is kértük, de nem is akarta hallgatni.

Kívül Bercsényi kezével ráírva: »Generális András Pái relatiója.«
(Eredeti.)

III.

**Csajághy János gyalog-dandárnok tudósítása
gr. Eszterházy Dániel altábornagyhoz.**

Vavrisónál, 6. Augusti 1709. Méltóságos Gróff és Generális nagy jó Uram!

Mink ide béeérkezvén vasárnap szerencsésen Liptóban, az ellenség lineáit gázoltuk; én az legszorossabb passusson jöttem bé, addig míg idejöttem az több hadakhoz, az faluban recipiálta magát Toledt Generál az cavallériával; elérkezvén én is az én brigádám commendatussival, mindgyárt csak ostromnak rendeltem; s az midőn marsoltunk volna ostromnak: felgyújtván az ellenség az falut, maga az sánczban szorult, égetett meg kétszáz embert az faluban; azulta az sánczban bombázzuk őket, sokan vesztek, két sánczát már demoliáltuk, rabul adván az németek magokat, az többi csak ettül függ, ez penig ily veszedelmével várja az succursussal Ebergényit Árvából, kit az mieink beszorítottak az hosszuréti kastélyban, szintén most hozák hirül: mert mi is Urbán Czeldert elküldöttük brigádástul az passusok praclusiójára az ellenség eleiben, adván feles szép cavallériát is melléje Paur obesterrel, az ki tegnap eleiben akadván azon árvai ellenségnek, megnyomta, rabokat fogtak, vágta, s magokat az kastélyban szorították. Csak valamint succursa ne jójjön: az Isten itt megszegyeníti őket most; Nagyságtok infestálja túl az többit: itt már mindenütt bloquádában az ellenség. Ezt akarám sietve megirnom, maradván Ngod — igaz köteles szolgálja — *Csajági János* m. k.

Kívül: Csajági pecsétje vörös pecsétviaszban. A paizsban egy háromágú koronából kiemelkedő kardos kar, a sisak fölött ugyanez, és e cím: »Méltóságos Gróff és Generális Galánthai Eszterházi Dániel úrnak, nagy jó uramnak ő ngának, kötelessen. — Fülel, Szécsén.« (Eredeti.)

IV.

**Czelder Orbán gyalog-dandárnok jelentése
gr. Csáky Mihály vezénylő-altábornagyhoz.**

Oszadai postírunq 8. Aug. 1709. Méltóságos Generális, nékem — nagy jó uram! — Tegnap estve az midőn Laznához érkeztem volna, ki nem tanulhatván semmiképen Szuha (*hegy*) táján lévő ellenségnek constitutióit, mivel némellyek többnek, némellyek kevesebbnek azon ellenségnek numerussát referálták, más az e táján lévő falusiak egíszlen igen labanczossak, majd embert

sem találni a mely által csak leveleket is expediálhatnék, tegnap is Rakovszkiné asszonyom embere által Ngodat tudósítottam : nem ártana ha valamely cavalléria is lehetne mellettem ; arra nízve egynehány volentirokat némely tiszteimmel Revucza felé estve (*küldöttem*) : azokat étczakára az ellenség Oszadánál jól megüzvén, sötítben, soha nem tudhattam azt is kitanulni : Rosemberg felé ment-é egyenesen, avagy visszament? Referálják volentérim : lovasság kétszázig lett volna kik által persecuáltattak, az gyalogsága hogy passusnál (*Sturecz*) maradott volna ; kihezképest conjungálván magam másnap Szinaÿ uramnál, Luznárúl hegyeken által Oszadánál lévő hidhoz postíroztam magam, onnand, megvizsgálván ellenség minden igyekezetit s mivoltát, fogom tehetségem szerint ellenség intentióját persecuálni, csak az Ebergényi avagy máshonnan hátul ne szorítson itt az hegyek közt bennünket. Az provisió itten igen szűkön lehet, nem ártana, ha Ngod ex meditulo comitatus rendeltetni parancsolna : annyivalis inkább vitézlő rend animáltathassék. A mellett bárcsak 40 jó lovas is lehetne mellettem, mellyeket levelekkel is, úgy előre is az hol kívántatna pro recognitione, úntalanúl küldhetnék. Ezen schuvinki embert Ngodnak recommendálok, mivel hív, egyébtül nem is küldhettem volna levelet. Mihelyest valamely occurrentiáim lesznek : sietséggel informálok Ngodat, a midőn pedig Ngod azon egynehány lovast utánnam parancsolja : azok jobban megvizsgálhatják : érkezett-é ez étczakán lovasság? mivel úgy hallom actu újonnan, hogy hire sem volt néki. Ezzel maradok — Ngodnak — igaz hiv szolgája *Czelder Urbán m. k.* »P. S. E táján viznél egyéb italunk nem lehetvén : alázatossan venném egy italt reám köszönni méltóztatna Ngod«. Egy összehajtogatott s a levélbe zárt külön papiroskán másik »P. S. Szintén hogy leveletem bepöcsétlettem, hozták hirül, hogy azon 200 lovas a mely ezen általment, ez étczakában Árvában ment volna egyenesen, az gyalogsága Szuhán maradott. Bárcsak Ngod vagy 200 cavalériát mellém küldeni méltóztatna«.

Külczim : »Méltóságos Generál-Feld-Marschal Keresztszeghi Gróff Csáky Mihály nagy jó uramnak ő Ngának alázatossan irám. — Vavrisói mezőre.« (Eredeti.)

V.

Gr. Csáky Mihály jelentése a fővezérhez.

Vikarthócznál, 10. Aug. 1709. Méltóságos Fő-Generális Locumtenens! Nekem nagy jó Uram! Ngod három rendbeli méltóságos leveleit vettem alázatossan, kikben méltóztatik Ngod az ellenség felől tudósítani. Én Ngodnak mindennapon

megirtam mind az ellenség motussárúl való communicatióimat s mind pedig azt minémő teljes igyekezettel kívánunk vala az megszorított ellenség ellen operálódni, kinek nemcsak lovasát az vavrisói sánczban Generál Toledttal szorítván, az mult vasárnaptúl fogva bombáztattuk, de más sánczaiban is mind pribilínaiban s mind szent-péteriben annyira szorítottuk s premáltuk vala, hogyha kiadott orderim szerint Urbán Czelder ur az passusokat mindgyárt brigádástúl pracludálta volna: azon az bėjővő ellenséget könnyen impediálhattván, mivelhogy Ebergényi succursussával nemhogy progrediálni, de maga is retirálván, nehezen salválhatni tudta, teljes reménségünk volt az megrekesztetett ellenségnek kézben kerüléséhez, elrendelt operatióinknak institutióihoz képest, mert elköveltük azt is, hogy ostromhoz készített fasínakot saposokat is már sánczai eleiben csináltattunk; kenyérbeli proviziójából is már megfogyatkozván, hússal kellett magát csak táplálni. Ily szép renddel kezdet munkánkat reméntelen el kelle hadnunk, azért, hogy Urbán Czelder uram az passusokat in tempore nem pracludálván, inkább holmi gaz állapotokon, kiadott orderim s sokszori irásaim ellen kapkodott, s azalatt az ellenség is az szuhai passuson lovas és gyalog, Liptóban bėjött s Rosembergen Ebergényivel megegyezett még tegnapelőtt; mely megegyezett ellenség noha ezer vagy tizenegy száznál több nem lehetett: mindazáltal az utánna jővőnek is szapora érkezését hozván — ki is az Turócz felül való passusokon utánna jöhetett szabadon — minthogy már Urbán Czelder is brigádástúl velünk nem lehetett: az ellenség nálunknál erősebb (?) voltát considerálván, reflectáltam, Ngod ordereire magamot, s jobbnak itéltem minden confusió nélkül recedálnom az velem lévő haddal ezen étczakán, mintsem kétséges kimenettelű bévárással periclitáltatnom az hadat s azt talám nem várt confusióban is hoznom. — Bizony, mind nékem mind pedig minnyájunknak nem kevés fájdalomunkra esik ily szép operatiót félben hadnunk s fáradságunknak gyümölcsét reménytelen elvesztenünk, mellyel most hazánknak is emlékezetes szép szolgálatot teszünk vala ennyi ellenségnek kézben kerítésével, kit egyedül az bézárni parancsolt passusoknak nem observálásával s azokon az ellenségnek succursusra való bébocsáttatásával ejte ki kezünkűl Urbán uram, az mint minderrül mind pediglen egész ezen expeditiókban lett operatióinknak folytatásiról bővebben Ngodat Generális Andrászi Pál uram, Ngod udvarlására menván, alázatosan informálni fogja. Urbán Czeldernek megirtam, hogy ha már az passusokra nem vigyázott: vigyázzon magára, és az Holyákon retirálja magát Murányaljára vagy pedig Dobsina tájékára, az mint most újolog is irok embert

küldvén utánna. — Engedje Isten, más úttal Ngod méltóságos dispositióit hasznossabban folytatni hazánk örömére ; maradván : — Ngod — alázatos engedelmes szolgája — *G. Csáky Mihály m. k.*

Kívül: »Magyarországi Méltóságos Fő-Generális és Locumtenens Székessi Gróff Bercsényi Miklós úrnak (titulus) nagy jó uramnak ő Excjának, Murányalja«. P. H. Csáky-czímer fekete pecsétben. (Eredeti.) *Bercsényi kezével kívül rájegyezve Rákóczi számára: »Ebben adja Csáky ur okát s hírít elindulásának«.*

VI.

Csajághy dandárnok jelentése Bercsényi fővezérhez.

»*Vikárthócnál, 10. Aug. 1709*«. »Kegyelmes Uram! — Vezem alázatos engedelmességgel Ngod méltóságos levelét. Isten Ó Felsege reménségünk felett segített vala bennünket az lipthói operatiókban, mert minden sáncaiban az ellenséget annyira megszorítottuk vala, teljes igyekezetünket reá vetvén, hogy már éppen csak kezünkben vejendők valánk az ellenséget, kivált az vavrisói sáncaibul, melylyet erőssen cingáltunk vala, reménségünk nagy lévén ahhoz, hogy az passusok Urbán Czelder uram brigádájával bezáratva lévén, nem detasséroltatunk az ellenség által ki succursusra jöhetne az sáncaok attaquaitúl. Nem tudom mire nézve, Urbán uram haszontalan kapdosásokon töltvén idejét, az passusokra nem sietett, noha mingyárt az mult hétfőn idején reggel commendírozott vala ; és úgy az ellenség az szuhai passust elsőben 300 gyaloggal s annyi dragonyossal elfoglalván, azon Rosemberghez még tegnapelőtt négy vagy ötszáz lovast, és egynehány száz gyalogot Rosembergre béküldött, az ki is ugyanott Ebergényivel megegyezvén, az mint reportumban hozták, csaknem Lipsceig jött, utánna jöven annak több ellenség is. Ugyan tegnap étczaka *Szegedi Ignác* társaival és Biroszénnal (*Bivolinye?*) közikben menvén ; az midőn mindenfelől az ellenség jövetelit hozták. Méltóságos Generális Ngod orderinek observatiójával kívánt elébb recedálni mintsem reméntelen confúsiót okozni az megmaradással ; noha bizony voltunk (*kiszakadt rövid szó : mi is?*) bevárjuk azon ellenséget, de már Urbán Czelder brigádájának s úgy más rendbéli 300 hajduknek az passusokra küldésével kissebbedvén erőnk, az megszorítottatott és succursusra jövő ellenségnek erejét — considerálván az sok köztünk való új hajdút, — nem igen adaequálhattuk. Bizony Kegyelmes Uram, nagyot érdemel ezen szép munkának elrontója. Isten, Excd udvarlására vivén, talám szóval valóságossabban is relatiót tehetek mintsem ez alkalmatlan írással. Méltóztassék

Excád addig is parancsolni, hogy az] brigádával Tiszolczhoz menjek-é? az többivel hadd conjungálhassam magamat s küldhessek ki ismét az vármegyékre az restantiákért: mert teljes tehetségünkkel csak szaporítsuk az hajdut; úgy látom, tud attul félni az ellenség, kit megemleget az Volszkel regimentje s meg Toledt is, ha meg nem holt. — Maradok ezzel továbbra is — Exciád — igaz hív szolgája *Csajági János m. k.*

Kívül: »Méltóságos Magyarországi Fő-Generális és Locumtenens Székessi Gróff Beresényi Miklós Kglmes Urnak ő Excjának alázatosan: Murányalja vel ibi ubi«. (Eredeti.)

VII.

Jean de Rivière tüzérezredes levele a fővezérhez.

Ihro Excellenc!

Gnädiger Herr undt Graff!

Ich muss mit grosser Schmerzen die Zertheilung der Armee beklagen, dass wir müssen so liederlich zuruckgehen in deme wir dass grössens Gluck in Handen gebabt haben; es beschemet (?) mir mein Herz solches, dass ich mein Feder nicht verhalthen kann, — sondern muess die Wahrheit schreiben, es mag sich darint offendirt befinden, wer da will!

Ihro Gräfflicher Excellence, *es ist unmöglich, dass so grosser Fehler nicht ohne Verräthereij geschehen wär.* indem in der Vavrieser Schanz, die gar enge ist, über sechs- bis siebenhundert Pferdt gewesen sein undt sechs Tag nichts gefressen haben, und bis hundert Pferdt von Stucken und Bomben ruinirt sein worden, etlich vor Hunger crepirdt, — so, dass in der Schanz so ein Gestanck war, dass kaum in dem Aprochen haben können bleiben, undt der Feindt hat nicht einmahl können die verecten Pferdt herausschmeissen, weil unsere Leüth ganz nahe an den Graben gewesen, haben protestirdt, undt haben nicht wollen ihre Post verlassen, — ja der Szent-Ivánj, Tot Marton, und andere haben offentlig vor der Zeldt vor dem General Csaky geschrien, dass sie Liptau nicht verlassen werden bis zur Extremitét. Der Oberster Bauer (Paur) hat gar auffsein Mitzen getretten, undt ich hab mir die helfften der Haar ausgerissen; alle Officieren undt Heyducken haben wollen sturmen lauffen, — doch hat man nicht können den General darmit persvadiren; man hat ihm gebeten: er soll nur warten bis der Feindt ein oder zwey Meihl von uns wirdt sein, er hat doch nicht zugelassen, *undt diesen allen Unglück ist der Baboczay die grosse Ursach*, — indem er den Generalen Csaky allezeit in die Ohren geblasen hat, undt ist alle zeit

contra gewesen, wann wir anrathen haben, *dass wir sollen bleiben* Noch vor drey Tagen hat er wollen, dass man gehen ; undt wenn diese Sache ohne Straff vorbeÿ wirdt gehen : so wirdt die ganze Armee nichts tentíren, dann sie schreien : Justitia, justitia, justitia ! wider die zweÿ Personen.

In überigen verbleibe.

Euer Grafflichen Excellence (Aug. 10. 1709.) unterthänigster diener J. Rivier m. p.

P. S. Wan der Baboczay einmahl in Arest kâmet : es mochten sich genüing Sachen finden, die ihm schwer zu verantworten sollten sein, weil er keinmahl ein guten Rath hat geben.

Kivül: C'est la copie de la lettre que j'ay écrit a Mr. le General Berczini. (Eredeti Rêvier s. k. írása.)

VIII.

Ugyanannak hivatalos jelentése, térképpel.

(Lásd a mellékletet.)

IX.

Czelder tudósítása a fővezérhez.

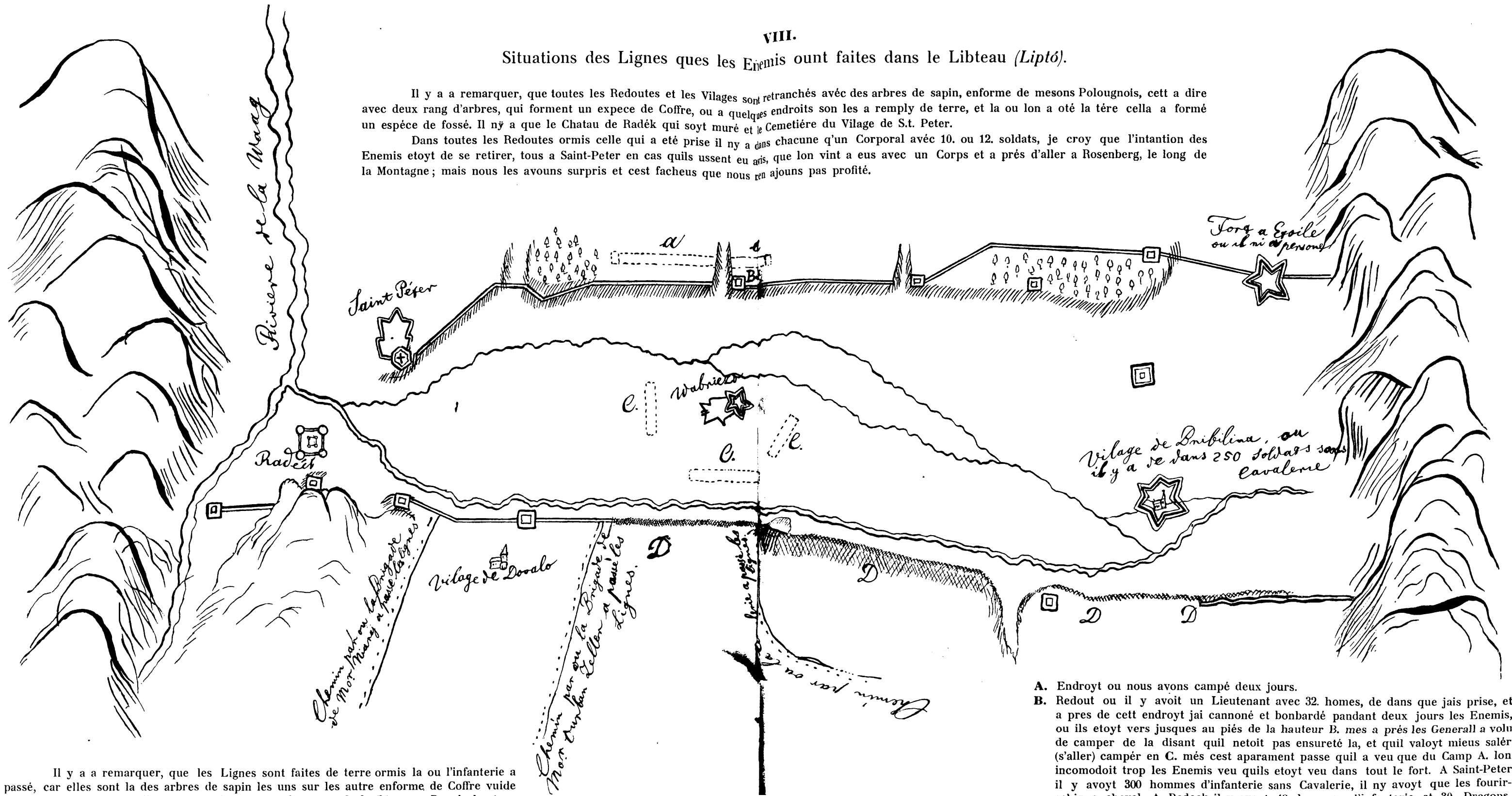
»Méltóságos Locumtenens és Fő-Generális — nékem Kglmes Uram ! — Gyalog brigádammal Liptóságrúl holákon által Mlgos Generális Csáky Mihály uram ő Nga ordere szerint ez órában ide érkezvén ölig nagy fáradsággal, ma harmadnapja Revuczárúl délután megindulván ; ma is az utban árvai és liptai hajduimbúl majd másfélszázig való elszökött az nagy insíg miatt. A midőn pedig ma ötődnapja Luznához érkeztem volna : Revucza táján lévő falusiak igen labanczossak lívín, szuhai passuson való nímetsígnék constitutióját igazán meg nem tudhatván, ki többnek ki kevesebbnek referálta, azalatt Besztercze tájárúl egynehány ízben hozván hirül hozzám, hogy csak 70-ig való gyalog és vagy 15 lovas német lett volna, melynek persecutiójára s fölverésire commandírozván 300-ig való hajduságot, kik is ma harmadnapja korán hajnalban Revuczán fölül az mezősígnben lívín, kemény istrázája ellenségnek rajtaütvén, vélek jól öszvepuskázván, egísz szuhai passusig úztik, egynehány tiszttek, úgy közvitézek is felessen elestének közülök ; azalatt írkeztvén ellensígnék 3 compagnia granatérossa és lovassa is, mind ösztevévén volt Viard 600-ad magával, — többet hajduim nékie nem tehettek, visszatértek, odamaradván Prinyi uram ő Nga egy kapitánya és unterlájtnantja, és egynehány sebes hajduim is meg-

VIII.

Situations des Lignes que les Enemis ont faites dans le Libteau (Liptó).

Il y a a remarquer, que toutes les Redoutes et les Vilages sont retranchés avec des arbres de sapin, enforme de mesons Polougnois, cett a dire avec deux rang d'arbres, qui forment un espece de Coffre, ou a quelques endroits son les a remply de terre, et la ou lon a oté la tère cella a formé un espèce de fossé. Il n'y a que le Chatau de Radék qui soyt muré et le Cemetière du Village de St. Peter.

Dans toutes les Redoutes ormis celle qui a été prise il ny a dans chacune q'un Corporal avec 10. ou 12. soldats, je croy que l'intention des Enemis etoyt de se retirer, tous a Saint-Peter en cas qu'ils ussent eu avis, que lon vint a eus avec un Corps et a près d'aller a Rosenberg, le long de la Montagne; mais nous les avons surpris et cest facheus que nous ren ajouns pas profité.

Il y a a remarquer, que les Lignes sont faites de terre ormis la ou l'infanterie a passé, car elles sont la des arbres de sapin les uns sur les autre enforme de Coffre vuide d'une Montagne, al'autre il y a une petite lieue de france et de la (h)auteur B. a la hauteur D. il y a une portée de Cannon d'une piece de 3. 4. quoyque nous ajouns été mestre des Lignes pendant six jours, je nay pas peu obliger le Genl a les ruiner il disoyt que les paysans les avoit faites et quis pouroit les reparer.

(Hasonmása az 1709 augusztusi liptói megrohanás de la Riviere által készített eredeti térképének.)

- A. Endroyt ou nous avons campé deux jours.
- B. Redout ou il y avoit un Lieutenant avec 32. homes, de dans que jais prise, et a pres de cett endroyt jai cannoné et bombardé pendant deux jours les Enemis, ou ils etoyt vers jusques au piés de la hauteur B. mes a près les Generall a volu de camper de la disant quil netoit pas ensureté la, et quil valoyt mieus salér (s'aller) camper en C. més cest aparament passe quil a veu que du Camp A. lon incomodoit trop les Enemis veu qu'ils etoyt veu dans tout le fort. A Saint-Peter il y avoyt 300 hommes d'infanterie sans Cavalerie, il ny avoyt que les fourir-schiz a cheval. A Radeck il y avoyt 40. hommes d'infanterie et 30. Dragons, cetoyt le poste du Generall Tholede.
- D. Cest un (h)auteur qui est inpratiquable et la ou il y avoit des chemins les Enemis lesount excarpes, ou lon ne put plus desandre ni a pie ni a cheval.

tért. Minthogy pedig igen fáradt állapottal lévén gyalogságim, egykét napra itten őket megszállítottam, a meddig kevéssé megpihenhetnek és provisióbul provideáltattathatnak. Tovább mitévő legyek hadaimmal? Exciád orderét s dispositióját alázatosan elvárom. — Maradok — Exciádnak — Polonka, 12. Aug. 1709. — alázatos hív szolgálja — *Czelder Urbán m. k. P. S.* Egy granatérost is elfogatván, itt vagyon, ki is referálja: Pálfinak másfélezer népinél több nem volna, a ki Beszterczére s onnand Gyetva felé szándékozik s onnand Isten tudja, Viard pedig Liptóságra; mely granatérost hová küldjem? elvárom Exciád parancsolatját.

Kívül. »Méltóságos Locumtenens és Fő-Generális Székessi Gróff Bercsényi Miklós nagy jó Kglmes uramnak ő Excjának alázatosan ajánlom« P. H. Fekete spanyolviaszkba nyomott gyűrűpecsét, paizsban és sisakon egy jobbában görbe kardot villogtató kettős farkú oroszlán, mellette a V. C. betük. (Eredeti egész íven!)

X.

Babócsay Ferencz lovas-dandárnok levele gr. Bercsényihez.

»Méltóságos, Fő-Generális Locumtenens, — nekem Kglmes Uram! — Isten kívánsági szerint való sok jókkal Ngodat megáldja, kívánom. — Az estve későn vettem étekfogója által Ngod méltóságos levelét, szokott kötelességgel; melybül is értem Ngodnak kiváltképpen való neheztelését, kit mégeddig soha így nem experiáltam. Úgy látom, hogy úgy van dolgom, valamint az parasztember ökrének, hogy valamely ökre legjobban vonszon, — mégis azt inkább jobban ütik; mindazonáltal Kglmes Uram, legyen Ngod akarata, én mindazonáltal tovább is Ngod kglmességében ajánlom magamat. Hogy Revér Kassa felé indult nem senki akaratjából és jóvalásából, hanem az mint magának tetczett, úgy is indult, mivel ő olly ember, hogy nem sokat kíván senkitül is függni, hanem csak mint magának tetczik; most is excusálván magát, hogy vele levő munitiója elromlott és azzal semmi szolgálatot sem tehet, azért ő csak el fog menni; de hogy őtet commendíroztam vagyis ordereztem volna, abban épen semmi sincs, és ne is hidgye Ngod, ha maga mondja is. De reliquo én magamat Ngod Méltóságában recommendálok, és tudom is, hogy ha szintén neheztel is: még üdővel meg fog Ngod térni és akkor fogja considerálni az dolgot, hogy nem szintén esett olly rosszul az dolog, a mint gondolta Ngod. Datum *Ranovnicza, die 13. Augusti Anni 1709.* — Ngodnak mindenkor legkisebbik szolgálja míg él — *Babócsay Ferencz m. k.* — P. S. Én itten maradtam Ngod

parancsolatja szerint ; itt maradtam, de valóban vékony reménységgel, hogy itten subsistálhasson az had az intertentió végett ; mivel semmi dispositió nincsen, Valovicz Commissáriushoz beküldöttem, mi választot fog adni prófuntmestereimnek ? Ngodnak transmittálni el nem múlatom.

Eredeti, Babocsay saját kezeírása.

XI.

Csajághy dandárnok hivatalos jelentése a fővezérhez.

»Úgy végeztünk vala Tergárdon, hogy vasárnap (aug. 4.) reggel idején fogjuk az liptai sánczokat attakírozni ; kire nézve én az velem lévő haddal Poruba feliben mentem még szombaton estve, s ott vártam elkezdését az operátiónak vasárnap majd tiz óráig, akkor osztán hallván vagy két lövést, csak megindultam s Porubára bementem, onnand egy vice-hadnagyot küldtem által az hegyen recognítióra, s az hozta meg, hogy az mi hadaink Vavrisonál vannak ; s mingyárt az sáncz alatt az hidon által költözvén, mentem oda magam is az hadakkal. — Odaérkezvén, jobbszárnyára mentem az mi hadainknak, kérdezvén : ha az beszorult németet ostrommal fogjuk-é tentálni ? arra Generális (*Csáky*) uram is azt mondván, hogy Úgy ! Én mingyárt ostromnak battalióban kezdettem regimentemet venni mihelyt érkeztek, az granadírosokkal edgyütt. Egyszer Generális Andrászi uram nyargal hozzám mondván: Ki parancsolta, oda menjek ? Mondám, hogy Generális Csáky uram mondotta : akárhová ! s én onnand jobbnak itéltem s közelebb az ellenséghez, másként is az jobbszárnya engem illetett : Midőn az másik battaliómnak eleje érkeznék ezen beszéd alatt, látván az ellenség, hogy ostromnak akarunk menni, gondolván azt, hogy én éppen az sánczátul akarom elszoríttani, hirtelen csak meggyújtogatta bellül az falut ; én azt gondoltam, az mieink tüzes golyóbissal gyújtották meg, holott Andrászi uram azt hadta : senki az falut élete vesztese alatt megne gyújtsa. Azon tűz alatt az én első battaliómmal csak néki mentünk, s maga is Generális Andrászi uram ; de osztán maga is hirtelen megtérvén, más senki ostromnak nem ment, sőt az én másik battaliómat is megtartóztatták, s úgy az két battalionomat is, de nem tudom kicsoda. Azután odanyargalván, akartam őket mind az sánczra vinni, Generális Andrászi uram mondotta, hogy ne vigyem s el se vigyem onnand ; az magam battalióját elvittem ugyan és osztán feljül az sáncz eleiben állítottam, remélvén az ostromot ; de osztán mondák, hogy nem leszen, hanem más dispositiót téznek, csak táborban szállítják

az hadat. Azon sánczon kívül valamely malomház volt, mondtam mind Generális Uraméknak s mind Revír uramnak : foglaljuk el, s csináljunk ott battériát, mind öszveronthatjuk az ellenséget belüle ! Azután onnand felmenvén az hegyre, mihelyt megszállottunk, kijöven az ellenség, felégette azon házakat. — Az hegyről kezdette osztán Revír uram bombázni távulról, de nem hiszem, az elhánt bombáknak harmadrésze béhullott volna. Azon éczaka én küldöttem 300 embert vice-kapitán Pongrácz Jánossal az sáncz kapui eleire, gondolván azt : minthogy Babócsai uram brigádája túlmaradt már az sánczon az viz felül, éczaka netalám azokra kicsapván az ellenség, confundálja, azért küldöttem ezen hajdukat meghagyván Pongrácznak : Babócsai uramnak maga megmondja, hogy oda gyalogságot küldöttem, és ezen alkalmatossággal az patakot is hadtam elvenni az sáncztúl, noha ezeket senki parancsolatban ki nem adta. Az bizonyos, ha az én oda való menetelem előtt rajta mentek volna az ellenségen : nyertek volna, mert beszaladván az faluban, ott is mind lovon ült ; úgy hallok, confusióban lévén már akkor. Lovon ülni belül az sánczok közt dragonyosoknak minden rend nélkül, nem defenzióra való szándékot, hanem szaladásra való készületet jelent inkább. De, ha akkor rajta nem mentek is : bár csak akkor mentek volna köröskörül az sáncznak, mikor én odaérkezvén, néki mentem Generális Andrási urammal, az sáncztúl elszorítván egyik részét az ellenségnek, in illo fervore, úgy vélem, szerencsésen megvehettük volna az sánczot. Miért lett, hogy rajta nem mentek akkor ? nem tudom, csudálkoztam rajta. — Ezután az ellenség is jobban recolligálta magát, az mi hadunknak penig az fervera csökkent.

Másodnapon Brigadéros Urbán Czellert az passusokra commandérozták, micsoda orderrel ? nem tudom ; noha annak utánna kétszer vagy háromszor iratott velem Generális Uram néki, elsőben azt, hogy az turóczi passusokat mind praecludálja és az bėjöhető ellenséget impediálja ; azután meg azt irtuk neki, hogy mind brigádástúl az Sztarahórára menjen, az többit elhagyván, s azt occludálja. Ugyanakkor Brigadéros Szemere uramat küldötte Generális Uram Rosemberg felé, ezen orderrel Urbán uram után, hogy szóval is néki megmondja : azon passust occludálja, és azon impediálja az ellenséget, ki ha más passuson bejönne, akkor magát az holyákon recipiálja Tiszolcz felé, reánk ne legyen reflexiója, mert mi megindulunk onnand másnap. Ez talám szeredán volt, az mint jut eszemben, még akkor el akartunk onnand jöni, az mint Szemere uramnak committáltatott, hogy Urbán uram mellől vegye maga mellé az lovas hadat : mind Paur ezerét s mind Thótt Mártont, és szálljon Szent-Miklósra,

s az mi megindulásunkkal, nyomakodjék utánnunk. — Szemere uram másnap visszatérvén, Szent-Miklósnál vagy hol közel hadta Paurékat' kiknek újobban parancsolt Generális Uram, hogy Ebergényit infestálják s vigyázzanak arra. Még akkor el akartunk onnand jőni, de Revír, Nyárai s én is mondtuk: Ne menjünk, valámíg bizonyosan nem tudjuk, hogy az passusokon általjött az ellenség olyan succursussa, az kivel meg nem verekedhetünk, ha Szent-Miklósig penetrál is, elmehetünk előtte szépen: az gyalogság az erdőkön, hegyeken mellékesleg, az lovas penig ki az Szepességre nyomulhat s retirálhatja magát. — Urbán Czelder uram azalatt az passusra ordere szerint nem sietett, hanem imitt-amott tevernyészett (így!), és úgy circiter 300 lovas német az szuhai passuson Rosebergre jött, kivel Kubinból Ebergényi is, az mint mondták, conjungálta magát; ugyanazon passuson 300 gyalogot is lenni mondtak. Ezen Rosebergnél való ellenséget Paor és Tóth Mártonyék is felverték volna, csak bár még két-háromszáz lovas küldöttünk volna melléjük, az mint magok is kérték. Ezen ellenség köziben mentek bé osztán *Szegedi Ignác*zék. — Irván azt Urbán Czelder, hogy ő reá nem érkezése előtt jött be az 300 lovas német az passuson, egyszer engem akkor hivatnak, mikor már az mozsárákat parancsolják kihozni az sánczból s mingyárt magunk is el akarunk jőni, de én csak azt mondtam: várjuk meg estvét, eljő addig az report: micsoda s mennyi ellenség jött bé, nekünk való-é, nem-é? ne menjünk el nappal, inkább étczaka! Osztán estéig protrahálván az időt, Paor uramék is revocáltatván, az recessusra eltökélt szándékunkat nem változtattuk meg.

Bizony mi gyalog tisztékül s Revír csak azt akartuk véghez vinni, hogy az vizen költözzünk által az partra s ott postéroljuk mindnyájunkkal egészben magunkot, az ágyunk az sánczot bééri az partrul, az ellenség jöveteléig maradjon ben az 600 gyalog az aprosan az sáncz körül, — ki lehet azt könnyen hozni; az strásák is mind helyben maradhatnak, mert az a part egy parittyahajtásnyira volt csak az táborhelyünktől, ha az ellenség eljön is, nem aggrediálhat bennünket, mert azon hosszú partoknak accessusa nem volt, — az ellenség külső lineája is az volt — mi az ellenségben onnand ha eljött volna, sok kárt tehattunk volna csak az ágyukkal is, s kinézvén jól: úgy is retirálhattuk volna magunkat. Dovallo felül ugyan kerülve reánk jöhetett volna: de hiszen azt eszünkben vehettük volna s mi is magunkat alkalmaztathattuk volna. Paoréknak is ez volt az értelmek: mert azon eljövő étczaka is kéredzettek vissza az ellenséget megütni, s én is azt mondtam mind, hogy azon étczaka küldjünk rajta, talám az Isten nekünk adja, mert igen félt; ha rajta nem küldünk is:

recognoscáltassuk könnyü portával : mennyi? jött-e több vagy sem? De csak nem cselekedtük. — Mondottam : az földnépét hajtassuk ki, vonassuk le az lineákat, az apró sánczokat vegyük meg, s égezzük öszve. Hol azt mondták Generális Uramék : jó lesz! hol pedig azt : mi haszna? oly embereket veszünk alatta, többet érne azoknál. Az vármegyékre küldjünk pátenst hódoltatni, azt osztán végtére magam megirtam, de nem tudom : elküldetett-e vagy sem? noha, az mint Plathy Gábortúl értettem, már Szent-Miklósra gyülekeztek volt az nemesek s úgy az több vármegyebéliek is homagium letételére.

Az vavrisói sáncz iránt azt javaltam volna : csináltassunk négy felül aprost jól feltöltve fasínakkal s földdel, tegyük bele gyalogságot, az ki mind ellövi az sánczban az németet. Az taraczkoknak oly batériát mondtam csináljunk, jól feltöltve : mint-hogy alacson az sáncz, mind öszveölhetjük az ellenséget kartácscsal is benne. Azalatt mutassuk meg neki, hogy ostromnak akarunk menni, fasínakkal négy felül egy puskalövésnyire, s úgy kérjük tőle az sánczot : talán capitulál, s úgy is hiszem : ha kemény commitatioval ezt izentük s cselekedtük volna, hogy feladta volna magát ; miért nem cselekedtük? bizony nem tudom, hanem azt tapasztaltam, hogy mindenkor ez illyen javallásokra az vesztfélének rettentő imaginatiójával múltunk el az jobb operatiót. — Revír uram Babócsai uramra vetett, hogy ő kglme tanácsolja Generális Commendáns uramat : ne tégyünk ostromot ; Generális Andrászi uram is azt mondtotta, hogy mászszor Babócsai uramat M. Fő-Generális Uram maga mellett tartsa tanácsnak, megmondja ő Excjának. Babócsai uram pedig azon éczaka az melyen eljöttünk, nékem mondtotta, én kérdvén : hol vannak Generális Uramék? Elmenének bizony azok ; soha két félénkjebb embert azoknál nem láttam, csak ide hagyának! Arra mondtam : hadd menjenek, hiszem itt vagyunk mi, s ugyan a végre magam mondtam volt még nappal, hogy én hátul maradok brigádástúl Generális Andrászi urammal egyszer ketten végeztük : Szent-Pétert égezzük fel, menjünk rajta 500 hajduval ; azt gondoltam már : úgy lesz, én magam akarom menni, mert ajánlottam is magamat ; én bizony nem tudom, miért mult el, mert velem nem közlöttek titkot, hanem néha irattak levelet. Az bizonyos : midőn jószántomból javallottam valamit noha többnyire mind javallották is, de nem exequáltatván, mind nékem s mind más tiszturaiméknak is nehezen esett. Frissebben, keményebben, gondossabban, szivessebben s állhatatossabban kellett volna Generális Uraméknak az operatiót folytatni : s az Isten megáldott volna az megmutatott jó szerencsével. De az mint eszemben vettem : Generális Andrászi uram

is nem serénykedett, talám azért, hogy nem ő Nga commendérozott a capite. Malítiát nem gondolhatok egyikben is tiszt uraimék közzül: de vigyázatlanság, gondatlanság és *tunya lágy*ság megvolt; mert bizony csak az mezei strázsákat sem rendeltették ki az mint kellett volna, olly ellenség közt. *Lett volna csak velünk Ő Ngok helyett Bottyán apánk, tudom istenem, lesz vala: »Rajta, rajta!« Megvettük volna mind az vavrisói sánczot mind az több reduttákat vérrel, s rabunk volna eddig mind Toledt s mind Ebergényi, — ámbátor ott hadta volna is egynéhány hajdunk az fogát. — De immár megvagyon. — Én mindenekről, Exciád méltóságos parancsolatja szerint, igyekeztem igaz relatiót tenni. Az mint-hogy továbbra is maradok — Exciádnak nagy jó Kglmes Uramnak — igaz hiv szolgálja — Murányallján, 13. Aug. 1709. *Csajági János m. k.**

Eredeti harmadfél ív — Csajági maga keze írása. Egyik felére Bercsényi kezével ez van írva: »*Csajági uram relatiója, Murányallja, 13. Aug. 1709.*«

XII.

Szinay Mihály gyalog-ezredes jelentése.

(*Szinay jelentése.*) »Murányallyán, 13. Aug. 1709. — *Nemzetes és Vitézlő Szinay Mihály kapitány Uram relatiója.* Orderez-tetvén ő Kglme Tekintetes Prinyi Miklós ur regementjebéli főstrásamesterrel, Liszkay N. fő- és Posghay N. vice-hadnagy uramékkal s kétszázig való hajdusággal starahorai passus elállására, hogy az liptai sánczok ellen volt próbánk inpedimuntumára az ellenség részéről beszterczeiektül segítség ki ne gyöhetett volna; ő Kglme parasztembereket vévén maga mellé kalauzoknak, a kik az hadat jól vezették volna az hagyott helre, és az Beszterczéről kigyött ellenséget úgy okvetetlen megelőzték s passusokat elállották volna. De Vice-Hadnagy Posghay uram kapitány után függeni és hallgatni nem akarván, az jelentett paraszt-kalauzokat és magát is kapitány uramat poster-gálta s maga kalauzkodott s vezérlette az hajdúságot maga főstrásamesterével is, ki is ott volt, nem gondolván; kire nézve Szinay uram is lettette az commandót, semmitsem végezhetvén Posghayval. — Posghay azért kalauzkodván és vezetvén az hajdúságot hurczolta s fárasztotta heltelen utakon, Jeszenszký holyákon, eltova majd 12 mérföldeket tévő utakon, úgy hogy az ellenség is kinézhetette és mivoltokat az hajduságnak obser-válhatta, s ahhoz az passus elfoglalásának idejét is így köllött elmúlatniok nekik. Kire nézve az beszterczei ellenséges segítség praeveniálván őket, kigyövének. Ha pedig Posghay ezt az con-

fusiót nem cselekedte volna : kapitány uram maga kalauzaival — maga is alkalmasint tudván arra az utakat — ment volna az passusra s hagyott helre Liptó-Újvár és Bodza között, Német-Lipcse mellett el, az hegy alatt, melly uton az szándék beteljesedett volna, mert egy nap s két étczaka annyit ment ő kglme az hajdusággal, az hagyott stara-horai passusra reá jutott volna.

Egykorú másolat, kívül ráírva, egykorúlag: »*Szinay relatiója*«.

XIII.

Czelder Orbán dandárnok hivatalos jelentése.

(*Czelder Orbán jelentése.*) Den 4-ten Augusti sindt mir (így) umb 10. Uhr zur Wawrischower Schantz kommen, mit 2. Brigada zu Fuss und velige (*völlige*) Gawalerÿ, und uns postirt vor der Schantz. Alsdan haben mich die Hern Officír gebeten : ich soll zum Hern General Cakÿ gehen, und bitten : er soll sie lassen stürmen ; er mir zur Antwort geben : ez lasst nicht ender angreifen, als der Zajágÿ nicht komt, und mir (így) sollén uns nur fertig halten.

2-do. Da Herr Zajágÿ kommen ist : so hat der Feind selber Wawrischow angestegt, da konnten mir vor das Feÿer nichts tentíren, als ein Reduten mit 32 Mann erobert.

Den 5-ten bin ich comendírt worden auf die Bösetzung zu gehen mit den Obersten Pauer ; da mir auf Sant-Nikolo ankom (*ankamen*) : ist uns Kuntschaft kommen dass der Ebergény über den hola Pass ist einher kommen ; so bin ich samt den Oberst Pauer draufs losgangen, und ich wieder reposírt.

Den 6-ten bin ich bis Libsz mit meiner Brigada maschirt.

De 7-ten bekomme ich Order von Herr General Cakÿ : ich sol mit völicher Brigadÿ auf Sucha-Pass maschiren, und wann ich den Feind kann abrichten : sol ich es nicht sparen, wo aber nicht : sol ich mich mit der Armee aufbröchen diese Nacht.

Darauf den 7-ten gab ich auf die Order Antwort den Hern General Cakÿ, und lass bitten : er sol nicht maschiren aus der Schantz, dann den Feind auf der Cuha (*Szuha*) will ich mit Gottes Heil aufhalten ; da ich aber hinkam nicht weit von den Pass, so schicke ich gleich Officír und Wolentirs zu reconoszirn, da sie seÿn aber schon zu Oszada auf den Feindt kommen, war aber nicht stärker als 200. Mann, und hat sich bey Rosenberg postírt : habe gleich den General zu wissen gethant : er sol sich nicht vor den Feindt besorgen, dann er ist sehr schwach, der kan uns nicht schaden.

Den 9-ten bekomme ich wieder Order : ich sol mich reterieren

auf Topschau (Dobsina) mit meiner Brigada, oder auf Tisolt (*Tiszolcz*), und sol nicht Weilen ich vernommen dass der Feindt nicht stärker als 70. siebenzig Mann auf der Suha ist: so habe den Butzy (*Bajcsy*?) hin commendirt mit 300. Mann, denselben zu reposiren.

Den 10. umb 12. Uhr bin ich mit der Brigada aufgebrochen, da der Butzy mit den comando ist zurück-kommen. Übrigens weiss ich anders nichts mehr.

Urbán Czelder m. k.

Eredeti, az egész német betűkkel, de igen gyarló német orthographiával Czelder saját keze által írva. Külsőjére Bercsényi s. k. ezt írta; »*Urbán Czelder relatiója, Murányallya, 14. Augusti 1709.*«

XIV.

Babócsay dandárnok hivatalos jelentése.

(*Babócsay Ferencz jelentése.*) »*Ljptóban való indulásunk Murányallyárúl, és ottan való mulatásunk és megtérésünk is.*«

»*Elsőben* is 20. Augusti (igy) az egész hadak megindulván, mentek Tergárdra, és ottan megszállván, magunk pedig hátrább maradván Méltóságos Generális Marsallus Gróf Csáky Mihály urammal ő Ngával, orderét kezéhez vévén, utánnok mentünk 22. Augusti regvel, és már az egész hadakat megszállva találtuk, aminthogy akkor étczaka ott is háltunk.

Másodszor. Ott megszállván, ő Nga mindgyarást brigadérus uraimékat öszvehivatta, és Fő-Generális Urunk ő Nga adott orderét ő kegyelmekkel communicálta, egyszersmind de modalitate orderje szerint conferentiát is tartott, és elsőben is megakadván azon hogy Fő-Generális Uram ő Nga adott parancsolatja szerint szombaton regvel nem érkezünk a próbatételre, mivel a hajduságot ha hirtelen erőltetjük az menésre az rosz utakban elrontjuk, egy nap és két nap sem tudjuk azután annyira vinni; és így gyalog tiszt uraimék votumja szerint a szombati próba differáltatott vasárncpra.

Harmadszor. Tergárdrul, meglévén az egész dispositiók, és midőn az hadakat az ő útján megindítottuk: Csajágý János brigadérus uramat igyenessen Ljptóban Bocza (igy) felé, Szinaý kapitán uramat is Ljptóban két százod magával az sztarahorai passusnak elállására, úgy az boczai passusra is odarendelendő száz hajduval egy jó böcsületes tisztét, a többivel pediglen magunk is megindulván, mentünk Szepesben és Ranovniczára szállottunk, noha ugyan Tergárdon igen lassan kenyerezhettük meg a kiket Ljptóságra az Bocza felé 22. Augusti expediáltunk vala. Ez volt csütörtökön.

Negyedszer. 23. Megindultunk Ranovniczáról az hadakkal déltájban és mentünk Lypťó széliben, két Sunyovákon innent az réteken megszállottunk az egész haddal ; jó strázákat tartván ott háltunk.

Ötödczör. 24. kelvén, engemet ő Nga Szemere urammal és obrester Revír Urammal előre megindított az lovas haddal, úgy, hogy mindaddig menjünk, valameddig az sánczokat Revír Obrester uram meg nem fogja látni. Az mint is az egész haddal Hibéig mentem volt és ottan, Hibén túl, az reguláris hadakat megállítottam lesben, egy álgylövésnyire pediglen Szemere László brigadérus uramot maga brigádájával és Lusinszký regimentivel ; hanem mindezekbül az lovas hadakból rendeltünk volt Revír uram mellé Paur Ferencz obester uramat kétszáz válogatott jó lovasokkal és mintegy 60-ig való volentérekkel, aminthogy el is mentenek Dovalóig, a honnént is némely sánczokat is láthatott ő Kglme, és mindaddig a többi lovas haddal lesformában állottunk, valameddig onnént vissza nem tértek, a minthogy puskáztanak is hozzájok egynihánszor még szakállasokkal is ; onnént visszatértünk és gyüttünk Vichornáig az egész lovashaddal, és szállottunk meg. A hová is Generális Csáký Mihál uram ő Nga az egész hajdusággal érkezett, meg is szállott, ott is háltunk, Revír uram ő kglme teljes relátiót tévén ő Ngának.

Hatodczor. Úgymint 25. jó reggel, elrendelt seregekkel, annak rendi szerint, jó rendessen megindultunk és pedetim mentünk az sánczok és linea felé. Már csak közel jutván, megállította ő Nga az egész hadakat, elől lévén az hajduság, utánna az munitió, és az munitói után magam az lovas hadakkal retrovardiában, Paur Ferencz uram pedig 300 commendérozott lovassal előljáróban az hajduság előtt, Csáký uram pedig Andrássý Pál urammal az hajduság előtt. Már ott megállván az sánczok és lineák előtt az egész had, a hadak hátuljáról magamat is ő Ngok előlhivattatván, és így felel ő Nga (*Csáký*) énnekem, hogy az egész lovas hadak kal menjen el Szemere uram, Paur Ferencz és Hangosý uraimék, és lévén oly bizonyos hely, a hun által is lehetne menni, és addig sassírozzanak az lovas ellenséggel, míg az gyalogság az dovalói sánczon által fogja magát törtetni, és magam Forgács regimentivel ő Ngával maradjak. A minthogy már megis indultak volt az többi lovas hadak, én pedig ott maradván, már meg újobban hivat magához és így felel ő Nga, hogy : »Brigadérus uram, énnekem ugyan csak úgy tetszenék, hogy Kglm maga is menne utánnok mivel tartok valami confúsiótúl!« A minthogy magam i mingyárást szágoldván utánnok mentem, de Forgács regiment ott maradott ő Ngával.

Hetedczor. 26. Augusti. Utólérvén az lovasokat, a hun le

köllött volna menni az ellenség felé, a melly is erőssen föl lévén árkolva és sánczolva is : semmi úton el nem mehettünk ; az kelő előtt pediglen már is egy squadron német állott volt, ki is vigyázta azon passust, és sürüven puskázott is reánk. Gyalog szállítván valamely katonaságot azon passusnak kinyitására, a mint ki is nyitották nagy bajjal, úgy a mint egy-egy lovas általszálíkozhatott rajta, és mingyarást Szemere uram hadai elől lévén. kezdettek kicsinyenként lenyomúlni és puskázni az ott levő ellenséggel, Paur Ferencz és volentér uraimékkal ; a minthogy azon egy sgvadront el is nyomták volt a helyébül, de az többi lovas ellenség hátrább állván és látván fortrupjainak vissza való nyomulását : egészen a viz felé nyomúlt, és meg is űzte által a vizen a mieinket. Látván ezt pedig Szemere uraimék, hogy majd roszul fog lenni az dolog : az szoroson százig való dragonyosokat gyalog szállítottam, azon sűrű és berkes helyen leküldöttem, kik is secundérozták volt az ott alatt lévő hadat, és megpuskázták az ellenséget, újobban is ; úgy takarítottuk föl az hegytetőre az hadat, féltvén valamely confusiótúl, semmi úttal által sem mehetvén a keskeny és szoros passuson ; még a hegyenn is a hol állottunk, alig maradhattunk az sűrű puskázásnak miatta.

Nyolczadczor. Hirt adtam Csáky uramnak ő Ngának, hogy ott is valami munkához kezdjenek : mivel itten s mmi úttal által nem mehettünk az ellenség miatt ; ő Nga csak azt izeni : ha teljességgel által nem mehetek is, legalább distractiót adjunk az ellenségnek, hogy ott is valamely akadált az általmenetelben ne csináljon. Újobban is lassan-lassan kezdtük leszállítani az hadakat ; azonközben Forgács regimentje is az hajdúság előtt általköltözött. Meglátván az ellenség azokat is ottan gyünni : kezdette magát cum reflexione retirálni. Látván mi aztot : a mint a szoros passus engedte, rajta kaptunk és utánna, belekaptunk ugyannyira, hogy minden reguláját féretévén kezdett szaladni egész a sánczáig, — mink is a hátán, mindenütt puskázván. Az vavrisói sáncz előtt való falu is be lévén egészben erőssen kollátolva, oda berecipiálta magát ; ott már lovasok semmitsem tehettünk neki.

Kilenczedczor. Már beszorulván az ellenség és az lovas had körülállván, gondolván, hogy el fog szaladni, legalább egy óráig állottunk ottan, miglen az hajdúság is általköltözvén, úgymint az két brigáda : Urbán és Nyáray uraimék elérkezvén, sokféle consiliumok voltak ; ki azt mondotta, hogy csak rajta menjünk, ki pedig azt, hogy várjuk Csajági uramat, noha ő kglmének holléte még előttünk semmiképpen nem constálván, hanem egy hibei parasztember érkezett levéllel és találta mondani, hogy nem messze légyen valamely had, kinek is föllyül említett Gene-

rális-Marsallus Csáky Mihál uram ő Nga mingyarást ordert irt : hogy minden késedelem nélkül gyüttést-gyűjjön. A mint is legalább két óriáig várakoztunk, és megegyezett akarattul ki-ki jelenlevő tiszturaimék közül helyén hatta, hogy megvárjuk Csajági uramat brigádástúl. Megérkezvén Csajági uram : meglátván az ellenség, hogy miért várakoztunk : azontúl az falut domatim fölgyútotta és recipiálta magát egészen a sánczban, a hol retirádája volt. Mink nem tudván : mit akar szaladni, és ugyanakkor egyik sánczának feléje menvén egynéhány száz hajdu, — ki is megrémülvén, föladta magát. Azonközben reája esteledvén, ő Ngok elrendelvén az hadakat, az hajduságot Szemere uram hadával az lineán túl a hegytetőre szállította, Paur uramat a szent-péteri útra, engemet pediglen a két reguláris regementtel a sáncz mellé Pribilina felé ; és úgy állottunk virradtig.

Tizedczér. 27. Aug. Megveradván, fölmentem az több hadak felé ő Ngához, és ugyanottan együtt lévén brigadéros uramiék ő Ngok ő Kglmek, a több discursusok között illy végezést tettünk, hogy jó volna a sztara-horai passusokra és az árvaiakra is valamely rész hadat rendelni, úgy az túróczira is, hogyha casu quo az ellenség succurrálni kívánna is, mindenütt intentiójában hadd impediáltatnék és itt in securo a többivel operálhatnánk. Medio tempore ugyan az bombákat hányotta Revír uram és lövette is : de igen kevés hullott bele, meg is mondtam volt Revír uramnak, hogy jobban köllene hányni, mivel így nem sok kárt teszünk benne, és a midőn ezt mondtam több tiszturaimék hallattára, láttam : ő Kglme megneheztelt iránta. És ugyanakkor communi voto úgy végeztetett, hogy Urbán Czeller brigadéros uram maga brigádájával elmenjen, és Paur Ferencz maga regementivel és Tót Márton főstrázamester uram is magával levő katonáival és az egész volentérekkel együtt ; a mint meg is indultanak mingyarást, úgy hogy másnap legalább délig az egész passusokat provideálják, hogy az az ellenség gondatlanul be ne gyühessen hir nélkül. Az nap szállottak volt Szent-Miklóson túl meg az hadakkal ; és estvefelé kelvén : ihen (*ihon*) compareál Ebergényi valamely mellette levő haddal ; mellyet is észrevévén a mieink, Paur és Tót Márton uraimék mintegy ötven lóval elejben menvén, csak látni és puskázni kezdették : az fortruppja mingyarást megszaladott nekie, és prosequálni kezdették, a mint is ennyihányot le is hántok az mieink az ellenségben, és ha többen lettek volna és az étczaka reájok nem gyütt volna : egészben is talám megverték volna Ebergényit. Azzal Ebergényi elment, és a mieink is visszatértek.

Tizenegyedczér. Ugyanekkor étczakán Szent-Andrásra, bizo-

nyos kastélban recipiálta magát Ebergényi ; a mieinknek hírekké esett, mingyárást tanácsot tartottak tiszturaimék, és azt végezték, hogy hajnalban rajta üssenek és be is szorítsák őket ; de az ellenség is kém által vagyis másként észrevette, kitakarodott belőle és elment, s a mieinknek jó feltett szándékok frustráltatott.

Tizenkettődczör. 28. Augusti. Urbán uram ment Német-Lipce felé az maga orderje szerint való útján, Paur Ferencz uram pediglen Tótt Mártonnyal Szent-Andrásra mentenek, és ott megszállottak, és azon a napon subsistáltonak is, és ilyen reportumot küldöttek levél által, hogy Ebergényi visszament Árvában és Hosszufaluban szállott légyen, és az egész föld népét hajtja öszve, és úgy akar azután rajtunk gyünni. Mink pedig az sáncznál ugyancsak bombáztottuk az ellenséget és lövöttük, és vigyáztunk az Pribilinán levő ellenségre, hogy valami lármát ne tégyen, úgy az szent-péterire is, — a mely ellenségek is majd mindennap kétfelül lármáskodtanak, és az lovas hadainknak azokkal volt distractiójok, a gyalog pediglen éjjelnappal Vavrisó és a sáncz körül 600-ig való hevert az approsában és impediálták az ellenségnek ottkin való járását.

Tizenharmadczor. 29, 30, 31. (*Aug.*) és 1. Septembris csak az föltett munkánk szerint helyben voltunk, és continuáltuk az előbbeni munkát ; hanem 30. Augusti étczaka veszi Generális-Marsallus Csáký Uram ő Nga éfél tájban levelét Urbán Czeller uramnak, kibenn is adja értésére, hogy 300-ig való succursus általjött az Sztarahorán és ment igyenessen Rosumbergre és az gyalogját hatta az Sztarahorán. Ugyanakkor csakhamar érkezett Paur Ferencz uram levele is cum confirmatione, hogy úgy vagyon, és Ebergényi Árvából conjungálta volt magát velek. Ugyanakkor étczakán hivatott engemet is ő Nga magához és mondja, hogy az ellenség succursusa már érkezett és Rosumbergre szállott ; arra én is azt feleltem : hát hol volt Urbán uram, hogy nem impediálta ? Ő Nga reponálja : hogy még akkor oda nem érkezett ; hol töltötte ideit ő kglme, hol nem ? Isten tudja. Több brigadérus uraimék is már jelen lévén, ő Ngokkal együtt, pro et contra hántuk és vetettük az discursusokat ; és mondja Andrassy Pál uram ő Nga, hogy az táborunkat innent elszállít-suk : mert ha keves is az succursus : itt előttünk is feles az ellenség, mind két oldalrul is vagyon, és ha egyczersmind mindenfelül lármáink lesznek : ki tudja, micsoda confusió történhetik rajtunk ? hanem szálljunk az passuson kívül ; kire én is, az több discursusok között feleltem azt, hogy akár innent kiszálljunk, akár elmenjünk, mindegy lészen, mivel formális recessus fog lenni. Aminthogy a több tiszturaimék is pro et contra disputál-

ták. Revír uram ő kglme nem akarta, és neheztelt is. Én mondom Csajági brigadérus uramnak. »Földi!«¹⁾ nem szóllok én többet, mert látom, ez a franczia haragszik; úgyis valaki lesz közülünk: ez be fogja vádolni; bánnám, ha én lennék. Én fére mentem Csajági urammal, és a mit azután végeztenek, csak hallottam, hogy el fogunk menni, másoktól.

Tizenegyedczor. Úgy (azután) 31. ejusdem a végezés szerint (Csáky) elküldötte levelét, hogy Paur Ferencz uram visszajűjjon, és Urbán Czeller brigadérus uram is maga útját vegye cum bona securitate Bresznó felé; kire is Paur uram levelet küldött, hogy az ellenség nem szintén sok, valami segítséget küldjön ő Nga, hogy rajta fog menni! Mely levelet is velünk közölvén ő Nga, úgy felelt reája, hogy itt is szükséges ez a kevés lovas had; mivel az étczaka is Pribilinán losungot tettek; ki tudja, mi legyen szándékjokban? Azért csak visszagyűjjon.²⁾ A mint is hogy ex superabundantys Szemere László uramat étczaka cum instructione ő Nga elküldötte Urbán és Paur Ferencz uraimékhoz, hogy Urbánt útjára igazítsa, Paurt pediglen hozza vissza magával. Amint-hogy ezek így meglettenek, és az mozsarakat is addig kihozták (a sánczokból) és az egész bagázsiát is addig megindították, és I. 7-bris éfél tájban az sánczokbul is és approsokbul az hajdukat kihozván, megindultanak, elsőben is az hajduság, utánna pedig Szemere uram maga hadával, utánna Tót Márton, Paur, engemet pediglen retrogvardiában hagyván az két reguláris regimentekkel (t. i. a magáéval és Forgáchéval). Ő Ngok az gyalogsággal mentek egyhúzamban Vazseczig, én pedig Vichornyánál hálтам meg; onnét is ő Ngok megindulván, Szunyaváknál megszállottanak és délután mi is odaérkeztünk az lovas haddal.

Legalis okai Lijptóból való elgyüvetelünknek.

Elsőben is nem bizhatván sokat az hajdusághoz, mivel többire recruták lévén, és hallván az hirit hogy ostromot akarunk tentálni: mindennap, étczaka is, Murányon túl fogvást számosan szöktének el benne;

Másodczor, hogy az passusokat olly gondatlanúl, marsallus orderje ellen, elvesztettük, és az succursus is általjűtt, gondolván, már az egész passusok háta megett keziben lévén az ellenségnek:

¹⁾ N. B. mind a ketten dunántúliak voltak.

²⁾ Ezen, a többi jelentésekben nem említett részlet a legbélyegzőbb bizonyítéka Csákyék hihetetlen gyávaságának. Ime, mikor az összes kurucz lovasság egyik legvitézebb törzstisztje a sok véres csatából számos sebet hozott Paur ezredez szégyenclvén visszavonulni, ajánlatot tesz, hogy ő »rajta megy« és visszakergeti a segítségül jött nem nagyszámú ellenséget, csak még némi lovas csapatokat kér a tábornoktól, — ez megtagadja, sőt a vitéz törzstiszt visszahozatalára egy dandárnokot küld a hely színére.

akkor szaporíthatja magát, a mikoron kívánja, és nekünk semmi hírünk nem fog benne lenni ;

Harmadczor. Nem lévén semmi remétségünk, hogy az bombával és lövéssel praemáljuk őket az föladásra, és hogy hiába fogjuk az időt alatt tölteni, mivel ostromlásra nem volt kedve az hajduságnak.

Negyedczor. Inkább tanácsosabbnak itéltük addig elmenni, míg az ellenséget nem láttuk volna, mert ha megláttuk volna : netalántán az ellenkezések által egy formális harczt köllött volna állani, és mint succedálhatott volna? Isten tudja ; és ha egy confusió ért volna bennünket : szaladás lett volna a neve, és netalám az országnak notabilissabb kárára is következhetett volna mintsem más ; de így még az ellenség is olly suppositumot tart felőle, hogy nem egyéb hanem porta volt, és kívánta mégis bombázni, a mint végben is vitték. — Mindezek is jelenlévő Generális Uraiméknak úgy Brigadérus Uraiméknak is így tetszetek, és így lett az elgyüvetel ; noha, ha kenyere is bővebben lett volna az hadnak, semmitsem ártott volna.

Babócsay Ferencz m. k.«

Kívül Bercsényi kezével ráírva: »*Babócsay Relatiója, Ráhónál 24. 7-bris 1709.*« — (Csak ez, hogy t. i. Babócsay ily későn adja be jelentését, fejti meg némileg azon a dátumokban elkövetett hibáját, hogy az ezen — mint a föntebbi jelentésekből stb. bőségesen kiderül — *augusztus elején* végbement liptai próbát Babócsai *augusztus végére* teszi.) A jelentés különben eredeti, két és fél ívre írva, csak az aláírás és a végsorok — ettől fogva »Mindezek is« — Babócsay sajátkezű írása.

XV.

Egykorú névtelen levél ugyanezen akták közt.

Névtelen és datumtalan, egykorú levél.

»Kgdnek mint bizodalmas s kedves Öcsém-Uramnak, ajánlom kész köteles szolgálatomat.

Régtül fogva nem vévén Kgdnek semmi levelét, mind ilyen beteges állapotomban is kívántam magamot, elfelejtett attyafiát, szolgáját eszébejuttatnom, úgy az ide való occurrentiákrúl is tudósítanom. Én Isten kegyelmébül már ide (*Lócsére*) hozattatván magamot, hozzá is fogtam az doctor (*Spillenberg*) cúrájához. Itten mást semmit ollyat nem hallok egyebet a sok lamentationál és méltó panasznál ; mindenfelé a sok tolvajlás és fosztogatás. Az elmúlt napokban Generális Csáki Mihály uram hét ezred magával Késmárk felé menvén, az hadakat dunaveczi districtusra küldvén, onnan Árvában commendírozta ő Nga, maga itten Késmárk táján maradt, három rendbéli ellenkező ordereket küldvén utánnok ; a széllekbül valamelly postát bocsa-

tottak Árvában, azokból 12. voluntért odahadtak, nemkülömben az mezei hadak közül is egynéhányat elfogtak s egynéhányat levágtak. Nagy lármával jöven vissza, azt hiresítették, hogy hat ezer német vagyon Árvában, holott nem hiszem, kétezer is lött volna. Így prostituálják magokat s egyszersmind mindnyájunkat, az ellenségnek is csak szarvat emelnek a rendkívül való szaladással. Még az dunaveczi szegletben maradt volt valamely kevés szegénység: most már azokat is egészen felpraedálván, hajok, szakálok maradt; a katona viszi éjjelnappal a szepesi kanczácskákot, megrakván praedával. Itt a városból sem mernek kimenni, mingyár megfosztják az embert, a lovakot kivagdalták (t. i. a *béklyókból*).

Láttam azt is szükségesnek, megírjam Kgl-dnek: midőn ezen háború kezdődött volna, labancz lévén Klobusiczky ¹⁾ uram, feles marháját ide az Szepességre hajtatta vala, mellyeket az szabadság mellett feltámadott hadi rend, úgy mint labancz jószágát feltalálván, elkótyavetyélték; most peniglen Generális Csáki Mihály Uram ő Nga,²⁾ non scio, qua autoritate vel cujus ndultu exquirálja, és valakit megtud: csak egy borjut is azokban megvett, — tehenet viszen el érte. Nem kétlem, megírta Petenáda uram Kgl-dnek: e napokban megnevezett Generális Uramnak adjutantja — vagyis rablóbíkje (*bégje*) — Fejérpataki (*János*) névű, a ki azelőtt Pongrácz uram oberst-lajtenantja volt, Generális Uram ő Excja (*Bercsényi*) tisztiből kivetvén, most úgy csapta Csáki uram ő Nga mellé magát, — a ki az kubachi bírót examinálván: hol tudna olyan marhákot az kik Klobusiczky uramé ő Ngáé löttek volna? Nem tudván nyavalyás semmit is mondani, — mindaddig verette, valameddig mozdúlhatott, a mint hallom, aligha meg nem fog halni bele. Ha az Felső Fejedelem jószágán azt merik elkövetni, — mit nem követnek el más ember jószágán!... Labancz jószágáért ha ilyenek követtetnek el, micsoda consequentiák exurgálhatnak? bölcsen általértheti Kgl-d. Ha csak ilyen commendók alatt, ilyen modalitással, mint Csáki uram hadakozik, — könnyen elvesztjük csakhamar egész hazánkot is. Méltóságos Locumtenens Fő-Generális (*gr. Bercsényi*) uramnak ő Excjának haszontalan ezekről szólnani vagy írnya, mert vel ex eo, hogy Csáki cselekedte,³⁾

¹⁾ Báró Klobusiczky Ferencz, kir. személynök, ki Kassa városában szorulván, csak ennek feladása után (1704.) térhetett a fejedelem hűségére, s ezért hajtatta volt marháit zempléni és sárosi jószágairól, megmaradás okáért a Szepességre.

²⁾ Ki Klobusiczky *veje* volt.

³⁾ Csáky Mihály ugyanis Bercsényinek sógora, még pedig igen melegen pártfogolt, kedvencz sógora vala.

implicat, ut male possit fieri ; et haec in confidentia, — KglDET kérem, datis occasionibus ne terheltessék oda való occurrentiákrúl írnya, mellyet én is reciprocálni el nem múlatom. Ezzel magamot KglD atyafiságos szép jóakaratójában ajánlván, maradok

Kglmednek

igaz köteles szolgája, bátyja.

P. S. Levelemet elvégezvén, jöve hozzám egy bizonyos becsületes ember, referálván az Árvában bójárt hadak relatióját. Midőn kétezer embert Csáki Mihály uram bécommendírozott volna, meghagyván, hogy az ellenségben belékapjanak, assecurálta őket, hogy maga az egész corpussal secundálni fogja, — holott az többivel egészben ki sem ment az Szepességűl, és ha valamelly innen odament szepesi ember nem praecaveálta volna őket : azon bément portábúl nem sok jött volna vissza, minthogy még azelőtt két héttel oda való szándéka (*Csákynak*) kihiresedvén, készen várta az nímet őket, megjegyevén előre mind az Tolett (*Tollet*) és Ebergényi Generálisok mind együtt voltak. Szent-Iványi Mártony, Luzénszki (*Paur*) regimentjebéli főstrázsa-mester mintegy harminczad magával Batizfalva táján lévén, bécsapott volt Liptóban, Tolett Generálisnak negyvenig való ökrét elhajtotta s az melly négy német őrzette azt elevenen elhozta ; csak 40 gyalog német lévén az (*vavrisói ? pribilínai ? szentpéterei ?*) sánczban, — azok is kiszaladtak ; ha lett volna kivel ? mind a németeket levághatta volna, mind az sánczot megvehetette volna. Azon cselekedetiért is Csáki uram ő Nga rútvál megpirongatta. Késmárkon lévén azon ökre, a kiket nyert, megtiltotta : senki meg ne merészelje venni. Mit kellessék ezekbűl magyarázni, ruminálván a breznai actusát is ő Ngának, — megvallom, nem capiálom. Minden ember csudálkozik cselekedetin. Talán nem árt KglDnek, data occasione ezeket Felséges Fejedelemnek repraesentálni. Az kereskedőknek sem enged semmi borokat kivinni (*Lengyelországba*), az kibűl szaporodnék az ország jövedelme ; egyéb okát nem látom, hacsak ő Felségétűl nincsen az iránt parancsolatja, — hanem singularis dispositiókat kíván az emberektűl.«

* * *

Eddig a lőcsei híres doctor Spillenbergr Szaniszló kúrája alatt fekvő, mint látszik : előkelő udvari embertől származó s valószínűleg a fejedelem valamelyik bizalmas tanácsosa vagy titkárához (talán Rádayhoz, Aszalayhoz vagy Krucsayhoz intézett) nagyérdékű, eredeti levél. Hogy ki írta ? nem tudni, mivel

a Csáky boszújától tartó címzett az általunk kipontozott helyen állott dátumot és aláírást a papir aljáról lemetszé. Ámde magát a levelet mégis módját ejtette általadni a fejedelemnek s ez azt a Csáky Mihály és Andrássy Pál — a Liptóból minden ok nélkül gyáván, gyalázatosan kifutamodott gyámoltalan két tábornok ellen elrendelt katonai vizsgálat főntebb közzétett actáihoz helyezé.

E vizsgálat árulást ugyan vagy szándékos rosszakaratot nem derített ki egyikükre sem, — azonban hadvezetésre képteleneknek bizonyultak mindketten. Rákóczi meg is fosztotta őket commandójuktól tüstént és többé egyikük sem vezényelt önállóan soha.

Közli: THALY KÁLMÁN.

MAGYAR LEVELEK A XVI. SZÁZADBÓL.

— Ötödik közlemény. —

XII.

Wécsey István nyalábi kapitány Nádasdy Tamáshoz.

Nyalábvára, 1555 november 1.

Spectabilis et magnifice domine domine mihi gratiosissime.
Servitiorum meorum etc. etc.

Bocsáttam vala egy emberemet Posómba az Szent Mihály octavájára, melytül üzentem vala kegyelmednek az Drágffy jószág felől, szegény *Drágffy György* uram halála után, kit nem tudom hová leve, mind ez óráig sem jeve meg, egy *igit* sem ira semmit. Azt sem tudom, ha kegyelmednek megmondotta e az követséget vagy nem, azt sem tudom, hol vagyon. Azért kegyelmes uram az jószágot sokan *szoméhozzák* (így!) egynihán levél is ment királhoz megkérésre, kiket hiszem, hogy kegyelmed jól tud, én is tudok vagy hatot *bennek*. Azt immár nem tudom, ha király nekik atta e vagy nem, de ez egyet tudom, hogy azhoz az jószághoz senkinek nagyobb közü nincsen mint aszonyomnak az kegyelmed feleségének és az *vak leánnak Drágffy Magdolna asszonnak*, az én uram gyermekivel és árváival. Azért én könyergek kegyelmednek mint kegyelmes uramnak, hogy töreeggyék k. királnál ő felségénél, hogy ő felsége az jószágot senkinek ne aggya, hanem inkább ő felsége parancsollyon és adassa meg *Báthory György* urammal, hit szerént penig az mi az jószágba te kegyel-

medet illeti aszonyom után és az uram árváiét, ha mi ő felségét illeti az jószágba, ha azt is avval egyetembe aggya attul jobb. Az jószággal egyetembe minden *ingó bingó* marhát, mert hiszem azt, hogy ha te kegyelmed ő felségével ezt jó végre nem végezi, az menyire esmerem Báthory György uramat s' aszonyomat, feleségét, *a mint erülnek ezek az szépségnek s' az különb különb marhának*, hogy ha az jószágot meg nem tarthatnák is, de marhába mindenbe sákmánt tesznek.

Ezennis kenyörgök kegyelmednek mint kegyelmes uramnak, hogy tegyen jól kegyelmed az uram gyermekivel ahol az kegyelmedé meg leszen legyen meg az evék is és te kegyelmed énnekem erre tegyen kegyelmes választ, mihez tartsam magamat, kiért az Ur Istentől kegyelmed vegyen jutalmat és az uram gyermeki, ha fel nevedkedhetnek szolgálhassák meg mind éltig kegyelmednek.

In reliquo Sp. Magn. D. vestram *una cum liberis* charissimis incolumen diutissime valere opto.

Ex arce Nyaláb in die Omnium Sanctorum anno 1555.

Ejusdem D. Vestrae S. M.

servitor

Stephanus de Weche

Arcis Nyaláb praefectus mpr.

Kívül :

Spectabili et Magnifico domino domino Thome de Nadasd, Palatino Regni Hungariae, Locumtenenti ac Consiliario regie Majestatis etc. domino mihi gratiosissimo.

Nyaláb vára 1555 november 11.

Spectabilis et magnifice domine etc. etc.

Izentem vala kegyelmednek emberemtül az Dragffy jószág felől, annak utánna irtam is kegyelmednek az huszti porkolábtól *Zalay Benedek* uramtul, készeritetem reá, hogy megint irjak kegyelmednek, könyergek azért kegyelmednek mint kegyelmes uramnak, hogy reám ne haragogyék anyi untatásomért, *nincsij* (így!) egyebet mit tennem, kegyelmedhez kell *folyanom*, mert senki által az uram gyermeki jószága az Dragffy jószágból meg nem leszen, hanem hogy ha leszen, csak te kegyelmed által. Mert az mint annak előtte is megirtam kegyelmednek, aszonyom az kegyelmed felesége szinte anyira vér abba az jószágba mint szinte az uram gyermeki. Azért ne feletkezzék el kegyelmed kegyelmes uram az szegény árvákról, legyen meg az ő igazok is abból az jószágból, ahol az kegyelmedé meg leszen, kiért te kegyelmed vegye az Ur Istentől jutalmát, ők is szol-

gállják meg kegyelmednek mind éltig. Kegyelmes választ várok kegyelmedtül, mint kegyelmes uramtul.

In reliquo etc. etc.

Ex Castro Nyaláb feria secunda infesto divi Martini episcopi anno 1555.

Ejusdem S. et M. D. vestrae
servitor

Stephanus de Weche
Arcis Nyaláb praefectus mpr.

XIII.

Zichy István és Rafael Nádasdy Tamáshoz.

Kanizsa 1554. september 27.

Szolgálatunkat irjuk kegyelmednek mint kegyelmes urunknak. Toábbá az N. parancsolattya szerint szólánk Estván uramnak, *Becze Istvánnak*, ki kész az N. szolgálatára mint annak előtte es, hanem ezen *kenörög* mi általunk kgdnek, mint kegyelmes urának, hogy mivel imár az N. szolgálatjától nem leszen olyan szabad ember magával, N. ne hadnája igasságába, kit kegyelmed ő magától nilvábban megért. Az Ur Isten tarcsa meg N. minden jóval.

Datum Kanise 27. septembris 1554.

Zyehy István és Chaný
Akacius.

Kívül :

Spectabili et Magnifico domino domino Thome de Nadasd Regni Hungariae Palatino ac locumtenenti Regiae Majestatis etc. domino nobis gratiosissimo.

Kanizsa 1554. október 9.

Szolgálatomat irom kegyelmednek mint kegyelmes uramnak. Én *Zalay Kelemen* uramnak erről választ tettem csak az hirért küldem kegyelmednek.

Az ki falt kegyelmed kérdez vala, az kapu mellett ki vizárok vagyon, az viz árkon által az vizben ki rovás volt, az dőlt el, azt mongya *Thamás* uram, hogy sevényét meg fonyatta volna, de mastan az vitztól ugy hozzá nem férnek, hogy ugy csinálhatnák, hogy örökségöl jó volna. Azt is mongya *Thamás* uram, hogy az boronáját és földét ki hordatta az vizből, azt is mongya, hogy kész boronája vagyon. Az *jeget* azért *várnája*, hogy derék

szerint akarná meg csináltatni, ki örökségre való volna. Aztis mongya, hegy eddig sövénnel es felfonyatta volna, de azt meg kellett volna tapasztani és mikor esmég ujonnan meg csinálnak megint kü kellene tisztítani. Csak ezt akarám k. tudtára adni, hogy értse kglmd mely aránt vagyon az ravásnak dőlése. Az vizárookban ki cövekeket fel vertek, kin az *ravas* állott, azok helébe mind uj kell.

Isten tartsa meg kegyelmedet.

Datum Kanise feria 3 in festo Dionisi anno 1554.

Zýchÿ István.

A levél hátán :

Azt is mongya, hogy ő maga es megmonta volt kegyelmednek, hogy ezt jól meg nem csinálhatják jég nélkül, én magam is látom, hogy ugy vagyon.

Kanizsa 1554. október 28.

Szolgálatomat irom kegyelmednek mint kegyelmes uramnak. Ez hirt irhatom kgdnek, hogy ez elmúlt cseterteken a vizen a *Dráván* átal mentek volt az k. gyalogi és az *babolcsai* gyalogok, az *bewrzöcei* (így !) törökkel öszve találtak, erős harcz esett köztök, az gyalogokba oda maratt kegyelmednek három és kettő vagyon sebes benne, az babolcsaiakban nem irják hány. Az törökbe töb veszet, *fej törökök* vesztek, a berzöcei *Haszon aga* elveszett, az ki *Bwdachyczal* vit az halálos sebbe vagyon. Ezt irják nekem mind Babolczáról mind Pacodból. Egyéb fej törökök is vesztek, köz törökök es, de azoknak neveket nem tугyák irnya, ezt aggyák értenem. Továbá mind az kegyelmed kalauziba s' mind az it való végbeli uraimba megfogyatkozám, sem koroknaiakkal sem babolcsaiakkal nem végezhetek, azon valék, hogy Isten segítségével szerencsét kisércsek és kegyelmedet egyéb hirrel értessem, csak magunkat nem esmerem elegendőnek reá lenni, ebbe mulék el. Én még csak annak sem tehettem szerét, hogy szembe legyenek velem az k. kalauzi, ha mindennap egy törököt hozna is ollkor tehetne ilyen vétket, hogy én fejét vetetném érte, ki most sem kicsin véték, mert heába mulék el az idő miattok, kegyelmedtül várok belőle, mert ezt én nem *kinyen* szenvedem el neki. Ez dolgokat akartam csak kegyelmednek tudtára adni.

Isten tarcsa meg kegyelmedet minden javával.

Datum Kanÿse 28. oktobris 1555.

Zýchÿ István.

Kanizsa 1554. november 8.

Szolgálatomat írom kegyelmednek mint kegyelmes uramnak. *Derwijs bég* bir az *geresgáliakkal* reá gondolok az neki való írásra, az *poort* ha el hozzok nem gondol aval semmit az török, ha töröket kaphatnánk, az jó volna, de az hódolt nép közöt, miért hogy erősségbe vadnak, nehéz hozzá férnünk, mert hirt adnak nekik, nem mer többet benne tenni, az mit kegyelmed parancsol, azt kell mielnem. Az kalauzok dolgának végére mentem, ezzel mentik magokat, hogy megtartóztatták volt *Koroknán*, nem akarták volt elbocsátani őket, mast it vadnak immár, mindazáltal ha mit mielhetnénk az törökön job volna hogy nem mint írának, mert jól tuggya kegyelmed az ű dolgokat, hogy csak megcsufolnak.

Továbbá az első levelembé azért irtam *Magyar Bálint* uram felől olljan módon, hogy ű maga tegyen kegyelmednek választ, kit im megkültem kegyelmednek. Nem akarnám, hogy királ elöt és kegyelmetek elöt *Batyánj* uram azt *mondanája* : hazud ebbe *Zjczy*, oltalmaztam magamat az *Batyánj* uram kemén szavától. Im ű maga felel *Bálint* uram.

Isten tarcsa meg kegyelmedet.

Datum Kanjse 8 novembris 1554.

Zychy István sk.

A levél hátán :

Az mustra mester felől *Nagy Imrehét* vártam Babolcsáról, meg juta, bizonyal mongya, hogy békével be ment Szigethbe. Nekem kegyelmed azt parancsolta vala, hogy Babolcsáig kísértessem, én addig kísértettem. Irtam vala és izentem vala is neki, hogy időt várjon az be menésre k, velem az hogy az idő várás okáért halasztották.

Mestherij Miklós uram felől választ várok kegyelmedtül, ha ide bocsátja kegyelmed. Ha lehetséges ne bántassa kegyelmed én velem az pórokat, *annálkül* is elég vagon ki *bántó* (így!).

Kanizsa 1555. február 25.

Szolgálatomat írom kegyelmednek mint kegyelmes uramnak.

Im esmég látja kegyelmed az török levele mássából, kit *Bálint* uramnak küldöt az török, mely igen szorgalmazza *Bálint* uramat, az mit *Bálint* uram nekem ír azt is im kegyelmednek küldtem. Tudakoztam is helt, én magam sem tudok jelesbet Babocsánál, hol ember csalárdságrul inkább *óhatnája* magát. Lássa kgd ha megengedheti neki kgd, mert nagy nyomoruságnak tartja magának, kit kgd az ő maga leveléből megért. Bocsássa ugy kegyelmed, hogy essék jó módon, tegyen mindjáraást választ kgd, hogy tuggyon mit felelni az töröknek.

De a *bajviadaī* alatt vélekedem es (?) igen, hogy vagy *Szenyérre* jönnek vagy *Somogyvárat* akarják megcsalni.

Isten tarcsa meg kegyelmedet minden javával.

Kanjsán Hushagyó Hétfőn estve 1555.

Zyehy István.

Kanizsa 1555. április 5.

Szolgálatomat mint kegyelmes uramnak.

Mivel hogy Szigetben meg vit *Swastijt* Babolcsáról es akar-
nak ez napokba vini, *Bosnyák Márton*, kegyelmed szolgálja, jám-
bor vitéz ember, im láttya kgt mit irnak neki az törekek, azon
könyörög Nsgodnak, mint kegyelmes urának, hogy kegyelmed
engednéje meg neki es, hogy az babolcsaiakkal lenne együtt az
ő dolga es, ha az babolcsaiak megvinak. Az török leveleit vissza
kiványa kegyelmedtül.

Isten tarcsa meg kegyelmedet minden javával.

Datum Kanjsán 5. április 1555.

Zyehy István mpr.

Kanizsa 1555 aprillis 27.

Szolgálatomat mint kegyelmes uramnak.

— Mint az *Nazuff* dolgából meg fogyatkoztunk ezből a be-
kötött levélből meg érte kegyelmed. Továbbá ma hajnal előtt
jeve más levelem, kibe bizonyal irják, hogy nekünk jó Nazuff.
Istennek akaratjából ma estére *Maróthon* leszünk, ha valami
egyéb hir nem ér. Kü indult *Koppánból Feyérvár* felé adott utat,
még füre nem bocsátott, valamint Isten aggya dolgunkat vele
ugy legyen az mint ű szent fölsége akarja. Im irtam *Sennyey*
uramnak es, hogy *Veszprém* felől es vigyázzanak az uraim.

Isten tarcsa meg kegyelmedet minden javával.

Datum Kanjsan 27. április anno domini 1555.

Valami tanóságot ad kegyelmed az füre bocsátásból de
immár fűvön es vadnak az lovagban, kint hadakoznak mert
nincs mivel tartaniok.

Zyehy István mpr.

Komár 1555. junius. 13.

Szolgálatomat irom kegyelmednek mint kegyelmes uramnak.

Rayky Gábor még az előt hozzám jőt vala, hogy az kegyel-
med levele jutott, nekem azt mondá, hogy csak *Felpéczyt* várja
azonnal meg viszi vele együtt az marhát kegyelmednek. Mind

azáltal mind ezbe s' mind az *Pető Mihál* dolgába el járok. Az kalauz . . . dolgát és az kik egybe vesztek valamint aggyák kegyelmed eleibe, de még az minémü dolgok köztök estek, én nem esmerem, hogy halállal való büntetést érdemlene valamelyik, maga én es értem mindenik dolgát. Ha kegyelmed *Becse* felől írja továbbá ugy vagyon, hogy engettem az nemes uramnak az adó dolgába. Más, irtam es kegyelmednek montam es kgdnek, hogy örömet az adó szedésbe magamat nem bocsátánám, mert mind az ketten nem tuttunk volna ugy az ravóval ki menni belölle, mivel hogy az kegyelmed szolgálái vele vadnak, valamikor . . .¹⁾ meglelt ezelőtt sem tiltottam az kegyelmed szolgálait tőle, csak velek el ment volna, így vagyon most kün vannak, Bálint urammal is *Szegligetből* fenyegettetem őket . . . mit vehetnek rajtok, de itten közel nem sok vagyon benne kün, mert én es láttam az laistromot . . . *Veszprém* felé vagyon valamennyi . . . benne.

Az *Kesztelt* vagy töresse el kegyelmed vagy . . . az *Petőknek* vessenek . . . ez zenebonába, egy nap török . . .

Én szegén szolgálja vagyok kegyelmednek ez . . . engem illet.

Isten tarcsa meg kegyelmedet minden jóvával.

Költ Komárban Ur napján 1555.

Zýchý István.

Fordicsa kegyelmed

Az *Rajky János* uram szolgálival mit miel kegyelmed, az mit megszolgáltak megadatja e kegyelmed nekik? és azután fizetett e kgyd nekik, tanóságot várok kegyelmedtől.

Gabriel uram es kére engem, hogy kegyelmednek írnék, jargal . . . kegyelmed megadatnája, kivel szolgálait és adóssit megelégitenéje.

Komárom 1555 junius 19.

Szolgálatomat írom kegyelmednek mint kegyelmes uramnak.

Ez el mult napokban kegyelmednek egy tizedesét ölték meg *Marczalliban*, ki nemes ember gyermeke volt. Az szenyéri mire hirdeti volt az népet, egyéb okát nem értem. Im láttja kegyelmed mit irnak az babolesai tisztartók, törvén mellé kéretem őket, nem mielé, *Báthory* uram házához *Marczali*hoz tartozók azok akik mielték. Az tisztartó uraim az mit irnak ez csak *okvetés*, az levél végébe fenegetés szabásson es vagyon, kit meg lát kegyelmed.

¹⁾ A papiros elmállása és vízfoltja miatt sok szó olvashatatlan.

Az mennire én végére tuttam menni egyebet az drabantok nem mielték, hanem csak az *müre* hirdették az nemes uraim jobbágyit, ott szállottak volt Marczaliban meg, ugy esett. Továbbá az kik mielték kettei nemes ember, kettei *kedig* tisztartója ot Marczaliba *Báthory* uramnak, *Selpy* után valók, mondhatom inkább, hogý *Selpy* szolgálái, ha kegyelmed parancsollja, ha mellik kezembe akad, fogva fel küldöm kegyelmednek vagy nemes ember leszen vagy paraszt leszen. Ha *kedig* kegyelmed azt parancsollja, ugyan itt törvént szolgáltatok reá, lássa kegyelmed, ha ez el halgattatik ugyan azon *Gyolton* lakozó latrok mind agyon verik az kegyelmed szolgálait. Tanósságot várok kegyelmedtül.

Isten tarcsa meg kegyelmedet minden jóával.

Datum Kamáromba Szent Vid nap után való szerdán 1555.

Zýchý István mpr.

Mássik darabontot *kedig* fogva tartják ugyan ott Marczaliba, ez okkal, hogy egyik drabont tartotta volna meg, ki ugyan az es kegyelmed szolgálaja, mint az ő leveléből megérti kgd.

Komár 1555 julius 5.

Szolgálatomat irom kegyelmednek, mint kegyelmes uramnak.

Megértettem az kegyelmed levelét, az kegyelmed seregével én voltam *Komárban*, *azuta fogva* közölök ki nem mentem. Egy katona ütet vala minap egy aszony állatot meg, *Palathjcz* urammal mi magunk az uraimmal szállására (így!) elszalada, nem akada kezünkbe, *megtanitom vala aszony állatot verni*. Más aszony állat egy katonát orczul csapott volt, az katona es az aszony állatát meg ütötte volt, hivatam vala az pispék uram tisztartóját törvéntre, nem jöve, az katona kész vala az törvéntre. Efféle dolgot *asszony állati renden* többet nem tudok.

Más dolog ez. Volt valami jege itt pispök uramnak. Az udvarbiró *adataalt* (így!) az jégbe, mi okon, azt ő maga tuggya, nem kezde adni. Öszve *gyölelünk* (így!) az uraimval, az mi vagyon, egyöt eszünk, egymásután küldék vagy két *fő legént* hozzá, hogy aggyon valami jeget. Az egyiktől azt üzené, hogy vetessek. Háromszer üzeté vissza az gyermeket, igen nagy hévség vala, szólánk az uraimmal, küldék reá, hozzatok az jégbe. Azt izeném az tisztartónak, hogy még pispék uram is adna enyi sok jámbornak, azt izené ő, hogy az pispék uram atyafija házára küldtem. Az *házra küldés* ez, hogy az udvaron mennek által, arra vagyon ajtó az *jég veremre*, azelőtt es mindenkor azon hoztak jeget.

Az bor ároltatásról én magam kértem az tisztartót, hogy ároltasson bort, az jobbat job árron, az alábvalót keveseb árron. Az minémőt ároltatott nem ihattok az uraimmal, hozattunk magunknak bort. Azt montam az tisztartónak, hogy az polgárok bátor az pispek uram borát igyák és az katonák ezt magunknak hozattam, de ha jót ároltatnák ezt sem hozatnám. Ezt montam neki. Az polgároknak nem mi, hanem az tisztartó nem hagy bort árolni, mert ők jót árolnának, eleget is.

Illyen dolog es essék, hogy az pispek uram tisztartója reánk támadással kezde fenyegetni, én azt mondám, hogy ha pispek uramat nem nézném, *három karóval mind addig elveretném míg az lelket benne éreznék*. It én kegyelmednek *fej* embereivel, jámbor szolgálival vagyok, ha én nem érteném es előmbe adnák az kegyelmed seregéről. Ennél egyebet nem tudok irni.

Az kártételről, lehet, hogy az uraimba valamelik kért ki gazdájától valamit, de én magam megmontam az tisztartónak, hogy mikor el megyek innen, vele egyetembe szállásonként megjártatom őket és megelégitetem.

Bizonyába nem várnám pispek uramtól, hogy kegyelmed előtt, más ember szolgálai terhével minket, az kegyelmed jámbor szolgálival alázna.

Továbbá az *kaposiak Galambokon*, Karost (így!) ott az falukon az tájba voltak, de most elmentek, ot nincsenek, ha it volnának az ü dolgoknak es nilvábban végére mennék, de én pór szaván el nem indulok, kit kegyelmednek eleiben irnék. Még elejin jöt vala hozzám az pispek uram tisztartója *Kanysára*, itt Komárba vesztek öszve sokadalomkor bor árolásson a kaposiakkal. Mongya vala azt es, hogy valami asszony állatra történek volna ajtót, vereketek volna, vagdalkottak volna. Irék nekik, azuta én azt sem hallottam, mikor el menének az kaposiak az hadnagyok jöt vala ide által az tisztartóhoz, hallám, hogy hívá, hogy megfizettet az szegén népnek. Azután azt mondá az tisztartó, hogy nem fizettek meg, ugy vagyon e nincsen e? nem tudom, mért én azután az kaposiakkal nem szóltam, ezt csak ennyibe tudom. Ez it való udvarbirója pispek uramnak *egy marczona erkölcsön való ember*, minden szaván pispek uram el ne indoljon, *fej* emberét külgye ü kegyelme, azzal láttassa meg az kegyelmed szolgálait.

Efféle nagy kiáltásnak *az rét, az fű oka*, efféle nagy kiáltással akarnák meg oltalmazni. Jó volna ha megkimélhetnők, de tугya kegyelmed, efféle füves hel beven nincs it ez földön.

Isten tarcsa meg kegyelmedet minden jóval.

Költ Komárban 5 die Julii Anno 1555.

Zýchj István mpr.

Komár 1555 július 12.

Szolgálatomat irom kegyelmednek mint kegyelmes uramnak.

Ez előtt es irtam kegyelmednek *Kalauz Márton* uram felől, azt mongya, hogy egy szegén vén annya vagyon, kinek ha mi történik minden marhája oda vesz. Mostan az csatának sincs oly ideje, *mert az bogárnak miatta sokáig nem álhatni az lesbe*, könyörög kegyelmednek felette igen, hogy kegyelmed bocsátná el *Horváth Farkassal* egyetembe mostan, hogy jöhetne meg az idire esmég mikor csatának ideje lenne. Az ő elmenése *kedig* onnan kegyelmedtül lenne, azon menne el, mert kegyelmed levele nélkül nem lehetne be menése.

Azon es könyörög kegyelmednek, hogy kgd *Bán uramnak* írna, hogy parancsolna *Nagy Péternek*, hogy az ő szolgálattját adná meg neki, kit királ ő nekik megfizettetett, mert az *Korothnai* uraim nem akarják ezeknek meg adni az ő szolgálatjokat, mivel hogy eljöttek Korotnáról, az kegyelmed szolgálatjára állottak.

Isten tarcsa meg kegyelmedet minden jóval.

Költ Komárban 12. Julii 1555.

Zyczy István mpr.

Egervár 1555 július 28.

Szolgálatomat irom kegyelmednek mint kegyelmes uramnak.

Előszer békével menének be az törökök, mikoron ot ben vagyonk *Szinyérbe* megviszik nekik, akkor ki nem jönnek. Az pénznek miat az uraimba keveset vethettem vala *Szenyérbe*, im megérti kegyelmed mint jártanak. Im irtam neki, hogy *ló számra* oszoljon az nyereség nem *kótya-vetyére*, hogy az kgd szolgálai kezet is maragyon az nyereségbe.

Isten tarcsa meg kegyelmedet minden jóval.

Kelt Egervárba Vasárnap Szent anna azon után 1555.

Zyczy István.

Egervár 1555 augustus 26.

Szolgálatomat mint kegyelmes uramnak.

Tegnap jövék ide im *s még* vissza kell mennem, mert hogy kegyelmed szabadságot nem hagyott, hogy az hugom *mőnezgejének* (így!) gongyát viselném az *mőnezgő* (!) meg vagyon napozva. *Zerthelónól* (így!) leszek, lám k. sok jámbor vagyon, valamellikre kgd *akarnája biznája* rejá, az uraimat, mert az nép

nem jó ember nélkül, még is engedelmet várnék kegyelmedtől, viselhetném gongyát.

Továbbá az adójért érte voltam, érte is vagyok mind fenegéssel s' mind haraggal, mind meg vevéssel, ez bekötött levélből meg érte kgd mibe áll az adó dolga. *Egervárol, Zalavárol Beszprjyn* felé való adót nehéz be venni, *Tjhanból* az tjhanyiak segítségéből lehetne meg, ha *Thakaró Mihál* uram akarnája, de im láttya kegyelmed, *hogy ő fő az meg nem adásba*, ez ravó azt írja etc.

Ez szenéri levélből megérte kegyelmed, mibe áll ez szenéri dolog. Ha ezeket mind kiküldig (így!) *onneijt*, ezek *nemzetesek*, felesen vadnak, pénz nélkül való szolgál is egy nihán vagyon ezekben, kik ember számot tesznek, nem használunk velle. Az hon nép lakik mindenkort vagyon valami *zene-bona* az mógya az, hogy megbüntetik s' *még* azután hasznát veszik etc.

Az török hada mely felé szakad, tudom, hogy kegyelmednek hírével leszen, kegyelmed nekünk is aggya tuttunkra, tuggyok jobban hozzá magunkat tartani, mert mi igen kevés hirt értünk.

Isten tarcsa meg kegyelmedet minden javával.

Kelt Egervárot Szent Bertalan nap után való *Hétfen* anno 1555.

Zjchÿ István mpr.

A töb dolgokra Isten segítségével gondot viselek csak kegyelmed ez két dologba válaszon, ha *Bezprjym* felé vigyázunk e mi vagy *Péch* felé, mert két felé nem érközink sem lehetünk. Adég vigyázunk *Bezprjym* felé, hogy el kezdig *Kanysa* táját rontani. Valamely fele engem vet kegyelmed, én kész vagyok valamit érek.

Zajk 1555 september 20.

Nagyságos és nekem kegyelmes uram stb.

Én magam jövék vala Nagyságodhoz kenyergenem, de mostani félelemben nem merészlek jőnem. Kenyergek azért te Nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak az Istenért, hogy Nagyságod tegyen velem kegyelmessen és ne akarja Nsgod nyomorúságomat és élhetetlenné létemet feleségemmel és gyermekimmal egyetemben. Az *ötven két esztendei* adóból a mit jargalásomba fel vettem volt, legyen abból te Nagyságod engedelmes, mert ha Nsgod engedelmes nem leszen el nyomorozom mind gyermekimmal. Az Isten tuggya kegyelmes uram, nem magamra, hanem gyermekimre költettem, *én is te Nagyságod árvája vagyok mig élek*, valamit Nagyságod velem teszem, csak te Nagyságodba

bizom. Azért még es kenyergek Nagyságodnak, kegyelmes uram tégy kegyelmessen velem, és aggyon jó választ te Nagyságod, mig én élek mind addig akarok szolgálnom Nsgodnak. Ha az Isten ez mostani félelmet megcsendesétend legottan Nsgodhoz jövek, mert éjjel nappal előttem áll az Nsgod jó tété.

Mindennek felette az Ur Isten te Nsgodat megtarcsa nagy sok javával.

Ez levél Zaykon költ 20 septembris 1555.

Vestrae S. et M. D.

servitor
Raphael de Zych mpr.

Kanizsa 1555 september 23.

Spectabilis et magnifice domine etc.

Azt irhatjok kegyelmednek, hogy *Laak kérni, Mesztegnő-kérni, Szenyér* alá es jutott volt az törökek, az uraim fogdostak volt valami töröket, az kik Mesztegnő kérni mentek volt az törökök azok találkoztak volt az uraimra. *Magyar Bálint* uramnak két szolgálja vagyon oda *Lengel András, Kereszthury János, Baranyay Jakab Chány* uram szolgálja. Ha valamel meg nem jó benne, ugyan ezen uraim azért egyet elhoztak az törökben, ki igen sebes, ide sem hozhatták, mert ha ide hozhatták volna, te kegyelmednek felkülték volna, *Szenyérben* vagyon. Az török azt monta, hogy az had *Babolcsára* és *Szigetre* megyen, jól lehet közhirrel azt mongyák, hogy meg is térne az török. Ez az török azt es monta, hogy értik azt, hogy *Dunán tul* volna valami gyült nép, de hogy *inneijt* semmi. Ez hadnak az járása most mutattja, az mógya az volna, hogy *Babolcsa* felé menne. Bizonyosb hirrel *értetjek* kegyelmedet.

Isten tarcsa meg kegyelmedet.

Kanysán költ 23 septembris 1555.

Stephanus Zychy
Acacius Chany
Thomas Theryék.

Kanizsa 1555 sept. 24.

Spectabilis et magnifice domine etc. etc.

Az minémü hireink vadnak ez levélbe be kötve *kültek* kegyelmednek. Az mi teccésünk felől nekünk ez teccik, kegyelmed *Egervár* mellet szálljon *nap enyészet* felől, az vizek is kegyelmed-

nek szolgálnak, az erősség is kegyelmetek előtt leszen, az falukon való szállásnak kegyelmetek békét hagyon, nekünk az teccik mezőn szállyon kegyelmetek az viz mellett. Mind *Bánffiak*, mind vármegyék s' mind egyebek kegyelmedhez gyülljenek, nekünk az teccik, mert it nekünk semmit nem használnak. Ha az Tót-országi had *Bán urammal* által jó az idő meg tanétja kegyelmedet, ha aláb kell kegyelmednek indolni. Erre kegyelmetek oly gondot viselljen idején, hogy ez az török had *nálkyl* (így!) meg nem szünik, el jár dolgában. Az keresztyén fejedelmek ha mit akarnak mivelni most ideje, mert elvész ez föld, ki egész keresztyénségnek romlására leszen, az mit most tiz ezer emberrel meg érnétek, ezután száz ezer emberrel sem érnétek meg, mert az töröknek nagy ereje nevelkedik rátok az földnek megvevésével. Az urok meg jöt, csak ide vagyon gongyok.

Továbbá az menire lehet, te kegyelmed viseljen gondot erre, hogy kereskedő népeknek, kalmároknak, holdolt népeknek ne legyen szabad járni se az Dunán tul se *innejd*, mert vadnak ollyak, kik királ ő felsége levelével, kik érsek uraméval járnak, ez féle nép tartja az törököt hirrel.

Továbbá ez *Kanysa* dolgára, mind fő népre, mind gyalogra s' mind egyéb szükségére kegyelmed oly gondot viselljen, hogy ha szükség leszen, legyen, kitül az Ur Isten oltalmazzon, oly dolog eshetik, kit nem vélnénk.

Peleskét, mi álapatba és gondviselésbe vagyon, jó kegyelmednek megérteni.

Isten tarcsa meg te kegyelmedet.

Kanysán kőt 24 septembris Anno domini 1555.

Stephanus Zýchý
Acacius Cháný
Thomas Theryék.

Kanizsa 1555 september 27.

Spectabilis et magnifice domine etc. etc.

Irtonk vala kegyelmednek, hogy érette leszönk az *nyelv-fogásirt*. Im az Ur Isten jó szerencsét adot az uraimnak, foktak öt törököt, egy ráczot. Im egyik törököt felkülték te kegyelmednek, az mit vallottak azt es im irva *kültek* te kegyelmednek.

Ű magátul *Wydatul* kültek te kegyelmednek ki az törökök fogdosásában ot volt, az töbit mint s' hol esset, ű tüle meg érti kegyelmed.

De mikor ez féle *nyelvet* az uraim visznek kegyelmednek,

azt valamivel meg segítse kegyelmed, hogy az többi es *édesseggyenek* rajta.

Isten tarcsa meg te kegyelmedet.

Kanysán költ 27 septembris Anno 1555.

Stephanus Zychy
Acacius Chany
Thomas Theryek.

Mikor *Cristóff uram* el érkezék imár az uraimat el bocsatók vala ez dologra.

Kanizsa 1555 október 26.

Spectabilis et magnifice domine etc. etc.

Megértetek (így!) az te kegyelmed levelét az gyalogok dolgáról, az kegyelmed akaratja ha ezeket *innejd* elviteti vagy mást vet ide, de kegyelmed azt úgy ércse, hogy ha lovaggal gyaloggal ez véget kegyelmed meg nem erősséti, ezennel szabadon jár az török, *öt bég leszen kerülünk*, ki harmad napig mindenkor együt lehet. *Pál ispánt* im haza bocsátótok valami gyaloggal, kiknek itt sem vehetnénk semmi hasznát.

Továbbá igen nilván vagyon ez az holdolt nép közöt, hogy *Sziget* alól el ment az török, de csak ezt nem tuggyok mire vélni, hogy *Kerechény* uram emberét nem látók. Ujonnan gondot viselünk rá ennek megtudására.

Isten tarcsa meg kegyelmedet minden javával.

Kanysán költ 26. oktobris Anno 1555.

Stephanus Zychy
Acacius Chany
Thomas Theryek.

Apátfalva 1555 deczember 2.

Örökké való szolgálatomat ajánlom Nagyságodnak mint kegyelmes Uramnak.

Adom tudására Nagyságodnak, hogy én az Nsgod parancsolatja által az restanciáknok beszolgáltatásában elég szorgalmas vagyok minden nap, de vagyon ilyen fogyatkozásom, hogy az kik megérthetik mely felé menésem lenne, legottan minden barmokat az Wasvármegyei feldre és falukban hajtják, hová én nem mehetek. Azért irjon Nsgod *Ivánchy* uramnak, az ott való vice ispánnak, hogy azoknak barmokat adassa kezembe, mert különben az királét meg nem vehetem. Továbbá, hogy ha vala-

mely ember, avagy szolgabíró oly vétket tenne, hogy titkon azoknak meg izennék, kiknek jószágokra az királéért menem akarnék, avagy ha el állana mellőlem, mit azoknak *mielljek* agyon nekem tanóságot Nsgod. Avagy ha Nsgodnak valamellik házába küldem, vegyék be és tarcsák meg, mig én Nsgodnak tudására adom. Irjon Nagyságod *Magyar Bálint* urannak és *Bornemizza Sebestyénnek*, hogy ha valami ellenkedés avagy reám támadás lenne vagy lenni akarna, aggyanak és legyenek *segedséggel*, mert az *Bánffy urak* honn nincsenek, messze is vannak . . én hozzám, ne *talánd* (a mint hallom) kellek. Jól érti Nsgod, hogy elbusult az föld népe. Továbbá az *Bán uram* jószága közet való nemessek adójoknak megvételéről és az *Kerechinj Miháléről*, ki mast ot *Bécsben* vagon, agyon Nsgod tanóságot, mert örömet meg nem agyák.

Az *Muraközből* megvenni magam elégtelen vagyok. Ezekrül Nsgod késedelem nekül agyon választ és tanóságot nekem, hogy én is hamaráb véghez vihessem.

Ennek felette az jó Isten te Nagyságodat minden hozzá tartozókkal meg tarcsón.

Datum de Apáthfalva 2 decembris 1555.

S. et M. D. servitor

Raphael de Zych.

Zayk 1556 május 16.

Nagyságos és nekem kegyelmes Uram, örökké való szolgálatomat ajánlom Nagyságodnak.

Irt Nsgod nekem az száz negyven forintról, ne véllje te Nsgod, hogy én vagy *el siketeném* (így!) vagy elhalogatnám, avagy eddig es róla gondot nem viseltem volna, csak hogy lehetett volna oly szabadságom, hogy te Nsgodhoz érhettem volna. Hiszem kegyelmes uram, hogy megszabadulok immár az én kötelemből, és minél előbb lehet Nagyságodat, ugy mint nekem kegyelmes uramot megkeresem és Nsgod én velem mit teszen abban maradok meg.

Az Ur Isten te Nagyságodat nagy sok jóval megtarcsa.

Datum ex Zayk 16 die may 1556.

Vestrae S. M. D.

servitor

Raphael de Zych mpr.

Egervar 1557 junius 29.

Szolgalatomat irom kegyelmednek mint kegyelmes uramnak.

Ez kegyelmednek szóló levelet azért látám meg, miért kegyelmed énnekem írta, hogy az szegén népnek *izeneijk* (így!), hogy ércse, mit kellenék mivelnem, Dienes Pál *vajtjys* (így!?) mihez tartanom.

Továbbá végezzen kegyelmed *Polánj* urammal, mert ha kgd keze nem leszen ez dologba mind agyon verik egymást. Jól lehet vala mint esset az ember halálnak nem kellett volna lenni, de az Polánj úramhoz tartozók is, mind az ki megholt, mind az ki áll is, ellég apró emberek, ha Polánj uram *fenősséget* (így!) nem ad nekik és kegyelmed Polánj uramnak.

Isten tarcsa meg kegyelmedet minden jóvával.

Költ Egervárat Szent János napján Anno domini 1557.

Zýchj István.

Egervár 1558 januar 2.

Szolgalatomat irom kegyelmednek mint kegyelmes uramnak.

Megértetem az kgd levelét, hanem ha megírja, hogy mindenektől erővel el vegyék, mert szép szóval nem adnak ennyi fát, még ha mindenektől erővel elhorgyák is, itten közel alig találják meg, nem is vélem jót találni, enyi szükségre s' az minémü kellene. Nem akarnám, hogy kgd azt *mondanája*, hogy elhalogatom az kgd parancsolatját az jó időről, kgdtől tanuságot várok, ha mindenektől erővel elhozak e? Az itt valók naponkint való *mire* is szorgalmatosak. Ez *vártartomán*, kgd nehéz néven ne vegye, de ha mindeneken szabadok volnának is az kgd parancsolatja szerint, nem volnának ezek *illegkek* (így!) arra, hanem ha rész szerint, az mit megbirnak, kgd személe elvégzése *nélkül* itt ez földön az meg nem leszen, enyit az én szóm nem fog nálók, kegyelmedtül várok.

Isten tarcsa meg kegyelmedet minden javával.

Költ Egervárat Kis Karácson nap után való Vasárnap Anno domini 1558.

Zýchj István.

Kanisa 155 (?) september 21.

Spectabilis et magnifice domine domine nobis semper gratiosissime etc. etc.

Ha nilván irt volna kegyelmed, vagy bizon emberét külte volna k. minémü haddal jó k, minémü szerrel, mi az k. bizodalma,

ugy *tunnánk* k. az k. levelére választ tenni, mi tecczik mi nekünk. Kegyelmed nem csak egy levélbe érti mint vagyon az török. Ha hassonló haddal vagyon k. *jüjj*, ha nem vagy az időről várjon k. az ellenségtől tanulljon k. mely felé indul meg látjok, az mi hirünk leszen k. tutára agyok.

Továbbá az mel uton k. jó az *iffjakba* postákat kellene k. hadni, hogy az k. levelét hamaráb *hozhatnáják*, innen is kegyelmednek hamaréb *vihetnéjek*, mert az szolgáló néppel ha *elvesztegetethyék* (így!) *lovajokat* (így!) akkor nem lesznek mikor szükség leszen. Továbbá az te N. két levelei tegnapiján Septembernek *Newgerben* (így!) költek, kiket mai nap kilencz óra táján dél előtt hozák.

Isten tarcsa

Kanysán költ 21. Septembris anno domini 155¹⁾

...perpetui

Stephanus Zychy

Acacius Chanj

Thomas Theryék.

XIV.

Zolthán Imre levelei Nádasdy Tamáshoz.

Posony 1549 november 21.

Örökké való szolgálatomat irom, mint kegyelmes uramnak. Továbbá meg atták az te k. levelét, kit k. Kanisárol iratot és k. parancsollá, hogy senkire ne kölcsök, eszemben sem volt hogy k. *here* nélkül valakire költenék, mert tudom, hogy annak nem kell lenni semmi féle élésből és az mint jobban tudom ugy viselni gongyát, kit enek előtte is kgd meg parancsolt, ez mai napon hozának egy nehán rendbeli élést, lisztet és az k. asztalára valót, három szalonnát, eczetet, répát, turót, sajtot, vaját, mézet, kását és *tikot*, ludat, hátra térítettem, mert az gyülesig *el vaiuttak* (így!) volna, és az többit is elhozzák azt írja Ferencz uram hamar napon, neki is megirtam, hogy az vadakkal ne siesen, mert az gyülest elhalasztották.

Továbbá írja k. hogy kegyelmednek *gyakorlatosan* irjak az élés felől. Immár evvel négy levelet irtam knek, *egget Hegkőről*, másikat *Pető Gáspártól*, harmadot *Sáfár Ferencztől*, de nem hiszem, hogy kgdnek meg atták őket, mert k. semmit nem ira azokról, azt hiszem György uramnál vannak az levelek, és

¹⁾ A keltezés utolsó évszáma olvashatatlan.

az élést békével el hozták, az kit elkültek benne. Továbbá *Fridericusnál* is voltam és azt mondá, hogy minden dologról kdnek elég bővön irt, kit kdnek el küldék az *Rávóni* uram levelében kötve. Továbbá *Serédi Gáspár* ma mene el innen ebéd előtt, azért mostan senki it nincsen az urakban, kik *küvül* laknának hanem *pécsi püspök* és *Balassa Imre*, az *Balassa Imreben* (így!) tudakosztam mi dologban jár, de senki nem tuggya mondani, mert ű neki mostan semmi *perlés* dolga nincsen, hanem valami egyéb dologban jár, kit ha ezután is megértek megírom kdnek. Immár vagyon egy hete, hogy it vagyon; hanem ismeg az it valók vannak *Bornemisza Pál*, *Mérai uram*, *Sibrik Gergely*, *nitrai püspök*, *győri püspök*, ezek néha bemennek az törvénben. Továbbá, hogy királ el halasztotta az gyűlést jeles okát mongyák, de még senki bizonnal nem tuggya it, jól lehet az kösség, ki azt mongya, hogy királ az fiját várná, hogy meg koronázza Cseh országban és alá hozza vele, hogy Magyar országban is megkoronázza. Némellek azt is mongyák, hogy *Mauritz* herczeg veszett volna ismég egyben az *saksoniai* herczeg fijával és némellek mongyák, hogy *Károl császár* igen megnehezedett volna, azért én nem tudom melliket hinni, mert az mellik *bizonb* volna csak azt írnam kdnek. Azért k. lássa melliket kell hinni, mert én csak hallomást irtam.

Továbbá az kovácshoz gyakorta el megyek, hogy csak hamarébb meg csinálná az *lewkai* kutra való lánczot, de még azt mongya, hogy még három hétig alig készül meg, mert nagy mivet veszen, kit én is láttam, mert öreg az szemei, azért mindennap szorgalmaztatom.

Továbbá még az k. szenes házabeli ajtó nem kész, mert János mester *Vereskőben* ment volt és az legénnek, az mint meg hatta volt, hogy *meg csinálja*, k. nem ugy mongya vala, mert az legén csak egy tenérnival veszi vala az asztal fele az ajtót, továbbá az ajtónak való kövek tizenegy darabba valának és az gazda nem hagyá fel csinálni az ura meg jötéig, mert ez előtt is csinált volt az gazdának darabokba ajtót ki nem állandó és az gazda azt mongya, hogy még is job azon fa ajtót *csinálja* az falban, mig jobb követ találnak, azért ebben vagyon. Lehetetlen dolog, hogy János mesternek köve nem volna, csak k. irjon neki, azért ma későn jőt meg és reggel hozzá megyek; kérem, hogy megcsináltassa, mert az óráját nem tudom, mel órában k. itt leszen. Továbbá az *hintót* látám és immár ecczer megfestették vala, immár ezután festik *zöldel*, elég vastag négy lóra, hatot is bele foghatnak néha. Továbbá az többi között azt is irhatom, hogy az *érsek uram* hintója ki vala, hogy *Csánitól* el kérték volt az urak, hogy *Sibriket* küldik valahová rajta és immár Sibrik nem

akarja megadni, azt mongya, hogy az urak nekie atták, ezekenél többet nem tudok knek mit irnom.

Isten tarcsa k. minden javával.

Ez levél költ *Posomban* 21 novembris 1549.

Vestrae S. et M.

servitor
Zolthán.

Kívül :

Spectabili et magnifico domino domino Comiti Thome de Nadasd, Judici Curiae regiae Majestatis ac supremo Regni Hungariae Capitaneeo domino mihi semper graciousissimo.

Sárvár 1551. márczius 5.

Örökké való szolgálatomat irom kegyelmednek, mint kegyelmes uramnak. Továbbá azt irhatom te kdnek, hogy az mel nap te k. eljöve Posomból azon harmadnapon juta postán az *kéncstartó* követe *Bornemizza Gergel* és Posomba semmit nem késék, hanem ismég királhoz mene postán és az minémő hirekkel jöt volt azt mind megbeszéllette *Desöfy Jánosnak*, mert szinte császárnál volt *Konstancinapolba* és engemet hivata *Desöfy János* és az hireket megbeszélé és hagyá, hogy mihelt jutok ottan megirjam te kdnek. Azért az hir ez, hogy az *szofyak* nem akarták az békességet császártól, hanem az szofyak ismég mind vissza vöttek az kit császár tőlök el vött volt, annak felette az császáréban is jó darab földet rablotta el és foglalta, ezt értvén török császár vissza tért *Drinapolból*, az szofyakra készöl, de azt mongya, hogy oly igen el unta magát, hogy egy *szálnéra* (így !) nem kel kedvének az hadakozás és bevitette az *moldvai vajda fiát* és körnül metéltette, kit szemmel látott *Bornemizza* és azt akarja be küldeni Moldvában, hogy ott foglallja az földet és igen ellene vagyon az moldvaiaknak, és az havaseliak az Istenért kéretik királt, hogy az földet ne haggya, az *barátot* azonképpen, hogy könörögjön királnak, hogy *Erdélt* foglaltassa és azon kéreti az ország királt, hogy kegyelmedet bocsátaná be királ, ez okkal meglehetne — ugymond — mivel hogy *Majlád* uram meg holt és k. az k. *attyafia látni menne be*, nem sokad magával *egyelősör*, azután az fogadott nép menten mehetne k. után és k. foglaltatná az földet mig császár embere nem érne és addig az barát gongyát akarja viselni, mig királ k. beküldi és mind az egész ország fogatta, hogy az kit királ beküld az *melléje* állanok mind fejenként, mivel *eg'em*, hogy k. fogarasi szabad ur és ispán annak okáért keváná az ország k. *mert általán fogva nem akarnak törökké leni* és az moldvai vajda fia mostan is az császár portáján vagyon, továbbá azt is mondá *Desöfy*, hogy onnan felől titkon

hallotta az hirt, hogy az *imperium* királ akarattából de úgy hogy mind ha királnak hírével nem volna, hogy népet fogadnának és *Erdélséget* és Magyarországot megsegítenék alattomban az frigy alatt és királ semmi közit sem mutatta, hogy *atana* (így!) hozzá és fegyvereseket is akarnak alá bocsátani, azért mongya Desőfy, hogy knek hurré akarta tenni, mivel hogy k. oda be ne késnék, mert királ hamarnapon *hivatta* k., megjelenti és ajánlá k. szolgálatt'át, továbbá kéri k. hogy ha kegd királ'hoz fel menne és ű ott nem létében hogy k. az ű dolgáról el ne feletkeznék, mind királnál mind cancellarius uramnál. Azon is ajánlá magát, hogy valahol ű vagyon ¹⁾ hogy knek egy szolgálja hel'et vagyon és cancellarius Bécsben vagyon, egy hete mult tegnap, hogy Bécsben vagyon cancellarius uram.

Azt is irhatom knek, hogy *Cernel Ambrust* valami dologért külték volt Nagy Szombatba az mesterek és estve megbetegölt reggelig megholt, továbbá az mint k. parancsolta *Kapuban* külttem az kocsi lovakat és az fakó lovakat, Posomból el nem jöhetttem ez el mult Hétfőnek előtte és *Dévénél* költem által, továbbá *Péchi Gáspárt* megtartóztatá *Gávay Estván*, valami peri vagyon vele és őtet is fél napon vártam, mert *Locumtenens* uram mondá, hogy immár várd meg. Meglátták három órán dolgokat és nem végezheték el, hanem más napra halaszták, azt nem tudom immár mint végezik köztök, azt hiszem, hogy érti is k. valaménire mi dologért, szolgálatt'át izené kegyelmednek és azt mondá, hogy ha Isten kddel szemben juttatt'a és meg beszéli kgdnek és meg láttya te k., hogy *Gávay szent vakar az önnön fejére*, azért ebben vagyon az dolog és én kérék *Bejthe* uramat, hogy ne hagyja, legyen mellette igasságában és ajánlá magát nekie.

Az Ur Isten tarcsa Nagyságodat nagy jó egészségben nagy sok esztendeig.

Datum in *Sárvár* 5 die Marcii Anno 1551.

Nagyságodnak örökké való szolgálja Zolthán Imre.

A levélhez ragasztott papirszeleten :

Ezt elfeletttem volt, hogy császár az havaseli vajdát *hivatta* volt, de beteggé tötte magát és tafotában takartatta magát és úgy hordozzák és avval menti magát, hogy nem mehet, mert igen beteg, azért csak királtól vár mi választ teszen.

Kívül :

Spectabili et magnifico domino domino comiti Thome de Nadasd, perpetuo terre Fogaras ac Comitatus Castri ferrei Comiti, Judici Curie regie Majestatis ac supremo Regni Hungariae Capitaneo domino mihi semper gratiosissimo. Cito cito citissime.

¹⁾ Az eredetiben rendszerint hiányjellel *vag'on, hog', eg', hel', királ'. leg'en* stb.

Kassa 1554. márczius 7.

Nagyságos uram Nagyságodnak örökké való szolgálatomat írom mint kegyelmes uramnak. Kévánom az Ur mindenható Istentől az ki Nagyságtoknak jó egészséget hallanom mind az én kegyelmes aszonyomal egyetemben. Istennek akarattýából én egészségben vagyok, Nagyságodnak egyéb hirt nem tudok írnom, hanem ez elmúlt napokban jöttek volt *Szolnokról* két naszáddal fel *Tokay* felé és *Petrovitot* mongyák nagy haddal Lugasnál. Továbbá az komissarius uraim it valának *Tarnóczi* uram és *Desőfi* uram, az élest láták meg és egyéb féle hadi szerszámot. Az miben tttam ő kegyelmeknek örömet szolgáltam, hiszem, hogy reám nem panasználak.

Isten tarcsa Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonyomval jó egészségben.

Datum Cassoviae 7. marcii anno 1554.

Nagyságodnak örökké való szolgája

Zolthán Emrý.

Kassa 1554 május 26.

Nagyságos uram Nagyságodnak örökké való szolgálatomat írom mint kegyelmes uramnak, továbbá kévánom Nagyságodnak és az én kegyelmes aszonomnak jó egészségét hallanom. Továbbá kegyelmes uram jó hirem vagyon, hogy az Ur Isten te Nagyságodat *uj tisztel szerette*, ki légyen ő szent irgalmának neve dicséretire és te Nagyságodnak üdvösségére és az szegény meg nyomorult országnak megmaradására. *Lester* uramról azt írhatom Nagyságodnak, hogy az Nagyságod ajánlása után énnekem jó uram volt, mert az miben ő kegyelmét meg leltem Nagyságodért minden jóval volt. Továbbá Nagyságos uram it közöttünk lakik egy jámbor személy, ki mostan fel ment, ezen levél vivő *Lippai János*, ki ennek előtte főbiró volt, kit királnak ő felségének be attak volt méltatlan, kinek ő felsége végére ment, hogy büntelen, semmi egyéb okát nem értem, hanem egynehánan iregységből, mivel hogy ő fő volt it az magyarok között és nem csak ő reá mind az it való kösségre kik magyarok volnának, azért én mostan erről többet nem írok. Nagyságod megért minden dolgot tőle, kére is, hogy Nagyságodnak levelemben emlékezném róla, hogy Nagyságoddal szemben lenne és hogy Nagyságod az istenért is jó tanáccsal lenne, mert ő felségétől kéválná az embert, ki méltatlan be árulta és *rakna* (így!) reá, azért könnöngök mint kegyelmes uramnak, hogy Nagyságod örökké való

szolgálatomért legyen jó tanácsal hozzá ő felségénél, ha szükség leszen az Nagyságod levele által valami könörgésbe, jól lehet kegyelmes uram nem volnék méltó reá, hogy én Nagyságodat ezzel untatnám, de ez oka értvén it köztönk mind nemes uraimná(1) s' mind városbelieknél, hogy te Nagyságod én hozzám jó akaró és Nagyságodnál jó hirem, nevem vagyon és hogy te Nagyságod mindentől kérdez, az ki oda fel megyen, kit én Nagyságodtól nem érdemlenék, bizony, hogy mindentől jó tekintet vagyon reám, még mikor ez városbeli tanács előtt valami dologom vagyon is, ha az én magam könörgése nem fog valamit, *ottan Nagyságodat hozom elő, hogy ottan mi velleje ti kegyelmetek az én kegyelmes uramért*, sokat is használtam vele és nagy tisztelességgel fejet hajtottak, mikor Nagyságodat emlitem valami könörgésembe és egyéb rendbeli dolgaimat is hamarab előveszik Nagyságodra tekintvén, az az hogy eddig peresim miá meg is nomorultam volna, hogy ha Nagyságodat nem nézték volna, kiben tud valamit ez levél vivő, *mert az mi nekem sulyosnak teczik ottan Nagyságoddal ijesztem*, mondok, vagyon még énnekem egy uram, kinek gongya vagyon reám és mindenben gyámolom, azért meglelem ő Nagyságát, ottan aláb hagyják, mert oly igen egyenetlenség vagyon köztönk, kit te Nagyságod megért Lippai Jánostól. Azért az ur Istennek elég hálát nem tudok adni, hogy én az Nagyságod udvarában lakoztam és mig *éleg* (így !) az Nagyságod hírét, nevét akarom viselnem és kérem az Ur Istent, hogy Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonyommal egyetemben éltesse nagy sok esztendeig.

Továbbá kegyelmes uram vélem, hogy fel kelletik mennem, kiváltképpen ha hamar leszen az *tárnok szék*, mert valami törvéneimet apelláltam vala az tárnok székre és bizonságomat be nem vötték vala, jóllehet mostanságval nagy káromval lenne az fel menés, azért nem bánám, ha tiz esztendő mulva lenne is az tárnok szék, mert én *örömesben* várnám el, hogy nem mint az én peresem. Továbbá kegyelmes uram ez napokban az Ur Istentől várnék is valami szerencsés napot, kiről Nagyságodnak emlékeztem vala, valahonnan az ur Isten meg parancsollja, de Nagyságodnak tuttára adom. *Továbbá Isten ígéje hirdetője nélkül vagyunk szükösök*, arról is tud Lippai szólni mi az oka. *Seged György* uram igen birja az kapitánságot.

Isten tarcsa Nagyságodat jó egészségben.

Datum Cassoviae Urnap után való Szombaton Anno 1554.

Nagyságodnak örökké való szolgája

Zolthán Emrich.

Kíriül: Nádasdy Tamásnak nádori czime elmosódva.

Kassa 1555 február 16.

Kegyelmes és Nagyságos uram, énnekem bizodalmas kegyelmes uram, örökké való szolgálatomnak ajánlása után kívánok Nagyságodnak mind az én kegyelmes aszonyommal egyetemben minden jó egészséget és békességet és az örök életet jövendőre.

Vöttem az Nagyságod levelét, kiből értvén az ujságot, kit Nagyságodnak irtam volt, jó néven vételét és hozzám való minden kegyelmességét, érdemem felett segítségem volt, nagyon is te Nagyságod, engeggye az ur Isten, hogy kit fáradhatatlan szolgálattal megszolgálhassak. Mostan ujságot Nagyságodnak egyebet nem tudok irni, hanem *Filekből* az holdolt népet igen horgyák és az mi kapitánok megháborodott vala az fizető mesterekkel az fizetés dolgáról és Istennek akarattjából az halál is megcsendesedett közöttünk. Azt is értem közhirrel, hogy más kapitánok lenne. Továbbá kegyelmes uram, vélem, hogy Nagyságodnak tuttára vagyon, kit hiszem hogy Nagyságod akarattja ez tiszt, kit *Vernerius* uram ada tisztrol, az kassai élésmesterséget, kit jelente is, hogy Nagyságodnak megjelentenek, mivel hogy ő általa lón itt ez dolog, vélem hogy azért hogy Nsgod jó neven venne tőle, azért kérem Nagyságodat, hogy Nsgod levelében köszönné meg nekie, annival it ez földön job akaró leszen hozzám és Nsgod commendáljon nekie, kit mondott is, hogy Nsgod igen commendalt nekie, kit örökké meg szolgálók Nsgodnak. Az *ravást* is én szedem, kit jövendőre is az tiszt mellett, hinném Istent, hogy ez *Uyvármegye* ravásának gongyát viselhetném és ugy hogy, ha Nsgod jó akarat'a, kiből táplálnám magamat minda az Nsgod *esmeretlen szolgáló leányával*, mert az mig élek csak Nagyságtokat vallom mind az én kegyelmes aszonyommal *atyájol, anyájol* ¹⁾, kin mind az egész város csudálkozik és hálát ad, hogy ennyi földre Nagyságod el nem felelkezik legalábbvaló szolgáljáról is és ahol Nagyságod ir, hogy bizván mennyek az Nagyságod házában, valamelyikben szeretem, mind az Nagyságod szolgáló leányával és *etönk-itonk* (így!) leszen, kiben soha kétségem nem volt, sőt biztatom magamat az uraim előtt, hogy ha történet szerént nem lenne it megmaradásunk vagyon még egy kegyelmes uram ki nem hagy, gondomat viseli, kiről bizonságim az Nagyságod levelei.

Isten tarcsa Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonyommal jó egészségben és hoszszu életben.

Datum Cassoviae 16 die februarii anno 1555.

Nagyságodnak örökké való szolgálója

Zolthán Emrich.

¹⁾ Az eredeti levélben *at'ayol, an'ayol*.

Kassa 1555 márczius 1.

Kegyelmes és Nagyságos uram, énnekem bizodalmas kegyelmes uram. Mostan kegyelmes uram egyéb ujság it közöttök nincsen, hanem *Tarnóczi* uram izent vala ez el mult napokban az *Varkoch Tamás* szolgájától, hogy mivel ő lenne kapitánok Kassában és hogy az ő pénze fejében zabot, szénát szereznek, kiket meg is szerzettem, de azulta semmi hirt nem hallottam ő kegyelme felől és az halál köztök meg lassodot. Továbbá *Feledi* uram igen megbetegölt vala, csaknem meghala, immár megkönnebölt. *Szabó Jacab* it dolgait elvégezvén vissza bocsátok Nagyságodhoz. Továbbá Nagyságod után az minémü tisztben vagyok igen birom. Mostan öreg *kasztokat* és *szuszokokat* csináltatok liszthez, kikben két vagy három ezer köböl liszt férjen, de ha jól jut eszemben ecczer Nagyságod azt mongya vala, hogy Német országban meg sózzák, hogy sokáig el' áll, de nem tudom, hogy ha meg kellyen szitálni avagy ne és hogy ha csak rendel kel sózni avagy ugyan elkellenék közötté keverni. Nagyságod jelencse meg egy levelében, hogy tuggyak ő felségének szolgálni az Nagyságodtól vöt tanóságval, továbbá az gabonát is mint kellene tartani, hogy féreg miat megoltalmazhatnám.

Isten tarcsa Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonyomval és minden hozzá tartozóval és az ur Isten gyógyiccsa meg Nagyságodat ez mostani nyavalyából, *mert ottan le esik az én csillagom* mihelt Nagyságodnak valami történik, kiről az Ur Isten Nagyságodat meg oltalmazza nagy sok esztendeig.

Datum Cassovie 1 die marci Anno 1555.

Nagyságod *Vernerius* uramnak commendállyon, az Nagyságod esmeretlen szolgáló leánya ajánlja örökké való szolgálatját mind az én kegyelmes aszonyomval egyetemben.

Nagyságodnak örökké való szolgája

Zolthan Emrich.

Továbbá akarnám, hogy ha Nagyságod az kamarás uraimtól meg nyerhetne az mineimő borokat is Cassán az ő felsége számára árultatok, hogy engednék nekem az seprejét, mint ennek előtte való tisztartónak is értem, hogy nekie járt. Ha nem is nem sokat teszen tiz pénzen avagy többön jár egy seprő. *Vernerius* uramot is kértem vala és mondá, hogy ir az kamarás uraimnak rólla.

Kassa 1555 september 3.

Spectabilis et magnifice domine domine semper gratiosissime post servitiorum perpetuorum meorum commendationem. Az én irásom kegyelmes uram mostan semmi nem egyéb, hanem akarom Nagyságodat levelem által meglátogatnom. Mostan Nsgodnak egyebet nem irhatok, hanem az pestis köztünk ismeg ujonnan el kezdetet és *Tarnóczy* uram gyakorta emlegeti az tornyot, kit Nsgod *Botka* uramnak adott, én igen biztatom, hogy Nsgod nem azért atta el, hogy tellességgel elidegeniténék tőle, *de semmi Szent Thamás nem ér vele* (így!) továbbá az *beleneken* igen buslakodik, hogy oll'an igen hajtották az mint Nagyságod megírta. Azt is irhatom, hogy *Serédi* uram igen nézné ki Tokayból *Dobót* és *Serédi Benedeknek* vagyon vagy három száz gyalogja és két száz lovagja ot, *Préni Gabriel* is oda készül segítségre *Serédi* mellé és az gabona dézmát mind el hordatta *Serédi* ura, vélem, hogy az bor dézmát is elakarja venni, az mint ide az üdö mutattya, nem vélem, hogy ez idén is job boronk legyen, mint taval', mindazáltal ő szent felségétől jó néven vennők, csakhogy takarithatnók török miat be. Azt is irhatom Nsgodnak, hogy az ur Isten meglátogatot vala egy leány magzattal, de meg elvövé, az mint ő szent felségének kellemetes volt, továbbá ez levél *vivő Tinódi Sebestyén deák kére, hogy Nagyságodnak irnék mellette, hogy az miben Nsgodat meg lelné, hogy Nsgod lenne minden tanácscsal és segiccséggel.*

Isten tarcsa Nagyságodat mind az én kegyelmes aszonyomval nagy jó egészségben és mind jámbor szolgálóival és *kit az ur Istentől nagyságod sok esztendőtől fogván kért és mind fejenként kévántunk látni, aggya meg az ur Isten az ő nagy jó voltából.*

Datum Cassovie 3 die septembris anno 1555.

Az Nagyságod örökké való szolgálója.

Zolthán Emrich.

Kassa 1557 április 7.

Spectabilis et magnifice domine etc. etc.

Továbbá kegyelmes uram kévánom az Nsgod egészségét mindenkor hallanom mind az én kegyelmes aszonyomval és az Nsgod magzatával egyetemben. Istennek legyen hála minden atyámfiával egészségben vagyonk, továbbá kegyelmes uram örökké megszolgálom Nagyságodnak, hogy Nagyságod el nem felejtett és *Dersffy* uramnak Nsgod commendált levele által.

Mostan kegyelmes uram egyéb hirt nem irhatok, hanem,

hogy az uraim *Telekesi uram még Csicsva alatt vannak* és ott csépeltetnek és innen Kassáról az uraim igen csatáznak mind *Fijzer* alá s' mind *Boldokó* alá és *Szenderő* alá. Boldokóból el is szöktek egy néhány szabad legények és martalócok is vagy nolczan ide, még *Váradot* meg nem atták, de az mint értem hamar napon meg aggyák. Erdéli hírt *Oláh Estván* Nsgodnak eleget beszélhet, az én németimmal elég veszélbe vagyok itt Cassán.

Az Úr Isten aggyon Nagyságodnak minden hozzá tartozó népével jó egészséget és jó szerencsét.

Datum Cassovie dominica Palmarum anno 1557.

Nagyságodnak örökké való szolgája

Zolthán Emrich.

Kassa 1557. május 21.

Spectabilis et magnifice domine etc. etc.

Mostan Nagyságodnak semmi oly hirt nem tudok irnom, hanem kívánok az Úr Istentől nagyságodnak minden jó egészséget és jó szerencsét, mind az én kegyelmes aszonyomval és kis uramval és mind az Nsgodhoz tartozókkal egyetembe. Istennek akarattjából minden házam népével és barátimval és atyámfiával békével vagyunk és az Nsgod szolgáló leánya, kis leányával egyetemben örökké való szolgálattját ajánlja mint kegyelmes urának és asszonyának. Az míg élünk az Nsgod hírét nevét akarjuk viselni mind az én atyámfiával egyetemben. Miolta Nsgod commendált Dersffy uramnak azulta én hozzám minden jó akaratval és tisztességgel vagyunk, kit örökké meg szolgálom Nagyságodnak. Továbbá az uraim ide ez földbe igen hadakoznak *Puhamar* (így!) uram és *Telekesi* 13 napján vövék meg *Palóczot* és az kassaiak menek vala *Palócz* alá az nép mellé, mivel hogy *Préni Gabriel* megakarja volt segíteni *Palóczot* és *Varannón* megszorította vala az cassaiakat de semmit nem árthatott nekik és *Préni Gabrielnek* és az *király fiának* sok népe vezett. Továbbá halljuk, hogy Erdélben nagy egyenetlenség vagyunk, mert az a hire, hogy császár *Bebeknek* attá volna Erdélben az gubernatorságot, kit az erdéliek igen bánnak és nem akarnak is bebocsátani. Továbbá kegyelmes uram ez itt való kassai polgár *András deák*, jó akaró uram és komám, kérem Nagyságodat, hogy commendálja nekik és Nsgod ez szegény megégett városért és megromlott városért legyen jó tanácsval és segítséggel, kit örökre mind városol meg szolgálom Nagyságodnak mint kegyelmes urunknak. Hiszem hogy Nsgodnak eleiben aggya minden nyomoruságát ez városnak.

Az Ur Isten tarcsa Nagyságodat jó egészségben minden hozzátartozóval egyetemben.

Datum Cassovie 21 die May Anno domini 1557.

Nagyságodnak örökké való szolgája

Zolthán Emrich.

Kassa 1558 január 24.

Spectabilis et magnifice domine etc. etc.

Az Nagyságod jámbor szolgájától értem, hogy ti Nagyságtok mind az én kegyelmes aszonyomval és kis uramval egészségben *lenni* (így!) kin az Ur Istennek nagy hálákat adok, mely egészséget aggyon az Ur Isten sok esztendeig. Istennek kegyelmességéből mind az Nsgod szolgáló leányával és kis leánkákkal egészségben vagyunk és örökké való szolgálatunkat ajánlják Nagyságodnak feleségem mind kis leányával, azonn is igyekezem minden házam népével az mig élek az Nagyságod hírét, nevét akarom viselnem. Mostan Nagyságodnak semmi hirt nem tudok írnom, az minémü hírek ide ez földre vannak Nsgod megérti az uraimtól. Félelemben elégben vagyunk mind az pártosoktól s' mind törököktől, valamint aggya az Ur Isten kikeletre. Immár két esztendeje, hogy az oda alá való szőlőmnek hasznát nem vöttem, nem dicsekedhetem is jóboraimval ez idén mint *egyébha*. It az városba is elég veszélőnk vagyunk szállók miatt, jóllehet ez mostani időben annélkül nem lehetünk, mert szükséges itt ez végben lenni. Továbbá azt is irhatom Nagyságodnak, hogy nagy nehezen meg menekedem *az élés mesterségtől*, jóllehet számat nem adtam még csak várom *Thurzó uramat Egről* az számvételre és ha it Cassán végét nem érem az számadásnak Posomba kelletik fel mennem az Camorára, jóllehet ötven forintnál fellebb teszik vala az fizetést, de az *lanczokkal* szüntelen kellett háborganom és örökségim mind el pusztulnak vala, mely tisztnek letételén *egy szálát sem bánkódom* sőt nagy hálákat attam az ur Istennek róla. Továbbá kegyelmes uram még is könyörögök Nagyságodnak mint kegyelmes uramnok, hogy mikoron Nsgod az mi kapitánonknak ír Nsgod el ne feledkezzék rólam, az levél végében Nsgod commendáljon *Pető János* uramnak, örökké meg szolgálom Nsgodnak. *Dersffy* uram az mig itt Cassán lón, az Nsgod commendálása után nekem jó uram volt, nem bántam volna ez után is itt maradot volna, kit sokan óhajtnak, jól lehet nem mindennek lehetett kedve szerént.

Az Ur Isten ti Nagyságtokat ez új esztendőben tarcsa meg minden idvességre való jó adományával és jó szerencsájével,

mind az én kegyelmes asszonyomval és az én kis uramval egyetemben.

Datum Cassovie 24 die Januarii anno domini 1558.

Az Nagyságodnak örökké való szolgája

Zolthán Emrich.

Immár ez levelet meg irtam vala az én szállóm *Draskowitz Gáspár* hitta vala ebédre *Pethő* uramot az én házamhoz és dicséré házamat, hogy az égés után jó módon építtettem volna és jelenté, hogy Nsgod ő kegyelmének felette igen kommandalt és mindenben ajánlá magát *Fánchy János* uram előtt, kit én is mind az uraimval meg köszönék mig Nsgodnak és ő kegyelmének, kin bizony nagy hálákat attam, hogy Nsgod legalábbvaló szolgájáról el nem feledkezet enni messze földre, kit lehetlen dolog, hogy én te Nsgodnak meg tuggyak szolgálnom, de legyen az ur Isten megfizetője *Amen*.

Kassa 1559 junius 1.

Spectabilis et magnifice domine etc. etc.

Mivel hogy ez uraim oda fel menének gondolom hogy Nsgodnak irnék és Nsgodnak hozzám való jó voltáról meg emlékezém. Az ur Istentől kívánom az Nsgod egészséget mindenkor hallanom mind az én kegyelmes asszonyomval és kis uramval egyetemben és mind hozzá való tartozókkal egyetemben, kiből dicsértessék az Ur Istennek szent neve. Legyen az ur Istennek hála Nsgod után mind házam népével egészségben vagyok. Továbbá kegyelmes uram értettem egy atyámfia leveléből, hogy mivel Nsgod adott volna valami jószágot nekie és engemet nem hagyott volna Nsgod ki belőle, kit örökké Nsgodnak megszolgállok, jóllehet lehetetlen dolognak vélem, hogy én Nsgodnak meg szolgálhassam ennyi sok velem való jó tétét, de az ur Isten Nagyságodnak meg hálállya és megfizesse, hogy ilyen szegény szolgájáról el nem feledkezik. Továbbá kegyelmes uram értem *Telekesi* uramnak it Kassán kapitánysága leszen, Nsgod commendálljon és ha lehetséges szállótól mentene meg. Továbbá kegyelmes uram mostan semmi új hírünk nincsen egyéb, hanem hogy *Gyulára* az török igen igyekezik és *Németi Ferencz* igen költözik Tokajból, oda az mely jószágot királné asszony adott nekie, *királné asszonnak holt hire jöt vala, de az mint értem harmad magával támadot fel*. Továbbá szőlőinket kétszer az hideg oly igen el vötte vala, hogy csak az törzsöke maradot vala. Továbbá Nsgodnak emlékeztem vala Posomban egy *arma felől*, mivel hogy immár Nsgod jószágot is adott.

Az ur Isten tartsa Nagyságodat jó egészségben ez szegény meg nyomorodott országnak javára és előmentére mind az én kegyelmes aszonyomval és kis uramval és minden hozzá tartozókkal egyetemben jó egészségben.

Datum Cassovie 1 die junii anno domini 1559.

Nagyságodnak örökké való szolgája

Zolthán Emrich.

Könyörgök még is Nagyságodnak, hogy az it való uraimnak Nsgod legyen jó tanácsval urunk ő felsége előtt jó szoló.

(Az Országos Levéltárban őrzött Nádasdy-írásokból.)

Közli: Dr. KOMÁROMY ANDRÁS.

VEGYES KÖZLÉSEK.

Adalékok a Hóra-világ történetéhez.

I.

Abrudbánya elpusztulásának csekély leírása.

(Szabó Pál abrudbányai reform. predikátortól.)

»Ezen folyó 1784-dik esztendőben novembernek 3-dik napján jöve Abrudbányára az a hir, hogy egy Hóra nevü oláh vezérlése alatt igen teméntelen nép a Kőröst pusztítja, a nemességet öli. A mely hir másnap megerősödék. Mihelyen Csiszár László urat két gyermekeivel maga tulajdon jobbágyi Hóra indításából megölvén, 5-ta 9-bris egész nap a város körül, nevezetesen a *Csernyizén* az oláhok csoportoznak, de nem lévén elégséges számmal, az nap bé nem ütnek, hanem felmennek *Topánfalvára*, ott a magyarokat elpusztítják, magokat otthon nem találván, házokat elrontják, vagyonokat elhordják. Másnap virradólag, ugmint 6-ta novembris *Topánfalváról* sokat vévén magok mellé, circiter hat ezernyi nép Abrudbánya felett Verespatak felé való hegyet, mint a felleg elborítja és reggeli nyolcz óra tájban rettentő ordítással a városra bérohannak, egybe a várost elborítják, ezt kiáltván: *Megöljük egy lábíg a magyarokat.*

Nota bene. Minekelötte a városba bėjöttek volna, a város elejekbe kiküldött, meg akarván tudni, mi céljok? Ha bor, étel, pénz kell, adnak, vagy ha bizonyos személyek ellen vagyon céljok, kiadják, csak a városon ne pusztítsanak. De a felelet e volt: *A magyaroknak mind egy lábíg el kell pusztulni.*

Sexta azért 9-bris setét egész éjszaka lerajzolhatatlan sírás, jajgatás, lövöldözés közt a házakat lerontották, a házakban csak egy vas szeg is meg nem maradt, az ajtók, ha ki voltak is nyitva, azokat elhasogatták, sarkait leszedték, ha faragott kőbe voltak is öntve, kihuzták, elvitték, a házi eszközöket, ágyakat, székeket, asztalokat, almáriomokat mind elpusztították, az ajtók szemöldökeit levagdalták, a kőfalakat a pénzért felbontották, az ágynémüket elvitték, a derekalyakból a tollat az utczára kiöntötték, a pinczék ajtait mind elhasogatván, a pinczékben lévő hordóknak fenekeit

kivágták, a bort elbocsátották. *Haec facies Trojae cum caperetur erat.* Oly pazérlást tettek, hogy a ki csak a keresztyénségről valamit hallott is, ennek végben vitelére nem mehetett volna, oly komor tekintete vagyon egész Abrudbányának, hogy száz esztendő alatt is, avagy talán soha az elébbeni állapotjára vissza nem áll.

Igy elpredálván világi külső javát a magyarságnak (az oláhokat nem bántották), lelkéhez, hitéhez nyultak. Másnap id est 7-o 9-bris bėjöven újra, azt kiáltották a piacz közepén: *A ki az Isten-től és császártól vett parancsolat mellett oláh vallásra nem áll és oláh köntösben nem jár; mind ajtójok előtt nyársba huzzák, vagy fejét veszik.*

Ez nap elmentek Verespatakba is, ott is hasonló prédát tettek és kényszergették a magyar református, unitárius, még a pápistákat is oláh görög vallásra halál fenyegetésével, melytől a nép úgy elré-mült, látván, hogy egyfelől lelkén kívül semmije sincs, másfelől rohannak reájok, hogy legyenek oláhok, hogy mind czédula váltással mentették meg életeket a dühösködőktől (ut quondam libellatici) és oláh vallásra állottak kicsinyek és nagyok, sőt még annyira is mentek, hogy 9-o 9-bris a reformátum templom tetejére és ajtajára oláh keresztet tettek, mivel pedig minden hallgatók reformátusok és unitáriusok oláhok, itten már e két ekklesia oda vagyon papságokkal együtt. Ebben is czéljokat elérvén, most is szüntelen hirül hozzák, hogy visszafordulnak, vagy más sereg támad és mind egész gyermekestől a magyarokat ez helységben megölik.

Observatio. Sirás, jajgatás és sóhajtozás vagyon, minden ember az utczán halál szint visel és hordoz, puszta házát földre leborulván siratja. E magyarságnak éppen pénze nincsen, mégis immár a buza 2 r. forint, éhelhalást eleget okoz azoknak, a kik a télen ott maradnak. Elmenne mind a magyarság, de most is bé vannak az útonálló tolvajoktól mindenfelől szorítva, hogy senki egyfelé sem mehet. Egész vagyona kinek-kinek az, a mi magán vagyon, egy czondra, mert a kinek posztó gunyája volt, egészen levetkeztették belőle; ha megkapták, egy lábravalóban hagyták. Egy ing s lábravaló több nincs mivel változzék, senkinek sincs hová s mire fekdjék, nemhogy derekalya, párnája s ágya volna, még szalmája sincs, takaródzója egy czondra, mivel csergéje nincs.

Sőt a mi még megjegyzésre méltóbb a sz. helyeknek sem kedveztek. Abrudbányán a reformátum templomba bémentenek, ott az orgonát porrá tették, a pap felett való koronát, a mennyire érheték, elcsonkították, oda bétett véghetetlen kincseket elvitték, a kik oda recipiálták volt magokat, a templom közepén sulyok-bottal főbeverték, megölték. Ezen pusztulásban, a kik megölettek, a magyaroknak azokhoz nem volt szabad nyulni, annál inkább az egyházi szolgának, hanem mint oktalan állatok harangszó nélkül eltemették. Igy cselekedtek a verespataki unitárium és catholicum templo-

mokkal is és mind az abrudi, mind a verespataki plébánus házaival, a reformátusok és unitáriusok parochiáival. Az itten megesett kár megbecsülhetetlen ; legalább is esett egy millió kár, mind ő Felsége, mind az emberek részén, mivel pénzek nem lévén, a bányászást nem folytathatják.«

II.

Megjegyzésre méltó siralmas állapotja n. Erdély országában ns. Zaránd, Hunyad és Fejér vármegye magyar úri és nemesi rendeknek.

»In anno 1784 die 31-a 8-bris ezelőtt factiose Zaránd vármegyei v. ispányságot a mostan vármegyék erectiojával főszolgabiróságot consequált oláh Popa László Brádon levő minden javacskaít szekerére rakatván, Zaránd vármegyéből kiküldi Dévára, ugyanakkor gubernialis secretarius B. Jósika Antal urnak, ki Farkas napján sógoránál Hollaki Farkasnál volt, titkon azt javalja, hogy jőne ki, nehogy veszedelem találja ottan. Ez ki is szalad Branyicskára.

Popa László 1-mo 9-bris azt írja v. ispány Hollaki Istvánnak, hogy az oláság Mesztákon királyt emelt magának in specie Hora Simeont, a ki fiscalis jobbágy. Azzal lóra ül és egyik coripheus Brádon lakó Dáncs Koszta fiával kikisérteti magát Dévára a v. ispány. V. szolgabiró Pakot, Gáll Mihály és Naláczai Farkas, úgy v. notárius Madocsai Józsefet egy kadéttal és vagy négy katonákkal elfogatására küldi, kiket mind megölvén a gyilkosok, mennek.

*1-mo. Kiscsórra,*¹⁾ ottan Kiscsóri Istvánon kívül, a mennyi nemes embert találtak (más elszaladván) mindegyig megölik, a református papot a templomban felakasztják és mindeneket elprédálnak. Innen

2-do mennek Brádra. Ott is a megtalált nemességet feleségestől és gyermekestől mind megölik. A református papnak a templom küszöbén vágván el a nyakát, a templomot és udvarházakat összeontják és mindeneket elprédálják. Innen

3-tio Ribiczére. Itten is a tanált nemességet feleségestől, gyermekestől megölik. A r. perceptor itten lévén Ribiczei József feleségestől, gyermekestől hirtelen kocsira kapván, M.-országra Molnárra, innen Sz. Annára szalad, ennek házait elégették. Innen

4-to Mihelyenbe. Itt Csiszár Lászlót és gyermekeit megölvén, mindenit elprédálják. A felesége szalad az oláh paphoz s ennek kényszerítéséből olává leszen és a fiának adja feleségül s így marad meg élete. Innen

5-to Olásra. Innen Hollaki István szalad háza népével együtt és Kozma Kata mennek együtt M.-országra, de az udvarát és javait felprédálják. Innen

¹⁾ Kristyor.

6-to Lunkán gralis Gyulainak mindenét felprédálják, lovait, argentariáit, arany portékáit mind elviszik. Innen fordulnak :

7-mo, Körösbányára, ott a pápista templomot és barátokat felprédálják, sőt a barátokat és református papot is megölik, megölik Csiszárnak udvari barátját. Innen

8-vo mennek Hunyad vármegyében Ilyére, itten a rftus papot és más ott talált nemeseket mind megölik feleségestől, gyermekestől. Innen a Maroson által kelvén, mennek

9-no Laposnyakra. Ott valami Bás Juon nevü nemes embert megölnék. Innen Lesnyelten az udvarokat felprédálják. Innen visszavérvén a Maroson által mennek.

10-o Branyicskán a B. Jósika urak kastélyát felégetik, előre mindeneket felprédálván. Azalatt Zarámban a nagyhalmági, pleskuczai és alcsuczai udvarokat elprédálván, mindeneket összerontják. Innen

11-o jönnek Solymosra, ott a Barcsai Lajos, Brádiak, Hollaki, Vadas és Gon (Kun ?) udvarokat felprédálják és felégetik, azalatt M.-Németiben a G. Gyulai, Pogány és Nádudvari udvarok s templom felprédáltatnak s elrontatnak. De a m.-solymosi rtus papot is megölik. Ekkor a Hunyad vármegyei főispány Déváról elszalad, másoknak is azt commendálván. De az ord. v. ispány N. Zejk János felbizztatja a Táblát, stafétát küld a Guberniumhoz és subsidiumot kér. Egyik staféta megérkezik 9 óra előtt, midőn a legelső német referada folya, 11 óra táján ismét a más érkezik, melyben azon kezdi a panaszt: *Dum Roma deliberat, Saguntum perit*, de látván, hogy mi nem hisszük a panaszt, ő Felségének panaszol, recurrál valami Stajnovicz nevü limitaneusok tisztjéhez, utánnok indul s mikor már Haróban, Berekszón, Kéménden, Sz. Györgyön, Dédácon, Piskiben, Bábólnán, Folton, Gyógyon (itt egy rftus papot és egy barátot is megöltek), Piskinczén, Bokajban és Benczenczen a G. Bethlen Gergely és Macskási udvarait felprédálták, égették és elrontották és már a B. Orbán udvarában prédálnának, reájok üt és ottan feles számmal le is vág s elfog közülök. Megértvén, hogy Csórán is prédálnának, reájok megyen és ott is sokakat levág, de a nagy prédálás megesvén, annakutánna Vinczen és Borbereken is mindenütt a megtalált n. embereket megölvén, azon tiszt észreveszi, hogy egy része visszatért Dévára, menetelt végez, a siboczi posta házánál megszorítja őket, vagy 70 le is vágja. Ekkor már innen is kimentek volt a rendelések, de úgy, hogy a katonaság egyet se vágjon le, hanem csak fogják el, ha lehet; a gordont is oda húzták, a hol már megesett a préda. Azalatt a H. vármegyei nemesség, minekutánna kétszer visszavérvén Déva a gyilkosokat, 3-szor 12mu praesentis reájok megyen és akkor, a mint írják vala, 450-nt levágva és a Marosba is emezektől bényomattatván, sok döglött, az in circa

70 darabot elfogván, más napon megszentenciáztattak és mind le is nyakasztattak. Melyet mi megértvén, contravertáltuk nagyon és azt írtuk, hogy nincsen Erdélynek jus statariuma s attól fogva a kit csak megfoghattak, azaz levághattak volna, nem fogták el; a gordonnál fogva meg-megbizván a gyilkosokat magokat, hogy reájok nem ment a katonaság és nem vágják

12-mo Hunyad vármegyében, Hátszeg vidékén ismét reá mennek a nemességre; alig maradott vagy egy udvarház, melyet fel nem prédáltak és égettek volna. Nemeseket is öltek meg, de két rftus papot is. De itt is a nemességet az Úr Isten reá segítette arra, hogy in circa háromszázat levágott, sokakat elfogott, de meghalálózván a jó ord. v. ispány bolondul elbocsátották Hunyadról és mihelyt elmehetnek, azonnal egy ns. embert megöltek.

13-o. A bányát Czelnán, Krakkóban és T.-Sz.-Györgyön az udvarokat felpredáltak. Toroczkón a pápisták és reformátusok templomaikról a keresztet és gombokat leszedték. A bányán az unitáriusokat megkeresztelték, a reformátusokat, a kiket meghagytak, oláh vallásra eskették és mind a két templomra oláh keresztet tettenek. N. B. Toroczkón az unitarium templomot nem bántották s a papot sem. Itten a katonák és nemesség megrészegedve találván őket, in circa 270-nt levágtak, 150-nt béhoztanak Enyedre, feles oláh papok is lévén közöttök, kiket leküldöttek K.-várra és ottan a comissio nyakasztatja őket, a minthogy 19-a prstis 60-nt, 20-a pedig 40 nyakasztatott le. A kártétel a megöletett nemességen kívül levissimo calculo superalja az egy milliomot, ha szintén a familiák elpredált levelei nem consideráltatnak is.

14-o. Olyan tudósítás jött, hogy 28-a praesentis egy oláh papot Csorában nyársba huztak, a rápolti protopopának fejét ütötték, egy másik papot pedig felakasztottak. Az enyedi határon egynek a feje nyársban van, a teste pedig keréken. Azt tartom több is jár aszerint.

15-o. Az egy hundoki oláh papról Popa Popovicsról a scismatikus püspök régi vicariussáról beszélnek, hogy Zaránd vármegyében 20 falunak lakóseit úgy lecsendesítette volna, hogy csak egy sem elegendett közükbe. Úgy van. Emberséges ember. De őtet is meg akarták ölni, alig szaladhatott el, a mint öltek is vagy két oláh papot a jóra való intésért. De kevés van Erdélyben oláh pap, ki nyársat ne érdemlene, fogdossák is őket, a kiket kiadnak; az exequáltatokat is, az Enyeden meglöttekön kívül, házaktól vezették fogságba.

Azon gonosztévők céljokat úgy publicáltak, hogy ők a császár parancsolatjából se szászt, se németet nem bántanak, hanem csak a magyar úri és nemesi rendeket és székelyeket. Ezt megértvén ő Felsege, úgy engedett jus statariumot és megparancsolta, hogy a katonákkal legyen mindenütt nemesség és hóhér és mihelyt elfogják

az oláhot, ha vétkesnek találtatik, megszentenciázhassák és exequaltathassák.«

A küüllői ref. egyházmegye levéltárából közli :

SÁMUEL ALADÁR, ref. lelkész.

Forgács Ádám levelei Eszterházy Miklós Nádorhoz.

1642—1645.

Forgács Ádám, Zsigmond nádornak 1601-ben született fia, a ki családja számára a grófi méltóságot is megszerezte, mint szécsényi főkapitny már ifjú éveiben jelentékeny szerepet játszott a felsőmagyarországi végek hadi szolgálatában.

A lehető legnehezebb viszonyok közt 1643-ban lépett elő a kassai főkapitányságra. Kassát, a svédekkel szövetségben Rákóczy György ellen, nem bírta megvédeni. 1644 márczius 11-én feladta a várost, melynek őrsége átlépett az erdélyi fejedelem szolgálatába, míg a főkapitány maga — a fejedelem *salvus conductus*ával — Bécsbe ment; miként egyik alábbi levelében 1644 márczius 21-én már galgóczi otthonából írja: »Im én ez órában indulok Bécsbe, megjelentem ő felségének, a minthogy ezen alkalmatossággal Nagyságodnak is, hogy én *rab vagyok*. És noha tisztességes a fejedelemnek elbocsátása, de nekem oly vas vagyon a lábomon, a kin Nagyságod elcsudálkozik ha meghallja.«

Forgács Ádámnak a kismartoni hercegi főlevéltárból itt közölt többi levele is a Rákóczy-mozgalmak idejéből való; az utolsó 1645 augusztus 25-én kelt, kevéssel a nádor halála előtt. Irójuk nyolcz évtizedre terjedt hosszú életének további folyamán is tapasztalta a hadi szerencse forgandóságát. *Rabja* lett még tulajdon királynának is, ki őt — mint Érsekújvár és a bányavidék főkapitányát — azért, mivel Újvárt 1663 szeptember 25-én az ostromló töröknek feladta volt, haditörvényszék elé állíttatta.

Felmentetett ugyan, s utóbb még országíbró is lett; de már a nádori méltóságra vágyódván, kénytelen volt ismételen elszenvetni a mellőztetésnek (részéről épen nem titkolt) keserűségét.

I.

1642 június 7.

Kegyelmes uram!

Im ma vevék valami orvosságot hozzám hogy holnapután eret vágassak magamon. De majd nagyobb alterátiót hoza hozzám *Forgács László* urambátyám, a ki gróf Opperstorf uram relátiójából *Franz Albrektot* mondja hogy meg is fogták s hadát is megverték. S pro maiori testimonio im Nagyságodnak levelet is küldött a gróf.

Nagyságos Uram, Nagyságodtul is értvén dispositiónkat, bizony nem jól vagyon a dolog ha úgy vagyon. Kivánnék Nagyságoddal csak egy órára is szemben lennem, a mint hogy csütörtökön indulok is a Nagyságod szolgálatjára. Ha pedig Nagyságodnak (igazak lévén ezek a hírek) mi szándékja legyen, adja sietséggel tudtomra, alázatossan kérem Nagyságodat. Hitemre biz igen kezdenek a régi szokás szerint beteljesedni a Nagyságod proféciái.

Ezeket mint most hallott híreket Nagyságodnak alázatossan akarám tudtára adnom. Ha Nagyságod valami gratiával akar lenni a gróffnak, commissióját küldje Forgács László uramnak. Ezzel Isten éltesse Nagyságodat.

Datum *Galgócz* 7 Junii 1642.

Nagyságod alázatos szolgája
komja

G. Forgács Adám.

Kívül : Illustrissimo atque Excellentissimo Principi Domino Domino Regni Hungariae Palatino Equiti Aurei Velleris etc. etc. Domino Domino patrono et compatri colendissimo.

II.

1644 január 7.

Excellentissime et Illustrissime Comes

Domine Patrone et Compater observandissime.

Servitiorum meorum commendationem addictissimam.

Ez új esztendőnek minden részeit sok következő új esztendővel egyetemben Isten Nagyságodnak engedje minden kívánta jókban kedves jó egészségben elmulatni kívánom szivem szerint.

Die 29. Decembris *Kismartonban* írt Nagyságod levelét ma, ugymint 7. praesentis, adták meg, melyet böcsülettel vevén megértettem. Nagyságodnak erre ez mi földünkre való atyai szorgalmatos gondviselését mi egész életünkben sem tudjuk megszolgálni. Nagyságodnak hogy jobb egészségre való fordulását értem, azon szivem szerint örülvén kívánom hogy még Isten Nagyságodat ez mi szegény hazánknak tovább való javára éltesse tovább jó egészségben.

A mi a subsidiumot illeti, volt szükségünk reá, mivel igen megszámosodtanak immár a németek, mind a három derekas végházban, ha eljutnak leszen énnekem is gondom felőlök, csak azomban ez innét való információknak és sollicitálásunknak tekinteti legyen odafel is a felső kamarák előtt, és a mi tetszésünket is elévegyék a végházak fogyatkozási végett, mivel a mi úgy nincsen olyat én sem irok.

Nagyságodnak megszolgálom ha a fejedelemtül embere megérkezik Nagyságodnak, méltóztatik engemet is informálni mineműleszen válasza, jön idején korán.

Ő fölségétől én immár régen sollicitálok a felmenetelemre való licentiát. Meg is engedte ő fölsége kegyelmesen egyik levelében, hogy a szegény idvözült édes feleségem temetésének végbenvitelére felmehessek, és immár majdcsak nem *in procinctu* valék, azonban ő fölségének más rendbeli parancsolatja érkezik hogy helyben legyek mindaddig a míg ő fölsége arrul ujabban nem parancsol. Magam szerint is szükségesnek látván itt való maradásomat a míg immár ad 3. Januarii hirdetett gyűlésnek vége leszen Erdélyben, (ott talán avagy kinyilatkozik szándéka, avagy vége hoz valamit magával,) itt maradok s várok az ő fölsége parancsolatjátul is azomban. Hogy igen nagy szükséges nem volna felmennem, Nagyságod maga is jól tud mindeneket, azt mind világ látja hogy felettébb is.

Az ő fölsége parancsolatjára legelsőben mint resolválta magát *Ung* vármegye, Nagyságodnak *in paribus* küldtem. Ha a többi is így viselné magát jó volna. Nem is kételkedem penig, hanem azokban, a kikben derekas szolgálai vannak a fejedelemnek, esnek derekas disputációk az uroknak is nagy mentegetésével. Ha mi indulása leszen, nekünk leszen elsőben nagy bajunk vele. Azomban Nagyságtok se késsen a segítséggel ha szükség leszen, mert ezeket oly embereknek ismerem lenni, hogy változnak hamar, s mentséget keresnek magoknak. Az erdélyi fejedelem is minemő tenorral expediált levele átal hivatta az erdélyi uraimat a gyűlésre, Nagyságodnak *in paribus* azt is megküldtem.

Engedje Isten Nagyságodnak mindenkor jó egészségét hallhatnom, láthatnom is Nagyságodat kívánatos jó egészségben.

Datum *Cassoviae* die 7. Mensis Januarii. Anno 1644.

Excellentissimae et Illustrissimae Dominationis Vestrae

Servitor et compater addictissimus

G. Foryács Ádám.

Mellékelve I.

Paria literarum comitatus de Ungh :

E mai napon három rendbeli leveleit adák meg Nagyságodnak, hasonlóképpen a mi kegyelmes urunknak ő fölségének. A mi az ő fölsége kegyelmes parancsolatját illeti, mi ő fölsége hivi és subditusi lévén, akarjuk akarátjához ő fölségének alkalmaztatni magunkat. E mellett hogy mi az erdélyi fejedelemhez ő nagyságához igyekeznénk küldeni, mivel nem tisztünk lévén még meg sem gondoljuk, nem is cselekedjük. Az *Onod* építése felől penig, nekünk abban a Nagyságod *discursussa* igen tetszenék, és ha a több vármegyék *accedálhatnának* reá, azokkal egyet értvén hazánk javára és meg-

maradásunkra való jókból ki nem vonjuk magunkat. Interim a gratuitus labort a constitutiók és szokásunk szerint praestálni nem omittáljuk. A mi a mostan alá érkezett katonák némely részének megfogadását illeti, abban örömet értünk szomszéd vármegyéinkbeli atyánkfaitul, és közjóban egyet akarunk érteni Isten segítségével. Etc. Illustrissimae D. V.

Datum in congregatione nostra generali in pago *Eőr* celebrata, die 2. Jan. 1644.

Universitas Dominorum Magnatum et nobilium Comitatus de Ungh.

II.

Georgius Rákóczy Dei Gratia Princeps Transsilvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes.

Generose fidelis nobis dilecte, salutem et gratiam nostram. A téli idők egyébaránt is más külső dolgokra alkalmatlan lévén, hogy maga dolgának hátra hagyásával ne kellessék kegyelmeteket a jó tavaszi időn fárasztanunk, akarván e részről is kegyelmeteknek kedvezni: tetszett tanácsur hiveinkkel együtt hogy a szokott terminusnál a szentgyörgynapi gyűlést elébb szolgáltatnánk ki kegyelmeteknek. Minek okáért kegyelmednek kegyelmessen és sub poena consveta parancsoljuk ez következő januáriusnak harmadik napján *Fejérváratt* compareálni el ne mulassa, hogy kegyelmed is egy értelemből minden közönséges haza javára nézendő dolgokat hasznosan concludálhassunk, akarván arról is tudósítani kegyelmedet hogy az ország constitutiója szerint a gyűlés alatt agitáltatni szokott causák is fognak revideáltatni, secus non facturum. Eiusdem in reliquo gratiose propensi manentes. Datum in curia nostra *Dewen*, die 7. Decembris. Anno Domini 1643.

G. Rákóczy mp.

III.

1644 márczius 19.

Illustrissime Comes Domine Compater mihi observandissime. Salutem ac servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Áldja meg Isten Nagyságodat kívánsági szerint való jókkal. Én ezen órában érkeztem ide *Galgóczra*, tűrhető egészségben, s adta volna Isten hogy mind ő fölségének s mind Nagyságodnak örvendetesebb hírt irhatnék, de ha az idő s a roszt szerencse így hozta, mit tehetünk róla.

De mind ennyi sok galibámmal, alkalmatlanságommal s rab-ságommal sem gondolván, nem esett volna oly keservesen, mint hogy értettem hogy Nagyságod itt *Galgóczon* s *Tapolcsánt* akarja ő fölsége hadait megmustrálni, a ki mind a kettő én jószágom.

Nem tudom mihez képest köllének ennek lenni Nagyságos Uram, holott mind mezőre, s mind helynek mivoltára tágosabb volna *Sempte*; elhidgye Nagyságod hogy bizony meg nem engedem, s ha Nagyságod hada valami kárt vall, én ne legyek az oka.

Ezzel Istennek ajánlom Nagyságodat.

Datum *Galgóczi* die 19 Martii Anno 1644.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Servitor et Compater paratissimus

G. Forgács Ádám.

Nem tudtam hogy ez legyen jutalma az én életem vesztésénél csaknem szolgálóbb szolgálatomnak. Tudom hogy nem is az én kegyelmes uram ordinantiája.

Kívül: A nádor szokott czíme.

IV.

1644 márczius 21.

Excellentissime et Illustrissime Comes

Domine Compater observandissime.

Servitiorum meorum commendationem paratissimam. Minden javaival áldja meg Isten Nagyságodat. A Nagyságod levelét alázatosan vettem ez órában. Hogy Nagyságodnak tegnapelőtt egy kis impatientiával írtam, Nagyságod megbocsásson. Vajki nehéz édes kegyelmes uram azt ennekem szememmel látnom hogy én azt alitván, hogy egy kis megpihenésre jőjek haza, ilyen jutalmát látom az én vékony szolgálatomnak. De ha Istennek így tetszett hogy mind magam s mind jószágom romlásával éljek e világon, ugyanis a Nagyságod írása szerint, nulla calamitas sola. Az Istennel s Nagyságoddal magával bizonyitom hogy igaz szolgálója voltam s vagyok Nagyságodnak de nem lehet nem keservesen emlékezniem felőle, s bizony a szívemet éri ez az ordinantia. Csak *Trencsénre* is általabb lett vona ezeket a hadakat vinni, de ám lássa Nagyságod. Im én ezen órában indulok Bécsbe. Megjelentem ő fölségének, a mint hogy ezen alkalmatossággal Nagyságodnak is, hogy én rab vagyok. És noha tisztességes a fejedelemnek elbocsátása, de nekem oly vas vagyon a lábomon, a kin Nagyságod elcsudálkozik ha meghallja, s ha valami remediumot ő fölsége s Nagyságtok nem talál, ennekem vissza kell a fejedelemhez mennem. Nagyságodat alázatosan kérem hadd ne fogyatkozzam meg a Nagyságod jóakarátjában, s vegye patrociniujja alá keves jószágomat a ki a nekül is pusztá. Bizonyosan elhidgye Nagyságod hogy nem leszen botránkozás nekül, én ő fölségeért rabságot szenvedvén, ezt éredemeljem mind magam mind jószágom. Én mindent a Nagyságod jóakarátjára biztam,

lássá mit cselekszik Nagyságod. Ezzel Isten éltesse Nagyságodat sokáig jó egészségben.

Datum in *Galgócz* die 21. Mensis Martii. Anno 1644.

Excellentissimae et Illustrissimae Dominationis Vestrae

Servitor et compater
addictissimus
G. Forgács Ádám.

V.

1644 május 23.

Excellentissime et Illustrissime Comes

Domine Compater et affinis observandissime.

Servitia mea addictissima. Minden javaival áldja meg Isten Nagyságodat.

Ez elmúlt napokban Bécsben létemben parancsolta vala ő fölsége hogy Nagyságodhoz mentem volna, izenvén ő fölsége Nagyságodnak bizonyos dolgokról általam, mely parancsolat mellett az ő fölsége credentiája is kezemhez volt adva; azomban a temetés előttem levén, melynek e mai napot praefigáltam volt, melyet Istennek segítségével jóakaró uraim jelenlétekben ma böcsületesen elvégeztünk, egyéb ellenben levő dolgok is levén, nem mehettem el Nagyságodhoz, mely méltó mentségemet ő fölsége is kegyelmesen bevévén az volt parancsolva hogy Nagyságodnak azon dolgokat, a melyekben Nagyságodhoz kellett volna mennem, jó alkalmatossággal adjam értésére. Mostan pedig itt levén *Kéry János* uram ő kegyelme a temetésen, és szinten Nagyságodhoz levén utja ő kegyelmének, megjelentettem és megizentem Nagyságodnak ő kegyelme által mindazokat hogy Nagyságodnak ő kegyelme megmondja. Kivánom azomban hogy Isten Nagyságodat mind ez mostani előtte dolgaiban s mind más jó dolgokban hazánk javának megmaradására jó szerencsésen megáldván, éltesse sokáig Nagyságodat jó egészségben,

Datae *Galgócz* die 23. Mensis Maii. Anno 1644.

Excellentissimae et Illustrissimae Dominationis Vestrae

Servitor et Compater addictissimus

G. Forgács Ádám.

Kívül a szokott címzés.

VI.

1645. junius 2.

Nagyságodnak alázatosan szolgállok mig élek.

Akarám Nagyságodnak alázatosan tudtára adnom, hogy tegnap akarván az ő fölsége magyar hadait *Tardoskeddinél* megmustrálni,

adatott oly alkalmatosság, hogy az ittvaló erdélyi vitézek *Sellyére* ütvén, minden marhát onnat s *Deákirul* elhajtottak, s azt mi megértvén *Földvári* Miklós uram alatt levő népet utánna küldöttem, s elérvén az ellenséget, minden marhát elnyertek tőlük s ugyanitt a kapu előtt megharczoltak, sokat kit levágtak s kit elfogtak benne. Magam pedig *Vadászi* uram hadával utánok nyomakodván, mint-hogy *Semptére* volt útam, magammal lévén egy ujjvári mozsár is, a Nagyságod két faltörő ágyuit s három taraszkját Semtéről kivonyattam s tegnap estve ide érkezvén vélek a várost megszállottam, érkezvén olyan ordinantiája is érsek uramnak hogy *Puchaim* uram hadai is ide érkeznek. Így lévén a dolog, esvén lövés is ide be tőlünk, a trombitásokat mingyárt ma reggel küldték ki hozzám hogy megadják a várost. De keményen viselvén ellenek magunkat, izentem azt nekik, hogy magokat el nem bocsátom ha szintén megadják is a várost; hanem a városiak iterato kiküldtek hozzám s kértek azon hogy tüzet bé ne vetessem. És így megadták a várost, s magokat az erdélyieket elbocsátottam. Hanem bejövén ide, a zászlókat magok az erdélyi hadnagyok kezemben adták, s jó alkalmatossággal azokat Nagyságodnak megküldöm Ujjvárbul. Ez Nagyságos Uram immár Istennek akarattjából ő fölségeé. Kérem alázatosan Nagyságodat méltóztassék tovább provisiót tenni felőle. A hadak pedig a kik itt vannak, főképen *Vadászi* uramé olyan, hogy én bizony nem láttam mását magyarban. Nagyságod fizetések felől tegyen provisiót, a kirul ezelőtt is irtam Nagyságodnak, tudja Nagyságod mely nagy bajjal szerezhettem öszve őket. A mely hadat *Pucham* uram ide commendérozott az reá nem érkezett. Ezekre a *szombatiakra* pro poena peccati reá vethet Nagyságot ennek a *Vadászi* uram hadának való egy hópénzt. Ezzel Isten éltesse Nagyságodat sokáig jó egészségben.

Datum in civitate *Tyrnaviensi* die 2. Junii 1645.

Nagyságod alázatos szolgája komja mig él

G. Forgács Ádám.

Kívül a szokott címzés.

VII.

1645 június 7.

Nagyságodnak alázatosan szolgálók mig élek.

A Nagyságod 4. praesentis irt levelét ezentul vettem böcsülettel, melybül értem, hogy Nagyságodnak *Szombatbul* irt levelemet az ott való állapotul megadták. Az bizony dolog Nagyságos Uram hogy csak Isten adá akkor azt a jó szerencsét oly hertelen s véletlen, hiszem Istent ezután is az ő felsége ellenségi megszégyenülnek.

A németsegen kívül én innét kétszáz jó lovast küldöttem oda *Nyitray* Antallal, a ki *putnoki* kapitány vala, emberséges ember, látott hallott legény.

A szombatiak irnak egy levelet, hogy *Bakos* hallván a dolgot ujonnan fenyegeti őket tűzzel vassal, hogy még a gyermeket sem hagyja az anyja hasában, s készülettél immár meg is indult volna a hegyen által. De hiszem Istent hogy mi is innét, a mennyin lehetünk, megriasztjuk őket ha el találna érkezni. A több hadakat *Sellye Guta* tájára a *Vág* mellé szállítottam.

Földvály uram *Komáromba* ment; írtam mindazáltal ő kegyelmének hogy által forduljon, s conferálhassunk dolgainkról. A pénz felől ő kegyelmét én megtaláltam mingyarást akkor a mikor Nagyságod arról tudósított; de ő kegyelme azt adta válaszul, hogy nincsen ő kegyelmének olyan tárháza a kiben ötezer forint volna, s nem adhat. A kihez képest ahoz semmit biznunk nem kell. A katonák pedig — mindkét rendbeli — igen igen sollicitálják hópénzeket. Kérem Nagyságodat alázatosan, provideáljon a pénzről mentől hamarabb, fizethessünk meg nekik, ne kedvetlenedjenek.

Wadászy Pált ő fölségéhez bocsátottam fel a zászlókkal, mint-hogy maga kívánta hogy ötöt küldjem.

Hogy *Bakos* derekas armadával s lövő szerszámmal jöhessen most, nem hiszem. De ha így nem jön, nem hiszem hogy sokat nyerhessen ha eljön is.

Nagyságodat mégis kérem alázatosan, a katonák fizetésével ha lehetséges ne legyen késés; legyen jobb kedvek, ha mire fordítjuk őket.

Éltesse Isten Nagyságodat sokáig jó egészségben.

Datum *Ujvarini* 7. Mensis Junii 1645.

Nagyságodnak

alázatos szolgája komja
míg él
C. Forgács Ádám.

P. S. Akarám Nagyságodnak azt is megírnom, ez elmúlt szombaton *Buják* alatt megeresztett zászlókkal volt a török. Most viszont a *vácziak*, a mint *Pográny* uram írja, a *palánkiakot* lesre akarták venni. Így tartják az ebek a békességet. Mind egyaránt rabol csatáznak, nem gondolnak (azzal) hogy ő fölségénél követők. Kit én inkább mondok kémnek ez ebet mintsem követnek. S ha ezt cselekszik, amint immár is igen megzendültenek a végbeliek, félek rajta egy nagy akadályunk történhetik a végbeliek miatt. Kérem Nagyságodat remediálja ezen dolgot a töröknél. Megírtam ő fölségének is ezen törökök cselekedetét. Én tisztességemre írom Nagyságodnak, hogy a parancsolat után se csata se más okadás az ebeknek a kijövetelre

nem volt, s csak egy végbeli is nem vétett nekik, mégis latrok. Im a rabok dolgában is minemő sok fortélyt találnak. Majd két hete immár hogy *Szógyénybe* küldtem a kilencz törököt, s csak mind hallgatásban vannak az ebek. Nem tudom mit gonolnak az aránt is.

Kívül a szokott czímzés.

VIII.

1645 június 7.

Nagyságodnak alázatosan szolgállok.

Hiszem eddig Nagyságodnak leveletem megadták. Azonban tegnap vettem a Nagyságod böcsületes levelét melyet 30. Maii ír *Lakonpakrul*. A Nagyságod fáradságát s országunk oltalmában való munkáját, mind a vármegyék felületésében s a fegyveres népnek concinnálásában, az Ur Isten Nagyságodnak hosszú szerencsés s egészséges étellel fogja megjutalmazni s mi is országostul megigyekezőnk szolgálni.

Bakosnak Szombat ugy hiszem alkalmasint megbontotta óráját s kompasszumját. S im *Szombat* várassának a hires neves *Bocskai* mit irjon odaküldtem. Jőjjön el bár, megláthatja mit főzének *Szombatban*.

A mi a hadak állapotját illeti, Nagyságod tudja, hogy vagy szolgál vagy nem szolgál, de ők havok kitelvén a fizetést sollicitálják, avagy eloszlanak. Most pedig hiszem eleget szolgáltak, kiről Nagyságodnak maga fog szólni *Vadászi* uram.

Nyolcz zászlót nyervén az ellenségtől, azokat pécsi püspök urammal *Vadászi Pál* uramtul ő fölségéhez ma küldöm el üzenvén szóval az ide való állapotokrul ő felségének.

A mi *Komjáthy* és *Nyitra* állapotját illeti, mit használjon oda-föl a török követ, Nagyságod ezekbül az inclusákbul megérti.

Vagyon másfél egész hete hogy a rabokat *Szógyénbe* küldtem. Im a hitetlen ebek miben practicáljanak, megértheti Nagyságod mind *Szabó András* s mind *Bátorkeszi* irásából. Én ex superabundanti irtam az *esztergami* béknek, mi válaszom jőjjön, Nagyságodat tudósítom felőle. A mi a lengyelországi dolgot illeti, most volna ideje Nagyságos Uram csak hamar jönnének ki.

A fejedelmet minden órában *Szendrő* alá várják. Löveti igen. Ugy hiszem, hogy hiában látván munkáját elmegyén alóla, s csak élését fogja elfogni. *Fülek* alá akar jönni úgy hallom, a melyet mind néppel s mind éléssel méltó augeálni és muniálni. Ezzel Isten éltesse Nagyságodat.

Datum *Ujvár* 7 Junii 1645.

Nagyságod

alázatos szolgálja komja
G. Forgács Ádám.

Hármát a Nagyságod nagy áldgyúinak ide hozhatni bizvást, a melyek velem voltak *Szombat* alá. Bizony Nagyságos Uram nem jó szerencsétetni, ki tudja, egy szerencsétlen óra. Itt Nagyságod mindenkor megtanállja.

Kívül a szokott címzés.

IX.

1645 június 8.

Nagyságodnak alázatossan szolgálók mig élek.

Három egész hete lészen, hogy az ő fölsége kegyelmes parancsolatja szerint a kilencz váci törököt *Szögyénbe* küldöttem, hogy onnét adják be, a minthogy az előtt is a mikor efféle tracta vagy csere volt, ott szokták elvégezni. S im mind ez óráig is véget nem érhetünk a hitetlen ebekkel. Minden dolgok csalárdság, a minthogy, a mint a szomszéd faluk bevitték a hirét *Szögyénbe*, kitetszik abból is hogy hol éjjel s hol nappal úgy kémlöködtek ott a szomszéd körül való falukon, minden igyeközetek úgy látszik, hogy megtréfáltak volna a mieinket, ha kivöhették volna. Azelőtt maga kívánta a vezér, hogy *Szögyénbe* vigyék őket s ő is oda küldi a mi rabjainkat, s most immár *Kőhid Gyarmatjához* kívánják hogy kivigyék nekik a rabokat, a ki csak orra előtt vagyon *Párkánna*. Mind a vezérnek s mind a béknek írtam felőle, de csak választom sem jön az ebektől. Meggondolhatja Nagyságod minemő kisebbségére legyen mind az ő fölsége méltóságának s mind minekünk, hogy mi járunk ő utánnok, kiváltképpen egy *esztergami bék* után, s nem ők mi utánunk, a mint azelőtt volt. De ugy látom mindezekre a fejedelem békeségtelensége ad okot a pogány ebeknek.

Én bizony Nagyságos Uram most is abban vagyok az értelemben, hogy ez a mostani követők is ő fölségénél nem követ, hanem kém, s minden dolgok latorsága csalárdság az ebeknek.

Im *Bátorkeszi* Ferencz, a kit *Szögyénbe* küldtem volt a rabokkal, mit irjon ezen órában, föl küldöttem. Nagyságodat kérem méltóztassék tudósítani, mit cselekedjünk vélek; mert ha ugyan *Kőhid Gyarmatjához* kell mennünk, oda markossan kell menni, a ki nem hiszem hogy valami inconvenientia nélkül lehessen.

Ezzel Isten tartsa Nagyságodat jó egészségben.

Ujvár, 8. Junni 1645.

Nagyságos alázatos szolgálója komja mig él

G. Forgács Adám.

Kívül a szokott címzés.

X.

1645 június 9.

Nagyságodnak alázatossan szolgállok mig élek.

Ma két rendbeli levelét vettem Nagyságodnak, egyiket 4., másikat 6. Junii küldteket. A mi a zászlók állapotját illeti, ha Nagyságod elébb parancsolta volna örömet a Nagyságod parancsolatjára Nagyságodhoz küldtem volna ; de a mint Nagyságodnak ugyanakkor megírtam vala, minthogy magam személyem szerint voltam azon a szerencsepróbán, immár felküldtem őket ő fölségének, Nagyságodtul bocsánatot várok.

A rabokat Nagyságos Uram én mingyárást *Sentére* küldöm, a mint Nagyságod parancsolja úgy kell lenni.

Törös uram követségéről Nagyságod okossan s bölcsen discurrál. Mert ugyanis mit kell utánna járni ennyit ha itt ezeket confundálják, ő is akkor mindenestől confundáltatik, más az ha ugyan törökké akar lenni mind alatta valókkal.

A Nagyságod levelét elküldtem *Fülekre* mingyárást.

Éltesse Isten Nagyságodat sokáig jó egészségben.

Datum *Ujvárini* 9. Junii Anno 1645.

Nagyságodnak

alázatos szolgája komja

Gr. Forgács Adám.

A semptei porkoláb praetensióját mentől jobban lehet végben viszem.

Kívül a szokott címzés.

XI.

1645 június 10.

Nagyságodnak alázatossan szolgállok mig élek.

Megírtam vala a minap is Nagyságodnak, hogy ha ezeknek a hadaknak meg nem fizetünk, nemcsak el nem oszolnak, de Isten ellen való dolog a minemő sok nyúzást fosztást cselekösznek a szegénységen. Magamnak is három falumot dulták el. Nagyságodat alázatossan kérem, találjon módot benne, hogy vagy a fizetések legyen meg, vagy mit cselekedjünk vélek. Én a Nagyságod írása szerint kértem *Földvári* uramtól az ötezer forintot, de avval mentette magát ő kegyelme, hogy nincsen. Ebből, én ugy látom, egyéb nem leszen, hanem nyuzó fosztó tolvaj (igaz) elég lészen, ha nem remediáljuk, a kiért Isten is megbüntet bennünket. Nagyságodat kérem méltóztassék vagy fizetésekről vagy másképpen provideálni felőlök, hogy tudjam mind nekiek s mind a sok panaszlónak resolválni magamat.

Megirtam vala a minap is Nagyságodnak, hogy ezeknek a pogány ebeknek minden dolgok latorság a *váczi* kilencz török permutatiójában. Nagyságodat kérem mentől hamarabb méltóztassék tudósítani, ha oda vigyük e a hova ők kívánják őket, vagy *Szögyénből* adjuk be. Mert ha oda visszük a hova ők kívánják, oly markossan kell mennünk, hogy markunkba ne szakadjon. Isten tartsa Nagyságodat.

Ujvarini, 10. Junii, 1645.

Nagyságod alázatos szolgája
komja mig él
G. Forgács Adám.

Kívül a szokott czímezés.

XII.

1645 június 11.

Nagyságodnak alázatosan szolgállok mig élek.

Nagyságodnak ím mit irjon *Nagy Tamás* uram, Nagyságodnak fölküldöttem. Ennekem másunnét is ezent irják, a mit Nagyságodnak *Nagy Tamás* uram ír. Egyéb hirem nincsen, az bizony dolog a *szendrőiek* jól viselik magokat, a mint *Ebeczki* uram is írja *Zólyomból*, a várból kiütvén a fejedelemnek három ágyuját semmivé tötték. E mellett Nagyságodnak ezt is akarám értésére adni, a török nem akarja hogy a *váczi* rabokat *Szögyénből* adjuk be, a mint azelőtt maga is kívánta a vezér, s ő fölsége s Nagyságtok is énnekem ugy parancsolta, hanem *Kőhid-Gyarmatjához* kívánják hogy vigyük, a mint-hogy utóbbi emberimet rútul megszidogatván egyátaljában csak azt izenték hogy oda vigyük őket ; aki minemő kissebsége legyen mind ő fölségének s mind minnyájunknak, hogy szintén oda vigyük a ki csak előtte vagyon *Párkánnak*, meggondolhatja Nagyságod. S nem is esett volna jól ha oda vitték volna, mert a mikorra kívánták hogy odavigyék, mind a *párkáni* sereg s mind az *esztergami*, rendelt seregekben állottak *Kőhid Gyarmatjánál*, s azon voltak hogy megtréfálják mind a rabokat s mind a kik azon rabokat odavitték volna. Melyre nézve én tegnap mind a kilenczet visszahozattam *Szögyénből*. Nagyságodat alázatosan kérem, ne nehezteljen tudósítani, mint alkalmaztassuk dolgokat. Én azt cselekszem a mi legjobb, csak értsem a Nagyságod jó tetszését. Ha ugyan *Kőhid Gyarmatjához* visszük, ha kevesen leszünk ugy tractálnak a mint akarják, s ha sokan leszünk nem hiszem hogy a sok embertelenség után üstök vonyásra ne menjen a dolog. Ezzel Isten tartsa Nagyságodat jó egészségben.

Ujvár, 11. Junii. 1645.

Nagyságod alázatos szolgája
komja mig él
G. Forgács Adám.

Kívül a szokott czímezés.

XIII.

1645 június 18.

Nagyságodnak alázatossan szolgállok mig élek.

Tegnap Nagyságodnak bővebben írtam, érsek uramhoz dirigálván leveletemet, s csaknem bizonyost írván *Szendrő* megvételéről, és hogy a *rimaszombatiak* szemökkel látták a fejedelem asztalánál azt a commendentot, a ki Szendrőben volt. S im ujabban énnekem *Gácsból* mit irjanak, azt is Nagyságodnak fölküldöttem.

Ez immár nem tréfa Nagyságos Uram. Addig bizánk a jó békeséghez, hogy ehez immár egyéb nem köll hanem fegyver, a kivel Isten segítségéből visszaverjük az ellenséget.

Ennekfölötte im *Ocskai* Kristóf is mit irjon mind *Szeredre*, *Senthére*, *Galgóczra*, minthogy elsőben Galgóczra vitték, a tisztartó ide küldötte énnekem, s én is nem akarván a népet rettentenem, nem küldöttem meg nekik, hanem Nagyságodnak in paribus küldöttem. Nagyságodat kérem provideáljon ezekről, s mozdíttassa a hadakat, ne járjunk ismeg úgy, mint e napokban a *Bakos* conjunctiójával is. Mert ez a tűz majd mind tovább terjed. Ezzel Isten tartsa Nagyságodat jó egészségben.

Datum *Ujvarini*, 18. Junii. 1645.

Nagyságod alázatos szolgálja
komja mig él
G. Forgács Ádám.

A Nagyságod trombitása mellyet a fejedelemhez küld, ezen órában érkezett, s ugyan most mingyárt secure expediálom végekről végekre. *Vadászi* és *Földváry* uram hadának ma fizetnek meg. — Nagyságtok küldjön ide németet többet, port is.

Kívül a szokott címzés.

XIV.

1645 június 19.

Nagyságodnak szolgállok mig élek alázatossan.

Csaknem minden nap irok Nagyságodnak de occurrentibus, aminthogy tegnap is azelőtt is irtam Nagyságodnak. A hadakat itt tegnap mustráltuk meg, hópénzeket megadván a kiknek jutott, mivel az officéreknek személypénzek ki nem telvén, elég kedvetlenek valának, hanem érsek uram praefectussának szóllottam az után, hogy ő kegyelme adassa meg azt is, muljék el kedvetlenségek, a mellyet tudom érsek uram sem bán, a mint *Vadászy* uram is azt bizonyta praefectus uram előtt, s megadóik azt is nekik.

Mi immár itt a tevők leszünk a mint Nagyságod parancsol közönségesen. Még kétszáz lovas jön, a végbelieknek s szabad legényeknek a java, a kik *Murány* alatt maradtanak volt; én írtam volt nekik hogy ide jőjenek, mivel hallottam hogy ott nem akarván megfizetni nekik, a fejedelemhez akartak menni. Két vagy három nap alatt ide érkeznek azok is. Kérem Nagyságodat azoknak is hópénzeokról mentől elébb lehet provideálni méltóztassék, fizetessünk meg azoknak is. Így immár szép csoport had leszen ez Nagyságos Uram.

Szendrő felől ujulton ujul a hír hogy ugyan megadták volna, de én mindaddig bizonyosan nem hihetem, valameddig az én emberem, a kit oda küldtem megtudni mikarban legyen állapotja *Szendrő*-nek, meg nem érkezik. Ha az azt mondja hogy megadták, elhiszem.

A fejedelem hada *Fülek* alá érkezett, ha maga hátrább vagon is személye szerint *Rimaszombat* táján, a mint Nagyságodnak, arrul Nagy Tamás mit irjon nekem, tegnap odaküldöttem. Az Istenért Nagyságos Uram ne késsünk. A hadakkal menjünk eleiben, mert ez a tűz minden nap tovább tovább terjed, végtére nagy alkalmatlanságot hozhat magával a kit meg sem gondoltunk volna.

A szegény *Ujfalusy* András atyjafiai *Ujfalusy* Gergely s István uramék intercedálnak mint öcscsök mellett Nagyságtok előtt s én nálam is instálván azon hogy Nagyságodnak írjak. Mondják minemő nagy sanyaruságban tartják szegényt oda be, úgy hiszem hogy *Faragót* kívánják-é érette, avagy azt ígérte maga hogy kiszabadítja. Jóllehet Nagyságos Uram a *Faragó* katonaember, de egy az hogy öregedett ember immár, de másképpen is ő is csak egy ember, csak annyit árthat mint a többi közzül egyik. *Ujfalusy* András is jó iffjú legény, jó nemes ember, példa lehet sokaknak. Hagyom a Nagyságod bölcs itéletire. Kérem azomban Nagyságodat atyjafiaival együtt alázatossan: mutassa minden jóakarátját kegyességét hozzája én érettem is. Nagyságodnak alázatossan megigyekezzük szolgálni minnyájan. Legyen úgy valamint Nagyságod bölcsen jobbnak itéli. Éltesse Isten Nagyságodat sokáig jó egészségben.

Datum in praesidio *Ujváriensi* 19. Junii. Anno 1645.

Nagyságodnak

alázatos szolgája komja

G. Forgács Ádám.

Kívül a szokott czímzés.

XV.

1645 augusztus 20.

Nagyságodnak alázatossan szolgállok mig élek. Isten Nagyságodat minden jóval áldja meg.

Három rendbeli levelem immár Nagyságodhoz. Nem tudom miképpen járnak a posták, hogy semmi választom nem jön Nagy-

ságodtól. Azomban a Nagyságod 17. praesentis írt levelét ezen órában ma 20. eiusdem hozák meg. Megszolgálom Nagyságodnak, hogy méltóztatott az oda föl való állapotokról tudósítani. Immár nem tudom mi vagyon hátra, accedálván már ő fölsége a fejedelem kivánságára, úgy hogy maga is contentus véle. Én bizony most is abban vagyok az opinióban, hogy ütetlen nehezen tud elválni a svecusoktól a fejedelem, noha itt közönségessen beszélük, hogy megvayon a békeség. Talán vox populi vox Dei.

Pucham uramot a mi illeti, úgy hiszem eddig Szendrőtől meg is tért. Istennek hála szerencsésen járt ő kegyelmek a mint az előtt is megirtam vala Nagyságodnak. *Szécsényben* kétszáz lovassát szorították a fejedelemnek, s azokat az ő fölsége hűségére esküdtették. *Bakó* Istvánt is ott találták, a ki generális arendátora volt a fejedelemnek azokban a vármegyékben, s nyakon kötötték *Mestert* s *Pucham* uramhoz vitték, s vasban veretvén ott vagyon vélek.

Most itt egyébaránt békével vagyunk, a török is most egy kevésbé csendességben vagyon, csak hogy itt a németek igen kezdettek halni. Ha ő fölsége meg nem többíti őket, alkalmatlanságunkra következhetik.

A Nagyságod levelét én mindgyárt megküldtem *Pucham* uramnak. Nagyságodat alázatossan kérem, méltóztassék tovább is a békeség dolgáról tudósítani. Ezzel Isten tartsa Nagyságodat sokáig jó egészségben.

Datum *Ujvárini*, 20. Augusti. Anno 1645.

Nagyságod alázatos szolgája
komja mig él

G. Forgács Adám.

Kívül a szokott címzés.

XVI.

1645 augusztus 24.

Nagyságodnak alázatossan szolgálom mig élek.

A Nagyságod böcsületes levelére vicegeneralis uram által adtam választott Nagyságodnak, eddig tudom vette Nagyságod levelemet. Immár negyednapja Nagyságos uram, hogy én semmi levelét nem vöttem Nagyságodnak a békeség felől való biztatástul supersedeálván Nagyságod. Kérem azért alázatossan Nagyságodat, vagy a jó békeségrül, vagy a jó hadrul méltóztassék irnia Nagyságod.

Tegnap a *Bakos* hadai, suecus is lévén vélek, a *galgóczi* és az egész vágmelléki marhát mind elhajtották. Nem kicsin kárt vallott ezaránt a mint értem Nagyságod is én velem együtt. A melynek ez lehet az oka, hogy mivel *Pucham* ur ő kegyelme a *galgóczi* malmokat mint elvágatá, s a vizen alá bocsátotta, hogy ezaránt is ártson az

ellenségnek ő kegyelme : ez is gondolván Pucham ur ő kegyelme visszatérését, azért hajtotta el a marhát előtte. A mely nem igen jó jele a békeségnek, a kirül tovább is méltóztassék engem is tudósítani Nagyságod.

Most nincs másrul mirül irnom Nagyságodnak, minthogy vice-generalis uram, az itt való állapotokrul, informálta tudom Nagyságodat. Ezzel Isten tartsa meg Nagyságodat sokáig jó egészségben.

Datum *Ujvár*, die 24. Aug. 1645.

Nagyságod alázatos szolgája
komja mig él

G. Forgács Adám.

Kívül a szokott címzés. — Vörös ostyába nyomott zárópecsétjén a Forgács-czímer körül e körirat: Comes Adamus Forgách, perpetuus de Ghymes, supremus comes comitatus Nógrád, partium Regni Hungariae superiorum supr. generalis capit. stb.

Közli : DR. MERÉNYI LAJOS.

KIADATLAN OKLEVELEK.

— Második közlemény. —

X.

1328 febr. 2.

A pozsonyi káptalan bizonyítja, hogy Bácsfai Jakab egyik birtokát Sülyi János szentgyörgyi várnagynak eladta.

Universis Christi fidelibus, praesentes litteras inspecturis, capitulum ecclesiae posoniensis salutem in salutis largitore. Ad universorum notitiam, tam praesentium quam futurorum, harum serie volumus pervenire, quod constitutus personaliter coram nobis *Jacobus filius Thomae*, nobilis jobagio sanctae Strigoniensis ecclesiae de *villa Boch* ab una parte, item *comes Johannes de Sul*, *castellanus de sancto Georgio* ab altera, idem *Jacobus* est confessus oraculo vivae vocis, quod ipse quartam partem totius portionis possessionis suae, hereditariae, excepta seu exclusa quarta parte curiae suae, pro qua scilicet quarta parte ipsius curiae suae in alio loco dimidium juger terre arabilis dedit et assignavit, quae quidem quarta pars dictae portionis possessionis suae, adiuncto dimidio jugero praetacto, septem jugera terrarum arabilium perficiunt, prout per eosdem fuimus edocti, taliter situantur, videlicet unum juger retro curiam eiusdem *Jacobi*; item secundum juger inter terras *Buzias* nuncupatas, item tertium juger inter terras *Buded* appellatas, item quintum juger juxta metas villae *Samut*, item sextum juger inter terras *Kakastow* nuncupatas et septimum juger penes terras eiusdem comitis *Johannis*, cum utilitatibus et pertinentiis suis universis, pro tribus marcis denariorum wiennensium, quamlibet marcam cum singulis decem pensis computando, plene habitis et receptis, cum permissione proximorum ac vicinorum suo (sic), *Budur* scilicet *filio Bude*, qui pro se et pro *Nicolao filio suo* ac *Petro fratre suo* comparuit, item *Johanne filio Andreae*, qui similiter pro se et pro *Andrea filio suo* comparuit, vendidisset, dedisset et tradidisset,

imo vendidit, dedit es tradidit jure perpetuo irrevocabiliter possidendam, habendam et tenendam. Obligando se, quod quicumque processu temporum eundem comitem Johannem aut suos heredes heredumque suorum successores occasione dictae quartae portionis possessionis supradictae vellent forsitan molestare, extunc idem Jacobus cum suis successoribus teneretur expedire propriis laboribus et expensis. In cuius rei testimonium ad instantias partium praesentes concessimus litteras, sigilli nostri munimine roboratas. Datum in festo beatae purificationis virginis gloriosae, Anno diomini M^oCCC^o XX mo viij.

A sárga és vörös zsinóron függött pecsét már hiányzik. Eredetije a pozsonyi káptalan országos levéltárában Capsa 14., fasc. 2. nr. 19. alatt.

* * *

Ezen oklevél Pozsonymegye történelmi földrajzára vonatkozólag sokféle irányban érdekes.

Mindenekelőtt ki akarjuk emelni, hogy az itt említett Suli Jánossal már korábban találkozunk. A pozsonyi káptalan előtt *Dezső fia Bochfalvai Jakab* kijelenti 1319 máj. 29-én, hogy Bochfalván lévő birtokát *Johannes »nobilis vir« de Sul*-nak eladja. A beleegyező rokonai és szomszédai között van *Tamás fia Jakab* és *Bodó fia Bodor*¹⁾ 1317 márcz. 15-én pedig tanúsítja ugyanazon káptalan, hogy Miklós fia Péter »*de villa Boch*« a Boch nevű faluban lévő birtoka felét Sebestyén esztergam-szentgyörgyi plébánosnak és ennek fivérének Jánosnak eladja. Miután akkor Péter fia János, Benedek fiai Mihály és Miklós és Bodó fia Benedek, mindnyájan Boch-i nemesek beleegyeznek²⁾ és ezek az 1319-ben történt eladásnál szintén szerepelnek,³⁾ világos, hogy villa Boch és Bochfalva egy és ugyanazon helység neve s hogy ez a pozsonymegyei felső-csallóközi járásban még most is létező *Bácsfa* (a Bácsfalu vagy Bácsfalva rövidítése) nevű helységgel azonos. A határjárásban felemlített földrajzi tárgyakkól most még csak Samut ismerhető fel, mely *Sámot* néven a pozsonymegyei felső-csallóközi járásban még létezik. De ez is elegendő arra, hogy »Sul«-t meghatározzuk és így teljes határozottsággal kimondhatjuk, hogy ez a pozsonymegyei alsó-csallóközi járásban még most is létező *Süly*. Azt azonban, vajjon az 1317-ben felmerülő Sebestyén esztergam-szentgyörgyi plébános fivére János a mi Sülyi János

¹⁾ Knauz, II. 762. (hol »Thome« helyett hibásan »Home« áll).

²⁾ Ugyanott, 730.

³⁾ Ez alkalommal az 1317-ben említett Bodó fia *Benedek* mint Bodó fia *Bene* szerepel, mi annak a bizonyítéka, hogy Bene nem más mint a Benedek rövidítése.

várnagyunkkal azonos-e? bár nagyon is valószínű, nem merjük határozottan állítani.

Hátra van még azon kérdés, hogy azon Szentgyörgyvár alatt, melynek parancsnoka Sülyi János volt, melyik pozsonymegyei helységet kell értenünk, mert hogy ezen vár Pozsonymegyében feküdt, az csak nem képezheti kérdés tárgyát.

Hogy a Pozsonymegyében még most is meglévő Szentgyörgy nevű szabad kir. város a XIV. században vár volt, okiratilag be van bizonyítva s miután az ismert Hontpázmán nb. szentgyörgyi Bazini grófok Alsó-Csallóközben is birtokoltak, valószínű az a föltevés, hogy Sülyi János ezen Szentgyörgy várnagya volt; de ez csak feltételezés és így nem lehetetlen, hogy ezen Szentgyörgy alatt esetleg más, s nem a szabad kir. város is érthető.

Midőn a pozsonyi káptalan 1255—1256-ban arra nézve tanukat hallgattat ki, hogy a nyéki lakosok által igényelt birtok Madi Duha tulajdona,¹⁾ akkor a tanuk sorában a Tejedi, Örsi, Léli, Bajcsi, Vajkai, Sámoti, Szerdahelyi nemesek oldalán bizonyos *Nolcha a villa sancti Georgij* nevében tanuskodik, a miből kétségtelenül kiviláglik, hogy a mostani pozsonymegyei alsó-csallóközi járásban már akkor is egy Szentgyörgy nevű helység létezett. 1293-ban tanusítja a pozsonyi káptalan, hogy a Dobrogoz nevű falu birtokosai azon földjüket, mely Dobrogoztól a Csölösztő felé vezető országút mentén fekszik Péter fiának: Szentgyörgyi Jakabnak eladják.²⁾ Ezen Dobrogoz nem más, mint a pozsonyi felső-csallóközi járásban Bácsfa mellett létező *Dobrogaz*. 1375 máj. 7-én tanusítja Demeter barsi főesperes és esztergami érsek helyettes, hogy *Mihály fia Szentgyörgyi György* egy 1292 jul. 6-án Henyei Ladamér esztergami érsektől kiállított okiratot bemutatott, melynek erejével Primus (= Prém) fiai Pál és Móka, továbbá Péter fia Jakab, pozsonyi várjobbágyok, dobrogazi birtokosok, az érseki nemesek sorába felvételtek. Dobrogazi Laud (?) fia János és Dobrogazi Péter fia István 1370-ben átiratják ezen oklevelet.³⁾ 1373-ban bizonyítja a pozsonyi káptalan, hogy Dobrogazi Dénes fia István a Bessenyő-telek nevű birtokából *Szentgyörgyi Mihály fia Jakabnak* öt hold földet elzálogosított.⁴⁾ 1396 márcz. 7-én pedig azt találjuk, hogy Kővágóörsi György mint az esztergami érsek ítélőmestere határozatilag kimondja, hogy Középtelek nevű pörös föld a Csallóközben Vágyakarcsa helységhez visszacsatoltatik. Az indokolás adataiból kitűnik, hogy 1382-ben Gutori János, Görgetegi István és Dobragazi István és Miklós mellett

¹⁾ Hazai Okmánytár, III. 19. 20.

²⁾ Knauz, II. 348.

³⁾ Pozsonyi káptalan országos levéltára Capsa 65. fasc. 2. Nr. 1.

⁴⁾ Fejér, IX. 6. 173.

egyszer *Szentgyörgyi Sándor*, máskor pedig Gyursukai Salomon fia Simon, Királyfiakarcsai Miklós, Erdőhátkarcsai Mátyás, Madi László, Kondorosi Miklós és Nagyabonyi Lőrincz és Mátyás mellett *Katho fia Szentgyörgyi Jakab* mint szomszéd is szerepel.¹⁾ Mindezekből minden kétséget kizárólag kitűnik, hogy ezen Szentgyörgy a Pozsonymegyei Csallóközben feküdt.

Bácsfához tartozik még jelenleg a *Szentgyörgyur* nevű pusztas ha a földrajzi viszonyokat elmélkedésünk kiindulópontjául vesszük, azon meggyőződésünknek kell kifejezést adnunk, hogy a valamikor a pozsonyi Csallóközben létezett Szentgyörgy helység nyomait a mostani Szentgyörgyur pusztas őrzi.

Arra, hogy az Árpád-, Anjou- és még későbbi korban fennállt helységek, melyek jelenleg csak mint falvak vagy puszták szerepelnek, annak idején várak voltak, számtalan példánk van és így sehogy sem lehet azon megütköznünk, hogy azon Szentgyörgyvár, melynek várnagya 1328-ban véleményem szerint Sülyi János volt, ma már csak mint pusztas létezik.

Teljesség okáért azonban szükségesnek tartom annak kiemelését is, hogy a pozsonyi káptalannak 1328 febr. 27-én kibocsátott jelentése szerint, nevezett káptalan a Pozsonymegyei felső-csallóközi járásban még most is létező *Lég* helységet határoltatni akarta, de hogy ez azért meg nem történt, mert — bár nem jelentkeztek ellenmondók — Sülyi János, Ábrahám fiai Sebes és Péternek várnagya, ellenmondott.²⁾ Ábrahám fiai pedig a Hontpázmán nb. Szentgyörgyi-Baziniak.

XI.

1329 Visegrád, november 11.

Károly király felhívja a pozsegi káptalant, hogy a bakvai kerületben fekvő Szent-Bertalan nevű birtok viszonyairól jelentést tegyen.

Karolus dei gratia rex Hungariae fidelibus suis, capitulo ecclesiae beati Petri de Posega salutem et gratiam. Noverit vestra fidelitas, quod magister *Thomas de Karthal castellanus de Roholcha*, fidelis noster, ad nostrae majestatis accedens praesentiam suaeque fidelitatis servitia nobis impensa proponens et declarans, quendam possessionem *Scenthbartholom* vocatam, in

¹⁾ Zichy-Oklevéltár, V. 14. 16. — A fentemlített Gyursuka nem más, mint a pozsonymegyei alsó-csallóközi járásban még most is létező *Dersika*. 1253. márcz 12-én *Gurgsuka* (= Györgysoka) a neve (Wenzel, II. 244.). 1255/1256-ban szerepel comes Vocum de *Gursuca* (Hazai Okmánytár, III. 20.); 1366-ban *Gyurchka* a neve (Fejér, IX. 3. 647.) stb.

²⁾ Hazai Okmánytár, III. 93.

districtu sive provincia de Bokowa existentem, asserens, eam fore hominis sine herede decedentis et ex eo nostrae collationi devolutam, a nobis sibi et *Ethele fratri suo* dari et conferri perpetue postulavit. Sed quia de qualitate et quantitate ipsius possessionis et utrum nostrae collationi pertineat nec ne, nobis veritas non constat, fidelitati vestrae praecipientes mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem idoneum pro testimonio, coram quo Johannes clericus vel *Farcasius de Kuchuk*, altero absente homo noster, accedat ad faciem ipsius possessionis, vicinisque et commetaneis suis convocatis reambulet eandem per veras metas et antiquas et si invenerit eam nostrae collationi pertinere, statuatur ipsam ipsis magistro Thomae et *Ethele fratri suo* perpetue possidendam, si non fuerit contradictum, contradictoribus, si qui fuerint contra eosdem, ad nostram praesentiam ad terminum competentem legitime evocatis et post haec diem citationis, terminum assignatum, nomina citatorum cum cursibus metarum totiusque facti serie nobis fideliter rescribatis. Datum in *Wisegrad* in festo beati Martini confessoris anno domini Millesimo CCC^o vigesimo nono.

A következő (XII. sz.) darabból átvéve.

XII.

1330 január 2.

Károly király Kartali Tamás rahovcai várnagynak és Etele nevű fivérének a bakvai kerületben fekvő Szent-Bertalant adományozza.

(K) Arolus dei gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniae Bulgariaeque rex, princeps Sallernitanus et honoris montis sancti Angeli dominus omnibus Christi fidelibus praesentibus et futuris, praesentium notitiam habituris salutem in omnium salvatore. Regiae serenitatis gloriae congruit et honori, fidelia fidelium obsequia ubertatis gratia fecundare, promptumque suorum animam promptiorem efficere restitutionis cum favore. Proinde ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod cum magister *Thomas de Karthal castellanus de Roholcha*, fidelis noster, ad nostrae majestatis accedens praesentiam suaeque fidelitatis servitia nobis impensa proponens et declarans, quandam possessionem *Scenthbartholom* vocatam, *in districtu sive provincia de Bokowa* existentem, asserens eam fore hominis sine herede decedentis et ex eo nostrae collationi devolutam, a nobis sibi et *Ethele fratri suo*, dari et conferri perpetuo postulasset. Nos itaque, sicut

de regia maiestate tenemur in faciendis donationibus ex certa scientia procedere cupientes, fidelibus nostris, capitulo ecclesiae beati Petri de Posega, ut sub ipsorum testimonio Johannes clericus vel *Farcasius de Kuchuk*, homo noster, vicinis et commetaneis suis convocatis, reambularet eandem per veras metas et antiquas et si inveniret, eam nostrae collationi pertinere, statueret ipsam ipsis magistro Thomae et Ethele fratri suo, perpetuo possidendam, si non fieret contradictum, contradictoribus, si qui fierent, contra eosdem ad nostram praesentiam legitime convocatis et post haec diem citationis, terminum assignatum, nomina citatorum cum cursibus metarum totiusque facti serie nobis fideliter rescriberent, per nostras litteras mandassemus. Tandem idem capitulum, fideles nostri, nobis rescripserunt in haec verba.

(Következék a pozsegai káptalannak 1329 decz. 17-én kelt jelentése, melynek értelmében a határjárást 1329 decz 14-én eszközölték.)

Nos itaque ex tenore praescriptarum litterarum (dicti) capituli, fidelium (nostrorum) super statutione dictae possessionis Scenthbartholom vocatae, praedictis magistro Thomae et Ethele legitime facta, recepta huiusmodi veritate, consideratis fidelitatibus et fidelium servitiorum praeclaris meritis eorumdem, quibus iidem a toto eo tempore, quo regnum nostrum Hungariae, jure geniturae nobis debitum, intravimus, non propriae ipsorum, sed nostrae voluntati se fideliter subijcentes, in cunctis nostris, et regni nostri expeditionibus et negotiis prosperis et adversis, nec etiam proprios ipsorum, nec proximorum et clientum eorumdem personis, possessiones (et bona) pro exaltatione nostri regiminis et honoris incremento variis fortunae casibus et publicis periculis submittere et relinquere minime formidantes, eo fideliter, quo ferventer nobis meruerunt complacere et se reddere gratiosos, quorum in recompensationem, quamvis iidem a nobis multo plura mererentur, tamen in aliqualem retributionem tot tantorum fidelium famulatum ipsorum, praedictam possessionem cum omnibus suis utilitatibus ac pertinentiis universis, sub metis suprascriptis, eo jure, quo nostrae collationi pertinere dinoscuntur, de consilio praelatorum et baronum regni nostri infranominatorum ex certa scientia eisdem Thomae et Ethele fidelibus nostris et per eos ipsorum heredibus, heredum suorum successoribus dedimus, donavimus et contulimus, jure perpetuo et irrevocabiliter possidendam, tenendam pariter et habendam. In cujus donationis memoriam perpetuamque firmitatem praesentes concessimus litteras nostras privilegiales, duplicis sigilli nostri novi et autentici munimine roboratas. Datum per manus discreti vici magistri Endre, Albensis ecclesiae praepositi, aulae

nostrae vicecancellarii dilecti et fidelis nostri. Anno domini Mille-simo trecentesimo tricesimo, quarto nonas januarii, regni autem nostri anno similiter tricesimo. Venerabilis in Christo patribus et dominis, Strigoniense sede vacante, fratre Ladizlao archiepiscopo Colocensi aulae nostrae cancellario, Benedicto Chanadiensi, Nicolao Jauriensi, Georgio Sirimiensi, fratre Petro Boznensi, Ladizlao Quinqueecclesiensi, Andrea transsilvano, Chanad (sic!) agriensi, Herrico Wesprimiensi, Ladislao Zagradiensi, Mescone Nitriensi, Andrea Waradiensi et fratre Rudolpho Wachiensi episcopis, ecclesias dei feliciter gubernantibus. Magnificis baronibus Johanne palatino, Demetrio magistro thavarnicorum nostrorum et comite Trinchiniensi, Thoma woivoda transsilvano et comite de Zonuk, Mikch bano totius Slavoniae, Johanne bano de Machou et comite Sirimiensi, de Wolkou, de Bodrog et de Barana; Paulo iudice curiae nostrae; Dionisio dapiferorum et Stephano agasonum nostrorum magistris; Nicolao comite Posoniensi et aliis quampluribus regni nostri comitatus tenentibus et honores.

Ezt követi I. Lajos király megerősítő záradéka. Pecsétje zöld-vörös-sárga zsinóron függ. Eredetije az esztergami primási országos levéltárban. Lad. 7. fasc. 1. nr. 15. alatt.

* * *

Az itt szereplő Tamás a Pestmegyei Kartal helységben törzsökös Kartal (egyszer Korzan) néven ismert nemzetségnek eddig ismeretlen tagja. Etelét már ismerjük. 1329-ben elrendeli a nádor, hogy a budafelhévi konvent Csécsi Demeter és Bicskei Péter jelenlétében a (Nógrádmegyei) Vanyarciaknak Kartali Ethele elleni ügyeit tárgyalja.¹⁾ 1338-ban pedig találjuk, hogy Bertalan fia: Kartali Etele (az illető forrásban helytelenül Schele) sági birtokát a garan-szentbenedeki apátnak visszaadja. Fenti Tamás tehát Bertalan fia. Roholcha a jelenleg Verőcmezgyében fekvő Orahoviczá-val azonos. Ennek várnagya 1323-ban Fonói Benedek fia János, Verőcmezgye főispánja, tolnamegyei ember.

XIII.

1330 jun. 10.

Károly király Berthold nevű házi orvosának a hűtlen (Márton fia) Péter esztergami palotáját adományozza.

Karolus dei gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumanie, Bulgariaeque rex,

¹⁾ Anjoukori Okmánytár, II. 401. Rubruma téved, ha azt hiszi, hogy »Waniancy« a pestmegyei Ványa. Bikese helyett van itt Bikohey.

princeps Salernitanus et honoris montis sancti Angeli dominus omnibus christi fidelibus, praesentibus et futuris praesentium notitiam habituris salutem in omnium salvatore. Ad hoc celsitudini regiae a domino gladius est collatus, ut benemeritis digna rependat praemia et malemeritis ulciscatur. Proinde ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod quia *Peirus filius Martini* a via fidelitatis, nobis et sanctae coronae regiae debita, divertendo *quosdam adversus processos contra nostram majestatem*, non attendens, quod qui naturali domino resistere molinatur, divinis dispositionibus manifeste videntur obviare olim, videlicet *mortuo quondam venerabili patre domine Thoma archiepiscopo Strigoniensi, existendo in castro Strigoniensi et reverentiam nobis debitam non curans exhibere committere non formidavit*: Nos attendentes, quod publicae utilitatis intersit, ne crimina maneant impunita et ne per inpunitatis audaciam aliis praesumptoribus similia facti perversitas transeat in exemplum, eundem Petrum, qui licet praetextu dictae cujusdam contumaciae suae multa pejora a nobis meruisset, tamen severitate pietatem per moderamen misericordiae praeferentes, quodam palatio suo et fundo curiae in civitate Strigoniensi habito vineisque et aliis ad dictum palatium pertinentibus, de consilio baronum nostrorum duximus spoliandum. Quod quidem palatium, cum fundo et vineis, ac aliis suis utilitatibus ab eodem Petro, velut malemerito et suis heredibus sicut tunc sic et nunc auferentes, consideratis fidelitatibus et fidelium servitiorum meritis magna laude dignis *magistri Perettoldy fidelis Cyrodici (!) nostri*, quibus idem nobis continuis laboribus in ferventi fidelitate studuit complacere et se reddere gratiosum, quorum consideratione, quamvis a nobis multo plura mereretur, tamen in aliqualem in (!) recompensationem suorum fidelium obsequiorum, eidem magistro Perettoldo, item Johanni et alteri Johanni ac Nicolao filiis suis eorundemque heredibus de consilio praelatorum et baronum regni nostri infrascriptorum, dedimus, donavimus et contulimus jure perpetuo et irrevocabiliter tenendum et habendum; donationem si quam de eodem palatio seu fundo et vineis ac aliis utilitatibus suis cuicumque vel quibuscumque fecissemus, revocantes; litteras quoque sive privilegia quodcumque et qualescumque ac quorumcumque exinde confectas, cassantes et de regiae postestatis plenitudine reddentes penitus et per omnia deinceps viribus cauturas (?). In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam praesentes concessimus litteras nostras privilegiales duplicis sigilli nostri novi et autentici munimine roboratas. Datum per manus discreti viri magistri Endre albensis ecclesiae praepositi, aulae nostrae vicecancellarii, diecti et fidelis nostri, anno domini

millesimo CCCXXX-mo quarta Idus Junii, regni autem nostri anno similiter tricesimo. Venerabilibus in christo patribus et dominis Strigoniensi sede vacante, fratre Ladislao archiepiscopo Colocensi aulae nostrae cancellario, Benedicto Chanadiensi, Nicolao Jauriensi, Georgio Sirmiensi, fratre Petro Bozniensi, Ladislao Quinqueecclesiensi, Andrea Transsilvano, Chanad (!) Agriensi, Hernico (!) Vesprimiensi, Ladislao Zagradiensi, Mescone Nitriensi, Andrea Varadiensi et fratre Rodolfo Vacienti episcopis, ecclesias dei fideliter gubernantibus. Magnificis baronibus Johanne palatino, Demetrio magistro tavarnicorum nostrorum et comite Trinciensi (!), Th(oma) vojvoda transsilvano et comite de Zonuk, Mych bano totius Sclavoniae, Johanne bano de Macho et comite Sirmiensi, de Volko, de Bodruk (!) et de Barania, Paulo iudice curiae nostrae, Dyonisio (!) dapiferorum et Stephano agazonum nostrorum magistris, Nicolao comite Posoniensi et aliis quam pluribus regni nostri comitatus tenentibus et honores.

Knauz hátrahagyott irataiból.

* * *

Az itt szereplő Bertold nevű orvos eléggé ismert személy.

Az Anjoukori okmánytár II. 198-ik oldalán levő rubruma azt mondja, hogy Károly király 1325 jun. 18-án Wst nevű birtokot Perchtoldnak »*udvari orvosa segédjének*« adja. Ezen megjelölés teljesen helytelen. A szöveg mondja: »magistri Frehtoldi fidelis et familiaris tirodici medici nostri«; a »familiaris« itt a tirodicus medicus jelzője s annyit jelent mint *házi, vagyis családi*; Bertold tehát a király *házi orvosa*. Az adományozott Wst nevű birtokról az okirat csak azt mondja, hogy a Dudvág mentén feküdt és így meg nem határozható. Van azonban két, régebb időből származó határjárás, melynek alapján ezen Wst fekvése mégis kideríthető.

Az egyik a turóczi monostornak állítólag 1252-ben kiállított alapítólevele,¹⁾ mely hamisítvány ugyan, de mindamellett valamely korábban szerkesztett valódi határjárást felhasználhatott. A Pozsonymegyében (Deáki mellett) feküdt két Szala nevű helységről lévén szó, többiek között azt mondja, hogy Gány és Ony táján a határ a Vágon túl észak felé Sopornyát, innen keleti irányban a nyitrai jobbágyoknak *Ista* nevű birtokát érinti, honnan különféle egyéb birtokot érintve Bajcsón és Mocsonokon keresztül Vág-Vecse-ig ér.

A másik 1267-ből való, midőn IV. Béla a nyitrai megyei sellyei járásban fekvő Köpösd-öt meghatározatja.²⁾

¹⁾ Hazai Oklevéltár, 19. skk. — Hazai Okmánytár VI. 65.

²⁾ Apponyi Oklevéltár, I. 9.

Itt a következő adatokat találjuk: az első határ kezdődik kelet felé Mocsonok mellett, érinti a Bajcs nevű birtokot, innen megy a Dég nevű várföldre, innen a *Wsthe* nevű területhez, innen Patta mellett Nyitra felé Báb, Üreg és Királyi-ig. Ebből tehát kivülálgig, hogy a helyes kiejtés *Úst* (= Ista) és hogy ezen birtok Nyitra-megyében feküdt.¹⁾

1331 máj. 8-án bizonyítja Esztergam város tanácsa, hogy Baranyi²⁾ Egyed saját, valamint neje Erzsébet és leánya Katalin nevében Bertold királyi orvosnak az esztergami határban fekvő Borkút nevű szőlőt előörökíti. Kötelezi magát, hogy a vevőt nevezetesen néhai Tamás esztergami érsek sponsusa (?) Márton fia Péter, valamint ezen Erzsébet (?) sponsusa Péter ellen mindenkor védelmezni fogja.³⁾ 1332 márcz. 8-án tanúsítja ugyanezen városi tanács, hogy Bertold királyi orvos saját, úgymint neje Erzsébet, két János és Miklós nevű fiai nevében a borkúti szőlőt Csór nb. Tamás csókakói és gesztesi várnagynak eladta.⁴⁾ 1339 decz. 6-án már csak »Pyrotholdi condam cyrolici« fiáról van szó, kik akkor Neszmély melletti birtokosok és kiknek bizonyos János a tisztartójuk.⁵⁾

Oklevelünk főérdeme az, hogy II. Tamás esztergami érsek családi viszonyaira némi — bár nagyon gyenge — fényt vet.

1331 máj. 8-án hangsúlyozza Baranyi Egyed, hogy Bertoldot Márton fia Péternek, a néhai esztergami érsek sponsusának esetleges birtoktámadásai ellen védelmezni fogja. Miután ugyanezen kötelességet leányának sponsusával szemben (az okirat tévesen neje sponsusáról szól) elvállalja, több mint valószínű; hogy Márton fia Péter az ő nembeli rokona. A sponsus alatt értendő, hogy ezen Péter Tamás esztergami érsek egyik nőrokonát, valószínűleg nővérét feleségül bírta. A mi közleményünk kiemeli, hogy ezen Márton fia Péter csak Tamás érsek halála után lázadt fel a király ellen, a mi teljesen érthetetlen volna, ha az 1331. évi okiratot nem ismernők. De miután ez utóbbiból tudjuk, hogy Péter az érsek sógorsági rokona, jól értjük, hogy királyellenes érzelmeit csak az érsek halála után nyilvánította. Így tehát oklevelünk az érsek rokonának, ha nem is genealogiai, de életírási viszonyait némileg felvilágosítja.

¹⁾ 1399 decz. 5-én bizonyos *Istei* (vagy Izchaai) János Pozsonymegye egyik szolgabírája. Miután Iste nevű helységet Pozsonymegyében nem ismerünk, nagyon valószínű, hogy ezen Iste a nyitrai megyei Ű-tel azonos.

²⁾ Boron pilismegyei helység, a mai Csobánka.

³⁾ Anjoukori Okmánytár, II. 528—529.

⁴⁾ Ugyanott 581.

⁵⁾ Pannonhalmi Oklevéltár, II. 494.

Az I. Károly király élete vagy trónja ellen irányult merényletek és összeesküvések története még nincsen minden oldalról tisztázva. Így tudjuk, pl., hogy Nagy Lajos, midőn az oláh Szárna fiainak 1359-ben a temesmegyei Rékás és Kiszetó nevű helységeket adományozza, kiemeli, hogy ezen birtokok azelőtt Miklós, Fülöp és János nevű emberek tulajdonát képezték és a nevezettek hűtlensége miatt a koronára szálltak.¹⁾ Egy 1355-ben kiállított okiratában ²⁾ azonban erről már közelebbi részleteket nyújt. Elmondja, hogy István fiai Miklós és Fülöp Károly királyt, midőn ez Temesvárott időzött, meg akarták ölni, minek következtében örökös száműzetésre és jószágvesztésre elítéltettek. Rékáson és Kiszetón kívül még Csanádmegyében is birtokoltak, a mennyiben Lajos király az e megyében feküdt Veresmart és Harmad nevű birtokaikat, melyek már I. Károly kezére szálltak, 1355-ben Szügyi és Vásári Miklós esztergami érsek rokonainak adományozta.

Ezen családtörténetileg közelebbről ismeretlen merénylők vagy lázadók számát Tamás érsek női rokonának férje: (Márton fia) Péter is szaporítja, kinek családi viszonyait és viselt dolgait közleményünk útmutatása alapján valamely későbbi kutató talán már könnyebben fel fogja fedezni.

XIV.

1332 márcz. 29.

A pécsi káptalan tanúsítja, hogy a Viszlóiak viszlói birtokukat maguk között felosztották.

Nos capitulum ecclesiae quinqueecclesiensis memoriae commendamus, quod cum nos juxta tenorem magnifici principis domini Karoli illustris regis Hungariae hominem nostrum, unum ex nobis, magistrum *Petrum dictum de Zaaz* socium et concansnicum nostrum ad exequenda infrascripta pro testimonio transmissimus, qui demum cum partibus infrascriptis ad nos reversus nobis dixit, quod ipse in die mediae quadragesimae accessisset in villam *Vyzlow* vocatam in comitatu de Baranya existentem et habitam pace et concordiae unione inter *Ladislauum et Dyonisium filios Stephani* ac *Johannem filium Petri* ab una parte, et inter *Michaelem, vyzlow et Susak filios Gregorii, Pethew filium Pauli* pro se et pro *Petro filio Johannis, Demetrio filio Petri, Beke et Michaele filiis Ruaz* fratribus suis patruelibus ab altera, talis inter ipsos *in ipsa possessione vyzlow* vocata, communiter et

¹⁾ Temesm. Oklevéltár, I. 88.

²⁾ Turul, 1899. évf. 137.

concorditer volentibus et assumptionibus utrisque partibus divisio facta extitisset, divisionem priorem mediantibus litteris nostris inter eos habitam cassantes, frivolas relinquentes et inanes, quod ipsam possessionem vyzlow vocatam in comitatu de Baranya existentem ut praemittitur ad tres partes aequales inter se divisissent, videlicet possessionarias portiones in ipsa terra ipsos contingentes, quod prima pars quae est versus *terram s(ancti) Martini* commetanea terrae ecclesiae nostrae certis signis distincta et separata et medietas fundi curiae circa ecclesiam existens cum sessionibus curiarum in illa prima portione existentium et quaedam villa pro se *Tothfalva* vocata cum duobus molendinis in eadem terra contentis sub metis praedictae terrae vyzlow habitis et *feneta Balyazegh* vocata cessissent in portionem filiorum Stephani et Johannis praedictorum jure perpetuo possidenda cum tertia parte feneti *circa aquam Bwlkuz* existentis ; piscaturam vero ipsius aquae communiter possidebunt. Item secunda pars ipsius possessionis, quae est versus montem a plaga septemtrione (így!) cum medietate villae *dumbre* vocatae sub eisdem metis existentis cum illa parte, quae est in vicinitate *Markfalva* vocatae et medietas fundi circa ecclesiam existentis ut praemittitur et medietas molendinorum *in dicta aqua Bwl* existentium et cum tertia parte fenetorum circa ecclesiam habitorum et tertia pars vinearum, cuius unam partem praedicti filii Stephani habuerunt et *cum tertia parte cimiterii* cessissent in portionem filiorum Gregorii praedictorum jure perpetuo possidendorum ; item tertia pars ipsius possessionis vyzlow, illa pars, quae est in inferiori parte versus meridiem cum alia parte *praedictae villae dumbrou* vocatae cessissent in portionem praedictorum Peteu, Petri filii Johannis, Michaelis et Beke filiis *Rwaz* et Demetrii filii Petri cum omnibus suis utilitatibus et pertinentiis universis cum tertia parte vinearum et tertia parte cimiterii per quemlibet eorum jure perpetuo et irrevocabiliter possidenda, tenenda et habenda ; *jus autem patronatus ecclesiae eorum communiter possidebunt*. Datum in dominica Laetare anno domini Millesimo tricentesimo tricesimo secundo.

Az 1437 évi átiratból (lásd a XXVII. számot).

* * *

Az itt szereplő helynevek között Bwlkuz vagy Bwl a legérdekesebb. Egy *Belköz* (vagy *Bélköz*) 1494 és 1499 között Siklós várához tartozott. Oklevelünk szerint *Belköz* azonban folyó neve is és miután alább ugyanezen folyót *Bwlnak* is nevezték, biztosra vehetjük, hogy *Belköz* alatt egy a *Bel* folyótól körüladott terület értendő. Támogatja ezt az is, hogy 1251-ben (nem

1191-ben, a mint ezt Hazai okmánytár VI. 5. állítja) a Siklósiak birtokai közül »in Belkuz« a Szomorfalú és Sztró nevű helységek szerepeltek.

De közleményünknek családtörténelmi értéke is van. Fejér IX. 4., 456. s kk. egy okiratot tesz közzé, melyben bizonyos Gergely bán, Pál bán és Péter bán utódai 1305 és 1366 között Baranyamegyében mint Viszlói, Öszrói, Vaskapui, Ocsárdi és Regenyei birtokosok szerepelnek. Ezek mai napig genealogiai talányok és a három bánt sem tudjuk elhelyezni. Gergely bán egyik fia Vörös István, kinek fiai: Viszlói Vörös László és Viszlói Dénes 1329 és 1352 (1358)-ban szerepelnek. Ugyanezeket találjuk a mi oklevelünkben is. Figyelemreméltó, hogy az itt osztozkodók közül Gergely fiai Vyzlow és Susak is szerepelnek, miből következtethető, hogy Viszló helység egyik ily nevű urától kapta nevét.

A felosztásból érdekes, hogy a temetőhelyet is három részre osztották, a Viszlói templomra vonatkozó kegyuri jogukat azonban közösen gyakorolták

XV.

1337 máj. 1.

A pozsonyi káptalan tanúsítja, hogy Barakonyi Péter egyik barakonyi birtokrészét vejének, Madaras Benedeknek adományozta.

Universis christi fidelibus praesentes litteras inspecturis, capitulum ecclesiae posoniensis salutem in salutis largitore. Ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod *Petrus filius Bath, dictus Nemes, nobilis de Barakun* personaliter nostram praesentiam adiens vivae vocis oraculo, *Benedicto dicto Madaras, filio Georgii, genero suo*, qui etiam praesens adstitit, cum *Margareta filia sua, uxore (így!) eiusdem Benedicti*, quartam partem suae hereditariae possessionis *Barakun* vocatae, in superiori parte inter possessionem *Andreae, Leukus, Maynoldi et ceterorum filiorum Abrae rufi*, sed ab inferiori parte inter possessionem *Michaelis, Iwanh, Pauli et Greorgii (így!) filiorum Dominici magni* jacentis quartam in quartam partem a parte possessionis dictorum *Abrae filiorum* et non alias, cum omnibus utilitatibus et pertinentiis quibuslibet eiusdem quartae partis scilicet fenetis, arboribus fructiferis et aliis, si quae sunt tam ratione quartae partis paternalis eadem filiae suae cedere debentes, quam etiam in recompensationem pecuniae, per eundem Benedictum generum suum sibi mutui titulo datae pariter et concessi, sibi *Benedicto et dictae filiae suae et heredibus ex eadem filia sua procreandis*, in perpetuum et irrevocabiliter dedit seu donavit ad possidendum, tenendum pariter et habendum; quam quidem quartam partem

Thomas, Johannes et Michael filii eiusdem Petri, si ab ipsa Margareta sorore eorum, conjuge ipsius Benedicti, aut quisquam alter cui congruerit vel expetit, si voluerint, pro viginti marcis latorum denariorum Wyennensium, singulis decem pensis computatis, liberam habeant redimendi potestatem. In cuius rei testimonium praesentes appensione nostri sigilli consignatas duximus concedendas. Datum in octavis festi beati Georgii Martiris, Anno domini millesimo, trecentesimo XXX mo septimo. Magistris Michaelae praeposito, Petro Polono custode, Nicolao Marci notario, canonicis ecclesiae nostrae existentibus.

Pecsétje már hiányzik. Eredetije a pozsonyi káptalan országos levéltárában Capsa 14. fasc. 2. nr. 27. alatt.

* * *

Barakony a pozsonymegyei külső járásban Galánta táján fekvő helység, melyről Pozsonymegyének legújabbán megjelent monographiája (32 ik lapján) mondja, hogy »e községről alig van valami feljegyzésre méltó; régi birtokosai ismeretlenek«.

A helység nevére megjegyzendő, hogy Barakon már 1227-ben a Száj (= Zaah) nemzetségben, 1304-ben pedig a Borsodmegyei Kovácsi családban szerepel; így tehát nem szenvedhet kétséget, hogy ezen pozsonymegyei helység is egyik urától vette nevét.

A mi az itt említett Vörös Ábrahámot illeti, megemlítjük, hogy ez 1294-től 1296-ig Pozsonymegye alispánja volt és hogy tőle az ifj. Cseklésziek származtak. Miután ezen családról más alkalommal bővebben akarok értekezni, e helyen csak felemlítem, hogy oklevélben előforduló fia Majnald mindeddig ismeretlen volt.

XVI.

1338 ápril 3.

A pozsonyi káptalan bizonyítja, hogy Csölösztői Jakab nejének hitbérét biztosította.

Universis christi fidelibus praesentes litteras inspecturis capitulum ecclesiae posoniensis salutem in verae salutis largitore. Ea, quae in longaevam sunt deducenda memoriam, scripturae patrocínio fulciuntur. Igitur universorum notitia harum serie deducimus, quod *comite Jakobo filio Johannis de Cylczthu* ab una parte, ex altera vero *Amweg et Chuon filiis Amweg, nobilibus de Hof*, ex alia parte *aquae Marua*, item *Praun de Weyden*, etiam *de territorio regni Austriae* personaliter nostri praesentiam adeuntibus, idem comes *Jacobus* vivae vocis oraculo *dominae Eysal*, uxori suae, *filiae Cristani quondam de eadem Hof*, pro dote seu

dotalitiis, ex parte sui eidem dominae debendis, centum et quinquaginta talenta denariorum Wyennensium dare promisit et spon-
dit, pro quibus quidem centum et quinquaginta talentis idem
comes Jacobus suam curiam in Cylczthu, in qua nunc residet
domina cum eadem, cum pomerio et aliis suis utilitatibus, tam
in campo et agris, quam in villa universis, item quatuor medios
laneos in eadem villa Cylczthu ex laneis ad ipsum pertinentibus,
ubicunque eadem domina recipere voluerit vel habere, cum
agris et utilitatibus, aliis eorumdem quatuor mediorum laneorum
universis, *jure tamen civili seu teutonicali*, ut videlicet si dicta
domina cum ipso comite Jacobo prolem habere poterit aliqualem,
in perpetuum; si vero, eo decedente, liberis carens, vel orbata
remaneret, saltem per dies vitae suae dictas hereditates deberet
possidere et habere, de consensu et beneplacito comitis *Johannis
fratris sui*, item magistri *Giorgii filii Salomonis, Pethy filii Beke,
Blazii filii Michaelis de eadem Cylczthu*, item *Mathei magni et
Nicolai filii Petri de Gurgeteg* nobilium, proximorum eius, qui
omnes praesentes aderant, deputavit; qui quidem Amweg et Chuon
filii Amweg, necnon ipse Pravn e converso eidem comiti Jacobo
et eius pueris, ex eadem domina generandis, ex parte eiusdem
dominae centum talenta denariorum Wyennensium pro quibus
unam integram curiam in dicta possessione Hof cum sexaginta
terrae teutonicalibus jugeribus et aliis utilitatibus eiusdem integrae
curiae universis, jure simili, ut supra stat expressum et unam
vineam in territorio *montis Thewen seu diwen Smevg* vocatam,
ad possidendum deputarunt. In cuius rei memoriam praesentes,
appensione sigilli nostri consignatas, dictae dominae Eysal memo-
riam (sic!) futurorum duximus concedendas. Datum feria sexta
proxima ante dominicam Ramispalmarum, anno domini Millesimo
Trecentesimo Tricesimo Octavo.

Ép pecsétje vörös-zöld zsinóron függ. Eredetije a pozsonyi
káptalan országos levéltárában Capsa 14., fasc. 3. Nr. 1. alatt
őriztetik.

* * *

Közleményünk helytörténeti és földrajzi tekintetben felette
érdekes és egy a történelmi földrajzi ismereteinkbe becsúszott
téves adat helyreigazítására becses anyagot szolgáltat.

Cylczthu a pozsonymegyei felső csallóközi járásban még
most is létező *Csölösztó* (németül *Kledern*), mely ezen nevet onnan
kapta, hogy a Csölösztó (a legrégebbi alakokban: *Chelch, Chiltow,
Chilz, Chyliz*) folyó mentén feküdt.

Gurgeteg e néven ma már nem található; volt azonban a
XIV. században a pozsonymegyei Csallóközben egy *Görgetegi*

család, melynek egynehány tagja a szolgabirói hivatalt viselte (v. ö. Anjoukori okmánytár IV. 534. és Hazai oklevéltár 315.).

Hof nevű helységet találunk jelenleg Alsó-Ausztriában, a Lajta melletti Brucktól délnyugati irányban, de ez valamikor Magyarországhoz tartozott. 1208-ban II. András király ezen helységet Győr nb. Botho, Mosonmegye főispánjának adta s akkor *Chof* a neve. 1233-ban *Hubi* néven az ifjabb Botho birtokában van, kinek halála után rokonának, Győr nb. Óvári Konrád kezéhez került és ott (Mannersdorf-fal együtt) 1290 táján is maradt. I. Károly király *Howp* és Marcharth-ban (= Mannersdorf) egynehány birtokrészt az Alsó-Ausztriából Magyarországra szakadt Haschendorfi Volfingnak adott, ki után ezeket leánya, Erzsébet örökölte; Erzsébet fia, Katyisz nb. Szécsényi Ferencz elcserélte 1383-ban ezen *Howff* nevű birtokát Mária királynénak egyik hevesmegyei birtokával; akkor pedig Sopronmegyéhez számították. 1409-ben a Scharfeneckiek kezén találjuk; ezek után a Vöröskői Wolfart, 1453-ban pedig Entzersdorfi Henrik, hébeborba a Szentgyörgyi és Baziniak birtokában van. De ezen nagybirtokosok mellett voltak ott kisebb földesurak is, kik a »Hofi« nevet használták; Hoffi Farkas pl. 1426 ban királyi ember egy sopronmegyei birtokügyben. Mindezeket csak azért említettük valamivel bővebben, mert okiratunk magyarázatára szükségsek voltak. Adatainkból világosan kitűnik, hogy Hof az egész XIV., de még a XV. század második felének kezdetén részint Sopron-, részint Mosonmegyéhez tartozott és magyar területen állt. Közleményünkben pedig a következő passus van: »... Amweg fiai, Hofi nemesek... szintűgy Weydeni Braun, szintén az ausztriai birodalom területén«, a mi azt jelenti, hogy úgy Hof mint Weiden Ausztriához tartozott. Úgy látszik tehát, hogy szembeötlő ellenmondással van dolgunk, melynek megoldása nem oly könnyű, mint ezt az első látszatra hinnők. Annak feltételezése, hogy a magyar okirat kiállítói nem tudták volna, hogy a két helység hol feküdt, teljesen kizárandó; az sem valószínű, hogy Hofnak egy része Magyarországbán, a másik Ausztriában feküdt volna, így tehát szükséges, hogy megoldását másutt keressük.

Meg is találjuk.

Az azelőtt Sopron- és Mosonmegyéhez számított Hof 1383-ban »Howff in comitatu Supruniensi juxta fluvium Saruize« néven fordul elő és így tehát a Lajta (= Sár) mentén feküdt. A Lajta melletti Brucktól délnyugat felé, most Alsó-Ausztriához tartozó Hof a Lajta-hegységen, Mannersdorf közelében fekszik és a *Hof am Leithaberge* nevet is viseli. Miután Sopron- és Mosonmegyében feküdt, egyházi-földrajzi tekintetben a győri egyházmegyéhez tartozott és így, ha a menyasszony akarta volna, a

győri káptalannak kellett volna ezen okiratot kiállítania. Látjuk azonban, hogy a pozsonyi káptalan a kiállítója és hogy elég nyomósan kiemeli, hogy Hof »ex alia parte aquae Marva«, tehát a *Morva-folyó túlsó oldalán* ausztriai területen feküdt, a mi az eddigi adataink alapján a magyarországi Hof meghatározására sehogy sem illik.

Ha a térképet megnézzük, Pozsony a Morvától jobbra esik, a Morva bal partján Pozsonynyal átellenében dél felé az alsó-ausztriai Gross-Enzersdorfi kerületi kapitányságban fekvő *Hof an der March* nevű helységet találjuk, melylyel egy a mi okiratunkban említett Hof meghatározására teljesen alkalmas tárgyat találtunk volna. — De még támogatja ezt a következő elemzés is.

Amweg fiaival bizonyos Weideni Braun is lép fel mint érdek-társ és így határozottan állíthatjuk, hogy ez a Hofi-aknak nemzetségbeli rokona volt. Ezen Weiden helységet hazai íróink mind-egyeddig a Mosonmegyében fekvő *Védeny* nevű községgel azért azonosították, mert németül »*Weiden*«-nek nevezik. A magyar okiratokban pedig — legalább tudtommal — csak Veden és Weden néven szerepel és így, miután oklevelünk szerint ausztriai területen feküdt, ezzel egyetértőleg ott kell keresnünk.

Hof a. d. March-tól északkelet felé szintén az alsó-ausztriai Gross-Enzersdorfi kerületi kapitányságban a Pozsony-Wieni vasuti pálya mentén fekvő *Ober-Weiden* nevű helység található, melyről már ezen topographiai körülmény alapján határozottan állíthatjuk, hogy az okiratunkban szereplő Weyden-nek megfelel.

Akarjuk ezt azonban még egyéb érveléssel is támogatni.

Az okirat állítja, hogy Amweg fiai többiek között a »*Thewen seu diwen*« nevű hegy területén fekvő szőlőt viszonbiztosítékul adták. A Duna és a Morva összefolyásánál, Hof a. d. Marchtól délnyugati irányban a németeklakta *Dévény*, németül *Theben* nevű községet találjuk, melyet Pozsonytól csak a folyam választja szét.

Ezek alapján — azt hiszem — czáfolhatatlan, hogy Hof és Weiden urai, kiknek Eysal (talán az Izold név változata) nevű rokonuk Csölösztői Jakabhoz ment nőül, az ausztriai Hof a. d. March és (Ober-) Weiden nevű helységekben törzsökösök voltak. Hogy a házassági szerződést a pozsonyi káptalan előtt kötötték, abban leli indokolását, hogy Csölösztő egyházi tekintetben a pozsonyi káptalanhoz tartozott. A menyasszony ausztriai illetősége pedig abban leli kifejezését, hogy a hitbérre vonatkozó megállapodásokat ausztriai jog szerint szabályozták.

XVII.

1341 *Damasd, okt 2.*

Druget Vilmos nádor felhívja a pozsonyi káptalant, hogy a nyitramegyei alispán és társai által Nyitrán elkövetett garázdálkodások ügyében vizsgálatot tartson.

Amicis suis reverendis, honorabili capitulo posoniensi Wylhelmus Drugeth palatinus et iudex cumanorum amicitiam paratam cum honore. Dicitur nobis in personis iudicis et universorum civium seu hospitum de civitate Nitriensi, quod *Nicolaus de Uz* vicecomes Nitriensis, *Deseu filius Petri de Emeke*, *Johannes filius Nicolai* et *Thomas filius Andreae rufi de eadem*, item *Jacobus, Thomas et Ladislaus filii Zobonya* ac *Anthonius de Ohaj*, nec non *Ladislaus filius Thomae*, item *Nicolaus filius Iwanka de Gyos* et *Jacobus filius Myko* cum aliis eorum consociis et complicibus, in crastino festi beati Michaelis Archangeli proxime nunc praeteriti, circa occasum solis, malitia praeconcepta, manibus armatis super praedictam civitatem ipsorum potentialiter irruendo, ipsos super domibus ipsorum interficere voluissent et eosdem de domibus eorum expulsos, quosdam ex ipsis in monasterium beati Emerani et quosdam in ecclesiam beati Nicolai arreptis, arcubus et sagittis efugassent et plures ex eis per gladiatorum ictus et sagittarum emissiones in cimiterio ipsius monasterii et in ecclesia beati Nicolai diris vulneribus sauciatos reliquissent et sic etiam ipsum monasterium et ecclesiam beati Nicolai processionalem polluentes violassent, et cum *Stephanus Hurvat* dictus, castellanus domini episcopi Nitriensis visis enormitatibus praemissis, de castello Nitriensi cum *Gregorio consobrino eiusdem domini episcopi*, ad formandum inter eos pacem, ante ipsum monasterium venissent, eosdem Stephanum castellanum et Gregorium cum sagittarum ictibus letaliter vulnerassent, cantorem etiam dictae ecclesiae vulneratum reliquissent, ex quibusquidem hominibus superius nominatis, videlicet *Johannes filius Nicolai* in eorum defensione casualiter interemptus extitisset, *cuius funus in eadem ecclesia beati Nicolai pro declaranda potentia reservaretur*, qui scilicet *Johannes* cum *Anthonyo de Hohaj* quibusdam diebus paulo ante elapsis in eadem civitate crepusculo noctis quinque equos arripuissent et tam ipsi quam alii superius declarati diversa mala et indicibilia intulissent, culpis eorum non exigentibus. Super quo vestram amicitiam diligenter petimus per praesentes, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo praesente *Stephanus filius Petri* et *Jucas (!)* vel *Benedictus* de comitatu Castriferrei altero absente, homo noster, ab omnibus,

quibus decet et licet, de praemissis diligenter investigando, sciat et inquirat omnimodam veritatem et post haec, prout vobis veritas constiterit praemissorum, nobis amicabiliter scribatis. Datum in *Damas* tertia feria proxima post festum beati Michaelis Archangeli anno domini M^oCCC^oXlmo primo. Item specialiter inquirant, utrum Johannes filius Nicolai, qui sagittatus fuit, habuerit gladium evaginatum cruentatum in manu et utrum occubuerit in potentiali congressu et in civitate praedicta ante oastrum episcopi. Datum ut supra.

Pecsétje már hiányzik. Eredetije a pozsonyi káptalan országos levéltárában Capsa 36. fasc. 1. nr. 2. alatt.

* * *

A középkori rablólovag-világ egyik jellemző példája : Nyitra-megye alispánja egynehány nemes czinkostársai élén naplemenetkor berohan Nyitra városába, megtámad egynéhány polgárt, üldözőbe veszi a templomokba menekülőket, ellenáll a védelmezésre jött várkapitánynak és elveszti a csetepatéban egyik czinkostársát . . .

Az oklevél több irányban érdekes.

Az itt felsorolt (Ludán nb.) Emőkeiek közül Vörös András 1335-ben szerepel,¹⁾ de Tamás nevű fiát mindeddig nem ismertük. Ismeretlen volt eddig Miklós fia János és Szobonya fia Tamás, Ohaji Antal barsmegyei birtokos 1342 decz. 7-én rokonaival együttesen szerepel.²⁾ Leánya, Tamáni János fia Miklós neje, 1379 ápr. 21-én a királyi hadseregben tartózkodó férje nevében Báb nevű zálogos birtokát Pécz nb. Őri Péternek bocsátja vissza. Antal fia István pedig ugyanazon évben a nyitramegyei (jelenlegi vágújhelyi járásában fekvő) Sztrázsa résztulajdonosa.³⁾ Gyos megfelel a nyitramegyei galgóczi járásban fekvő Tót-Diósnak. »Janka de Gyos« 1330-ban mint királyi ember működik a nyitramegyei Nezssette nevű birtok meghatárolása alkalmából.⁴⁾ 1336 okt. 6-án pedig találjuk, hogy György, Nyitramegye alispánja Károly királyt arra kéri, hogy a Nyitramegyében fekvő »Nagyresse« nevű birtokot, melyet Vörös Tamás mestertől örök áron vett, újabb határjelekkel láttassa el. A király erre a nyitrai káptalant felhívja, hogy *Sóki Péter* vagy *Diósi Ivánka* közreműködésével saját emberét kiküldje, ki a határjárást eszközölje. A káptalan erre 1336 nov. 8-án jelenti, hogy Diósi Ivánka és István karpap Kisressei Bedech fratresei Mihály és Jakab jelenlétében

¹⁾ Anjoukori Okmánytár, III. 156.

²⁾ Ugyanott IV. 287.

³⁾ Apponyi Oklevéltár, I. 197. 199. — V. ö. Fejér IX. 6, 153.

⁴⁾ Ugyanott II. 494.

a beiktatást keresztülvitte. Az Anjou-kori okmánytár rubruma (III. 288.) már most határozottan állítja, hogy ezen Nagy-Resse a még most is (Nyitramegye galgóczi járásában) létező *Récsény*; ez pedig a következő okoknál fogva nem áll.

Károly király 1335 jul. 12-én a Nyitramegyében fekvő *Ryuse* (egynéhány sorral alább: *Rywse*) és Kisewr nevű birtokokat Pécz nb. Vörös Tamás csejtei várnagynak adományozza. Egy nappal korábban (jul. 11-én) felhívja azonban a nyitrai káptalant, hogy *Rysse* és *Kyseur* nevű birtokokat *Diósi Janka* vagy *Sóki Péter* közreműködésével határolja meg. A káptalan erre ugyanazon évi szept. 17-én jelenti, hogy Sóki Péterrel a nevezett birtokokat aug. 9. és 10-én meghatározta. A jelentésből kitűnik, hogy *Rysse* a Dombó és Dudvág folyók összefolyásánál fekszik és többiek között *Osztró* és *Craco* (ma *Krakován*) helységekkel határos. A király ezen jelentés alapján 1335 okt. 27-én a nevezett két birtokról Vörös Tamásnak privilegialis levelet ad. 1335 nov. 1-én az egyik birtok megint mint *Rysse* szerepel. 1347 jun. 3-án említi Vörös Tamás, hogy a nyitramegyei Nagy-Őr nevű birtoka kelet felé a *Ryuschei* nemesek földjével határos. Kis- és Nagyőr pedig nem más, mint a nyitramegyei vágúj helyi járásban lévő Sztrázsa.¹⁾

Említettük, hogy Sóki Péter és Diósi Ivánka 1335-ben *Rysse* határjárásában közreműködtek; tudjuk, hogy az Apponyi-oklevéltár alapján *Rysse*-t 1335 után már nem találjuk Vörös Tamás és utódai kezén; így tehát a határjárás segítségével a kérdéses helység meghatározása nem nehéz. *Récsény* a galgóczi járásban nagyon távol fekszik *Osztró* és *Krakovántól* és így *Rysse* nem azonosítható *Récsény*nyel. De a két nevezett helység között fekszik Kis- és Nagy-Őrvistye és így némi jogosultsággal bírna, ha e *Rysse*-t vagy *Ryuscha*-t vele azonosnak vennők. Csakhogy *Őrvistye* 1500-ban *Erwysthye* néven szerepel (Apponyi-oklevéltár I. 405.), a mi ezen föltevést nem igen támogatja. A nagyobb valószínűség tehát a mellett vall, hogy itt egy már eltűnt *Rüsse* vagy *Resse* nevű helységgel van dolgunk, mely a Kálmán királynak a zobori konvent számára 1113-ban kiállított oklevelében előforduló *Rüüüs* nevű faluval²⁾ azonos lehet.

Oklevelünk érdekes adata az is, mely a nyitrai püspök rokonáról szól. 1341-ben Vasvári (vagy Vashegyi) Vid a nyitrai püspök, kinek rokonsági viszonyairól mindaddig a következő adatokat ismertem:

a) 1344 febr. 13-án a következőket kéri a pápától:

¹⁾ Apponyi oklevéltár, I. 87. 89. 95. 159. 164.

²⁾ Hazai Okmánytár, VIII. 4.

1. Unokaöcscse (suo nepoti) *István fia Péter*, a zágrábi egyházmegyéből való pap számára az esztergami egyházmegyében levő Pothoca-i parochiát.

2. Unokaöcscse *István fia János* számára (a győri egyházmegyéből) valamely parochiát a győri egyházmegyében.

3. Unokaöcscse *Miklós fia Balázs* számára (ki szintén a győri egyházmegyéből való) parochiát a veszprémi egyházmegyében.

4. Unokaöcscse *Cygoi fia Mátyás* számára (ki a zágrábi egyházmegyéből való), ki akkor a zágrábmegyei Dombróban levő templom plebánosa vagyis rectora, egy zágrábi kanonokságot.¹⁾

b) 1347 jan. 31-én *Simon fia Demeter*, a nyitrai püspök neposa, a sopronmegyei Viczaiak érdektársa.²⁾

István fia János 1347 nov. 27-én nyitrai kanonok és arra kéri a pápát, hogy őt a trencsényi főesperességben megerősítse.³⁾

Az 1341 okt. 2-án szereplő Gergely, ki e napon Nyitrán tartózkodott és a nyitrai várnagygyal együtt a rabló-lovagok ellen kivonult, tehát a püspöknek egy eddig ismeretlen rokona. A consobrinusra legyen megjegyezve, hogy a régi okiratok ezen kifejezés alatt többnyire a nővér fiát értik. Sajnos, hogy pusztán személynevével kívül mit sem tudunk róla.

Érdekes továbbá azon passus, mely szerint Emőkei Miklós fia János holt testét azért tartották vissza a Miklós-templomban, hogy ezt az általa s társai által elkövetett erőszakoskodás bűnjelül felhasználják.

Hogy a nádor ezen ügy megvizsgálására Vas megyei embereket kiküldött, valószínűleg arra vezetendő vissza, hogy a püspök unokaöcscse jelen esetben mint sértett fél szerepelt, a püspök pedig — legalább családi neve szerint — Vas megyéből származott.

Károly király 1341 szept. 23-án Damásdon tartózkodott; érdekes tehát azon adat is, hogy a nádor még okt. 2-án is ott tartózkodott, bár a király szept. 29-én már Visegrádon volt.

XVIII.

1344 Visegrád, szept. 22.

Lajos király elrendeli, hogy házi káplánja, Péter szempczi plébános egy szempczi szőlő birtokába visszahelyeztessék.

Ludovicus dei gratia rex Hungariae, fidelibus suis, capitulo ecclesiae posoniensis salutem et gratiam. Dicit nobis *Petrus*

¹⁾ Supplicat. ad Clem. VI. Ann. II. Pars II. fol. 204.

²⁾ Sopronmegyei Oklevéltár, I. 193.

³⁾ Supplicat. ad Clem. VI. Ann. VI. Pars I. fol. 59.

plebanus de Scemch, capellanus noster specialis, quod quaedam vinea in territorio *dictae civitatis nostrae Scemch* seu villae, *in monte pyzcha vocato*, habita, per quosdam nunc indebite occupata, ad ipsam suam ecclesiam omni jure pertinens, recaptivatione indigeret. Quare fidelitati vestrae firmiter praecipimus per praesentes, quatenus vestrum mittatis hominem, pro testimonio fide dignum, quo praesente *Johannes filius Sebeuk, officialis de eadem*, homo noster, ad faciem ipsius vineae accendendo, praesentibus vicinis et commetaneis suis universis legitime convocatis et ab ipsis scita prius de ipsa vinea omnimoda veritate, utrum ipsa vinea ipsius ecclesiae sit et ad ipsam ecclesiam pertineat nec ne, recaptivet et reambulet per suas¹⁾ metas et antiquas, recaptivatamque et reambulata ac ab aliorum vineis . . . distinctione separatam, statuatur praefato Petro plebano et suae ecclesiae perpetuo possidendam, si non fuerit contradictum; contradictores vero, si qui fuerint, contra ipsum Petrum plebanum ad nostram citet praesentiam ad terminum competentem et post haec diem et locum citationis, nomina citatorum et terminum assignatum cum serie totius facti nobis fideliter rescribatis. Datum In Wysegrad secundo die festi beati Mathei apostoli et evangelistae anno domini M^oCCC^{mo} xl^o quarto.

A pecsét már hiányzik. Eredetije a pozsonyi káptalan országos levéltárában, Capsa 28. fasc. 1. nr. 9. alatt van.

***

Magyarázataát már a VI. szám alattiban adtuk.

XIX.

1346 okt. 28.

Tröttel Miklós, Pozsonymegye főispánja felhívja a pozsonyi káptalant, hogy Bazini Sebest Cseklészi János elleni ügyében idézze meg.

Reverendis viris et honestis, capitulo ecclesiae posoniensis, amicis suis honorandis magister Nicolaus comes de eodem, se ipsum in omni amicitia et honore vestrae distinctionis amicitiam praesentibus requisitionis attentae, . . . quatenus vestrum mittatis hominem, pro testimonio fide dignum, quo praesente *Dominicus de Uzor*, unus iudicum quatuor et *Michael de Scichak* (?) homo noster, magistrum *Sebus de Bozyn*, nec non *Leurandum filium Bolda de Karcha* contra *Johannem filium Abrae rufi de Cheklyz*

¹⁾ Kimaradt: veras.

ad nostram citent praesentiam ad terminum competentem et post haec totius facti seriem amicabiliter nobis vestri gratia rescribatis. Datum in festo beatorum Symonis et Judae apostolorum anno demini M^oCCC mo xl mo sexto.

Pecsétje már hiányzik. Eredetije a pozsonyi káptalan országos levéltárában Capsa 28. fasc. 1. nr. 10. alatt.

***

Az itt említett Cseklészi Jánost egyenes forrásból mindeddig nem ismertük. Ő is Vörös Ábrahám Pozsonymegye alispánjának egyik fia.

A darabot csak Knauz másolatából ismerem és így a kérdőjelzett Scichak helységet meg nem határozhatom. Lehet, hogy az 1349-ben előforduló Chuchak-kal (lásd a XXI. db.) azonos. Kiejtése valószínűleg *Szucsák* (kolozsmegyei helység).

Uzur a pozsonymegyei felső-csallóközi járásban még létező *Uszor* (*Austern*).

XX.

1348 aug. 3.

Péter pozsonyi órkanonok, mint a pozsonyi prépostság gondnoka tanusítja, hogy a káptalan bizonyos haszonbérlet ügyében gróf Schaunberg Konráddal egyezkedett.

Ich Peter der Custer, czu den czeiten ein verweser vnd phleger der Probstey ze Presburg, vnd das Capitel gemain daselbs, Wir verichen vnd tun chunt mit disem brief allen den, die in lesent, sehent oder hörent lesen, daz wir vns mit dem *edeln herren graf Chunraten v. Schawnberg* vnd mit seinen erben gutleich vnd freuntlich verricht haben vnd vberein sein chomen vmb die sach, die zwischen vns ze Krieg sind gewesen, vmb daz wismad, daz da ligt oberhalben Prespurger urfar gegen der *Potenburkch* vncz an *Chötseer* weg, der da geet an dasselb vrfar, vnd vmb die waide, die weilent die leut von dem perge vnd von *Wolfstal* ierleich von in habent bestanden, vnd vmb die werde, di da ligent in der *Tunaw*, Vnd vmb die Vischwaid, die daran stozzent vnd darczu gehörent, daz wir in das gelihen haben ze Rechtem Purkrecht, als Purkrechts recht ist, allen iren frumen, damit cze schaffen, so in das aller peste fuget. Also beschaidenlich, daz der vorgeannt herr graf Chunrat v. Schawnberg, oder sein erben, oder nachkommen, oder swer (így !) die vest zu *Potenburkch* besiczet, vns dauon dienen vnd raichen süllen alle Jar an Sand Jörgen tag (= Apr. 24.) in vnser haus gen Presburkch Newn phunt alter wiener phenyngen an all widerrede. Wer aber, daz Si des

landes Krieg vnd offenn vrleng oder ander chafft not die mit in selben, oder mit ainem erbern diener möchten geweisen und bezalen irret, daz Si vns den vorgeanten dinst gen Prespurckh nicht möchten gedienen vnd geraichen, des sullen si ein ganzes moned an dem obgenanten purkrecht vnd an iren Rechten vntgoltten beleiben. Wer aber, daz Si vns furbas darnach den dinst lenger verczügen vnd vns des nicht richten: So sullen si alle ir Recht an dem oft genanten Purkrechten haben verloren. Wir seczen vns auch: Ich, vorgeanter Peter, der Custer vnd phleger der Probstey ze Prespurckh vnd das Capitel daselbs, dem egenanten graf Chunraten v. Schawnberg vnd allen seinen erben, oder nachkomen über das oftgenant Purkrecht ze Rechtem gewer vnd scherm für all ansprach, als Purkrechts recht ist, vnd daz di sache stet vnd vnuerchert beleib: darüber geben wir in disen brieff, besigelten mit vnserm Insigeln, ze ainem waren geczeug diser sache. Der brief ist geben Nach Kristi gepurt Tausent vnd drewhundert Jar darnach in den Achtvndvierczigisten iar, an Sand Stephanustag, als er funden ward.

* * *

Ezen okiratot »Berchtolt (v. Vaihingen) von gotes gnaden Bischofe ze Freisingen«, miután ezt »der Hochgeborne Furst vnser genediger, lieber herr herczog Albrecht, Herczog czu österreichs« kívánta, 1390-ben »czu haimburg an phincztag in den Phingst Veiertagen« (= máj. 26-án) írta át. Tartalma az, hogy a pozsonyi káptalan egy a pozsonyi réven felül Pottenburg és a Wolfsthal melletti köpcsényi út között feküdt rétet és egyéb jószágokat gróf Schaunberg Konrádnak haszonbérbe adott. Az átirat eredetije az Országos Levéltárban DL. 7545 alatt őriztetik.

Az itt említett Pottenburg a kevésbé ismert helyek egyike. Midőn II. Ottokár cseh király V. István királyunkkal 1270-ben kibékülni akart és erre személyes találkozást javasolt, e célra egy Pozsony és Potinburch között feküdt szigetet szemelt ki. 1278-ban IV. László király a Flezyndorph nevű birtokot a pozsonyi káptalannak adományozván, azt mondja, hogy ezen helység »a Duna mentén országunk határán a Potunburg nevű vár tószomszédságában« fekszik.¹⁾

¹⁾ »Flezyndorf« helyes kiejtése tudtommal még ma sincs megállapítva, miért is a következő megjegyzésemet a kutatók figyelmébe ajánlom.

Első nyomára akadunk 1225-ben, midőn Miskócz nb. Bars comes az ausztriai határon Pozsony mellett feküdt *Wlocendorf* nevű praediumot a sopronmegyei kedhelyi monostornak biztosítja. Akkori határa a következő: első határa kezdődik keleten a Dunai révig, a hol a Nyás-sziget a Mosonyról jövő út mellett végződik; innen egyenesen megy ugyanezer

Ezen vár ma már nem létezik teljességében. Az alsó-ausztriai Lajta melletti Brucki kerületi kapitányság területén fekvő Berg nevű község határában azonban a pottenburgi vár egyik tornyjának romja, mely Pozsonyból elég jól látható és magyarul *Leányvárnak* neveztetik, még most is létezik. Fenti okiratunk értelmében a vár 1348-ban még teljes épségben állt és gróf Schaunberg Konrád birtokához tartozott, mert Péter örkanonok világosan hangsúlyozza, hogy a wolfsthal-i legelő átengedésére vonatkozó feltételek nemcsak Schaunbergi Konrádra, hanem örökösire és utódaira nézve is kötelezők.

A Schaunbergi grófok genealogiájára nézve egyelőre csak Hopf történelmi genealogiai atlasza áll rendelkezésemre, mely 361-ik lapján ezen család nemzedékrendjét közli. Szerinte az 1209 és 1227 között szereplő Atergau-i Henrik volna ezen család első biztos őse. Ennek unokája, Orti Vernhard 1281-től 1308-ig fordul elő és ennek fia: I. *Konrád*, ki 1329-ben felmerül, 1353-ban hal meg. Henrik ükunokája, az 1337-től 1356-ig szereplő II. *Konrád* pap és így — mert okiratunk Konrádnak esetleges egyenes ivadékairól tesz említést — az 1348-ban szereplő Konrád alatt tehát csak I. Konrád érthető. Hopf szerint csak II. Konrád

---

úton dél felé két határhoz, hol Iwagi és Hetesér végződik; innen folytatódik több határjel között nyugat felé egy mocsár melletti nyárfaig; innen Derzsegyháza felé vonul, melynek sekrestyéje *Fluecendorf*-hoz tartozik; innen északra a *Neyng* felé vezető út melletti nagy kőig; innen egyenes (ösvény) úton két halomhoz megy, hol valamikor a bessenyők háza álltak; innen a Dunához, a *Magyarsziget* nevű sziget kezdetéhez; innen a nagy Dunába, hol a *Magyarsziget*, *Bessenyősziget* és *Nyácssziget* nevű szigeteket magába foglalva, az első határjelhez visszatér. (Sopron-megyei oklevéltár I. 14—15.) — 1278-ban pedig így írják le: Flezyndorph első határjele egy völgnél kezdődik, mely a Dunától keleti irányban az Oroszvárra vezető úton túl kiindul. Innen ugyanezen út mentén keresztúton van jel; innen ezen út mentén egy nádasvölgyhez jut, melynek tetején újabb jel van; ezen völgy táján mennek Orcsvárra, hol a határjelt egy kő adja. Ezen völgy közelében két régi főhatárjel van, mely a *Szilvás* (*Zijlwas*) nevű birtokot a pozsonyi vár földjeitől választja el; innen folytatódik dél felé, hol két régebbi jel a *Hetteséri* földeket megjelöli; innen megy dél felé két régi határjelhez; kissé távolabb van ismét két régi jel egy nagy völgy mellett, melynél a határ Pozsony felé hajlik; átmenvén a völgyön, megint van két régi jel; erre ismét van völgy, melyen túl a *Szentgyörgy temploma Magyarország és Ausztria határát jelöli meg*. Keletről tartoznak az egészhez a Duna mentén levő *Ökörsziget* és *Wetteng* nevű szigetek. (Knauz II. 88.).

Ebből tehát kiviláglik, hogy »Flezyndorf« Mosonmegyében az ausztriai határon feküdt. Nevének kiejtését első sorban az 1225-ben előforduló *Wlocendorf* adja. A német *Floss* annyit jelent, mint »tutaj«, 1225-ben tehát a helység neve »*Flossendorf*«; a vízen való faszállítás (= tutajozás), németül *Flösse*-nek nevezik; ez adja a másik magyarzatot: *Flezyndorf* tehát sem *Flanzendorf*, sem *Flettendorf*, hanem *Flössendorf*.

atyja Henrik (1316—1351) az első családi tag, mely a grófi címet használja; hogy utódai ezt tőle örökölték, nem szenvedhet kétséget, de darabunk szerint Orti Vernhard fia I. Konrád is gróf.

Midőn I. Károly királyunk Pozsonyban 1341 nov. 13-án kelt okiratának erejével a közte s Albert osztrák herceg között kitört viszályok beszüntetését elrendelte, úgy intézkedett, hogy mindkét fél megbizottjai 1342 kezdetén az erre vonatkozó tárgyalásokat megkezdjék. Az osztrák herceg részéről elfogadott magyar megbizottak voltak: Péter szerémi püspök, Katyisz nb. Szécsényi Tamás erdélyi vajda, Nagymartoni Pál rendes, Zsámboki Gyelét fia Miklós Turóczmegye főispánja helyettes tag. A Károlytól elfogadott tagok pedig a következők voltak: gróf Öttingeni Lajos, gróf Pfannberg Ulrik (+ 1354) és *comes Churadus de Schoumberch*. Ez lehetett tehát Schaunbergi Konrád első magyarországi érintkezése.

XXI.

1349 márcz. 11.

Pozsonymegye alispánja felhívja a pozsonyi káptalant, hogy a báhonyi Pap János által Čenek vöröskői várnagy emberein elkövetett erőszakoskodásokat megvizsgálja.

Discretis viris et honestis, capitulo ecclesiae posoniensis magister Johannes dictus Orrus, vicecomes de eadem, sinceri honoris incrementum. Dicit nobis Laurentius familiaris *magistri Chenig, castellani de Weresku* in persona eiusdem domini sui, quod cum feria secunda proxima post dominicam reminiscere (= márcz. 9-én) Petrus et Chyha, item tertius, nomine Oldurus, eiusdem domini sui famuli, pecuniam domini sui, quam Chisur in tributa congregata (sic!) fuerat, ad mandatum dicti domini sui *in dictum castrum Weresku* deferre voluisset et quidam in via, qui furtive de tributo domini sui recesserat, ipsis obvius fuisset et cum eundem detinere voluissent, idem videns se velle detineri, ad jobagiones *Johannis dicti Pop de Bahun* fugiens venisset et tunc in momento praefatus Johannes dictus Pop cum suis famulis et jobagionibus equos ascendens, eosdem famulos domini sui *in villam Wischa, ad dictum dominum suum pertinentem* agitasset et unum ex illis, scilicet Petrum interfecisset, reliquum vero, scilicet Chiha letalibus vulneribus sauciasset, culpae eorum non exigentibus et dictam pecuniam, quam, ut praemittitur, domino eorum deferebant, scilicet centum libras, ab eis abstulisset, insuper equos eorum et vestimenta. Super quo vestrae discretionis amicitiam praesentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo praesente

Matheus de Capulna, unus iudicum quatuor et *Andreas de Chuchak* officialis noster *de Wizkelet* sciant et inquirent omnimodam de praemissis veritatem; et post haec, prout veritas ipsis constiterit praemissorum, nobis vestri gratia amicabiliter rescribatis. Datum feria quarta proxima post dominicam reminiscere, anno domini MCCCXLmo nono.

Pecsétje már hiányzik. Eredetije a pozsonyi káptalan országos levéltárában. Capsa 66., fasc. 1. nr. 2. alatt.

* * *

Azon felette számos külföldiek közé, kik I. Károly királyunk alatt († 1342) hazánkban szolgálatot kerestek, itt földbirtokot szereztek és hosszabb vagy rövidebb ideig virágzott családokat alapítottak: bizonyos Csenyek nevű cseh ember is tartozik.

Csehországban ezen név, Čenek alakban, még most is elég divó. Hazai okiratainkban a következő alakjai szerepelnek: Chenyg, Chenyk, Chenik, Chenich, Chenig, Chenck, Chenek, de fenti Csenyek atyjának nevét egyetlen egyszer sem találtam. Igaz ugyan, hogy a győri káptalannak 1318-ban kelt egyik oklevelében azt találjuk, hogy Erkubes fia Chenych és ennek rokona (proximus) Artholf fia Vörös Mátyás az Ikva mentén Sopronmegyében feküdt Petri nevű helység társbirtokosai voltak; ¹⁾ de merem állítani, hogy jelen esetben a cseh Csenyekről nem lehet szó. Igaz ugyan, hogy fiai — mint ezt majd alább látjuk — egyik sopronmegyei birtokossal összeköttetésben állnak, de mi ezen család sopronmegyei birtokait nem ismerjük és Erkubes kétségkívül ferdített név.²⁾

Hogy melyik évben telepedett le Csenyek Magyarországon és mily érdemeket szerzett itt magának erről a róla szóló felette számos okiratok mit sem árulnak el, annál többet tudnak azonban a részére kelt adományozásokról.

Ezen adományoknak egyik legrégebbje az, melynek erejével a Veszprémmegyében fekvő *Ugod* nevű várat és tartozékait, mely valamikor a Csák nemzetség egyik ágának kezén volt, megkapta. 1325-ben ez irányban újabb királyi intézkedés történt, melynek értelmében Csenyek már mint *Ugod* birtokosa a Csák

¹⁾ Fejér, VIII. 2. 153.

²⁾ Ennek »Erkules«-nek kell hangzania. Ezen név, mely nem más mint Herkulesz, régebb okiratainkban oly ritkán fordul elő, hogy csak egyetlen egy esetét ismerem. 1217-ben t. i. Hercules (Ercules is) a vasvári prépost (Sopronmegyei Oklevéltár, I. 7., Wenzel, VI. 385.). Miután ez sopronmegyei birtokos, több mint valószínű, hogy fentebbi Petri-falubeli Chenych ezen prépost családjából származik, mert a prépost összes rokonnai (közülök Péter fia Pózsa is) az akkor Sopronmegyében feküdt Ilmiczen birtokoltak.

nemzetség ezen ágának vasmegyei birtokaiba be lett iktatva. Abaújvár- és Hevesmegyében is kapott birtokokat, pl. Sirok várát, Bura, Bacsanád, Szenes, Ida, Újfalú, Litéri nevű helységeket, melyek azelőtt az Aba nemzetség egyik ágának kezében voltak. Végre találjuk, hogy a telhetetlen férfiú Héder nb. Güssingi Iván vasmegyei birtokait, Peresztetgfő, Hosszúperesztet, Kaptásperesztet és Tuskánd-ot megkapta.¹⁾

A régebbi okiratokban többnyire mint magister Chenig bohemus, strenuus fidelis et familiaris aulae nostrae miles szerepel, a későbbiekben többnyire már *Chenig de Ugod*. A XIV. század negyvenes éveiben már azon bizottságok tagja, melyek a korona-birtokokhoz tartozó várak és várjobbágyok viszonyainak vizsgálatával meg voltak bízva, de hogy valamely országos hivatalt viselt volna, arról 1344 febr. 18-áig nincs tudomásunk. Ezen napon azonban hasonló ügyben közreműködve, mint Comes Vespriemienis, tehát Veszprémmegye főispánja« szerepel; ²⁾ erre pedig a következő megjegyezni valóm van.

Fenti okirat szerint Csenyekünk — mert véleményem szerint csak ő róla lehet itt szó — 1349 márcz. 11-én vöröskői várnagy volt. De van még egy másik kiadatlan oklevél, melynek erejével Ludány nb. Czabaji Fülöpp, Pozsonymegye alispánja és Dévény várnagya 1340 márcz. 16-án bizonyos pozsonymegyei birtokügyben fogott bírákat nevez és *ezen sorában magister Chenyk mint vöröskői várnagy* is szerepel (eredetije szintén a pozsonyi káptalan levéltárában őriztetik). Látjuk tehát, hogy Csenyek 1340 márcz. 16-án és 1349 márcz. 11-én vöröskői várnagy és így feltehető, hogy ezen minőségben a nevezett időközben félbeszakítás nélkül működött. Kérdés azonban, hogy melyik Vöröskővel van itt dolgunk.

Van egy Vöröskő nevű helység Trencsénmegye puchói járásában, melyet a tótok Cservenikamen, a németek Rothenstein-nak neveznek; de van ezenkívül Pozsonymegye szemeczi járásában egy Vöröskő, németül Bibersburg nevű pusztája és egy régi vár romja. 1296-ban találjuk,³⁾ hogy Devecseri Márton alországbíró a Pozsonymegyében fekvő *Vöröskő* vár azon részét, mely Tiborc comes fia Tamásnak peresztetése útján reá szállt, Cseszte, Újfalú, Dombó, *Vista*, Kisfalú, Kossolna, Torcha, Keresztúr, Latkfalva, Hosszúfalva, Zubuh (a ferdített *Szuha*), Diós, Kethena és Körtvélyes falvakkal Trencsén Máténak eladta.

¹⁾ Anjoukori Okmánytár, II. 583. III. 103. 198. IV. 58. V. 102. Fejér, VIII. 2. 153. VIII. 3. 579. 670. VIII. 4. 608. VIII. 5. 209. 232. Hazai Okmánytár, I. 137. 144. Sopr. Oklevéltár I. 162.

²⁾ Tkalčić, Mon. Civ. Zagr., I. 169.

³⁾ Fejér, VI. 2. 45.

Ezzel egyetértőleg találjuk Pozsonymegyében Modor mellett 1357 ápr. 19-én a *castrum Vereskw-t*.¹⁾ Ugyanakkor említik a Modor melletti *Vysta* nevű falut is, mely nem más, mint a szempczi járásban még most is létező *Vistuk* (mely éppen úgy mint a vöröskői puszta az ugyanazon járásban fekvő Cseszte mellett van), Bahun pedig nem más mint a szintén ezen járásban fekvő *Báhony*, melynek földesurát, *Pap Jánost*, 1342 aug. 19-én és 1352 nov. 8-án említik.²⁾ Így tehát kétségtelen, hogy Csenyek a pozsonymegyei *Vöröskő*-nek volt a várnagya.³⁾ Már most igaz ugyan, hogy ezen állás nem akadályozhatta volna őt abban, hogy Veszprémmegye főispánságát elfogadja, de tudjuk, hogy Veszprémmegye főispánja 1330 máj. 15-én, 1336 máj. 8-án, 1340 márcz. 11-én és 1352 jul. 3-án Osl nb. Domonkos volt és így majdnem bizonyos, hogy 1344-ben is az, mely esetben a »comes Vesprimiensis« Csenyekre nézve csak azt jelentené, hogy ő »Veszprémmegyebeli comes«, a mivel azonban az ügyet nem akarjuk eldöntöttnek kimondani.

1346 kezdetén Csenyekünk Strehlitz Albert herczeggel, Pécz nb. Vörös Tamással és Jakab nevű bácsi préposttal együttesen tagja azon követségnek, melyet I. Lajos király VI. Kelemen pápához menesztett és ez alkalommal egyik pápai okiratban mint »Chenotonus Wgut comes« szerepel. Erre megkapja 1347-ben a Vas megyében fekvő Szovajk és Gecsen nevű birtokokat.⁴⁾ Halála évét nem ismerjük, de most már tudjuk, hogy 1349 márcz. 11-én még élt.

Neje nevét sem ismerjük, csak azt tudjuk, hogy özvegye 1370 okt. 11-én még élt.⁵⁾

Három fia volt: János, István és Péter.

István papi pályára lépett. Hémfői Benedek Pilismegye főispánja 1359 máj. 18-án VI. Incze pápát arra kéri, hogy »Chemlei István« nevű veszprémi kanonoknak egy üresedésbe jött győri egyházmegyei javadalmat fentartsa,⁶⁾ a mit a pápa meg is tett. Azon kétségkívül élénk összeköttetéseknel fogva, melyek a Veszprémmegyében birtokolt Hémfői Benedek és Csenyek családja között léteztek, biztosra veendő, hogy a pápai okiratban előforduló »Chemlei« csak ferdtítés és hogy alatta Csenyek, illetőleg

1) Anjoukori Okmánytár, VI. 558.

2) Ugyanott IV. 252. V. 626. (1352-ben pozsonymegyei szolgabíró.)

3) 1324. szept. 30-án Rendveji Fekete Dénes (barsmegyei ember) vöröskői várnagy, de nem tudjuk, vajjon ezen Vöröskő alatt a pozsonymegyei értendő-e.

4) Anjoukori Okmánytár, V. 155.

5) Bakonybéli Okirattár, I. 335. 387.

6) Monum. Romana episcop. Vespr. II. 183.

Csenyek fia István értendő. Okirati világosságban azonban csak 1364 okt. 18-án látjuk őt mint vasvári prépostot és akkor »Stephanus filius magistri Chenyg domini de vgud« néven szerepel.¹⁾ E minőségben még 1381-ben is működik és miután 1383-ban már bizonyos Mihály a vasvári prépost, valószínűnek vesszük, hogy Istvánunk 1383 előtt meghalt.

János 1352 decz. 12-én tűnik fel, midőn Lajos király kijelenti, hogy a Veszprémmegyében fekvő Somlyó nevű várt Chenek fia Jánostól elveszi és összes jogaival és tartozékai-
val Hémfői Benedeknek adományozza.²⁾ Hogy mi indította a királyt erre, nem tudjuk. 1358-ban ezen Jánost atyjával és fivéreivel együttesen még említik,³⁾ de 1360-ban már csak fivéreit említik, a miből következtethető, hogy akkor már nem élt. Az is valószínű, hogy János atyai örökségével nem igen tudott gazdálkodni, mert 1377 febr. 1-én János fia Ugodi Péter a Buzád—Hahót nb. Alsólendvaiak szolgálatában urai nevében egy ezekre vonatkozó ügyben működik.⁴⁾ Lehet ez esetleg egy más Ugod-beli ember is, de a nagyobb valószínűség arról tanuskodik, hogy Csenyek unokájával van dolgunk.

1360 febr. 6-án bizonyítja a győri káptalan, hogy Bána nb. Pinnyei István, sopronmegyei ember, a Veszprémmegyében fekvő Béb nevű birtokát néhai Csenyek mester fiainak: István és Ugodi Péter mestereknek 15 évre elzálogosította; ⁵⁾ ebből is látható, hogy János — ha akkor még élt — a család vagyonszerzéseiben nem vett részt.

Péter csak mint birtokos szerepel.

1373-ban »Csenyek fia: Koloni Péter« néven említik; e Kolon akkor zalamegyei helység (ma már csak puszta), melyet már 1333-ban Csenyek kezén találunk.⁶⁾ 1378-ban Péter a bakonybéli apáttal pereskedik és akkor még mindig számos birtok ura.⁷⁾ 1398-ban azonban már Dorozsma nb. Garai János a tulajdono-

¹⁾ Hazai Oklevéltár, 273.

²⁾ Anjoukori Okmánytár, V. 632.

³⁾ Békefi, Zirczi apátság tört. I. 19.

⁴⁾ Fejér, IX. 5. 185.

⁵⁾ Sopronm. Oklevéltár, I. 321.

⁶⁾ Zalam. Oklevéltár, II. 83. 85. Csánki, II. 21. 166.

⁷⁾ Az erre vonatkozó még kiadatlan okiratból a következőt emelem ki: »Lodovico regi Hungariae conventus monasterii S. Martini de s. monte Pannonie pro Paulo abbate de Beel et conventu loci eiusdem. Ad inquisitionem transmissimus unacum Benedicto litterato de Tarian homine regio religiosum fratrem Dominicum sacerdotem ex nobis, qui retulerunt, quod sabbato proximo ante festum B. Jacobi apostoli (= 1378 julius 24-e.) nunc preterito in comitatu Vesprimiensi a nobilibus et ignobilibus hanc comperissent veritatem: quod magister Petrus filius Chenyk de Vgud cum Michaele filio Mathyus de Beche servitore suo, qui etiam Michael tertio-

suk és úgy látszik, hogy e birtokok Garai Jób haláláig e család kezén maradtak.

Péter csak egy *Angelika* nevű leányt hagyott maga után, ki 1406-ban mint Pécz nb. Marczali István özvegye saját, úgy mint Miklós nevű fiának nevében Ugodvárra igényeket támasztott, mert azt állította, hogy őt a király ezen várra vonatkozólag fűsította; annak nyomát azonban, hogy igényeit kielégítették volna, nem találjuk. 1494-ben Ugodvár Szapolyai István kezén van.¹⁾ Marczali István, Angelika férje, 1395-ben merül fel; egyetlen fia Miklós 1404-ben említettik és meghal 1425-ben fiörökös hátrahagyása nélkül.

Az eddigiek alapján megkapjuk tehát a következő nemzedék-rendi töredéket:

Ugodi Csenyek, 1328—1349.

1340 és 1349-ben a pozsonymegyei Vöröskő várnagya.

Neje: 1370.

<i>János, 1352—1358.</i>	<i>István, 1359—1381.</i>	<i>Péter, 1360—1378.</i>
(?) <i>Péter, 1377.</i>	vasvári prépost.	<i>Angelika, 1406.</i>
		férje: Pécz nb. Marczali István, † 1406. előtt.

Látjuk tehát, hogy Csenyeknek Magyarországon viselt dolgai meglehetősen ismereteseek, de hogy Magyarországra történt bevándorlása előtt lezajlott pályájáról hazai forrásunkban mitsem találunk. Valószínűnek látszik, hogy a cseh kutató ezen Csenyek-re vonatkozólag hazai kútfőiben egyet-mást találhatna.

XXII.

1354 nyarán.

A pozsonyi káptalan bizonyítja, hogy az alább nevezett Felsőszászok Alszász nevű birtokukat Gutkeled nb. Lotárd unokáinak előörökítették.

Universis christi fidelibus praesens scriptum inspecturis

die festi Penthecostes (= 1378 jun. 8-a) cum suis complicitibus Stephanum de Teuel famulum abbatis in nemore prope castrum Vgud verberasset, contra abbatem, si ad reambulationem metalem inter abbatem et prefatum Michaelem accederet, in ipsius abbatis et suorum necis et laesionum pericula conspirasset; magister Johannes filius Thome de Seguar (= Essegvár) reambulationi tamquam specialis commetaneus interesse renunciasset, quia magister Petrus intenderet discrimina gravia personarum exercere. Datum sexto die inquisitionis 1378 (A szentmártoni levéltárban Capsa LIII. F. alatt.). Dr. Erdélyi László úr szíves közlése.

¹⁾ Csánki III. 212. 255. Az Angelika követeléséről szóló okirat az Országos Levéltárban DL. 12844. sz. a. őriztetik.

capitulum ecclesiae posoniensis salutem in salutis largitore. Ad universorum notitiam, tam praesentium quam futurorum harum serie volumus pervenire, quod nobiles viri *Petrus filius Johannis, Martinus filius Symonis et Petrus filius Andreae ac alter Petrus filius Finta, item Dominicus filius Endre, Petrus filius Pauli, Johannes filius Jacobi generationis Waras, item Mykch filius Jacobi, Blasius filius Chule, Andre filius Thomae, Nicolaus filius Jacobi et alter Nicolaus filius Blasii, Paulus filius Petri, Michael filius Guda et alter Mych filius Johannis, item Mich filius Jacobi et domina Sebe relicta Nicolai filii Thomae ac Paulus filius Wolker generationis Nolcha de Fylzaz* ad nostram personaliter adientes praesentiam, duas partes seu possessionarias portiones ipsorum in possessione *Alzaz* ipsos jure hereditario contingentes in Chollokouz in vicinitate possessionum magistrorum *Omodei, Lothardy, Nicolai et Stephani filiorum Johannis filii Lothardy generationis Guthkeled Warkun et Beus* existentes sub antiquis metis et terminis ac limitationibus, quibus ipsi et praedecessores ipsorum actenus tenuerunt, habuerunt et possiderunt, praenominatis magistris *Omodeo, Lothardo, Stephano et Nicolao* filiis praedicti *Johannis filii Lothardy* et eorum heredibus heredumque suorum successoribus pro quatuordecim marcis latorum denariorum viennensium, marcam quamlibet cum decem pensis computatis plene ab eisdem coram nobis habitis et receptis vendiderunt, tradiderunt et donaverunt perpetuo et irrevocabiliter possidentam, tenendam pariter et habendam in filios filiorum suorum et heredes, tali obligatione mediante, quod si qui praefatos filios *Johannis filii Lothardi* ratione duae partis dictae possessionis *Alzaz* temporis in processu quoquimodo molestare et aggravare niterentur, extunc praenotati nobiles et eorum heredes filios *Johannis* et posteritates ipsorum tenebuntur expedire propriis eorum laboribus et expensis. In cuius rei venditionis et emptionis (memoriam) praesentes litteras nostras privilegiales eisdem concessimus appensione pendentis sigilli nostri autentici consignatas. Dat . . . Jacobi apostoli. Anno domini MCCCL-mo quarto.

Hártya ; a fekete viaszos pecsét vörös-ibolya színű selymen függ. Eredetije a pozsonyi káptalan országos levéltárában Capsa 14. fasc. 1. nr. 4. alatt.

* * *

Az itt szereplő *Nolcha* nemzetséget mindeddig csak az Anjoukori okmánytár II. 223. lapján olvasható 1325. évi okiratból ismerjük. Közleményünk tehát erre vonatkozó ismereteinket jóval szaporítja. A *Nolcha* névre megjegyzendőnek tartom, hogy ez személynév és miután 1325-ben látjuk, hogy a Szászi-családbeliek

a Nolcha, Waras és Pudwr nemzetség tagjai, azon véleménynek merek kifejezést adni, hogy itt tulajdonképen csak egy és ugyanazon, névleg ismeretlen, nemzetségről van szó és Nolcha, Waras és Pudwr csak az ezen közös nemzetségből kifakadt ágak lehettek.

Az itt szereplő Lotárd unokái a várkonyi és bósi Amadé család ősei.

XXIII.

1365 Avignon, júl. 20.

Öregebb Erzsébet magyar királyné folyamodványa V. Orbán pápához, hogy Vasvári Mihálynak egy egri egyházmegyei javadalmat adjon.

Supplicat s(anctitati) V(estrae) devota sanctae matris ecclesiae filia E(lisabeth) senior regina Hungariae, quatenus in persona dilecti sui *Michaelis Martini de Castro ferreo* canonici ecclesiae Agriensis, praebendati suae capellae clerici ac thesaurarii registratoris gratiam faciendam specialem collationem, provisionem auctoritate ordinaria eidem factam de canonicatu et praebenda eiusdem ecclesiae Agriensis, cuius taxa summam XVIII. marcharum argenti non excedunt, tunc vacantem per liberam resignationem reverendi in Christo patris domini *Demetrii nunc episcopi Sirmiensis, olim vero praeposito dictae ecclesiae Agriensis et canonici praebendati* pure et simpliciter manibus ordinariis facta antequam ad dictum episcopatum promoveretur, etiam si alias canonicatus et praebenda huiusmodi fuerint generaliter vel specialiter reservatae aut eorum collatio ad sedem apostolicam sit quomodolibet devoluta ex certa scientia dignemini confirmare, cum omnibus non obstantibus et clausulis oportunitis ac executoriis ut in forma. Fiat B. Sine alia lectione. Fiat B.

Dat. Avinione duodecimo Kalend. Julii Anno tertio.

Reg. Supplicat. ad Urbanum V. Ann. I. Tom. 41. Fol. 100.

* * *

Az itt említett szerémi püspök nem más mint Péter fia Demeter, a későbbi bíboros és esztergami érsek, kinek családi hovatarozandóságát még mindig nem ismerjük.

XXIV.

1378 máj. 23.

A titeli káptalan bizonyítja, hogy Szedecsi Pál Pobdon levő birtokát Pobdi Györgynek és Miklósnak eladta.

Capitulum ecclesiae Tytuliensis omnibus christi fidelibus praesens scriptum inspecturis salutem in salutis largitore. Quum,

ne rerum gestarum series oblivionis titulo obscuretur, sagax praecedentium discretio adinvenit, ut ea, quae firmitatem appetunt scripturarum patrocínio roborentur, proinde ad universorum tam praesentium quam futurorum notitiam harum serie litterarum volumus pervenire, quod *Paulus filius Andreae filii Alberti de Zedech* ab una parte, vero ex altera *Georgius filius Petri de pobd* in sua nec non *Nicolai filii Gregorii de Zenthleluk* consobrini sui personis coram nobis personaliter constituti, per eundem Paulum filium Andreae ministerio vivae vocis spontanea voluntate propositum extitit pariter et relatam, quod ipse portionem suam possessionariam in praedicta possessione pobd vocata existentem, hereditarie sibi a praetacto Alberto avo suo devenientem cum omnibus suis utilitatibus videlicet insulis, pratis, piscinis, terris arabilibus ac aliis quibuslibet pertinentiis annotatis Georgio filio Petri et Nicolao filio Gregorii ac per ipsos eorum successoribus jure perpetuo et irrevocabiliter possidendam, tenendam pariter et habendam ducentis florenis denarorum, florenum quemlibet per centum denarios computando vendidisse imo vendidit coram nobis. In cuius rei memoriam perpetuam firmitatem ad petitionem partium praemissarum praesentes concessimus litteras nostras privilegiales pendentis et autentici sigilli nostri munimine roboratas ac alphabeto more solito per medium intercisas. Datum secundo die festi beate Elenae reginae Anno domini Mmo cccmo lxxmo Octavo, venerabili in Christo patre domino Petro de Vermô sanctae Mariae immaculatae diacono cardinali praeposito praedictae ecclesiae nostrae Tytuliensis in curia romana residente, praesentibus vero viris discretis et honestis Johanne lectore, Bartholomaeo cantore, Nicolao custode ceterisque canonicis regi famulantibus sempiterno.

A pecsétnek már csak vörös selyemzsinórja van. Eredetije a pókatelki Kondé-család levéltárában.

* * *

Zedech vagy *Szedecs* 1494-ben mint temesmegyei helység ismeretes; *Pobd* az ugyanazon megyebeli mai Bobda; *Szentlélek* pedig valószínűleg Kevemegyében feküdt.¹⁾ A Mene nb. Papdi-családról lásd a Turul 1902. évf. 136-ik lapján mondottakat; megjegyzendő azonban, hogy az ismert Mene-nb. Bobdaiak sorában fentebbi Györgyöt nem találjuk. Szentléleki Miklós kétségkívül ezen György nővérének a fia.

Az oklevélre két megjegyzésünk van:

1. Knauz, ki ezen okiratot másolta, olvasási hibát követett el, a mennyiben szerinte »Petrus de Vermô sanctae Mariae

¹⁾ Csánki II. 63. 86.

immaculatae diaconus cardinalis« 1378-ban a titeli prépost. Ily nevű és ily című bíborost nem ismernek a rendelkezésemre álló kútfők. De van egy francia származású Petrus de *Véruche* nevű »sanctae Mariae in Via lata diaconus cardinalis«, ki 1371-ben bíboros lett és 1403-ban meghalt; ez kétségkívül a titeli prépost.

2. Az oklevelet a pókatelki Kondé-család őrzi s így nagyon természetes azon kérdés: hogy került ezen Temes- és Torontál-megyére vonatkozó okirat a pozsonymegyei Kondé-család levéltárába? — A rendelkezésemre álló források erre csak homályos felvilágosítást adnak:

1436. okt. 1-én a pozsonyi káptalan előtt a következő felek jelennek meg:

a) Nicolaus Zomor dictus filius Johannis de Pokatheleke sua et Francisci fratris sui carnalis et Johannis, Ladislai et Barnabae filiorum suorum in personis, quorum onera ipse recepit, ab una, parte vero ex altera

b) Ladislaus filius alterius Johannis Fekethe dicti de eadem Pokatheleke pro se personaliter et Petro fratre suo uterino cum nostris ac

c) Paulo, Emerico et Simone scilicet fratribus similiter suis uterinis cum religiosi conventus monasterii sancti Benedicti de juxta Gron, nen non

d) Thoma filio Emerici simili modo *Fekethe dicti de papd* cum honorabilis capituli Czanadiensis litteris procuratoriis. — Mindezek egyezkednek a Pozsonymegyében fekvő *Thewkes* (= *Tőkés*), *Odwarnok* (= *Udvarnok*), *Vyfalw aut etiam Zolgagewr* (*Újfalv*, = *Szolgagyőr*) és *Szentmihály* nevű birtokok ügyében (Kondé-levéltár).

Tudvalevő dolog, hogy a pókatelki Kondé-család a Bána nemzetség egyik hajtása (v. ö. Turul 1904. évf. 34—35.) s hogy ezen családból két fővonal ágazott ki: a Szomor és a Fekete nevű. A személyek következő genealogiai összeköttetésben állanak egymással:

Bána nb. Szomor 1293—1303.

Rédei és Gönyői Miklós 1324—1354, a pókatelki Kondé-család egyenes őse.				
János 1379—1384. a Szomor-ág őse.		Tamás 1379—1384.	Jakab 1379—1384. a Fekete-ág őse.	
Szomor Miklós 1416—1459.		Ferenc 1416—1459.	Imre 1404—1419.	Fekete János 1416 1397 † 1423. el. ~ Beládi Anna 1423.
János 1436.	László 1436—1459.	Barnabás 1436—1459.	Gáspár 1459.	Papdi Tamás 1430—1436.
Péter 1419—1437.	László 1419—1464.	Pál 1423—1446.	Imre 1423—1470.	Simon 1423—1464

Ezek folytatják a családot és köztük szerepel Imre 1470-ben legelőször mint »Kondé«. Tamás valószínűleg anyai ágon állt rokonságban a temesmegyei Papdiakkal és a legnagyobb valószínűség szerint papdi birtokrésze után felvette egy időre a Papdi nevet.

XXV.

1396 Bazin, júl 16.

Bazini György és Miklós kijelentik, hogy a pozsonyi káptalan pénztárában letéteményezett összeget kivették és annak rendje szerint felhasználták.

Nos comites Georgius et Nicolaus filii Nicolai filii Sebes de Bozin memoriae commendantes tenore praesentium significamus quibus expedit universis, quod nos centum marcas et centum libras denariorum wyennensium juxta adjudicationem excellentissimi principis domini nostri Sigismundi dei gratia illustris regis Hungariae pro redemptione medietatis *Chaturtek* et suarum pertinentiarum, pro comitibus *Temmel* et *Petro filiis comitis Petri* et altero *Temmel filio Johannis filii praedicti comitis Petri de Zenthgyurg* in conservatorio honorabilis capituli ecclesiae Poseniensis depositas et eadem pecuniae propter decimam partem ipsum capitulum in eisdem juxta regni consuetudinem ab antiquo approbatam concernentes eandemque decimam partem per eosdem comites *Temmel* et *Petrum* et alterum *Temmel* de eisdem ipsi capitulo dare recusantibus, in eodem conservatorio diutius repositae et conservatae extitissent; nunc vero praedictas centum marcas et centum libras denariorum wyennensium cum illis, quorum sub sigillis reclusae existerant, sub impressionibus eorundem sigillorum, de dicto conservatorio praefati capituli Poseniensis integraliter recepimus et easdem praedictis comitibus *Temmel*, *Petro* et altero *Temmel* assignavimus. Quapropter annotatum capitulum Poseniense praetextu conservationis et restitutionis praescriptarum centum marcarum et centum librarum denariorum wyennensium ab omnibus impetitoribus et signanter ab annotatis comitibus *Temmel*, *Petro* et altero *Temmel* promittimus expedire, immo promittimus expedire (így!) et defensare coram quovis iudice regni propriis nostris laboribus et expensis vigore praesentium litterarum nostrarum mediante. In quorum testimonium praesentibus sigilla nostra sunt appressa. Datum in castro nostro Bozin die dominica proxima post festum b(eatae) Margarethae virginis et martyris, anno domini M^oCCC^omo nonagesimo sexto.

Hártya. A szöveg alatt zöld viaszpecsét van, melynek kör-

irata le van törve ; czímerképe : hatágú csillag. Eredetije a pozsonyi káptalan országos levéltárában, Capsa 28. fasc. 2. nr. 52. alatt.

* * *

Mindenek előtt megjegyzendő, hogy az egyik filiatio téves. Ifj. Temmel atyja tényleg János, ki Péternek a fia, de nem az öreg Temmelnek testvére, mert erről az erre vonatkozó számos okiratok mit sem tudnak. *Ezen János öreg. Temmel atyjának a testvére*, a mint ezt alább stemma bizonyítja.

»Temmel« a német »Thomas« (= Tamás) kicsinyítője és »Thömmel«-nek ejtendő ki. Okirataink Temlin, Templin-je pedig magyarosan Tömlény-nek hangzik.

Családtörténelmileg érdekes, hogy fj. Temmel az öregebbel itt egyidejűleg szerepel, a mi a kettejükre vonatkozó eddig elfogadott ismereteinkre teljesen új világosságot vet. Támogatja ezt a következő kiadatlan regesta is.

Öreg. Temmel, ki újvári várnagy, kir. kincstartó, dalmát-horvát bán, a zsidók országos bírása és kir. országbíró volt, eddigi ismereteink szerint ifj. Temmelnek az atyja. Most már ismerjük a helyes tényállást. — Garai Miklós nádor a pozsonyi káptalan egyrésztől, Szentgyörgyi Péter fiai öreg. Temmel és Péter valamint János fia ifj. Temmel között folyó pör alkalmával 1405 szept. 6-án a káptalan megesketését rendeli el. Indokolásában előadja, hogy a Szentgyörgyieknek 1400 jan. 13-án kellett volna Böbék Detre nádor előtt megjelenniök, de meg nem jelentek, mire ezen nádor új határnapot adott. Aztán folytatja : »interim-que ipso honore palatinatus ab ipso domino Detrico alienato et nobis dato, prius annotatum Themlinum juniorem ad octavas festi b(eati) Georgii (= máj. 1.) *proxime praeteritas* et tandem praefatum magistrum Petrum nostram in praesentiam, *medioque tempore utrisque Temel ab hac luce decentibus* ad praesentes octavas festi b(eati) Jacobi apostoli (= aug. 1.), ad quas praemissam causam inter annonatum capitulum agens et praedictos *Eberhardum et Martinum, in quos praesens causa mortuo ipso Themplino juniore extitit redacta* prorogamus«. Az itt említett nádor-változás 1402 második felében történt meg és így világos, hogy Garai Miklós nádor az »imént elmúlt« május elseje és a »jelenlegi« augusztus elseje alatt, melyről 1405 szept. 6-ikán kiállított oklevélben szól, csak az ezen évnek megfelelő két napot érthette. Mindkét Tömlény tehát 1405 első felében meghalt. (Eredetije a pozsonyi káptalan magánlevéltárában, Capsa C, fasc. 1. nr. 14. alatt).

A nemzedékrendi összefüggés pedig a következő :

Hontpázmán nb. Szentgyörgyi és Bazini II. Abrahám.

<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="text-align: center; width: 45%;"> <i>I. Péter,</i> a szentgyörgyi ág alapítója </div> <div style="text-align: center; width: 45%;"> <i>II. Sebes,</i> a bazini ág alapítója </div> </div>					
<i>II. Péter</i>		<i>II. János</i>		<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="text-align: center; width: 45%;"> <i>I. János</i> </div> <div style="text-align: center; width: 45%;"> <i>I. Miklós</i> </div> </div>	
<i>öreg. Tömlény</i> † 1405.	<i>III. Péter</i> 1405 skk.	<i>Ij. Tömlény</i> † 1405	<i>II. Pál</i> 1391	<i>I. György</i> 1396.	<i>II. Miklós</i> 1396.
			<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="text-align: center;"> <i>Márton</i> 1405—1416. </div> <div style="text-align: center;"> <i>Éberhard.</i> 1405—1416. </div> </div>		
<i>IV. Péter</i>		<i>Kozma</i>		<i>László</i>	
1406.		1406—1416.		1406—1416.	

XXVI.

1417 Buda, máj. 5.

Zsigmond király előtt a pókatelki Kondé családbeliek a Bazini grófok által birtokaikon elkövetett garázdálkodások ellen tiltakoznak.

Nos Sigismundus dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungariae, Croatiae etc. rex memoriae commendamus, quod *Nicolaus filius Johannis de Pokathelek* in sua ac *Emerici et Johannis filiorum Jacobi et Francisci filii alterius Johannis de eadem* personaliter ad nostram veniendo praesentiam magnificos *Georgium Groff et Nicolaum fratrem ejusdem ac Petrum filium ipsius Georgii* nec non *Georgium filium dicti Nicolai de eadem Bozyn*, item magistrum *Juga castellanum de Semtee* nec non *Dominicum Wasaruth, Joannem Zemeé, Ladislaum Hyuegh, Petrum Chakaya, Georgium Matho, Johannem Husweth, Sebastianum Torkos* et alios in . . . et *Wezeken ac Zeley* jobagiones residentes ac cunctos alios assucessione (így!) et occupatione quarumdam silvarum in *Syal* et *Aranykew* vocatarum, nec non terrarum, pratorum, piscinarum et quarumlibet utilitatum ad possessionem *Thewkes alio nomine Nagziket* ipsorum nobilium de *Pokatelek* pertinentium intra metas ejusdem existentium fructuumque ac utilitatum perceptione seu percipifactione factis vel fiendis prohibuit contradicendo et contradixit inhibendo publice coram nobis harum litterarum nostrarum testimonio mediante. Datum Budae feria quarta proxima post festum beatorum Philippi et Jacobi apostolorum anno domini millesimo quadringentesimo decimo septimo.

A pókatelki Kondé-család levéltárában.

* * *

Az itt szereplő Kondé- és Bazini-családbeliekkel már találkoztunk. — Semtee a nyitrai megyei *Sempte*; Juga nevű várnagya valószínűleg lengyel származású ember. Wezeken minden valószínűség szerint a pozsony megyei külső járásban fekvő *Vezekény*; Zeley a legnagyobb valószínűség szerint az ugyanott levő (Alsó- és Felső-) *Szeli*. Syal talán a pozsony megyei alsó-csallóközi járásban fekvő *Süly*; Aranykő e néven mint község ma ismeretlen. Az ugyanabban a járásban fekvő *Tókés* első nyomát (=Thewkes) Pozsony megye legújabb monográfiája szerint (123-ik old.) csak az 1553-iki portális összeírásban találjuk; közleményünknek tehát ez is az érdeme, hogy első nyomára már 1417-ben vezet, a midőn *másként Nagysziget*-nek is nevezték.

XXVII.

1437 jun. 8.

A Marótiak átíratják a XIV. sz. okiratot.

Nos capitulum ecclesiae Quinqueecclesiensis memoriae commendamus, quod *Johannes filius Stephani de Maroth* in sua ac *Nicolai fratris sui carnalis* personis ad nostram veniens praesentiam exhibuisset praesentavit nobis quasdam litteras nostras patentes confectas tenoris infrascripti, petens nos debita cum instantia, ut easdem in formam litterarum nostrarum similiter patentium de verbo ad verbum transscribi, transsummi et praesentibus inseri faciendo sibi et dicto Nicolao fratri suo dare et concedere dignaremur ad cautelam, quarum tenor per omnia talis est:

Következik a XIV. sz. oklevél. Azután így folytatja:

Nos itaque justis utputa et juri consonis petitionibus praeferti (így!) *Johannis filii Stephani* favorabiliter inclinati, praemissas litteras nostras patentes in formam praesentium litterarum nostrarum similiter patentium de verbo ad verbum transscribi, transsummi et praesentibus inseri facientes eidem *Johanni* et dicto *Nicolao* fratri suo duximus concedendas communi justitia suadente. Datum sabbato proximo ante festum beati *Barnabae* apostoli anno domini Millesimo quadringentesimo tricesimo septimo.

Knauz hátrahagyott irataiból.

* * *

A Gutkeled nb. hírneves Maróti-család nemzedékrendi tábláját nem tudjuk összefüggőleg felállítani. A macsói báni hivatallal felruházott tagok közé egynéhány szórványosan említett

Marótiakat nem tudjuk beilleszteni. Tudjuk ugyan, hogy a Valkó-megyében feküdt Buják helység urai ezekkel egy és ugyanazon nemzetségből valók, de a kiágazást nem ismerjük.

Ilyen szórványos tagok pl. Maróti Ferencz (Frank) kir. testőr, Miklós és Zsigmond nevű fivérek, kik közül Ferencz 1433-ban a király kíséretében Rómában tartózkodik és a bujái templomára pápai kedvezményt kér.¹⁾ — Oklevelünk Maróti István fiait, Jánost és Miklóst mutatja be mint eddig ismeretlen személyeket, kik a Viszlóiaknak 1332-ben kötött osztálylevelét 1437-ben a pécsi káptalannal átíratják. Ebből biztosan következtethetjük, hogy Viszlónak ezen részei kezükben voltak. Maróti I. István (1275—1298) tudvalevőleg több fiút hagyott, de mi csak II. Mihály utódait ismerjük.

XXVIII.

1438 Buda, nov. 21.

Albert király előtt Hideghéti Jakab ügyvédekét vall.

Nos Albertus dei gratia Romanorum rex semper Augustus ac Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae etc. rex ac dux Austriae, memoriae commendamus per praesentes, quod fidelis noster *Jacobus filius Nicolai de Hydegheth castellanus castris Vysegradiensis* coram nobis personaliter constitutus, in omnibus causis suis et earum articulis per ipsum contra alios et per alios quospiam contra ipsum in quibuslibet causis coram quovis iudice et justitiario regni nostri ecclesiastico sive seculari a data praesentium per anni circulum motis vel movendis *Paulum filium Mychaelis de Csehy, Thomam filium Johannis, Stephanum Bwthya de Naghylka, Jacobum pind de Zaz, Michaelem filium Petri de Hydegheth, Emericum filium Ladislai de Borsa, Mychaelem de Rethe* fecit, constituit et ordinavit suos veros et legitimos procuratores, ratum et firmum se promittens habiturum, quidque per praedictos suos procuratores simul vel divisim exhibitores actum, factum seu procuratum fuerit in causis suis universis. Datum Budae feria sexta proxima ante festum beatae Katherinae virginis et martyris. Anno domini Mo CCCCo XXXo VIIIo.

Papiron. Az ép pecsét a papirra van nyomva. — Gyűjteményemben.

* * *

Hideghét Pozsonymegye felső-csallóközi járásában még most is létező helység, melynek első ismeretes birtokosai 1294 nov. 11-én szerepelnek. Hideghéti Jakab 1411-ben Zsigmond királytól festett czímerlevelet kap. Nem szenvedhet kétséget, hogy ezen

¹⁾ Turul 1893. évf. 6.

czímerlevélszerző fenti visegrádi várnagygyal azonos. 1439-ben Hideghéti »Dezső« Tamás fia Péter és hideghéti Dezső István fia Miklós szerepelnek, kik a pozsonyi káptalan előtt »Dezső« Tamás unokája Ilona (Gálházai vagy Csenkeszsúri Tamásné) ügyében tiltakoznak. Miklós képviselője: Réthei Gergely¹⁾.

Naghylka a pozsonymegyei *Nagy-Jóka*; *Zaz* = *Szász*; *Borsa* a pozsonyi járásban még most is van; *Réthe* pedig a szempcziben.

Ezen Jókai János fia Tamás 1455-ben is szerepel. (V. ö. Teleki, Hunyadiak kora X. 440.)

XXIX.

1498 jun. 14.

Pókatelki Kondé Jakab özvegye és leánya kijelentik a győri káptalan előtt, hogy rokonaik őket hitbéri és leánynegyedi követeléseikre nézve kielégítették.

Nos capitulum ecclesiae Jauriensis memoriae commendamus, quod nobiles dominae *Elena relicta condam Jacobi konde dicti de pokathelek et Dorothea filia eiusdem condam Jacobi consors Pauli Bekes de Felbewk* ad nostram personaliter venientes praesentiam sponte et libere sunt confessae in hunc modum, quod ipsa domina *Elena Christoforum et Michaelem filios condam Johannis similiter konde dicti de praedicta pokathelek* ipsorumque heredes de et super medietate dotis et rerum paraffernalium suarum, praefata autem domina *Dorothea* eosdem *Christoforum et Michaelem* ac eorum heredes similiter super medietate quartae puellaris seu juris quartaliti sui eisdem dominabus *Elenae et Dorotheae* de medietate universarum portionum possessionariarum praeallegati *condam Jacobi konde mariti ipsius dominae Elenae patris eiusdem dominae Dorotheae* in possessionibus *Pokathelek* praedicta, ac *Wdwarnok, Thewkes, Thwkarabany, Zolgagewr et Kyspathas* ac aliis juribus possessionariis dicti *condam Jacobi konde* in comitatu posoniensi ubivis existendo habitis et adiacentibus ex huius regni consvetudine provenire debentibus, receptis prius et levatis per ipsas dominas *Elenam et Dorotheam* pro omni solutione et satisfactione praedictarum medietatum dotis et rerum paraffernalium ac quartae puellaris ab eisdem Chritoforo et Michaele quinquaginta quinque florenis auri puri quitos et expeditos ac modis omnibus absolutos reddidissent et commisissent, imo reddiderunt et commiserunt coram nobis harum litterarum nostrarum vigore et testimonio mediante. Datum

¹⁾ Zichy-okmánytár VIII. 647. — Ezen Dezső-család őse minden alószínűség szerint azon Dezső, ki 1308 febr. 22-én a Hideghétiak sorában szerepel (Knauz II. 582.).

in festo sacratissimi corporis Christi Anno eiusdem millesimo quadingentesimo nonagesimo octauo.

A pókatelki Kondé-család levéltárában.

* * *

Oklevelünk családtörténelmi adatain kívül érdekes helyrajziakban is bővelkedik.

A *felböki Bekes*-család Komárommegyében volt; az *Alsó- és Felső-Bök* nevű pusztákat most is találjuk ezen megye csallóközi járásában. *Nagy- és Kis-Udvarnok* Pozsonymegye alsó csallóközi járásában fekszik. Ugyanott van Tókés; Thwkarabony helytelen; *Csukárabony*-nak kellene állnia és ez a mai *Sikabony*. Kispata e néven már nem létezik. A legérdekesebb azonban az, hogy a pozsonymegyei Alsó-Csallóközben 1498-ban *Szolgagyőr* nevű helység még fennállt. —

Szolgagyőr fekvését a következő kiadatlan oklevéltöredékből lehet meghatározni. Egy 1345 jun. 3-án kiállított oklevélben a következőt találjuk:

»quod nobiles viri *Fako* et *Andyeh filii Petri de Owgya* personaliter in praesentia memorati capituli posoniensis constituti, terram seu possessionem *Zolgageur* vocatam in *Challokuz intra terram Bukenkurthy* vocatam a parte inferiori jacentem, cui a meridie, ut dictum fuisset, terra *Enyud* vicinaretur, Petro filio *Mykonis de eadem Zolgageur* famulo suo, cujus etiam prius extitisset et toti nationi seu generationi eiusdem *Petri* prout prius ipsius *Petri* et ejus generationis extitisset et ad ejus hereditarios pertinuisset, licet in usum et potestatem ipsorum *Fakonis* et *Andyeh* magistrorum priori tempore quoquomodo vel titulo pervenisset, cum utilitatibus et pertinentiis ejusdem terrae seu possessionis *Zolgageur* universis quocumque nomine vocitatis irrevocabiliter jure perpetuo ad possidendum, semper tenendum prout et habendum pro ejusdem *Petri* fidelium famulatum meritoriis studiis, quibus sibi continuis temporibus indefesse studuisset complacere ex sui clementia liberali restituentiis resignassent et libere restituissent«. (Eredetije a pókatelki Kondé-család levéltárában.)

Szolgagyőr tehát a még most is az alsó-csallóközi járásban levő Kürt és az Enyed nevű puszta táján feküdt. Ezen Kürt valamikor Hontpázmán nb. II. Bökény (az öregebb Cseklésziek ágából) tulajdonát képezte, ki ezt leányának, Katalinnak adta. Ez nőül ment Olgyai Péterhez és így történt, hogy fiai *Fakó* (=Farkas) és *Andocs* (=András) ezt tőle örökölték. Mint látjuk, még 1345-ben Bökény nevű egykori uráról neveztetik.

Közli: DR. WERTNER MÓR.

MAGYAR ORSZÁGGYÜLÉSI EMLÉKEK.

I. Követutasítások.

1.

1604. január 26. Utasítás Szabolcs vármegyének a pozsonyi országgyűlésre küldött követe Madai Bekén János részére.

Instructio Comitatus de Zabolch legato ipsorum egregio Joanni Beken de Mada ad generalem universis statibus et ordinibus Regni Hungariae ad tertium diem mensis februarii Posonium indictam Diaetam expedito data et praesentata.

Elsőben azért, hogy ha valamiképpen az ő felsége gyűlésében az religio dolga felől lenne valami mentio, ő kegyelme az urak, szabad városok és vármegyék követeivel együtt oltalmazza és tueállja az religiót.

Másodszor mivel az ő felsége kamarája Kereky Jánosné és Zekel Jánosné asszonyinknak jószágokat az Magyar országnak régi törvénye és szokása ellen elfoglalta és birja, az mi követünk több követekkel egyetemben instálljon az országnak és ő felségének, hogy efféle jószágok azoknak kik tölle megfosztattak, megadassanak.

Item. Mivel hogy az 1602 esztendőbeli posonyi gyűlésben ő felsége az gratuitus labor szolgálattyanak az végházakhoz való limitatióját és elrendelését parancsolta volt meg ő felsége tanácsinak és az mely két szolgabíró járása ennek az vármegyének Maximilián császár urunk ő felsége idejében az országtul *Ecsed* építtésére rendeltetett volt, azt az ő felsége tanácsi *Ecsedtül* elválasztván rendelték *Kálló* építtésére. Miért hogy penig *Ecsed* vára az minémü helyen vagyon és minémü nagy épületekből áll *Báthori István* urunk ő nagysága erejével, józága ez háboruban elpusztulván, nem építtethetik, és félő, hogy valami nagy szükség avagy derék hadnak indulattya talállya, hogy annak veszedelmével ennek az földnek nagy része el ne vesszen, könyörögjön az mi követünk ő felségének és az Országnak, hogy ő felsége és az nemes ország az megirt *Zabolcs* vármegyének két szolgál-

biró járásának *gratuitus laborát* engedgye vissza Ecsed éppítésére az régi constitutio szerént.

Item. Mivel az urak, *kik nagyságos nevet viselnek*, az vármegye fizetése közül magokat kivonják, instálljon azon ő kegyelme ott fen, hogy az ország limitálja el, kik legyenek azok az urak, az kik afféle vármegye közzé való fizetéstől immunisok és exemptusok lehetnek.

Item. Miért hogy *Petneházy Péter* urunknak egy faluját *Gyarmath* nevűt Zaránd vármegyében lévő Petneházy István immár régen hatalmasul minden törvén kívül elfoglalta és birja most is, melyet még akkor is mikor az török *Jenőben* lakott birt Petneházy Péter urunk és az mikor Jenőt megvették volt az töröktől, akkor *Barbély György* kezében adott: instálljon ő kegyelme azon az ország gyűlésében, hogy ő felsége parancsolja meg *Nyáry Pál* urunknak ő nsgának, hogy Petneházy István kezéből ki vegye és Petneházy Péternek kezéhez adgya.

Item. Mivel Horvát Tóbiást, az mi vármegyénkben lakozót ő nsga *Rakóczy Sigmond* urunk fogságban tartotta, mely dologért Horvát Tóbiás ő felségét megtalálta: azon instálljon az országnak az mi követünk, hogy ennek az ő pörít ő felsége extra seriem elővetesse és tegyen törvént köztök ő felsége.

Item. Ő nagysága *Rueber György* urunk Lugassy János urunknak Tokajban lévő házára küldött és borrait hatalmasan onnét elvitette. Az mi követünk elsőben találja meg ott fen Ruber György urunkat és ha jó választ nem teszen, instálljon az ország előtt, hogy ő felsége tétessen törvént Ruber György urunk felől.

Item. Miért hogy *Seghnyey Miklós* urunk Ibrány Ferencz urunknak jószágát ¹⁾ ez mi vármegyénkben lévő, kihez Ibrányi urunknak jó igazsága nagyon, elfoglalta, nem tartván ahhoz magát, hogy mikép az elmúlt gyűlésében ő felségének arra kötötte magát, hogy senkinek jószágát el nem foglalja, sőt az kit elfoglalt is megereszti. Azért az mi követünk azon legyen az országnál, hogy ő felsége az Seghnyei urunk maga ajánlása szerint, törvén szerént meg láttassa és ő felsége meg is büntesse.

Item. Ő felsége császár urunk az *Kállay* urainknak jószágát ugymint Kálló városát megatta, melyben bele is ültette volt az ő felsége kamarája, azt ő nsga *Káthay Mihály* király képe akarrattyából ismét elvették az Kállay urainktól, könyörögjön azon az mi követünk, hogy ő felsége adatná meg az Kállay uraknak az elfoglalt jószágot.

Item. Mivel hogy *Zakoly Albert* urunknak jobbágyi és az

¹⁾ Egy szó olvashatatlan.

egész vármegye jószágabeli jobbágyok *Kállóban* és *Rakamazra* szöktenek volt és szöknek most, ő kegyelme szolgabíró és esküdt által meg nyerte, de az ő felsége német vitézi töllök elvették. Ismét az ő felsége jobbágyi Rakamazon lakozók Balsa nevü falujára menvén jobbágyit Zakoli uramnak elvitték és *molnát* az jobbágnak kiásták. Az mi követünk az országgal egyben azon instálljon ő felségének, hogy ő flsge parancsollja meg az kamarának, hogy az rakomoziak felől tegyenek törvént és az szökött jobbágyokat is az ő felsége jószágából kiadgyák.

Item. Mivel az slesizai fegyveresek itt az mi földünkön oly iszonyu pusztításokat, dulásokat, károkat cselekesznek, hogy immár teljességgel az nemességnek semmi respectusa nincsen, hanem még az parasztoknál is alább valóknak tartják: az ország válaszon követeket Slesiába az herczegekhez és az sok iszonyu pusztulást adgyák értékekre, hogy az herczegek azokat compescállják és az Capitánokat, az kik ezeket cselekedték, megbüntessék.

Item. Miért hogy az *szabad hajduk* se nemes ember házával se praedicator házával nem gondolnak, hanem reá szállanak és szentegyházakat is föltörnek: az ország végezzen oly constitutiót, hogy se hajdunak, se németnek ne legyen szabad az nemes ember házára szállani.

Item. Ha valamely nemes ember hajduvá leszen és jobbágyunknak lovát és egyéb marháját el viszi és egyéb gonoszságokat cselekesznek, szabad legyen az széken extra seriem elővenni afféle nemes ember ellen az pört és ispán uraimék meg is büntet-hessék.¹⁾

Item. Ő felsége végezzen egy erős statutumot arról, hogy ennek utánna se az ő felsége kamarája, királyképe, se német jószágunkat el ne foglalja, hanem adjudicaták mellett az vice-ispánok és szolgabírák foglaljanak jószágot.

Végezetre az mi követünk valami az közönséges szabadságot illeti, és megmaradásunkra való dolog lehetne, azok felett az mi követünk több követekkel egyetemben egyetértsen.

Actum in *Karaz* feria 2-a post festum Conversionis sancti Pauli apostoli ex sede nostra sigillatoria. Anno 1604.

Item. Mivel Alaghy Ferencz uram hitelenségnek színe alatt Palatics György uram felesége jószágát az ő felsége kamarájától pénzen megvette, holott ő nagysága *Bástha György* urunk is testimonialist irt mellette, hogy ő felsége ellen rebellis nem volt, hanem sőt az ő felsége szolgálattýában volt foglalatos: instálljon azon ő kegyelme, hogy ő felsége Palatics uram feleségének

¹⁾ Az instructiónak ezt a két pontját közöltem: »*A szabad hajduk történelmére vonatkozó levéltári kutatások*« cz. akadémiái értekezésében (1898).

adatná meg a jószágot és Alaghy uram pénzét az kinek atta keresse.

Az praedicatorok jövedelmeket és quartájokat az mint elkedig volt, ugyan azon állapotban maragyon és őket ne háborgassák.

Eredetije Szabolcs vármegye levéltárában: *Fasc. 23. nr. 23.* (1605.)

2.

1613. februar 15. Szabolcs vármegye utasítása Kércsy János követ részére.

Instructio Comitatus de Zabolch legato ipsorum generoso domino Joanni Kérchy alteri vice comiti Posonium, ad generalem conventum universis statibus et ordinibus Regni Hungariae pro 24. die praesentis mensis februarii anno praesentis 1613. expedito data et praescripta.

Legelsőben kívánjuk az mi kegyelmes Istenünktől, hogy császár urunkat ő felségét tegye hosszú életüvé és sok jó szerencsével álgya és bódogiccsa meg és minden igyekezetibe az Ur Isten meg álgya, hogy ő felsége császár urunk az nemes Országgal egyetemben ez mostani posoni gyűlésében, melyet az mi kegyelmes Istenünk szent lelkével megáldván oly végezéseket szerezhessenek, melyek elsőben legyenek az mi kegyelmes Istenünk nevének dicséretire, tiszteletire, annak utánna az mi nyomorult megromlott országunknak békességes megmaradására és oltalmazására.

Item. Az mi követünk az nemes országnál azon instálljon, hogy császár urunknál ő felségénél azon könyörögjenek, hogy az szent békesség minden helyeken megtartassék, az szomszéd országokkal együtt.

Item. Az nemes országnak az mi követünk panaszolkodjék azon, hogy megemilékezhetik az nemes ország arról, hogy ez előtt való ország gyűlésiben egynehányszor Zabolcs vármegye panaszkodott volt arról, ő felségének, mennyi sok háborusága, insége és nyomorusága volt az ő felsége végházából *Cállóból* és ő felsége végházaiból. Mely inségeknek, ugy mint az ő felsége vitézinek kin való teelések, élések s pascuatiojok és egyéb dolgoknak tollünk való elvételéjért, esedeztének, könyörgöttek ő felségének, ő felsége kegyelmesen könyörgésünket meghallgatta és azokat az inségeket röllunk tollálta és articulusában is inserálta. Most nem tudgyuk mi okból az ő felsége cállai vitézi (azt praetendálván, hogy fizetetlenek) ki jöttek az mi vármegyénkre, és az mi szegény, nyomorult jobbágyinkon élnek és teelnek lovokkal egyetemben, holott az minémü rettenetes nagy insége, romlása,

pusztítása, dulása, fosztása volt egynehány esztendőől fogva az mi vármegyénknek, az egész ország jól tudgya. Könyörögjön azért a mi követünk az nemes országnak, hogy ő felségénél instálljanak, hogy az ő felsége végbeli vitézi bennünket efféle inségekkel ne terheljenek és jobbágyínkkal magokat ne tartassák, hanem legyenek veszteg az ő felsége végházában, holott mi ő felségének császár urunknak minden contributiot, dicát igazán megadunk. Ő felsége országával egyetembe rendelljen oly articulusokat ez dolog felől, kivel az mi szegény vármegyénk oltalmazhassa magát ellenek. Egyébb injuriákat is szenvednek Cállóból, ugymint Cállóhoz közel való erdőket, az nemes embereket vágják és horgyák. Ebből is az ns ország szerezzen oly constitutiót, hogy szabadságunkban maradhassunk meg.

Item. Az nemes ország megemlékezhetik arról, immár az egynehány esztendőőkben az hajduság miá, minémü nagy hirtelen való veszedelmek lettenek országunkban, ez okon, hogy egymáshoz közel való városokban, ugymint Beszerménben, Hatházán, Polgáriban, Nánáson, Zoboszlón, Kabán, Szentmargitán, Ujfaluban, Diószegen, Nagy-Létán, Álmosdon, Bagamérban, Vámos-Pércsen, Kis marján és egyéb helyeken, kiben ezeren, kiben hét százan, kiben négy százan laknak, mingyarást egyben rohanak, és nagy iszonyu rontásokat, pusztításokat, praedálásokat cselekesznek s' most is békességesen nem járhatni tőlük az utakon is, *mivel tolvajlani és utak állani kijárnak*: az mi követünk instálljon az országnál, hogy ő felségét találják meg a dologból, hogy ő felsége oszlassa el őket és *tegye jobbágyokká*, mert az ő szabadságok miá az ő felsége adója igen megkisebbedett. Ha *penit* jobbágyokká teszi ő felsége őket, tehát az ő felsége adója megöregbedik és az közönséges békesség is meg maradhat országunkban. Ugyanazon városokon lakozó hajduság még azt is cselekeszi, hogy buzát, barmot, juhot, lovakat *elorzván* szekerekre veretnek, ötven és hatvan szekérrel is és feleségestül az török közé viszik és ugy kereskednek afféle dult és orzott marhákkal, ugy táplálják az mi ellenséginket. Ő felsége kegyelmesen provideálljon, hogy azoknak az hajduknek efféle kereskedések ne legyen szabad és országával egyetemben rendellyen ő felsége oly articulist, hogy erőssen büntetődgyenek meg és oszlatassanak el imide-amoda jobbágyoknak.¹⁾

Item. Az posoni 1608 és 1609 esztendei brevis articulusok megtartassanak, ha *penit* valamiképen abrogálna az ország, tehát az ki pörít immár azon fundálta, tehát azon termináltassék és végeztessék az is. Sőt azon is könyörögjön az mi követünk, hogy

¹⁾ Ezt a pontot közöltem id. akadémiai értekezésemben.

mivel az certification sok disputatiok külön-külön való condescensiókat szoktanak tenni, az nemes ország végezzen arról, hogy az mely certificatióban *locus, tempus, persona et comitatus* meg legyen, tehát az törvén tevők ezeken kívül való exceptiókat ne admittáljanak.

Item. Az fejér garas elvétessék vagy le tétessék, ő felsége végezzen róla országgal kegyelmesen.

Item. Minden szabad városokból az szökött jobbágyok az régi constitutiók szerént megadassanak az ő földes uroknak.

Item. Az 1612. esztendei dica, melyet az vármegye megfizetett, ő felsége ezt az adót in dicam convertálja az mi vármegyéneknek.

Item. Vannak oly urak és nemesek, kik afféle hajdukat, kik minket dultanak, fosztottanak és praedáltak, hátok megett tartják és foveállják, és ha mikor valami háborúság támad, tehát urokat elárulván elhadgyák és reánk támadnak s' dulkan praedálnak bennünket. Könyörögjön az mi követünk az egész országnak, hogy ő felsége országgal egyetemben cedáljon oly erős articulusokat rólla, hogy afféléknek, kik ilyeneknek fautori és detentori lenne büntetések és ne lenne szabad afféle praedálókat szolgáljok gyanánt tartani, hanem csak fizetett szolgálkat.

Item. Ez mi vármegyénkben vannak oly faluk, kiket immár ujonnan ültenek meg és se az ő felsége adoájában se vármegyénk közzé nem contribuálnak. Afféle faluk is azért mindenütt megrovassanak.

Item. Vannak egynihán faluk az mi vármegyénkben Zabolcsban, ugymint *Nádudvar, Ujváros, Hort, Polgári, Szent margita Csege, Ohátt, Egyek, Zám, Püspök-Ladán, Kaba, Sáp, Földes, Tetétlen, Zoboszló* és *Hegyes*, kiknek mind harminczadgyát dézmáját, gratuitus laborját az erdélyi fejedelem ő felsége számára percipiállják és veszik, ő felségének császár urunknak nagy kárára, holot ezek az faluk az mi vármegyénkben s' császár urunk ő felsége ditiójában vannak. Instálljon azon az mi követünk, az nemes országnál, hogy ő felsége azt is igaziocsa el az erdélyi fejedelem ő felsége követjeivel, hogy az ő felsége jurisdictionának és határának békét hadgyanak és ide ő felsége számára szolgáltatassék mind harminczadgya, dézmája és egyéb proventusai az meg irt faluknak.

Item. Panaszolkodék azon az mi urunk s'atyánkfia *Zokolj György* hogy ő kegyelmének östül maradt jószágát, ugy mint *Makót* (?) és ahhoz tartozó falut ő felsége az erdélyi fejedelem im nem régen *Lippa* várához foglaltatta és birnia nem engedné, mely jószágot régtül fogva pacifice birt ő kegyelme. Ő felsége

arról is tractáljon az erdélyi fejedelem ő felsége követeivel, hogy az megirt jószág restituáltanék Zokolj György urunknak.

Az mi követünk instálljon az nemes országnál, hogy az minémü két szolgabíró járása *Ecsed* várához rendeltetett volt, azt az nemes ország ismét fordiccsa *Ecsed* várához.

Azon is instálljon az mi követünk, mivel *Várda vára* ilyen elpusztult és romlott állapottal legyen, ő felsége császár urunk országával együtt concludáljon jövendőben való épületi felől, úgy hogy kitül Isten oltalmazzon, ha valami ellensége leszen az országnak, romlása és pusztulása miatta ne essék, hanem az egész várdai jószágot, akármely vármegyében levőket is fordiccsa ő felsége kegyelmesen annak épületire, az mint az jó emlékezetü Maximilian császár urunk idejében is minden várak épületitül immunis volt és eripiálták is Maxim. Imp. decr. Poson. anni 1567. Art. 17. et Anni 1569. Art. 29.

Instálljon ezen is ő kegyelme, hogy *Buják* szintén torkában vagy az török ellenségnek, Hatvanhoz csak két mély föld, ő felsége több végházai között az nemes országgal együtt abban is rendeljen praesidiumot, mint az jó emlékezetü Rudolphus császár urunk idejében is bizonyos számú lovasokat és gyalogokat tartottak benne, mert telljességgel el pusztult az jószága, semmi hozzája nincsen, nem is építetik, hanem ő felsége és az nemes ország arról is concludáljon.

Az ő felsége szepesi Camarája busongattja *Melith Péter* urunkat ő nagyságát valami régi számadásért, az megholt *Zokolj Miklós* uramról marattól, hogy ő felsége ő nagyságának hűségét és szolgálattját megtekintvén, ne hadná azzal bántani ő nsgát.

Ő felsége kegyelmesen Cálló várára is providealljon és országával együtt rendeljen vármegyéket hozzá, kik építsék, mert *Zabolcs* vármegye elégtelen ő maga *Kálló* várának építésére.

Nádasdy Tamás urunk ő nsga dógában az mi követünk az több vármegyék követeivel egyet ércsen.

Item. Az mi követünk instálljon az nemes országnak, hogy ő felsége kegyelmesen végezzen arról, hogy mivel az ország az ő felsége dicájából az viceispánok és szolgabírák fizetését adimálták volt, ez okon az ő felsége dicájának ki szedése felette igen késedelmes. Azért ő kegyelme instálljon az nemes országnál és ő felségénél, hogy az vice ispánok és szolgabírák fizetése az mint hogy megjárta az ő felsége dicájából, ezután is járjon meg, hogy az ő felsége dicája hamarabb ki szedettség és beszolgáltatassék.

Végezetre az mi követünk minden dolgokban, melyek az mi szabadságunknak és országunk régi törvényének nem praejudicálnak és hazánknak csendességes és békességes megmaradását

concernállják, azokban az több vármegyék követeivel egyet értsen és semminemű abusust és országuk törvénye ellen való dolgot reánk ne hozzon, hanem mindenekben régi szabadságunkat oltalmazza és tueállja.

Actum in Petneháza 15. februarii Anno domini 1613. ex sede nostra sigillatoria.

Universitas Dominorum Nobilium
Comitatus de Zabolcs.

Négy zöld viaszba nyomott pecsétteredékkal.
U, O, (Fasc. 31. act. nr. 3. anni 1613.)

3.

1622. Ungvármegye utasítása a Bethlen Gábor által Nagyszombatban tartott országgyűlésre küldött Csicseri Orosz János követ részére.

Instructio dominorum nobilium Comitatus de Wngh, generoso domino Joanni Orosz de Chicher nuncio ipsorum ad generalem Conventum diem scilicet decimum nonum currentis mensis novembris per serenissimum Principem et dominum dominum Gabrielem dei gracia Sacri Romani Imperii Transylvaniaeque principem ac dominum ipsorum clementissimum Statibus et J. Regni Hungariae Tyrnaviam promulgatum delegato authentice data.

Hogy azért az megirt követ urunk atyánkfia nomine nostro in consensu universorum Statum et ordinum Regni mindazokról, valamelyek nekünk salutaris permansiónkra, csendes, békeséges megmaradásunkra, szabadságunkra, édes hazánknak s' nemzetünknek megtartására nézendők vota et suffragia meliori modo ferre possit, ő kglmét ilyen articulusokkal bocsátottuk.

Mindeneknek előtte ő felségének az mi kglmes urunknak hozzánk való atyai gondviseléseért az több statusok és Regnicolák követivel együttt maximas quas potest agere gracias agat.

Mivel penig az mi édes hazánk az mint láttjuk *sedes belli*, inermításunkat és inhabilitásunkat... akárki is nagy bölcsen tudhatja, az több' statusok követivel edgyütt az mi követ atyánkfia ő fsgénél az mi kglmes urunknál alázatosan serio és solemniter instállya, könyörögvén azon ő felségének, hogy az mi édes hazánk, az mint láttyuk, nemzetestül tovább való és utolsó pusztulásra, romlásra és veszedelemre ne jusson, Római Császárral ő felségével, az nehézségeket constituállja és effectuállja.

Hivatalljáról továbbá és tisztiról az mi követ urunk atyánkfia megemlékeztvén, intjük, kérjük és kénszeritjük arra, hogy az mi régi megrögzött nemes szabadságunknak első és fő czikkelit, országunknak törvényit, constitutióját, observatióját, immuni-

tását, libertását, előtte viselvén, magát úgy viselje, hogy azok minden rendekben, statusokban illaesae megtartassanak.

Ha pedig az békességnek tractája el indíttatnék és jó móddal meg lenne (kit mi mindnyájan szívünk szerint Istentől óhajtva kívánunk) annak conditiói végett az mi követ atyánkfia úgy tractálljon és concludáljon, hogy *antiquae leges et constitutiones Regni immunitates item et libertatum praerogativae iudicium Regni ordinariorum jurisdictiones* illibatae megmaradgyanak.

Távoztassa az Ur Isten az békételenséget, de ha az békesség valami okokból meg nem lehetne és de belli geratione mentio lenne, cautus legyen az mi követ urunk atyánkfia, hogy az régi constitutiókkal edgyütt az mi nemességünkben és praerogativánkban maradhassunk meg.

Nagy nehéz terhe az az nemességnek és vármegyéknek, hogy az fő fő népek az vármegyék közül excipiáltatnak és az vármegyék terhétől immunisokká tétetnek, minek okáért instálljon azon is az mi követ atyánkfia, hogy az kik *in numero Magnatum* nincsenek, hanem az vármegyék commembrumai, azok regalissal ne hivattassanak, hanem voxok az vármegyével legyen és az vármegye terhét is egyaránt viseljék.

Ez elmúlt esztendőkbeli földi terméseknek szűk volta az *pestis* és az hadaknak fen léte miatt fogyatkozott és nyomorult állapotunkat nem tagadhattjuk, ahhoz képest hadak tartásától, contributiótól és egyébféle adózástól az mi követ atyánkfia bennünket tehetségével oltalmazzon és exonerálljon.

Az Lengyelországi szomszédoktól is gyakorta való félelmünk, rettegésünk vagyon, legyen azon az mi követ atyánkfia ebben is, hogy mind az *lengyen király* és az *lengyen* országi Republica per speciales nuncios találtassék meg, emlékeztetvén őket egyszer elvégeztetett régi szent békességhez, ahhoz magokat tarcsák és efféle s ehhez hasonló hadaknak ellenünk való fogadásától tartásától, fenyegetődésektől, kártételtől szünnének meg és az jó szomszédtságban lakjanak békével.

(Végül utasítják a követet, hogy minden a haza javára és megmaradására, a nemesi kiváltság épségben való maradására nézendő dologban a többi követekkel egyetértsen és az ország rendekkel minden jót végezzen és magános személyek méltó és törvényes kívánságait tehetsége szerint promovealni igyekezzék.)

Fogalmazvány Ung-vármegye levéltárában: *Fasc. 26. nr. 4.*

4.

1672. Szabolcs vármegye utasítása a királyhoz, az udvari kamara és a haditanács elnökeihez, a kancellárhoz, országbíróhoz stb. küldött követek részére.

Instructio. Universitatis Dominorum Magnatum et nobilium Comitatus de Zabocs, pro generosis ac egregiis dominis Francisco Barakonyi altero francisco Kemecey primariis juratis assessoribus et Georgio Dombi ad Sac. Caes. reg. majestatem, dominum nostrum clementissimum et praecipuos principes ministrosque suae majestatis, Sac. aulae praefectum, camerarium et Cancellarium, necnon I. consilii bellici praesidem prout et excell. reverend. dominos archiepiscopum Strigoniensem et comitem Adamum Forgach de Ghymes judicatus curiae regiae administratorem intimos, denique Thomam Pálffy ab Erdőd Cancellarium aulicum hung. praelibatae majestatis Sac. consiliarios expeditis nunciis.

Primo. Isten segiccségéből uttjokat felvevén s' admaturálván követ uraimék, minek előtte audientiat nyernének és in aug. suae majestatis conspectum admittáltatnának ő kegyelmek, annak előtte azokkal a méltóságos rendekkel ő felsége főministereivel kikhez credentionalis leveleinket dirigáltuk, szemben legyenek és ő nsgoknak exhibeálván credentiáinkat illendő submissióval és reverentiával üdvözölljék, salutállják minden rendeket ő kegyelmek.

Secundo. Praevia credentionalium exhibitione et salutatione condecanti: igen szomorú orczával és szivek megsebhedésével exordíálhatnák ő kegyelmek a felljebb elmúlt siralmas néhány esztendő k cursusában a Tiszán innen ezen darab földnek szörnyű ruináit, romlássit és pusztulássit exaggerálván, kik közül is avagy csak az pogány tatároknak *négyszeri* irruptiója, kegyetlen hostilitási, égetéssi, sok keresztyén feleinknek az halálnál keservebb rabságra hajtások, sok keresztyén vérnek éles fegyverek által lőtt kiontatása ma is siralmas emlékezetben vagon. Ezek felett keservesen emlithettyük azt is, minémü extremitásban, periculumban forga akkor is nemes vármegyénk, a midőn amaz nevezetes szép erősséget *Váradot* a török megszálván expugnálta, annyira dühösködvén természeti kegyetlensége szerint, hogy Váradnak szomszédságában levő nevezetesebb s' gazdagabb processusa vármegyénknek egészen elpusztula. És jóllehet ez rettenetes romlás után is némely helyekbe el széledett lakosi redeáltanak, az nagy adózásnak terhes igája s' különb különb féle nyomoruságoknak súlyos terhe alatt nyögnek mai napon is szegények.

Váradnak megvétele után penig ottan hamar mindenféle a Tiszáig a falukat meghódoltatván és némelyiket elrabolván s' pusztitván a több processusa is N. vármegyénknek majd hasonló romlásra juta s' deveniála és bizonyára eddig szinte megemésztettünk volna, ha kegyelmes császár és koronás király urunk ő felsége magával született természeti kegyelmessége (kiben ma is bizakodunk) és atyai kegyes indulattya, szolgalmatossága szerint ezen sokképen megromlott édes hazánk javára a törökkel concludált szent békesség által megmaradásunknak és securitásunknak prospicialni kívánván kegyelmessen, az akkor fel lobbant nagy tüzet meg nem oltya vala. És jóllehet ezen feljebb enumerált nyomoruságink az ő felsége német vitézinek vármegyénk széliben *Rakamaznál* való táborozásának közben jövetelivel nem kevésbé augeáltattak és nehezítették, annyiban tudniillik, hogy azon néhány ezerekből álló nagy tábor többire csak innen élődött és tápláltatott, mindazonáltal Isten kegyelméből ez aránt is könnyebbülésünket érezvén valamennyire, mintegy pihenésben kezdünk élni. De ez is kevés ideig tartván, interveniálának ennyi veszedelmek között extreme ruináltatott szegény édes hazánknek avagy csak a felső két esztendőkbek sziveket szomorétó nagy változási, *kiknek minémü gyümölcsei legyenek, nemzetül kóstolljuk naponként*. Többi között elcsüggedtünk szinte a *repartitió*nak terhe viselése alatt (a mi némüt soha is ez előtt édes eleink mostani kegyelmes urunk királyunk boldog emlékezetü praedecessori királykodásokban nem ösmertenek), melynek megfizetésére *gravis-simis comminationibus terriculationibusque militaris executionis* a német vitézek tisztjeitől cogáltatunk. Már ugyan praestáltuk ez elmúlt esztendőre summáját azon *repartitió*nak egészen, contestalni akarván kegyelmes urunkhoz ő felségéhez való alázas hűségünket és igaz devotiókat, a mint arrul adott quietantiájából *annonae Commissarius Olnhausen* uramnak kiteccik (melyet ő felsége kegyelmes néhány rendbeli parancsolatira ezen alkalmatossággal felküldvén praesentálhattyaák követeink ő kglmek). Mindazonáltal ujabban ismét szorgalmaztatik hasonló terhes *repartitió*nak praestálására és fizetésére. (*így!*) Mely iránt is, ha ő felsége atyai kegyelmességéből valami könnyebbülésünk nem nyujtatik, csak lehetetlen, hogy tovább supportálhassuk, és így mi követhet bennünket, csak a jó Isten tudgya, mi egyebet nem remélhetünk nagy romlásnál, ha fegyveres kézzel és erővel leszen executiója.

Tertio. A feljebb enumerált romlási ezen darab földnek az nagy impossibilitást ez aránt jóllehet evidenter et subficienter evincállhattyaák, ide járulhat mindazonáltal az jövő-menő német vitézeknek insolentiája is és alkalmatlan cselekedetek: *kiknek*

is jóllehet az ő felsége kegyelmes parancsolatira, tehetségünk szerint elegendő provisióval szoktunk lenni, mindazáltal semmi respectussa nállok, oly minden disciplina nélkül viselvén magokat, hogy nem csak statiójokon, hanem által menő utakon is minden insolentiákat el követnek, a falukat által menetelekben meghódoltattyák, zaklattyák a szegénységet és kimondhatatlan exactákkal terhelik. Statiojokon pedig nem elégedvén meg a profontolással, nemes udvarokra és parochiákra indeferenter reá mennek és azoknak pro libitu mindeneket vesztegetik, prédállják társzekerekben felrakják és a szegénységet is a nemességgel együtt hasonlóképpen expellálják. És minek utánna minden alkalmatlanságokat elkövetnek, nagy fenyegetőzésekkel pecsétes expeditóriákat, quietantiákat extorqueálnak a faluk biráitul és nemes emberektül, míg nem expediáltatnak nem akarván mind addig kimenni szállásokról és meg szünni sarczoltatásoktól. És ha szintén commissariusokat rendelünk is az ilyen jövő s' menő vitézek eleiben ő fsge kegyelmes parancsolattyára, azoknak is előttök semmi becsületök nincsen (rutul szidalmazván és kivont fegyverrel is kergetvén ő kegyelmeket) sem az prófontolásban dispozitójok nem engedtetik, gyakrabban mind kenyeret s' mind pedig egyebet szekerekre rakván, a vágókat pedig elhajtattván, csak szinte azoknak az helyeknek lakosi terheltetnek, az hol statiójok vagy szálások esik s' rendeltetik. Szekereinket pedig non ad proximum usque Comitatum a mint ő felsége kegyelmesen parancsolja, hanem igen messzire és néha szinte oda hajtják az hová magok menek destinált helyekre, nem gondolván semmit is akárminémü alkalmatlanságival az utaknak, dérral, erős fagyal, jéggel és sárral, ki miatt is az szegénységnek marhája annyira elcsigáztatik és romol, hogy azután sokára épülvén ki az romlásból, semmi hasznokat addig nem vöhetni. Mind ezen insolentiáktul is pedig méltóságos *Spankau* general uram ő nsga patensi is az vitézeket nem cohibeálhatták, készek azokat is contemnálni és minden tartalék és zabola nélkül minden rendeket affigálni, terhelni, nyomorgatni és telljességgel opprimálni. Bizonyára csak ezen terhek is oly nagyok és elviselhetetlenek, hogy ha kegyemes urunk ő felsége kegyelmes parancsolattyára ab Incl. Consilio bellico meg nem orvosoltatnak, ezek aránt való szörnyü inségeink nem sokára minden facultásinkból exhauriáltatunk.

NB. Ezen punctumot, ha méltóságos *Spankau* uram ő nsga oblatiója szerint *Holstan* herczeg uram vitézei insolentiájok végett tött panaszunkra satisfactiót teszen, nem kell sem ő felségének sem a hadi tanácson proponálni, kiről várják tovább informatióikat ő kegyelmek (Ez más kézirással toldatott be).

Quarto. Nemes vármegyénkben situált 7 hajdu városok

lakosi csak nézői távolról ezen mi terheinknek, nem akarván semmi-
ben is velünk edgyet érteni és az ő felsége s' haza szolgálattyában
concurrálni. Kiknek is ennyire való immunitások másoknak,
sokaknak ártalmas rossz példaadás, mert látván a szegénység,
hogy a hajduk szép nyugalomban laknak és sem adózással
ennyire mint mi, sem szolgálattal soha is nem terheltetnek, itt
penig szüntelen az nagy iga és nyomoruság rajtok és minyájunkon
közönséges, némelyek csak magoktól, némelyek viszont az haj-
duktul is fascináltatván s' alliciáltatván, elsőben oda az hajdu
városokra migrálnak, lakóhelyeket elhadgyák, a minémüek igen
felesen vadnak mostan is közöttök, *kikkel magokat jobbágyul
szolgáltatják* és nem hogy földes uroknak restituálnák hazánk
constitutiói szerint az ilyen szökött jobbágyokat, készebbek
inkább megengedni, hogy közöttük a török földére is le menjenek,
a mint efféle közzülök ki ment szökött jobbágyokkal *épülvén
épül* naponként a török földé és azzal n. vármegyénk pusztul
experimentálván. Kibül is könnyü által látni, mely hasznos fiai
s tagjai az hazának. Ha külső belső facultássok és nagy értékek
(melyeket a fertilitato soli és egyéb alkalmatosságokrul exagge-
rálhatnak követ uraimék) respectusban vetettetnék, minden ter-
heknek egyaránt velünk viselése ex aequa et absque injuria com-
munis justitiae nyakokban vetethetik.

Quinto. Vevén igen nagy submissióval kegyelmes urunk
ő felsége kegyelmes parancsolatit az *Accisák felől*, quae, pro
facilitanda repartitione, ut in oppida confiniaeque ac fortalitia indu-
canda kegyelmesen annuál ő felsége: ezen kegyelmes akarattyát
is ő felségének insinuálván azon 7 hajdu városok lakossinak,
intimáltuk effectusban vétetését. De ez aránt is a praetensis
suis privilegiis recedealni nem akarván, úgy láttyuk semmi enge-
delmességeket nem mutattyák. Közöttök lévén penig mind
korcsomáknak és mészárszékeknek continuum exercitiuma, me-
lyektül tudni illik az accisáknak kellene apprehendáltatni (a mint
az ő felsége kegyelmes leveleiből colligálhattjuk, melynek mind
az által ott fen jobban végére mehetni és végére is kell menni
valóságos értelmiről) másutt annyira nem nevededik az accisák
proventussa, mint a hajdu városokban, nem lévén *Kállón* és
Kisvárdán kívül semmi olyan derék város, az hol korcsomák
és mészárszékek continuáltatnak. Ha ezektül is immunissá tétet-
nek azon hajdu várossiak, mi arántunk kevésben facilitáltatik
az repartitio.

Sexto. Midőn az feljebb már eléggé előszámlált sok rendbeli
nyomoruságok és inségek között egyedül csak kegyelmes urunk
ő felsége atyai kegyelmességében bizván, igen megnehezedett
terheink alól sublevatiónk felől táplálna az jó remenség, el *bádogyada*

szivünk és csak nem minden bizodalunk meg hülemedék, értvén ujonnan nehezítettését terheinknek, az capitacionul recenter érkezett ő felsége kegyelmes parancsolatlyából, hogy minden nemes ember öt-öt forintot tartozik ad festum S. Georgii primitus affuturum sub poena amissionis praerogativae nobilitaris irremissibiliter pendálni és fizetni. Melyben is az nyilván való nagy impossibilitást evincálhatják követ uraimék igen efficaciter avagy csak ex defectu et inopia monetae praesentim hungaricae, ha az *lengyel* ezen földön nem currálna (noha az is nincs köztünk igen bőven) csak kisebb szükségünkről is aere patriae ritkán lehetne provisiónk. Honnét is vagyon, hogy ezen földön majd ára sem kezd lenni sem marhánknak sem egyéb venáléknak, melyekre nézve hogy azon capitaciótul mentekké tétessünk mind kegyelmes urunknak ő felségének szükség igen alázatosan könyörögni s' mind az ő felsége méltóságos ministerinek instálni és reménkedni.

Septimo. Az decimáknak exactiójában nagy praejudiciositásokat szenvednek vármegyénkben minden rendek, nemcsak az *armalisták* és in art. 4. anni 1613 denotált conditiobeli emberek cogáltatván a decimáknak praestálására, hanem még régi *töves gyűkeres possessionatus nemes emberek is*, urak rész szerint és gróffok is molestáltatván ez aránt. És jóllehet az decimatorok instructióinak hazánk törvényiben kellene conformáltatni, mindazáltal mostani instructiójuk e diametro a törvényel nyilván ellenkezik, többi között csak abban is, hogy a nemes emberek házokrul és szántó földökrül való igazságoknak produktójára cogáltatnak, contra art. 14. anni 1618 et ibidem citatos, másik az, hogy instructiójukban oly declaratio is vagyon le téve, hogy a kik igazságokat nem producállják és dézmát sem akarnak adni, *brachio etiam militari* exigáltatik rajtok az decima. Ez aránt is, hogy ő felsége ne engedgyen egy nemes embert is tovább molestáltatni, sőt kegyelmesen kit kit szabadságában az ilyen törvénytelenek ellen oltalmazni, protegálni és conserválni méltóztassék, esedezzenek alázatosan követ uraimék ő kegyelmék.

Octavo. Debreczen városában és alább is az hódoltság közzé szökött jobbágyoknak reducatiója sem penig messze oda le a hódoltság között lakozó jobbágyoknak földes uruktul adófizetésre compelláltatások meg nem engedtetik. Hogy ő felsége az olyan szökött vagy adózni nem akaró vakmerő jobbágyok földes urait dolgokban és jó igazságokban *authoritate sua regia* segiteni és promovealni kegyelmesen méltóztassék, alázatosan supplicáljanak azon is ő kegyelmek.

Nonno. Kállai praesidiariusok és job részint a lakosok minémü károkat tesznek a körül való erdőben exaggerálhattják követ

uraimék, kik is sem méltóságos v. generalis uram inhibitióival semmit sem gondolván annyival inkább fő és vice kapitányoktul nem refrináltatván, néhány száz szekerekkel ottan ki jönnek az körül való faluk erdeire, akárminémü tilalmas erdőt vágnak, rontják a mint kedvek tartya. És ha olykor károkat nem szenvedhetvén az erdőknek földes urai valamit szóllanak nekik, ottan mindgyárt hostiliter reájok támadnak a magokéért az nemes emberekre és mint ellenséget fegyveres kézzel házokra is hajtják. Kitül is egy nagy veszedelem fog emergálni, ha kegyelmes urunk ő felsége kegyelmes parancsolattyaából exemplariter nem coerceáltatnak a tisztek által, kiknek incumbál.

Decimo. Váradi törökök excurrálván minden hostilitásokat elkövetnek, az falukra izennek, hogy meghódollyanak nagy fenyegetőzéseket tevén, hogy elrabollják a faluknak lakossit. *Az hajduk avagy csak abban mutatnák hazafiságokat, hogy az ilyen hostilitásokat reprimálnák.* Kirül is mind az hajduknak s' mind a végbeli vitézeknek kegyelmesen parancsolna ő felsége, efficiálják alázasos instantiájok által követ uraimék.

Undecimo. Mindezeket praemittálván és igen submisse declarálván a mi kegyelmes urunk ő felsége főministerinek, igen alázasosan kérleljék ő nagyságokat követ uraimék, hogy ezen praemittált néhány punctumokból concipiált alázasos supplicatiókat a mi kegyelmes urunk ő felsége tekintete előtt hathatós intercessiójok által ugy promoteálni méltóztassanak, hogy az ő felsége adandó kegyelmes jó resolutiójával exhilaráltassunk edgyen edgyen, nevezet szerint méltóságos gróff Rottal János uramat, mint kegyelmes urunkat sok rendbeli kegyelmes szép oblatióira emlékeztetvén, provocálván egyszersmind hozzánk, ő nagysága tulajdon maga véreihez való propensiójára és szeretetire ő nagyságát, ha valaha kegyelmesen és szivesen kívánt ő nsga ez szegény hazának használni, most ideje *edgyeczer*, hogy ő felsége szívet méltóságos interpositiójával hozzánk engesztellje ő nsga. Hasonlóképen méltóságos Érsek, ugy mint regius és gróff Forgács Ádám uram ugmint Judicatus curiae locumtenenseket, ismét ugyan méltóságos Cancellarius uramat ő nagyságokat igen szép obtestatiókkal alázasosan kérjük s' inducállják arra, hogy ő nagyságok is magok nemzetéhez s' vérehez való szives indulattyoktul mind kegyelmes urunk előtt s' mind a főministerek előtt szives fáradozásokkal és törekedésekkel segiccsenek udvarnál alázasos instantiáinkban, hogy mi is az ő nsgok kegyelmességét halhatatlan nagy emlékezetre serae posteritati transcribálhassuk.

Duodecimo et ultimo. Igen szorgalmatosan allaboráljanak abban követ uraimék ő kegyelmek, hogy a feljebb megírt méltóságos nagy rendek intercessiója által nyerjenek kegyelmes választ

ő felségétül, kiváltképen az accisáknak, capitaciónak és reparticiónak relaxatióját vagy ez utolsónak attemperatióját implorállják ő kegyelmek. De caetero az dolgoknak folyása megtanittya ott fen ő kegyelmeket ez arant in fine finali miket kellessék el követni, kit mi bizunk az ő kegyelmek szép dexteritására. Figyelmezzenek arra is ő kegyelmek, micsoda instructióval expediáltatnak a több nemes vármegyék felmenendő követei és ha más vármegyék repraesentállják ő felségének az *Evangelica Religiónak szabad exercitiumában szerte széllal való turbatiókat* azont kövessék követ uraimék is és ő felségének delegállják. Valamelyek hazánk javát, megmaradásunkat s' külső és belső szabadságunkat concernállják mind azokban egyet ércsenek ő kegyelmek a több nemes vármegyék követeivel. Isten segélje minden jóknak boldog elkövettésére ő kegyelmeket. *Amen.*

Commendatur *familia Paxi*, excell. ac reverend. d. d. Georgio Szelepchényi. Archiepiscopo Strigoniensi et comiti Adamo Forgach etc. contra admodum rev. *Joannem Kalmancsay* abbatem madocsensem, item nobiles omnes et singuli in confinio Kallo residentes ne continuis militum germanorum quarteriis amplius onerentur.

Datum ex generali nostra congregatione in oppido Kis Varda celebrata die 10. mensis februarii anno domini 1672.

Extradata per me Andream Aszalay
jur. Cottus notarium. mpr.

(Négy viaszba nyomott gömbölyű pecséttel, mindenikben a vármegye czimerének egy-egy alkatrésze: hal, buzakalász, nyíl, tőke — látható.)
U. O. Fasc. 90. nr. 51.

5.

1722. *Ugocsa vármegye utasítása a pozsonyi országgyűlésre küldött Buday Zsigmond és követtársa részére.*

Instructio pro perillustribus ac generosis dominis Sigismundo Buday et Joanne Szanyi ad modernam generalem Regni directam Posonium expeditis et delegatis nunciis.

Primo. Auxiliante divino numine ad destinatum locum Posonium pervenientes domini deputati primum et ante omnia ibidem existentium J. Regni Hungariae columnarum notitiam habere studeant . . . praecipue serenissimum Cardinalem vel alterum eminentissimum collocendum Cancellarium, R. H. dominum palatinum, judicem curiae regiae, banum Croatiae, personalem praesentiae regiae, septem Tabulae regiae barones et alios dominos quos judicabunt requirendos debita cum sub-

missione nomine Comitatus salutabunt, ejusdemque occasione captationis benevolentiae brevibus statum destitutum Comitatus ac subsequencia gravamina succincte et accurate enumerabunt, exhibitis humillime literis credentialibus. Memorabuntur itaque portarum, quarum onere intuitu exhausti status moderni miserorum incolarum nostrarum atque anni proxime transacti omnis generis frugum improcreationis et ut videre est currentis etiam anni subsecuturæ sterelitatis et improcreationis interventu, misera plebs enervata et pecuniis summe destituta habet ob continuas vernaes siccitas aerisque intemperiem, frequenter geiu, grandinis conquassationes, quae actu his festis Pentecostalibus in copia vignerunt, haec omnia miseram plebem futuris oneribus supportandis, non ut habiliorum redderent aliunde nulla rerum distractio et beneficio existentibus in majorem et majorem pauperiem his obicibus redigi debere. Hinc locis in debitis praemissis his ex rationibus praegnantibus dominis ablegatis incumbet si possibile foret, ex portis 21½ ad minus quinque detrahere satagant, cum et alioquin intervenita tartarorum depopulatione constitutio Comitatus moderna longe priori dissimilis censeretur.

2-do. In praemisso et subsequentibus instructionis punctis reliquorum dominorum deputatorum votis ac illustrissimi domini supremi comitis sen. L. B. Emerici de Pereny sentimento exactam per inclitum Commissariatum super erogandis summam nimirum R. 854. 16 d. repraesentabunt cujus super erogati currentis anni universale quantum imputationem sollicitabunt ita ut aestivalem militiae intertentionem, quae etiam sumptuosa esset acceptari facient. Et siquidem respectu graminis difficultas exurgeat: gratis debere praestari ubi foenum in hibernis stativis imputaretur, quod ex gramine majorique cum damno miseræ plebis ex foenilibus administratur (így!) ideo hujus etiam fiendam bonificationem cum reliquis dominis deputatis medio supplicis libelli communiter implorabunt. Huc accedit condescensionum vecturarum seu *forspont* gratanae et contra sensum benigni regulamenti administratio, ubi pro una cohorte non duo, tres, quatuor, sed duodecim, tredecim, quatuordecim quandoque plures currus suppeditari debent, nulla subsequente bonificatione fatigiorum currulium, imo saepius contingit adactione miserorum incolarum non ad limites Cottus sed longe ultra praesertim occasione hybernalium quartirium ad fines alterius Comitatus remotiores vecturam praebere debet, premeretur etiam Comitatus vectura Husztiensis ex quo inadaequata fieret refusio a nauo enim Tisza Becsiensi usque ad praenominatae arcis Huszt fundum, qui alto in monte situaretur, daretque majorem operam jumentis jugalibus quam si in plano duobus miliaribus illocatum onus traheretur non

nisi pro tribus milliaribus imputatur vectura que juste pro quatuor acceptari quiret, ex eo universaliter omnium vecturarum rectificationem et huszthiensis refusionem adaequatam regnotenus allaborabunt fiatque per condescensores seu per inctum commissariatum bonificatio earundem competenter.

3. Inter reliqua gravamina accederet salisnegotium raepraesentanda, sed in hoc passu juxta sensum puncti 2-di cum aliis dominis J. Comitatum deputatis, praecipue Szathmariensis, Beregiensis, Maramarosionsis et Szabolcsiensis rem conferant ac tandem unitis viribus medio demissionis supplicis libelli totalem salis commercii constitutionem nec non inter incolas ejusdem summam charistiam, obextensum praetium repraesentabunt praeterea quantas advenitates injurias et damnificationes miserabiles incolae pati debeant, saltem ex parte Comitatus etiam hujus, ubi panis quotidianus incolis ad usum proprium necessarium tempore laborum aestivalium extradomum in campo reperibilis portandis inhibet taliter domini obequitatores salinarii, nobilium domos imo et ipsos nobiles pagos sine discrimine invadentes diversis et variis modis damnificant, vexant, et rerum equationibus locorumque judices tanquam militares personae ad praestationem intertentionis rerum comestibilium avenae et foeni compellunt et sic magno Comitatus aggravatione prohibitu suo erga minime delinquentes sine prescitu Comitatus involant et . . supra modum quandoque innocentes patiuntur, quo in passu domini deputati omnes adhibeant operam, quatenus supradicti obaequitatores in meliorem possint restringi ordinem: et si circa salis praetium regnotenus fieret propositio, memorabuntur etiam . . . quoniam salinarum Maramarussiensium Comitatus noster propinquior et vicinior esset ad instar benigne resolutionis de vectura fatigia et expensa aerarii regii fiat mentio cum detractioe quantum constituat talis centen. ex parte suae majestatis pendendo a depositorio Szigethiensi, non nisi quatuor grossos ab uno centenarum salis ad depositorium Ujlakiensem, abuna rat. vero Rh. 12. 13. ad summum 14. imputato navigae solvendo, quae 50., 60., 70. et amplius salis centen. ad praedictam officinam Tisza Ujlakiensem deveheret ab orificio vero salis fodinarum ad portus Szigethiensem ad 9. 10. 12. ferme centen. salis extenderetur et sic tum in sicco tam in Tybisco plerumque ex parte suae majestatis expensa ad medium flor. germ. exurgerent, venderetur apud nos, salis cent. rh. fl. 2. 30. d applicato athuc ponderationis grosso, quid praetium si combinetur fl. duorum supranotabit, hinc ut praemissum esset: omni pro posse conabuntur domini deputati salis praetii diminutionem annectentes demisso memoriali, quod si sua majestas sacratissima salis prae-

tium clementer mitigare dignata fuerit, futuris temporibus majorem habitata utilitatem omniumque clandestinarum salis distractiorum et miserae plebis mortificandis et vexationis finis impo-
netur dein pecorum evitulis uti evolutis annis ex continuis incolarum querelis et lamentationibus intuitu pecuniae salis suborat pecorum luem sub ortam fore a potiori judicatus erat. Hinc humillime instabunt.

4. Quo ad graeci ritus propagationem praecipue respectu parochorum eorundemque insolentiam et inconvenientem sine fundum... sibi vendicatam auctoritatem cum circa stolam divortia, conjugia ac alias res matrimoniales, sepulturas, festorum observationes, quae latino ritus dissimilia, imo praejudiciosa censeruntur, legibusque patriis contrariaria. Proinde habita jam hoc in passu majori experientia occurrentiarum incumbet dominis ablegatis quatenus hoc quoque negotium cum aliis I. Comitatum dominis deputatis conferant et quo melius adfieri poterit, negotium ruthenorum, eorundemque parochorum ad conformitatem legum patriarum et ad canones sacrae sedis studeant redigere, ne imposterum etiam altercationem adaperiatur summo praesuli Illustrissimo agriensi episcopo, quoad ecclesiastica, quoad civilia violentias etc. foro saeculari humillime effectui mancipabunt.

5-to. Quod si, I. Comitatus Maramarosiensis uti respectu onerum publicorum Regno Hungariae incorporatus esset, respectu etiam jurium et aliorum politicorum incorporaretur; eo in casu quoniam tricesima Nagyszőlősiensis in meditulo Regni cum reliquis sublatis numerarisset juxta art. 15. novissimae diaetae ejusdem sublationem humillime instabunt.

6-to. Quantum systemale negotium et reliqua concerneret J. Regnum Hungariae consequenter Comitatu tangentia quidquid pro bono publico et emolumento Cottus et Regni cum reliquis I. statibus et ordinibus decernere possunt conformiter semet vota et opiniones suas debita cum submissione submittendo consensum et homagiale devotionem in omnibus Regni negotiis fideliter exhibeant et consensum praebeant.

7. Licet jam plurimis Regni articulis profugorum colonorum reductio in ordinem reducta fuerit, nihilominus tamen juxta illum commune adagium fiscus.. existens profugi coloni hic ex dominio munkaciensi uti ex alienis provinciis reduci nequivissent, quo in passu siquidem jam in antecessum saepius fuisset et rem in effectum haud esse deductam, ex eo incumbet dominis ablegatis ubi occasio semet praebuerit, pro effectuatione effectuatorum primo ab J. Camera hung. Poson. decretum camerale humillime extrahant, in casu vero contrariante et excelsa etiam

Camera aulica erit requirenda et hujus negotia diaetaliter fuerit reassumptio respectu instantiarum nostrarum quoad dominium Munkacsiensem fiat mentio.

8. Ultimo universaliter cum representatione gravaminum et onerum publicorum regnotenus repraesentandorum comitatus etiam nostri calamitates, injurias, oppressivas dominis ablegatis abunde constantes locis indebitis detegant et enumerent scripto vel propositionibus, non secus universa acta dictata, praecipue Comitatum nostrum tangentia negotia sedule ac industrie connotat et in seriem reducent cum felicitate reductu suo referenda referant, ac ea omnia quae publicum bonum tangerent suppeditabant alioquin etiam caetera publico bono... commitunt industriae et dexteritati dominorum deputatorum.

Actum in generali congregatione Comitatus Ugocha 27. mensis may anno 1722. in oppido Nagyszöllös celebrata.

Lecta, correcta et extradata per
Georgium Pelsőczy juratum J. Comitatus
de Ugocha notarium. mpr.

II. Követjelentések.

Somlyai Szilágyi Ferencz szatmárvármegyei követ jelentései az 1649. évi pozsonyi országgyűlésről.

1.

Pozsony, 1649. február 24.

Spectabiles, magnifici, generosi, egregii et nobiles domini et fautores mihi observandissimi.

Servitiorum meorum paratissimam semper commendationem. Hogy az Ur Isten Nagyságtokat és kegyelmeteket kívánsága szerint való jókkal áldgya, szivem szerint kívánom.

Az Nagyságtok és kegyelmetek *Zatthmárt* die 9. januarii celebráltatott gyűléséből expedialván engemet ide az nemes ország gyűlésére die 15. Januarii indultam meg onnan hazul és naponkint utamat continuálván die 31. Januarii érkeztem ide Posonban, Istennek neve dicsértessék, jó egészségben. És mind az üdőtől fogva az több követ attyafiakkal ő kegyelmekkel edgyütt az üdőt csak haszontalanul mulatván, eddig is el nem mulattam volna, hogy Nsgtokat és klgteket az ide fel való állapotokrul nem tudósítottam volna, de váraoztam az ő felsége közinkben való jövetelire, sajnálván közönségesen itt az üdőnek haszontalanul való eltöltését mind Judex Curiae s' mind Perso-

nalis uramékat ő nagyságokat megtalálván az ő felsége bejövetele felől, azt adták okul, hogy ő felsége örömet be jött volna a terminusra, de az Duna akadályozta meg az ő felsége uttyát, mivel mind Bécsnél a hidakat a zaj elrontotta és sem ott sem itt Posonnál ő felsége által nem jöhetett, az mely ugy is volt, hogy az mikor felérkeztünk az Duna által nem állott volt, de annak utánna egynehány napok mulva Isten ő felsége az üdőt neki állatván, az Duna szépen által állott, ugy hogy ő felsége bátor-ságosan által jöhetett volna az mi ítéletünk szerint. Ujabban sollicitálván Judex Curiae és Personalis uramék ő nagyságokat, hogy immár ugy ismerjük az Duna állapottyát, hogy ő felsége bátor-ságosan eljöhetne az Duna jegén, ő nagyságok irnának ő felségének, hogy jőne le közinkbe, mivel immár szintén meg-untuk az időnek haszontalanul való eltöltését és Principalisink is az haszontalan költséget neheztelni fogják. Akkor ő nagyságok biztatván azzal bennünket, hogy irni fognak ő felségének, de az mint bizonyosan értik ő nsgok, mivel az Duna jegén ő felsége bátor-ságosan el jöhet circa diem 18 februarii meg fog ő felsége indulni Bécsbül, ugy hogy második napon bé jöhessen. Azért csaknem mindennap sollicitálván ő nagyságokat, hogy ha érkezett e ő felségétől válasszok, ő nagyságok tudósitanának bennün-ket. Azonban az terminus elmulék, az Duna jege is meglágyulván ő felsége az Judex Curiae uram levelére választ irt, melyet ő nagy-sága közinkben küldvén paríaltattuk, kit én is Nagyságtoknak s' kegyelmeteknek ezen levelemben includáltam. Mindazonáltal mi azzal contentusok nem lévén Judex Curiae uramnak ujabban izentünk, hogy mivel Palatinusunk nincsen, ő nagyságáé lévén mostan ez országban az első dignitas, Personalis urammal együtt beszélgetvén, ő nagysága az urakat Personalis uram az országot gyűjtetnék be, hogy ő felségéhez országul requirálhassunk ezen dologról, mivel ő felsége az mely terminust praefigált volt az gyűlésre, *immár egy holnap tölt el benne*. De ahhoz is nem lévén az uraknak ő nagyságoknak kedvek, azt sem obtineálhattuk.

Mostan csak ebben vagyon állapotunk. Innen mikor mehe-tünk vissza csak az jó Isten tuggya, mivel még csak hozzá sem kezdettünk az gyűléshez. Akadályokat eleget hallunk, az kik miatt, ha szintén hozzá foghatnánk is, könnyen véghez nem vihet-nők. Itt mind magunknak, mind lovainknak való eleség drága lévén naponként szintén ugy kell költenünk, mintha mindennap hasznos dolgokban fáradoznánk, az mely mi rajtunk nem mulnék, csak volna mód benne. Annak okáért ha késni fogunk, Nsgtokat s' kegyelmeteket kérem, én róllam is jó akaró szolgájáról el ne feletkezzék, hogy az nsgtok s' kegyelmetek szolgálattya mellett költségül meg ne fogyatkozzam. Mivel itt hitelünk nem igen

vagyon és költség nélkül csak egy nap se lehetünk. Ezek után Isten tarcsa és éltesse Nsgtokat s' kgteket kedves jó egészségben.

Datum Posonÿ die 24 mensis februaryi Anno domini 1649.

Earundem Spectabilium, magnificarum, Generosarum etc.
D. Vestrarum

servitor semper paratissimus
Franciscus Szilágy de
Somlio mpr.

A levélhez mellékelve Ferdinánd királynak Bécsben 1649. február 17-én kelt s gróf Pállffy Pál országbiróhoz intézett leiratának másolata, melyben mentegeti magát, hogy nem más okból, hanem csak a nagy hideg idő s a Duna állapota miatt nem jelenhetett meg a kitűzött terminusra, de mihelyest a Dunán való átkelés bátorságosabbnak mutatkozik, azonnal megindul.

2.

Pozsony 1649. márczius 5.

Spectabiles, magnifici, generosi egregii et nobiles domini etc. etc. Hogy az Ur Isten nagyságtokat s' kegyelmeteket jó egészséges hosszú étellel áldgya, szivből kívánom. Noha ez előtt írott levelemben is tudósítottam vala nagyságtokat és kegyelmeteket az itt haszontalanul való idő eltöltésünk felől, hogy ő felsége az Duna jegére nem merészelvén magát szerencsételni közünkben nem jöve. Melyről sollicitálván közönségesen mind Judex Curiae és Personalis uramék ő nagyságok által ő felségét közünkben való jöveteli felől, ő felsége ő nagyságoknak minémü választ irt, melyet Judex Curiae uram ő nsga közünkben küldvén, én is pariáltatván ez előtt való nsgtoknak s' kegyelmeteknek írott levelemben inclusis meg küldöttem volt. Annak utánna ugyan azon ő felsége választételével contentusok nem lehetvén, az menyi számuvan nemes vármegyék és urak követei edgyütt lehetünk, ujabban supplicáltunk ő felségének, mely supplicationak párját in inclusis Nsgtoknak és kegyelmeteknek megküldöttem, mikorra jühet be ő felsége csak Isten tугya, mivel az Duna jegét még bátorságosan járják. Mostan azért csak ebben lévén állapotunk, nem akarám elmulatni, hogy Nsgtokat s' kgteket ne tudósítsam.

In reliquo etc. etc. Datum Posonÿ die 5 mensis martii Anno 1649.

Earundem Spect. Magn. Gener. Egreg. et Nobilium D. vestrarum

servitor paratissimus
Franciscus Szilágy
de Somlio mpr.

A jelentéshez van mellékelve Liptó, Árva, Trencsén, Turócz, Zólyom, Bars, Hont, Nógrád, Pest, Zala, Somogy, Vas, Sopron, Veszprém, valamint a felsőmagyarországi 14 vármegye és némely főurak követeinek a királyhoz küldött folyamodásának másolata. A követek előreboctván, hogy a Pál fordulása napjára (január 25.) hirdetett országgyűlésre egybesereglettek, de már egy hónapja elmúlt (1649. február 26.), hogy a király bejövetelét hiába várják, pedig a török naponként megújuló támadása végső romlással fenyegeti az országot. Engedje meg tehát a király, hogy megmaradásukról és minden közjóra nézendő dolog felől tanácskozhassanak, a hozandó végzéseket szentesítés céljából elébe fogják terjeszteni.

3.

Pozsony, 1649. márczius 26.

Spectabiles, magnifici, generosi, egregii et nobiles domini etc. etc.

Sok jókkal, jó egészséges hosszú élettél áldgya Isten Nagyságtokat s' kegyelmeteket, szivből kívánom.

Noha az előtt Nagyságtoknak s' kegyelmeteknek irott levelemben tudósítottam vala Nsgtokat s' kegyelmeteket mi karban legyen állapotunk, hogy ő felsége az Duna jegére nem mervén magát szerencsétetni, az üdőt csak haszontalanul töltjük el, melyet közönségesen sajnálván contentusok nem lehattunk Judex Curiae uram ő nsgának irott ő felsége resolútiójával, ujabban ő felségének irtunk, melyeknek pariáit Nsgtoknak s' kegyelmeteknek megküldöttem volt, de arra válaszuk nem érkeztvén, ő felségének ujabban irtunk, melyet ő felsége megolvastván, nem késett, hanem die 16. martii érkezett *Pruk* nevü városában, Az előtt való napon az nemes ország egyben gyűlvén, mindenik statusból választottunk követeket ő felsége eleiben, az kik köszöncsék. Azon napon, *Prukban* való beérkezése után ő felségét köszöntötték és ő felsége kegyelmes szemmel látván az nemes ország követeit, ígéretet tött, hogy *Szeredán*, ugy mint die 17. martii be fog jöni ő felsége. Azonban Judex Curiae uram ő nagysága igen nagy szorgalmatossággal igyekezvén az Dunán való hidnak elkészítésében, annyira munkálottanak, hogy nagyobb részét az Dunának által kötötték volt. Ő nagysága maga is ott lévén az hidon egynehány becsületes urakkal és főrendekkel, nagy véletlenül egy nagy darab jég reá jöven az hidra, ugy el szakasztá félben, hogy az Duna közepén marada ő nagysága vele való urakkal és főrendekkel s' hajókon ugy hozták ki ő nagyságokat.

Azért az véletlen szerencsétlenség megakadályozván az ő felsége uttyát, semmiképen másnap is az hidat által nem köthették hanem ő felsége szombaton, ugmint die 20. martii hajókon jöve által s' az nemes ország az Duna parton várván ő felségét,

Érsek uram ő nagysága köszöntötte. Így azért ő felsége Vasárnap és Hétfőn meg nyugován, *Kedden* ugymint 23. martii Personalis uram ő nsga egyben gyűjtetvén bennünket az urakkal ő nsgokkal együtt felmentünk ő felségéhez az várban és az propositiókat kiatta ő felsége, melyeknek párjait Nsgtoknak s' kegyelmeteknek megküldöttem.

Második napon viszont egyben gyűlünk és ő felsége az Palatinusság felől való candidatus uraknak neveket leküldvén maga tanácsitul, candidált ő felsége négy urakat, ugymint *Paálffi Pál*, *Forgách Ádám*, *Lónyai Sigmond* és *Nyári Lajos* uramékat, ő nagyságokat. Azért egyenlő akaratbul választottuk *Pálffi Pál* uramat ő nagyságát Palatinusunknak. Ugyan onnan az urakkal felkísérvén ő nagyságát az várban, ő felsége és az statusok előtt meg is eskütt.

Azért immár naponként Isten kegyelmességéből előttünk lévő dolgokhoz jobb módgyával kezdhünk. Melyet mikor végezhetünk el, csak az jó Isten tugya, mivel az Religio állapotjában sok és nagy alkalmatlanságokat látunk, egyéb aránt pedig addig nem akarnánk egyébhez nyulni míg az közöttünk el nem igazodnék. Igaz dolog, hogy talán nem kellene Nsgtokat s' kegyelmeteket felőlem való provisiója felől serkengetnem, mivel az előtt is Nsgtok s' kgtek jó akaratjában meg nem fogyatkoztam. Mindazonáltal tagadhatatlan dolog, hogy itt minden drága, az tallér pedig igen ócsóba jár. Nsgtokat s' kgteket kérem, tempestive provideállyon ugy felöllem, hogy az Nsgtok s' kgtek szolgálattya mellett meg ne fogyatkozzam. In reliquo etc. etc.

Datum Posoný die 26. mensis Martii Anno 1649. Earundem Spect. Magni etc. D. vestrarum

servitor paratissimus
Franciscus Szilagy de
Somlio.

Szatmár vármegye levéltárában: *Acta publ. politica* Anni 1649. nr. 74., 75., 84.

Buday Zsigmond és Szánij János ugozsavármegyei követek jelentései az 1722. évi pozsonyi országgyűlésről.

, 1.

Pozsony, 1722. július 9.

Illustrissimi, reverendissimi spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis gratiosissimi, colendissimi.

Demissam humillimorum obsequiorum nostrorum in gratiam praetitulatarum dominationum vestrarum subjectionem.

De die 26. junii Szirmában celebrált nemes vármegye particularis gyülésébül költ Nagyságtok s' kegyelmetek levelét mai napon tartozó alázatos kötelességgel vettük. Az mi az sóra vigyázóknak excessusit illeti annak orvoslását annak ideiben s' helein tartozó kötelességünk szerént sollicitálnunk el nem mulattyuk. Hogy az tavali nyári intertentio a I-a may incipiendo usque ad finem 8-bris acceptáltatott és a computust is ingrediálta; megteccik a nemes vármegye parancsolattya szerént ide includált computusnak párijából, mely iránt továbbá nem lehet semmi difficultása a nemes vármegyének.

Istennek kegyelmességéből die 30. Junii az országnak első sessiójában, minek utánna Szluha Ferencz palatinalis protonotarius uram peroratióját az Ország előtt elvégezte volna, az egész Ország unanimiter, nemine cogente csudálatosképen felkiáltván a felséges Ausztriai Háznak leányágon lévő successorinak primo genituráját (in defectu masculi) pro rege hereditaria acceptálta és követtyei által Bécsben 1. julii felküldvén azon acceptatiót felséges Urunknak sponte et benevole offerálta, melyet felséges urunk is nagy kedvességgel vévén s' az ország minden privileguminak és nemesi szabadságának megtartására magát és successorit feleletiben ajánlván, Ő felsége is die 7 julii felséges asszonyunkkal együtt, ágyu lövisek alatt szerencsésen ide be érkezett, igen igen nagy pompával, kik eleiben Farkasfalvára az ország maga követtyeit elküldvén, ottan és a városiaktól itt a kapu előtt minémü peroratiókkal excipiáltatott ő felsége, azokat in impresso, Szluha uram peroratiójával együtt megküldöttük his inclusis Nagyságtoknak s' kegyelmeteknek, hogy az üdő alatt is, méglen Isten a következendő több dolgoknak relatiójára a Nemes vármegye közzé bennünket viszen, addig is ezekkel vigasztaltassék meg a Nemes vármegye. A szegénységnek is az alleviatio iránt nagy reménsége lehet, mivel felséges urunk oly dispositiókat akar ez alkalmatossággal tétetni a szegénység megmaradására, hogy a *közterhnek* viselése iránt egyik a másikára ne panaszkodhassék. His nos gratiae et patrocínio praetitulatarum dominationum vestrarum humillime commendantes perseveramus.

Praetitulatarum Dom. Vestrarum

humillimi servi

Ejusdem Incliti Comitatus ad modernum
diaetam Posoniensem deputati.

Posony 9 julii Anno 1722.

Külső cím: Illustrissimis, reverendissimis spectabilibus ac magnificis, perillustr. ac gener. D. D. N. N. supremo ac vice comitibus, Judlium

et jurassoribus, toti denique universitati dominorum Baronum et Magnatum Incliti Comitatus Ugocsiensis.

Hátlapján a következő feljegyzés : Praesentata et publicata in particulari congregatione die 24. Julii 1722 in possessione Fancsika celebrata, ratione inductionis sexus foeminei ad regalem dignitatem.

2.

Pozsony, 1722. september 7.

Illustrissimi, reverendissimi spectabiles ac magnifici stb. stb. Demissam humillimorum obsequiorum nostrorum in gratiam praetitulatarum dominatarum vestrarum subjectionem.

Kölcséginkből már régen kifogyván s' itten magunkat adósságban vervén, az Diaetának is továbbvaló extendálásától tartván, másként is nem láttuk módgyát, hogy a nemes vármegye szükséges kölcséginkről illy hosszas utról provideálhasson in tempore: ahhoz képest méltóságos generalis gróff Károly Sándor urunkhoz ő excellentiájához folyamodtunk alázatosan ebbeli szükséges kölcségünk iránt. Melyhez képest Ő excellentiája dispositiójából tekintetes, nemzetes, Eötvös Miklós urunktól ő kegyelmétől vettünk fel a praespecificált okokból négyszáz rhenes forintokat kölcsön. Kévántuk azért a nemes vármegyét ez iránt alázatosan tudósitanunk egyszersmind kérnünk, méltóztassék a nemes vármegye említett Eötvös uramat ő kegyelmét a megirt négyszáz r. forint summáról contentálni, adott obligatoria levelünkkel requiráltatván a nemes vármegye. Mi peniglen tovább is a nemes vármegye szolgálatiban hasznosan szorgalmatoskodnunk vékony tehetségünk szerént el nem mulattyuk.

In reliquo etc. etc.

Praetitulatarum Dominatarum Vestrarum

servi humillimi
Sigismundus Budaÿ mpr.
Joannes Szanÿ mpr.

Posony 8. septembris 1722.

Külső czím mint az első levélen, hátlapján följegyezve, hogy 1722 október 24-én Nagy-Szöllősen praesentáltatott és fölolvastatott.

3.

Pozsony, 1722. október 25.

Illustrissimi stb. stb.

Humillimorum obsequiorum nostrorum etc. etc.

De 5. praesentis költ Nagyságtok s' kegyelmetek levelét az accludált inquititiókkal edgyütt vettük alázatos kötelességgel

az elmúlt postán. A mi illeti a contrások excessusit a só dolgával edgyütt, azt az ország gravamenben ő felségének fel tette, mivel nem csak minálunk de a táján is, ha nem nagyobbban, excedálnak hasonlóképen a só contrások. Mindazáltal in particulariis (már ő felsége plenipotentiarissimi ujabban tegnap előtt lejövén közinkben) azon méltóságoknak fogjuk e dolgot repraesentálni. Lehet próbálni az aulicán is a sóstisztek instructiójának párja kikérését, de hogy csak azért menyen fel valamelyikünk Bécsben, mivel költséges az utazás és reménten annak kinyerése, halasztottuk inkább akkorra, a midőn egyéb dolgaiban is a nemes vármegyének kévanná a szükség Bécsben *menetlünket*.

Felséges urunknak emlétett plenipotentiarissimi, méltóságos Palatinus urunknak ő excellentiájának proponálták, ő excellentiája peniglen a felső Táblának és a felső Tábla a statusoknak, tegnapi sessionkban méltóságos egri püspök és követségben hozzánk küldött több méltóságos urak által megüzenték, hogy ő felségének kévansága az volna: Az nemes ország in paratis adna két milliomot és negyven ezer forintot, emellett kenyérrel a ben lévő militiát tarcsa el ingyen az ország, melyre hogy feleletet adhassanak a statusok (mivel nagy consideratiora való) kévántanak harmad napot. Mely dolog mi képen concludáltatik a következendőből megfogjuk érteni. Az proportiót peniglen az egész országban ő felsége akarja absolute, hogy az ország megcsinálja, mely ha véghez mégyen, abból várhatunk részünkről is alleviatiót, kit reménlünk is. Az mint érthettyük a só dolgában is kéván ő felsége olyan dispositiót tétetni, hogy ennek utánna abból annyi panaszok ne származzanak és contrásokra a mi földünkön ne legyen szükség. Meddig tarcsan még ezen Diaeta, a jó Isten tudgya és tartunk, a mint beszélük, hogy még uj esztendő is itt ne érjen bennünket. Ehez képest pro compendio expensarum azon vagyunk, hogy egyikünk haza menjen, szabadságot nyervén arra, ki is közülünk haza menvén, reméllyük örvendetesebb dolgot viszen magával, mint a kit eddig irhattunk.

In reliquo etc. etc.

Praetitulatarum dominationum vestrarum

Posony 25. oktoberis A. 1722.

humillimi servi clientes
Sigismundus Budaÿ mpr.
Szány János sk.

P. s. — Divorával való dologban nemes Szathmár vármegyéből a testimonialist ki vétette e a nemes vármegye, hogy ottan nemes Ugocsa vármegye is comprehendáltatik az alku iránt. És primae instantiae ugmint generalis *Spléni* uram avagy

commissarius uram requiráltattanak-e? Egy szóval miben légyen már az terebesi marhák elhajtása dolga, mentül hamarább méltóztassék tudósséttani Nagyságtok, hogy folytathassuk azon dolgot is a szükséges helyeken ha kívántatik.

Kívül a szokott czímezés, hátlapján följegyezve, hogy privatim olvastatott el.

4.

Pozsony, 1722. deczember 31.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici stb. stb. Humillimorum obsequiorum meorum etc. etc.

Szirmay György részéről az elmúlt hetekben ujabban az Ország előtt reassummáltatván Kallós Zsigmond uram ellen az levelek ki nem adása végett az dolog, az ország azt determinálta, minthogy féltő, hogy Kallós uramnál lévő és Szirmay familiát illető levelek, tűz vagy egyéb veszedelmek által el ne veszzenek Szirmay familiának nagy kárára, azért a Statusok irjanak a nemes vármegyének, hogy viceispánját és szolgabíráját exmittálja a nemes vármegye, kik Kallós uramtul azon leveleket sub poena decretali repetályák, registálván sub sigillo pro securioris conservatione adgyák tekintetes *Ujhely Sándor* vice ispán uram kezizhez és mindaddig ottan conserváltassanak miglen elmulván a Diaeta Szirmay György uram e dologban el kezdett processusát reassummálni és continuálni fogja s' akkor ex merito revideáltatván azon leveleknek dolga secundum Deum et ejus justitiam adattassanak annak a kit illet. Mely determinatiójával az országnak ugy hallom már embere Szirmay uramnak le ment, azért praevie e postai alkalmatossággal kívántam én is a nemes vármegyét informálnom. Mely dologban *eleitén* adversariussim elegen valának, de jurisdictionióját a nemes vármegyének erőssen oltalmazván, azután az ellenkezők is mellém állának, a minthogy az Ország determinatiója sem tendál semmiben a nemes vármegye jurisdictioniója ellen, Kallós uram pedig jól fogja cselekedni, ha az ország determinatiójából leendő admonitióznak fog engedelmeskedni, nem lészen kárára, ezzel is megmutattya engedelmességét az Országhoz.

Jóllehet az urak mind eloszlottanak, de szent István napján lévő sessionkban megparancsolatott, hogy pro 15. Januarii és nem 7-mo a mint elsőben volt determinálva, compareálljanak s' akkoron a Quantum repartitioja is meglészen, a minthogy Palatinus urunk már mindenfelé irt az uraknak, kik ezen determinatio előtt elmentenek, hogy okvetetlen a megirt terminuson jelen legyenek. Itélő mester Kapy Gábor uramnak pedig és a külföldi követeknek nem adatott az elmenetelre szabadság, az

honnan csak egy követ volt, azért hogy az terminusra reá nem érkeztenek volna. Emléttet itélőmester Kapy Gábor uramnál tegnap előtt össze gyűlvén, beszélgettünk a közöttünk csinált proportiónak manutentiója végett, a minthogy abban a tévők leszünk a mi legjobbnak találtatik. Én ugyan heában való kölcséggel nem kívánom a nemes vármegyét terhelnem, de a sok irások miatt deákat is tartván, szükséges költség nélkül nem lehet kibül már régen kifogytam. Azért kérem alázatossan a Nemes vármegyét az iránt mentül hamarább provideálni méltóztassék. Istennek hála már harmadfél portánk le rovattatott, ha csak lehetséges többre is igyekezem.

Ezzel kívánom Isten ez uj esztendőnek minden részeiben tegye szerencsésé és boldoggá nagyságtokat s' kegyelmeteket.

His me gratiae etc. etc.

Supra titularum dominationum vestrarum

humillimus servus
Joannes Szany mpr.

Posony, 31. decembris A. 1722.

Kívül a szokott czímezés, hátlapján följegyezve, hogy kihirdették a vármegyének 1723. január 13-án Sásváron tartott közgyűlésén.

(Bereg vármegye levéltárában a selejtezés után megtartott irások között 3818. sorszám alatt őriztetik. Ugocsa vármegyének Bereggel való egyesítése alkalmával kerültek a levéltárba, s a különválás idején ott maradtak.)

Közli: KOMÁROMY ANDRÁS.

A PANNONHALMÁN ŐRZÖTT GUARY-LEVÉLTÁR ZSIGMOND-KORI KIADATLAN OKLEVELEI.

A Guary-levéltár iratai ebben az időszakban is megtartják ugyan helyi jellegöket, de azért már jelentékeny bővülés mutatkozik tartalmukban s ez úgy a földrajzi, mint a családi viszonyoknál észlelhető. Vason kívül már Zala, Veszprém, Sopron, Győr megyékhez is kapunk adalékokat, melyek hazánk középkori földrajzához használható kiegészítéseket szolgáltatnak, sőt új ismereteket adnak. A családok közül a Válti Rákosok szerepelnek legtöbbit; de a bögöti nemesekről, az Edviekről, Marczaliakról, Rátoltokról, Széchiekről is hallunk

és családtörténelmi szempontból igen értékes anyagot kapunk, mert nagyon sok családi összeköttetés lesz ismeretessé a feleségek családjának megnevezése következtében. A bíraskodási ügyek sok megyei tisztviselő nevét őrzik, sőt azok kapcsán az országgyűlés, nádori gyűlés, kuriai jegyző, birságszedők is előkerülnek. Alárendeltebb jelentőségűek azok az adalékok, melyek művelődéstörténelmileg értékesíthetők, de Szepes, Pécs, Győr egyházi férfiai, néhány plebános, egyházas hely, búcsúk, vám, párbaj említése e tekintetben sem teszi meddővé az okiratok áttekintésére fordított fáradságunkat.

A már kiadott okleveleket illetőleg megjegyzendő, hogy a Hazai Okmánytár I. 293—294. lapjain közölt oklevél keltezése helyesen május 12, mert feria secunda proxima post festum Assensionis Domini kelt. Az ugyanott 305. lapon levő okiratban Petrus Pogan de Enyeseh helyett *de Enyereh* olvasandó s nem in Resnek, hanem in Rennek kelt. A 352. lapon levő közlésben a de Bakws olvasás mindenütt de Rakws-ra igazítandó, miként az in predicta Walthfeldew helyére is in predio Owalthfeldew teendő.

I.

1388 október 15. Uzsa. István nádor több zalamegyei nemesnek Miklós szepesi prépostot, Mántai Lőrincz fia Lászlót s ennek feleségét illető tartozás törlesztésére adott összegről írást ad.

Nos *Stephanus* regni Hungarie palatinus et iudex Comanorum memorie commendamus, quod magister *Martinus prothonotarius* noster coram nobis personaliter constitutus, est confessus in hunc modum, quod, cum *Nicolaus* filius Andree de Chab, *Johannes* filius Dyonisii de Toin (?), *Nicolaus* filiis Martini et *Mychael* filius Petri de Hubay, *Johannes* filius Turul de Kukuth, *Emericus* et *Laurentius* filii Feulch de dicta Chab, *Paulus* filius Dyonisii de Kezy et *Thomas* filius Johannis de predicta Hubay iuxta continentiam litterarum nostrarum compositionalium pariter et obligatoriarum patentium viginti marcas denariorum in octavis festi Beati Mvychaelis archangeli sine crastinatione 1388 okt. 6. in prompta pecunia salvis decima et nona partibus ex rationibus et sub obligationibus in dictis litteris nostris compositionalibus contentis, honorabili viro domino *Nicolao preposito ecclesie Scepsiensis* ac *Ladislao* filio Laurentii de Mantha et nobili domine consortis eiusdem circa domum suam solvere debuissent coram ipso, tandem ipsis octavis instantibus prefatus *Nicolaus* filius Andree predictis aliis non venientibus, nec mittentibus, ipso tunc domi existente in suam veniendo presentiam ex predictis

viginti marcis denariorum undecim marcas in prompta pecunia per ipsum memoratis domino preposito ac Ladislao et nobili domine consorti eiusdem restituendas sibi persolvisset. Datum in Vsa predicta (!) decimo die termini prenotati anno Domini millesimo CCC-mo LXXX-mo octavo.

Papíroklevél némi pecsétmaradvánnyal.

Régi jelzése nincs.

II.

1389 márczius 10. Tapolcza. Szántói Botka fia Mihály, zalamegyei alispán s a szolgabírák bizonyítják, hogy nyomozás szerint Gyüke fia Jakab csabi nemes András fiának Miklós mesternek egy hordó borát erőszakkal elvitte.

Nos magister *Michael filius Bothka de Zantho* vicecomes et iudices nobilium comitatus Zaladiensis memorie commendamus, quod ad infrascriptam inquisitionem faciendam duximus destinandum magistrum *Johannem* filium *Ladislai de Mah*, unum ex iudicibus nobilium, qui exinde reversus nobis retulit isto modo, ut ipse feria quinta proxima ante dominicam *Invocavit* accendendo, a quibus decuit et licuit diligenter 1389 márcz. 4. inquirendo talem rescire potuisset veritatem, quod anno in presenti circa festum Beati Blasi martyris *Jacobus* filius 1389 f.br. 3. *Gyuke* nobilis *de Chaby* unum vas vini magistri *Nicolai* filii *Andree de dicta Chaby*, viginti florenos vallentem (!) in domo *Georgii de dicta Chaby*, iobagionis dicti *Jacobi* iacentem et existentem, quod vas vini idem magister *Nicolaus* ad (!) dicto *Georgio* pretio comparaverit, potentia sua mediante recepisset et asportasset omni sine ratione in grande preiudicium dicti magistri *Nicolai*. Datum in *Tapolcha* feria quarta proxima post *Dominicam Invocavit*, anno Domini M-mo CCC-mo LXXX-mo nono.

Papíroklevél, pecsétjei teljesen leváltak.

Régi jelzése nincs.

III.

1394 szeptember 1. Kaplai János országbíró meghagyja a zalavári konventnek, küldje ki bizonyosságát ahhoz a nyomozáshoz, melyet Kristalóczi Tibold kuriai jegyző Zsid falu elfoglalása ügyében tartani fog.

Amicis suis reverendis *conventui ecclesie Zaladiensis* comes *Johannes de Kapla*, iudex curie domini *Sigismundi*, Dei gratia regis H[ungariae]... *Georgius* de eadem cum procuratoriis litteris nostris iuxta continentiam litterarumstrarum priorum

in octavis festi Beati Jacobi apostoli in figura nostri 1394 aug. 1.
iudicii comparendo..... unam vestram et aliam conventus
Simigiensis domino *Leustachio palatino*, nec(non) tertiam vice-
comitis et iudicum nobilium comitatus Zaladiensis .....
continentes in eisdem, nobis presentavit declarantes, quod regii,
vestri ac dicti conventus homines, necnon unus ex predictis
..... Zaladiensis simul procedendo ab omnibus, quibus
decuisset et licuisset talem scivissent veritatem, quod prefati
Nicolaus filius *Andree de Chab* ..... *Syd* vocatam potentiliter
pro se occupassent et eandem penitus desolassent et depopulassent
..... *Laurentio* filio *Georgii* in premissis per nos ex parte
dictorum in causam attractorum iuris equitatem petivit imper-
tiri. Quo audito *Ladislaus* filius [*Laurentii Philippum*] decem,
annotatumque *Paulum filios* dicti *Nicolai pueros* quinque
annorum etiam exhibitione litterarum domini *Leustachii pala-*
tini feria quarta..... etatum eorundem patenter emana-
tarum existere declarando in nostram presentiam exurgendo
respondisset ex adverso, quod tam . . . *Nicolaus* filius [*Andree*] . . .
pariter et immunes. His itaque auditis et perceptis, quia idem
Ladislaus filius *Laurentii* in sua et dicti *Laurentii filii Georgii*
per[sonis] . . . eorum *Syd* vocate potentialiter excludendo,
idem de presenti in domino eiusdem possessionis *Syd* eo, quod
ipse *Nicolaus* fructus eiusdem p[ossessionis] *Syd* . . . homine
nostro ad hoc deputando se demonstrare velle et posse refe-
rebat, annotati etiam *Philippus* decem et *Pau[ulus]* quinque anno-
rum] . . . idem *Philippus* et *Paulus* premissam possessionem
Syd minime occupare iussisse, eaque propter idem ratione previa
expediti . . . premissa facto potentie exoneratos atque absolutos
committentes, causamque premissam inter annotatos actorem
ab una . . . octavas festi Beati *Mychaelis archangeli* 1394 okt. 6.
nunc venturas prorogantes, vestram amicitiam presentibus peti-
mus diligenter, quatenus vestrum [mittatis homines pro utrisque
partibus fide dignos, quibus] presentibus magister *Thyboldus*
de Cristaloch, curie nostra notarius, homo noster de curia regia
per nos ad id specialiter de[putatus] . . . faciem predictae pos-
sessionis *Syd* vocate vicinis et commetaneis eiusdem universis
illuc legitime convocatis et presentibus acc[edendo] . . . dictorum
actorum pro se potentialiter occupando idem in dominio eiusdem
possessionis *Syd* totalis vel alicuius partis sic . . . et diligenter
conspiciat. Et post hec ipsius possessionarie revisionis seriem,
ut fuerit expediens ad octavum diem earum . . . tricesimo secundo
die termini prenotati, anno Domini millesimo trecentesimo
nonagesimo quarto.

Papiroklevel, melynek jobb része egész szélességben elve-

szett. A hátirat azonban elolvasható: [Amicis] suis reverendis conventui ecclesie Zaladiensis pro Nicolao filio Andree de Chab contra Ladislaum filium Laurentii et Laurentium filium Georgii de Micha (?) super quadam pessionaria revisione per regium et vestros homines in quindenis festi Beati Mychaelis archangeli modo intrascripto fienda et ad octavum diem earundem quindenarum ad iudicem. Item pro annotato Nicolao filio Andree de Chab contra eosdem Ladislaum et Laurentium ad easdem octavas prorogationalia.

Pecsétjéből csak néhány betű vehető ki.

Régi jelzése nincs.

IV.

1394 szeptember 6. Visegrád. Kaplai János országbíró fölhívja a zalavári konventet, hogy az András fia István, Péter fia Domonkos és Enyerei Torda Pál leánya, Dorottya asszonynak Debréte, más-ként Kiskörbő nevű jószáguknak András fia Miklós és Balog fia Péter csabi nemesektől történt elfoglalása ügyében szerzendő köztudományhoz hiteles bizonyágát küldje ki.

Amicis suis reverendis conventui Zaladiensi comes Johannes de Kapla, iudex curie domini Sigismundi, Dei gratia regis Hungarie amicitiam paratam cum honore. Noveritis, quod Barla filius Barle pro Petro et Stephano filio Andree ac Dominico filio Petri, necnon domina Dorothea vocata, filia Pauli dicti Torda de Enereh cum procuratoriis litteris vestris iuxta continentiam litterarum nostrarum prorogatoriarum in octavis festi Beati Jacobi apostoli in figura nostri iudicii 1394 aug. 1. comparendo contra Nicolaum filium Andree et Petrum filium Balugh de Chaby quasdam tres litteras inquisitorias, unam vestram et aliam capituli ecclesie Castriferrei, necnon tertiam vicecomitis et iudicum nobilium comitatus Zaladiensis sub uno sensu et forma verborum in diversis terminis et annis emanatas domino nostro regi ad suum regium litteratorium mandatum et nostras amicabiles litteratorias petitiones rescriptas, tenoremque litterarum suarum regalium et nostrarum, vobis et dictis capitulo, necnon vicecomiti et iudicibus nobilium dicti comitatus directarum verbaliter in se continentes, asserens actionem et propositionem memoratorum Petri et Stephani filiorum Andree, Dominici filii Petri et nobilis domine Dorothee vocate de Eneruh adversus prefatos Nicolaum et Petrum proponendam litteris in eisdem contineri, nobis presentavit declarantes, quod regii et dictorum capituli et conventus homines, necnon unus ex dictis iudicibus nobilium, litteris in eisdem

nominati, ad regiumque litteratorium mandatum et ad nostram amicabilem litterariam petitionem transmissi, in comitatu Zaladiensi simul procedendo ab omnibus, quibus decuisset et licuisset, talem scivissent veritatem, quomodo prefati Nicolaus filius Andree et Petrus filius Balugh de Chaby in anno cuius iam *tertia preisset (!) revolutio*, manibus armatis et potentiariis ad quandam possessionem ipsorum actorum *Debrethe* vocatam traniss[ent, ibique ter]ras arabiles inter veras metas eiusdem possessionis *Debrethe* existentes et habitas perarari fecissent propria ipsorum potentia mediante in preiudicium ipsorum valde magnum. Quibus quidem litteris exhibitis prefatus procurator dictorum actorum memoratam possessionem *Debrethe alio nomine Kyskurbew* vocari asserendo, eisdem per nos in premissis iuris equitatem petivit impetiri ex parte Petri et Nicolai predictorum. Quo percepto Lædislao filio Johannis pro prefatis Nicolao filio Andree et Petro filio Balugh cum procuratoriis litteris vestris in nostram presentiam exurgente et ipsos Nicolaum et Petrum nullas terras arabiles dictorum actorum inter veras metas dicte possessionis ipsorum *Debrethe* alio nomine *Kyskurbew* vocate habitas potentialiter perarari fecisse asserente respondit ex adverso, quod iidem Nicolaus et Petrus in totali premissa actione et acquisitione dictorum actorum innocentes esset (!) penitus et immunes et in eo eosdem ad veridicam atestationem vicinorum et commetaneorum, nobiliumque suorum comprovincialium per formam communis inquisitionis fiendam submittere presto esset et paratus. Et quia prefatus procurator dictorum actorum eosdem in actione ipsorum prenotata similiter ad dictam communem inquisitionem submittebat et insuper dictos actores id, ut prescripta terra per prefatos Nicolaum et Petrum modo, quo supra, perarari facta inter terminos metales dicte possessionis *Debrethe* alio nomine *Kyskurbew* sit et adiaceat, nec ne, legitima demonstratione metarum prefate possessionis *Debrethe* vocate a parte possessionis *Nagkurbew* nominate dictorum in causam attractorum, in cuius videlicet commetaneitate ipsa possessio *Debrethe* adiaceret, verificare et comprobare posse indicabat, ipse (!) earum partium pro certiori edoctione veritatis premissorum per nos requisiti in factis possessionum predictarum nullas litteras metales exhibere valuerunt et ob hec nos absque demonstratione metarum dictarum possessionum *Debrethe* alio nomine *Kyskurbew* ipsorum actorum, item *Nagkurbew* eorundem in causam attractorum et ipsa communi inquisitione partes inter easdem modo subscripto fienda iudicium facere non poteramus, ad ipsasque faciendas regii et vestri homines necessario sunt transmittendi, pro eo

vestram amicitiam presentibus petimus diligenter, quatenus vestros mittatis homines pro utrisque partibus pro testimoniis fide dignos, quibus presentibus *Michael* filius Pauli vel *Johannes* filius Petri aut *Franciscus* filius Stephani *de Thekwnye* sive *Johannes de Simegh (?)* pro parte dictorum actorum, item ¹⁾ *Anthוניus* filius Petri *de Toth* aut *Michael* vel *Ladislaus* filius Petri *de Habay*, neve *Michael* filius Andree *de Hydegkuth* pro parte dictorum in causam attractorum, aliis absentibus homines regii in quindenis festi Beati Martini confessoris nunc 1394 nov. 25. venturis et aliis diebus ad id aptis ad faciem predicti possessionis Debrethe alio nomine *Kyskwrbew* ac *Nagkwrbew* partium predictarum et consequenter totalis particule terre inter metas dicte possessionis Debrethe alio nomine *Kyskwrbew* existentis, quam ipsi actores vel eorum procuratores per predictos Nicolaum et Petrum modo quo supra peraratam extitisse asseruerint, vicinis et commetaneis earundem universis inibi legitime convocatis et partibus aut earum legitimis procuratoribus presentibus accedendo, primo prefatum possessionem Debrethe alio nomine *Kyskwrbew* vocatam per metas et cursus metales per eosdem actores vel procuratorem ipsorum demonstrandos a parte dicte possessionis *Nagkwrbew* iam dictorum in causam attractorum reambulent et si in huiusmodi reambulatione metarum ipsorum actorum prefati Nicolaus et Petrus contenti extiterint, bene quidem, sin autem non, tunc tandem prefatam possessionem *Nagkwrbew* prelibatorum Nicolai et Petri a parte dicte possessionis Debrethe per metas et cursus metales per eosdem Petrum et Nicolaum vel procuratorem ipsorum demonstrandos perambulent. His habitis primo ab eisdem vicinis et commetaneis, demum autem a nobilibus comprovincialibus per partes illuc convocandis et congregandis ad fidem eorum Deo debitam, fidelitatemque domino nostro regi et sue sacre corone observandam, videlicet (!) prefati Nicolaus et Petrus in dicto anno, cuius iam tertia preterisset revolutio, manibus armatis et potentiariis ad dictam possessionem ipsorum actorum Debrethe vocatam transeundo prescriptas terras arabiles intra veras metas eiusdem possessionis, quas videlicet dicti actores vel eorum procurator nomine terre eorum per ipsos Nicolaum et Petrum perarari factas esse dixisset, Debrethe existentes et habitas perari fecissent, an ne, sciant et inquirant meram et omnimodam veritatem. Et post hec ipsius possessionarie reambulationis et metarum demonstrationis ac communis inqui-

¹⁾ Utána: *Johannes (?) filius Thurol de Kekod* vel volt még írva, de azután kipontozták.

sitionis seriem cum propriis et possessionum illorum, a quibus sciunt nominibus ad octavas festi Epiphaniarum Domini similiter nunc venturas domino nostro regi fideliter 1395 jan. 13. rescribatis. Datum in Wysegrad, tricesimo septimo die termini prenotati, anno Domini M-mo CCC-mo nonagesimo quarto.

Szakadozott, vízfoltos, betoldásokkal, javításokkal zavarossá tett papiroklevél, melynek kerek pecsétje majdnem teljesen levált s csak köriratának egy része van meg. Látszik rajta a zalavári konvent pecsétjének »caput«-ja is.

Régi jelzése nincs.

V.

(1386—1399.) *János győri püspök ideje. Győr. Benedek győri főesperes, János püspök vikáriusa ítéletet hoz azon perben, melyet Edvi Miklós fia István anyjának, Edvi Lőrincz özvegyének hozománya és jegyruhája miatt Edvi Lőrincz fia Balázs s ennek testvérei és fiai ellen indított.*

Nos *Benedictus, archydiaconus et canonicus ecclesie Jauriensis, vicariusque* reverendi in Christo patris et domini nostri domini Johannis, miseratione divina *episcopi ecclesie predictae* in spiritualibus generalis, memorie commendantes tenore presentium significamus, quibus congruit universis, cum *Stephanus* filius Nicolai *de Eduy* quartam partem puellarem domine..... matris ac dotem et res paraffernales relicte *Laurentii* de eadem [*Eduy*]... suis de portionibus possessionariis ipsius *Laurentii* apud manus..... et *Nicolai* filiorum dicti *Laurentii*, *Nicolaique* et *Stephani* filiorum ..... *Blasii*, necnon *Laurentii* filii *Johannis* de dicta *Eduy* in eadem possessione ..... habitis iuxta regni consuetudinem provenientes ab eisdem ..... legitimis terminis precedentibus in quindenis festi Epiphaniarum..... Jan. 20. in figura ..... iudici (!) prefato *Stephano* filio *Nicolai*..... actoris ab una et *Blasio* filio *Laurentii* in sua personaliter et dictorum ..... fratris *Stephani* et *Nicolai* filiorum suorum ac *Laurentii* filii [*Johannis*] de dicta *Eduy* cum litteris procuratoriis nostris personis veluti in causam attractorum [parte] ab alia coram nobis comparendo iustitia mediante voluit rehabere. Verum quia prefatus *Blasius* filius *Laurentii* in sua et dictorum fratrum et filiorum suorum personis de medio aliorum exurgendo ex adverso allegabat, *ullo unquam tempore* ipsas dominas, scilicet *matrem et aviam* ipsius *Stephani* filii *Nicolai* actoris *in aliqua propaginis linea ipsis attinere*, nec se sive *filiam et relictam* predicti *Laurentii de Eduy* patris sui, de cuius portionibus possessionariis ius habere pretendebat. Ipsum *Stephanum* filium *Nicolai*, ut nostro incumbit officio, eumque in eo, utrum

premissam suam intentionem aliqua evidenti testimonio comprobare posset, an ne, requisitum habuissemus, ipse siquidem eandem suam intentionem modo premissa propositam cum viris nobilibus et dominabus honestis senioribus quam pluribus in dicta possessione Eduy et eiusdem possessionis circumiacentibus (!) in termino alteriori per nos assignando comprobare se posse asserebat. Nos itaque eidem Stephano filio Nicolai premissam suam intentionem comprobendam octavas scilicet diei Cinerum nunc venturas assignavimus pro termino, ad quem quidem terminum petitione ipsius Stephani actoris ..... discretos viros dominos, *de Paly* et *de Kethel ecclesiarum rectores* ad ipsam intentionem suam verificandam ..... a dictis ..... dominabus et ab aliis dicte possessionis Eduy circumiacentibus conscientiose inquirendam pro nostro testimonio ..... aliis median- tibus. Et quia ex litteratoria ipsorum dominorum plebanorum ..... termino in prescripto ..... prescriptos Bla- sium et Nicolaum ..... Nicolaumque et Johannem ..... Stephanus de Eduy ab impetitione antedicti Stephani ..... de eadem super premissis ..... tenore pre- sentium mediante. Datum Jaurini sexto ..... diei Cinerum predictarum.

Kilenczedrészében elveszelődött, roppantul megviselt, vízfoltos és meglevő részében is ki-kiszakadozott papíroklevél, hátán ovális zöld pecsét- maradvánnyal.

Régi jelzése nincs.

VI.

1406 márczius 5. A vasvári káptalan Zsigmond királynak jelenti, hogy parancsa szerint Telekösi Domonkos feleségét, Margit asszonyt és fiát Jánost Keresztur, Muszna és Kiskorong vasmegyei birto- kokba minden ellenmondás nélkül bevezette.

A B C

Nos *capitulum ecclesie Castriferrei* memorie commendantes tenore presentium significamus, quibus expedit, universis, quod nos litteras statutorias serenissimi et magnifici principis domini *Sigismundi*, Dei gratia regis Hungarie, Dalmatie, Croatie etc., marchionisque Brandenburgensis etc., domini nostri, sumpma cum obedientia recepimus hunc tenorem continentes:

Sigismundus, Dei gratia rex Hungarie, Dalmatie, Croatie etc. marchioque Brandenburgensis etc. fidelibus suis *capitulo ecclesie Castriferrei* salutem et gratiam. Dicitur nobis in personis nobilis domine *Margarethe flye Thome* filii *Mykola de Kereztur*, consortis videlicet *Dominici* filii *Vallentini de Thelekus* et *Johannis filii eiusdem* ab eadem nobili domina geniti, quod ipsi

in dominium quarundam portionum possessionariarum in possessionibus *Kereztur* predicta ac *Muzna* et *Kyskorongh* vocatis in comitatu Castriferrei existentibus habitarum, ipsos per donationem, traditionem et collationem prefati Thome filii Mykola vigore litterarum vestrarum et aliarum litterarum nostrarum confirmationalium exinde confectarum concernentium legitime vellent introire, si contradictio cuiuspiam ipsis non obviaret in hac parte. Super quo fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo presente *Laurentius vel Mychael de dicta Thelekus* aut *Brictius de Sarfey*, sin *Johannes* filius Georgii *de eadem*, sive *Johannes* filius Stephani *de dicta Thelekus*, aliis absentibus homo noster ad facies predictarum portionum possessionariarum vicinis et commetaneis earundem universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo, introducat prefatos nobilem dominam et Johannem filium eiusdem in dominium earundem, statuaturque easdem eisdem cum cunctis ipsarum utilitatibus premissis iure ipsis incumbenti perpetuo possidendas et habendas, si non fuerit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint, evocet ipsos contra annotatam nobilem dominam nostram in presentiam ad terminum competentem. Et post hec ipsarum possessionarie introductionis et statutionis seriem cum nominibus contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, terminoque assignato nobis fideliter rescribatis. Datum Bude, secundo die festi Purificationis Virginis gloriose, anno Domini millesimo quatringsesimo sexto.

1406 febr. 3.

Nos enim preceptis ipsius domini nostri regis in omnibus fideliter obedire cupientes, ut tenemur, una cum prefato Brictio de Sarfey, homine eiusdem, nostrum hominem, *magistrum Stephanum*, socium et concanonicum nostrum ad premissa peragenda nostro pro testimonio transmisimus fide dignum. Qui tandem ad nos reversi, nobis uniformiter retulerunt, quod ipsi in festo Kathedre Beati Petri apostoli proxime 1406 febr. 22. preterito ad facies prelibatarum portionum possessionariarum in prescriptis possessionibus *Kereztur*, *Muzna* et *Kyskorongh* vocatis habitarum vicinis et commetaneis earundem universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo, prefatos nobilem dominam Margaretham et Johannem filium eiusdem in dominium earundem introducendos, easdem cum cunctis ipsarum utilitatibus et pertinentiis quibuslibet premissis iure ipsis incumbenti perpetuo et irrevocabiliter in filios filiorum et heredum per heredes possidendas, utendas, tenendas et habendas statuissent nemine pro tunc in facie earundem, nec nunc coram nobis contradictore existente et apparente. In cuius rei

memoriam firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras privilegiales preidenti sigillo nostro consignatas, medioque alphabeto intercisas eidem nobili domine et Johanni filio suo duximus concedendas. Datum duodecimo die introductionis et statutionis predictorum, anno Domini supradicto, honorabili viro domino *Egidio*, preposito, viris discretis magistris *Jacobo* custode, *Nicolao* cantore, *decanatu vacante*, ceterisque canonicis ecclesie nostre existentibus.

Hártyaoklevél kék és zöld selyemfonadékon függő egész, de teljesen lekopott pecséttel.

Régi jelzése No. 1830.

VII.

*1407 február 21. A vasvári káptalan bizonyítja, hogy Kerektói Balázs ő maga és testvére Bálint nevében kijelentette, hogy őket Molnári Antal nőtestvéröknek, az utóbbi volt feleségének, Agatának hozománya, nevezetesen pedig molnári jószága tekintetében ki-
elégítette.*

Nos *capitulum ecclesie Castriferrei* memorie commendamus, quod *Blasius* filius *Stephani de Kerekthou* sua ac *Valentini fratris sui carnalis* onera eiusdem et gravamina per omnia super se assumptens coram nobis personaliter constitutus ministerio vive vocis confessus extitit in hunc modum, quod ipsi *Anthonium filium Heranth de Molnar* super universis iuribus dotaliciis nobilis domine *Agatha* nominate, sororis ipsorum carnalis, filie scilicet annotati *Stephani*, pridem videlicet coniugis ipsius *Anthonii*, de universis possessionibus et portionibus possessionariis eiusdem *Anthonii* ubilibet, signanter in dicta *Molnar* apud manus eiusdem habitis eidem nobili domine de regni consuetudine pertinentibus, recepta ab eodem omnimoda satisfactione pure et per omnia expeditum reddidissent atque satisfactum, ymo idem *Blasius* sua et dicti *Valentini* fratris sui in personis reddidit et commisit coram nobis vigore presentium mediante. Datum feria secunda proxima post dominicam *Reminiscere*, anno Domini millesimo quadringentesimo septimo.

Hártyaoklevél, pecsétjének csak kötőszalagja maradt meg.
Régi jelzése : 2014.

VIII.

1407 április 29. A vasvári káptalan előtt a Szántói Botkafiak és rokonságuk, valamint Széplaki László fia István és rokonsága azon perben, melyet az előzők az utóbbiak ellen a királytól új adomány czímén megszerzett Szentkozmadamján, más néven Gyülvész vagy Kapornak, Miksafalva, Csallános és Jegenye zalamegyei falvak miatt támasztottak, egyezsége lépnek.

Nos capitulum ecclesie Castriferrei memorie commendamus, quod magister Stephanus filius Benedicti filii Bothka de [Zanth]ou ac alter Stephanus filius Petri filii dicti Bothka, suis, item Pauli fratris carnalis eiusdem Stephani filii Petri, Petri filii Johannis, Georgii filii Vrbani et ..... filii dicti Bothka in personis onera et gravamina, si iidem temporis in eventu in susceptis persistere nollent per omnia in se assumptentes ab una, parte vero ab alia Stephanus filius Ladislai de Zeplak similiter sua, item Andree et Benedicti filiorum, necnon nobilium domine Anyth ..... filie, item Pa[uli] filii Mixe de Mixefalua ac puella Barbare flye suorum in personis modo simili onera eorundem et gravamina, si iidem in infrascriptis subsistere noll[ent] per omnia in se assumptentes, nostri in presentia constituti organo vive vocis confessi extiterunt in hunc modum, quod licet serenissimus princeps dominus noster dominus Sigismundus rex quasdam possessiones Zentchosmadomian alio nomine Gyuluez seu Kapornak, Mixefalua, Challanus, et Jegenye vocatas in comitatu Zaladiensi existentes, que condam nobiles domine Elena (!)..... filie Nicolai filii dicti Pauli filii Mixe prefuissent, eidem ..... filio ..... pro fide[libus] et fidelium servitiorum meritis eiusdem, per eundemque ..... Benedicto ..... ac memoratis Mychaeli et Nicolao filiis Bothka, Stephano, Paulo, Johanni et Nicolao filiis dicti Petri filii Bothka, item Petro, Stephano filiis Johannis filii dicti Bothka, necnon Georgio filio Vrbani filio eiusdem Bothka ratione sine herede decessionis dicte nobilis puelle cum omnibus earum utilitatibus et pertinentiis quibusvis et quovis nominis vocabulo vocitatis iure perpetuo et irrevocabiliter in filios filiorum possidendas, utendas, tenendas et habendas sue regie nove donationis titulo dederit et contulerit, temporeque stationis earundem possessionum ipsis filiis Bothka fiende idem Stephanus filius Ladislai ac nobilis domina mater eiusdem contradictione obviaverint et sic litis materia inter ipsos mota, diutiusque ventilata extiterit, tamen ipsi ordinantibus plurimis probis et nobilibus hominibus pacem ipsorum amantibus in facto earundem possessionum in talem

pacis et concordie devenissent unionem, quod, quia idem Stephanus filius Ladislai in cunctis eorundem filiorum Bothka possessionibus hereditariis una cum eisdem divisibiles haberent, ob hoc ipsi, scilicet uterque Stephanus et alii prenotati eundem Stephanum filium Ladislai, filios, filiam et matrem eiusdem prenotatos in predictis possessionibus Zenthcosmadomian alio nomine Gyuluez seu Kapornak, Mixefalua, Challanus et Jegenye vocatis condivisionales asumptentes, directas et equales dimidietates earundem possessionum, insuper *proprium sessionem* annotati *Nicolai* filii Pauli in eadem Zenthcosmadomyan habitam, si autem eandem possessionem temporis in eventu mediante iure ammitterent, ex tunc *sessionem condam Cosme filii Mixe* de eadem in eadem habitam similiter *cum maiori vinea* eiusdem Nicolai filii Pauli in superficie eiusdem possessionis Mixefalua existenti eisdem Stephano, filiis, filye et matris suis iure perpetuo et irrevocabiliter in filios filiorum et heredum per heredes possidendas, utendas, tenendas et habendas cum cunctis ipsarum utilitatibus et pertinentiis quibusvis et quovis nominis vocabulo vocitatis, utilitates eidem sessioni (!) *condam Nicolai filii Pauli* minime dantes, aliis directis medietatibus earundem possessionum similiter cum sessione *Petri dicti Pecheneth* de eadem Mixefalua iuxta sessionem dicti Cosme habita, necnon *minori vinea ipsius condam Nicolai filii Pauli* in facie eiusdem possessionis Mixefalua habita simul cum cunctis ipsarum utilitatibus obvenientibus et pertinentiis quibusvis, dempta utilitate sessionis annotati Petri dicti Pecheneth ipsis modo simili iure perpetuo et irrevocabiliter in filios filiorum, heredum per heredes remanentibus, dedissent, donassent et contulissent, imo condonarunt ac iidem uter Stephanus suis et nominibus, quibus supra, assumpserunt, dederunt, donaverunt et contulerunt coram nobis isto modo, ut ipse partes universarum litium processus in facto earundem possessionum per quempiam motos vel movendos communi labore et expensa subportare, si autem aliquas particulas vel particulam terrarum, rubetorum, silvarum aut vinearum vel pratorum a quocunque reappropriare et eisdem possessionibus annectere valerent, ex tunc tales particulas seu particulam modo simili in duas rectas et quoequales (!) partes dividerent ; si vero fortuna novercante aliquas particulas seu particulam earundem possessionum iure mediante amitterent, similiter communiter sustinere et subportare tenerentur, hoc adiecto, quod si aliquam ipsarum partium Deo volente ab hac luce heredibus utriusque sexus (!) decedere contingeret, ex tunc talis partis decedentis universa iura in eisdem possessionibus habita in partem superviventem revolvi et redundari debeat eo facto. Ad que partes predictae se sponte et alios prenotatos

obligarunt coram nobis vigore presentium mediante. Datum feria sexta proxima ante festum Beatorum Philippi et Jacobi apostolorum, anno Domini millesimo quadringentesimo septimo.

Szakadozott s igen szemrontóan elhanyagolt írással kiállított papíroklevél, hátán pecsétmaradvánnyal s ugyanitt a következő egykorú széljegyzettel: Affirmarunt in quodam registro alio.

Régi jelzése: No. 2052.

IX.

1412 augusztus 5. A győri káptalan Zsigmond királynak jelenti, hogy parancsa szerint nyomozást tartott, igaz-e, hogy Marczaltői Egyed deák, Marczali Miklós volt vajda és Dénes gazdatisztje, Andrásnak, a pécsi Szent Jánosról nevezett várbeli társaskáptalan prépostjának és Zsuzsána asszonynak, most Békási Gergely feleségének nagy kárt okozott, mert Győr megye nemesi gyűlésén gonoszul azt mondta, hogy pécsi birtokukon egy levelesített jobbágyot tartanak s e miatt Antimus alnádor birtokukat földulatta stb.; s mivel a vád igaznak bizonyult, Egyed deákot a király elé megidézte.

Excellentissimo principi, domino Sigismundo, Dei gratia Romanorum regi semper augusto ac Hungarie etc. regi domino, ipsorum gratiosissimo capitulum ecclesie Jauriensis orationes in Domino humiles et devotas. Litteras vestras amonitorias nobis directas noveritis nos cum sumpna reverentia recepisse in hec verba:

Sigismundus, Dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie etc. rex, fidelibus suis *capitulo ecclesie Jauriensis* salutem et gratiam. Dicitur nobis in personis honorabilis viri domini *Andree prepositi ecclesie Sancti Johannis de castro Quinqueecclesiensi* et nobilis domine *Susanne, relicte condam Mychaelis de Haly*, nunc vero *consortis magistri Gregorii de Bekaas*, quod in congregatione generali universitate nobilium comitatis Jauriensis pridem circa festum Sancti Martini confessoris proxime preteritum celebrata *Egidius litteratus* filius Petri de *Marchalthw*, famulus et officialis dominorum *Nicolai condam wayuode et Dyonisii filiorum Stephani de Marchaly*, unus ex iudicibus et assessoribus ipsius congregationis, unacum aliis iuratis et assessoribus sibi adherentibus nequiter huiusmodi iniurias et dampna eidem preposito et nobili domine *Susanne predictae* facere procurasset, quod ipse quendam *iobagionem* proscriptum, nomine *Stephanum dictum Nyulas*, in procedenti congregatione generali adhuc in anno tertio celebrata extradatum in possessione ipsorum *Peech* vocata conservarent, cum tamen idem *Stephanus* ab ipso tertio anno incipiens in predicta possessione *Peech* nunquam

fuisset et per huiusmodi iniquas traditiones et inductiones predicti Egidii litterati iudices nobilium dicti comitatus et familiares *Anthimi vicepalatini seu iudicis ipsius congregationis* predictam possessionem Peech depredassent et multa pecora iobagionum de eadem auferendo in viginti florenos pactassent et alia multa damna, labores et expensas eisdem iobagionibus intulissent in preiudicium ipsorum prepositi et nobilis domine Susanne valde magnum. Super quo fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus vestrum mittalis hominem pro testimonio fide dignum, quo presente *Symon de Haly, Johannes Magnus de Potyongh* aut *Georgius filius Mychaelis de Baboth* seu *Mychael de Berley* sin *Johannes de Zemere* an *Georgius de Korumzow* seu *Jacobus* an *Gallus* sive *Valentinus de Tewel*, aliis absentibus homo noster scita premissorum veritate amoneat et inducat predictum Egidium de Marchalthw verbo nostre maiestatis, ut ipse super premissis memoratis preposito et nobili domine Susanne vel eorum procuratori coram vestro testimonio, quod per vos illic serie presentium transmitti iubemus, satisfactionem condignam facere et impendere debeat. Et post hec seriem omnium premissorum, ut fieri expediens, nobis fideliter rescribatis. Datum Bude, feria sexta, in festo videlicet Divisionis Apostolorum, anno Domini M-mo CCC-mo duodecimo. 1412 júl. 15.

Nos enim mandatis vestre excellentie in omnibus obedire cupientes, ut tenemur, ad exequenda mandata vestra premissa unacum Johanne Magno de Potyongh, homine vestro prescripto, nostrum hominem, videlicet *magistrum Thoman Petri* socium et concanonicum nostrum pro nostro testimonio transmisimus fide dignum. Qui tandem ad nos reversi nobis concorditer retulerunt, quod prefatus homo vester presente eodem nostro testimonio feria quarta, videlicet in festo Inventionis Corporis Beati Stephani prothomartyris proxime preterito in comi- 1412 aug. 3. tatu Jauriensi procedendo a nobilibus et ignobilibus ac ab aliis cuiusvis status et condicionis dicti comitatus hominibus palam et occulte diligenter inquirendo, talem scivisset veritatem, quod prefatus Egidius litteratus filius Petri de Marchalthw in ipsa congregatione generali, ut prefertur, unus ex iudicibus et assessoribus ipsius congregationis extitisset, memoratusque Stephanus dictus Nywlas ab eo tempore circa, prout supra narratur, in ipsa possessione ipsorum domini prepositi et domine Susanne Peech vocata nunquam residentiam fecisset et per huiusmodi iniquas traditiones et inductiones iudices nobilium dicti comitatus et familiares Johannis Antymi vicepalatini seu iudicis ipsius congregationis predicta ossessio Peech depredata extitisset (!) et multa pecora iobagionum de eadem ablata fuissent et tandem in

certa sumpma pecunie pactata, cuius quantitatem scire nequissent, restituta et alia quam plurima dampna, labores et expense eisdem iobagionibus illata fuissent; sed utrum premissa ex inductione prefati Egidii litterati facta et perpetrata fuerint, de hoc veritatem scire nequissent, nisi ex auditu. Et hiis peractis eodem die, ipso magistro Egidio tunc in remotis existente, *filios Petri dicti Kys de Kyspeech* in officiolatu ipsius magistri Egidii de Marchalthw residentes amonuisset et induxisset verbo vestre maiestatis, ut ipse magister Egidius super premissis memoratis domino preposito et nobili domine Susanna (!) vel eorum procuratori legitimo coram nostro testimonio satisfactionem condignam facere et impendere deberet. Datum tertio die diei amonitionis premissae anno Domini supradicti.

Papíroklevél a győri káptalan megviselt, de fölismerhető pecsétjével. Régi jelzése: No. 2015.

X.

1412 szeptember. A vasvári káptalan Zsigmond király parancsa szerint Széchi Miklós özvegyét Sárát és fiukat Pétert Körmend birtokába be akarván vezetni, a határjárásról és a bevezetés ellen történt tiltakozásokról jelentést tesz.

Serenissimo principio domino *Sigismundo* Dei gratia Romanorum regi semper augusto ac Hungarie etc. . . . regi, domino ipsorum metuendo *capitulum ecclesie Castriferrei* orationum suffragia devotarum. Litteras ve[stre serenita]tis sumpma cum obedientia noveritis nos recepisse in hec verba:

Sigismundus, Dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie etc. rex, fidelibus nostris *capitulo ecclesie Castriferrei* salutem et [grat]iam. Dicitur nobis in personis *magistri Petri filii condam Nicolai de Szeech* et nobilis domine *Sara relicte* consortis sue, quomodo quoddam opidum eorum *Kurmend* vocatum in comitatu Castriferrei existens, aput manus ipsorum habitum, legitima reambulatione et metarum renovatione et ab aliorum iurium possessionalium sequestratione plurimum indigeret. Super quo fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus vestrum mittatis hominum pro testimonio fide dignum quo presente *magister Mychael de Egeruar* vel *Johannes dictus Darabus de Nadasd*, sive *Stephanus* filius Petri *de Pachya* ceu *Bartholomeus de Halastho* neve *Lucas* de predicta *Nadasd*, aliis absentibus homo noster ad faciem dicti oppidi *Kurmend* appellati, vicinis et commetaneis suis universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo, reambulet idem per suas veras et antiquas metas, novas iuxta veteres in locis

necessariis erigendo, reambulatumque (!) et ab aliorum iuribus possessionariis distinctum et separatim relinquitur prefatis Petro et domine consortis eiusdem (!) iure ipsis incumbenti perpetuo possidendum, si non fuerit contradictum; contradictores vero, si qui fuerint, evocet ipsos contra memoratum Petrum filium Nicolai nostram in presentiam ad terminum competentem rationem contradictionis eorum redditurum. Et post hec huiusmodi reambulationis et metarum erectionis seriem cum cursibus metarum inibi erigendarum et nomina contradictorum, qui fuerint, terminoque assignato nobis fideliter rescribatis. Presentes autem *sigillo nostro maiori*, quo ut rex Hungarie utimur, fecimus sigillari. Datum Bude, in festo Visitationis Virginis gloriosissime, anno Domini millesimo quadringentesimo duodecimo, regnorum nostrorum anno Hungarie vigesimo quarto, Romanorum vero secundo.

1412 júl. 1.

Nos autem preceptis vestre serenitatis in omnibus fideliter obedire cupientes, ut tenemur, una cum prefato magistro Mychaele de Egeruar, homine vestro, nostrum hominem *Jacobum, chori ecclesie nostre presbyterum* ad premissa peragenda nostro pro testimonio transmisisimus fide dignum. Qui tandem ad nos reversi, nobis uniformiter retulerunt, quod ipsi feriis secunda, tertia et quarta (!) ante festum Exaltationis Sancte 1412 szept. 12—14. Crucis proxime preteritum ad faciem dicti opidi Kurmend appellati, vicinis et commetaneis suis universis inibi legitime convocatis et presentibus accedendo, ipsum per suas veras metas et antiquas, ... metarum cursibus reambulassent, quod primo inceperunt a parte possessionis Nadasd vocate iuxta meatum fluvii *Cherneck* vocati et viam ducentem de *Almas* in dictum opidum Kurmend, ubi ab oriente signum metale fecissent; abhinc ad plagam occidentalem penes montem in prato eundo, subtus eundem iuxta arborem *egerffa* dictam signum metale fecissent; abhinc ad eandem partem occidentalem eundo attigissent quendam puteum *Keralkutha* dictum, ubi sub arbore tylic signum metale fecissent terrenum; dehinc sub eundem montem partem ad eandem iuxta ipsum montem et in fluvium *Rabe* eundo post sese sequentes (!) tria signa metalia fecissent; adhuc ad eandem partem iuxta ipsum montem et *siccum locum fluvii* ulterius procedendo iuxta meatum cuiusdam rivuli de ipso monte egredientis signum metale fecissent terrenum; et abhinc divertendo ad aquillonarem iuxta meatum et locum fluvii, *quem antiquitus Rabam appellari dixissent*, usque iactus unius sagitte transeundo iuxta ipsum meatum et rippam eiusdem signum metale fecissent terrenum; adhuc partem ad eandem iuxta ipsam rippam, prout ipse meatus aliubi ad occidentem, aliubi

vero ad meridiem se extenderet et vergeret, longe eundo, sub arbore salicis penes villam *Halug* vocatam signum metale fecissent terrenum; et ab hinc in sicco meatu eiusdem loci ad partem occidentalem progrediendo iuxta arborem *egerffa* signum metale fecissent; et abhinc non longe eundo et ad aquillonem flectendo, deficienteque meatu aque in sicco et plano loco progrediendo signum metale fecissent; et ab hinc iterum ad occidentem flectendo et in plano parvum transeundo signum metale fecissent terrenum; de hinc ulterius contra meridiem flectendo et eundo iuxta arborem silicis signum metale fecissent; postmodum autem iterum ad occidentem parvum eundo signum metale fecissent terrenum; deinde divertendo iterum contra meridiem et ad dumetum (?) *egerffa* signum metale fecissent; postea inter occidentem et meridiem longius eundo ad dumetum similiter *egerffa* signum metale fecissent, ubi *Johannes Magnus, officialis Andree de dicta Nadasd* in persona eiusdem Andree, domini sui inibi comparendo premissis omnibus metalibus consignationibus contradixisset asserendo ipsam reambulationem in terris dicti domini sui peragrasse; dehinc autem contra aquillonem iuxta terram possessionis *Hymfalva* vocate in longitudinem unius iugeris in terra arabili eundo, signum metale fecissent; ulterius ad occidentem parvum eundo signum metale fecissent; et ab hinc divertendo ad meridiem, signum metale fecissent; ulterius plagam ad eandem eundo signum metale fecissent et abhinc ad occidentem eundo, iuxta arborem salicis signum metale fecissent; et abhinc iuxta ipsum siccum alveum seu locum fluvii ulterius ad eandem occidentem progrediendo signum metale fecissent terrenum; dehinc iterum contra aquilonem iuxta eundem siccum alveum progrediendo signum metale fecissent terrenum; abhinc divertendo e converso ad meridiem, iuxta ipsum siccum alveum signum metale fecissent; et de hinc iterum ad occ[identem] iuxta eundem siccum alveum progredientes penes eundem siccum alveum in nemore salicis [signum me]tale fecissent terrenum, ubi *P[etrus?] filius Ladislai de Iwanh* in persona *Georgii de eadem* ..... relinquendo terram possessionis *Hymfeld* et ab ..... iuxta terras possessionis *Tothfalu* vocate, ubi penes dictum siccum alveum signum .....

Vízfoltos, szakadozott, az alsó részén elveszelődött papíroklevél kerek pecsét maradványával. Hátirata: Domino regi pro *Lorando* filio *Stephani de Bessefalva* alio nomine *Kemesmal* contra magistrum *Petrum dictum Hercegh* filium condam domini *Nicolai de Szeech* super contradictione reambulationis et metarum consignationis opidi *Kurmend* vocati ad octavas festi *Beati Mychaelis* archangeli.

Régi jelzése nincs.

XI.

1415 deczember 13. Válti László és kisöcscse János Hermán, Tótfalu, Kölked, Merse és Vált jószágokra és egyéb ingó és ingatlan javaikra a vasvári káptalan előtt egyezségre lépnek.

Nos capitulum ecclesie Castriferrei memorie commendantes tenore presentium significamus, quibus expedit, universis, quod magister *Ladislaus filius Thome de Wath* ab una, parte vero ab alio *Johannes filius Georgii filii dicti Thome de eadem* coram nobis constituti organo vive vocis confessi extiterunt in hunc modum, quod licet ipse, scilicet magister *Ladislaus* quasdam possessiones et portiones possessionarias in possessionibus *Herman, Tothfalu, Kulked* et *Merse* vocatas in isto comitatu *Castriferrei* existentibus habitas a *regia maiestati pro fidelibus servitiis suis*, rebus et persone non parcendo propriis laboribus et expensis pro se impetraverit, necnon quedam alia iura possessionaria empticia et impignoraticia tam in molendinis, quam in aliis iuribus possessionariis ac utilitatibus earundem inter metas predictarum possessionum *Herman, Tothfalu, Kulked* et *Merse* aquisitarum ac *Wath hereditarie*, necnon ubivis aliarum possessionum modo premissis propriis laboribus suis et expensis pro se et filiis suis ac heredibus suis habuerit, adquisierit et obtinuerit, tamen ipse, scilicet magister *Ladislaus* ob dilectionem naturalem tam premissas possessiones et portiones possessionarias in predictis possessionibus *Herman, Tothfalu, Kulked* et *Merse* adquisitas, quam etiam universa alia iura possessionaria, impignoraticia et empticia ac molendina et portiones suas molendinarias inter metas earundem possessionum aquisitarum et *Wath hereditarie* existentes et habita, necnon universas res suas, bona mobilia et immobilia ac *equos suos et equas suas equatiales* modo premissis per ipsum adquisitas, et augmentatos unacum dicto *Johanne filio Georgii, fratre suo patrueli* iure perpetuo et irrevocabiliter in filios filiorum et heredum per heredes possidendas, utendas, tenendas et habenda tamquam uni ex filiis suis divisionaliter cedendas et habenda participasset et contulisset; in huius autem reconpensam idem *Johannes filius Georgii*, quia prefatus magister *Ladislaus* premissa iura sua possessionaria modo premissis pro fidelibus suis servitiis a *regia maiestate* adquisita ac alia iura sua possessionaria, molendinaria tam empticia, quam pignoraticia ac alias res et bona mobilia et immobilia ac equos equatiales modo premissis propriis laboribus suis et expensis adquisitas et adquisita una cum ipso iure perpetuo et irrevocabiliter participasset, ob hoc ipse, scilicet *Johannes* nolens

huiusmodi beneficiorum per eundem Ladislaum sibi impensorum esse immemor, eidem magistro Ladislao et filiis suis ac heredibus eorundem id assumpsisset, ut nunquam ipse et sui posteritates, quodocumque temporis in processu in premissis iuribus possessionariis ac aliis rebus ipsorum mobilibus et immobilibus per ipsum Ladislaum modo premissis acquisitis et obtentis, necnon in aliis possessionibus ipsorum hereditariis ubicunque et in quibuslibet possessionibus existentibus et habitis inter ipsos divisio facta (!) contigerit, maiorem vel maiores portiones in eisdem iuribus possessionariis ac rebus et bonis eorum mobilibus et immobilibus predictis *praeterquam unus ex filiis eiusdem magistri Ladislai* sibi pro se habendi et recipiendi haberet potestatem. Imo idem magister Ladislaus participavit et perpetuavit, ipse Johannes filius Georgii ad premissa se sponte obligavit coram nobis vigore presentium litterarum nostrarum privilegialium pendentis sigilli nostri munimine roboratarum, medioque alphabeto intercisarum mediante. Datum in festo Beate Lucie virginis et martyris, anno Domini millesimo quadringentesimo quinto decimo, honorabili viro domino *Egidio* preposito, viris discretis magistris *Nicolao* cantore, *Stephano* custode, *decanatu vacante*, ceterisque canonicis ecclesie nostre existentibus.

Héderváry Lőrincz nádor 1438 január 21-iki leveléből.

XII.

1427 július 16. A csornai konvent Zsigmond király rendeletére nyomozást tartván, jelenti, hogy Edvi György és veje Bertalan, Edvi György Katalin nevű leányának férje, igaz vádat emeltek Balázs fia Miklós, felesége Skolasztika asszony és fiok Péter ellen, hogy Skolasztika asszony férjével és fiával halálra kerestette az említett Bertalant, mely hírré Katalin asszony úgy megijedt, hogy idő előtt szült; a nyomozás eredményének megfelelően a vádlottakat edvi részbirtokukról a király elé idézte.

Serenissimo principi, domino *Sigismundo*, Dei gratia Romanorum regi semper augusto ac Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. regi, domino eorum gratioso *conventus monasterii Beati Michaeli archangeli de Chorna* orationes in Domino debitas ac devotas cum perpetua fidelitate. Litteras vestre serenitatis nobis directas honore, quo decuit, recepimus in hec verba :

Sigismundus, Dei gratia Romanorum rex semper augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. rex, fidelibus suis *conventui ecclesie de Chorna* salutem [et] gratiam. Dicitur nobis in personis *Georgii filii Petri ac Bartholomei* sponsi eiusdem (!),

necnon nobilis domine *Katherine* vocate, *filie* eiusdem *Georgii de Edw*, quomodo *Nicolaus filius Blasii* ac *Thomas filius eiusdem* ex consensu et voluntate nobilis domine *Scolastica (!)* vocate, *consortis sue*, temporibus novissime elapsis manibus armatis et potentiariis ad domum ipsorum exponentium irruentes, ibique pluribus verbis illicitis et vituperiosis pertractantes interimere voluissent; insuper dum prefatus Bartholomeus in propria sua silva ligna succidere habuisset, tunc prefatus Nicolaus et Thomas ex consensu et voluntate prefate domine Scolastice in ipsum irruentes, eundemque ibidem interimere voluissent omni sua sine culpa. *Quo audito nobilis domina consors eiusdem pre nimio terrore unum infantem amisisset*, potentia mediante in preiudicium ipsorum valde magnum. Super quo fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus vestrum mitatis hominem pro testimonio fide dignum, quo presente Joseph vel Emericus de Vadassfalva sin Stephanus de Vaagh an Franciscus de eadem seu Johannes filius Nicolai de Pothyond ceu Paulus de eadem, aliis absentibus homo noster scita premissorum mera veritate, evocet prefatum Nicolaum et alios predictos contra annotatum Georgium et alios prescriptos nostram in presentiam ad terminum competentem rationem premissorum reddituros, litis pendencia, si qua foret inter ipsos, non obstante. Et post hec ipsarum inquisitionis et evocationis seriem cum nominibus evocatorum, terminoque assignato, nobis fideliter rescribatis. Datum Bude, feria secunda proxima post festum Visitationis Virginis gloriose, anno Domini millesimo quadringentesimo vigesimo septimo.

1427 júl. 7.

Nos igitur mandatis vestre excellentie in omnibus obedire cupientes, ut tenemur, una cum prefato Joseph de Vadassfalva, homine vestro, nostrum hominem, videlicet Andream litteratum, chori ecclesie nostre clericum ad premissa mandata vestra fideliter peragenda nostro pro testimonio fide dignum duximus destinandum. Qui tandem exinde ad nos reversi, nobis concorditer retulerunt, quod ipsi in festo Beate Margarethe virginis proxime preterito in comitatu Soproniensi simul | 1427 júl. 13. | procedendo, ab omnibus, quibus decuisset et licuisset, nobilibus videlicet et ignobilibus ac alterius cuiusvis status et condicionis dicti comitatus hominibus palam et oculte diligenter inquirendo, omnia premissa et quevis premissorum singula sic et eatenus facta et perpetrata fuisse rescivissent, prout vestre dictum extitisset maiestati et quemadmodum tenor litterarum vestrarum per omnia continet prescriptarum; factaque huiusmodi inquisitione die et loco in pretactis prefatos Nicolaum filium Blasii, necnon Thomam filium et dominam Scolasticam consortem

eiusdem Nicolai in dicta possessione Edv, portione scilicet ipsorum contra annotatos Georgium filium Petri ac Bartholomeum sponsum, necnon dominam Katherinam, filiam eiusdem Georgii, ad octavas festi Sancti Jacobi apostoli nunc ven- 1427 aug. 1. turas vestre sublimitatis evocassent in presentiam rationem premissorum reddituros, litis pendentia, si qua foret inter ipsos, non obstante. Datum quarto die diei inquisitionis et evocationis premissarum, anno Domini supradicto.

Papíroklevél ovális pecsét nyomával.
Régi jelzése : No. 1998.

XIII.

1429 február 6. A vasvári káptalan előtt Besefalvai Mihály, ennek fia Miklós, továbbá Besefalvai László fia Miklós s ennek testvérei Péter és Bálint Kövesmáli Lóránddal és Gállal, Kisfaludi János deákkal Lapsa részbirtokot illetőleg megegyeznek.

Nos capitulum ecclesie Castriferrei memorie commendamus, quod Mychael filius Nicolai de Besefalua, Nicolaus filius Ladislai de eadem eorum ac Nicolai filii ipsius Mychaelis, necnon Petri, Valentini, fratrum carnalium anotati Nicolai filii Ladislai in personis onera eorundem et gravamina in subsequentibus per omnia super se assumpmentes coram nobis constituti, sunt confessi in hunc modum, quod ipsi fassioni inter Lorandum et Gallum, filios Stephani de Kemesmal ab una ac Johannem litteratum de Kisfalud ab altera partibus super facto possessionarie portione Lapsa vocate vigore aliarum litterarum nostrarum facte et habite litteris in eisdem conscriptis consensum prebuisent et assensum per omnia liberalem et assensum coram nobis vigore presentium mediante. Datum in festo Beathe Dorothee virginis et martyris, anno Domini millesimo quadringentesimo vigesimo nono.

Hártyaoklevél a káptalan pecsétjének gyér maradványával.
Régi jelzése : No. 2301.

XIV.

1430 január 27. Szombathely. Töttösi Szilveszter és Gergely vasmegyei bírságszedők Válti Rákos Györgyöt, ki Bessenyő Pál volt szlavóniai bán ítélete szerint bizonyos György fia Jánossal szemben tartozás miatt esküre köteleztetett, de ezt nem tette le, most e tekintetben megnyugtatók.

Nos Silvester et [Gr]egorius de Thytheus in comitatu Castriferrei bírsagiorum exactores, memorie commendamus, quod

Georgius filius Benedicti dicti Rakus de Valth contra Johannem filium Georgii de . . . inje pro quodam debito iuramentum iuxta iudiciariam commissionem viri magnifici Pauli Bisseni alias regni Sclavonie bani in presenti congregatione generali in comitatu Castriferrei celebrata non prestitisset, ad hoc nos eundem Georgium causa pro premissa agravari nitebamur. Quo percepto prefatus Georgius nobis, tanquam iudicibus supeditavit, ut nos eundem de remedio facultatum provideremus. Itaque nos petitionibus ipsius aquiescentes prefatum Georgium causa pro premissa, in quantum iudici adhibetur facultas, reliquimus expeditum vigore litterarum nostrarum mediante. Datum Sabbarie (!), feria quinta proxima post festum Conversionis Beati Pauli apostoli, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo.

Kétfelé szakadt papiroklevél, melyen a pecsétnek épen csak hogy a nyoma látszik.

Régi jelzése nincs.

XV.

1433 február 8. Edvi György leányai Ilona és Katalin, Edvi Tamás pedig atyjának Miklósnak és Edvi Györgynek meg Benedeknek nevében bizonyos Pálóczi Máttyás országbíró előtt folyó pert a felek kívánságára későbbi időre halasztanak.

Nos conventus monasterii Beati Michaelis archangeli de Chorna damus pro memoria, quod Georgius filius Petri de Edw pro nobilibus dominabus Elena et Katherina vocatis, filiabus suis, cum procuratoriis litteris nostris ab una, parte vero ab alia Thomas filius Nicolai de eadem pro eodem Nicolao patre, necnon Georgio filio Johannis et Benedicto filii Georgii de dicta Edw similiter cum procuratoriis litteris nostris coram nobis constituti confessi sunt oraculo vive vocis in hunc modum, quod ipsi causam, quam predicte domine Elena et Katherina contra et adversus eodem Nicolaum, Georgium et Benedictum iuxta continentiam litterarum prorogatoriarum comitis Mathyus de Paloch, iudicis curie regie, super factis in litteris evocatoriis eiusdem comitis Mathyus contentis in presentibus octavis festi Epiphaniarum 1433 jan. 13. Domini in curia regia in presentia eiusdem regie maiestatis movere haberent, de partium voluntate statu in eodem in presentiam eiusdem regie maiestatis ad octavas festi Beati Jacobi apostoli nunc venturas distulissent et prorogassent, ymo 1433 aug. 1. supradicti Georgius filius Petri et Thomas nominibus quibus supra distulerunt et prorogarunt coram nobis testimonio presentium mediante. Datum die dominico proximo ante festum

Beate Scolastice virginis, anno Domini M-mo CCCC-mo tricesimo tertio.

Papiroklevél, melyen alig hogy a pecsét helye látszik.
Régi jelzése nincs.

Közli: SÖRÖS PONGRÁCZ.

II. RÁKÓCZI FERENCZ FEJEDELEM LEVELEI MÁRAMAROS VÁRMEGYÉHEZ.

1.

1703. nov. 9. A tokaji táborból.

»Nem kétlyük, a nemes vármegye vette levelünket, egyszersmind pro sede restauratoria kegyelmesen pro 19-ma currentis praefigált terminus continentiajából a végre kívántató generalis gyűlés promulgáltatása iránt iránt megértette. A minthogy nemzetes vitézlő *Kajali Pál* és *Szuhai Márton* hiveinket pro ipso termino a nemes vármegye gyűlésében elküldöttük, mely hiveink is azon nemes vármegyének kik által mint hogy bőven ezen tisztégek dolgában a ns vmegyének izentünk, magunkat mondandó szavaikra relegálljuk. Nem kétlyük a nemes vármegye is említett hiveink szavainak hitelt adván, mind azt el fogja követni.«

2.

1703. nov. 10. A tokaji táborból.

»Minthogy a leveleknek rendes folytatása a nemes ország mostani szolgálattyának nem kevés előmenetelére, segítségére szolgál, mely végre mind a mostani hadakozásunkra kívántató költségnek compendiumára, mind az előszámlált okra nézve alkalmasabbnak itéltük, hogy minden nemes vármegyékben egyéb királyi s mező városokban, falukban bizonyos számú posta lovat azok mellé rendelt szolgálkkal együtt állíttatván, a mely felé a nemes ország czimeres postája táborunkról, parancsolatunkból leveleinkkel expediáltatik, egy helybűl más helyben azaz posta lovakon kívántató szolgálattyát késedelem nélkül folytassa, mely postai alkalmatosságnak is directiójára nemzetes, vitézlő *Szepesi János* főposta mester hivünket kegyelmesen resolváltuk, így értvén azért a ns vmegye ezen intencionkat az occludalt patens parancsolatunkat minden processusiban publicáltatván egyszersmind tegyen oly dispositiót, hogy minden város öt,

a faluk pedig értékekhez, tehetségekhez képest ki két, ki három azon szolgálatra alkalmas, jó erős posta lovakot a mellé kívánató szolgálattal parancsolatunk vétele után tizenötöd napra előállítani semmiképen is el ne mulassa, melyeket is mindenkor oly fogyasztás nélkül conservállyon, hogy a repartiált lovak számában ugy azoknak nem léte miatt az ország szolgálattában semmi fogyasztás ne eshessék, meg parancsolván egyszermind a ns vármegye a minthogy serio is intimalljuk, hogy senki is azon czimeres nemes ország postáit *élete elvesztése alatt* uttyokban akadályoztatni, annyival is inkább károsítani, megverni vagy megölni ne merészelle, hanem a kiknek vagy közönségesen vagy személy szerint azon posták iránt károsítások vagy egyéb injuriáltatások miatt méltó panasza lehetne, említett fő posta mester hivünkhöz recurrálván parancsolatunkból satisfactiója sőt gazsága ugy hozván kárai iránt refusiója is lészen, tartoznak pedig minden helyek említett postáink számára illendő étel, ital, széna s' abrak gazdálkodással illendőképen lenni a minthogy azt a nemes vármegye hozzánk s' a ns országhoz tartozó kötelessége szerint mentül jobb móddal hamarébb effectuálni is igyekezze.«

3.

1703. nov. 17. A tokaji táborból.

»Mivel hogy nyilván megvilágosodott előttünk, hogy sokan azok közzül, kik Lengyel országba beszőkvén feles károkat tettenek Máramaros vármegyében laknának, intimállyuk azért serio a ns vármegyének levelünk vétele után menten Lengyelországba beküldvén a megkárosított feleknek értékre adni és szoros inquisitiót peragálván azon kóborlók és praedálok ellen a megkárosítottaknak praetensiójokba elegendő contentumot tenni el ne mulassa, melynek effectuátiójában ns Ugocsa vármegyével correspondeálljon a nemes vármegye.«

4.

1703. nov. 20. A tokaji táborból.

»Már ez előtt is megirtuk vala a ns vármegyének, hogy *Dragus Lukácsnak* tetetett volna contentumot, de mind eddig is a ns vármegye ez iránt való parancsolatunkat nem effectuálta, melyre nézve a ns vármegyének serio intimalljuk, hogy ha kemény animadversiónkat praeoccupálni akarja akármely dologban is két s' három rendbeli parancsolatunkat ne várja, a minthogy említett *Dragus Lukács* hivünket is többszöri parancsolatunkat nem várván, excontentálni el ne mulassa.«

5.

1703. decz. 15. A tokaji táborból.

»A nemes vármegye hozzánk s' a nemes országhoz való hűségének contestatiójára azon sóknak elszállításában való dispositio tételét mind egyébaránt egyéb nagy késését kedvesen vettük; a mennyire azért mind az idő mind peniglen a vizeknek mivoltok engedik, továbbra is a ns vármegye (tudván ns ország szolgálattyanban fáradozó hadaknak szükségeknek tellyesítésére való szükségeket) minden igyekezettel azon legyen, hogy a mik most azon sóból elszállittatik az admaturáltassék, levén a ns vármegyétől recommendált instánsokra is reflexiónk és hogy igazságában kinek közülek contentuma lehessen, megparancsoltuk. Mi penig azon kétszáz gyalogoknak dolgát illeti, maga azt a ns vmegye jól tudja, a mostani ország szolgálattyanak szükséges volta azoknak praesentiájokat megkívánja, melyhez képest hogy továbbra is az szolgálattyanat continuálhassák subsistentiájok iránt tegyen dispositiót.«

6.

1704. január 13. Tokajvára.

»Nemzetes és vitézlő *Pogány Adám* lovász mester hivünk alázatos instantiájából értettük, hogy a mely malmot azon nemes vármegyében több cointeressatus atyafiaival bir, annak régi természeti folyamattyanat a nagy bocskóiak tapasztalható praejudiciumokkal és károkkal más felé vették volna, holott penig régi királyok és fejedelmek idejében is, a német birodalom előtt is az előtteni folyásában pacifice birták. Így levén azért a dolog, a mint informáltattunk, minthogy senkinek is a vizek természeti folyamattyanat másoknak praejudiciumával és kárával egy vagy másfelé venni nem lehet: ez okáért a ns vármegyének serio intimálljuk, hogy az említett nagybocskóiakkal azon malom vizét az előtteni igazságos és természeti folyására reducáltatni s' akképen fent megnevezett hiveink praejudiciumát és tovább való nagy károkat antevértálni igyekezzék.«

7.

1704. február 1. Miskolczi táborból.

»Jóllehet eddig is a ns vármegye maga közzül a köz ügyhez való szeretetinek, hűséges készségének eleget akarván tenni, intimatióink szerént a haza kívántató szolgálattyanat secundálta,

sőt más nemes vármegyék felett a ns ország szolgálattyanak promotiójára szálléttatott s' szállítandó só iránt is szívesen industriuskodott, mely készségeért a n. vármegye nem hogy továbbra való terheltetést sőt más nemes vármegyék felett alleviatiót a mostani hadaink intertentiójokra s' egyéb *terh* viselésre nézve alleviatiót remélhetne, mivel eddig is az, hogy az Szatmár alatt való hadaink subsistentiájok volt azon ns vármegyének legnagyobb s' terhesebb aggraváltatására, mely iránt is a ns vármegye, hogy mind magának mentül hamarébb alleviatiót vehessen, mind egyéb iránt is a nemes ország előtt nagyobb érdemét jövőendő consolatiója iránt reménlhessen, a köz igyet is, mely Szatmár megvételének alkalmatosságával maga kívánt progressusában öregbedik, secundálhassa, a nemes vármegye négyszáz lovasokat és kétszáz gyalog jó fegyveres hadakat Szatmár alatt lévő bloquadáns hadaink közzé minden idő mulás, halogatás nélkül (hogy azoknak nem létek miatt a ns országnak nem kevés kára causáltatik) külgyön, mely ns vármegye hadainak ott lévő hadainkkal való conjunctiójok által reménlyük hamar időn oly szerencsésen fogja a kívántató szolgálatot véghezvinni, hogy annak utánna az azon bloquadának alkalmatosságával obveniálható tehertül mind a nemes vármegye megszabadul s' a nemes ország is az iránt maga kívánt végét szerencsésen assequálni fogja.«

8.

1704. márczius 10. Az egri táborból.

»Mivel a nemes vármegye s' az fiscalitas között eleitől fogva a contributiók improportionalitása iránt fenforgott a controversia, mely hogy avagy csak a nemes ország tovább való dispositiójáig sopiáltathassék a ns vármegyére s' ugy a fiscalításra is bizonyos conscriptorokat, az eddig az conscriptióban observált modalitások s' consideratiók szerint külgyön ki, mely egész conscriptio előttünk reportáltatván, hogy annak utánna mind a nemes vármegye mind a fiscalitás contributiója szerint való modalitás az igazságos jó rendre hozattassék s' az is practicáltassék, kiadandó dispositionkból az igaz proportiót a ns vmegye megfogja érteni. Mely conscriptio is, hogy edgyik félnek is praejudiciumára ne essék, szükség, hogy az fiscalis tisztek is a n. vmegye conscriptiójában admittáltassanak mind azáltal ha mind a két fél tovább való veszekedésnek eltávoztatására azon conscriptio előtt is egymás közt meg adgyon, szabadságában lészen.«

9.

1704. ápríl 5. Az egri táborból.

»A nemes vármegye levelét vettük, melyből is sok rendbeli panaszait érttyük, a mi azért *Almássy Márton* excessusit illeti, relegállyuk a nemes vármegyét egyszer lött kegyelmes resolutionkra, tudnia illik, hogy ha valamely nemes vármegyénknek az hasonló excessivusok ellen valami panaszok lenne recurrállyanak közelebb levő akármely generalis uri hivünkhöz s' lészen consolatiójok. Minthogy azért azon a földön tekintetes, nemzetes, vitézlő *Budai István* generalis fő stázsa mester s' Hajdu városok főkapitánya uri hivünköt rendeltük, hadaink generálissának a nemes vármegye mind említett Almássi Márton s' mind pedig egyéb excessusok s' történhető panasz s' injuriái iránt recurrállyon említett generalis uri hivünkhöz contentuma iránt leszen satisfactiója és consolatiója. A mi pedig *Sárpataky* adóssága iránt megfogott nemes ember s' ns vármegye tagja dolgát illeti, lévén oka mostani fegyverkezésünknek az hajdani szabadságunknak s' törvényünknek helyre állítása, parancsoltuk N. V. *Pap Mihály* nagybányai kapitány hivünknek, hogy azonnal bocsátassa el. Csodálkozunk a nemes vármegyén, hogy az ilyenekben maga autoritását nem tueálly s' egyszersmind az szófogadatlan s' hadaink számára kívántató naturálék s' élés administratiójában refractáriuskodó parasztság iránt kiadott patensünket nem manuteneálly s' ugy az ilyeneknek megorvoslására kívántató *armások* elé állittatása iránt tett intimatiókat nem effectuálly. Azért hogy a ns vármegye ez által is maga autoritását jobban véghez vihesse, azon armásokat mentül hamarébb elé állítani igyekezzék, az kik is az olyan excessivus lézengőket s' ugy élés adásban refractariuskodókat azonnal megfoghassák. És így értvén a ns vármegye intantumunkat maga jurisdictiójával és autoritásával bizvást élhet s' recurrálván említett generalis uri hivünkhöz consolatio nélkül nem fog maradni.«

10.

1704. április 12. Az egri táborból.

»Jóllehet mind levelünkbe s' mind patens parancsolatunkban már egynehány izben a nemes vármegyének abban lévő helységek tiszteinek s egyéb hiveinknek serio intimáltuk és keményen megparancsoltuk vala, hogy valahol eloszlott, in gremio sui táborunkból ki szökött széllyel lézengő, lappangó és mulatozó hadakat találhat azokat hadaink közzé és táborunkba vissza üzte és ker-

gette volna, de mindeddig is az iránt való intentumunknak szükséges effectusát nem tapasztaltuk. A nemes vármegyének azért serio et ultimatío intimályuk, hogy ha édes hazánk s' nemzetünkhöz való igaz szeretetinek s' kötelességének meg akar felelni s' edszersmind igaz magyar vérből származott a közjónak előmozdításában való hűségeskedését és készségét előttünk akarja nyilvánvalóvá tenni és megbizonyítani, valaholott in gremio hadaink közül s' táborunkból el oszlott széjjel lézengő és mulatozó csavargó és lappangó hadainkat találhattya, minden conniventia s' kedvezés nélkül az olyakat hadaink közzé táborunkba vissza üzze és kergesse ; hogy penig a köz jóra való intentumunk annyival is inkább effectuáltassék minden város és falu határán akasztófákat építtessen és csináltasson hogy el szánt indignatióink és büntetésünk nem csak az olyan lézengő és lappangó hadaink iránt, hanem az oly helyek birái ellen is az hol a féle csavargók lappangók hadaink körül találatnak és ez iránt való parancsolatunkat eddig is nem effectuálták, minden kegyelem s' kedvezés nélkül a végre kibocsátandó hadi tiszteink s' hadaink által mehesen véghez : nem lévén ebben semmi egyéb consideratióink és intentumunk a közügynek hazánk s' nemzetünk javának előmozdításánál.«

11.

1704. április 16. Az egrí táborból.

»Megtékvén a nemes vármegyének Darvai István mellett tett sok rendbeli interpositióját a végre tekintetes, nemzetes *Szirmai Miklós* és nemzetes *Budai Zsigmond* a ns vármegyében lévő inspector hiveinket küldöttük, hogy megirt Darvai István ezen hiveink praesentiájokban szolgabiróságának ideje alatt megkárosítatott hiveinknek és az szegénységnek elegendő contentumot tévén, azon arestumából fel szabadíttassék, a nemes vármegyének azért intimályuk így értvén kegyelmes resolútiókat azon Darvai István által megkárosítatott nemes vármegyében lakos hiveinknek és szegénységnek említett hiveink által prefigálandó terminust tudtokra adgya, hogy azon terminusra compareálhassanak és károknak refusiója iránt lehessen satisfactiójuk.«

12.

1704. május 4. A dunaordasi táborból.

»Hadi rendeink s' több nemes vármegyékben otthon lakos hiveink sok rendbeli panaszokból értettük, hogy jóllehet Isten ő szent fölsége áldássábul mindennemü termésnek búsége az nemes

országban volna, ellenben pedig az idegen német nemzet sarczolatási alkalmatosságával országunkból a pénzt más országokra distraháltatván a pénznek nagy szüksége mindazonáltal a nemes vármegyékben s' királyi szabad városokban a kereskedést s' mesterséget gyakorolni szokott hiveink mind ezen okokat, melyre nézve szükséges volna a kereskedések s' mesterségek iránt való árrujok árát proportionálni, meg nem gondolván az igaz nyereséget folyúl haladó árrujoknak árrát most is az nemes országban az előtt lött szük időkhöz (mely szokta akkor a kereskedések s' mesterségek árrujának árrát nevelni) alkalmaztattyák, a nemes ország, abban lévő nemes vármegyék lakossi valóságos oppraesiójokra. Minthogy penig mostan hadakozásunk folytatásának az a czéllya, hogy mindenekbe az igazság s' egyéb proportio a mennyiben infringáltatott is reducáltatván observáltassék, a kereskedő mester emberek is a szerint magok kereskedéseknek s' mesterségeknek praxissát moderállyák; a nemes vármegyének azért serio intimállyuk, tegyen az kereskedők árrui és mester emberek munkái árra iránt in gremio sui oly igazságos s' a mostani időhöz adaequáltatott limitatiót, hogy azoknak is annak igazságos rendi szerint illendő nyereségek nem különben hadi rendeinknek és a nemes vármegyékbe otthon lakos hiveinknek az olly árruk s' munkák árra igaz valorához való szabássával s' a szerint való folytatásával contentumok és kivántató consolatiójok lehessen. Igyekezzen azon limitatióját a nemes vármegye ugy manutenálni, hogy sem egy sem más az ellen incurrálni tovább ne comperiáltassék.«

13

1704. május 19. A dunaordasi táborból!.

»Jól lehet megtekintvén a nemes vármegye előttünk tött sok rendbéli instantiáját indulgeáltunk vala a ns vármegyének, hogy generalis és személybeli insurrectiótul immunitáltatván bizonyos számu jó fegyveres és hadakozásra alkalmas fegyver viselő emberét maga helyett állított és szatmári sánczban küldött volna; de minthogy a ns vármegye ezen indultumunkkal abutálván nem hogy kötelessége szerint a hadakozásra s' egyszersmind a nemes ország közönséges szolgálattyának hasznosan való folytatására alkalmas embereket a megnevezett sánczban subordinált volna *sőt inkább fegyveretlen és nagyobb részént a hadakozásra alkalmatlan és telyességgel inhabilis embereknek submissiójával contrariumot elkövetett volna*, a nemes vármegyének azért serio intimállyuk, generalis és personalis insurrectiótul in gremio sui publicáltatván minden késedelem és többszöri intimatióink várása

nélkül kötelessége s' országunk törvénye szerint personaliter és nem soldosok által e parancsolatunk publicáltatásátul fogva tiz nap alatt insurgállyon és minden renitentia s' tergiversatio nélkül menjen a megnevezett szatmári sánczban a hol is a ns ország szolgálattyanak promotiójában industriuskodván függjen mindenekben T. nemzetes *Budai István* generalis fő strázsa mester uri hivüinktől.«

14.

1704. jun. 19.

»Nemzetes Lypcei Borbála asszony alázatos instantiájából értettük, hogy az elmúlt esztendőben nemzetes vitézlő Darvay István hivünk s' a nemes vármegye akkori szolgabirája ns vármegyében lévő bizonyos jobbágytelekét appertinentiáival együtt hatalmasul elfoglalván három esztendeig usuálta volna, így lévén azért a dolog a nemes vármegyének intimállyuk azon elfoglalt fundussát említett instans asszonak restituáltatván tétessen illendő satisfactiót, ha pedig más valami jussa lött volna hozzá megirt Darvay István hivünknek relegállya ad ordinariam juris viam.«

15.

1704. aug. 7. A szegedi táborból.

»Kegyelmesen megtekintvén a ns vármegyének hadakozásunknak kezdetétől fogva a közönséges közügynek előmozdításában való szives készségét és sokképen való concursusát s' az közconcuruson kívül is kiváltképen való industriáját: erre nézve régi boldog emlékezetü eleinktül a ns vármegyének engedtetett és adatott privilegiumában, mely szerint is a mostani közügynek elősegéllésére és tovább is hamarosan való folytatására másfél száz gyalogost és ötven lovast kellene praestálni, a nemes vármegyét meghattuk és manuteneálni kívánjuk, a minthogy nemzetes és vitézlő *Szalai Pál* hivünknek serio parancsoltunk is, hogy a ns vármegyében elmenvén, ott az ns vármegyével hórul hóra a mennyi summa pénz azon ötven lovasra és másfél száz gyalogosra obveniálna, megegyezzen, mindazonáltal a ns vármegye a mint privilegiuma is tarttya, tartozik a lengyelországi szélekre és havasalföldi passusokra szorgalmatosan vigyázni, és ha mi olly mostani hadakozásunknak ártalmas dolgot észre venne annak orvoslásában eddig megmutatott hüségeskedése és készsége szerint concurrálni. Mindazon által tudván azt a ns. vármegye, hogy a mely administratiók szatmári bloquadában lévő hadaink intertentiójára repartiáltattak az ott körül lévő vár-

megyékre, a nagyobb alleviatio kedvéért föloszolván, mely iránt elhittük a ns vármegye vette is levelünket, azokat a ns vármegye még azon blokada véghez menvén az föld felszabadul és magának alleviatiót veszen, tartozik administrálni, bizonyos lévén abban a ns vármegye, hogy azután fogja kegyeimességünket egyébiránt is tapasztalni.

16.

1704. szept. 19. A hidvégi táborból.

»A nemes vármegye levelét vettük, melybül a szükséges és a ns ország szolgálattyanak kívántató élésnek administratiójában való készséget értjük. Az mint is azon ns vármegye maga előtt viselvén igaz ügyü hadakozásunkhoz volt szives szeretetit ha az determinált idő szerint administrállya az kívántató élést nemzetes, vitézlő *Orosz György* fő commissarius hivünk instructiójához képest fog supersedealni az executiótól, holott penig a ns vármegye renitentiája miatt az szakmári blokadában lévő hadaink fogyatkozást szenvedvén azon okból fen megirt commissarius hivünk kintelenítettik az executiót kiküldeni, a ns vármegye lakosi lesznek okai.

A mi azonban tekéntetes nsgos Prény familia *tekeházi vámját* illeti, minthogy az elmúlt esztendőkbén azon vámnak békességés ususából a kamara által hatalmasul exturbáltatott, azért kegyelmességünkéből megirt familia dominiumjában restituáltatott. Mely iránt ha mi praetensiója lehet a ns vármegyének vagy másnak akárkinek annak ideiben az ns ország előtt insinuallya magát, *egyéb iránt is az vámokra az aknákon feladattatván bizonyos kő sók, nincsen senkinek injuriája.*

A mi penig n. *Pogány Menyhért* hivünk praetensióját illeti, parancsoltuk nemzetes vitézlő *Buday Sigmond* inspector hivünknek, hogy az talaborfalusiakkal említett hivünknek tétessen contentumot, nemkülönben hogy az bustyaházi, száldobosi és dulfalvi lakosoknak ne engedgye collimitaneusok marhájokat az egybenjáró határokról hajtogatni s' annyival is inkább birságnolni sem az körül lakó nemességnek sem az jobbágyinak, mely parancsolatunkat ime acclusive megküldöttük a ns vármegyének.«

17.

1704. szept. 23. A hidvégi táborból.

»Minthogy az nemes ország jövődóbeli örvendetes boldog állapottyának kívánatos elérésére elszánt Istenes igyekezetünk szerint, igaz ügyü nemzetséges hadakozásunkat kelletvén jobban

jobban elősegéllünk, hogy lovas hadaink szaporodván könnyebben és az kívántató szükséghez képest hamarébb is fordittathassanak valamikor az ellenség repraessiójára kívántatik, akarjuk Munkácson lévő 59 személyekből álló *német dragonosinkat* meg lovasittatnunk, ahhoz képest azok közzül az ns vármegyére számláltunk *harminczegy*, oly véggel, hogy azok számára kívántató jó, egészséges erős lovakat, azokhoz szükséges nyergekkel s' egyéb szerszámokkal edgyütt szerezvén hova hamarébb az ns vármegye nzetes vitézlő *Orosz György* fő commissarius hivünk keze alá erga recognitionem küldene, abban bizonyos lévén, hogy az ns vármegyének azoknak illendő árok szerint a ns vmegye és megirt commissarius hivünk tudósítására leszen egész contentatiója. Intimállyuk azért az nemes vármegyének, előtte viselvén igaz ügyü hadakozásunk által Isten segedelméből következő maga jövődöbeli javát és boldogságát, szives hazafiui szeretetinek nyilván való contestatiójával azon harminczegy német dragonerek számokra kívántató lovakat s' nyergeket és szerszámokat (fegyvereken kívül) meg szerezvén egész készülettel küldgye említett commissarius hivünkhöz, ki is parancsolatunk szerint azokat meglátván és illendő árokról tudósitván bennünket, teszünk oly dispositiót, hogy a nemes vármegyének egész contentatiója lehessen, az mint is nem kétlyük az ns vármegye mind ezekben azt fogja elkövetni, az mit az köz jönak promotiójához való szives szereteti hozand magával.«

18.

1704. Okt. 1. A sághi táborból.

»Sok rendbeli panaszokból értjük, hogy miolta nemzetséges közfegyverünk édes hazánk régi törvényes igazságának és szabadságának helyre hozatására ezen magyar hazában fen forog sokan ily istenes intantumunkkal is vissza élvén a mostani köz fegyvernek szine alatt sok rendbeli violentiákat minden hostilitásnak közben jöhető oka nélkül véghez vinni merészelnék, egyébiránt is magok külön különféle contractualis obligatiójoknak eleget tenni semmiképen nem akarnának, annak felette sokaknak volnának oly igazságos praetensiói, melyek a mostani közügy kezdeti előtt törvényes processusban menvén, épen csak hosszas fáradságoknak, költségeknek és praetensiójoknak végét és nyakát szakasztó executiótól függnének. Hogy azért a ns vármegyében a felül megirt mód szerint lehetsé violentiák végben vitelére való minden ansák és alkalmatosságok ezután anyival is inkább praescindáltassanak, egyszersmind hogy kinek-kinek contractualis

obligatiói szerint való igazsága kiszolgáltatathassék és elkezdett s' csak executiótól függő törvényes processusi vég nélkül valók ne legyenek, a nemes vármegyének kegyelmesen megengedtük, hogy in gremio sui ha mely violentiák és hostilitásnak minden okán kívül lennének és a kiknek oly contractualis obligatióból álló igazságos praetensiójok volna, amugy oly törvényes processusi és adjudicátái csak az executiótól függnének, azokban procedálhasson és hazánk törvénye s' maga jó rendtartása szerint a gremio sui tiszteit exmittálván, lehessen a sérelmes feleknek voltaképen való s' igazságos satisfactiójok s' contentumok.«

19.

1704. okt. 31. Vihnye.

»A nemes vármegye levelét vettük, melyből a hadaink számára kívántató lovak, ködmönök és gubák iránt tött dispositióját megértettük, tovább is igyekezzen a ns vármegye azon, hogy azokat mentül hamarább megszerezvén, a lovakat n. vitézlő *Orosz György* fő commissarius, a ködmönöket pedig n. *Lónyay Ferencz* hiveink kezekhez administrálhassa. A mi nézi a gabonának azon ns vármegyében való termetlenségét, mivel azon ns vármegyében a zabnak bővebb termése volt mint más ns vármegyében, melyek Szatmár alatt lévő hadaink intertentiójokra concurrálnak, azokban penig bővebb termése volt az gabonának, recurráljon a n. vármegye említett commissarius *Orosz György* hivünkhöz, ki is parancsolatunkból fogja megegyeztetni a ns vármegyét, hogy az hol több zab termett mint gabona azon ns vármegye a zab és abrakbeli impositiókban a más ns vármegyét subleválja, administrálván azon ns vmegye helyett más ns vármegye a repartiált gabonát. A sóval való szabados kereskedésnek felszabadítása iránt most vagyunk munkában, tudván egyéb iránt is a ns vármegyének mostani hadakozásunkra nézve sok rendbeli költségét, azon vagyunk, hogy rövid nap az iránt is a ns vármegye tapasztalhassa kegyelmességünket.«

20.

1704. nov. 11. Az érsekujvári táborból.

»Esett értésünkre Lengyel országban, nevezetesen *Illyvo* táján a pestis elhatalmazván az ország lakosiban, maga döglelő természeti szerint terhes nyavalyát s' halált szerezne, hogy azért azon részről az Országban bejövő s' kereskedő s' akármely rendü emberek azon dögnek természeti ragadványát az országban is

behozván, a szerént által hatván az ország lakosira dögleletessége szerint ezen ns országot is ne dögleltesse, minthogy Isten ő szent felsége hagyott s' adott eszközöket, melyekkel az nyavalyáknak eltávoztatására vagy orvoslására élhessünk, alkalmas s' hasznos eszköz lévén azon dögnek ragadványának eltávoztatására az, ha az oly azon ország s' parton lakók az hazafiainak társalkodásoktól, ugy az országban való bejövetelettől mind addig, mig azon részeken a meg nevezett nyavalya meg szünik, megtiltatnak. Intimállyuk is a ns vármegyének considerálván abban is maga megmaradását, tegyen azon részében a ns vármegyének mely is Illyvóval vicináltatik oly dispositiókat a processusbeli szolgabíró hivünket a végre praeficiálván, hogy Ilyvo s' a körül való földről akármely névvel nevezendő kereskedő s' ugy más rendü embert is az országban semmi szin és praetextus alatt be ne jöhessen, hogy a ns vármegye jó vigyázása s' szoros dispositiója által a ns ország több részeinek is azon nyavalyának ragadványa miatt lehessen bátorsága.«

21.

1704. nov. 21. Érsekujvár.

»A nemes vármegye levelét vöttük, mivel rövid napok alatt *Szatmárt* Isten kézhez adgya, annak feladásának alkalmas-ságával leszen a ns vármegyének alleviátíója, hogy azon annál hamarabb hadaink serény forgolódások által azon munka végben menjen a ns vármegye ne sajnálja concursusát, a mennyire tehet-sége engedi, ne kellessék hadainknak az élés és egyéb naturálék nem léte miatt eloszlan.

22.

1705. márcz. 20. Eger.

»Jóllehet a ns vármegye eddig is sokrendbeli patens leveleink-ből mind egyébféle intimatióinkból megérthette mit kelljen elkövetni táborunkból haza szökött és otthon lézengő s' mulató hadainknak táborunkba való kergettetésekben, mindazonáltal ezideig is nem orvosoltathatván telyességgel hadainknak széjel-oszlások és otthon való mulatozások, ujabban is a ns vármegyének serio intimállyuk, ezen intimatióinkat in gremio sui publicáltatván minden helységbeli tiszteknek s' lakosoknak serio injungállja, valaholott a mi, ugy commendérozó generalis és udvari kapitány uri kedves atyánkfiai és hiveink passusok nélkül oly haza szökött s' otthon lézengő, mulatozó lovas és gyalog hadaink közül valókat tudhat és tanálhat, minden kedvezés nélkül mingyárást megfogván, vigyék a ns vármegye vice ispánja kezéhez, ki az oly refracta-

riusokat közelebb praesidiarius hadi tiszteinkhez vagy commenderozó generalisunkhoz küldvén s' az iránt bennünket informálván kiadandó order szerint kegyelem nélkül fel fognak akasztatni, hogy ha penig a ns vmegyebeli tisztek vagy az helységek birái s' lakosi az ily haza szökött katonák s' gyalogok kikerestésekben, megfogattatásokban akármiképpen röstölködnének, vagy azokkal egyet értenének s' az okon is ebbeli intimatióink nem effectuáltathatnék, az oly tisztei a ns vármegyének a kik által az ily rövidség okoztatik kemény animadversiónkát fogják magokon tapasztalni, holott penig az helyek birái és lakosi lesznek okai ebbeli intentióink véghez nem menetelének és nevezet szerint az *olyatin* szökövények eltitkoltatásának, a ns vármegye viceispánja az oly helységbeli birót vagy egyéb tisztet megfogatván, *comperta rei veritate* kedvezés nélkül akasztassa föl.«

23.

1705. márcz. 27. Eger.

»A nemes vármegye levelét vettük, minémü sokrendbeli szüksége legyen penig a nemes országnak azt a ns vármegye jól tudgya, melyhez képest hadainknak subsistentiájok a ns vármegyékre reparciált impositiók administrációjától függvén, hogy azon három holnapokra obveniált impositiója a ns vármegyének relaxáltassék, a ns ország szolgálattya meg nem engedheti, a ns vármegye is nem kívánhattya, megelégedvén előbbeni resolútióinkkal.

A midőn nem csak intentialitate relaxáltatott menstrualis impositiója, hanem abban is vette resolútiókat, hogy a buza helyett is zabot adminisztráljon. Mivel penig a közönséges jótól függvén az magános jónak progressusa, azt nagyobb consideratióban is szükséges venni, hogy a sok szükségekre nézve augeáltatott só ára diminuáltassék, azon közjónak kiváltképen való tekinteti nem engedi, egyébbiránt is nem levén azzal terheltetése a n vmegyének, mostanában nem reducáltathatik az előbbeni árára, azért azon resolútiókat megváltoztatni nem is lehet, hanem Isten csendesebb időket engedvén, a midőn ily sok szükségei nem lesznek az hazának, akkor teszünk az iránt is újabb dispositiót. A *milye* só investigatiója iránt pedig vagyon parancsolattya tekintetes nemzetes *Kálmántzay István* administrator hivünknek adgyon informatiót miként observáltatott ennek előtte, mely is hozzánk jöven lészen a ns vármegyének resolútiója. A nemes országban mivel semmi innovatiót tenni nem kívánunk (hanemha az közönséges jónak akadályának orvoslására elkerül-

hetetlen szükségesképen kivántatnék) az harminczadoktól s' vámoktul való exemptióját a n vármegye lakosinak a ns ország dispositiójára halasztjuk, addig penig maradgyon in eo statu, melyben találtatott. A felsőbb esztendőkbⁿ impetrált *armalisokat* a mi nézi, melyek Szatmár várában maradván nem publicáltattanak, mivel az haza törvénye szerint az oly *armalisoknak* egy esztendőre meghatározott praescriptiója eltölt, *hogy publicáltassanak nem engedtetetik*, azok mind azáltal viselvén jól magokat, a ns ország által a nemesi rend közzé fognak incorporáltatni, addig penig maradgyanak a földes urok által engedtetett libertatiójokban. *Pap Mihály* hívünk ellen való panasz, hogy jobban manifestálódyék s' excessusi is voltaképen constállyanak egyet értvén a ns vármegye districtualis commissarius hívünkkel peragáltasson hiteles inquisitiót és azt transmittálván hozzánk, léssen megorvosoltatása a ns vmegye injuriájának.«

24.

1705. ápril 8. Eger.

»A nemes vármegye levelét vevén az *görög ladika* dolgainak törvényes revisiója iránt való kívánságát megértettük, az mint is az törvényes igazságot mint minden dolgoknak egyenes sinór mértékét követvén, parancsoltunk tekintetes nemzetes *Dolhay György* huszti főkapitány hívünknek azon *ladika* dolgairól adgyon valóságos informatiót és az törvénynek rendes uttyán procedálhasson ellene.«

25.

1705. május 19. Az egri táborból.

»Jóllehet már alkalmas időtül fogva igyekeztünk azon, hogy a máramarosi só aknárul szállítandó sónak mind ára mind penig szállítása oly rendben vétetődne, hogy a nemes ország ezen sóbéli quaestusnak notabilis valamely hasznát a sok országos szükségekre nézve tapasztalhatta és érzette volna, mindazáltal ezen intenióink mind eddig is kivált a sok praetendens vámosok miatt, kiktül a szegénység sok helyeken rendetlenül és netalán minden igaz ok nélkül terheltetik, ex toto véghez nem mehetett, a mely okból ugy is itélljük nagy részént következett, hogy az országnak ezen sóbéli fundusból eddig igen keves haszna éreztett és tapasztaltatott. Kihez képest, hogy ezen sok rendbéli vámoknak legalitása vagy illegalitása anyival is inkább előttünk nyilván valóvá tétessék, tudhassuk mi is ezen sónak mind ára s' mind vámja iránt helyes és igazságos determinatiót tennünk,

a nemes vármegyének intimállyuk mind vizen s' mind szárazon a kiknek in gremio Comitatus vámjok vagyon, kinek kinek praetendált vámjokat megvizsgálván és ab origine usque longo et pacifico deducálván, az holott és kiknek törvényes privilegium szerint való vámjok vagyon egyszersmind azon vámjokon eleitől fogva miként szokott a vám exigáltatni, mind arrul, mind pedig micsoda modalitással kellessék az illetén vámok körül való illegálitásokat és rendeletlenségeket a kereskedés szabadosabb cursusára orvosolnunk a nemes vmegye hova hamarább ezek iránt genuina informatióját maga opiniójával együtt külgye hozzánk. Addig is pedig míg tovább való determinátiónkat ezek iránt a ns vmegye s' egyéb rendek is értenék, tekintetes nemzetes Kálmánczai István administrator hívünk ad initium anni currentis lött requisitioja szerint a ns vmegyében lévő vámosok, nem modo excessivo egy egy kő sóval in natura, hanem a sónak az aknán való régi árán, ugy mint *tiz pénzzel* vagy *aequivalens tiz pénz érő* darab sóval exigállják és exolváltassák a vámot.«

26.

1705. május 23. Eger. (Kivonat.)

A fejedelem elrendeli, hogy a vármegye minden ügyes-bajos dolgaiban különös követeket ne küldözgessen hozzá, mert ez a szegénységnek nagy megterhelésével jár, hanem levél által keresse meg őt.

27.

1705. május 24. Eger.

»Nemzetes vitézlő *Nagy-Iday Ferencz* főkonyha mesterünk alázatos instantiájából értjük, hogy ennek előtte való esztendőben azon nemes vármegyében *huszti veredarius* lévén mindaddig azon hivatalyában hűségesen szolgált a míg a posták állapottya iránt más dispositiót nem tettünk, mindazonáltal fizetésének csak felerészét percipiálván a ns vármegye medietásarul fizetésének nem akarná contentálni, nem kevés kárával az említett hívünknek. Igy lévén azért a dolog intimállyuk a ns vármegyének, tegyen oly dispositiót, mely szerint megirt hívünknek restantiában lévő fizetése is exolváltassék, hogy előttünk az iránt való többszöri panaszra ok s' alkalmatosság ne adattassék.«

28.

1705. május 30. Eger. (Kivonat.)

Minthogy a máramarosiak a vármegye passusával a szomszéd országokra szabadon járnak-kelnek, a fejedelem megparancsolja, hogy ezután csak *Dolhay György* huszti kapitány passusával lehessen ki s be jönni.

29.

1705. november 20. (Kivonat.)

Minthogy a pestis Lengyelországban nagy mértékben grassál, a fejedelem megparancsolja, hogy a határok elzárassanak s a passusok bevágassanak, hogy senki onnan be ne jöhessen. A fejedelemhez érkező leveleket a határszélen vigyázó tisztek küldjék a huszti főcommendanshoz, de a levélhordókat be ne bocsássák.

30.

1705. november 26. Erdőszáda.

»Értettük a nemes vármegye difficultását, hogy generalis Károlyi Sándor ur a personalis *instructiót* (így!) kívánná, mivel pedig a ns vmegye elébbeni dispositiók szerint a passusokat jó vigyázásban tartotta, ahhoz képest mostanában a personalis *insurrectiótól* immunisállyuk, elhitetvén magunkkal, hogy ezen-tul is a ns vármegye a passusokat oly vigyázásban fogja conser-válni, hogy mind elebbeni intimatióknak mind pedig igaz hazafiui kötelességének eleget fog tenni.«

31.

1705. december 26. Munkács.

»Mikulajowszky nemes lengyel instantiájából értettük, hogy 1649-dik esztendőben nemzetes Pogány Menyhártnak hetvenkét magyar forintokban zálogban vetvén *egy arany lánczot*, Komárnyinczki György nevü nemes lengyel meghagyatott maradéki semmiképen a megirt arany lánczot ki nem válthatják. Kihez képest a ns vármegyének intimállyuk, ezen dolgot revideállyá és igazságos satisfactiót tétessen.«

32.

1706. január 23. Munkács.

»Kévánván nemes vármegyének terhét a mennyiben a haza szolgálattya engedi minden uttal könyebitenünk a ns vármegye által praestálendő kétszáz soldosok helyett két companiát nyolczvan-nyolczvan közlegényből állókat jó készülettel mindazáltal acceptáltatni parancsoltunk, azért a ns vármegyének negyven zsoldosig vagyon tóllünk alleviátiója. A ns vármegyének repraesentatiójára is resorváltuk. T. nsgos Palocsay György és Sz. Mariai Sigmond tisztai s' ex missusi ellen bizonyos inquisitiót peragaltatni, a mint is a végett való *Deutrumokat* praesentibus concludáltuk, committálván generalis Károlyi Sándor uramnak azon inquisitióra ex parte militiae egy tisztet expediálni és n. Krucsay Márton districtualis commissariusunknak commissariust rendelni parancsoltuk ezen inquisitióra is.«

33.

1706. október 21. A mérsei táborból. (Kivonat.)

A fejedelem megparancsolja a vármegyének, hogy a kik a rézpénzt elvenni nem akarják, megfogassanak és mások példájára *szorgalmatosan* megbüntettessenek.

34.

1707. január 15. Szinye.

»Mivel nemzetes vitézlő *Ilosvay Ábrahám* hivünknek ámbár a szigeti harminczadosságot conferáltuk is, mindazáltal oldalunk mellett kelletik continuoskodni: hogy azért némely törvényes dolgain, melyeket maga bővebben fogja repraesentálni az n. vármegyének, hamarébb által eshessen, praesentibus intimáltatik a n. vármegyének egy bizonyos rövid terminust praeligálván ugy alkalmaztassa dolgait, hogy azon minden dolgainak vége szakadgyon.«

35.

1707. márczius 9. Munkács.

»Székely hadainknak, az kik az feljebb elmúlt napokban a nemes vármegyében beküldettek vala quártélyban kelletvén velünk együtt Erdélyben bejönniek, parancsoltunk nemzetes vitézlő *Cserei János* azon ezerbeli főstrázsa mester hivünknek,

hogy azon hadakkal indulván egyenesen Erdőszada felé tarcson, az hol is velünk leendő hadainkkal magát conjungálhassa. Hogy azért annál hamarébb lehessen az említett helyre való jövedelek, kegyelmed addig való *marsrutáját* csinálja meg. .

(Horváth Gábor máramarosi alispánhoz intézett levél.)

36.

1707. junius 5. A körömi táborból.

»Tekintetes és ngos Károlyi Sándor generalis mezei marschal ur levele, melyben mind az computusban interveniált Ötvös Miklós districtualis commissariusunk állapotjának eligazítása nem csak ad futurum computum differáltatni, hanem az nyári operatiókra való positio megszerzése is intimáltatni láttatik, előttünk repraesentáltatván, kivántuk az ns vármegyének magunk is eleiben terjesztenünk, hogy az ő kegyelme által lett requisitio nem extendáltatik egyéb impositiókra, hanem az mely restantiák voltak volna, minthogy azokrul az elmúlt esztendőbeli districtualis commissariusok tartoznak számot adni, azoknak ratiójok eligazítására szükséges mind azokat ezen commissariatust keze alá administrálni, kivel praevie az ns vármegye avégre deputálandó tagjai által computust irrealna ha mi restantiák lesznek administráltassa hova hamarébb, egyéb aránt kívánván az egész *Partiumban* egy districtualiscommissariust tennünk, az ki az erdélyi Thesaurariatustól dependalván az Partiumbeli dolgokat folytassa, ki is hamar időn fel állittatván nem lesznek másoknak különös dispositiójok, az mint hogy már meg is parancsoltuk nemzetes vitézlő Ötvös Miklós districtualis commissariusinknak ezentul magát az impositiók executiójában ne avassa az Partiumbeli ns vármegyékben.«

37.

1707. junius 27. A körömi táborból. (Kivonat.)

Megértvén a fejedelem, hogy a két seregből álló máramarosi soldosok otthon kvártélyoznak, elrendeli, hogy azok Károlyi Sándor kommandérozó generális táborába küldessenek, mert »az mostani hadi operatiók az hadaknak heverésre való időt nem engedhetnek.

38.

1707. augusztus 3. Munkács.

A gyakorlat és a dolog rendje azt követeli, hogy a mely vármegye szállítja az élelmet a hadaknak, a *sórol* is az gondoskodjék. Meghagyja tehát a fejedelem Máramaros vármegyének, hogy különben is bőségében lévén a sónak, adminisztrálja a districtualis commissariusnak. Minthogy pedig a *rézpénzt* a vármegyében nem akarják elfogadni, erre vonatkozó véleményét terjessze be az erdélyi consiliumnak, hogy a több vármegyék opinioja is beérkezvén, azokhoz képest a rézpénz folyása felől disponálni lehessen. (Kivonat.)

39.]

1704. augusztus 4. (Kivonat.)

☐ Megkezdetvén a Munkács vára alatt szükséges munkák, a fejedelem parancsolja, hogy 500 gyalogszeres embert és 25 portalis szekeret *augusztus 25. napjára* Bay László munkácsi vicekapitány elébe állítsanak.

40.

1707. november 30. Kis-Várda. (Kivonat.)

A fejedelem szívesen könnyítene a vármegye terhén, de a szükség nem engedi. Megértvén pedig *Sztojka László* commissariusnak relatiójából, hogy 1600 köből liszt már készen volna, elrendeli, hogy a nemzetséges ügy mellett hadakozó vitézek számára, fogyatkozás nélkül a *kövári magazinba* szállittassék.

☐]

41.

1708. április 5. Kassa. (Kivonat.)

Szentiványi János ezredestől megértvén a fejedelem, hogy a regementbeli hajduság közül sokan haza szökdöstek s a vármegyéken szerte széjjel lézengenek, parancsolja, hogy azokat a palotás ezredből félreállott hajdukat mint szökevényeket megfogdossák és minden kedvezés nélkül előállítsák.

(A rendelethez mellékelt kis czédulán föl van jegyezve, hogy Horváth György companiájából elszökött Oláh István káplár és Oláh Jakab gefraiter *szelistyei*, meg Fodor Simon gefraiter *sugatagi* lakos.)

42.

1708. június 17. az ecsedi táborból.

»A mely ötven ezer kősóknak Tokajig való leszállítását assummálta vala magára a nemes vármegye még *négy esztendővel* ezelőtt, abbul még bizonyos számú sók hátra lévén, méltán kívánhatnánk ugyan azoknak is leszállítását, akarván mindazáltal a ns vármegyének az iránt kedveznünk, azt már nem urgeálljuk. A minémü commissariusokat rendelt vala mindazáltal a ns vármegye azon leszállítandó só mellé, minthogy azok, nevezetesen penig *Técsi János* és *Bihari András* hiveink nem adhattanak számot 2352 kősóról, a melyet az aknáról kivettek, hová lett avagy distraháltatott az iránt kívántunk az ns vármegyének praevie intimálnunk, ne kellessék említett commissariusit más mediumokkal azon sóknak complanatiójára compellálnunk: talállyon oly modalitást, hogy a megnevezett 2352 kősóknak a szigeti portusunkon ott való tiszteink kezéhez juthasson, magok tudhatván a megnevezett commissariusok ki kezénél maradhattott. Egyéb aránt ha ezen modalitással az iránt való kárunk meg nem térne, kintelenítettünk más mediumokra is fakadnunk.«

43.

1708. április 16. Kassa. (Kivonat.)

Minthogy *Horthi István* a fejedelem udvari secretariusus Máramaros vármegyében lévő házánál csak rövid ideig fog mulatni, mert vissza kell térni a fejedelem szolgálatába, és maga dolgainak személyesen való igazgatására nem mindenkor érkezik: megparancsolja a vármegyének, hogy törvényes ügyeinek tárgyalására minél előbb való határnapot rendeljen és azokat hamarosan és igazságosan igazittassa el.

44.

1708. szeptember 18. Az egrri táborból.

»Az nemes országhoz való reaccorporatiójáig kegyelmetek vármegyéjének nemzetséges ügyünk szolgálattýára az minémü administratiói voltanak kegyelmeteknek már azokról ez előtti magyarországi commissariatúsink előtt raciocinálván, azok az mostani exactoralis censurára nem vonattanak, az articularis végezésekben is olyan helyekről értetvén az véghez vitetendő exactio, melyeknek impositiói Erdélyországtól és administratiói is annak commissariatúsi dispositiói szerint löttének. Azért csak a reaccorporatio után való impositiókról az articulusnak szoros

értelme szerint mindennemű felvetések, felszedések és erogatiók mint folytak kegyelmetek vármegyéjében, elmulthatatlanul szükséges raciocinalni, exactor hiveinknek pedig, miglen az exactio véglen megyen a szokás szerint tartozván az alatt intertentiójokról kegyelmetek illendőképén gondot viselni. Csodálkozással értettük továbbá a Tokajban szállittatni kívántatott ötven = 50000 kő sókból restantiában maradott kétezer háromszáz s' ötvenkét = 2352 kő sóknak dolgában a nemes vármegye mi okra elegyiti magát, holott annak megfizetését még eddig parancsolatunkból senki is a n. vármegyétől nem praetendálta, kegyelmes akarattunk ez lévén, hogy az kiknek kezén forgott azon megirt sóknak szállítása ugyanazok és nem mások vagy communitas avagy hitelesen mentsék magokat, avagy a miattok történt kár fizettségük meg, sőt a nemes vármegyének is ez incumbálna inkább (maga tagjai lévén azon sóknak perceptori s' promotori) hogy az megnevezett sóbeli defectus közönséges jóra czélozó fejedelmi gondviselésünknek hátramaradásával s' consequenter az országnak oly nagy kárával miképen és kik által causáltatott, szorosán investigáltatván, bennünket genuine informálna felőle, hogy sem mint némely privatus embereknek eltökített hasznáforogván benne, communitás neve alatt annak elengedését kívánná.«

45.

1709. január 19. Munkács.

»Országunknak szoros és kiváltképpen való dolgaiban szükségesképen kellestven *gróff Teleki Mihály* belső tanács ur hivünet expedíálnunk, hogy az alatt is mig Isten kegyelméből ő kegyelmére bizatott dolgainknak végben vitele után Hozzánk megtérhetne, elhagyandó háza népéhez tapasztalhatóképpen bizonyítsuk gondviselő kegyelmességünket, kívántuk kegyelmesen parancsolnunk, hogy említett uri hivünknek a mely oralis és equilis porcióinak intertentiója kegyelmetek között a vármegye részére obveniálna, valamint eddig ezután is szorgalmatosan kiszolgáltatassa administratióját in equilibus is pedig mind széna és abrak iránt regulamentaliter.«

(Ezek az eredeti, részben missilis, részben patenslevelek Rákóczi aláírásával és pecsétjével Máramaros vármegye levéltárában külön csomagba kötözve találtak. Van róluk bő, úgynevezett »*kivonatos jegyzék*«, mely 71 levélnek, illetőleg fejedelmi rendeletnek (mandatum, intimatio) tartalmát nyújtja, a csomagban őrzött levelek száma azonban jóval kevesebb, s az 1710. évből valók teljesen hiányoznak. A hiányzó levelek az erdélyi bujdosók eltartására, a Lengyelországgal való határvillongásokra, a felkelő hadak élelmezésére, *Barcsai Ábrahám* thesaurarius kiküldetésére vonatkoznak.)

Közli: —R. —R.

VEGYES KÖZLÉSEK.

Ujbánya magistratusa a XIV—XVII. században.

Ujbánya valószínűleg 1345-ben alakult meg véglegesen mint város.¹⁾ Ettől fogva, önkormányzati joggal bírt, s lakosai a selmeczi jog szerint éltek, a mi a levéltárban levő Jurementsbuchból kitűnik, mely többek közt a nevezett jog III. Ferdinánd korabeli átiratát tartalmazza.

Az alsó bányavárosok : Körmöcz-, Selmecz-, Besztercze-, Baka-Új- és Libetbánya között már a XIV. század vége felé szövetség állott fenn,²⁾ későbbben, mikor Bélabánya Selmecztől önállósult, mint hetedik szövetségesük szerepel. E szövetséget bizonyos érdek és közösségek hozták létre 1863-ig tartott.³⁾

Ujbányát is saját választott magistratusa kormányozta. Élén a bíró állt, a ki az esküdtekkal, a belső tanácscsal (innere Rath, innere Rathsverwandte) és a külső tanácscsal (äussere Rath, Eldist, seniores communitatis) intézte a város ügyeit. Számszerint a bíróval együtt 24-en voltak, de e szám gyakran változott, nevezetesen a belső tanácsstagok száma leginkább 9—10, a külsőé csaknem mindig 12, egyszer 13 is volt.

A bíróválasztás február 2-án történt, a bírót a lefolyt esztendő belső tanácsstagjai közül választotta a kiválasztott polgárság,⁴⁾ s ez a választás után felesküdt.⁵⁾ Ugyanazt a személyt újból is megválaszthatták ; ha nem lett újra bíró, mint belső tanácsos vett részt a város kormányzásában.

---

¹⁾ *Knauz Nándor* : A Garam melletti szt. benedeki apátság. I. k. Budapest, 1890, 217. l. Ezentúl Knauz alatt idézem.

²⁾ *Péché Antal* : Alsómagyarország bányászatának története. I. k. 24. l. Ezentúl Péché alatt idézem.

³⁾ *Wenzel Gusztáv* : Az alsómagyarországi bányavárosok küzdelmei a nagylúcei Dóczyakkal 1494—1548-ig. Ak. ért. a tört.-tud. köréből, VI. k. 95. l.

⁴⁾ *Protocollum curiale* Nr. II. 204. l. Igaz, hogy ezen adat 1731-ből való, hivatkoznak azonban régi szokásukra.

⁵⁾ Ujbányai levéltár : Jurementsbuch.

Lakásán átnyújtották neki a bírói jelvényeket tartalmazó ládát.¹⁾ A belső és külső tanácsot szintén február első napjaiban választották. A hiányzó belső tanácstagokat a külsőből egészítették ki, rendszeren azok oratora — előadója került be elsősorban; az elmult év tagjai ismét bekerültek, ha panasz nem volt ellenük. A külső tanács új tagjait a polgárságból választották előleges jelölés útján, a választásnál a szótöbbség döntött; az előző év tanácsosai szintén újra bekerültek. Választás után szintén felesküdték.²⁾

Trónváltás esetén a magistratus az új királynak megújította hűségi esküjét, pl. 1637. júl. 10. III. Ferdinándnak Selmezbányán a városházán újították meg esküjüket a királyi commisariusok előtt.³⁾

Érdekes, hogy Újbánya jegyzői igen sok helyütt a belső tanácstagok neve mellett azok hatáskörét is megnevezik s ezáltal mélyebb bepillantást nyerünk a város életébe s műveltségi viszonyaiba. Így pl. 1588-tól kezdve tudjuk, hogy a bíró többek közt egy belső tanácstaggal a sörházat kezelte, két esküdt a gabonamalmot, egy a pinczét,⁴⁾ egy a bányamalmot, két esküdt tizedes, egy közülük egyszerűs mind jegyző, egy esküdt faggyúmérő, egy a kórház felügyelője,⁵⁾ kettő templomatyja; 1589-ben a faggyúmérő mint ólommérő is szerepel, ez időtől kezdve a templomatyák a külső tanácsban fordulnak elő. A külső tanács hatásköre sajnos, nincsen így közelebről megjelölve, kivéve a fent említett oratort és az imént említett templomatyákat.⁶⁾

XIV. század.

1346.⁷⁾ esküdtek: Iwuschz, Pescem Groe, Rachewezi Heynmann és János,⁸⁾ ki egyúttal jegyző.

1347.⁹⁾ bíró: Sithpphauer Miklós; esküdt: Kantczmannus Reydye¹⁰⁾.

¹⁾ Prot. Cur. Nr. II. 223. l.

²⁾ Újb. levéltár Juramentsbuch.

³⁾ Prot. Cur. Nr. I.

⁴⁾ Újbányának akkortájt sokkal nagyobb szőlőművelése volt, óriási borpinczéje a városházban van.

⁵⁾ Kórházát 1391-ben Henczmannus Stzienkel bányagróf alapítja. 6. D. X/III. 118. l.

⁶⁾ Sajnos, hogy nem ismerjük pontosan évről-évre a város magistratusát, mindazáltal elég szép számban vannak adatok, úgy, hogy szinte érthetetlen, hogy Bars vm. monographiájában Újbánya történetének írója említi, hogy csak egy bírónak (Sithpphauer Miklós) nevét ismerjük. Annál érthetlenebb ez, miután írója szintén Knauz művét használja s már abban is több adatunk van; azonkívül ő maga is még Freystatzki bírót is említi.

⁷⁾ Knauz: id. m. 219. l.

⁸⁾ U. o. 220. l.

⁹⁾ U. o. 223. l.

¹⁰⁾ U. o. 227. l.

1348.¹⁾ bíró : Lengyel László.

1353.²⁾ esküdt : Vlman plumel, Herman Semel, Kurth Wynch, Heynchman coler.

1354.³⁾ bíró : Raydel János ; esküdt : ⁴⁾ Miklós.

1370.⁵⁾ bíró : Lengyel László.

1379.⁶⁾ bíró : Herman fia Pál.

1383.⁷⁾ bíró : Prottel ; esküdtek : Schaffer Henczel ; Eysenrinkel, Knolblauch Henrik, Henzel mit dem Erze, Nilrusch István, Sliczers seyn Prottels eydem ; des Proches syn.

1396.⁸⁾ bíró : Hayman Winter ; esküdt : ⁹⁾ Smyth István, Palusch István jegyző.

XV. század.

1423.¹⁰⁾ esküdt : Keresztély.

1456.¹¹⁾ bíró : Veit Benescher ; esküdtek : Prenner Jakab, Nonat István, Pas János, Dyrnny János, Smelter János, Schuster Péter, Zeyser Miklós, Statschl Miklós, Kyszmeyel András, Sund Gábor, Muskop Jakab, Kornisch János.

1472.¹²⁾ bíró : Mihály ; esküdtek : Schmelczer János, Klopeyzen Kristóf.

1475.¹³⁾ bíró : Szutter Jakab ; esküdt : Hol Gregor.

1476.¹⁴⁾ esküdtek : Henzler Gergely és Gotrer Mihály.

1482.¹⁵⁾ bíró : Batt Miklós ; esküdtek : Nuskopp Jakab, Henzil Gregor, Stamp Miklós, Schnayder Lénárt, Haze Stenzil (= Szaniszló ?) és Szund István jegyző.

1487.¹⁶⁾ bíró : Fuchs Lénárt ; esküdtek : Fleischer Mihály, Nuskop Jakab, Katter György, Spaner Jakab.

¹⁾ U. o. 223. l.

²⁾ U. o. 227. l.

³⁾ Anjoukori okmt. VI. k. 226. l.

⁴⁾ *Knauz* : 220. l.

⁵⁾ U. o. 227. l.

⁶⁾ Besztercebányai lvtár ; idézve : *Jurkovich Emil* : Besztercebánya multjából.

⁷⁾ *Wenzel Gusztáv* : Magyarország bányászatának kritikai története. Budapest, 1880 ; függelék 290—91. l.

⁸⁾ *Johann Kachelman* : Das Alter und die Schicksale des ungr. zunächst schemnitzer Bergbaues. Pressburg, 1870. 99. l.

⁹⁾ Újbányai levéltár : 1396. évi oklevél II. Ulászlótól.

¹⁰⁾ Újbányai levéltár : Zsigmond kir. 1423. oklevelének újkori másolata.

¹¹⁾ Újbányai levéltár : Stadtbuch.

¹²⁾ *Knauz* : id. m. 220 l.

¹³⁾ Újb. lvtár : Stadtbuch.

¹⁴⁾ Kőrmöczbányai Stadtbuch, 811. l.

¹⁵⁾ Újb. lvtár.

¹⁶⁾ U. o.

1491.¹⁾ bíró : Stamp Mihály ; ²⁾ esküdtek : Fleyscher Miklós, Hennzel Gergely, Fuchs János.

1492.³⁾ bíró : Peck Tamás ; esküdtek : Stamp Miklós (Michl), Schneyder Lénárt, Tentzel János, Hasz János, Pfeffer János, Pysker Miklós, Lutzey Mihály, Schmidt Miklós (I)Sack.

XVI. század.

1504.⁴⁾ esküdt : Hykel János.

1509.⁵⁾ bíró : Mezer Themel ; esküdtek és polgárok : Fraythachky Bálint, Danzky Tamás, Kraychy Lénárt, Kraychy György, Sklobrath Tamás, Sklobrath György, Sklobrath Jakab, Kovács Themel, Kovács Pál, Thwnay Pál, Polyák Jakab, Swecz György, Blasko Cserno Miklós, Thyndly Bekény, Farthws László, Mykolka Miklós, Welky Lénárt, Kovács Ambrus, Petrowsyn Jakab, Folchan, Mennel Mihály, Smylwicz Péter, Kovács János, Jankovics István, Bohovics Orbán, Thynowics Honel, Symon Gábor, Hornyes Dániel, Dolnesz Tamás, Danyl, Hrosowics Balázs és Miklós.

1510.⁶⁾ bíró : Hickl János.

1515.⁷⁾ bíró : Freystatzky Bálint ; esküdtek : Márkus Bálint, Hyckel János, Lenárd szabó.

1516.⁸⁾ bíró : Valentinus de Thernouia ; esküdtek : Hyckel János, Freystatzky Bálint.

1520.⁹⁾ bíró : Benkovics Tamás ; esküdt : Egyed.

1524.¹⁰⁾ bíró : Schuszter Egyed ; esküdtek : Freystatzky Bálint, Bentze Tamás, Schuszter János, Fleyscher Jakab, Kansswoll Benedek, Unzel Kelemen jegyző és Finssner Jeremiás.

1525.¹¹⁾ bíró : Fleyscher Jakab.

1539.¹²⁾ bíró : Freystatzky ; esküdt : János jegyző.

1543.¹³⁾ bíró : Freystatzky Bálint.

¹⁾ U. o.

²⁾ U. o. Ez alkalommal »Michl«-nek van írva ; valószínűleg Nickl-t akart a jegyző írni, mert Stamp Nikolaus esküdt 1482-ben.

³⁾ U. o.

⁴⁾ *Wenzel* : 59. l. és u. o. 1504. okl.

⁵⁾ U. o. 61. és 62. l. Valószínűleg először a belső, majd a külső tanács tagjait sorolták fel s az utolsó 8 név polgár neve.

⁶⁾ Újbányai levéltár : Stadtbuch.

⁷⁾ *Knauz* : id. m. 228. l.

⁸⁾ Újb. lvtár : szentbenedeki convent oklevele 1520-ból.

⁹⁾ *Wenzel* : f. i. ért. 83. l.

¹⁰⁾ Újb. lvtár : Stadtbuch.

¹¹⁾ U. o.

¹²⁾ *Knauz* : 229. l.

¹³⁾ Újb. lvtár : Stadtbuch.

1551.¹⁾ bíró : Schlosser Péter ; esküdtek : Freystatzky János, Freystatzky Lőrincz, Scharres Fábián jegyző.

1552.²⁾ bíró : Freysztatzky János, Scharro(e)s Fábián jegyző.

1557.³⁾ jegyző : Scharr(es) Fábián.

1559.⁴⁾ bíró : Burda Péter.

1563.⁵⁾ bíró : Schuszter Pál ; esküdtek : Hirkel Péter, Burosch János, Burda Péter, Keler Ferencz, Hondl Jakab.

1571.⁶⁾ bíró : Scharosch Fábián ; esküdtek : Jawoll Jakab, Freystatzky Péter, Burosch János, Laczkowitz Pál, Petrasch Márton, Thoma Tamás, Freystatzky Lőrincz, Fischer Márton.

1572.⁷⁾ bíró : Freystatzky Péter.

1586.⁸⁾ esküdt : Dirr András és Koperniczki Péter.

1587.⁹⁾ bíró : Freystatzky Péter ; esküdt : Kerner György jegyző.

1588.¹⁰⁾ bíró : Laczkovitz Pál ; esküdtek : Freystatzky Péter, a ki a bíróval a sörházat kezeli, Freystatzky Lőrincz gabona kezelő, Hondl Jakab bányamalomkezelő és tizedes, Hannusch Bálint faggyúmérő, Lubowiczki Lőrincz pinczemester, Kopernitzky Péter kórházi felügyelő, Putradus György gabona kezelő, Kerner György tizedes, Czirnak György és Mattusch János templ. atyák.

1589.¹¹⁾ bíró : Lubowitzky Lőrincz, a ki Laczkowitt Pál és Freystatzky Péter esküdttel a sörházat kezeli,*) Freytazky Lőrincz gabonam. fel., Honndl Jakab bányam. kezelő és tizedes, Hannusch Bálint faggyú- és ólommérő, Koperniczky Péter kórházfelügyelő, Putradus Gergely gabonam. kezelő, Kerner György tizedes és jegyző. Külső tanácsstagok (Eldist) : Burda Bálint, Laczko Laczkowitt, Tischler András, Roiko János, Czirnak György (templomatya), Drechsler Dániel, Mattusch Tamás, Hanusch Mátyás, Buresch György, Jakusch Gáspár, Mattusch János (templomatya).

1590.¹²⁾ bíró : Freystatzky Péter, a ki Lubowiczky Lőrincz esküdttel a sörházat kezeli, a többi esküdtek : Laczkovitt Pál gabonam. kezelő, Hanusch Bálint faggyúmérő, Kopernitzky Péter kórházi felügyelő, Tschernak György bányamal. kezelő, Bede György, Buresch György, Putradus Gergely gabonam. kez., Kerner György pinczemester.

1) Újb. lvtár : Stadtbuch.

2) *Kachelman* : f. i. m. 99 l.

3) Újb. lvtár : Stadtbuch.

4) U. o.

5) U. o.

6) Különálló lap Újbánya v. lvtárában.

7) *Péck* : I. k. 281. l.

8) Prot. cur. I. 47. l.

9) Prot. cur. I. 374. l.

10) U. o. 380. l.

11) U. o. 388. l. *)Valószínűleg a bort is, mert ez évben nincsen külön borkezelő felsorolva.

12) Prot. cur. Nr. I. 397. l.

1591.¹⁾ bíró : Laczkowitt Pál, a ki Freystatzky Péterrel a sörházat kezeli, Lubowitzky Lőrincz bányam. kez., Hanusch Bálint kórházi fel., Tsernagg György pinczemester, Buresch György és Putradus Gergely malomkezelők, Buresch Diró, Kopornitzky Péter és Kerner György tizedesek.

1592.²⁾ bíró : Czernak György, a ki Laczkovitt Pál esküdttel a sörházat kezeli ; esküdtek továbbá : Freystatzky Péter, Pellio Lőrincz pinczemester, Hanusch Bálint gabonamal. felügyelő, Kopernitzky Péter tizedes, Buresch György gabonamal. fel., Putradus Gergely kórházfelügyelő, Buresch Diró bányamalomfelügyelő, Kerner György tizedes. Külső tanácsstagok : Hondl Jakab, Hensl Miklós, Bentsch György, Hanusch Mátyás, Lackowitt László, Bentsch János, Roikho János, Tenza Benedek, Jakusch Gáspár, Tischler András, Drechsler Dániel és Buresch Benő templomatyák.

1593.³⁾ bíró : Hanusch Bálint, a ki Czernak György esküdttel a sörházat kezeli ; esküdtek továbbá : Lackovitt Pál gabonam. felügyelő, Freystatzky Péter, Lubowitzky Lőrincz, Kopernitzky Péter pinczemester, Buresch György gabonam. felügyelő, Putradus Gergely kórházi felügyelő, Buresch György (Diró, Gyuró) sen. bányamalomfelügyelő, Kerner György jegyző. Külső tanácsstagok : Hondl Jakab, Hensl Miklós, Bentsch György, Hanusch Mátyás, Laczkowitt László, Drechsler Dániel templomatya, Roikho János, Tencer Benedek, Jakusch Gáspár, Tischler András, Buresch Benő, Matusch János templomatya és Czirnak Menyhért.⁴⁾

1594.⁵⁾ bíró : Czernak György sörházf. ; esküdtek : Hanusch Bálint sörházfelügy., Laczkowitt Pál gabonamalomfelügyelő, Freystatzky Péter, Lubowitzky Lőrincz, Kopernitzky Péter, Buresch György gabonam. fel., Buresch György sen. kórházi felügyelő, Czirnak Menyhért bányam. fel., Kerner György jegyző. Külső tanácsstagok : Bentsch György, Hanusch Mátyás, Laczkowitt László, Drechsler Dániel templomatya, Roikho János, Tencer Benedek, Jakusch Gáspár, Tischler András, Buresch Benő, Klan András, Zdanzsky Miklós, Jentschko János és Mattusch János templomatya.

1595.⁶⁾ bíró : Buresch György sörházfelügyelő, esküdtek : Czernak György sörházfel., Hanusch Bálint és Laczkowitt Pál gabonam. fel., Freystatzky Péter, Lubowitzky Lőrincz, Kopornitzky Péter tizedes, Buresch György sen. kórházfel., Czirnak Menyhért bányam. fel., Kerner György tizedes és notárius. Külső tanácsstagok : Bentsch

¹⁾ U. o. 399. l.

²⁾ U. o. 407. l.

³⁾ U. o. 416. l.

⁴⁾ Utóbbinál meg van jegyezve, hogy február 29. választották meg.

⁵⁾ Prot. cur. Nr. I. 419. l.

⁶⁾ U. o. 422. l.

György, Hanusch Mátyás templomatya, Drechsler Dániel templomatya, Roikho János, Tencer Benedek, Holy András, Jakusch Gáspár, Tischler András, Buresch Jenő, Klein (Klan) András, Zdanszky Miklós és Jentschko János.

1596.¹⁾ bíró : Czernak György ; esk. : Buresch György és Hanusch Bálint gabonam. fel., Freystatzky Péter, Lubowitzky Lőrincz kórh. f., Kopernitzky Péter, Czirnak Menyhért bányam. f., Klein András, Kerner György jegyző. Külső tanácstagok : Bentsch György, Hanusch Mátyás templomatya, Drechsler Dániel templomatya, Roikho János, Tencer Benedek, Holy András, Jakusch Gáspár, Tischler András, Zdanszky Miklós, Jentschko János, Manell Valter és Stang Valter.

1597.²⁾ bíró : Laczkowitt Pál ; esküdtek : Czernak György, Buresch György gabonam. f. és Hanusch Bálint gabonam. fel., Freystatzky Péter, Lubowitzky Lőrincz, Kopernitzky Péter kórházf., Czirnak Menyhért, Klein András bányam. fel., Vagner Tamás. Külső tanács : Bentsch György, Hanusch Mátyás, Drechsler Dániel (templomatya), Roikho János, Tencer Benedek, Holy András, Jakusch Gáspár, Zdanszky Miklós templomatya, Jentschko János, Manell Valter, Stang Valter és Prim Péter.

1598.³⁾ bíró : Koperniczky Péter ; esküdtek : Buresch György, Czernak György, Hanusch Bálint gabonam. f., Lubowitzky Lőrincz kórházi fel., Czernak Menyhért, Klein András, Wagner Tamás, Zdanszky Miklós bányam. fel. Külső tanácstagok : Bentsch György, Hanusch Mátyás, Drechsler Dániel templomatya, Roikho János, Tencer Benedek, Holy András, Jakusch Gáspár, Jentschko János, Mandel Valter, Stang Valter, Prim Péter és Schneider Mátyás templomatya.

1599.⁴⁾ bíró : Buresch György ; esküdtek : Kopernitzky Péter, Czernak György, Hanusch Bálint, Lubowitzky Lőrincz, Czernak Menyhért, Klein András, Wagner Tamás, Zdanszky Miklós és Hlawach Miklós. Külső tanácstagok : Bentsch György, Jakusch Gáspár, Hanusch Mátyás, Drechsler Dániel templomatya, Roikho János, Tencer Benedek, Holy András, Prim Péter, Jentschko János, Mandel Valter, Kutnick Menyhért, Laczkovitt András és Schneider Mátyás templomatya.

1600.⁵⁾ bíró : Lubowitzky Lőrincz ; esküdtek : Buresch György (obiit), Czernak György, Hanusch Bálint és Kopernitzky Péter.

¹⁾ U. o. 425. l.

²⁾ Prot. cur. Nr. I. 429. l.

³⁾ U. o. 431. l.

⁴⁾ U. o. 433. l.

⁵⁾ U. o. 435. l.

XVII. század.

1601.¹⁾ bíró : Czirnak György ; esküdtek : Lubowiczky Lőrincz, Buresch Mihály és Hanusch Bálint gabonamalomkezelő, Czirnak Melichor, Klein András kórházi felügyelő, Wagner Tamás, Hlaváts Miklós, Janczko János, Pintter Jakab. Seniores communitatis : Mandel Bálint, Jakusch Gáspár, Hanusch Mátyás, Drechsler Dániel, Tenczer Benedek, Pryhm Péter, Royko János, Kutnick Melchior, Buresch Durro (György), Laczkowitt András, Klein Jónás, Nigkusch Mihály. Aditui : Drechsler Dániel és Laczkowitt András.

1602.²⁾ bíró : Klein András ; esküdtek : Czernak György, Lubowitzky Lőrincz, Buresch György gabonamalomfelügyelő, Czernack Melchior, Wagner Tamás, Hlaváts Miklós kórházfelügyelő ; Jenczko János, Pinder Jakab, Hanusch Mátyás. Sen. Com. : Mandl Bálint, Jakusch Gáspár, Drechsler Dániel, Tenzer Benedek, Prim Péter, Royko János, Kutnick Melchior, Buresch György, Laczkowitt András, Klain Jónás, Mickusch Miklós, Buru(e)sch Pál, Drechsler Dániel és Laczkowitt András.

1603.³⁾ bíró : Buresch György ; esk. : Klann András, Czernagh György, Lubowitzky Lőrincz gabonamalomfelügyelők, Czernagh Melchior, Wagner Tamás tizedesek, Hlováts Miklós, Janszko János, Pinder Jakab, Hanusch Mátyás kórházfelügyelő. Sen. Com. Mandl Bálint, Jackusch Gáspár, Drechsler Dániel, Tenczer Benedek, Prim Péter, Roykho János, Kuttnick Melchior, Buresch György, Klann Jónás, Mickusch Miklós, Buresch Pál, Lanszky Miklós. Aditui : Drechsler Dániel, Klann Jónás.

1604.⁴⁾ bíró : Czernak György ; esk. : Buresch György, Klann András, Lubowitzky Lőrincz gabonamalomfel., Czernak Melchior, Wagner Tamás, Hlavács Miklós, Janczkho János, Pinder Jakab, Hanusch Mátyás kórházi f. Senior com. : Mandl Bálint, Jakusch Gáspár, Drechsler Dániel, Tenczer Benedek, Prim Péter, Roykho János, Kuttnick Melchior, Buresch György, Klann Jónás, Mickusch Miklós, Buresch Pál, Lanszky Mihály. Ad. prior. Drechsler Dániel, Klann Jónás.

1616.⁵⁾ bíró : Leüttner Tamás ; esküdtek : Tschernagg György, Klein Márton, Klein Jónás, Lubowiczky Lőrincz, Schlosser Tóbiás, Ponitzky Esaiás, Schlosser Mihály, Warguss Márton és Schnirrer András jegyző. Sen. com. : Rott Lénárt előadó, Mattusch Dániel, Csernák Tamás, Schlosser Jónás, Pintér György, Tischler János,

1) I. sz. C. C. ab. 1587, 453. l.

2) U. o. 455. l.

3) U. o. 457. l.

4) U. o. 459. l.

5) I. sz. C. C. ab. 1587, 66. l.

Jackusch Pál, Schneider József, Schnorckh Reinhart, Hannusch György, Mokry Melchior, Csernák András. Aedt. prior. : Rott Lénárd és Klain András.

1620.¹⁾ bíró : Leüttner Tamás ; esküdtek : Tsernakh (Csernák) György, Klain Márton, Klain Jónás, Lubowitzky Lőrincz, Schlosser Tóbiás, Ponitzky Esaias, Schlosser Mihály, Warguss Márton, Schnirrer András jegyző. Sen. com. : Rott Lénárd előadó, Mattusch Dániel, Tsernagh Tamás, Schlosser Jónás, Pintér György, Tischler János, Jackusch Pál, Schneider József, Schnorckh Reinhart, Hannusch György, Mokry Melchior, Tsernagh András. Egyházi felügy. : Rott Lénárd és Klain András.

1621.²⁾ bíró : Tsernagg György ; esküdtek : Leuttner Tamás, Klein Márton, Klein Jónás, Lubowitzky Lőrincz, Schlosser Tóbiás, Ponitzky Esaias, Warguss Márton, Schnirrer András jegyző. Sen. com. : Rott Lénárd előadó, Mattusch Dániel, Tshernagh Tamás, Schlosser Jónás, Pinter György, Tischler János, Jakusch Pál, Schneider József, Schnorckh Reinhart, Hanusch György, Mokry Melchior, Tschernakh András. Egyházfelügy. : Rott Lenárd és Klain András.

1622.³⁾ bíró : Tschernagh György : esküdtek : Leuttner Tamás, Klein Márton, Klein János, Lubowitzky Lőrincz, Schlosser Tóbiás, Ponitzky Esaias, Varguss Márton, Drahszóczy János, Schnirrer András jegyző. Sen. com. : Rott Lénárd előadó, Mattusch Dániel, Pinter György, Tischler János, Schlosser Jónás, Schnorckh Reinhart, Schneider József, Mokry Melchior, Hannusch György, Tshernagh András, Klein András, Freytag Ádám. Egyházfel. : Rott Lénárd és Klein András.

1625.⁴⁾ bíró : Tschernagh György (tizenhetedszer) ; esküdtek : Leutner Tamás, Klein Jónás, Lubowitzky Lőrincz, Ponitzky Esaias, Varguss Márton, Draskofszky János, Pisch Ábrahám, Bencelius Márton jegyző. Sen. com. : Rott Lénárd előadó, Mattusch Dániel, Klein András, Pinter György, Schlosser Jónás, Schnorckh Reinhart, Schneider József, Tshernagkh Mihály, Freytag Ádám, Schmid-Mihály, Tschernagkh András. Templomatyák : Rott Lénárd, Klein András.

1626.⁵⁾ bíró : Draskofszky János. Esküdtek : Tschernagk György, Leutner Tamás, Klein Jónás, Ponitzky Esaias, Varguss Márton, Pisch Ábrahám, Kauffmann Mihály, Bencelius Márton jegyző. Sen. com. : Rott Lénárd előadó, Mattusch Dániel, Klein András, Schlosser Jónás, Schnockh Reinhardt, Schneider József,

¹⁾ U. o. 67. l.

²⁾ U. o. 79. l.

³⁾ U. o. 80. l.

⁴⁾ U. o. 81. l.

⁵⁾ I. sz. C. C. ab. 1587, 85. l.

Tschernagkh Mihály, Schmidt Mihály, Tshernagkh András. Egyházkez.: Rott Lénárd és Klein András.

1627.¹⁾ bíró: Tschernagk György; esküdtek: Draskovszky János, Leütner Tamás, Bencelius Márton jegyző.

1628.²⁾ bíró: Leuttner Tamás; esküdtek: Tschernagk György,³⁾ Draskovszky János, Klein András, Ponitzky Esaias, Varguss Márton, Pisch Ábrahám, Kauffmann Mihály, Bencelius Márton jegyző. Sen. com.: Rott Lénárd előadó, Mattusch Dániel, Klein András, Schlosser János, Schneckh Reinhart, Schneider József, Tschernagkh Mihály, Schmidt Mihály, Tschernagkh András, Leutner János, Endresz György. Egyházk.: Rott Lénárd és Klein András.

1629.³⁾ bíró: Draskovszky János; esküdtek: Leuttner Tamás, Klein Jónás, Ponitzky Esaias, Varguss Márton, Pisch Ábrahám, Kauffmann Mihály, Rott Lénárd, Bencelius Márton jegyző. Sen. com.: Klein András előadó, Mattusch Dániel, Schlosser Jónás, Schneckh Reinhardt, Schneider József, Tschernagkh Mihály, Schmidt Mihály, Tschernagkh András. Templomkez.: Klein András és Schneider József.

1630.⁴⁾ bíró: Draskovszky János; esküdtek: Klein Jónás, Ponitzky Esaias, Varguss Márton, Pisch Ábrahám, Kauffmann Mihály, Matzon Ádám, Mattusch Dániel, Rott Lénárd, Schutovszky Mihály, Bencelius Márton jegyző. Sen. com.: Klein András előadó, Schlosser Jónás, Schneckh Reinhart, Schneider József, Tschernagk Mihály, Tschernagk András, Buresch György, Tischler Mátyás, Tencer Jakab. Templomk.: Klein András és Schneider József.

1632.⁵⁾ bíró: Rott Lénárd; esküdtek: Klann Jónás, Mattindes Esaias, Pisch Ábrahám, Matzon Ádám, Schutovszky Mihály, Mattusch Dániel, Varguss Márton, Kauffmann Mihály, Mollerg Zakáriás jegyző.

1633.⁶⁾ bíró: Draskovszky János; esküdtek: Rott Lénárd, Klann Jónás, Ponitzky Esaias, Pisch Ábrahám jegyző, Kauffmann Mihály, Matzon Ádám, Schutovszky Mihály. Sen. com. Klein András előadó és templomatya.

1634.⁷⁾ bíró: Klann Jónás.

1635.⁸⁾ bíró: Klann Jónás.

1636.⁹⁾ bíró: Rott Lénárd; esküdtek: Klein (Klann) Jónás malomfelügyelő, Ponitzky Esaias, Pisch Ábrahám jegyző, Kauff-

¹⁾ U. o. 104. l.

²⁾ U. o. 134. l.

³⁾ U. o. megjegyzés, hogy meghalt okt. 19. 135. l.

⁴⁾ U. o. 204. l.

⁵⁾ I. sz. C. C. ab. 1587, 256. l.

⁶⁾ U. o. 260. l.

⁷⁾ U. o.

⁸⁾ U. o. 2. l. és 183. l.

⁹⁾ U. o. 287. l.

mann Mihály, Matzon Ádám, Schutoffsky Mihály kórházi felügyelő. Warguss Márton. Sen. com. : Klann András, Schneider József, Tsernagg Mihály, Tsernagg András, Drechsler András, Tencer Jakab Buresch György, Debringer Lőrincz, Hanosch György, Czirny Mátyás, Tischler Mátyás, Rodmacher Mihály. Templomatyák : Klein András és Schneider József.

1637.¹⁾ bíró : Milikius János alias Draskóczi (Draskoffszy) : esküdtek : Rott Lénárd, Klann Jónás és Ponitzky Esaias malomfelügyelők, Pisch Ábrahám jegyző, Kauffmann Mihály és Matzon Ádám tizedes, Schutoffszy Mihály kórházi felügyelő. Sen. com. : Klein András, Schneider József, Tshernagg András, Tshernagg Mihály, Drechsler András, Tencer Jakab, Debringer²⁾ Lőrincz, Hanusch György, Czirny János, Tischler Mátyás, Rodmacher Mihály, Drechsler Mátyás. Templomatyák : Klann András és Schneider József.

1638.³⁾ bíró : Rott Lénárd ; esküdtek : Draskovitz (Draskóczi) János, Klann Jónás és Ponitzky Esaias malomfelügy., Piesch Ábrahám jegyző, Kauffmann Mihály, Matzon Ádám, Schutoffszy Mihály kórházi f. Sen. com. : Tsernagh Mihály, Schneider József, Tsernagh András, Drechsler András, Tencer Jakab, Döbringer József, Hanusch György, Czirni János, Tischler Mátyás, Rodmacher Mihály, Drechsler Mátyás, Klann János. Templomatyák : Tsernagh Mihály és Schneider József.

1639.⁴⁾ bíró : Draskóczi János ; esküdtek : Rott Lénárd, Ponitzky Esaias, Piesch Ábrahám jegyző és malomfel., Kauffmann Mihály, Matzon Ádám malomfel., Schutoffszy Mihály kórházi fel., Klan János. Sen. com. : Tsernagh Mihály és Schneider József templomatyák ; Tsernagh András, Drechsler András, Tencer Jakab, Döbringer Lőrincz, Hanosch György, Tzirni János, Tischler Mátyás, Rodmacher Mihály, Drechsler Mátyás, Klan András.

1640.⁵⁾ bíró : Rott Lénárd ; esk. : Draskóczi János, Piesch Ábrahám jegyző és malomfel., Kauffmann Mihály, Matzon Ádám malomf., Schutoffszy Mihály kórházf., Klein Jónás, Tischler Mátyás. Sen. com. : Tsernagh Mihály és Schneider József templomatyák ; Tsernagh András, Tencer Jakab, Döbringer Lőrincz, Hanosch György, Tschirni János, Rodmacher Mihály, Drechsler Mátyás, Klan András, Pollag Jakab, Pinter György.

¹⁾ U. o. 5., 7., és 292. l.

²⁾ E névsor u. a. protocollumban kétszer van meg s egyik helyen a Debringer Lőrincz neve helyett Dobosch Lőrincz áll ; valószínűleg u. azt a személyt kell alatta érteni.

³⁾ I. sz. C. C. ab. 1587, 298. l.

⁴⁾ U. o. 304. l.

⁵⁾ U. o. 315. l.

1641.¹⁾ bíró : Draskóczi János ; esküdtek : Rott Lénárd, Piesch Ábrahám jegyző és malomfel., Kauffmann Mihály, Maczon Ádám malomfel., Schutofszky Mihály kórházi fel., Klann János, Tischler Mátyás. Sen. com. : Czernag Mihály és Scheider József templom atyák, Tencer Jakab, Döbringer Lőrincz, Hanosch György, Tsirny János, Rodmacher Mihály, Drechsler Mátyás, Klann András, Pollag Jakab, Pinter György, Roth András.

1642.²⁾ bíró : Draskóczi János (Milikius) ; esküdtek : Rott Lénárd, Piesch Ábrahám jegyző és malomkez., Kauffmann Mihály, Maczon Ádám malomf., Schutofszky Mihály és Klann János tizedesek, Tischler Mátyás. Sen. com. : Czernag Mihály és Schneider Mihály templomatyák, Tenczer Jakab, Döbringer Lőrincz, Hanosch György, Tschirni János, Drechsler Mátyás, Klann András, Pollag Jakab, Pintner György, Rotth András, Tsernackh Mátyás.

1643.³⁾ bíró : Rotth Lénárd ; esküdtek : Milikius János alias Draskóczi, Piesch Ábrahám jegyző és malomf., Kauffmann Mihály Matzon Ádám malomf., Schutofszky Mihály és Klann János tizedes, Tischler Mátyás kórházi f. Sen. com. : Tsernogk Mihály és Schneider József templomatyák, Tenczer Jakab, Döbringer Lőrincz, Hanosch György, Tsirni Jakab, Drechsler Mátyás, Klann András, Pollag Mátyás, Pinter György, Roth András, Tschernagk Mátyás.

1644.⁴⁾ bíró : Piesch Ábrahám ; esküdtek : Rott Lénárd, Draskóczi (M.) János malomf., Kauffmann Mihály, Maczon Ádám malomf., Schutofszky Mihály, Klann János, Tischler Mátyás kórházi fel. Senior com. : Schneider József templomatya, Tenczer Jakab, Döbringer Lőrincz, Hanosch György, Tsirni Janko, Drechsler Mátyás, Klan András, Pollógk Jakab, Pinter György, Roth András templomatya, Tschernagk Mátyás.

1645.⁵⁾ bíró : Draskóczi János ; esküdtek : Piesch Ábrahám, Rott Lénárd és Kauffmann Mihály malomf., Matzon Ádám, Schutofszky Mihály, Klann János, Tischler Mátyás kórházi f. Sen. com. : Drechsler Mátyás, Schneider József templomatya, Döbringer Lőrincz, Hanosch György, Tschirni János, Klann András, Pollagk Jakab, Pinter György, Rotth András templomatya, Tschernagk Mátyás.

1646.⁶⁾ bíró : Draskóczi János ; esküdtek : Matzon Ádám, Matthaus Izsák malomf., Tschernagk Mátyás kórházi., Pinter György,

1) U. o. 316. l.

2) I. sz. C. C. ab. 1587, 323. l.

3) U. o. 324. l.

4) U. o. 325. l.

5) U. o. 326. l. u. e. lapra írta az 1646. év jegyzője, Grossmann János, hogy 1645-ben június elejétől szeptember 25-ig a pestisben 1200 ember halt meg s a tanácstagok közül is sokan, csak Draskóczi János és Matzon Ádám maradt életben.

6) I. sz. C. C. ab. 1587, 327. l.

Poch György templomatyá, Grossmann János jegyző. Sen. com. : Schneider József templomatyá, Hanusch György, Tsirni János, Polagh Jakab.

1647.¹⁾ bíró : Maczon Ádám ; esküdtek : Draskóczi János, Matthauss Izsák, Tschernakh Mátyás, Pinter György, Poch György templomatyá, Grossmann János jegyző. Sen. com. : Schneider József templomatyá, Hanusch György, Tscherni János, Polagh Jakab.

1648.²⁾ bíró : Matthus Izsák ; esküdtek : Maczon Ádám, Draskóczy János, Tschernackh Mátyás, Pintner György, Roth György, Klan András, Grossmann János jegyző.

1649.³⁾ bíró : Matthauss Izsák ; esküdtek : Maczon Ádám, Draskóczi János, Tschernagh Mátyás, Pintner György, Roth György, Klan András, Grossmann János jegyző.

1650.⁴⁾ bíró : Draskóczi János ; esküdtek : Matthauss Izsák, Maczon Ádám, Tschernagh Mátyás, Roth György, Klan András, Pisch György, Schlosser Péter, Grossmann János jegyző.

1651.⁵⁾ bíró : Draskóczi János ; esküdt : Matthaiss Izsák.

1652.⁶⁾ esküdt : Roth György.

1655.⁷⁾ bíró : Draskóczi János ; külső tanácsstagok : Pisch János, Russel Gergely.

1659.⁸⁾ bíró : Pisch János.

1660.⁹⁾ bíró : Roth György ; esküdtek : Matthaiss Izsák, Piesch János, Schlosser Péter jegyző, Mattern Ezekiel.

1662.¹⁰⁾ bíró : Massler Pál ; esküdtek : Roth György, Pisch János, Maczon Ádám, Schlosser Péter, Mucha József templomatyá.

1664.¹¹⁾ esküdtek : Piesch János, Schlosser Péter, Wolff Boldizsár.

1666.¹²⁾ bíró : Piesch János.

1671.¹³⁾ bíró : Piesch János ; esküdtek : Jacknischer János ; sen. com. : Buresch Mihály.

1672.¹⁴⁾ bíró : Piesch János ; esküdtek : Oleniczky János, Maczon

¹⁾ U. o. 331. l.

²⁾ U. o. 337. l.

³⁾ U. o. 343. l.

⁴⁾ U. o. 351. l.

⁵⁾ U. o. 372. l.

⁶⁾ U. o. 221. l.

⁷⁾ U. o. 224. és 226. l.

⁸⁾ U. o. 227. l.

⁹⁾ U. o. 229. l.

¹⁰⁾ U. o. 233. l.

¹¹⁾ U. o.

¹²⁾ U. o.

¹³⁾ I. sz. C. C. ab. 1587, 331. l.

¹⁴⁾ Prot. curial. ab. 1672, 1. l.

Ádám, Kissel Gergely, Jackusch János, Hogl János¹⁾ és Schneider József. Sen. com. : Tsernog Mihály, Buresch Mihály.

1673.²⁾ bíró : Kissel Gergely, esküdtek : Piesch János, Oleniczky János, Maszler Pál, Jackusch János, Schneider József, Maczon Ádám.

1674.³⁾ bíró : Piesch János.

1675. bíró : Piesch János ;⁴⁾ esk. és városkapitány : Hogl András ;⁵⁾ esk. Maszler Pál. Sen. com. : Buresch Mihály.

1676.⁶⁾ bíró : Piesch János.

1677.⁷⁾ bíró : Huszár Sebestyén.

1678.⁸⁾ bíró : Huszár Sebestyén.

1679.⁹⁾ bíró : Huszár Sebestyén.

1680.¹⁰⁾ bíró : Huszár Sebestyén ; esk. és jegyző : Geletneki Bálint.

1681.¹¹⁾ bíró : Schader Márton ; esk. és jegyző : Geletneki Bálint.¹²⁾ — 1689-ig jegyző maradt.

1690.¹²⁾ esk. és jegyző : Geletneki Bálint.

1691.¹³⁾ bíró : Buresch András ; esk. Buresch Jakab.

1692.¹⁴⁾ bíró : Rietmayer Gáspár ; esk. : Piesch Ábrahám.

1693.¹⁵⁾ bíró : Buresch Jakab ; esküdtek : Riedtmayer Gáspár, Buresch András, Krausz Péter, Prock Mór, Sztaho Ábrahám, Neogrady Márton, Kuttner Zahariász, Piesch Ábrahám.

1694.¹⁶⁾ bíró : Ridtmayer Gáspár ; esküdtek : Buresch Jakab, Buresch András, Krausz Péter, Prock Mór, Sztachó Ábrahám jegyző, Neogrady Márton, Piesch Ábrahám, Kuttner Zachariasz.

1695.¹⁷⁾ bíró : Buresch András ; esküdtek : Ridtmayer Gáspár, Buresch Jakab, Krausz Péter, Sztachó Ábrahám jegyző, Neogrady Márton, Piesch Ábrahám, Kutner Zachariás, Backo János.

1696.¹⁸⁾ bíró : Kutner Zachariás ; esküdtek : Buresch András,

---

¹⁾ U. o. 5. l. és 10. l.

²⁾ U. o. 13. l.

³⁾ U. o. 18. l.

⁴⁾ U. o. 31. l.

⁵⁾ U. o. 68. l.

⁶⁾ U. o. 89. l.

⁷⁾ Prot. curial. ab. 1672, 107. l.

⁸⁾ U. o. 159. l.

⁹⁾ U. o. 175. l.

¹⁰⁾ U. o. 189. l.

¹¹⁾ U. o. 215. l.

¹²⁾ U. o. 222. l.

¹³⁾ U. o. 225. l.

¹⁴⁾ U. o. 230. l.

¹⁵⁾ U. o. 233. l.

¹⁶⁾ U. o. 241. l.

¹⁷⁾ U. o. 246. l.

¹⁸⁾ U. o. 250. l.

Buresch Jakab, Krausz Péter, Sztacho Ábrahám jegyző, Neogrady Márton, Piesch Ábrahám, Backa János.

1698.¹⁾ bíró: Kutner Zakariás; esküdtek: Buresch András, Buresch Jakab, Tsaslowzsky Vilmos, Krausz Péter, Sztacho Ábrahám jegyző, Neogrady Márton, Piesch Ábrahám, Backa János, Spaniger Boldizsár.

1699.²⁾ bíró: Piesch Ábrahám; esküdtek: Kutner Zakariás, Buresch András, Tsaslowzsky Vilmos Albert, Buresch Jakab hegymester, Krausz Péter, Sztacho Ábrahám jegyző, Neogrady Márton, Backa János, Spaniger Boldizsár

---

¹⁾ Prot. curial. ab. 1672, 257. l.

²⁾ U. o. 260. l.

Közli: RELKOVIC DAVORKA.

NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ.

A.

- Aba* Amade, 38.
Aba nemzetség, 39.
Abaujvár m., 92. 508.
Abroszok, 15. 16.
Abrudbánya, 460—462.
Absem, 315.
Achina (Akli, Ugocsa m.), 1. 4. 6.
Acsak, 173.
Ácsok, 86. 211. 217. 219.
Adó, 232. 237. 238. 294. 441.
Agnesdy cs., 326.
Ágost (II.) lengyel király, 313.
Ágyneműek, 13. 14. 125. 127. 351. 354.
Ágyúk, 86. 91. 223.
Aichach, 316.
Aichinger Kristóf, 152. 155. 156.
Ainserden, 316.
Akerman Jakab, 102.
Akli (Ugocsa m.), 1.
Alay nemzetség, 31.
Alaghy cs. Ferencz, 525. 526 ; — Menyhért, 96.
Albert király, 1. 520.
Albert osztr. hg., 506.
Albrecht szász herczeg, 151.
Alcherach, 316.
Alcsucza, 463.
Alexandria, 234.
Almai cs. Athim, 381 ; — Bekő, 381 ; — Benedek, 378 ; — Dömjén, 381 ; — Galatya, 378 ; — István, 378. 381 ; — János, 381 ; — Kozma, 381 ; — Lankért, 378 ; — Leoncz, 381 ; — Márton I., 378—381 ; — Márton II., 378 ; — Steme, 378 ; — Zöngöd, 378.
Almás (Fehér m.), 121. 125.
Almássy cs. István, 87. 95. 90. 98. 101. 104—106 ; — Márton, 857.
- Álmod* fiai, 384. 385.
Álmosd (Szabolcs m.), 527.
Alsó-Ausztria, 150. 496. 505.
Alsó-Bök (Komárom m.), 522.
Alsó-Csongva, 1. 3.
Alsógércze, 1. 3.
Alsólendvai cs. (Buzád-Hahót nb.), 510.
Alsó-Sárad, 1. 3.
Alszász, 511.
Általanki György, 179 ; — János, 179.
Általkend, 195. 179.
Altan gr., 88.
Althaviz Vilmos lovag, 36.
Alvinczy, 90. 92. 104. 111. 117.
Amadé cs. (Várkonyi és Bósi), 513.
Amstetten, 316.
Amweg és fiai, 494. 497.
András (II.), 40. 496.
András (III.), 30. 36. 384.
András (I. Károly fia), 390.
Andrássy Pál b., 400. 402. 403. 404. 405. 407. 411. 416. 417. 419. 423. 426. 431.
Anglia, 240.
Anjou-kori oklevelek, 161.
Antal Gergely, 214.
Anthimfi (tapsonyi) család, 378—381.
Antimus nádor, 564.
Apafi György, 246. 247.
Apátfalva, 444. 445.
Arbei comes, 47.
Aranykő, 519.
Aranyművesek, 224.
Aranyos (Komárom m.), 74. 163.
Ardó, 1. 4. 6. 8.
Armalisok, 587.
Árpád-kori oklevelek, 161.
Arva m., 400. 403. 405. 409. 410. 426. 428—430.
Arvaügy, 118. 119.
Árúmegállitás, 49.

Aszalay András, 538.
Asztalgyártó András, 112.
Atergau Henrik, 505.
Atyusz, 49.
Augsburg, 226. 316.
Auguszt Mihály, 113.

B.

Báb (Nyitra m.), 383. 490. 499.
Babay, 323. 326.
Babatics cs., 255.
Babocsay cs. 252; — Ferencz, 400.
 401. 405. 413—417. 419. 422—428;
 — Julad, 47.
Babolcsa, 434—436. 442.
Babonik nemzetség, 27.
Bábolna, 463.
Baccarat, 314.
Backa János, 608. 609.
Bacsanád, 508.
Bácsfa, 484.
Bácsfai Jakab, 481. 482; — Dezső,
 482; — Miklós, 482; — Péter, 482.
Bácsi egyház, 43.
Badaló, 298. 299.
Bagamér, 527.
Bagonya, 395.
Bagonyai Pető, 395—398.
Báhony 509.
Bay cs. György, 297; — László, 592.
Bajcs, 483. 489. 490.
Bajcsy, 422.
Bajor, 239.
Bakabánya, 306. 595.
Bakacs Tamás, 35.
Bakith cs., 291. 292. 322.
Bakó (Háromszék), 244.
Bakó István, 479.
Bakos cs., 472. 473. 477.
Bakvai kerület, 484. 485.
Balasi, 234.
Balási, 237. 238.
Balaskó András, 252; — Ferencz, 252.
Balassa cs., Borbála 50; — Imre 448.
Balászfalvi István, 31.
Báte, 315.
Balog cs. (Béri), Ádám 346—348.
 358. 362; — József, 353.
Balogh István, 253. 403.
Baly, 61.
Bána nemzetség, 510. 515.
Bánffy cs., 443. 445; — Ferencz, 245;
 — János, 152. 159. 317—320; —
 Mihály, 245.

Banka Pál, 252.
Bányák, 47. 232. 240. 596.
Bányavárosok (alsó), 595.
Barakony, 493.
Barakonyi Ferencz, 532; — Péter
 493.
Baranka, 49.
Baranya m., 297. 380. 491. 493.
Baranyi Egved, 490.
Barcsai cs. Ábrahám, 594; — Lajos,
 463.
Bárd, 43.
Barinay László, 134.
Bar-le-Duc, 316.
Baronyaj György, 252.
Baromfi, 202. 212. 220.
Bars m., 382. 483.
Bártfa, 93.
Bartha György, 92.
Bás Juon, 463.
Basal, 380.
Bástha György, 525.
Batha, 296.
Bathar patak, 8.
Batárca, 1. 3.
Batizfalva, 430.
Báthory cs., 161. 220. 437. 438; —
 György, 431. 432; — István, 59.
 238. 523; — Erzsébet, 59.
Bátorkeszi (Esztergom m.), 54.
Bátorkeszi Ferencz, 473. 474.
Batt Miklós, 597.
Battyán, 173. 435.
Battjánj Farkas, 54.
Baththyány hg., 366.
Bazin, 516.
Bazini cs. (Hontpázmán nb.), 496.
 516—518. 519; — Sebes, 502.
Bazini gf. (Szentgyörgyi), 483. 484.
Bázs főispán, 381.
Bazsa-nem, 41.
Beatrix királyné, 154.
Bebek cs., 456; — Imre, 47.
Bécs, 51. 55. 56. 97. 151. 153. 154.
 158—160. 196—197. 199. 201.
 202. 204—227. 239. 312. 315. 316.
 445. 450. 465. 469. 470. 543. 544.
 549.
Becse, 437.
Becze István, 433.
Bede György, 599.
Bejfeld, 315.
Beck Lipót, 94.
Békási Gergely, 564.
Bekén János (Madai), 523.

- Bekes Pál* (felböki), 521. 522.
Béla (II.), 26.
Béla (IV.), 26. 28. 48. 489.
Bélabánya, 595.
Bélaváry, 93. 97. 100. 102—108.
 110. 116. 117. 118.
Beled, 61.
Belesics cs., 352. 361.
Belgium 237.
Belgrád, 286. 333.
Beeli Damianus, 390.
Belköz, 492.
Bencelüs Márton, 603. 604.
Benczencz 463.
Benczenczy István, 2. 5. 6.
Benedek alkanczellár, 39.
Benescher Vitus, 597.
Beniczki Sándor, 122.
Benkovics Tamás, 598.
Bentsch György, 600. 601; — János, 600.
Bentze Tamás, 598.
Bényi István, 76.
Bercsényi Miklós gf., 400. 401—406.
 408. 410—420. 429.
Bercsy Mihály, 255.
Bereg m. 298. 540.
Beregszász-Vig-Ardó, 298. 299.
Berekszó, 463.
Berg, 505.
Berkes Pál, 255.
Bertha Sándor, 372. 374. 375.
Bertoricz, 255.
Berthóti Ferencz, 406.
Bertold orvos, 489. 490.
Bertrand főispán, 382.
Berzencze, 326. 328.
Berzöcze, 434.
Besztercze (Horváto.), 296.
Beszterczebánya, 34. 102. 296. 403—
 405. 414. 415. 595.
Besefalvi Mihály, 572; — Miklós,
 572; — László, 572; — Péter,
 572; — Bálint, 572.
Bessenyő Pál bán, 572.
Bessenyő-telek, 483.
Beta doctor, 201. 202.
Betegség 81. 198—205. 207—210.
 221. 223. 262. 273. 304—307. 531.
 584. 585. 589.
Bethlen cs. Elek, 229; — Farkasné,
 12; — Gábor, 85. 227—245. 530;
 — Gergely, 463; — István, 95.
 227—229. 236—244. 246. 247; —
 István (ifj.), 227. 236. 237. 240.
Bezegh Imre, 402.
Rezerédy József, 121.
Biber cs., 109.
Bibersburg (Pozsony m.), 508.
Bicskei Péter, 487.
Bierge, 314. 316.
Bihari András, 593.
Bikeluche, 387.
Biró István, 125—127. 132. 149.
 248. 252.
Birság, 67. 80. 306.
Bivolinye, 412.
Blainville-la-Grande, 314.
Blamont, 316.
Blasko Cserno Miklós, 598.
Blava, 396. 397. 398.
Blodelsheim, 315.
Blois Anna Mária, 313.
Bobdi cs. (Mene nb.), 514.
Bodnárok, 101.
Bodó György, 256; — István, 253;
 — Péter, 277.
Bodonyhely, 66. 69.
Bodzai hágó, 402—404. 421.
Bocskay Miklós, 89.
Bogát, 49. 300.
Bognár György, 252. 253; — Miklós,
 253.
Bogyiszló, 163. 191. 309.
Bohovics Orbán, 598.
Bohunicz, 397.
Bokaj, 463.
Bokor László, 76—78.
Bokros-regiment, 405.
Boldokó, 456.
Bolha Simon, 112.
Bondos Benedek (Szenczi), 40.
Bor, 86. 88. 90. 92. 94. 96. 98. 100.
 102. 106. 108. 111. 112. 114. 115.
 147. 211. 213. 217—219. 222. 232.
 296. 309—311. 361. 439. 454. 553.
Borbély György, 524; — Jánosné,
 111.
Borberek, 463.
Bornemisza cs., 101. 108. 118; —
 Gergely, 449; — János, 102—105.
 109. 110. 233; — Mihály 62; —
 Pál, 448; — Péter, 330; — Sebes-
 tyén, 445.
Boronkaj Sándor, 248. 252.
Borsod vm., 92.
Borsódy István, 256; — Mihály 256.
Bosnyák Márton, 436.
Bossányi család, 367.
Bosznia, 275. 286.

- Botho* (Győr nb.), 496.
Botka cs., 196. 455.
Botkafik (Szántói), 562.
Bottyán János, 307. 308. 309. 400. 420.
Bourbon Anna Mária, 312; — Ferencz Lajos, 312; — Lajos Armand, 312.
Boymuch, 162.
Bőbék Detre nádor, 517.
Böd, 177. 186.
Bódi cs. András, 189; — Dózsa, 188; — János, 188. 189; — Miklós, 177; — Péter, 177.
Bögöt, 176. 192.
Bögöti nemesek, 187. 551.
Bögöti cs. Ábrahám, 176. 192; — András, 181; — Bögöt, 192; — Csepán, 164; — Demeter, 192; — Domokos, 180; — János, 180; — Jakab, 181; — Kázmér, 164—167. 171; — Lóbor, 181; — Miklós, 181. 192; — Pál, 181; — Péter, 181; — Várda, 164—167.
Bökény II. (Hontpázmán nb.), 522.
Böszörmény, 527.
Brád, 462.
Brádi cs., 463.
Brandenburgi Katalin, 227. 245. 246. 247.
Brassó, 266.
Braun (Weideni) cs., 494—497.
Branyicska, 462. 463.
Breatius János, 86.
Brezno, 401. 403. 404. 427.
Brodarics cs. Elek, 343; — Ferencz, 343; — György, 268; — István, 259—293. 321—346; — Mátyás, 278. 281. 326. 327. 329. 339. 341. 343.
Brubnó, 394.
Bruck (Lajta melletti), 496. 505. 545.
Brumnai Péter, 392.
Bud Miklós, 391.
Buda, 151—155. 158. 176. 238. 260—262. 273. 275. 277. 279. 280. 282. 285. 287. 290. 291. 317. 318. 320—323. 325. 329. 330. 332—338. 344. 345. 518. 520.
Budafelhevizi konvent, 487.
Budai káptalan, 40. 398.
Budai cs. 231. 233; — István, 578. 581; — Zsigmond, 538. 546—549. 579. 582.
Budy, 390. 391.
- Bugaszabadj* András, 256.
Buják (Valkó m.), 472. 520. 529.
Buquoi, 233. 240. 241.
Bura, 508.
Burda Bálint, 599; — Péter, 599.
Buresch cs. András, 608. 609; — Benó, 600; — György, 599—602. 604. 605; — Jakab, 608. 609; — Jenő, 601; — Mihály, 304. 602. 607. 608; — Pál, 602.
Burgau, 316.
Burgio báró, 262. 263.
Burosch János, 599.
Burnesch Pál, 602.
Bustyaháza, 582.
Bútorok, 130. 131. 140—145.
Buzád-Hahót nemzetség, 510.
Buzian 51.
- C.
- Chalons-sur-Marne*, 316.
Chaltin Gerhard, 110.
Chechonics Sztaniszló, 88.
Chernel Ambrus, 450.
Chongwan, 4.
Choron Anna, 50. 54.
Chötse, 503.
Chugud, 384. 385. 386.
Chugudluce, 387.
Churlei András, 390.
Chunitan 165.
Cluis, 314. 317.
Coler Heynchman, 597.
Colmitius János, 107. 118.
Condé Lajos, 312; — Mária 313.
Conti Armand, 312; — Ferencz Lajos, 313—317.
Cornelius Ferdinandus, 336.
Coupeville, 316.
Cuiffeld, 316.
Csabi nemesek, 182. 188. 552. 553. 555.
Csaford, 164. 310.
Csafordi cs., 164.
Csajághy János, 402. 405. 407. 412. 413. 416—420. 421. 422. 424. 425. 426.
Csák nemzetség, 507; — Demeter, 37; — Máté (II.) nádor, 48.
Csáky cs., 89; — Imre, 57; — János, 62; — László, 54; — Mihály, 400—402. 405. 407. 409. 410. 413. 414. 416. 421—431.
Család (Nyitra m.), 383.

- Csallános*, 562.
Csallóköz, 384—386. 483. 484. 495. 503. 522.
Csanád m., 491.
Csanádi káptalan, 32.
Csanaki föld., 43.
Csányi cs. 210. 448; — Ákos, 442. 444. 447; — István, 280. 282. 283. 290. 341.
Csapó István, 255.
Csarnató 1. 3.
Császár Miklósné, 62.
Csauz, 99.
Csázma, 176. 286.
Csécsei Demeter, 487.
Csege, 528.
Csehország, 152. 153. 237. 448.
Csehy Mihály, 520.
Csejte, 500.
Cseklézi cs. (Hontpázmán nb.), 494. 522; — János, 502. 503.
Csene, 387.
Csenyek cs. (Ugodi), 506—511.
Csépányföld, 173.
Csepreg, 203.
Cserányi Farkas, 247.
Cserdi, 324.
Cserei János, 590.
Csernyize, 460.
Cserveni-Kamen, 508.
Cseszteköi B. né arczképe, 142.
Csév, 399.
Csicsva, 456.
Csípetsy Szilveszter. 2.
Csipkék, 12. 23.
Csiszár László, 460. 462.
Csizmadiá czéh, 90.
Csizmadiá Pál, 112.
Csókakő, 490.
Csomák, 367.
Csongvát (Alsó-, Felső-), 1. 3.
Csontosné, 124.
Csóra, 463. 464.
Csór nemzetség, 490.
Csorda völgy, 353.
Csorna, 67. 358.
Csornai konvent, 349. 360. 364. 570.
Csölöztő, 483. 495.
Csölöztői Jakab. 494; — János, 494.
Csuha Adám, 298.
Csupor János, 252.
Csurákabony, 522.
Csurgai keresztések, 46.
Csuty János, 256.
Czabafi Menyhért, 74.
Czabaji Fülöp (Ludány nb.), 508.
Czecze, 125.
Czéhek, 67. 99. — Bodnárok, 101. — Csizmadiák, 90. — Kerékgyártók 105. — Kovácsok, 100. 107. — Lasnakcsinálók, 214. — Mészárosok, 111. — Molnárok, 70. — Szabók 79. 98.
Czelder Orbán, 401. 405—412. 414. 415. 417. 418. 421. 422. 424—427.
Czelna, 464.
Czenk, 371. 375. 376. 377.
Czernak cs. András, 603; — György, 599—603; — Menyhért, 600—602; — Mihály, 606; — Tamás, 602.
Czibak cs., 332. 337.
Czieszeliczki Boldizsár, 229.
Czipszer András, 252; — Mihály, 252.
Czirák (Sopron m.), 61.
Cziráky Mátyás, 64. 70.
Czirnak, 1. Czernak.
Czirny Mátyás, 605.
Czobor Imre, 58.
Czudics Márton, 255.
Czuty, 116.

D.

- Dabissa István bosnyák király*, 34.
Dabrol, 164.
Damásd, 501.
Danch, 7. 10.
Daniel Mihály, 235.
Danyl cs., 598.
Danzky Tamás, 598.
Daróczi, 252.
Darvai István, 579. 581; — Zsigmond, 297.
Deák István, 252.
Deáki (Pozsony m.), 471. 489.
Debreczen, 267. 268. 536.
Debreczeny Mihály, 102. 106.
Debréte, 555.
Debringer Lőrincz, 605.
Decima, 536.
Dédács, 463.
Dég várföld, 490.
Dejte, 397.
De Lirdis Tádé, 259.
Demek András, 106. 107. 113.
Dercsényi, 369.
De Rivière Jean, 401. 402. 413—415. 417—419. 423. 425—427.

- Dérj János*, 255.
Dersffy, 455. 456. 457.
Dersika, 484.
Dervis bég, 435.
Desőfy János, 449. 450. 451.
Déva, 462. 463.
Devecseri Márton, 508.
Dévény, 468. 495. 497. 450. 508.
Dézsma, 296.
Dica, 87. 528. 529.
Dienes Pál, 446.
Diósi Janka, 500; — *Ivánka*, 499.
Diószeg, 527.
Dirr András, 599.
Disznójói (Disznódi) János, 33. 35.
Ditzingen, 315.
Divora, 549.
Dobess von Bozkowitz, 153.
Dobó cs., 455; — *Ferencz*, 275.
Dobosch Lőrincz, 605.
Dobosné, 304. 305. 306. 307.
Doborgaz, 483.
Dobrogoz, 483.
Dobrogazi cs., 483.
Dobrokocha, 286.
Dobrony, 298. 299.
Dobsina, 404. 405. 406. 411. 421.
Dóczy, 331.
Dolgos Miklós (Huszti), 281.
Dolhay György, 587. 589.
Dolnesz Tamás, 598.
Domahidy cs. Anna, 297—301; —
Borbála, 301; — *Judit*, 297. 299;
— *Zsigmondné*, 297; — *Zsuzsánna*,
297. 299—301.
Dombay J., 237.
Dombi György, 532.
Dombró, 501.
Domonkos Ilona, 256.
Donatus orvos, 264.
Donauwört, 315.
Dorozsma nemzetség, 510.
Dovallo, 418. 423.
Döbringer József, 605; — *Lőrincz*,
605. 606.
Döbrönte, 353.
Dőry Ferencz, 310.
Drabantok, 86. 94. 98.
Drágffy cs. 432; — *Bertalan*, 60;
— *György*, 431; — *Magdolna*,
431.
Dragus Lukács, 575.
Drahskóczu János, 603—607.
Draskóczu János 304. 305. 307.
Draskovics Gáspár, 458.
Drechsler cs. András, 605; — *Dániel*,
599—602; — *Mátyás*, 605. 606.
Drinápoly, 266. 449.
Drugeth Fülöp, 41. 49; — *Vilmos*,
498.
Dulfalu, 582.
Dunakeszi 367. 369. 370.
Dunakeszy János, 253.
Dunaordas, 579. 580.
Duska Miklós (Köveskúti), 179.
Dyaky, 390. 391.
Dyrnny János, 597.
- E.
- Ebeczky cs.*, 476; — *Sámuel*, 401.
406.
Ebergényi 403. 407. 409—412. 418.
420. 421. 425. 426. 430.
Ecsed, 523. 593.
Ecsed vára, 529.
Edvi cs., 191. 551. 558. 570. 573.
Edvy Balázs és Tamás, 62.
Eger, 577—579. 585—589. 593.
Egerland Tamás, 255.
Eger-Lövő, 43.
Egervár, 440. 441. 442. 446.
Egri egyházmegye, 513.
Egri István, 241.
Egri káptalan, 40.
Egyed Mihály, 252.
Ehringer, 352.
Eysenrinkel cs., 597.
Ékarsin Anna Katalin, 110.
Ekel (Komárom m.), 74.
Ekker Lukács, 50. 53.
Ékszerek, 18. 59. 125. 128—130. 136.
139. 224—226. 350—352. 362. 589.
Élelmezés, 96. 97. 99. 114. 215. 219.
221. 231. 296. 308. 309. 317. 406.
447. 453. 454. 457. 578. 582. 584—
586. 592.
Emőkei cs. (Ludány nb.), 499—501.
Ems, 315.
Endresz György, 604.
Enesey cs., 253; — *Imre*, 126.
Ensisheim, 315.
Enns, 316.
Enyed, 265. 464.
Eperjes, 86. 93. 94. 107. 109. 275.
Építkezések, 86. 103. 196. 211—213.
215—220. 222. 223.
Erdély, 331. 337. 449. 450. 456. 506.
593.
Erdély János, 256.

- Erdélyi* káptalan, 32. 34.
Erdődy cs. György, 134; — István, 51; János, 255.
Erdőhátkarcsú Mátyás, 484.
Erdőszáda, 589. 591.
Ér-Kőrös, 300.
Eroge, 314. 316.
Érsek-Ujvár, 58. 312. 313. 315. 465. 471—479. 584. 585.
Ertl, 255.
Erwysthye, 500.
Erzsébet királyné (Nagy Lajos), 44. 45. 513.
Erzsébet királyné (Albert) I.
Erzsébet (Szent), 36.
Esslingen, 316.
Estrées S. Denis, 314.
Eszék, 286. 296.
Esztergom, 37. 39. 285. 312. 313. 473. 474. 476. 487. 490.
Esztergom m., 394. 399.
Esztergomi egyház, 39.
Esztergomi káptalan, 48. 51.
Eszterházy cs. Antal, 400; — Dániel, 58. 409; — János, 252; — Ferencz, 252; — Leopoldina, 367; — Miklós, 51. 57. 65. 465—480; — Pál, 58; — Péter, 347.
Ethel, 396. 397.
Ettlingen, 315. 316.
Etel (Komárom m.), 121. 124.
Evőeszközök, 18. 125. 137. 138. 140. 141. 351—353.
Ezüstneműek, 138. 139. 206. 277. 279. 280. 350—354. 361.
- F.**
- Fazekas* Péter, 298.
Fadd, 45.
Fábián Márton, 112.
Fánchy János, 458.
Fancsika (Ugocsa m.), 548.
Farád, 309.
Faragó, 478.
Farkas Mátyás, 252.
Farkasfalva (Pozsony m.), 547.
Farthws László, 598.
Fegyver, 130. 140. 141. 351. 354.
Fehér m., 120—122. 125.
Fehér György, 253.
Fehér János, 255.
Fehérneműek, 18. 127. 128. 136—138.
Fejéregyháza, 27.
Fejérpataki János, 429.
Fejértói János, 201.
Fejes György, 256.
Fekete cs. (Bána nb.), 515.
Fékváltság, 201.
Feledi, 454.
Felpéczy, 436.
Felső-Bök (Komárom m.), 522.
Felső-Csongva, 1. 3.
Felsőgércze, 1. 3.
Felsőluche, 387.
Felső-Sárad, 1. 3.
Felszászi cs. (Nolcha nb.), 511.
Fenesár, 386.
Ferdinánd (I.), 151. 152. 160. 264. 266. 271. 278. 279. 292. 327. 330. 333. 345. 448. 452. 456. 459.
Ferdinánd (II.), 88. 91. 92. 109. 233. 238. 239. 245. 530.
Ferdinánd (III.), 467. 469. 470. 472. 474. 479. 542—546. 595. 596.
Ferdinánd spanyol herceg, 158. 159.
Fertő, 239.
Festetich Mária, 120. 122. 132.
Fiáth cs. Ádám, 347. 348. 358. 362; — Ferencz, 252; — János, 120. 353; — Lázár, 353.
Finssner Jeremiás, 598.
Finta András, 62.
Finti cs., 256.
Fischamend, 315.
Fischer Márton, 599.
Flandria, 313.
Flaskár Ádám, 256.
Fleischer Jakab, 598; — Mihály, 597; — Miklós, 598.
Fleurus, 313.
Flezyndorf, 504. 505.
Fluk Eduárd, 378.
Fodor László, 309.
Fogarás, 240.
Folchan cs., 598.
Folt, 463.
Fonói cs. Benédek, 487; — János, 487.
Fontainebleau, 313.
Fontanyi V., 365.
Forgách cs. 423. 424. 427; — Ádám, 465—480. 532. 537. 538. 546; — Antal, 378; — László, 465. 466.
Forró, 99.
Földes (Szabolcs m.), 528.
Földvály cs. 472. 477; — Miklós, 471. 475.
Fölpéczy, 121. 124. 148.
Főnemesek, 531.

- Fördös* Michael, 252.
Fraknó, 69.
Frangepán cs. Ferencz, 266. 269. 273. 275. 280. 321. 323. 325. 326. 331. 336. 338; — János, 47; — Katalin, 334.
Freisingen, 504.
Freystatzki cs., 596; — Bálint, 598; — János, 599; — Lőrincz, 599; — Péter, 599. 600.
Freytag Ádám, 603.
Frejth Henrik, 255.
Friedenberger György, 107. 118.
Frigyes (II.) német császár, 150. 152.
Frigyes passauai püspök, 151.
Fuchs János, 598; — Lénárt, 597.
Fux Simon, 255.
Fülek, 409. 453. 473. 475. 478.
Füleky alias Eötvös János, 255.
Fürdő, 112. 352.
Fürmender, 110.
Füzér, 456.
- G.**
- Gabona*, 94. 107. 112. 214. 296. 304. 351. 596. -
Gács, 477.
Gagyí Miklós, 2. 5.
Gágyer Mária, 347. 348.
Galambok, 439.
Ga'ánta, 391. 494.
Ga'gócz, 466. 468. 469. 470. 477. 479.
Ga'gócz m., 382.
Ga'góczvár, 381.
Gá'házi cs., 521.
Gáll Mihály, 462.
Ga'ler, 295.
Gány, 489.
Garai cs., 47; — János, 510; — Jób, 511; — László nádor, 2. 3. 6; — Miklós nádor, 192. 517.
Garan-Mikolai család, 382.
Garan-szent-benedek, 37. 42. 487.
Garta, 309. 310.
Gáspár János, 91. 92.
Gautier, 314. 317.
Gávay István, 450.
Gede alias Szabó Péter, 256.
Geis'ingen, 315.
Ge'etneki Bálint, 608.
Gentsi György, 297. 299.
Gerber Mihály, 255.
Geréb András, 90. 116.
Gerendi cs. 273.
- Geresdj* István, 256.
Gergely (IX.) pápa, 36.
Geszt, 398.
Gesztes, 125. 490.
Géza (II.), 41.
Ghera cs., 206.
Gind' cs. Balázs, 252; — Ignác, 149; — Orbán, 252.
Giskra János, 1. 4.
Goda'ia mező, 35.
Goldperger György, 252.
Gombkötő János, 103; — Pál, 91.
Gondnokság, 118.
Gotha de Baach, 161.
Gotrer Mihály, 597.
Grossman János, 607.
Göcz Kálmán, 246.
Göd, 365. 367—377.
Gödöllő, 365. 367.
Gömör, 400.
Gönyő, 27.
Göppingen, 315.
Görgetegi cs., 495; — István, 483.
Görög keletiek, 541.
Görözdes, 252.
Grác, 152.
Grácz, 152.
Grácz János, 253. 255. 257.
Grassalkovich cs. Anna-Mária, 365; — Antal, (I.), 367; — Antal (III.), 365—377.
Grendel György, 97.
Gritti Lajos, 266. 269. 270. 273. 275. 277. 279. 280. 282. 285. 290. 292. 323. 325. 330. 331. 332. 334. 336. 337. 341.
Grubity Tivartkó, 45.
Guary-levéltár, 161. 551.
Gudócz, 286.
Gu'ik László, 248. 252.
Gurgeteg, 495.
Guta, 472.
Gutkeled nemzetség, 511. 519.
Gutori János, 483.
Gutturi Péter, 390.
Guyenne, 312.
Güssingé Iván (Héder nb.), 508.
Gya'ai János, 75.
Gya'ókai András, 189; — Katalin, 189.
Gyám-ügy, 118. 119.
Gyárfás István, 75.
Gyarmat (Zaránd m.), 524.
Gyarmathy János, 256; — Dávid, 256.
Gyetva, 415.

Gyógy, 463.
Gyó't, 438.
Gyó'ró, 349. 350.
Gyos, 498. 499.
Gyöngyösi cs. János, 106; — Márton, 252.
Győr, 122—125. 134. 135. 213. 248—257. 315. 325. 392. 448. 496. 552. 555.
Győr m., 120. 121. 125. 248—257. 551. 564.
Győr nemzetség, 496.
Győri káptalan, 26. 40. 173. 174. 248—257. 355. 383. 507. 521. 564.
Győri Péter, 255.
Györkény, 121.
Györödy Ádám, 248. 252.
Gyula, 1. 3. 4. 6. 8. 458.
Gyulaféhérvár, 228. 229. 232. 236. 239. 243. 244. 245. 247. 264. 266. 267. 468.
Gyulaffi Sámuel, 245.
Gyulaháza, 297. 298. 299.
Gyulai cs., 463.
Gyurekovich Péter, 255.
Gyursukai Salamon, 484; — Simon, 484.
Gyűlvész, 562.
Gyűrűkény, 125.
Gyűrűk, 21.

II.

Hadiszerek, 471. 472.
Hagyatéki ügy, 119. 126.
Hahót cs., 49.
Hahóti monostor, 41.
Hainburg, 504.
Hajas András, 348.
Hajók, 196.
Hajdú városok 534. 535. 578.
Hajdúk, 66. 525. 527. 528. 537. 592.
Hajnal Péter, 256.
Ha'ász kg., 45.
Haller cs. György, 116; — István, 246, 247; — Lajos gf., 378.
Hamar Ferencz, 252; — János, 252.
Hamburg, 241.
Hangosy cs., 423.
Hanniba' Jakab, 309.
Hannusch Bálint, 599—602.; — György, 603—607; — Mátyás, 603—607.
Hansz Ferencz, 256.
Hanusch György, 305.

Harangok, 357. 358.
Hard, 121. 125.
Harmad (Csanád m.), 491.
Harminczad, 94. 100. 102. 103. 107. 109. 232. 296. 338. 528. 587. 590.
Haró, 463.
Haschendorfi Volging, 496.
Hassághi Dénes, 278. 282.
Hasz János, 598.
Haszán aga, 434.
Haszein'eiter János, 112.
Hatháza, 527.
Hátszeg, 464.
Hatvan, 365. 529.
Havasalfö'd, 581.
Havas'li vajda, 231.
Házasság, 72. 82.
Haze Stenzil, 597.
Héder nemzetség, 508.
Hedvig, Nagy Lajos leánya, 45.
Heelten, 387.
Hennzel Gergely, 598.
Hensl Miklós, 600.
Henze' mit dem Erze, 597.
Henzi' Gergely, 597.
Henzler Gergely, 597.
Hegyes, 528.
Heidelberg, 227. 237.
Heizter, 120. 123.
Helytartótanács, 120. 133. 135. 148.
Hémf Benedek, 509. 510.
Hentesek, 109.
Henrik (Szent) német császár, 25.
Henrik nádor, 36.
Henyei Ladamér, 483.
Heresznye, 47.
Herffer János, 255.
Hericz Mihály, 256.
Hermán, 569.
Hermani Herting, 171. 172; — György, 171. 172; — Mihály, 171. 172; — Kondakor, 185; — István, 185; — Jakab, 185.
Hermann András, 252.
Hermany N. 92.
Hessen, 237.
Hetey Mihály, 201.
Heves m., 496. 508.
Hibé, 423.
Hideghéti Jakab, 520. 521.
Hidvég, 582.
Hidvégi cs. András, 178; — János, 178.
Hickl János, 598.
Himfy Benedek, 49.

Himzések, 16.
Hirkel Péter, 599.
Hitbér, 494. 521.
Hlawach Miklós, 601. 602.
Hobol, 378—381.
Hoboy (Hobol), 378—381.
Hof, 494. 496.
Hof an der March, 497.
Hoffi Farkas, 498.
Hoffmann György, 94. 107. 109. 115.
Hogl János, 306. 608; — András, 608.
Hohenfeld Rudolf, 159.
Hol Gergely, 597.
Holy András, 601.
Hollaki cs. 463. — Farkas, 462; — István, 462.
Holyák, 411.
Homonnayné, 241.
Homorói István, 383; — László, 383.
Hondl Jakab, 599. 600.
Hont m., 397.
Hontpázmán nemzetség, 483. 484. 522.
Hópénz, 228. 229.
Hopporsorom Mihály, 98. 106.
Hornyes Dániel, 598.
Hort 528.
Hóra lázadás, 460—465.
*Horpác*z, 200.
Horthi István, 593.
Horváth Farkas, 440; — Gábor, 591; — István 255; — Jakab, 197; — Mária, 297; — Markó, 294; — Márton, 252; — Mihály, 255; — Tóbiás, 524.
Horváth Szabó Péter, 79.
Hosszúfalú, 426.
Hozomány, 178. 189. 558. 561.
Hradek vára, 402. 406.
Hranovicza, 401. 402. 404.
Hrobarkk János, 125.
Hrosowics Balázs, 598; — Miklós, 598.
Hubay cs. Mihály, 552; — Péter, 552; — Tamás, 552; — János, 552.
Hundok, 464.
Hunyad m., 462.
Hús, 308. 309.
Hussalseizi németek pere, 35.
Huszár István, 240.
Huszár Sebestyén, 608.
Huszt vára, 269. 290. 292. 321. 323. 332. 334. 335. 539. 540. 587—589.

I.

Ibafalvy Ferencz, 294.
Ibrahim basa, 282. 285. 317.
Ibrány, 31.
Ibrány Ferencz, 524.
Ida, 508.
Igmánd nemzetség, 49.
Ikesdy, 326.
Ilkes Péter, 70.
Illos István, 255.
Illyésházy Gáspár, 58.
Illyvo, 584. 585.
Ilmerius, 163.
Ilosvay Ábrahám, 590.
Ilye, 463.
Incze (III.) pápa, 36.
Incze (VI.) pápa, 509.
Ingolstadt, 315.
Inn-Schärding, 316.
Iskolázás, 71. 227. 236. 358.
Ister János, 490.
István, (Szent), 260.
István (V.), 382. 504.
István nádor, 552.
István, tengermelléki bán, 26.
István, tót bán, 28.
István vajda, 32.
István, visegrádi várnagy, 398.
Iváncsy cs., 444.
Ivanec, 285.
Iványos Imre, 255.
*Iwusch*z, 596.
Izdeczy István, 100.

J.

Jagellók, 161.
Jakabházy Péter, 2. 5.
Jáki apátság, 31. 35.
Jaklin László (Elefánti), 126. 131.
Jaknischer János 607.
Jákó, 353.
Jakóss János, 256.
Jakusch Gáspár, 599—602; — János, 608; — Pál, 603.
Janczkó János, 602.
Jankovics István, 598.
János, cseh király, 390.
János király, 264—269. 271. 275. 277. 279. 280. 282. 286. 287. 292. 317. 318. 323. 330. 331. 337.
Jánosháza, 54.
Jánbslovagok, 37. 39.
Jantzko Dániel, 306.

- Járky Éva*, 256; — *Mihály*, 256.
Jawoll Jakab, 599.
Jávorka György, 252.
Jegenye, 562.
Jékei cs. 125; — *András*, 132. 136.
Jelenffi, 76.
Jentschkó János, 600. 601. 602.
Jeruzsálem, 358. 361.
Jezerniczki 232. 233.
Jezsuiták, 77.
Jobbágyok, 234. 527. 528. 536.
Jobaháza, 311.
Jolát bán, 162.
Joó cs. János, 50; — *Marianna*, 51; — *Mihály*, 51; — *Rozina*, 53.
Jordán föld, 29.
Jósika Antal, b., 462. 463.
József (I.) arczképe, 142. 143.
József (II.), 461. 463—465.
Juta, 43.
- K.**
- Kaba*, 527. 528.
Kajali Pál, 574.
Kayary, 264.
Kakics Ferencz, 255.
Kalauz Márton, 440.
Kald Sefrydus, 162.
Káldy Gáspár, 256; — *György*, 256; — *Mihály*, 253.
Kállay cs., 41. 524; — *Ubul*, 45.
Kálló, 523—527. 529. 535—538.
Kallós Zsigmond, 550.
Kálmán király, 26. 500.
Kálmán János, 252.
Kalmancsaj János, 538.
Kálmántzay István, 586. 588.
Kalmár Tamás, 115.
Kalós cs. (Szirmai), 302—304.
Kamara (kassai), 86.
Kamara (Pozsonyi), 541.
Kamara (Szepesi), 529.
Kamara (Udvari), 523. 525. 542. 549.
Kamarásy Ferencz, 253.
Kamuti Balázs, 240.
Kanczellaria (erdélyi), 120.
Kantczmannus Regdye, 596.
Kanitz, 99.
Kanizsa, 281. 328. 395. 433—436. 439. 441—444. 446.
Kanizsai I. Osl.
Kanizsaj János, 47.
Kansswoll Benedek, 598.
Kapi András, 116. 246. 247; — *Gábor*, 550. 551.
- Kaplai János*, 553. 555.
Kápolnafölde, 192.
Kápolnai Máté, 507.
Kápolnay Ferencz, 287. 289. 322. 324. 325. 327. 329. 332. 340.
Kapornok, 210. 562.
Kaposvár, 439.
Kapronczaj Gáspár, 252.
Kapu, 191. 324. 450.
Kapuvár, 308. 309. 310. 311.
Karánsebes, 240. 243.
Kárász, 297. 299.
Karaz, 525.
Karcsaj, 252.
Karchai Bolda, 502.
Karka, 165.
Károly (I.), 30. 40. 388—390. 397. 484—487. 491. 496. 499—501. 506.
Károly (VI.), 248.
Károly I. Károly fia, 388—390.
Károly (V.) császár, 266. 271. 279. 292. 327. 333. 334. 448.
Károly (II.) szicziiai király, 38.
Károly András, 256.
Károlyi cs. Mihály, 96; — *Sándor*, 501. 500. 589. 548; — *Zsuzsanna*, 227. 230. 236. 240—242.
Kartal cs. Bertalan, 487; — *Etele*, 485—487; — *Tamás*, 484—487.
Kassa, 4. 49. 85. 91—93. 230. 231. 240. 241. 275. 406. 415. 429. 451—459. 465. 467. 592. 593.
Kassai kórház, 45.
Kassai István (de Kolozsvár), 116. 244—247.
Kasser Mihály, 103. 105. 108. 110. 113—116.
Kaszás János, 256.
Kátlócz, 397.
Katona Mihályné, 112.
Katona szökevények, 585. 586. 592.
Katter György, 597.
Katyisz nemzetség, 496. 506.
Kaufmann Mihály, 603. 604. 605. 606.
Kazai András, 74.
Keglevityi Ferencz, 54.
Kégli Sámuel, 255.
Kehidai Domokos, 188; — *György*, 188.
Kelemen (VI.) pápa, 509.
Kelemen (VII.) pápa, 262. 263.
Kelemessy, 116.
Keler Ferencz, 599.
Kelheim, 315.

- Kelneky* Mihály leányai, 31. 33. 35.
Kemecsey Ferencz, 532.
Kéménd, 463.
Kemenes, 360.
Kenéz comes, 396. 397. 398.
Képek, 130. 140—144.
Kércsy János, 526.
Kerecsény Mihály, 444. 445.
Kerecsényi cs., 211; — László, 297.
Kerekgyártók, 99. 105.
Kereky Jánosné, 523.
Kerektói Balázs, 561; — Bálint, 561.
Keresd, 227.
Kereskedők, 317—320.
Keresztély Ágost szász herczeg, 251. 253.
Keresztes János, 253.
Keresztesek (Székesfehérvári), 32.
Keresztesi Pál, 246. 247.
Keresztur, 91. 559.
Kéry János, 470.
Kerner György, 599—601.
Késmárk I., 275. 405. 428. 430.
Kesző 62. 66.
Keszthe'y, 308.
Kézdivásárhe'y, 244.
Kezesség, 166.
Kezy cs., Dezső, 552; — Pál, 552.
Kinley Imre, 252.
Kirá'y Gáspár, 98.
Kirá'yfiakarcsai Miklós, 484.
Kirá'yháza, 1—7.
Kirá'y (Nyitra m.), 490.
Kiss András, 256.
Kis István, 115.
Kis Mihály, 309.
Kis (*Kyz*) Miklós, 168.
Kisbagonya, 395. 397.
Kisbarát, 148.
Kiscsór, 462.
Kiscsóri István, 462.
Kisfa'ud, 61. 347—349. 358. 363.
Kisfa'udi János deák, 572.
Kisfa'udy cs., 358; — Balázs, 347; — Borbála, 348; — Erzsébet, 347. 359; — Ferencz, 347; — Gábor, 347; — István, 256; — Mária, 348; — Mihály, 347. 348; — Pál, 348. 349; — Zsigmond, 348. 349.
Kis-Demeter-Valtersdorf, 35.
Kis-Dény, 121. 125.
Kiskorong, 559.
Kiskörbő, 555.
Kismarja, 527.
Kismarton, 466.
Kis-Nyul, 148.
Kispataz, 522.
Kisse' Gergey, 608.
Kis-Szeben, 93.
Kisvárdá, 535. 539. 592.
Kisvép, 164. 170.
Kiszetó (Temes m.), 491.
Kyszmeyel András, 597.
Klamm János, 305; — Zsuzsanna 305.
Klan I. Klein.
Kledern, 495.
Klein (*Klan*) cs., András, 600—607; — János 603. 605. 606; — Jónás, 602—605; — Márton, 602. 603.
Klobusiczky Ferencz br., 429.
K'opeyzen Kristóf, 597.
Knob'auch Henrik, 597.
Kobas, 286.
Kocsis Andrásné (de Beszermény), 113.
Koczianer János, 291. 322. 324.
Koháry István, 312; — Péter, 54; — Péterné, 50.
Kollanitsch G., 159.
Kolmar 315.
Kolmitius János, 114.
Kolon, 510.
Kolozsvár, 247. 264.
Komár, 436—440.
Komárnyinczki György, 589.
Komárom, 71. 238. 315. 437. 472.
Komárom vm., 125.
Komáromy cs., Ádám, 122. 123; — Éva, 122. 123; — István, 120. 122.
Komjáthy, 473.
Komlós, I. 3.
Komlósy cs., 198.
Koncsik Bálint, 87. 91. 94. 98—101. 104. 105. 112—114.
Kondé cs. (Pókateleki), 515. 516. 518. 519. 521.
Kondorosi Miklós, 484.
Konko'y Pál, 58.
Konrád György, 252.
Konstantinápoly, 266. 270. 326. 330. 332. 333. 449.
Kont Miklós nádor, 179. 185.
Kontor András, 248. 252; — István, 125. 253.
Konyhaeszközök, 143. 144.
Kopcsinai Ferencz, 257.
Kopernitzky Péter, 599—601; — Tóbiás, 304.
Kopp Miklós, 252.
Koppán, 436.

- Korbavay* Károly gróf, 27.
Korláth István, 95. 98. 99.
Korneuburg, 239.
Kornis Zsigmond, 116. 227. 241—244. 246. 247.
Kornisch János, 597.
Korokna, 435.
Koron, 329. 336.
Korona (magyar), 107. 152. 155—157. 259. 448.
Korothonai, 440.
Korrenczky Mihály, 255.
Korzan, 487.
Kovács Ambrus, 598.
Kovács György, 255. 256.
Kovács István, 253.
Kovács János, 598.
Kovács Pál, 598.
Kovács Simon, 79.
Kovács Themel, 598.
Kovácsi cs. (Borsod), 494.
Kovácsok, 99. 100. 107.
Kovácsovich György, 252.
Kovasóczy István, 96. 245—247.
Kozma Kata, 462.
Kőhid-Gyarmatja, 474. 476.
Kölcse, 300.
Kőked, 569.
Kőművesek, 86. 205—207. 209. 219. 222.
Könyvek, 140. 141. 145. 353.
Köpcsény, 50. 54. 239. 504.
Köpösd, 489.
Körbő, 182.
Körmend, 566.
Körmöczbánya, 45. 47. 116. 117. 595.
Köröm, 591.
Kőrös, 460.
Kőrösbánya, 463.
Kőszeg, 358.
Kőszegi tábla, 123. 124.
Kőszeghy Henrik bán, 40.
Kővágóörsi György, 483.
Kövár, 592.
Kövesfőd, 384—387.
Kövesmáli Gál, 572; — Lóránd, 572.
Kövér Márton, 197.
Követje entések 542—551.
Követutasítások, 523—542.
Középszolnok vm., 245. 298. 300.
Kraychy György, 598; — Lénárt, 598.
Krakó, 97. 239. 266. 271. 464.
Krakován, 500.
Krassó m., 48.
Krász György, 255.
Krausz Joachim, 98; — Péter, 608. 609.
Kristalóczy Tibold, 553.
Kriva, 1. 3.
Kriván, 400.
Krucsay Márton, 590.
Kubin, 418.
Kuchuk Farkas, 485. 486.
Kukuthi cs., 552.
Kun György, 114; — István, 239; — Pál, 94. 106. 114.
Kurmusd, 390.
Kurhax István, 305.
Kuruczok, 400—431.
Kutas István, 252.
Kutnick Menyhért, 601. 602.
Kuttner Zakariás, 608. 609.
- L.
- Lábadi* Ádám, 76.
Laczffy István, 45.
Laczkowitt cs., András, 601. 602; — László, 599. 600; — Pál, 599—601.
La ferté-sous Jouarre 314. 317.
Lajos (I.), 30. 32. 42—45. 48. 174. 182. 390. 392. 491. 501. 509. 510.
Lajos (II.), 259—261. 323. 326. 342. 345.
Lajos (XIV.) francia király, 312. 313.
Lák Ambrus, 298.
Laky Imre, 114; — Mihály, 62.
Lakonpak, 473.
Lamperth Márton, 256.
Láng, 90. 98.
Langheim, 315.
Langon János, 133. 149.
Langquaid, 316.
Lanszky Mihály, 602.
Lányi József, 298.
Laposnyak, 463.
Lapsa részbirtok, 572.
Lapsanovich Márton, 27.
Lasnak, 214.
Laszko Jeromos, 266—268. 275. 285. 287. 293. 328. 337.
László (Szent), 25.
László (IV.), 28. 38. 504.
László (V.), 551.
László (Venczel) király, 30.
László, I, Károly fia, 390.
László vajda, 34.
La Vallière, 313.
Leánynegyed, 521.

- Lég*, 484.
Lél, 483.
Le'esz, 1—4.
Lendvaj Dániel, 255.
Lengyel János, 347; — László, 597.
Lengyelország, 107. 115. 279. 313. 334.
 336. 531. 536. 575. 581. 584.
 585. 589. 594.
Lengyelek, 112. 589.
Lesencze folyó, 168.
Lesnyelt, 463.
Lester cs., 451.
Leusztík Vas-vármegyei főispán, 170.
Letenej Tamás, 255.
Leuka, 203. 225.
Leüttner János, 604; — Tamás,
 602—604.
Levkócz, 31.
Lezak Arnold, 365.
Libetbánya, 595.
Libsz, 421.
Lichtenau, 315. 316.
Limp, 255.
Limpach, 54.
Lynngon Mátyás, 252.
Linz, 315.
Lipcsei Borbála, 581.
Lipo'tz Gergely, 256.
Lipót (I.), 312. 332. 333. 536—538.
Lippa, 271. 273. 528.
Lippay cs., Gáspár, 50. 58; Gás-
 párné Joó Rozina, 54.; — György,
 58; — János, 451, 452.
Liptó, 400—431.
Liptó-Ujvár, 400. 402. 404. 406. 421.
Listius, 116.
Liszkay, 420.
Liszt András, 255.
Liszi János, 50; — István, 50.
Literati Bálint, 116.
Litéri, 508.
Ljuba vár, 27.
Ljoczký cs., 326.
Lokinger György, 252.
Longgon János, 252.
Lónyay Ferencz, 584; — János,
 366—377; — Zsigmond, 546.
Loósy György, 255. 256.
Lósi major, 197.
Lotharingiai Károly, 313.
Lószerszám, 351. 354. 355.
Lőcse, 93. 107. 110. 275. 405. 406. 428.
Lubomirszky Tivadar hg., 406.
Lubowitzky Lőrincz, 599—603.
Lúcs kg., 387.
Ludány nemzetség, 499. 508.
Ludbrecky János, 256.
Lugas, 451.
Lugassy János, 524.
Lukács Márton, 256.
Lunévil'e, 316.
Lunka, 463.
Lusinszky, 423.
Lutzey Mihály, 598.
Luzna, 409, 410. 414.
- M.**
- Mácsédi* cs. István, 396; — Pető,
 396. 397. 398.
Macskási cs., 463; — Ferencz, 228.
 246. 247.
Macsói bán, 519.
Madaras Benedek, 493; — György,
 493.
Madi Duha, 483; — László, 484.
Madocsai József, 462.
Magdeburger Joachim, 86.
Magyar Bálint, 435. 437. 442. 445.
Magyarj István, 256.
Magyargencs, 360.
Magyaróvár, 315. 325.
Mainsen, 316.
Majláth, 449; — István, 264. 275.
 277. 284. 288. 322. 324—326. 337.
 341.
Major Sebestyén, 111.
Majs, 42.
Mak puszta, 121. 124.
Maklári András és Gáspár, 111.
Makó, 528.
Makvai Beke, 166. 167; — István,
 167; — Márkus, 161.
Malmok, 61. 395—398. 525. 576.
Malomsok, 308.
Manczikovich Pál, 252.
Mandel Bálint, 601. 602.
Mándok, 298. 299. 300.
Manlius, 161.
Mannersdorf, 496.
Mántai cs., 552.
Máramaros, 228. 229. 327. 335. 587.
 — m., 540. 541. 574—594.
Marczali (Somogy m.), 437. 438.
Marczali cs., 551; — Dénes, 564; —
 István, 511; — Miklós, 564.
Marczaltói Egyed, 564.
Margolsheim, 315.
Mária királynő, 34. 38. 44. 45.; —
 II. Lajos neje, 345.

- Márkfalva*, 492.
Markfelner János, 106.
Márffy, 252.
Márkházi, 238.
Markirch, 314.
Markodo, 202.
Markolch, 165.
Márkus Bálint, 598
Marnavics Gojkó, 35.
Maróth, 436.
Maróti cs. (Gutkeled nb.), 519.
Marsupino Ferencz, 262.
Martinozzi Anna, 312.
Massillon, 313.
Massler Pál, 607. 608.
Matkovics István, 256 ; — Pál, 256.
Mattern Ezekei, 607.
Matthaus Izsák, 606. 607.
Mattindes Ezaiás, 604.
Mattusch János, 599. 600 ; — Dániel, 602—604 ; — Tamás, 599.
Matzon Ábrahám, 604 ; — Ádám, 604—608.
Mátyás (I.), 150—154 ; — (II.), 526—529 ; — Antal, 132.
Mauritius, 237.
Mazarin, 312.
Meaux, 317.
Mecsey Dániel, 125. 133. 149. 248. 252 ; — Dávid, 252.
Medgyes, 229. 234.
Melda Gergely, 115 ; — György, 91.
Melit György, 104 ; — Péter, 104. 529.
Mene nemzetség, 514.
Mennel Mihály, 598.
Menyd, 125.
Menyő, 121.
Méra, 590.
Méray cs., 448.
Mérey Mihály, 76.
Merse, 569.
Mester cs., 479.
Mesthery Miklós, 435.
Mészárosok, 94. 102. 108. 111,
Meszlényi cs., 136 ; — Borbála, 133 ; — János, 118. 141. 142. 252. 347, 349 ; — Julianna, 133 ; — Klára, 133 ; — Magdolna, 133 ; — Pál, 124. 125. 132. 133. 135. 150 ; — Róza, 133 ; — Zsófia, 124. 133. 134. 143.
Meszták, 462.
Mezer Themel, 598.
Mihályi (Sopron m.), 61. 311. 347 — 349. 353. 354. 356. 357. 361. 362. 364.
Mihelyen, 462.
Miklós, alországbíró, 36 ; — (V.), pápa 38 ; — nádor, 176.
Mikó Ferencz, 246. 247 ; — György, 235.
Mykola Miklós, 598.
Mykos Orbán, 207.
Miksafalva, 562.
Mikulajowszky cs., 589.
Mickusch Miklós, 602.
Milano, 334. 336.
Milikius, l. Draskóczi.
Mise alapítványok, 358. 359.
Miskey Anna Julia, 121. 124. 132 ; — István, 255 ; — János, 252.
Miskolcz, 576.
Mlinarics Ádám, 255.
Mocsonok, 489. 490.
Moha fiai, 49.
Mohácsi véz, 258.
Mokry Menyhért, 603.
Moldva, 231. 239. 279. 449.
Mollerg Zakariás, 604.
Molnár Albert (Szenczi), 391 ; — Izsák, 167 ; — András, 167.
Molnári András, 166 ; — Antal, 561.
Monar Péter, 107.
Monmirail, 314. 317.
Móricz, szász hg., 448.
Móriczhida, 66. 69.
Morocz János, 255 ; — Mihály, 126. 131.
Morva, 233. 241.
Moson, 375 ; — m. 136. 496.
Mölk, 316.
Mucha József, 607.
Mulcta, 94.
Munkács, 541. 542. 583. 589. 590. 592. 594.
Muraköz, 445.
Murány, 400. 401. 411. 420. 422. 427. 478.
Musaj, 298. 299.
Musics Mátyás, 360.
Muskop Jakab, 597.
Muszna, 559.

N. Ny.

- Nábrády* Antal, 2. 5.
Nádassdy cs. Ferencz, 59. 61. 62 ; — János, 165 ; — László, 165 ; — Tamás, 196—227. 264—271. 273. 275. 277. 279. 280. 282. 285—

287. 289—292. 321—339. 431—459. 444—459. 529.
Nádudvar, 528.
Nádudvari cs., 463.
Nagy György, 252; — István, 253. 256; — Mihály, 252.; — Pál, (felsőbüki), 347; — Péter, 256; — Sándor (felsőbüki), 360; — Tamás, 476. 478.
Nagyabonyi cs.; Lőrincz, 484; — Mátyás, 484.
Nagybánya, 117. 578.
Nagybarát, 121. 148.
Nagy-Bégány, 298. 300.
Nagy-Bény, 54. 55.
Nagy-Bocskó, 576.
Nagyczenk, 361.
Nagyhalmágy, 463.
Nagy-Iday Ferencz, 588.
Nagy-Léta, 527.
Nagymaros, 312.
Nagymartoni Pál, 44. 45. 506.
Nagy-Nyul, 148.
Nagy-Ór, 500.
Nagy Paner, 255.
Nagyresse, 499. 500.
Nagyszeben, 337.
Nagysziget (Pozsony m.), 519.
Nagyszombat, 99. 242. 450. 471—472. 474. 530.
Nagyszöllös, 541. 542. 548.
Nagyvárad, 236. 537.
Nagywáthy cs., 221. 222.
Nalácz Farkas, 462.
Nánás, 527.
Náray cs., 401. 405. 407. 418. 424.
Naszvady Károly, 132; — Mátyás, 149. 255.
Nazilosi Jakuss, 47.
Naszuff, 198. 436.
Nedeczky István, 253; — Mihály, 78.
Német-Lipcse, 29. 404. 412. 421. 426.
Német-Ujhely, 76.
Németi Ferencz, 458.
Neogrady Márton, 608. 609.
Neszmély, 490.
Neumann Mátyás, 106.
Neustadt, 316.
Nerwinde, 313.
Nezette, 499.
Niczia, 329.
Niczky cs.; Boldizsár, 63; — Boriska, 347—349. 353. 358. 362.; — Francziska, 346. 348. 349. 358. 362.; — Gáspár, 359; — György id., 347. 349. 354. 361. 363; — János, 359; — József, 348. 349. 352. 359. 360. 362; — Katalin, 348; — Krisztina, 347—349. 358. 362; — Lázár, 346—365.
Nigkusch Mihály, 602.
Niederl János, 41.
Nilrusch István, 597.
Nivig jószág, 162.
Nógrád, 238. 239. 312.
Nolcha nemzetség, 512.
Nonat István, 597.
Nortwald (Rinach), 25.
Nuskop Jakab, 597.
Nyaláb vára, 1. 2. 4—7. 266. 431—433.
Nyárádi András, 402. 403.
Nyáray Pál, 524.
Nyári Lajos, 546.
Nyék, 483.
Nyergesek, 108.
Nyergesujfalv, 47.
Nyikos Orbán, 212.
Nyirmál, 394. 398.
Nyirő Ádám, 252.
Nyitra, 170. 236. 381. 448. 490. 498. 501; — m. 383. 397. 398. 473. 498—500.
Nyitrai Antal, 472.
Nyitrai káptalan, 383. 499. 500.
Nyulas, 308.

O. Ö.

- Ober-Weiden*, 497.
Obudai apácák, 39.
Ocskay Kristóf, 400. 477.
Ohaji Antal, 498. 499.
Ohátt, 528.
Oláh István, 456; — Mihály, 252.
Oláhfalv, 1. 4.
Oláhfalvak szabadalmi, 31.
Olaszok, 224.
Olaszország, 399.
Olcsváry János, 2. 5.
Oleniczky János, 607. 608.
Olés, 462.
Olgyai cs., 522.
Ollár, 399.
Oltárok, 357.
Olnhausen, comissa ius, 533.
Omori Gál, 49.
Ondrehó, 382.
Ónod, 467.
Ony, 489.
Opperstorf gróf, 465.

- Orahovicza*, 487.
Orák, 351. 362.
Orbán (III.), pápa, 36. 38; — (V.), pápa 44. 513.; — mester, 223. 224.
Orgonás Jakab, 113.
Orlai, 102.
Ormánházy, 116.
Orosz Ferencz, 126. 131. 252; — György, főcommissarius, 582. 583. 584; — János (Csicseri), 530.
Oroszi András, 239.
Orosztonyi Ferencz, 255.
Orrus János, 506.
Országgyűlés, 107. 123. 285. 523—551; — (erdélyi), 234. 235.
Orti Vernhard, 505. 506.
Orvosok, 102. 201—205. 207—210. 221. 264. 265. 428. 430. 487.
Osl nemzetség, 509; — Imre, Lőrincz, 397.
Ostffy Jakab, 62.
Ostrosics Borbála, 12.
Oszada, 409. 410. 421.
Osztrák tartományi gyűlés (1488.), 153.
Osztró, 500.
Osztrosith István, 92. 109.
Ottental, 51.
Ottokár (II.), cseh király, 504.
Ovár, 239.
Óvári K. nrád, (Győr nb.), 496.
Ölvedy Pál, 57.
Ördeögh György, 54.
Óri Ádám, 255; — Ferencz, 255; — Péter (Pécz nb.), 499.
Órs, 54. 483.
Órvistye, 500.
Ottingeni Lajos gf. 506.
Ötves alias Füleky János, 255.
Ötvös Miklós, 501. 548.
Ötvösök, 224.
Ózpatak, 37.
- P.**
- Pacod*, 434.
Páhi cs., 73. 78.
Payker Miklós, 598.
Pakai Lipót, 390. 391.
Pakot, 462.
Palánk, 472.
Palásti cs., 359. 398.
Palatics György, 438. 525; — János, 87—89. 91.
Páld, 398.
Pálffy, 54; — István, 58; — János, 58. 255. 403. 404. 415; — Pál, 58. 544. 546; — Tamás, 532.
Palkovics Mátyás, 360.
Palocsay György, 590.
Palócz, 456.
Pálóczy, 1; — Mátyás, 573.
Paludnik György, 100.
Palugya, 29.
Palusch István, 597.
Panaki, 253.
Paner (Nagy), 255.
Panksta, 341.
Pannonhalma, 27. 49. 125. 161. 168. 551.
Pápa, 62. 123. 358.
Pap János (Báhonyi), 506. 509.
Pap Mihály, nagybányai kapitány, 578. 587.
Papdi cs. (Mene nb.), 514. 516.
Papos, 62.
Paprét, 353.
Párdány, 309. 310.
Párkány, 474. 476.
Páris, 316. 334.
Pas János, 597.
Passau, 151.
Pásztori, 62.
Patika, 112. 118. 202. 204. 207.
Patonaj János, 252. 256.
Patta, 490.
Pattantus Orbán, 208.
Paur Ferencz, 407—409. 413. 417. 418. 421. 423—427. 430.
Paxi cs., 538.
Pázmándi 252.
Pechmann Antal, 253. 255.
Pécs, 208. 277. 287. 289. 291. 321. 323. 325. 326. 329. 332. 334—336. 338. 448. 552.
Pecsételés (vörös viaszszal), 151.
Pécsi káptalan, 378. 380. 491. 520. 564.
Péchy Gáspár, 450; — Márton, 211. 220. 222. 224. 225.
Pécsvárad, 41.
Pécz nemzetség, 499. 500. 509. 511; — Dénes nádor, 28.
Peyerl Ferencz, 255.
Peck Tamás, 598.
Pekry Lajos, 285.
Pelejtey János, deák, 2. 5.
Peleske, 443.
Pelléri Péter, 161.
Pellio Lőrincz, 600.

- Pelsőczy* György, 542.
Penety Ilona, 253.
Péncz, 92—95. 99. 106. 109. 111—118. 136. 139. 197. 198. 211. 224. 347. 356. 472. 528. 590. 592.
Pénczverés, 97. 103. 107. 108. 111.
Peregdi István, 102.
Perényi cs., 582; — András, 297; — Imre, 1. 539; — János, 1; — Katalin, 2; — Miklós, 1. 402. 414. 420; — Péter, 1. 293. 322. 324. 326. 332; — Pulcheria, 297—301; — Zsigmond, 300.
Pereszteg, 508.
Perl György, 255.
Pernezyth, 275—288.
Pescem Groe, 596.
Pest, 257. 291. 317—320.
Pesti árvíz (1838.), 366.
Pestj István, Máté, 253.
Pestis, 221. 223. 531. 584. 585. 589.
Péter, erdélyi vajda, 32. 42.
*Pétervárad*i apát, 39.
Pethne Ferencz, 278.
Petneháza, 530.
Petneházy Péter, 524; — István, 524.
Pethő, 208. 209; — János, 457. 458; — Mihály, 437.
Petrasch Márton, 599.
Petresi oláhok pere, 35.
Petri (Sopron m.), 507.
Petróvcz Ferencz, 256.
Petrovczky János, 255.
Petrovicz, 255.
Petrowsyn Jakab, 598.
Peuerbach, 316.
Pfannberg Ulrik gr. 506.
Pfeffer János, 598.
Pforzheim, 315.
Pilcz Frigyes, 252.
Pilich Tamás, 255.
Pilis m. 399. 509.
Pyller, 215.
Pinder Jakab, 602.
Pinnye, 355. 358.
Pinnyi István (Bána nb.), 510.
Pintér György, 602. 603. 605. 606. 607.
Pyr föld, 29.
Pirics, 300.
Pisch Ábrahám, 603—606. 608. 609; — Albert, 304; — György, 607; — János, 607. 608.
Piski, 463.
Piskincz, 463.
Platthy Gábor, 419.
Platting, 316.
Pleskucza, 463.
Plessen Vulradus, 233.
Pobd, 513.
Pobdi György, 513; — Miklós, 513.
Pobur, 168.
Poch György, 607.
Pogány cs., 463; — Ádám, 576; — Ferencz, 252; — Menyhért, 582. 589; — Péter, 287.
Pográny cs., 472.
Pokatelek, 521.
Polányi cs., 446.
Polazon, 391.
Polgári, 527.
Polhaim, 159.
Pollag Jakab, 605—607; — Mátyás, 606.
Pollereczky Mátyás, 404.
Polonka, 404.
Poludnik, 91.
Polyák Jakab, 598.
Polyánája, 286.
Pongrácz cs.; András, 248—250. 254—257; — János, 406. 417.
Ponitzky Ezaiás, 602—605.
Popa László, 462.
Poór István, 252.
Poroszlai István, 110.
Poroszló, 43.
Poruba, 416.
Posa Ferencz, 92.
Posche, 255.
Posgay cs., 403. 420; — Sándor, 252.
Posgaság, 296.
Posta, 574. 575. 588.
Potenburg, 503. 504.
Pothoca, 501.
Pottyondy György, 310; — Pál, 255.
Pozsegai nemesek, 394.
Pozen Keresztély, 255.
Pozsega, 286.
Pozsegai Benedek, 398; — Olaar, 398.
Pozsegai káptalan, 394. 484.
Pozsony, 94. 133. 134. 161. 163. 201. 223. 238. 240. 263. 315. 335. 371. 376. 383. 386. 405. 431. 447—450. 457. 458. 503—506. 523. 526. 538. 542—551; — m. 38. 384—387. 390. 391. 396—398. 482. 489. 494. 495. 502. 503. 506. 508. 509.
Pozsonyi gróf, 388. 390.
Pozsonyi káptalan, 382. 384. 387—391. 393. 481. 483. 484. 493. 494.

498. 502—504. 506. 511. 515. 516.; *Regensburg*, 152. 159. 279. 315
 — ref. egyház, 56; — Szent Er-
 zsébet apácák, 358; — trinita-
 riusok, 358. 362; — vám, 27.
Prédikátorok, 62. 72.
Prága, 239.
Prainer, 239.
Prenner Jakab, 597.
Prépostvári Zsigmond, 230. 245.
Pribilina, 408. 425—427.
Prim Péter, 601. 602.
Prini Ferencz, 90.
Proches cs., 597.
Prock Mór, 608.
Prottel cs., 597.
Puchaim, 471. 479. 480.
Pudmer Ágoston, 152. 155. 156.
Pudwr nemzetség, 513.
Putnok, 472.
Putnoky, 290.
Putradus Gergely, 599. 600; —
 György, 599.
Püspökladány, 528.
- R.**
- Rábaköz*, 61. 191. 307—309. 364.
Rábavágása, 62.
Raboz Pál, 252.
Rachevezi Heyneman, 596.
Rác Gergely, 256.
Ráczkeve, 275.
Radek, 408.
Radics János, 252.
Ráhó, 428.
Raydel János, 597.
Rayky Gábor, 436; — János, 437.
Rajnich László, 255.
Rakamaz, 525, 533.
Rákóczy cs., György I., 465. 467—469.
 473. 476. 477. 479. 480; — Ferencz
 (II.), 121. 307—311. 574. 594; —
 Zsigmond, 524.
Rákos cs. I. Válti.
Rakovszky, 410.
Raksius, 215. 217.
Ranovicza, 415. 422. 423.
Ráppolt, 464.
Ráskai Gáspár, 332.
Rastatt, 315, 316.
Rávnoí cs. 448.,
Reche, 391.
Récsény, 500.
Rédey, 116. 242. 384; — Pál, 89.
Rednek, 188.
- Regensburg*, 152. 159. 279. 315
Rékás (Temes m.), 491.
Reinprecht Lipót, 106.
Renypreen Lipót, 107.
Rétey György, 402. 404. 495.
Retteg, 29.
Rezy Zyd, 168.
Révek, 296. 381. 504.
Révkomárom, 71.
Revucza, 410. 414.
Ribicze, 462.
Ribiczei József, 462.
Ricsovszky Tóbiás, 255.
Rietmayer Gáspár, 608.
Rigó István, 252.
Rikay Miklós, 252.
Rimaszombat, 477, 478.
Rincon, 275. 336.
Rincsei nemes várjobbágyok, 29.
Roche-sur-Yon hg., 313.
Rodmacher Mihály, 605, 606.
Roholcha, 484. 485.
Roiko János, 599—602.
Rol Jób, 114.
Roland nádor, 162.
Róma, 520.
Rosemberg, 403. 405. 406. 410—412.
 417. 418. 421. 426.
Rosnauer András, 306.
Roth András, 606; — Gáspár, 97.
 107. 08. 114.; — György 607; —
 Lénárt, 305. 602—606.
Rothenstein (Trencsén m.), 508.
Rottal János gróf, 537.
Rozgon, 242.
Rozgonyi György, 393.
Rozman Márton, 106.
Rudolf (I.), 523—525.
Rueber György, 524.
Ruhaneműek, 12. 14. 20. 21. 23. 125.
 128. 129. 137—139. 141. 143. 196.
 197. 204. 224. 225. 308. 352. 354.
 360. 363.
Russel Gergely, 607.
Rutkay Ferencz, 98.
Rutnicken Mihály, 305.
- S. Sz.**
- Saarburg*, 316.
Sáfár (Csévi) cs. 400.
Ságh, 583.
Sajnovis Mátyás, 122. 123.
Salawzer, 211.
Salinarius András, 265.

- Sálya* (Deáki), 27. 37.
Sámot, 481—483.
Sándor János (de Szlavnicza), 244. 245.
Sankfalvi Miklós, 41.
Sáp, 528.
Sárad (Alsó-, Felső-), 1. 3.
Sardy György, 115.
Sáros vm. 92.
Sárpataky cs., 578.
Sarudy László, 62.
Sárvár, 197—199. 203—225. 449.
Sásfészek, 354.
Sásvár, 551.
Saverne, 316.
St.-Aubin, 314. 316.
St. Dié, 314.
St. Nicolas, 314.
St. Pölten, 150. 151.
Scichaki Mihály, 502.
Sculte y cs., 102.
Schader Kristóf, 306 ; — Márton, 608.
Schaffer Henczel, 597.
Scharfeneck cs., 496.
Scharosch Fábrián, 599.
Scharres Fábrián, 599.
Schaunberg Konrád gf., 503. 504. 505. 506.
Scheffer, 107.
Schlick, 120.
Schlosser János, 604 ; — Jónás, 602—604 ; — Mihály, 602—603 ; — Péter, 599. 607 ; — Tóbiás, 602. 603.
Schmelczér János, 597.
Schmid Mihály, 603. 604.
Schneider Ábrahám, 305 ; — József, 603—608 ; — Lénárt, 597. 598 ; — Mátyás, 601 ; — Mihály, 305. 606.
Schneckh Reinhart, 604.
Schnirrer András, 602. 603.
Schnorckh Reinhard, 603.
Schönbrunn 316.
Schulcz, 252.
Schuster Egyed, 598 ; — János, 598.
Schuszter Pál, 599 ; — Péter, 597.
Schu'ofszky, 604 ; — Mihály, 604—606.
Schwertel Venczel, 105. 113.
Sebes, 61.
Seged György, 452.
Selyz, 338.
Selmezbánya, 305. 306. 339. 595.
Selmezi jog, 595.
Semel Herman, 597.
Seniptei Aba, 43.
Selpy, 438.
Sellye, 471. 472.
Semberger cs., 127 ; — Ádám, 121. 124. 127. 132. 252 ; — Károly, 124. 127. 133. 134. 136.
Sempte, 397. 398. 468. 471. 475. 477. 519.
Semsey László, 2. 5.
Sennyey cs., 98. 436 ; — Ferencz 62. 197. 202. ; — Krisztina, 347. 349. 350 ; — Miklós, 524 ; — Sándor, 349.
Serédi Benedek, 455 ; — Gáspár, 448.
Sermaize-les Bains, 314.
Sibocz, 463.
Sibrik, 448.
Sikabony (Pozsony m.), 522.
Siklós vára, 492.
Simon Gábor, 598.
Simonyi János, 173 ; — Miklós, 173.
Siófoki vám, 27.
Sirok vára, 508.
Sirokay Miklós, 43.
Sithppauer Miklós, 596.
Sixty András, 126. 133.
Skaricza György, 78.
Sklobrath cs., György, Jakab, Tamás. 598.
Sklovmaréh, 29.
Sliczers cs., 597.
Smelter János, 597.
Smylwicz Péter, 598.
Schmidt Miklós, 598.
Smyth István, 597.
Sneider János, 152. 155. 156.
Só, 232. 309. 540. 541. 547. 548. 576. 577. 582. 584. 586—588. 592—594.
Sóki Péter, 499. 500.
Soklyos, 322.
Solda, 581.
Soliesky János, 313.
Solymos, 463.
Sombory Péter leányai, 43.
Somhalom, 354.
Somlo, 54.
Somogy, 211. 296. 380.
Somogyi Miklós, 353.
Somogyvár, 436.
Somosy, 39.
Somsich Antal, 347. 348. 358. 362 ; — Anna 353.,
Sopron, 107, 213, 307. 352.
Sopron m., 65. 172. 178. 191. 309. 310. 349. 350. 360. 364. 365. 496. 507. 551.

- Soproni convictus*, 358.
Soproni dominikánusok, 358.
Sopronya, 489.
Sorok István, 253; — *János*, 252; — *Péter*, 256.
Sör, 90. 112. 596.
Sövenháza, 307.
Spaner Jakab, 597.
Spaniger Boldizsár, 609.
Spanyolország, 236.
Spillenbergt Szaniszló, 428. 430.
Spinola Ambrus, 236.
Splényi cs., 549.
Stamp Mihály, 598; — *Miklós*, 597. 598.
Stang Valter, 601.
Statschl Miklós, 597.
Stegner Keresztély, 253.
Stehenich János, 125.
Stein, 315.
Steinquerque, 313.
Stibor vajda, 46.
Storzer György, 304. 305.
Strehlitz Albert hg., 509.
Strassburg, 315. 316.
Strucz Ferencz, 238.
Sági Adám, 39.
Straubing, 315. 316.
Sturecz hágó, 410.
Sund Gábor, 597; — *István*, 597.
Sunyovák, 423.
Supor György, 252; — *János*, 252.
Surányi András, 195; — *Balázs*, 195.
Surk, 300.
Svédek, 465. 479.
Swastycs, 436.
Süly (Pozsony m.), 482. 483. 519.
Sülyi János, 481—484.
Swecz György, 598.
Szabadj János, 255.
Szabó András, 473; — *Bertalan főczéhm.*, 79; — *István*, 256; — *Máté főczéhm.*, 79; — *Pál prédikátor* 460; — *Zsigmond*, 115.
Szabó alias Gede Péter, 256.
Szabó Márton (kolozsvári), 106.
Szabók, 79. 98. 111.
Szabolcs m., 297. 523—530. 532—538. 540.
Száj (Zaah) nemzetség, 494.
Száki János, 75.
Szala (Pozsony m.), 489.
Szalay, 214; — *Ambrus*, 111; — *Benedek*, 432; — *György*, 256; — *János*, 275. 277. 291. 322. 324. 338; — *Kelemen*, 433; — *Pál*, 581; — *Péter*, 256.
Szalaylak, 378.
Szalánczy János, 334.
Száldobos, 582.
Szali Albert főczéhmester, 79.
Sza'kay, 262.
Szántói Botka, 553; — *Mihály*, 553.
Szányi János, 538. 546—551.
Szapolyai István, 154. 511; — *János*, 152. 158.
Szárász György, 257.
Szárászpaták, 1. 3.
Szárjöld, 309.
Szárna cs., 491.
Szászvár, 289. 323.
Szász (Zaaz) Péter, 491.
Szászok, 231. 232. 233.
Szászfalu, 1. 3. 4. 6. 8.
Szászi cs. (Nolcha, Waras és Pudwo nb.), 512. 513.
Szászy András, 59.
Szatmár, 79. 91. 542. 577. 580. 581. 584. 585. 587.
Szatmár m., 300. 540. 542—544. 549.
Szávai egyházi nemesek, 41.
Szebeni Pál, 110.
Szécsén, 405. 409. 465. 479.
Szécsényi Ferencz, 496; — *György gf.*, 252; — *István gf.*, 365—378; — *Kónya bán*, 44; — *Tamás*, 506.
Széchi cs., 551; — *György*, 86. 87. 89. 99. 109; — *Kata*, 227. 228. 230; — *Miklós*, 42. 180. 182. 566.; — *Péter*, 566.
Szedecs (Temes m.), 514.
Szedecsi Pál, — *Albert*; — *András*; 513.
Szeged, 581.
Szegedy Gergely, 115. 118; — *Ignác*, 412. 418; — *István*, 98. 99; — *Pál*, 347.
Szegliget, 437.
Szeindorffer János, 255.
Székelyek, 227. 230. 234. 590.
Szekerések, 86. 99. 109. 196. 215. 218. 351. 352. 448.
Székesfehérvár, 49. 80. 122. 123. 152. 157. 259. 331.
Székesfehérvári keresztesek, 32.
Szelepcsényi György, 538.
Szelestei Jakab, 174; — *János*, 174.
Szeli (Pozsony m. ?), 519.
Szelőczei Péter, 383.
Szély János, 255.

- Szemenye*, 41.
Szemere, 121. 124. 147.
Szemere László, 405. 417. 418. 423. 424. 425. 427.
Szemethy János, 131.
Szempcz, 390—394. 501.
Szénás cs. (Bályoki), Ágnes, 297. 299. 300; — József, 297—299. 300; — Zsigmond, 298.
Szendró, 99. 456. 473. 476—479.
Szent-András, 425. 426.
Szentandrásur, 41.
Szent-Anna, 462.
Szent-Bertalan (bakvai kerület), 484. 485.
Szentgróti Dénes nádor, 387.
Szentgyörgy, 200.
Szent-György (Erdély), 463.
Szentgyörgyi cs., 483. 484. 496. 516—518.
Szentgyörggyur, 484.
Szentgyögyvár, 481. 483. 484.
Szentiványi János 592; — Márton, 413. 430.
Szentkozmadamja, 532.
Szentlélek (Keve m.), 514.
Szentléleki György, 514; — Miklós, 514.
Szentmargita, 527. 528.
Szentmarjai Zsigmond, 590.
Szentmárton, 232. 255. 298. 300.
Szent-Miklós, 407. 417. 418. 419. 421. 425.
Szent-Péter, 425. 426.
Szény, 27.
Szinyér, 436. 441. 442.
Szepes m. 1. 400. 401. 406. 418. 422. 429. 430. 552.
Szepesi János főpostamester, 574.
Szepesi város (24), 39.
Széphegy, 1. 3.
Széplak, 324.
Széplaki László, 562.
Szepsi János, 102.
Szerdahely, 396. 483.
Szerecsen János, 278. 291.
Szered, 477.
Sziget, 163. 294. 435. 436. 442. 444.
Szigetvár, 294.
Szil, 309.
Szilágyi cs. (Somlyói), Ferencz, 542—546.
Szilaslucche, 387.
Szilezia, 525.
*Szilinc*s, 388—390.
Szilvási Boldizsár, 229.
Szina, 242.
Szinay Mihály, 410. 420. 421. 422.
Szinye, 590.
Szinyér, 440.
Szirma, 303. 304. 547.
Szirmay György, 50; — Miklós, 579.
Szita Ferencz, 348.
Szixty András, 132.
Szlavonia, 285. 326. 572.
Szluha Ferencz, 547.
Szoboszló, 527. 528.
Szokolj György, 528. 529; — Miklós, 529.
Szolgagyőr (Pozsony m.), 515. 522.
Szolgagyőr m., 381.
Szolnok, 451.
Szombathely, 572.
Szomor cs. (Bána nb.), 515.
Szomorjalu, 493.
Szovajk, 181.
Szócs Mihály, 100; — Miklós, 103. 106. 117.
Szögyén, 473. 474. 476.
Szóllós, 1—7.
*Szönyege*k, 13.
Sztachó Ábrahám, 608. 609.
Sztarahora, 403. 404. 417. 415. 426.
Sztojka László commissarius, 592.
Sztrázsa, 499. 500.
Sztró, 493.
Szucsák, 503.
Szuha hegy, 409. 414. 421.
Szuhai Márton, 574.
Szunyavák, 427.
Szulimán, 238. 266. 270. 271. 277. 280. 286. 292.
Szutter Jakab, 597.
Szücs Gergely, 255; — György, 252. 255; — István, 252; — Pál, 252; — Péter, 252.
- T.**
- Takaró* Mihály, 441.
Ta'aborfalu, 582.
Talián Pál, 348.
Tamáni János, 499; — Mikiós, 499; — Simon, 381.
Tamási, 309.
Táncos Pál, 90. 94.
Táp, 31.
Tapol'cza, 468. 553.
Tapolc afő, 353. 354.
Taranyáni, 399.

- Tardoskedd*, 70.
Tarján (Komárom vm.), 49.
Tarna, 3.
Tarnoczy, 451. 454. 455.
Tárnok szék, 106.
Tasnádszarvad, 298.
Tata, 125.
Tatay György, 108. 115.
Tatros, 244.
Técsi János, 593.
Tejed, 483.
Tekeháza, 1—6. 582.
Telegdy Tamás, 42.
Teleki Mihály gróf, 594.
Telekesi cs., 456. 458.; — *Mihály*, 255.
Telekősi cs.; — *János*, 559; — *Domokos*, 559.
Telepítés, 528.
Temes m. 491. 514.
Temesvár, 491.
Temetés, 73. 81. 87. 303. 304.
Templomi felszerelés, 356—358. 360—363.
Tencer Benedek, 600—602; — *Jakab*, 604—606.
Tentzel János, 598.
Tenza Benedek, 600.
Tercsivár, 232.
Terebes, . 3. 4. 6.
Tergárt, 401. 402. 404. 405. 406. 416. 422.
Terjék Tamás, 442. 444. 447.
Thernouiai Bálint, 598.
Ternye, 29.
Tésla János, 253; — *Péter*, 253.
Tétény, Vas-megyei alispán, 175.
Tétellen, 528.
Thethves György, 2. 5.
Tevely István, 70; — *Ferencz*, 253; — *Zsigmond*, 308—311.
Tibor Szabó István, főczéhmester, 79.
Tihany, 25. 29. 31. 33. 289. 389. 390. 441.
Thyndly Bekény, 598.
Tinódi Sebestyén, 455.
Thynowics Honel, 598.
Tischler András, 599—601; — *János*, 602. 603; — *Mátyás*, 604—606.
Tisza-Becsi, 539.
Tisza-Ujlak, 540.
Tiszolcz, 413. 417. 421.
Tiszapatak János, 252.
Titeli káptalan, 513.
Tokaj, 91. 100. 451. 455. 458. 524. 574—576. 593. 594.
Toldhalagi, 237.
Tholdi Lukács, 335.
To'let, 400. 402. 403. 409. 411. 413. 420. 430.
Tolmicsi klastrom, 35,
Tolna, 296; — vm. 125.
Tholnai János, 69.
Thoma Tamás, 599.
Tomicki Péter, 271. 337.
Topánfalva, 460.
Torda, 43. 247. 265.
Torda Pál (Enyerci), 555.
Torkos András, 256; — *Imre*, 252; — *István*, 125—127. 133. 148. 252.
Toroczko, 464.
Torony, 388.
Toronyi László, 360.
Tót-Dió, 499.
Tótfalu, 492. 569.
Tótország, 296.
Tót Lőrincz, 398; — *Ugron*, 398.
Tóth Márton, 404. 407. 408. 413. 417. 418. 425. 426. 427.
Toul, 314. 316.
Tovordia fiai, 45.
Toxun, 391.
Tóke, 383.
Tókés (Pozsony m.), 515. 519. 521. 522.
Tököli Imre, 76. 77.
Tömördi Lukács, 170; — *Szóke*, 170.
Töpszter András, 305.
Töreki Simon, 168. 169; — *Miklós*, 168. 169.
Török (Telekesi) *István*, 309—311; — *Kata*, 347.
Török Bálint, 291. 292. 322. 333. — *Ferencz*, 217; — *Ferenczné*, 70; — *István*, 61; — *Mihály*, 253; — *Pál*, 218.
Törökök, 123. 237—239. 312. 313. 322—326. 329. 330. 336. 340. 434—437. 440—444. 457. 465. 472. 527. 532. 533. 537.
Törös cs., 475.
Töttösi Gergely, 572; — *Szilveszter*, 572.
Tranquillus, 332.
Trau, 44.
Trencsén m., 400. 469. 508.
Trencsényi Máté, 396. 398. 508.
Tröttel Miklós, 396. 502.
Trucz Mihály, 113.
Trumer Jakab, 255; — *János*, 132. 136.

Trüffel György, 86.
Tsaslowitzky Vilmos, 609.
Tsernak András, 603—605; — György
 599. 600. 602—604.; — Mátyás,
 606. 607; — Mihály, 603—608;
 — Tamás, 603.
Tsirni Jakab, 606; — János, 605—
 607.
Thur patak, 9.
Thuri Pál, 97. 113.
Turócz m. 400. 405. 411. 417. 506.
Turóczi konvent, 36. 489.
Thurkovich, 265. 266.
Tuskánd, 508.
Thwnay Pál, 598.
Thurzó cs., 206. 215. 292. 338. 457;
 — Szaniszló, 54. 94.
Tükrök, 17. 140.
Türje Fülöp, 38. 39.
Türjei konvent, 164.
Tüzoltó szerszámok, 103.

U. Ű.

Udvarcz, 163.
Udvardy György, 196—227.
Udvarnok (Pozsony m.), 515. 521. 522.
Ugocsa m. 3. 538—542. 546—551.
 575.
Ugod, 507.
Ugodi cs., lásd Csenyek.
Ugodvár, 511.
Ujbánya, 304—307. 595.
Ujjalú (Szolgagyőr, Pozsony m.),
 508. 515.
Ujjalu (Hajdu), 527.
Ujjalussy cs.; András, 478; —
 Gergely, 478; — István, 478.
Ujhelyi Sándor, 550.
Ujkér, 69.
Ujvár, 68.
Ujvár m., 453.
Ujváros, 528.
Ulászló (I.), 1; — (II.), 151. 152.
 154. 155. 156. 157.
Ulm, 315. 316.
Ullmann, 370.
Ulmán Plumel, 597.
Undruhi István, 381.
Ung m., 467. 530. 631.
Unzel Kelemen, 598.
Urchy, 387.
Ursinus Camillo, 290.
Uztor, 503.
Uzori Dömötör, 502.

Uzsa, 168. 552. 553.
Úreg (Nyitra m.), 490.
Úst (Nyitra m.), 490.
Úvegek, 141. 142. 216.

V. W.

Vác, 238. 239. 338. 339. 472. 474.
 476.
Vaczko Ferencz, 252.
Vadas cs., 463.
Vadászi Pál, 471. 472. 473. 477.
Vadosfa, 350. 360.
Vág, 63.
Vág-Vecse, 489.
Vagner Erzsébet, 121. 124. 126. 132.
Vagner Tamás, 601. 602.
Vágyakarcsa, 483.
Vaihingeni Berchtold, 504.
Vajka, 483.
Vak Lázár, 77.
Vallásgyakorlat, 243. 538. 546.
Valovicz, 416.
Valpo, 322.
Vált, 165. 171. 172. 174. 175. 569.
Válti cs., 170—178. 181. 185. 188—
 191. 195. 551. 569. 572.
Vám, 296. 582. 587. 588.
Vámos-Pércse, 527.
Vanek György, 72.
Vánossy Lőrincz, 252.
Vanyarci cs., 487.
Várad, 97. 111. 231. 232. 233. 240.
 242—244. 275. 337. 388. 456. 532.
 533.
Varangeville S. Nicolas, 314. 316.
Varannay András, 88. 94. 96. 97. 114.
 115.
Varas nemzetség, 513.
Varasd, 280.
Varasd m., 172.
Varázslat, 304—307.
Vargák, 108.
Warguss Márton, 602—605.
Várda vára, 529.
Varkoch Tamás, 454.
Várkony, 275.
Varsányi, 256.
Varsó, 88.
Wartberg, 392.
Vass, 252; — Mihály, 91. 101. 104—
 109. 113. 116. 117; — Miklós, 43.
Vas m., 167. 170—172. 174. 175. 178.
 181. 185. 188. 360. 444. 501. 508.
 509. 551. 572.

- Vásár*, 82. 114.
Vásárhely, 244.
Vasut, 368.
Vasvár, 172. 175. 178.
Vasvári káptalan, 164. 165. 167. 170. 171. 177. 179—181. 185—187. 189. 190—192. 195. 559. 561. 562. 566. 569. 572.
Vasvári Mihály, 513.; — *Vid*, 500.
Vaszteji Rajnold, 382.
Vavrisó, 407—409. 413. 416. 419—421. 424. 426.
Vazsecz, 247.
Vécs vára, 264.
Vecse, 269.
Wécsey István, 431—433.
Védeny, 497.
Végházak, 523. 526. 529. 537.
Weiden, 496.
Veiss Pál, 255.
Veken, 270.
Velence, 121. 125. 327.
Welky Lénárt, 598.
Velligrand Pál, 252.
Vép, 170.
Werbóczy István, 326. 332. 333.
Veréce, 1. 3. 4.
Wereknei Bálint, 390.
Veres András, 110; — *István*, 115; — *Mihály*, 91.
Vereskő, 448.
Veresmart (Csanád m.), 491.
Verespatak, 460. 461.
Verestorony, 232.
Wermisch Gergely, 94.
Vernerius, 453. 454.
Verőcze m., 487.
Veszprém, 436. 437. 509; — m., 353. 507—509. 551.
Veszprémi káptalan, 30. 162. 166. 168. 169. 182.
Veszprémvölgyi monostor, 27. 43.
Veteriche, 27.
Vezekény (Pozsony m.), 519.
Vichorna, 423. 427.
Viczai cs., 501; — *Ádám*, 70. 252; — *György*, 61. 63; — *Károly* :., 378; — *né Grassalkovich Anna*, 365.
Vid, 162.
Vida cs., 443; — *Imre*, 255.
Vihnye, 584.
Vilshofen, 315. 316.
Vikarthóc, 410. 412.
Vincz, 231. 463.
Wynch Kurt, 597.
Vingard, 31.
Winter Ha mann, 597.
Wischa, 506.
Visegrád, 180. 187. 261. 398. 484. 485. 501. 520.
Vistuk, 509.
Viszló, 491—493.
Viszlói cs., 491. 520.
Vitéz János, 255.
Witkowsky Orbán, 88.
Vizakna, 273.
Vizkelet, 507.
Vodicsa, 33.
Vojnik, 35.
Wokmér, bosnyák főúr, 47.
Wolff Boldizsár, 607.
Wolfsthal, 503. 504. 505.
Vök, 383.
Vöki cs., 383. 384.
Vörös cs. (Cselkeszi), *Ábrahám* és *fiai*, 494. 502. 503.
Vörös cs., (Emőkei), *András*, 498. 499; — *Tamás*, 500.
Vörös (Pécz nb.), *Jakab*, *Tamás*, 509.
Vörös cs., (Viszlói), *István*, *László*, 493.
Vöröskő, 506. 508. 509.
Vramen Andrea, 305. 306.
Vraniczter Jónás, 305.
Vukovith András, 255; — *Ferencz*, 255.
Württemberg, 336.

Z. Zs.

- Zaah* nemzetség, 494; — *Feliczián*. (III.), 395—398; — *Zsébe*, 398.
Zádor, 256.
Zádory András, 255.
Zágráb, 37. 280. 285.
Zay Zsigmond, 52. 56; — *Péter*, 52. 56.
Zajk, 441. 442. 445.
Zakoly Albert, 524. 525.
Zala m., 168. 383. 399. 510. 551—553. 562.
Zalavár, 26. 31. 268. 322. 441. 553. 555.
Zalveni, 102.
Zám, 528.
Zamboldt Pál, 76.
Zámoly András, 252. 255.
Zanath, 165.
Zaránd m., 462.

- Závor* Ádám, 252. | *Zmeskúl*, 85 ; — *Jób*, 136.
Zdanszky Miklós, 600. 601. | *Zobori* konvent, 500.
Zebrak vára, 276. | *Zoláth* Mátyás, 295.
Zeyser Miklós, 597. | *Zolnaj* János, 256.
Zejk János, 463. | *Zólyom*, 403. 404. 476.
Zekel Jánosné, 523. | *Zolyomi* Dávid, 246.
Zelench, 388. | *Zolthán* Imre, 447—459.
Zemplén m., 91. | *Zsámboki* Ajnárd, 382 ; — Gyelét,
Zichy cs. ; — *Imre* gróf, 252 ; — *István* 506 ; — *Miklós*, 506.
433—447 ; — *István* gróf, (ifj.), | *Zseliz*, 403. 405.
312—313 ; — *Péter* gróf, 252 ; — | *Zsid*, 553.
Rafael, 433—447. | *Zsigmond*, 44—46. 161. 518. 551.
Zinczendorff Fülöp, 249. 250. 253. | 559. 564. 566. 570.

